

ॐ

వేదములు

విచారణ

ఆంధ్ర వేదములు - సామవేదము

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కుంక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాశిష్ఠి మహర్షి

గురు శిక్షప్తి

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాజీ

గురు గోతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

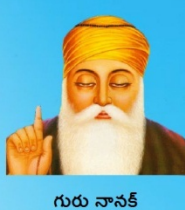
గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి పేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు తులింగ స్వామి

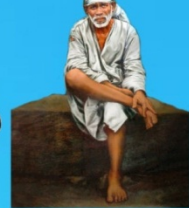
గురు లాహిరి మహాకవి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ కారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయి బాబా

గురు అరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు ముక్తయాశస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

నన్ను “నేను” చేరుకోవటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020120034042

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

*** సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు ***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

[Home](#) [Vision](#) [Mission](#) [Goals](#) [Benefits](#) [Content Selection](#) [Current Status](#) [People](#) [Funding](#) [Copyright Policy](#) [FAQ](#) [RFP](#)

Books

Journals

Newspapers

Palm-Leaves (Manuscripts)

Title

Author

Year

Subject

Language

Scanning Centre

Ramayanam

Any Subject

Telugu

Any Centre

Clear

Search

Presentations and Report

[Statistics Report](#)

[Status Report](#)

[Feedback](#) | [Suggestions](#) | [Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection

DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click [Here](#) to know More about DLI ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritTTD TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

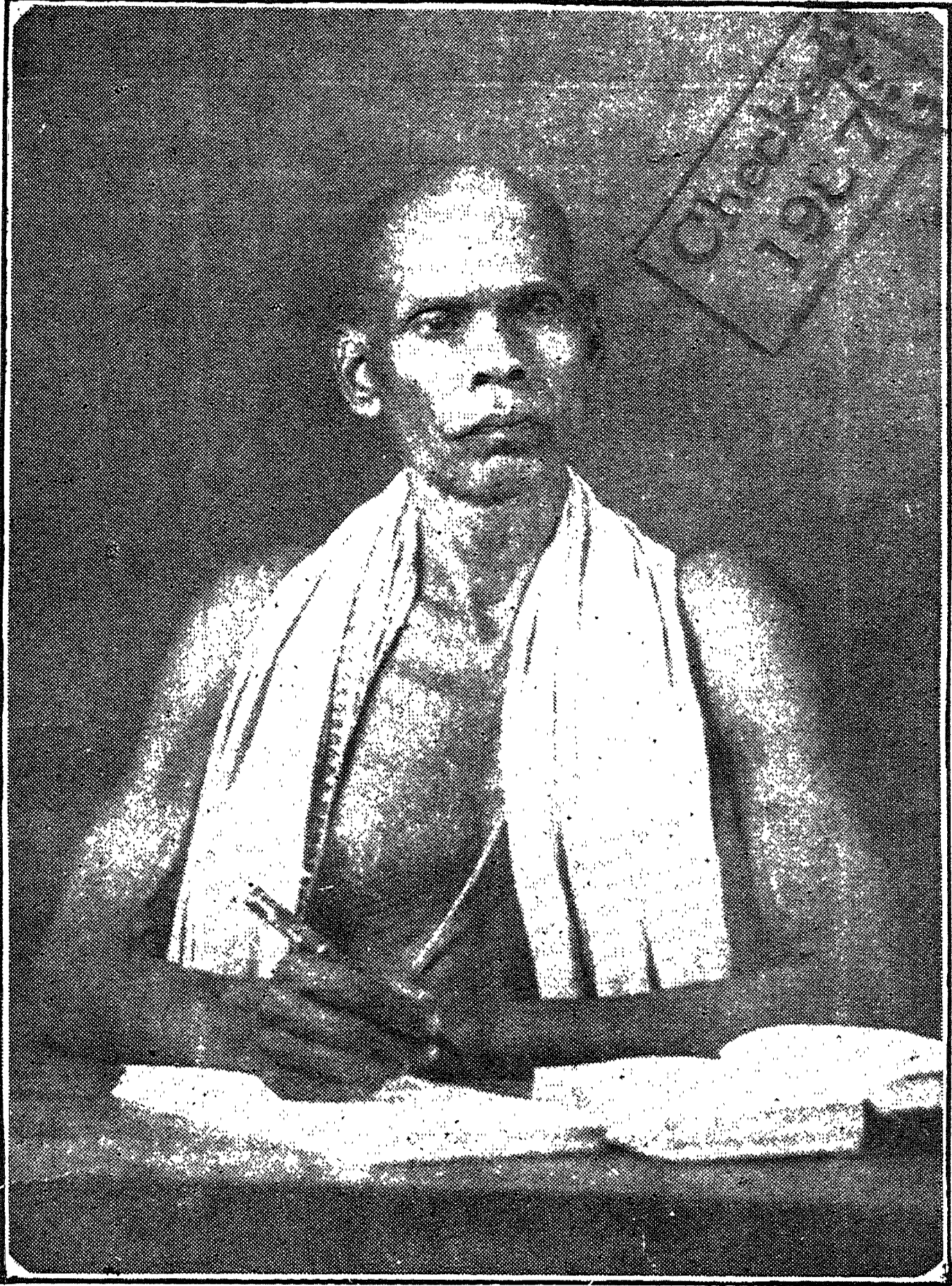
రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

ఋక్సామాధర్వణవేద అనువాదకర్తలు :
శ్రీ బంకుపల్లె మల్లయ్యశాస్త్రిగారు

ఓమ్.

శ్రీ మా త్రే న మః

ఆం ధ్ర వే ద ము లు

ప్రథమాధ్యాయము
ప్రథమఖండము.

{ ఛ-ఽఆర్చికము
ఆగ్నేయ పర్వము
లేక కాండము ||

భగద్వాజఋషి-గాయత్రీఛందస్సు-అగ్నిదేవత ||

అగ్ని ఆచూహిషీతయే గృణానో హవ్యదాతయే | ని హేమాతా సస్మి
బర్హిషి ||

దండాన్వయము|| ఓ యగ్నీ నీవు మాచేత స్తుతింపఁ బడుచుఁ జరు పురోడాశాది
హవిస్సులభక్షించుటకును (దేవతలకు) హవిస్సుల నందిచ్చుటకును రమ్ము|| (వచ్చి
దేవతలను) బిలుచువాడవై పరిచిన దర్భలమోదను గూరుచుండుము||

ఋష్యాదులు పూర్వవత్ ||

త్వమగ్నే యజ్ఞానాగ్ గోతా విశ్వేషాగ్ హితః | దేవేభి ర్మానుషేజనే||

ఓ యగ్నీ! సర్వ యాగములకును హోమమును జరిపించు వాడవు; లేక
యాగార్హ లయిన దేవతల నందఱిని బిలుచుకొని వచ్చువాడవు నగు నీవు యజ

మానుని విషయమయి ఋత్విజుల చేత నిలుపఁ బడితివి. లేక ఇంద్రాది దేవతల చేత నిలుపఁ బడితివి. అని కానియర్థము॥

కణ్వపుత్ర మేధాతిథి ఋషి- తక్కినవి పూ. స.

3 3 ౨ 3 ౧౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧౨ 3 ౨ 3 ౧౨
అగ్నిందూతం వృణీమహే హాతారం విశ్వవేదసం । అస్య యజ్ఞస్య
3 ౧౨
సుక్రతుం ॥

దేవతలకు మాతయు దేవతలను బిలుచుకొని వచ్చువాఁడును సమస్తము నెఱింగినవాఁడు లేక సకల ధనములకుఁ జోటయిన వాఁడునగు నగ్నిని సేవించుచున్నాము- ఈ యజ్ఞము నడిపించువాఁడు లేక మంచిజ్ఞానము కల వాఁడునగు నిన్ను నోయగ్ని! సేవించుచున్నాము.

(క్రతు=యాగము-కార్యము-జ్ఞానము.)

భరద్వాజఋషి- ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౪. ౧౨ 3 ౧౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ ౧ ౨ 3 ౧ ౨ ర
అగ్నిర్వృతాణి జంఘనద్వివిణస్యర్విపన్యయా । సమిద్ధశ్శుక్ర ఆహుతః

(స్తుతికర్తలకు) ధనము కోరినట్టి (లేకహవీరూప) ధనమును దనకుఁ గోరుచున్న యగ్ని మాచే జేయఁ బడిన స్తుతి మంత్రముచేత స్తుతింపఁ బడుచు లోక కంటకులైన రాక్షసులను లేక చీకట్లను మాటి మాటికి లేక మిక్కిలిగా నశింపఁ జేయుఁగాక. ఆ యగ్ని యెట్టివాడంటే బాగుగ బ్రజ్వలింపఁ జేయఁబడినవాఁడు. ప్రకాశించువాఁడు (హవిస్సులచే) బిలువఁబడినవాఁడు ॥

ఉశనస ఋషి- ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౫. ౧౨ 3 ౧౨ 3 ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౨ ౨ 3 ౨ 3 ౧ ౨ ర
ప్రేష్ఠం వోతిథిగంస్తుషే మిత్రమివప్రియం । అగ్నేరథంస వేద్యం॥

(మాకు) నత్యంత ప్రియుడవుచు, అతిథివలె నందఱిచేతను బూజింపఁ దగిన వాడవు స్నేహితునిం బోలి ప్రీతిని గలిగించు వాడవు రథమువలె ధనముతో నిండియున్న వాడవునగు నిన్ను నో యగ్నీ! నేను (ఉశనస ఋషి.) స్తుతించు చు న్నాను.

(ఋగ్వేదములో అగ్ని అని సామవేదములో అగ్నే అని పాఠభేదము కలదు.)

సుధీతిపురు మీధులు ఋషులు-ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౬. త్వం^౧నో^౩ అగ్నే^౩షహా^౨భిః పాహి^౩విశ్వస్యా^౨అరా^౩తేః | ఉత^౩ద్విహో^౩మర్త్య^౨స్య |

ఓ యగ్నీ! నీవు అనేకులయిన శత్రువులనుండి (అరాతి=ఇవ్వనివాడు అని వ్యుత్పత్తి) పలువిధములగు ధనములతో మమ్ము రక్షింపుము. మఱియు మనుష్యుడగు శత్రువునుండి మమ్ము రక్షింపుము!

భరద్వాజఋషి. -ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౭. హ్య^౨షు^౩ బ్రవాణి^౨తే^౩గ్న^౨ఇతే^౩తరా^౨గిరః | ఏభిర్^౩వర్ధాస^౨ ఇన్ద్ర^౩భిః |

ఓ యగ్నీ! రమ్ము నీకొఱకు స్తుతులను నీ విధముగాఁ జక్కగాఁ బఠించు చు న్నాను! (ఆస్తుతులను వినుము) ఇతరులు (ఆసురులు) చేయుస్తుతులను గూడ వినుము! (వచ్చి) ఈ సోమములతో వృద్ధి నొందుము!

కణ్వగోత్ర వత్సఋషి. -ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౮. ఆ^౧తే^౩వత్సో^౨మనో^౩ యమత్పరమా^౩చ్చిత్స^౨ధస్థా^౩త్ | అగ్నే^౨త్వాం^౩ కామయే^౨

గిరా^౩ |

వత్సఋషి నీయొక్క మనస్సు సుతృప్తమైన (అనగా నన్నిటిలో గొప్పదగు) ద్యులోకము నుండి యోయగ్నీ! ఆకర్షించుచున్నాఁడు- (= లాగుకొను చున్నాఁడు) ఓ యగ్నీ! నిన్ను నేను (వత్సఋషి) స్తుతివాక్కుతోఁ బ్రార్థించుచున్నాను-(మీఁది వాక్యము పరోక్షము-క్రిందివాక్యము ప్రత్యక్షము—ఇట్లే ఒకే మంత్రమున ప్రత్యక్ష పరోక్ష వాక్యములు క్రిందు మీఁదయి యచ్చటచ్చట నుండునని గ్రహింపవలెను)

భరద్వాజఋషి - ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౯. త్వోమగ్నే పుష్కరా ద్యధర్వా నిరమన్ధత మూర్ధ్నోవిశ్వస్య వాఘతః ॥

ఓ యగ్నీ! అధర్వఋషి శిరస్సునలఁ బ్రభానమైనట్టి సర్వజగత్తునకు నాధారమైనట్టి పుష్కరప్రణమందు— (అరణులు రాపాడినభాగము-అరణి=జమ్మి-రావి-కట్టిలతో చెసిన వస్తువులు ఆరెంటిని రాపాడించి యగ్నిని బుట్టించురు) నిన్ను బుట్టించెను॥

వామదేవ ఋషి- ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౧౦. అగ్నే వివస్వదా భరాస్సభ్య మూతయే మహే దేవోహ్యసినో దృశే ॥

ఓ యగ్నీ నీవు మాయొక్క గొప్ప రక్షణము కొరకు స్వర్గాదిలోక నివాస హేతువగు నీకర్మను సంపాదించుము ఏమంటే—నీవు మాకుఁ జూచుటకుఁ బ్రకాశమాచుడవై యున్నావు (అనగా నీవే విశేషముగా గార్హ పత్యా ద్యగ్ని యా పుడవై మాకుఁ గనిపించుచున్నావు కనుక నిన్నే ప్రార్థించుచున్నాను) (గార్హ పత్యము-ఆహవనీయముదక్షిణాగ్ని, యని మూఁడు)

ఇట్లు ప్రథమాధ్యాయమందు ప్రథమ ఖండము సమాప్తము.

౧ అధ్యాయము

౨ ఖండము.

—:—

ఆయుంజ్వాహియుషి-ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౧౧. నమస్తే^{౧౨} అగ్నే^౩ ఓజసే^{౧౨} గృణంతి^౩ దేవకృష్టయః^{౧౨} | అమై^{౧౨} రమిత్ర^౩ మర్దయ^౨ ||

ఓ యగ్నిదేవా! నీకొఱకు మానవులు (అనఁగా యాగకర్తలు తమబలము కోరి) నమస్కార శబ్దమును బలుకు చున్నారు. నీవు నీ బలముతో శత్రువును నశింపఁ జేయుము!

వామదేవయు షి -ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౧౨. దూతంవోవిశ్వవేదసగ్^౩ హవ్యవాహమమర్త్యం^౨ | యజిష్ఠమృజ్జాసేగిరా^౩ ||

సకల ధనములు కలట్టి, (సర్వము నెఱిగినట్టి కాని), హవిస్సులను మోసి కొని పోవునట్టి, మరణధర్మము లేనట్టి,—అత్యంత యాగశీలుండగు నట్టి, (దేవత లకు) దూత యగునట్టి, నిన్ను నోయగ్నిదేవా! నేను (వామదేవయుషి) వృద్ధినొందించుచున్నాను. లేక అలంకరించుచున్నాను ||

ప్రయోగయుషి -తక్కినవి పూర్వవతు.

౧౩. ఉపత్వా^{౧౨} జామయోగిరో^౩ దేదిశతీర్^౩ విష్కృతః^౨ | వాయోరసీ^౨ కే^౩ అస్థిరన్^౨ ||

ఓ యగ్నీ! యజమానునికై, హవిస్సులు సమకూర్చు చున్న స్తుతివాక్కులు
అక్క సెల్లెండ్ర వలె నీ గుణములను బ్రకటించుచు, నిన్ను నేవించుచున్నవి. వాయు
సమీపమందు నిన్ను సమీపించి యున్నవి॥

మధుచ్ఛందఋషి - శేషముపూర్వవతు.

౧౪. ఉపత్వాగ్నే దివేదివే దోషావస్తర్థియావయమ్ । నమోభరన్త ఏమసి॥

ఓ యగ్నీ! మేము (యాగకర్తలమని తా॥) ప్రతిదిసమందును గాత్రం
బవల్లు బుద్ధితో నమస్కార వాక్కును బలుకుచు నీ సమీపమును బొందుచు
న్నాము.

శునశ్శేఫఋషి పూ. స.

౧౫. జరాబోధ తద్వైవిడ్ధి విశేవిశేయజ్ఞమాయా । స్తోమగ్రుద్రాయ దృశీకం॥

స్తుతిచేత బోధింపబడినవాడా! అగ్నీ! ఆయాయజమాను ననుగ్రహించు
టకై యజ్ఞము జరిపించుటకొక కాదేవయాగ గృహమును బ్రవేశింపుము భయం
కరుడవయిన నీకొకకు చక్కని స్తోత్రమును (వజ్రమానఋషి) చేయుచున్నాడు

మేధాతిథిఋషి పూ. స.

౧౬. ప్రతిత్యం చాదుమన్వరం గోపీధాయప్రహూయసే । మరుద్భిరగ్నా ఆగహి॥

ఓ యగ్నీ! ఏయజ్ఞము లోపములేనిదగునో దానినిగూర్చి సోమపానము
కొకకు (గో=సోమము) నీవు గట్టిగాఁ బిలువబడుచున్నావు కనుక ఆయాగము
నకు మరుత్తులతోఁగూడరమ్ము.

శునశ్చేఫఋషి పూ. స.

౧౭. ^{౨౩}అశ్వం ^{౨౩}నత్వా^{౧౨}వారవన్తం ^{౩౧౨}వన్తధ్యా^{౩౧}అగ్నిం ^{౨ర}నమోభిః ^౩సమ్మో^{౧౨}జం తమ
^౩ధ్వరాణాం॥

యజ్ఞములకుఁ జక్రవర్తియనందగు నగ్నిని నిన్ను స్తుతులతో తోకగల
గుఱ్ఱమును స్తుతించునట్లు స్తుతింపఁబ్రపర్తిలుచున్నాము. (అనఁగాఁ దోకగల గుఱ్ఱము
తనతోకతో నీగలను దోలునట్లు జ్వాలలతో శత్రువులను దోలుదుననితా॥)

ప్రయోగఋషి - శేషంపూర్వవతు.

౧౮. ^౩ఔర్వభృ^౧గువచ్ఛ^{౨ర}చి మప్న^{౩౧}వానవదా^{౨ర}హువే॥ ^{౩౧౨}ఆగ్ని^౨ ^{౨౩}సముద్ర^{౧౨}వాససం॥

సముద్రమధ్యమందున్నట్టి (అనఁగా బడబాగ్ని) పవిత్రమయినట్టి యగ్నిని
ఔర్వభృగుఋషివలెను, నప్నవానఋషివలెను బ్రార్థించుచున్నాను.

ప్రయోగఋషి - శేషంసమానము.

౧౯. ^{౩౧౨}అగ్ని^౩మిన్ధా^౧నో^{౨ర} మనసా^{౩౧౨}ధియక్^౨ సచేత^{౩౧}మర్త్యః॥ ^{౩౧౨}అగ్ని^౨మిన్ధే ^{౩౧౨}వివస్వ^{౩౧౨}భిః

మనుష్యుఁడు అగ్నిని (కఱ్ఱలతో) బ్రజ్వలింపఁజేయుచు మనసుతో శ్రద్ధకలిగి
(కాలమందు) కర్మను ఆచరించును. ఋత్విజులచేత నగ్నిని బ్రజ్వలింపఁజేయును.
(ఋగ్వేదములో ఇన్ధేకు బదులు ఈధే-అని పాఠము)

వత్సఋషి - శేషముపూర్వవతు.

౨౦. ^౨ఆది^{౨౨}త్ప్ర^౩త్న^{౧౨}స్య^{౩౧౨} రేతసా^{౩౧౨}జ్యోతిః॥ ^{౩౨}పశ్య^{౩౨}ని ^{౩౨}వాసరం ^{౩౨}పరో^౩యది^{౧౨}ధ్య^{౩౨}తేదివి॥

ద్యులోకముమీఁదిభాగమునందు నెపుడీ వైశ్వానరుఁడు (అనఁగా సూర్యుఁడు
 పాగ్ని) దీపించుచున్నదో ఆ వెంటనే, పురాతనమైనట్టి, గమనించునట్టి, యింద్రు
 ని యొక్క పగఁటిని గలిగించునట్టి తేజస్సును జనులందఱు చూచుచున్నారు. లేదా-
 పగలంతయుఁ జూచుచున్నారని కాని అర్థము

ప్రథమాధ్యాయమున ద్వితీయఖండము, సమాప్తము.

—*—

౧ అధ్యాయము.

౩ ఖండము.

—ః-౦-ః—

ప్రయోగము పి-ఛందోదేవతలు ఖండమంతటికిని పూర్వసమములు.

౨౧. అగ్నింహో వృధస్తమధ్వరాణాం పురూతమం । అచ్ఛానప్తే సహస్వతే ॥

హింసా రహితములైన బలులకు బద్ధువై యున్న, బలవంతుఁడైన జ్వాలలతో
 మగుల వృద్ధి నొందుచున్న, యగ్నికి ఓ ఋత్విజులారా! మీరు అభిముఖులుకండు ॥

భరద్వాజర్షి - ఛందస్సుదేవత.

౨౨. అగ్నిస్తేగ్మనశోచిషాయగ్ సద్విశ్వం స్యాత్రిణం । అగ్నిర్హోవగ్ సతేరయిం ॥

ఈయగ్ని తీక్షణమైన తేజస్సుతోఁ బ్రపంచము నంతటిని దినునట్టి (రాక్షసాదులను) నశింపఁజేయుఁగాక॥ మఱియు మాకొఱకు నీయగ్ని ధనము నిచ్చుఁగాక॥
(యంస తే కుయాసతే అని-వంసతే- కు-వనతే అని ఋగ్వేద పాఠము)

వామదేవఋషి ॥

అ ౩. ౧౨ ౩౨ ౩ ౨ ౬ ౩ ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧ ౨౪ ౩ ౧౨ ౩ ౨ ౩ ౧౨
అగ్నేమృడ మహాగ్ ఆస్యయ ఆదేవయుం జనం । ఇయేథ బర్హి రాసదమ్ ॥

ఓ యగ్నీ! మమ్ము సుఖింపఁజేయుము. ఆ నీవు గొప్పవాడ వయియున్నావు
ఏ నీవు గమనశీలుండవై దేవతలఁ గోరుచున్న యజమానుని దర్భలమీఁదఁ గూరు
చుండుటకై వచ్చుచున్నావో (ఆ నీవని పూర్వాన్వయము)

వశిష్ఠఋషి.

అ ౪. ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౧౨ ౩ ౨ ౧౨
అగ్నేరక్షాణో అగ్ హసః ప్రతిస్స దేవరీషతః ॥ తప్తిష్ఠై రజరోదహ ॥

ఓ యగ్నీ! నీవు మమ్ములను బాపమునుండి రక్షించుము॥ మఱియు నో దేవా
ముదిమిలేని నీవు హింసకులగు (శత్రువులను) మిగులఁ దాపకరములైన తేజస్సుల
తో దహించుము॥

భరద్వాజఋషి ।

అ ౫. ౧౨ ౩ ౧ ౨౪ ౨౪ ౧ ౨ ౩ ౧౨ ౨ ౩ ౧౨ ౨ ౩ ౧౨
అగ్నేయజ్ఞాహి యేతవాశ్వాసో దేవసాధవః ॥ ఆరంవహన్త్యాశవః ॥

ఓ దేవా! అగ్నీ! యే నీ యశ్వములు సాధువులైనవో ఆ యశ్వములను
రథమందుఁ బూన్పుము. వేగవంతములైన యా గుఱ్ఱములు పూర్తిగా రథమును
మోయం గలవు॥

వశిష్ట ఋషిః ।

౨౬. ^{౧౨}నిత్యానత్య విశ్పతే ^౩ద్యుమంతం ^{౧౨}ధీమహే ^౩వయం । ^౩సువీరమగ్న ఆహుతః ।

సమీపింపఁ దగియున్నట్టి, ప్రజలను బాలించునట్టి, యజమానులందఱచేతను బిలువంబడునట్టి, యో యగ్నీ! దీప్తిమంతుఁడవును శుభమయిన స్తుతికర్తలుకలట్టి నిన్నుమేము నిలిపియున్నాము॥

విరూప ఋషిః ॥

౨౭. ^౩అగ్నిర్హూర్ధా ^౩దివఃకకుత్పతిః ^{౩౨}పృథివ్యా ^{౨౪}అయం । ^౩అపాగ్ ^౩రేతాగ్ ^౩సి ^{౨౪}జిన్వతి ॥

దేవతలలో శ్రేష్ఠుండును, ద్యులోకమునకు ఉన్నతుండును, (ఆబోతుభుజములమీఁద నున్న మాంసపుకండకు-కకుత్తని పేరు. ద్యులోక మనెడు వృషభమునకు కకుత్తువలె నున్నతముగా నున్నాఁడని తా॥) భూమికిఁ బాలకుండునగు నీ యగ్ని స్థిర చర జంతు జాలమును బ్రీతి నొందించుచున్నాఁడు॥

శునశ్శేఫ ఋషిః ॥

౨౮. ^౩ఇమమూషు ^౩త్వమస్మాకగ్ ^౩సని ^౩గాయత్రం ^{౨౪}నవ్యాగ్ ^{౨౪}సం । ^{౧౨}అగ్నే ^౩దేవేషు ^౩ప్రవోచః ॥

ఓ యగ్నీ! నీవు మా సంబంధమైన యీయెదుటనున్న హవిర్దానమును ఆత్యంత నూతనమైన గాయత్రీ ఛందస్సుకల స్తుతివాక్కును దేవతల యెదుటను బలుకుము॥

గోపవన ఋషిః ॥

౨౯. ^{౧౨}తంత్యాగోపవనో ^౩గిరా ^౩జనిష్టదగ్నే ^{౨౪}అజ్గిరః । ^{౧౨}సపావక ^౩శ్రుధీహవమ్ ॥

ఓ యగ్నీ! గోపనఋషి స్తుతిచేత ఆ నిన్ను వృద్ధినిందించుచున్నాఁడు॥ సర్వత్ర గమనించునట్టి లేక అంగిరసుల గోత్రమందుఁ బుట్టినట్టి యో యగ్నీ! (పావక=శుద్ధిచేయువాఁడా!) (గోపవన్షి) యాహవ్యనమును వినుము॥ (యంత్యా అని ఋగ్వేదులపాఠము)

వామదేవఋషి.

3౦. ౨౩౧ ౨ ౩౨ ౩౨౩ ౧ ౨ ౨౩౧ ౨ ౩౧౨
పరివాజపతిః కవిరగ్నిర్హవ్యాస్యక్రమీత్ | దధద్రత్నానిదాశుషే॥

అన్నములను బరిపాలించువాఁడును, మేఘావియు, హవిస్సులనిచ్చిన యజమానునకు శ్రేష్ఠధనముల నిచ్చునట్టి యగ్ని హవిస్సులను అందుకొను చున్నాఁడు॥

కణ్వఋషి-సూర్యదేవత, ఛందస్సుపూర్వవతు.

3౧ ౨౩ ౨ ౩౧౨ ౩౧ ౨ ౩౧౨ ౩౧౨ ౨ర ౩౧ ౨
ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం వహన్తి కేతవః | దృశేవిశ్వాయసూర్యం॥

జండాలవలె సూర్యునకు జ్ఞాపకములైన సూర్యాశ్వములు లేక సూర్య కిరణములు సమస్తలోకమును దర్శించుటకై (అనఁగా జనుబందఱును జూచుటకు) ధనములను బుట్టించునట్టి ఆప్రసిద్ధుఁడైన సూర్యనిమిఁది కెత్తి పట్టుకొన్నవి.

మేఘాతిధిఋషి.

3౨ ౩౨౩ ౧ ౨ర ౩౧౨ ౩ ౨ ౩౧౨ ౩౧౨
3౨. కవిమగ్నిముషస్తుహి సత్యధర్మాణమధ్వరే దేవమమివచాతనం॥

ఓ స్తుతికర్తలారా! మేఘావంతుఁడును, సత్యవచనము కల ధర్మముకలవాడును, హింసకులైన శత్రువులు మొదలగు వారిని జంపువాఁడు, నగు నగ్నిని యజ్ఞమందుస్తుతింపుఁడు॥

సింధుద్వీపుడు లేక అంబరీషుడు కాక తృతీయపుడుగానియుమి.

53. శం^{౧౨}నో^{౩౨}దే^{౩౧}వీ^{౩౧}రభి^{౩౧}ష్టయే^{౩౧} శం^{౧౨}నో^{౩౧}భ^{౩౧}వ^{౩౧}స్తు^{౩౧}పీ^{౩౧}తయే^{౩౧}॥ శం^{౨౬}యో^{౩౧}రభి^{౩౧}స^{౩౧}వ^{౩౧}స్తు^{౩౧}నః॥

దేవతా రూపములైన యువకములు మాకు (పాప పరిహారము ద్వారా) సుఖములఁ గలిగించుఁగాక॥ మఱియు మా పాపమునకు సుఖములగునుగాక॥ పుట్టిన రోగములను (శం=పుట్టిన రోగములు) శాన్తింపజేయుఁగాక॥ పుట్టిన రోగములను (యోః=పుట్టిన రోగముల) వేటుగా నుంచుఁగాక॥ లేక దూరముగాఁ బోఁ ద్రోయుఁగాక॥

ఉశనః.

54. క^{౧౨}స్య^{౩౧}నూ^{౩౧}నం^{౩౧} ప^{౨౪}రీ^{౩౧}ణ^{౩౧}సి^{౩౧}ధి^{౩౧}యో^{౩౧}జి^{౩౧}న్వ^{౩౧}సి^{౩౧}స^{౩౧}త్ప^{౩౧}తే॥ గో^{౧౨}షా^{౩౧}తాయ^{౩౧}స్య^{౩౧}తే^{౩౧}గి^{౩౧}రః॥

సత్పురుషులఁ బాలించువాఁడా! ఓ యగ్నీ! ఇప్పుడు ఎట్టి జనుని బ్రహ్మ కర్మలను బ్రీతి నొందించుచున్నావు? (బ్రహ్మ=వేదము వైదిక కర్మలనితా॥) ఏ నీసంబంధమయిన స్తుతులు, గోవులలాభమున కగుఁగాక॥ (కనుక నీవెక్కడ నున్నావని తా॥) లేక? ఓ యగ్నీ! యొవరికర్మల నిప్పుడు నీవు ప్రీతిఁజెందించుచున్నావు? (ఇతరులెవరివికావు మా కర్మలనేయని తా॥)

ఇట్లు ప్రథమాధ్యాయతృతీయ ఖండము సమాప్తము॥

౧ అధ్యాయము,

౪ ఖండము.

—*!*—

శంయుఋషి-అగ్ని దేవత, ఛందముపూర్వవతు.

కిగి. ^{3 ౧ ౨}యజ్ఞాయజ్ఞావో^{3 ౧ ౨}అగ్నయే ^{3 ౧ ౨}గిరాగిరా^{3 ౧ ౨}చదక్షసే । ^{౧ ౨ ౩ ౨}ప్రప్రవయ ^{3 ౧ ౨}మమృతం ^{3 ౧}జాత
^౨వేదసం ^{3 ౨}ప్రియం ^{3 ౧}మిత్రం ^{౨ ౪}నశగ్ సిషమ్ ।

ఓ స్తుతికర్తలారా! మీరుసర్వ యజ్ఞములందును వృద్ధినిొందిన యగ్నికొ
 అను స్తుతి గూపమయిన వాక్కుతో స్తుతిచేయుఁడు, మేమును మరణధర్మములేన
 ట్టి, సర్వభూతముల నెఱుఁగునట్టి, ప్రియ మిత్రునివంటి, యగ్నిని మాటి మాటికి
 స్తుతింతుము లేక ఓ స్తుతికర్తా! నీవు స్తుతిచేత నగ్నిని వృద్ధిపఱచిన మేమా య
 గ్నిని స్తుతింతుమని కాని యర్థము!

భర్గఋషి-ఛందో దేవతలు, పూర్వవతు.

కిఁ. ^{౧ ౧ ౨ ౩}పాహి^{౧ ౨}నో^{3 ౨}అగ్న^{౨ ౩ ౧ ౨}ఏకయా^{3 ౨ ౩ ౨ ౩}పాహ్యు^{౧ ౨}తద్వితీయయా । ^{3 ౨ ౩ ౨ ౩}పాహి^{౧ ౨}గీర్భి^{౧ ౨}స్తే ^{౧ ౨}సృభి^{౧ ౨}దూర్జా^{౧ ౨}పతే
^{3 ౧ ౨ ౩ ౧ ౨}పాహి^{౧ ౨}చత^{౧ ౨}సృభి^{౧ ౨}ర్వసో॥

ఓ యగ్నీ! మమ్ములను ఒక్క ఋక్కుతో (అనఁగా మంత్రముతో)
 రక్షింపుము-మఱియు రెండవ ఋక్కుతో రక్షింపుము॥ మూడు వాక్కులతో
 ఓ అన్నపతీ! రక్షింపుము? నాలుగు ఋక్కులతో కాపురమున కాధార భూతుండ
 వయిన యగ్నీ! మమ్ము రక్షింపుము॥

శంయుఋషుః.

32. ^{3 ౧ ౨}బృహద్భిరగ్నే ^{3 ౧ ౨}అర్చిభి ^{3 ౧ ౨}శ్శుక్రేణ ^{3 ౧ ౨}దేవశోచిషా ^{3 ౧ ౨}భరద్వాజే ^{3 ౧ ౨}సమిధానో
^౨యవిష్ట ^{3 ౧ ౨}రేవత్పావకదీదిహి॥

ఓ దేవా! అత్యంత యశావనశాలీ! పవిత్రము చేయువాడా! అగ్ని!
 నిర్మలమయిన కాంతితో నా(అన్నదమ్ముడైన) భరద్వాజుని విషయము ప్రజ్వలించుచు నీవు గొప్పవగు తేజస్సులతో మాకొకకు ధనముతోఁ గూడునట్లు ప్రకాశింపుము॥

వశిష్ఠఋషిః.

3౩. ^{౧ ౨}త్యేతిగ్నే ^{3 ౧ ౨}స్వాహుత ^{3 ౧ ౨}ప్రియాసస్పస్తునూరయః ^{3 ౨ ౩}యంతారోయే ^{3 ౧ ౨ ౩}మఘవానో
^{౧ ౨}జనానామూర్వదయన్తగోనాం॥

(యజమానులచేత) జక్కగా హోమము చేయఁబడిన యగ్ని! నీయొక్క స్తుతికర్తలు ప్రియులయి యుందురుగాక॥ ధనవంతులయిన యే దాతలు మాసంఘమునకు గో సమూహమును ఇచ్చుచున్నారో వారు (నీకుం బ్రియు లగుదురుగాకని పూర్వాన్వయము.)

భరద్వాజఋషిః.

3౪. ^{౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨}అగ్నేజరితర్విశ్పతి ^{౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨}స్తపానోదేవరక్షసః । ^{౧ ౨}ప్రోషివాన్మహాపతే ^{౩ ౧ ౨}మహాగ్
^{౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨}ఆసి దివస్పాయుర్దరోణయుః ॥

ఓ యగ్ని! దేవా! స్తుతింపఁదగినవాడా! నీవు ప్రజలకుం బాలకుఁడవు, రక్షకులకు సంతాపము కలిగించు వాఁడవు నగుచున్నావు॥ (యజమాని) గృహ

మును బాలించువాడా! అగ్ని! (యజమాను) నిల్లు విడువనివాడ వగుచు
గొప్పగాఁ బూజింపఁదగియున్నావు. ద్యులోకముఁబాలించు వాడవు (యజమాని)
గృహమందు సదా నివసించువాడవు నగుచున్నావు॥

ప్రస్కన్వ ఋషి ।

౪౦. అగ్నేవివస్వ దుషసశ్చిత్రక్ రాధోఅమర్త్య । ఆదాశుషే జాతవేదోవహా^౩
త్వమద్యాదేవాన్ ఉషద్భుధః ॥

ఓ యగ్నీ! ఉషోదేవతయొక్క సమీపమునుండి ధనమును, హవిస్సుల ని
చ్చు యాగకర్తకు నీవు తెచ్చియుమ్ము॥
మరణ ధర్మములేనట్టి సమస్తభూతముల నెఱింగినట్టి అగ్ని! విశేషనివాసముతో
గూడిన నానా విధమయిన ధనమును ఇమ్ము॥ ఈ దినమందుఁ బ్రాతఃకాలమున
మేల్కొన్న దేవతలను, దీసికొని రమ్ము॥

తృణపాణి ఋషి ॥

౪౧. త్వంనశ్చిత్ర ఊత్యా వసోరాధాగ్నేసి చోదయ । అస్యరాయస్త్వ మగ్నే రధీ^౩
రసి విదాగాధం తుచేతునః ॥

నివాసమునకుఁ గారణమైనయగ్నీ! చూడందగిన నీవు రక్షణముతోఁగూడ
ధనములను మాకుఁ గలిగింపుము. ఈకనిపించుచున్న ధనమునకు నీవు అధికారి
వగుచున్నావు. (కనుక మాకుధనములిమ్మని తా॥) మాసంతానముకొఱకుఁ బ్రతి
ష్ఠను (అనఁగా స్థిరముగానుంటకని తా॥) శీఘ్రముగాఁగలిగింపుము.

విరూపముషి.

౪౨. త్వమితప్రథా^౨ అస్యగ్నే^౩ త్రాతఋతః^౩ కవిః^౩ । త్వంవి^౧ప్సా^౨స్మి^౩
ధాన^౩ దీదివ^౩ ఆవివాసన్తి^౩ వేధసః॥

ఓయగ్నే ! రక్షకా ! సత్యమయినట్టి, కవిత్వైనట్టి, నీవేలన్నివిధముల గొప్ప
జాడవయియున్నావు. చక్కగా మండుచు వెలుగుచున్నయగ్నే ! నిన్ను మేధా
వంతులగు స్తుతికర్తలు ప్రార్థించుచున్నారు.

శునశ్చేపముషి.

౪౩. ఆనోఅగ్నే^౧ వయో^౩ వృధన్^౩ రయింపావక^౩ శగ్స్యమ్^౩ । రాస్వాచన^౧ ఉప
మాతే^౩ పురుస్పృహన్^౩ సునీతీ^౧ సుయశస్తరం॥

శుద్ధినిజేయునట్టియోయగ్నే ! అన్నమును వృద్ధిచేయునట్టి, స్తుతిరపజడునట్టి
ధనమును మాకుదెచ్చియిమ్ము. అట్టియగ్నే ! మాకు మంచినితీతో, బలుపురు
కోరందగిన అత్యంతకీర్తిమంతమైన ధనమును ఇమ్ము.

సౌభరిజుషి.

౪౪. యోవిశ్వాదయతే^౨ వసుహోతా^౩ మంద్రో^౩ జనానాం । మధోర్ష^౩
పాత్రా^౨ ప్రథమాన్యస్మై^౩ ప్రస్తామా^౧ యంత్యగ్నయే॥

దేవతలంబిలుచునట్టి, సంతోషమును గలిగించునట్టి, యేయగ్ని సమస్తధనములను జనులకొఱకు నిచ్చుచున్నాడో ఆయగ్నికొఱకు సోమముయొక్క ముక్తిములగు పాత్రలవలె స్తుతులు చెందుచున్నవి.

ప్రథమాధ్యాయమునఁ జతుర్థఖండము పూర్ణము.

—:♦:—

౧ అధ్యాయము

గీ ఖండము.

వామదేవఋషి ॥

రగ. ౩౧ ౨ ౩ ౧ ౨ర౩౧ ౨ర౩౧ ౩ ౧ ౨ర ౩
ఏనావో అగ్నిం నమసోహ్యో నపాతమా హువే । ప్రియం చేతిష్ట మర
౧౭ ౨౩౧ ౨ర ౩ ౨౩౧ ౨
తిగ్ సర్వధర్మం విశ్వస్య మాతమమృతం॥

బలమునకుఁ బుత్రుఁడును, అధికప్రజ్ఞావంతుఁడును స్వామియు లేక గమనశీలుండును, మంచియాగములు కలవాఁడును, సర్వయజమానులకును మాతయగు వాఁడు, నిత్యుఁడునయిన యగ్నిని యీస్తోత్రముతో నోస్తుతికర్తలారా! మీకొఱకుఁ బిలుచుచున్నాను.

భర్గఋషి .

రగ. ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
శేషే వనేషు మాతృషు సంత్యా మర్తాసత్తతే । అతన్ద్రో హవ్యం వహసి
౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨
హవిష్కృత ఆదిదేవేషు రాజసి ॥

ఏయగ్నే ! వనములందు, తల్లులందును, నిద్రించుచున్నావు. (అనఁగా నున్నావని తా||) అట్టినిన్ను మనుష్యులు (అధ్వర్యుఁడు మొదలగు ఋత్విజులని తా||) మధించి నిన్నుఁ బుట్టించుచున్నారు. (ఇచట తల్లులయిన వనములని విశేషముగాఁ జేసి వనములంటే కష్టలని తాత్పర్యముచెప్పిన బాగుండును. భాష్యశైలి యట్లులేదు.) పిమ్మటవృద్ధి నొందిన నీవు మాంద్యములేనివాఁడవై, యజమానునిహవిస్సుల నందుకొన్నవాఁడవై, హవిస్సులను (దేవతలకు) జేర్చుచున్నావు. ఆతర్వాతనే దేవతలమధ్యను విరాజిల్లుచున్నావు.

సౌభరిఋషి.

౪౭. అదశిఁగాతు విత్తమో యస్మిన్వతా న్యాదధుః । ఉపోషు జాతమార్యస్య
వర్ధనమగ్నిం నక్షస్తునోగిరః ॥

ఏయగ్నియందు వ్రతములు (అనఁగాఁ గర్మలు.) యజమానులు కూర్చుచున్నారో, చక్కగా మార్గములెఱింగినట్టి యాయగ్ని ఉద్భవించెను. చక్కగాఁబుట్టిన ఆర్యుని (అనఁగా నుత్తమవర్ణము కలవాఁడు.) వృద్ధిపొందించుచున్నట్టియగ్నిని మాస్తుతి వాక్కులు సమీపించుగాక.

మనుఋషి.

౪౮. అగ్నిరుక్థే పురోహితో గ్రావాణో బర్హిరధ్వరే । ఋచాయామి మరుతో
బ్రహ్మణస్పతే దేవాలవో వరేణ్యమ్ ॥

స్తోత్ర, శస్త్ర (స్తుతిమంత్రములలోనే యొకవిధమయినయచ్చారణకలది.) రూపమయిన యాయజ్ఞమందు (గానరూపస్తోత్రమే శస్త్రము) అగ్ని ఉత్తరవేదియందు ఋత్విజులచే అభిషవమునకు శీలలును దర్భలును ఎట్లు ముందుంచఁబడినవో యట్లు

ఉంచంబడినదై యుండెను. ఓమకుత్తులారా ! స్తోత్రపాలకుడా ! (బ్రహ్మణ
స్పృతియుని యొక దేవత) ఇంద్రాదిదేవతలారా ! నేవింపఁదగిన రక్షణమునుగోరి
సూక్తరూపమయిన స్తుతిమంత్రముతో మిమ్ములను బ్రార్థించుచున్నాను.

సుదీతిఋషి-లేక పురుమీధుడు-లేక సకంభుఁడు.

౪౯. అగ్నిమీడిష్వావసే గాథాభిశ్శీరశోచిషం । అగ్నిగ్ధాయే పురుమీధశ్రుతం
నరోగ్నిః సుదీతయే ఛర్దిః ॥

ఓపురుమీధర్షీ ! పడుకొనియుండు స్వభావముకల కాంతులుకలవాడైన
యగ్నిని రక్షణమునిమిత్తమై స్తుతిమంత్రముతో స్తుతింపుము. వినంబడిన యీ
యగ్నిని యితరయజమానులుకూడ స్తుతింతురు. కనుక సుదీతిఋషికొఱకు అగ్ని
నీచేత స్తుతింపఁబడినవాడై గృహమునిచ్చుంగాక. (అని యీవాక్యము సుదీతి
పురుమీధునితో ననుచున్నాఁడు.)

ప్రసకంబ్విఋషి-బృహతీఛందము, అగ్నిదేవత.

౫౦. శ్రుధిశ్రుత్కర్ణ వహ్నిభిర్దేవై రగ్నే సయావభిః । ఆసీదతు బర్హిషేమిత్రో
అర్యమా ప్రాతర్యావభి రధ్వరే ।

వినసమర్థమైన చెవులుకలయోయగ్ని ! మావాక్కును వినుము. మిత్ర
దేవుఁడు అర్యముఁడు ఉదయకాలమందుఁజేయు సవనమందువచ్చు నితరదేవతలతోఁ
గూడ యాగమునిమిత్తములగు దర్భలమీదను గూరుచుండ్రుగాత.

సౌభజ్యుషి బృహతీఛంద-అగ్ని దేవత.

౫౧. ^{౧౨౨}ప్రైవో ^{౩౨౩౨}వాసో ^{౩౨౩౨}అగ్నిరేవ ^{౩౨౩౨}ఇన్ద్రో ^{౧౨౩౨}నమజ్జనా ^{౧౨౩౨}అనుమాతారం ^{౩౨౩౨}పృథివీం ^{౨౨౩౨}వివా
^{౩౨౩౨}వృశే ^{౨౨౩౨}తానాకస్య ^{౧౨౩౨}శర్మణే ||

దివోదాసునిచేత నాహ్వనింపఁబడిన (= పిలువఁబడిన) పరమైశ్వర్యముకలిగి
 ప్రకాశించు నగ్నిలోకమాత యయిన భూమిని (దేవతలకు హవిస్సులనిచ్చుటకై)
 మిగిలఁ బ్రేరించుచున్నాఁడు. ఏమంటే ఈయగ్నిని దివోదాసుఁడు బలముతో
 నాహ్వనించెను. కనుక ఈయగ్ని స్వర్గగృహమందునే (అనఁగా దనయింటనే)
 ఉండెను.

మేఢాశీధి-మేఢ్యాశీధి యిద్దఱుఋషులు| బృహతీఛందస్సు-ఇంద్రుడు, దేవత.

౫౨. ^{౨౩౧౨}అఙ్గో ^{౩౧౨౩}అథవా ^{౩౧౨౩}దివో ^{౨౩౧౨}బృహతో ^{౨౩౧౨}రోచనాదధి ^{౩౧౨౩}అయావర్ధస్వ ^{౩౧౨౩}తన్వాగిరా
^{౨౩౧౨}మమాజాతా ^{౨౩౧౨}సుకృతోపృణ ||

ఇష్టఁడు భూమినుండి, మరియు ద్యులోకమునుండి, గొప్పదయిన స్వర్గమునుండి
 కాని వచ్చి, యీవిస్తరించిన నాస్తుతివాక్కుతో నిండఁడా! పృథ్విపొందుము.
 నుంచికర్మలుసేయు నిండఁడా! మావారలయిన జనులను ఇష్టఫలములతో,
 వృష్టినిొందించుము

విశ్వమిత్రుషి-బృహతీ ఛందస్సు-అగ్ని దేవత|

13. ^{౧౨౨}కాయమానో ^{౩౨౨౩}ననాత్వం ^{౩౧౨౩}యన్మాత్మా ^{౨౨౩౨}రజగన్నవః ^{౧౨౩౨}సతతే ^{౩౧౨౩}అగ్నే ^{౨౨౩౨}ప్రమృషే
^{౩౧౨౩}నివర్తసం ^{౨౨౩౨}యద్దూరే ^{౩౧౨౩}సన్నిహభవః ||

ఓయగ్నీ ! వనములను భక్షింపఁగోరుచున్న నీవు ఏకారణమువల్ల వాటిని విడచి తల్లులయియున్న యుదకములను బొందితివో, ఆకారణమువల్ల అక్కడనే నీయొక్క యునికి దానియందే నాశనమును గనఁబడుచున్నది. అది మాకు సహింపదు. (= మేము ఇష్టపడమని తా॥) ఏ యంటే ఏకారణముచేత దూరముగా (అదృశ్యరూపమున) నున్ననీవు ఇచట మాయరణులయిన కట్టలందు ఉద్భవించుచున్నావో ఆకారణమువల్ల నీవుదూరముగానున్నావంటే మేమిష్టపడము. (నీవు లేకుంటే యాగము నడవదని తా॥)

కణ్వఋషి-బృహతీ-ఛందస్సు-అగ్ని దేవత.

శ్లో. ౧౨ర నిత్వామగ్నేమనుర్దధే జ్యోతిజ్ఞానాయ శశ్వతే దీదేధ కణ్వ ఋత
జాత ఉక్షితో యంనమస్యన్తి కృష్టయః॥

ఓయగ్నిదేవా ! ప్రకాశరూపమును మనువు ప్రజలకొఱకుఁగలిగించెను. (దేవయజనస్థానమందు నిలిపెనని తా॥) ఓయగ్నీ ! నీవు యాగమునిమిత్తము పుట్టి హవిస్సులతో, దృష్టి నందింపఁబడి కణ్వఋషియందు (నాయందని తా॥) దీపించుచున్నావు. (అనఁగాఁ గణ్వఋషిగృహమందు వెలుఁగుచున్నావని తా॥) ఏయగ్నిని మనుష్యులు నమస్కరించుచున్నారో ఆయగ్ని (యని పూర్వాన్వయము.)

ప్రధమాధ్యాయమునఁ బంచమఖండము సమాప్తము.

౧ ఆధ్యాయము,

౬ ఖండము.

—.*—

వశిష్టఋషి-బృహతీఢం-అగ్ని దేవత॥

గౌ. ^{౩ ౧ ౨} దేవోద్య ^{౩ ౨} విదోదాః ^{౩ ౧} పూణాం ^{౨ ౩ ౧ ౨} వివష్వాసీచం॥ ^{౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨} ఉద్వాసించధ్వముప
వాప్యణ ^{౩ ౧} ధ్వమాదివోదేవ ^{౨ ౩ ౧ ౨} ఓహతే॥

ధనములనిచ్చునట్టియగ్ని మీసంబంధమయిన నిండుగానున్న తడుపఁబడిన
స్రాక్కులు (నరిటవలెనుండునట్టి హోమముచేయు కట్టపాత్ర.) గోరునుగాక.
పాత్రము సోమముతో నింపుడు. సోమమును చమసలోఁబూరింపుడు. అనంతర
మందే అగ్నిదేవుడు మిమ్ము సహించును (అనఁగా నగ్నిలో సోమము హోమము
చేసిన వెంటనే అగ్ని మిమ్ము రక్షించునని తా॥)

కణ్వఋషి-బృహతీఢం నము-అగ్ని దేవత॥

గౌ. ^{౩ ౧ ౨} పైతృ ^{౩ ౨ ౩} బ్రహ్మణస్పతిః ^{౨ ౩ ౧ ౨} ప్రదేవ్యేతుసూనృతా॥ ^{౧ ౨ ౩ ౧} అచ్ఛావీరం ^{౨ ౩ ౧} నర్యం
^౧ పంక్తిరాధనం ^{౩ ౨ ౩ ౧} దేవాయజ్ఞం ^౨ నయన్తునః ॥

బ్రహ్మణస్పతిదేవత (మంత్రమునకధిపతి) వచ్చునుగాక. దేవియయిన
సత్యచాణీమమ్ము కేరుగాక. దేవతలందఱు శత్రువును దూరముగాఁ బారఁదోలు
దునుగాక. మనుష్యులకు హితమొనర్చునట్టి పంక్త్యైదులతో సమృద్ధి నొందినట్టి
యాగమును గూర్చి దేవతలు మాకభిముఖముగా వత్తురుగాక.

కణ్వఋషి-బృహతీ-ఛందము-అగ్ని దేవత.

శ్లో. ౩౨ ౩౧౨ ౩౨౩ ౧౨ ౩౧ ౩౪౩ ౨ ౩ ౧ ౨౪౩౧౨ ౨౩౧
 ఊర్ధ్వఊషణఊతయే తేష్టాదేవోనసవితా । ఊర్ధ్వోవాజస్యః నితా యనజే
 ౨౩ ౧౨౩ ౧ ౨
 భిర్వాఘద్భిర్విహ్వాయామహే ॥

ఓయాప (=యజ్ఞశువునుగట్టు సంభము) సంభమా! లేక యూపమందణి
 యున్న యగ్నిదేవా! మాయెక్క రక్షణమునకై యన్నతమైయుండుము. సూర్యుని
 వలె నున్నతముగానుండి యన్నదాతలగుచువు. ఏకారణమువల్ల యజ్ఞమందు
 యూపమును నేతితోఁదడుపునట్టి ఋత్విజులతోఁగూడ నిన్ను (అన్నదానమునకు)
 విశేషముగాఁబిలుచుచున్నామో ఆకారణమువల్ల (అన్నదానవృక్షము అని
 పూర్వాన్వయము.)

సాభఋషి-బృహతీ-ఛందము-అగ్ని దేవత.

శ్లో. ౨౬ ౩౧ ౨౪ ౩ ౨౩౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౨౩౧౧ ౩
 ప్రయోరాయేనినీషతి మర్తాయస్తే వహోదాశత్ । సవీరంసేతే అగ్నఃకృత్తశగ్
 ౨౩ ౧ ౨ ౩౧ ౨
 సినం త్మనాసహస్రహోషిణం ॥

నివాసమునకాధారమయినయగ్ని! నిన్ను నేస్తుతికర్త ధనముకొఱకు ప్రణయింప
 (= వెలిగించుటకు)ఁ దలంచునో, యేమచుష్యుండు నీకొఱకు హవిస్సునిచ్చునో
 అతఁడు మంత్రస్తుతులను బఠించునట్టి, స్వయముగా ననేమియు బోషించునట్టి,
 (బహుధనము కలవాడని తా॥) పుత్రుని ధరింపుచు

కణ్వఋషి-బృహతీ-ఛందము-అగ్ని దేవత.

శ్లో. ౧౨౩ ౧ ౨౩ ౨ ౩ ౧ ౩ ౩౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨౩౧
 ప్రవోయహ్వం పురూణాం విశాం దేవయతీసాః । అగ్నిగ్ సూక్తేభిర్వ
 ౨ ౩ ౨౬ ౩ ౩౧ ౨
 వోభిర్వజ్జేమహే యగ్ సవిదన్యం ఇన్ధతే ॥

ఓఋత్విగ్యజమానులారా ! దేవతలంగోరిన అనేకులయిన ప్రజారూపులగు మీయొక్క యనుగ్రహముకొఱకు గొప్పవాడగునన్నిని సూక్తవాక్కులతో స్తుతింతము. ఇతరఋషులు ఈయన్నిని జక్కగా వెల్లించుచున్నారు.

ఉత్కలఋషి-బృహతి-అన్ని.

౬౦. ^{౩౨ ౩ ౨ ౩౨౩ ౨ ౩౧ ౨౪} అయమగ్నిస్సువీర్యస్యే శేహిసాభగస్య॥ ^{౩ ౧ ౨ ౩౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨} రాయఈశేస్వపత్యస్య గోమతఈశే
^{౩ ౧ ౨ ౨} వృత్రహధానాం ॥

ఈకనబడుచున్నయన్ని మంచిసామర్థ్యముగల సాభాగ్యమున కధికారి. అల్లె-గోవులుకలట్టి మంచినంతానముగలట్టి, ధనమునకును అధికారి. ఆయన్నియే శత్రువైన పాపమును నశింపజేయ సమర్థుడగును.

వశిష్ఠఋషి-బృహతీ ఛం॥ అన్నిదే॥

౬౧. ^{౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨} త్వమగ్నే ^{౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨} గృహపతిస్త్వగ్ ^{౨౪} హూతానోఅధ్వరే॥ ^{౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨} త్వం పోతావిశ్వహర
^{౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨} ప్రచేతా యక్షియాసిచవార్యం ॥

ఓయగ్నే ! మాయొక్కయజ్ఞమందు నీవు గృహపతివి (= యజమానుడవు) అగుచున్నావు. నీవేదేవతలంబిలుచువాడవు. అందఱిచేతను గోరడగినవాడవు. పోతయనెడు ఋత్విజులలో నొకండవయియున్నావు. కనుక నీవు బహుబుద్ధిమంతుడవు. కోరడగిన హవిస్సును హోమము చేయుచున్నావు. మాకు ధనమును గలగింపుము.

౬౨. సఖాయస్త్వా వపుమహే దేవం మర్తాసఙ్గితయే । పాంనపాతెగ్

సుభగగ్ సుదగ్ ససగ్ సుప్రతురి మనేహసం ॥

ఓమగ్నీ ! మిత్రతై నట్టి, (హవిస్సునిచ్చుటచేత యాగకర్త లగ్నికి స్నేహితు లని తా॥) మనుష్యులు (నఁగా ఋత్విజులమగు మేము) ఉదకములకు మను మఁడును, శుభమయిన ధనముకలవాఁడును, సత్కర్మలాచరించువాఁడు, సుఖముగాఁ జేరఁదగినవాఁడును, ఉపద్రవములు లేనివాఁడును అగు నిన్ను (అగ్నిని) రక్షణము కొఱకు వరించుచున్నాము.

ప్రథమాధ్యాయము షష్ఠాధ్యాయము.

* * *

౧ సిద్ధాంతము,

2 ఖరిడము.

శ్యావాస్యఋషి - లేక వామదేవర్షి॥ తిష్ఠాప్రండము॥ అగ్ని దేవత॥

౬౩. ఆజుహోతాహవిషామర్జయధ్వం సోహోతారం గృహపతిం దధిధ్వం ।
 ఇడస్పదేనమసా రాతహవ్యగ్ సపర్యతా యజతం సప్త్యానామ్॥

ఓముత్విజులారా ! అగ్ని నాహ్వానించుడు. (= పిలుచుట) హవిస్సుతో నుఖంపఁజేయుడు. ఉత్తరవేదియందు దేవతలంబిలుచునట్టి, గృహపాలకుఁడైనట్టి, యగ్నిని పూర్తిగాధరించుడు. (ధరించుట=ఆరిపోకుండ నిల్పుట) నమస్కారముతో

లేక హవిస్సుతోఁగూడినట్టి, హవిస్సులను స్వీకరించినట్టి యజ్ఞగృహములమధ్యను బూజింపఁదగిన అగ్నిని సేవింపుఁడు.

హ్వాహవ్యఋషి. జగతీ-ఛందము-అగ్నిదేవత్యము.

౬౪. ౩ ౨ ౬ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౬ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨
చిత్రఞ్చిశో స్తరుణస్య వక్షథో నయోమాతరావన్వేతి ధాతవే ।
౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
అనూధాయదజీజన దధాచిదా వవక్షత్సద్యో మహిదూత్యంచరన్ ।

శశువయినట్టి, తరుణుఁడయినట్టి, యగ్నియొక్క హవిస్సులవహించుపని ఆశ్చర్య కరమైయున్నది. పుట్టగానే యేయగ్నికి అన్నిటి నిర్మించిన తల్లులైయున్న ద్యులోక భూలోకములులేక అరణులుపాలుపెట్టుటకై పోవు. (బిడ్డయగు నగ్నికిఁ బాలుపెట్ట వలెనని తా॥) పొదుగులేనట్టి యీలోకము ఈయగ్నిని బుట్టించితే పాలుపెట్టఁ బోలే దన్నది యుక్తమే. అట్లుకాదుగదా ! (ద్యులోకభూలోకములన్నిటికిఁ గోర్కెల నిచ్చునవేకదా ! భూలోకమందుఁబుట్టిన యగ్ని కేలపాలుపెట్టలేదని తా॥) పుట్టిన తర్వాత వెంటనే మహిమను దూతభావమును బొందుచు (దేవతలకు) హవిస్సుల నందిచ్చుచున్నాఁడు.

బృహదుక్థఋషి-త్రీష్టుష్ఠఛందము-అగ్నిదేవత॥

౬౫. ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
ఇదంత ఏకం పరణ్ణితఏకం తృతీయేన జ్యోతిషానం విశశ్వ॥ సంవే
౨ ౩ ౨ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨
శనస్తన్వేతి చాకురేధి ప్రియోదేవానాం పరమేజనితే॥

(బృహదుక్థఁడనుఋషిచనిపోయిన వాజేయనేడు తనకుమారునితో ననుచున్న మాటలివి) ఓ (మృతపుత్రా !) నీయొక్క యాయగ్ని (అనఁగా శవముమీఁద నుంచినది) ఒకభాగముకనుక నీయొక్కదేహమందున్న యగ్నిభాగముతో బయట నున్న యగ్నిలోఁ బ్రవేశింపుము. ఇతరమైన నీయొక్కభాగము (అనఁగా వాయ్వింశ) ప్రాణవాయ్వింశతోఁ జేరుకొనుఁగాక. మూఁడవదయిన సూర్యతేజస్సుభాగముతో నీచైతన్యముగూడునుగాక. మరల శరీరమును బొందుటకు సుందరమైనవాఁడవై

సూర్యునందుఁ బ్రవేశించినవాఁడవుకమ్ము. దేవతలందఱు జన్మించినచోటయిన
యుత్తమమయిన యాసూర్యునందు ప్రియుఁడవై జన్మించుము.

కుత్స్సరి - జగతీఛందము, అగ్ని దేవత.

౬౬. ^{౩౨౬} ఇమగ్ ^{౩౧౨} సోమమర్ ^{౩౧౨} తే ^{౩౧౨} జాతవేదసే ^{౧౨} రథమివసం ^{౩౧} మహేమా ^{౩౧౨} మనీషయా ।
^{౩౨౬} భద్రాహినః ^౩ ప్రమతిరస్య ^{౧౨} సగ్ ^{౩౧} సద్యగ్నే ^{౨ర} సఖ్యేమారి ^{౩౧} షామ ^{౨ర} వయంతవ॥

పూజనీయుడైన యగ్నికొఱకు సూక్ష్మబుద్ధితో నీస్తోత్రమును రథమును
నిర్మించునట్లు చక్కగా (నిర్మించి) పూజించుచున్నాను. ఈయగ్ని సేవయందు
మాబుద్ధియుత్తమము కళ్యాణమగునదియగునుగదా ! (కనుక నాబుద్ధితోఁ జేతుమని
తా ॥) ఓయగ్ని ! మాకు నీన్నేహమున్నపుడు మేము హింసనొందము.

భారద్వాజఋషి-త్రిష్టుప్తంద-అగ్ని దేవత॥

౬౭. ^౩ మూర్ధానం ^{౧౨} దివో ^{౩౧౨} అరతిం ^౨ పృథివ్యా ^{౩౧} వై ^౨ శ్వానరమృత ^{౩౨౩౨౬} ఆజాతమగ్నిం ।
^{౩౨౬} కవిగ్ ^{౩౨} సమాజమతిథిం ^{౩౧౨౩} జనానా ^{౧౨} మాసన్నః ^౩ పాత్రం ^{౨౩౧౨} జనయన్త ^{౩౨} దేవాః॥

ద్యులోకమునకు శిరస్సువంటిదయిన భూమిని బొందియున్న లేక భూమికి
స్వామియయిన, సమస్తనరులకు సంబంధించిన యజ్ఞము నిమిత్తమభిముఖముగాఁ
బుట్టిన, కవియయిన, బాగుగా విరాజిల్లుచున్న, యజమానుల కతిథియయిన,
(అప్పటప్పటికి దనయింటికి వచ్చువాఁడతిథి) (దేవతలకు) నోరయినట్టి, (అగ్ని
యనెడిది దేవతల నొరు. అందుఁబోయిన హవిస్సుదేవతలకుఁ దృప్తికలిగించుగనుక
అని తా ॥) రక్షించునట్టి, వై శ్వానరాగ్నిని మాయజ్ఞమందు స్తుతికర్తలు లేక ఋత్వి
జులు అభిముఖముగాఁ బుట్టించిరి.

ఏయగ్నియొక్కరూపము నేతితో ఆహుతిచేయఁబడుచున్నదో యేమావారలు కూడిన
వారయి పావిస్సులతోఁగూడ స్తుతించుచున్నారో ఆయగ్నిఉపస్సుల ప్రారంభమున
(అనఁగాఁ బ్రాతఃకాలమునని తా ||) దీపించుచున్నది.

త్రిశిరుఁడగుత్వాష్ట్రఋషి-త్రిష్టుష్ఠందము-అగ్ని దేవత॥

౭౧. ప్రి^{౩౧౨}కేతునా^{౩౧} బృహతా^{౩౧} యాత్యగ్ని^{౨౩౧}రా^{౨౩} రోద^{౨౩}నీ^{౩౧} వృషభోరోరపీతి॥^{౩౨౩} దివశ్చి
౧౨^{౩౧} దన్వా^{౩౧} దిపమా^{౨౩} ముదాన^{౩౨} డపాము^{౩౧౨} పస్థే^{౩౧} మహిషో^౨ వవర్ధ॥

అగ్నిగొప్పదయిన చిహ్నముతోఁగూడినవాఁడయి యిపుడు ద్యులోక భూలోక
ములను ఉత్కర్షతోఁ జేరుచున్నాఁడు. దేవతలంబిలుచునపుడు వృషభమువలె ధ్వనిం
చును. అనర్క్షులోకములచివరనుండికూడను మేఘసమీపమును ఊర్ధ్వముగాఁజేరు
చున్నాఁడు. (ఆదిత్యరూపముగానని తా ||) వర్షోదకములసమీపమున (విద్యుత్తు
=మెరుపురూపముగా) గొప్పగావృద్ధి నొందెను.

వశిష్టఋషి. త్రిష్టుష్ఠందస్సు-అగ్ని దేవత.

౭౨. అగ్నిం^{౩౨ఉ} న^{౩౧} రో^{౧౨} దీ^{౩౨౩} ధితిభి^{౩౧} రరణ్యో^{౧౨} హస్తచ్యుతం^{౩౨} జనయత^{౩౨} ప్రశస్తం॥
దూరేదృశం^{౩౧౨} గృహపతి^{౩౧౨} మథవ్యం॥^{౩౨}

ఋత్విజులు ప్రశస్తమయిన దూరమునకుం గనంబడునట్టి, గృహములకుఁ
బాలకుండగునట్టి, చేరశక్యముగానట్టి, హస్తమునుండి పుట్టినట్టి, అరణులయందు
(అగ్నిని బుట్టించుటకై రాపాడించు రెండు కట్టలకుఁజేరు) ఉన్నట్టి అగ్నిని
ప్రేళ్లతోఁ బుట్టించుచున్నారు. (అనఁగా అరణులను జేతులతో రాపాడించి
యగ్నితీయుచున్నారని తా ||)

ప్రధమాధ్యాయ సప్తమఖండము సంపూర్ణము.

౧ అధ్యాయము

౮ ఖండము.

బుధుండు-గధిష్ఠురుండు-నిద్రు ఋషులు. త్రిష్టుప్తందము- అగ్ని దేవత॥

23 ౧ ౨ 3 ౨ 3 ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧
 ఆబోధ్యగ్నిః సమిధా జనానాం ప్రతిధేను మివాయతీ ముషాసం॥ యహ్యో
 ౨ 3 ౨ 3 ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౨ 3 ౧ ౨
 ఇవ ప్రవయా ముజ్జహానాః ప్రభానవః సస్రతే నాకమచ్ఛ॥

ఈయగ్ని జనులయొక్క (అనగా ఋత్విజులనితా॥) సమిధలచేత వృద్ధి నొందింపబడెను. ప్రాతఃకాలమందు హోమధేనువును (బాలు పితుకుటకు) గూర్చి లేచినవిధమున వచ్చుచున్న యుషస్సును గుఱించి మేల్కొనెను. వృద్ధి నొందిన యగ్నియొక్క కిరణములు అనగా జ్వాలలు కొమ్మలను బెరిగించుచున్న చెట్లవలె, విస్తరించుచు నంతరిక్షమున కభిముఖముగాఁ బ్రసరించుచున్నవి.

వత్సప్రియుషి-త్రిష్టుప్తందము-అగ్ని దేవత॥

2౪. ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౨ 3 ౧ ౨ర 3 ౨ 3 ౧ ౨
 ప్రబూజ్య యంతం మహం విపోధా మూరైరమురం పురాం దర్మాణం
 ౧ ౨ 3 ౨ 3 ౧ ౨ర 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ర 3 ౨
 నయంతం గీర్భిర్వనాథి యంధా హరిశ్మశ్రుం న వర్షణా ధనచిం॥

ఓ స్తుతికర్తా! నీవు జయశీలుఁడును, గొప్పవాఁడును, మేధావులనుబోషించు వాఁడును, మూఢులైనవారి శరీరములను రక్షించువాఁడును, మూఢుఁడుకాని వాఁడును, అగునగ్నిని స్తుతింప సమర్థుడవుకమ్ము. స్తుతివాక్కులతో సేవింపఁ దగినట్టి, ధనముల నిచ్చునట్టి, కవచమనఁదగు జ్వాలలతోఁ గూడినట్టి, పచ్చ నికేళములు (జ్వాలలు) గలట్టి, స్తోత్రములకు స్థానమైయున్న యగ్నినిగూర్చి సేవను జేయుము.

భరద్వాజర్షి-తిఃష్ఠుః శ్చంద-పూషదేవత.

29. ³ ^{౧౨} శుక్రస్తే ³ ^{౧౨} ³ ^{౧౨} ఆన్యద్యజతంతే ³ ^{౧౨} ^౩ అన్యద్విషుదాపే ³ ^{౧౨} ^౩ అహసీ ^౧ ^౨ ద్వారిహసి ^౩ ^౩ విశ్వా
^౨ ^౩ ^౧ ^౨ హిమాయా అవసి ^౩ ^{౧౨} ^౩ న్వధావన్ భద్రాతే ^౩ ^౨ ^౩ పూషన్ని ^౩ ^౨ ^౩ హరాతిరస్తు॥

ఓ పూష (=సూర్య) దేవా! నీయొక్క తెల్లనిరంగుల పగలును, అట్లే నీయొక్క ప్రకాశముగల్గి స్వతఃకృష్ణవణమైన రాత్రియుఁ గలవు. ఇట్లు నానా రూపములైన దినరాత్రులు నీవహిమచేతనగుచున్నవి. (అనఁగా నహిమారాత్ర నిర్మాణమునకు సూర్యుండే కర్తయని తా॥) ఆదిత్యునివలెఁ బ్రకాశింపఁ జేయు వాడవు. అన్నవంతుడవగు నో పూషదేవా! సర్వప్రజలను ఏకారణము వల్లరక్షించు చున్నావో (ఆకారణమువల్ల నీవు సూర్యునివంటివాడవనితా॥) అట్టి నీయొక్క కళ్యాణమయిన దానము మాయందుఁ గలుఁగుఁ గాక.

విశ్వామిత్రీయుషి-తిఃష్ఠుః శ్చంద-అగ్ని దేవత.

30. ^౧ ^౨ ఇడామగ్నే ³ ^{౧౬} ^{౨౬} పురుదగ్ సగ్ ³ ^౧ సనింగోః ^౨ ^౩ శశ్వత్తమగ్ ^౩ ^{౧౬} ^౨ హ్వామానాయసాధ॥
^౧ ^౨ ^౩ ^{౧౨} స్యాన్నస్మానుస్తయో ³ ^{౨౬} ^౩ విజావాగ్నే ^౧ ^౨ సాతే ^౩ ^౧ సువతి ^౨ ^౩ భూత్వస్మే॥

ఓ, యగ్నే! అనేకకర్మలగలట్టి, గోవులుమొదలగు పనుసంపదను గల్గించు నట్టి, యిడ యనెడు (గోరూపదేవతను) ఎల్లపుడు యజమానుడనగు వాకొఱకు నిమ్ము. మా కొమారుడు మనుమడును కలుఁగుఁగాక యనెడు నీయను గ్రహ బుద్ధిసఫలంబయినది మాకుఁగలుగుఁగాక.

వత్సఋషి-త్రిష్టుప్చందము-అగ్ని దేవత.

22. పృహోతా జాతా మహాన్నభో విన్నప్షద్యా సీదనపాం వివర్తే॥ దధద్యో
ధాయా సుతేవయాగ్ంసి యన్తావ సూని విధతే తనూపాః॥

ఏయగ్ని యస్తరిక్షముయొక్క సమీపమందు (మెరుపురూపముగా) ఉండెనో, అతడే యిపుడు యజమానులకు హోమమును నిష్పాదించువాడగుచు పూజ్యుడయి యున్నాడో అస్తరిక్షమునెఱింగినవాడును సరులందున్న వాడయి (వేదియందు) అనుగ్రహించుచున్నాడో ఆయగ్ని హవిస్సులనుధరించుచు (వేదియందు) ఉంచబడెను. ఓ స్తుతికర్తా! ఆయగ్ని సేవించు నీకొఱకు నన్నములను ధనములను గలిగించుఁగాక. శరీరరక్షకుఁడగుఁగాక.

వశిష్ఠఋషి-త్రిష్టుప్చంద-అగ్ని దేవత.

23. పృసమాజ మసురస్య పృశస్తం పుగ్ంసః కృష్ణీనా మసు మాద్యస్య॥
ఇంద్రస్యేవ పృతవస స్కృతాని వన్దద్వారా వన్దమానా వివష్టు॥

వీరుండయినట్టి, జనులకు స్తవనీయుడగునట్టి, బలవంతుడగునట్టి, యింద్రుని స్వరూపమువలెను అగ్నియొక్క ప్రశస్తమయిన చక్కని స్వరూపమును స్తుతించుదురుగాక. స్తవముమొదలయిన యెన్నదగిన పనులను బాగుగాఁ గోరుదురుగాక, (యజమానుడు కర్త.)

విశ్వామిత్రఋషి-త్రిష్టుప్చంద-అగ్ని దేవత.

24. అరణ్యోన్ఱహితో జాతవేదా గర్భ ఇవేత్సుభృతో గర్భిణీభిః॥ వివేదివ
ఈడ్యో జాగృవద్భి హావిష్మద్భి ర్మనుష్యే భిరగ్నిః॥

సర్వజ్ఞుడైన యాయగ్ని గర్భిణీస్త్రీలచేత గర్భము ధరింపబడునట్లు

(దేవతలచేత) అగణులందునుంచబడెను. ఆయగ్ని హవిస్సులను ధరించి జాగ
మాకులైన మనుష్యులచేతఁ బ్రతిదినమును స్తుతింపఁదగి యున్నవాఁడు.

పాయుఋషి-త్రిష్టుష్పంద-అగ్ని దేవత.

౮౦. ^{3 ౧ ౨} సనాదగ్నే ^{3 ౨ 3} మృణసి ^{౨ 3 ౧ ౨ ౩} యాతుధానాన్ ^{3 ౧ ౨} నత్వారక్షాన్ ^{3 ౧ ౨} సిక్ష్మతనాను జిగ్యుః॥
^{౧ ౨} అనుదహ ^{3 ౧ ౨} సహమూరాన్ ^{3 ౨ 3} కయాదో ^{౧ ౨ 3} మా తే ^{3 ౧ ౨} హేత్యా ^{౨ 3 ౧ ౨} ముక్షత దైవ్యాయాః॥

ఓయగ్ని దేవా ! నీవు చాలాకాలమునుండి రాక్షసులను బాధించుచున్నావు. అయి
నను నిన్ను యుద్ధములందు రాక్షసులుజయింపలేదు. అట్టి నీవు వరుసగా కూర్చి
వ్యాపారముగల క్రవ్యాదులను (=మాంసభక్షకులను) కాల్చివేయుము నీసంబంధ
మైన దివ్యాయుధములవల్ల నారాక్షసులు విడువబడకుందురు గాక.

ప్రధమాధ్యాయమున అష్టమఖండము.

—:-0-:-—

౧ అధ్యాయము

౯ ఖండము.

గాయత్రిఋషి-అనుష్టుప్పందము-అగ్ని దేవత.

౮౧. ^{౨ 3} అగ్న ^{౧ ౨ 3 ౧} ఓజిష్ఠమా ^{౨ 3 ౨} భరద్యుమ్న ^{3 ౧ ౨} మస్మభ్య ^{౨ 3 ౧} మధిగో ^{3 ౧} ప్రినో ^{3 ౧} రాయే॥
^{౨ ౩} ప నీ ^{3 ౨ 3} య సే ^{౧ ౨ 3} రత్సి ^{౧ ౨} వాజాయ ^{౧ ౨} పన్థామ్॥

ఓయగ్ని ! అతిబలవంతమై ధనమును మాకు నిమ్ము. వారింపరాని గమ

నముగలవాడా ! మెచ్చదగిన ధనముతో మమ్ములను గూర్పుము. అన్న లాభము నకు మార్గమును జూపుము.

భరద్వాజర్షి - లేక నామ దేవుడు-అనుష్టుప్చంద-అగ్ని దేవత.

౨౨. యది పీరో అనుష్యా దగ్నివిన్ధీ త మర్త్యః॥ ఆజుహ్వ ధ్వయ మానుస
కృర్న భక్షిత దైవ్యం॥

ఎపుడు మానవునకుఁ బుత్రుఁడుకలుగునో యపుడు ఆతఁడు అగ్నిధానము (యాగారంభమని తా॥) చేయవలెను. ఎడతెగకుండ హోమము దరిగించుచుండ వలెను. మఱియు దివ్యమయిన సుఖమును బొందవలెను. లేక దేవసంబంధగృహమును సేవింపవలెను.

భరద్వాజఋషి-అనుష్టుప్చందము-అగ్ని దేవత॥

౨౩. త్వేషస్తే ధూమ ఋణ్వతి దివి సంఘక్రీ ఆత తః॥ సూరోన హి ద్యుతా
త్వం కృపా పావక రోచసే॥

ఓయగ్నీ ! ప్రకాశించు నీసిర్మలకాంతిగల పొగ యంతరిక్షమందు విస్తరించినదై మేఘముగామాటుచు గమనించుచున్నది. ఓయగ్నీ ! సూర్యునివలె పురింపఁబడుచుఁ బ్రకాశించుచున్నావుకదా !

భరద్వాజఋషి-అనుష్టుప్చందము-అగ్ని దేవత.

౨౪. త్వగ్ హితైత వద్యశోగ్నే విత్తోన పత్యసే॥ త్వం విచర్షణే శ్రీవో
వసో పుష్టిం నపుష్యసి॥

ఓయగ్నీ ! యెండినయన్నము (అనగా నగ్నికైనన్నము కష్టయని తా॥) ను సూర్యుని

వలెను ఆక్రమించుచున్నావు. లేక హవిస్సులతోనిండిన యజమానగృహమును
 స్నేహితునింబోలి చేరుచున్నావు. కనుక సర్వమును బాగుగ నఱింగినవాడా ! నివా
 సమున కాధారమగు వాడా ! నీవు అన్నమును బుట్టిని (యజమానగృహమందు)
 వృద్ధినిందించుచున్నావు.

భృక్తవాహాద్వితయుషి-అనుష్టుప్చంద-అగ్ని దేవత.

౫౫. ³పా^౨త^౩రగ్నిః ^౨పు^౩రు^౨ప్రి^౩యో ^౩వి^౨శ ^౨స్త^౩వే^౨తా^౩తిథిః॥ ^౨వి^౩శ్వే^౨యస్మి ^౧న్న^౨మ^౩ర్త్యే
^౩హ^౨వ్యం ^౨మ^౩ర్తా^౨స ^౩ఇ^౨న్ధ^౩తే॥

పలుపురకుఁ బ్రియుఁడు యజమానునందు ధనముకలిగించువాఁడు అతిథివలె
 బూజ్యుండునగు నగ్ని ప్రాతఃకాలమున స్తుతింపఁబడుచున్నాఁడు. మరణధర్మము
 లేని యేయగ్నియందు సమస్త నరులును హవిస్సును వ్రేల్చుచున్నారు. (ఆయగ్ని)

ఆ తేయలుఁబుషులు-అనుష్టుప్చంద-అగ్ని దేవత॥

౫౬. ^౧య^౨ద్వా^౩హి^౨వ్యం ^౨త^౩దగ్న^౨యే ^౩బృ^౨హ^౩దర్చ ^౧వి^౨భా^౩వసా॥ ^౧మ^౨హి^౩షీ^౨వ ^౩త్వ^౨ద్రయి
^౩స్త^౨ద్వా^౩జా ^౧ఉ^౨దీ^౩రతే॥

మిగుల వహించునట్టి స్తోత్రము అగ్నికొఱకుఁ జేయఁబడెను. (అనఁగా
 స్తుతిమంత్రము దేవతలకు వాహనమని తా ॥) కనుక నోకాన్తిధనముగాఁగలయన్నీ!
 అధికమయిన యన్నమును ధనమును మాకిమ్ము. ఏకారణమువల్ల నీవద్దనుండి
 గొప్పధనమును బొందుచున్నారో (సర్వప్రజలును ఆకారణమున మాకును ఇమ్మని
 తా ॥)

గోపవనఋషి లేక సప్తవధి-అనుష్టప్పంద-అగ్ని దేవత॥

౨. విశో విశో^౩ వో^౩ అతిథిం^{౧౨} వాజయంత^{౩౧౨} పురుషో^౩యం^౨ అగ్నిం^{౩౨} వో^౩ దుర్యం^{౨౩}
వచః^{౧౨} స్తు^{౩౨} షే^౩ శూ^{౨౩} ష^{౨౩} స్య^{౧౨} మన్మథిః॥

ఓఋత్విగ్యజమానలారా ! మీరు అన్నముఁ గోరుచుఁ బ్రజలందఱికి బహు ప్రీయుడై యతిథివలెఁ బూజనీయుఁడయిన యగ్నిని స్తుతింపుడు. నేనును మీకొఱకు గృహమునకు మేలు చేయున గ్నిని మంత్రముతో నుఖముకొఱకు స్తుతించుచున్నాను.

పురు ఆత్రేయఋషి-అనుష్టప్పంద-అగ్ని దేవత॥

౩. బృహస్పయోహి^{౩౨} భానవే^౩ రాబ్^{౧౨} దేవా^{౩౨} యాగ్నయే^౩ యంమిత్రం^{౧౨} నప^{౨౩}
శస్తయే^{౧౨} మర్తాసో^౩ దధిరే^{౩౨} పురః॥

యజ్ఞమందు దీప్తికలిగియున్న యగ్నికొఱకు గొప్ప యన్నమును (అనఁగా హవిస్సులని తా॥) ఇవ్వఁబడుచున్నది. కనుక నీవును అన్నము నిమ్ము. మానవులు ఏయగ్నిని స్నేహితుని మిగుల స్తుతించుటకు ముందుంచుకొనుచున్నారో (అయగ్నిని పూర్వావ్యయము.)

గోపవనఋషి అనుష్టప్పంద-అగ్ని దేవత.

౪. అగన్మృతహస్తమం^{౧౨} జ్యేష్ఠమగ్ని^{౩౧} మానవం^{౨౩} యస్మై^{౧౨} శుతర్వ^౩ న్నా^{౧౨}
స్తే^౨ బృహదనీక^{౩౧} ఇన్యతే॥

సావములను బాగుగాఁబోగొట్టునట్టి, శ్రేష్ఠుడైనట్టి, మానవుల సంబంధియైన లేక మనుష్యులకు మేలుకూర్చు నగ్నిని మేము ఆశ్రయించుచున్నాము. ఏ

యగ్ని ఋక్షునికొడుకైన శ్రుతవంతుడను రాజు నిమిత్తము గొప్ప మంటల సమూహముతో దీపించెనో (ఆయగ్ని నాశ్రయింతుము.)

వామదేవ-కశ్యప-మరీచి-మనువు లలో నొకఁడు ఋషి-అనుష్టుప్పంద-అగ్ని దే!

౯౦. 3 ౨ ౨ర 3 ౧ ౨ 3 ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౨ ఉ 3 ౧ ౨
జాతః ప రేణ ధర్మణా యత్సవృద్ధి స్సహాభువః! పితా యత్కశ్యప
3 ౨ 3 ౨ 3 ౧ ౨ర 3 ౨
స్యాగ్నిః శ్రద్ధామాతా మనుకవిః॥

ఓయగ్ని ! నీవు ఎక్కువగు ధర్మముచేతఁబుట్టితివి (ధర్మము=కర్మ) ఏనీవు ఋత్విజులతోఁగూడ భూమిసంబంధమయిన యజ్ఞమందుఁ బ్రవర్తించుచున్నావో, ఏనీకు గశ్యపుఁడు తండ్రియో, శ్రద్ధాదేవి తల్లియో, మేధావియగు మనువు స్తుతి కర్తయో, ఆనీవు అగ్ని ! యజమానునికోర్కెను సఫలము చేయుము.

ప్రధమాధ్యాయ నవమ ఖండ సమాప్తము.

౧ అధ్యాయము,

౧౦ ఖండము.

అగ్నిస్తాపన ఋషి-అనుష్టుప్పంద-విశ్వేదేవ దేవత.

౯౧. ౨ 3 ౨ ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౨ ఉ 3 ౨
సోమగ్ రాజానం వరుణ మగ్ని మన్వారభామహే! ఆదిత్యం విష్ణు
౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౨ 3 ౧ ౨
సూర్యం బ్రహ్మణంచ బృహస్పతిం॥

విరాజిల్లుచున్న సోమమునువరుణుని, యగ్నిని, స్తుతిమంత్రములతో రక్షణముకొఱకు

నాహ్వనించుచున్నాము. అట్లే అదితిపుత్రుడగు విష్ణుని సూర్యుని బ్రహ్మను బృహ
స్పతిని ఆహ్వనించుచున్నాము

వామదేవఋషి-అనుష్టుప్చంద-విశ్వేదేవ దేవత.

౯౨. ^{3 ౨} ఇత ^{3 ౨} ఏత ^{3 ౧ ౨} ఉదారు ^{హన్} హన్ ^{3 ౨} దివః ^{3 ౧} పృష్ఠాన్య ^{౨ర} రుహన్ | ^{౨ 3 ౨ 3} ప్రభూజయో

^{౧ ౨ 3 ౧} యథాపథో ^{౨ర} ద్యానుజ్గీరసో ^౨ యయుః |

ఈయంగిరసులు ఎట్లు ఉన్నతమార్గముద్వారా స్వర్గమును జెందిరో హవిస్సు
లను పచనము (=వంట) చేసిన జనులు అట్లే మార్గముద్వారా గ్రామాదులను
జేరుచున్నారు. అట్లే భూభాగమునుండి స్వర్గస్థ నమును ఎక్కిరి.

కశ్యప-లేక దేవల-లేక ఆసితఋషి-అనుష్టుప్చంద-అగ్ని దేవత

౯౩. ^{3 ౧ ౨} రాయే ^అ అన్న ^{3 ౨ 3} మసేత్వా ^{౧ ౨ 3 ౧ ౨} దానాయ సమిధీమహి | ^{౧ ౨ 3 ౨} ఈడిష్వాహి ^{3 ౧} మహే
^{౨ 3} వృష ^{౧ ౨} ద్యౌవా ³ హూత్రాయ ^{౩ ౨} పృథివీ |

ఓయన్నీ ! నిన్ను గొప్పనయిన ధనముయొక్క దానముకొఱకు బాగుగ
మండించుచున్నాము. వర్షముకురియించువాఁడా ! అగ్నికొఱకు గొప్పహోమము
కొఱకు ద్యౌలోక భూలోకములను స్తుతింపుము.

భార్గహుతిఋషి-సోమఋషి-అనుష్టుప్చందము-అగ్ని దేవత.

౯౪. ^{3 ౨} దఃస్వే ³ వా ^{౨ 3} యదీ ^{౨ 3} మను ^{౨ 3 ౨ ఉ} వోచ ద బ్రహ్మతి ³ వేరుతత్ | ^{౨ 3 ౧ 3 3} పరివిశ్వాని
^{౧ ౨} కావ్యా ^{3 ౨ 3 ౧ ౨} నేమిశ్చక్రమివా భువత్ ||

అదియునుంగాక ఋత్విజులీయజ్ఞమునుగూర్చి హవిస్సులు మొదలగు సాధ
నములను బట్టకొనియున్నారు. ఏస్తోత్రమును వారు పఠించుచున్నారో దాని

నంతటిని అగ్ని తేలియుచున్నాఁడు. ఈయగ్నిసకలములైన ఋత్విజుల కర్మలను నేమిరథచక్రముచుట్టు నావరించునట్లు ఆవరించుచున్నాఁడు

పాయుఋషి-అనుష్టుప్చంద-అగ్ని దేవత॥

౯౫. ^{౧ ౨ ౩}ప్రత్యగ్నే ^{౧ ౨ ౩}హరసా ^{౧ ౨}హరః ^{౩ ౨}శృణాహి ^{౩ ౨ ౩ ౧ ౨}విశ్వతస్పరిః | ^{౩ ౧ ౨}యాతుధానస్య
^{౩ ౨ ౩ ౨ ౩ క}రక్షసోబలం ^{౨ ర ౩ క ౨ ర}న్యబ్జవీర్యం॥

ఓయగ్నీ ! నీవు నీతేజస్సుతో (లేక క్రోధముతో) రాక్షసులను సంహరించు బలముతోఁగూడియున్నావని యంతటను వినుచున్నాము. రాక్షసుల సామర్థ్యమును బూర్తిగాఁ గ్రుంగదీయుము.

పౌస-ఋషి-అనుష్టుప్చంద-అగ్ని దేవత.

౯౬. ^{౧ ౨ ౩}త్వమగ్నే ^{౧ ౨ ౩}వసూగ్ ^{౩ ౨ ౩ ౧ ౩}రిహ రుద్రాగ్ ^{౨ ౩ ౨ ౩}ఆదిత్యాగ్ ^{౩ ౩}ఉత | ^{౧ ౨}యజా
^{౩ ౨ ఉ}స్వధ్వరం ^౩జనం ^{౧ ౨}మనుజాతం ^{౩ ౧ ౨}ఘృతపృషం॥

ఓయగ్నీ ! నీవు ఈకర్మయందు వసువులను రుద్రులను ఆదిత్యులను బూజించుము. మఱియు మంచియాగములుగల్గి ప్రజాపతి (=సృష్టికర్త) చేత బుట్టింపఁబడిన ఉదకమును వర్షించునితర దేవతాజనమును బూజింపుము,

ఇట్లు ప్రథమాధ్యాయదశమఖండము పూర్ణము

౧ ఆధ్యాయము.

౧౧ ఖండము.

దీఘ-తమఋషి-ఉష్ణిక్చంద-అగ్ని దేవత.

౯౭. పురుత్వాదా శివాగ్ వోచేఽరిరగ్నే తవస్విదా తోదస్యేవ
శరణ ఆమహస్య॥

ఓయగ్నిదేవా ! నిన్ను పలువిధముల దానములఁగోరుచు స్తుతించుచున్నాను. కోరిన హవిస్సులనిచ్చుచున్నాను. ఏమంటే ఓయగ్ని! నీకే నేను సేవకుఁడనుగనుక ప్రభుగృహమును సేవకుఁడు విడువనట్లు గొప్పవాఁడవయిన నిన్ను విడువక సేవించుచున్నాను.

విశ్వామిత్రఋషి-ఉష్ణిక్చంద-అగ్ని దేవత.

౯౮. ప్రహూతే పూర్వం వచోఽగ్నయే భరతాబృహతే విపాం
జ్యోతీగ్షి బిభ్రతే నవేధసే॥

(యజమానుఁడు హోత మొదలగు వారితో ననుచున్నాఁడు.) మేధావులయిన యధ్వర్యుడు మొదలైనవారికిఁ గర్మ సామర్థ్యములను గలిగించుచు జగత్తును నిర్మించునట్టి దేవతలంబిలుచుచున్న యగ్నినిమిత్రము పురాతనమై గొప్పదయిన వాక్కును (అనఁగా వేదస్తుతులను) బలింపుఁడు.

గోతమఋషి-ఉష్ణిక్చంద-అగ్ని దేవత.

౯౯. అగ్నేవాజస్య గోమత ఈశాన స్సహసోయహోః అస్మేదేహి జాత
వేదో మహిశ్రవః॥

ఓబలపుత్రా ! అగ్ని ! (ఆరణులు బలముతో మధించుటచే బుట్టినందున బలపుత్రుడనబడును.) అనేకగోవులతోగూడిన యన్నమునకు నీవీశ్వరుడవు. కనుక మానిమిత్తము ఓచుగ్ని ! విస్తారమగు నన్నమును ఇమ్ము.

విశ్వామిత్రః-ఉష్ణిక్చంద-అగ్ని దేవత

గం. అగ్నేయజిష్ఠో అధ్వరే దేవాం దేవయతే యజా హూతా మన్తే
వి రాజస్యతి సిద్ధః॥

యాగసంపాదకులలో శ్రేష్ఠుండవగు నోయగ్ని ! నీవు యాగమందు దేవతలం గోరుచున్నవానికై దేవతలను బూజింపుము. దేవతలంబిలుచువాడు, యజమానుని మదింపజేయువాడనగు నీవు ఓయగ్ని ! యజమానశత్రువులను నశింపజేసి విరాజిలుము.

త్రితః-ఉష్ణిక్చంద-పవమానసోమదేవత.

గం. జజ్ఞానస్సప్త మాతృభిర్న ధామా శాసత శ్రీయే। ఆయంధుః వో
రయీణాం చికేతదా॥

స్థిరుడయిన యాయగ్ని ధనములనెఱుఁగును. హవిస్సులనుగొలువ సమర్థములైన యేడు నాల్కలతో (=జ్వాలలు) హవిస్సులనందఃకొనుచుం బుట్టిన యాయగ్ని కర్మను సాధించు సోమమును సేవించుటకు ఆజ్ఞాపించుచున్నాడు. లేక కోరుచున్నాడు.

ఇరిమితిః-ఉష్ణిక్చంద-అదితిదేవత.

గం. ఉతస్యానో దివా మతిర దితి రూత్యా గమత్। సాశస్తాత మయస్క
రదప సిద్ధః॥

మఱియు బూర్వోక్తమయిన స్తుతింపఁదగిన అదితిరక్షణముతోఁగూడ బగల్గ
యందు మమ్ముఁజేరుఁగాక. చేరి శాన్తికరమయిన సుఖమును గలిగించుఁగాక.
శత్రువులను బాఠదోలుఁగాక.

వైయశ్వఋషి-ఉష్ణిక్చంద-అగ్ని దేవత.

౧౦౩. ^{౧ ౨ ౩} ఈడిష్వా ^౧ హి ^{౨ ౩ ౨} ప్రతీవ్యా ^౩ యజస్వ ^{౩ ౧ ౨} జాతవేదసం | ^౩ చరిష్ణు ^౧ ధూమ
^{౧ ౨} మగ్న భీత శోచిషం |

శత్రువుల నెదిరించునట్టి అగ్ని నేస్తుతులతోఁబ్రార్థింపుము. అంతట నావరించు
ధూమసముదాయముకల శత్రువులకు లొంగని తేజస్సుగల భూతముల నెఱింగిన
యగ్నిని బూజింపుము.

వైయశ్వఋషి-ఉష్ణిక్చంద-అగ్ని దేవత.

౧౦౪. ^{౧ ౨ ౪ ౩} సతస్యమాయయాచ ^{౧ ౨ ౩} సరిపురీశీత ^{౨ ౩ ౧ ౨} మర్త్యః || ^౩ యో ^{౩ ౧ ౨} అగ్నయే ^{౩ ౧ ౨} దదాశ
^{౩ ౧} హవ్య ^౨ దాతయే ||

ఏజనుఁడు హవిస్సుల స్వీకరించు నగ్నికొఱకు హవిస్సుల నిచ్చుచున్నాఁడో
యాతనిని మనుష్యుఁడయిన శత్రువుఁడు మాయలతోనైనను ఎదిరింప సమర్థుఁడు
కానేరఁడు.

భారద్వాజ ఋజిశ్వఋషి-ఉష్ణిక్చంద-వైశ్వదేవాగ్ని దేవత.

౧౦౫. ^{౨ ౩} అప ^౧ త్యం ^{౨ ౩ ౨ ౨} వృజనగ్ ^{౩ ౨ ౨} రిపుగ్ ^{౩ ౧ ౨} స్తేనమగ్నే ^{౩ ౪ ౨ ౪} దరాధ్యం | ^{౧ ౨} దక్షివవస్వ
^{౩ ౨} సత్పతే ^{౩ ౨} కృధీ ^{౩ ౨} సుగమ్ |

ఓయగ్నీ ! అకుఁడొకఁడైన దక్షిణాభిప్రయముగల దొంగయిన శత్రువును

[ఆగ్నేయకాండ.

సా మ వే ద ము.

అ ౧. ఖం ౧౨.] ౪౩

దూరముగాఁ దొలఁగింపుము సత్పురుషులఁ బాలింపువాఁడా ! అగ్ని ! మాకు
నులభముగాఁ బొందఁదగిన నుఖమును గలిగింపుము.

విశ్వమనఋషి-ఉష్ణిక్చంద-వై శ్వదేవాగ్ని.

౧౦౬. ^౩క^౨ర^౩ ^౧౨ ^౩శ్రు^౩ష్ట్య^౩గ్నే నవస్య మే ^౩స్తో^౩మస్య ఏర విశ్వతే నిమా ^౨యిన ^౩స్తవసా
^౩౧౨
రక్షసో దహా॥

శత్రువుల నశింపఁ జేయువాఁడా ! ప్రజలఁ బాలించువాఁడా ! అగ్ని ! యిపుడు
చేయఁబడుచున్న క్రొత్తదయిన నాస్తోత్రమును విని మాయావంతులగుచుఁ గర్మ
విఘ్నముచేయు రాక్షసులను దపింపజేయు తేజస్సుతోఁ బూర్తిగా భస్మము
చేయుము.

ఇట్లు ప్రధమాధ్యాయైకాదశఖండము సమాప్తము.

౧ ఆధ్యాయము,

౧౨ ఖండము.

ప్రయోగ భార్గవఋషి-కకుష్ఠచంద-అగ్ని దేవత.

౧౦౭. ^౧ప్రి^౨మగ్ ^౨హి^౩ష్ఠాయ గాయత ^౩ఋ^౧తా^౨ప్నే ^౩బృ^౨హతే ^౩శు^౧క్రశో^౨చిషే॥ ^౩ఉపస్తు
^౧౨ ^౩౧౨
తాసో అగ్నయే॥

ఓస్తుతికర్తలారా ! మీరు మిగుల దాతేయయిన, యాగనిర్వాహకుడైన,
గొప్పవాడయిన, దీపించు తేజస్సుకల యగ్నినిమిత్తము స్తోత్రమును బఠింపుడు

సౌభరిఋషి-కకుష్పందము-అగ్ని దేవత.

౧౦౮. ప్రిసో^{౨౩} అగ్నే^౩ తవోతిభి^{౨ ౩ ౧ ౨} స్సువీరాభి^{౩ ౧ ౨} స్తరతి^౩ వాజ^{౧ ౨} కర్మభిః^౩ యస్య^{౨ ౩}
త్వగ్^{౨ ౨} సఖ్యమావిధ^{౩ ౧ ౨}॥

ఓయగ్నీ ! ఆయజమానుఁడు మంచి పుత్రులనిచ్చునట్టి, బలమును లేక
అన్నమును గలిగించునట్టి, నీరక్షణములతో వృద్ధి నొందుచున్నాఁడు. అగ్నీ!
నీవు ఏ యజమానుని స్నేహమును బొందుచున్నావో (వాఁడని పూర్వాన్వయము.)

సౌభరిఋషి-కకుష్పందము-అగ్ని దేవత.

౧౦౯. తంశూర్ధ్యా^{౧ ౨ ౩} స్వర్ణరం^{౨౩} దేవాసో^{౩ ౧ ౨} దేవమరతిం^{౩ ౧ ౨ ౩ ౧} దధన్విరే^౨ దేవతా^౩
హన్యమూహిషే॥^{౩ ౧ ౨}

సర్వమును నడుపువాఁడు, స్వామియు, నగు నగ్నిదేవుని ఋత్విజులు స్తుతికర్త
చేతఁ బ్రార్థితురుగాక. అగ్నీ ! దేవతలకు హవిస్సులను బొందింపుము.

ప్రియోగభ్యర్గవఋషి-సౌభరికాని-కాణ్డవర్షికాని-కకుష్పందము॥ అ॥ దే॥

౧౧౦. మానో^{౧ ౨} హ్యోహా^{౩ ౧ ౨ ౩} అతిధి^{౧ ౨ ౩ ౨} వసు రగ్నిః^{౨ ౩ ౨} పురుషశస్త^{౩ ౨} ఏషః^{౩ ౨} య స్సు^{౨ ౩}
హోతా^{౧ ౨} స్వధర్మః^{౩ ౨} ౩ ౨

ఓఋత్విజుల సమూహమా ! యేయగ్ని దేవతలను బాగుగాఁ బిలుచునో,
యేనఁడు మంచి యజ్ఞముకలవాఁడో, యతిధివలెఁ బూజనీయుఁడు మాసంబంధియు
నగు నగ్నిని హరింపఁబోకుము. ఈయగ్ని పలుపురచే స్తుతింపఁబడుచు నివాసాధార
మయినవాఁడు నగుచున్నాఁడు.

సౌభరిఋషి-కకుష్ఠంద-అగ్ని దేవత.

౧౧౧. భద్రో^౩నో^౩ అగ్ని^౩రాహుతో^౨ భద్రా^౩రాతిః^౩ సుభగ భద్రో^౩ అధ్వరో^౩॥
భద్రా^౩ ఉతప్రశస్తయః॥

హవిస్సులతోఁదృశ్తి పఱుపఁబడిన యగ్ని మాకుఁ గళ్యాణప్రదుఁడగుఁగాక.
శుభధనముగల యగ్ని ! కళ్యాణముగు దానము మాకు నగుఁగాక. యాగము
శుభమయినదగుఁగాక. ప్రశస్తములగు స్తుతులును గలుగుఁగాక.

సౌభరిఋషి-కకుష్ఠందము-అగ్ని దేవత.

౧౧౨. యజ్ఞో^౩త్వా నవృమహే^౩ దేవం^౩ దేవతా^౩ హాతార మమర్త్యం^౩ అస్య^౩
యజ్ఞస్య^౩ సుకృతుం॥

ఓయగ్ని ! యాగకర్తలలో శ్రేష్ఠుఁడవయి దేవతలలో మిక్కిలి ప్రకాశించు
వాఁడవు. దేవతలం బిలుచుచు మరణధర్మము లేనివాఁడవును, ఈయాగమును
బాగుగ నొనర్చువాఁడవగు నిన్ను నేవించుచున్నాము.

సౌభరిఋషి-కకుష్ఠంద-అగ్ని దేవత,

౧౧౩. తదగ్నే^౩ ద్యుమ్నమా^౩ భర^౩ యత్సాహా^౩ సదనే^౩ కం చి^౩ దత్రిణం॥
మన్యం^౩ జనన్య^౩ మాధ్యం॥

ఓయగ్ని ! యెఘాడు యాగగృహమందున్న యెవనినయిన కర్ణవిఘ్నకారి
యగు రాక్షసుని గట్టిగాఁ దిరస్కరింతువో, యెఘాడు పాపాలోచనగల జనుని క్రోధ
మును దిరస్కరింతువో, యెఘాడు ఆధనమును దెచ్చియమ్ము.

విశ్వమనఋషి-ఉష్ణిక్చందము-అగ్ని దేవత.

౧౧౪. యిద్వా^౨ఉ^౩౧^౨ విశ్వతిః^౩ శితః^౩ సుప్రీతో^౩ మనుషా^౩ విశే^౩ విశ్వేదగ్నిః^౩ పృతి^౩

౧^౨౨^౨
రక్షాగ్ సి సేధతి॥

ప్రజలను బాలించువాడయి తీవ్రమయిన ఆయగ్ని చాల ప్రీతిచెందిన
వాడగుచు మనుష్యుని గృహమందు నెపుడుండునో యపుడు అగ్ని సమస్త రాక్ష
సులను దప్పక హింసింపును.

ఇట్లు సామవేదమున గాగ్నేయపర్వంబను ప్రథమాధ్యాయము సంపూర్ణము.

ద్వితీయాధ్యాయము—ఐంద్రపర్వము.

—*~—

౧ ఖండము.

శంయుర్బార్హస్పత్యఋషి-గాయత్రీఛందము-ఇంద్రదేవత.

౧౧౫. తద్వో గాయ సుతే సచా పురుహూతాయ సత్వనే శంయుద్ధవే న
శాకినే॥

ఓస్తుతికర్తలారా ! మీరు సోమ మభిషవింపఁ (పిండ్ల) బడియుండఁగాఁ బలు పురు యజమానులచేఁ బలువఁబడినవాఁడు, శత్రువుల నణఁచువాఁడు, నగు నింద్రుని కొఱకు ఆస్తోత్రము నందఱు కలిసి గానము చేయుఁడు. ఏస్తోత్రము ఇంద్రునకు సుఖకరమగునో (దానిని లని పూర్వాన్వయము)

శ్రుతకక్షఋషి-గాయత్రీఛంద-సోమదేవత.

౧౧౬. యస్తేనూనగ్ శతక్రత వింద్ర ద్యుమ్నితమో మదః॥ తేన నూనం మదే
మదేః

అనేక ప్రజలుకలయింద్రా ! అత్యంతకీర్తిగల యేసోమముకలదో, యేసోమము నీకొఱకుఁ బూర్వము మాచేత నభిషవింపఁబడినదో, ఆసోమముతో నిపుడు నీకు మదముకలిగియుండగా మమ్మునుగూడ (ధనదానాదులతో) మదింప జేయుము.

హర్యత (ప్రగాధ) ఋషి-గాయత్రి-ఛంద-సోమదేవత.

౧౧౭. ^{౨౩౧౨} గావఉపవదావపే ^{౩౨} మహీ ^{౩౨} యజ్ఞస్యరప్పుదా ^{౩౧౨} ఉభాకణా ^{౩౧౨} హిరణ్యయా॥

ఓగోవులారా ! మీరు మహావీరమును (అదొకపాత్రము) సమీపించుడు. ఘర్జమను పేరుగల యాగమునకు సాధనమయిన, మంత్రములతో, బిదుకఁదగిన, పాలను చాల యవసరమయినవానిని ఇండు. ఈ మహావీరపాత్రమునకు రెండు ప్రక్కల చెవులు బంగారుతో, జేయఁబడియున్నవి. (ఘర్జయాగమునకు మేకపాలు కూడ నుపయోగింతురు.)

శ్రుతకక్షఋషి-గాయత్రి॥ ఇంద్రదేవత.

౧౧౮. ^{౨౩౧} అరమ ^౨ శ్వాయ ^౩ గాయత ^{౧౨} శ్రుత ^{౩౨} కక్షారం ^౩ గవే ^{౧౨} అరమింద్రస్య ^౩ ధామ్నే

(ఋషి తనకుఁదానే చెప్పకొనుచున్నాఁడు.) ఓశ్రుతకక్షఋషీ ! ఇంద్రు డిచ్చునట్టి యశ్వముకొఱకు ఇంద్రస్తోత్రమును బాగుగా గానముచేయుము. ఆవు కొఱకును ఇంద్రుఁడిచ్చు గృహముకొఱకును గానము చేయుము. (అనఁగా గవాది లాభమునకై ఇంద్రుని స్తుతిమంత్రములను గానము చేయమని తా ॥)

శ్రుతకక్షఋషి-గాయత్రి-ఛంద-ఇంద్రదేవత

౧౧౯. ^{౧౨} తమిష్ఠిం ^{౩౨} వాజయామసి ^{౩౨} మహీ ^{౩౨} వృత్రాయ ^{౧౨} హస్తవే॥ ^{౧౨} సవృషా ^{౩౧} వృషభో
భువత్॥

(యజమానులవాక్యము) ఆయింద్రుని స్తుతులతోఁగూడిన సోమముతో గొప్ప శత్రువగు వృత్రునిం జంపుటకు బలపఱచుచున్నాము. వర్షముకురియించు నింద్రుఁడు స్తుతికర్తలకు ధనదాతయగును.

ఇంద్రమాతలగు దేవజాములు ఋషులు-గాయత్రీఛందము-ఇంద్రదేవత.

౧౨౦. త్వమింద్ర ^{౧౨} ^౩ బలాదధి ^{౨౩} ^{౨౩} సహసో ^{౧౨} ^{౩౧} జాత ^{౨౪} ఒజసా ^{౧౨} త్వక్ సన్ ^{౨౪౩౧} వృషన్వృషేదసి॥

ఓయింద్రా ! నీవు బలమునుండి పుట్టితివి. (పుట్టుకయనగా నీచట ఖ్యాతి. వృత్రాదులను జయింపఁగిన బలమువల్ల ఖ్యాతిజెందితివని. తా॥) ధైర్యము వల్లనుగూడఁ బ్రఖ్యాతి జెందితివి. వర్షముకురియించు వాడవగుచు (గోరైలను) వర్షించువాడవగుదువు.

గోపవన-అశ్వసృక్విఋషులు-గాయత్రీఛందము-ఇంద్రదేవత.

౧౨౧. యజ్ఞ ^{౩౧} ^{౨౪} ఇంద్ర ^౩ ^{౨౬} మవర్ధయ ^{౧౨} ద్యద్భూమిం ^౩ వ్యవర్తయత్ ^{౧౨౩౨} చక్రాణా ^{౩౨} ఓవశం దివి॥

(యజమానులుచేయు) యాగము ఇంద్రుని వృద్ధిపొందించెనుగదా ! ఆ యింద్రుఁడు అన్తరిక్షమందు మేఘము నావరించిన వానిని సాధించుచు భూమిని (వర్షాదికముచేత) బాగుచేసెను. లేక వృద్ధిపఱచెను.

గోపవన-అశ్వసృక్విఋషులు-గాయత్రీఛందము-ఇంద్రదేవత

౧౨౨. యదింద్రాహం ^{౧౨} ^౩ ^{౨౬} యథాత్వమిశీయ ^౩ ^౧ ^{౨౪} ^౩ వ ^౨ ^౩ ^{౨౩} ^౨ స్వ ఏక ఇత్ । ^౩ ^{౨౩} స్తోతామే ^౧ గో ^౨ సఖా ^౨ స్యాత్ ॥

ఓయింద్రా ! నీవొక్కఁడవేధనమున కీశ్వరుఁడవు. నేనును అట్లే అధిపతి నయియుంటే, యపుడు నా (యాగములోని) స్తుతికర్త గోవులతోఁ గూడిన వాడగును.

మేధాతిథి-అంగిరసఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౨౩. పన్యం పన్య మితోస్సతాగ ఆధావత మద్యాయ! సోమం వీరాయ
శూరాయ॥

అభిషవకర్తలు (సోమ మభిషవమొనర్చినవారు) అనగా నధ్వర్యులు మదింపఁ జేయఁదగి, వీర్యవంతుఁడు శూరుఁడు నగు నింద్రునికొఱకు సర్వత్ర స్తుతింపఁదగిన సోమమునే యిత్తురుగాక.

కణ్వగోత్రుఁడగు ప్రియమేధర్షి -గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౨౪. ఇదం వసో సుతమన్ధః పిబా సుపూణాముదరం! అనాభయిన్ రరిమాతే॥

నివాసముకలిగించు నోయింద్రా ! యీయెదుటనున్న అభిషవించిన సోమ రూపాన్నముచు భానము చేయుము. ఏయన్నముతో నీయుదరము నిండునో (అట్లు త్రావుము.) ఎచటను భయము లేనివాఁడా ! ఇంద్రా ! నీకొఱకుఁ బూర్వము చెప్పబడిన సోమము నిచ్చుచున్నాము.

ఇట్లు ద్వితీయాధ్యాయ ప్రథమఖండము సమాప్తము.

—:—:—

౨ ఆధ్యాయము.

౨ ఖండము

సూతకక్షఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-సూర్యరూపేంద్ర దేవత.

౧౨౫. ఉడ్డే దభి శ్రుతామఘం వృషభం నర్యాపసం! అస్తార మేషి సూర్య॥

(పన్నిద్దఱు సూర్యులలో నిండ్రుఁడొకఁడు) ఓసూర్యరూపుఁడవయిన యింద్రా ! ప్రసిద్ధధనము గలిగినందుననే ధనమందఱకును వర్షించునట్టి, సరులకు హితము కలిగించు కర్మ గలట్టి, దానశీలుఁడయినట్టి, వాఁడవై యంతట నుదయించు చున్నావు.

సూతకక్షుముషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౨౬. యవద్య కచ్చ వృత హన్నదగా అభిసూర్య సర్వం త దింద్రే తే వశే॥

మేఘమును జీల్చువాఁడా ! సూర్యరూపేంద్రా ! యీదినమందు, నేయొకా నొకవస్తువు నభిముఖముగాఁ జేసికొని యుదయించితివో యావస్తువు నీవశమయి యున్నది. (అనఁగా సర్వవస్తువులును నీవశములని తా॥)

భరద్వాజముషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౨౭. య ఆనయ త్వరావ త స్సనీ తీ తుర్వశం యదుం ఇంద్రస్సనో

యువా సఖా॥

ఏయింద్రుఁడు తుర్వశుని యదువును (శత్రువులచేత దూరదేశమందుఁ ద్రోయంబడిన రాజులను) తగిన యుపాయముతో దూరదేశమునుండి తెచ్చెనో పిన్న వయసువాఁడయిన యాయింద్రుఁడు మాకు సఖుఁడగుచుగాక.

శ్లోతకక్షుముషి గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౨౮. మాన ఇంద్రాభ్యా ది శ స్సూరో అక్తుష్వా యమత త్వాయుజా

వనేమతిత్॥

అంతటను ఆయుధములను బ్రసరింపజేయు రాక్షసుఁడు రాత్రులందు

౫౨ [ఐంద్రపర్వము.

ఆంధ్ర వేదములు.

అ ౨. ఖం ౨.

మాకభిముఖుడై రాకుండుగాక. (ఒక వేళవచ్చితే) అపుడు ఆరక్షస్సునునీసాహాయ్యముతో మేము చంపుచుముగాక.

మధుచ్ఛందఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౨౯. ఏ॒త్తి॒ సా॒సిగ్ రయి॑గ్ సజిత్యా॒న్ గ సదా॑సహం॥ వర్తి॒ష్ట మూతయే॑ భరా॥

ఓయింద్రదేవా ! మారక్షణముకొఱకు శత్రువుంజయింపఁదగినది, యెల్లపుడు శత్రువులఁ దిరస్కరించునది, విచ్చరమయినది, యగు ధనమును మాకుం దెచ్చిపెట్టుము.

మధుచ్ఛందఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౩౦. ఇ॒ంద్రో॒వయం॑ మహా॒ధన॑ ఇ॒ంద్రో॒మభే॑కా హ॒వామహే॑॥ యు॒జం వృ॒త్రే॒షు
౩౧౨
వజ్రి॑ణా॥

సహకారియు, శత్రువుల వధించుటకై పత్రజాయుధముకలవాఁడును, అగు నింద్రుని కర్ణులు చేయునట్టి మేము అధిక ధనమునిమిత్తము స్వల్ప ధననిమిత్తము పిలుచుచున్నాము. (ప్రార్థించుచున్నామని తా॥)

విశోకఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవతలు.

౧౩౧. అపి॒బత్క॑ద్రువః సుత॒మింద్రో॑ సుహ॒స్ర బాహ్వా॑ తత్రా॒దది॒ష్ట పౌగ్ స్యం॥

ఇంద్రుఁడు కద్రుఋషి యభిషవించిన సోమమును ద్రావెను. సహస్ర బాహువు అనెను శత్రువును సంహరించెను. ఆసమయమందింద్రుని పౌరుషము మిగులఁ బ్రకాశించెను.

వసిష్ఠఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౩౨. వయ మింద్ర త్వాయోభిప్రసోను మో వృషన్ విద్ధిత్వా స్య
నోవసో॥

(కోర్కెలను) వర్షించునట్టియింద్రా ! నిన్ను గోరిన మేము (అనగా వసి
ష్ఠులము) నిన్ను మిగుల స్తుతించుచున్నాము. నివాసముగలిగించు నింద్రా!
(అనగా నింద్రసాహాయ్యము కాపురము నకాధారమని తా॥) యీమాస్తోత్ర
మును చెలిసికొమ్ము.

త్రిశోకఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౩౩. ఆఘా యే అగ్నిమిన్ధతే స్తృణన్తి బర్హిరానుషక్ యేషా మింద్రో
యువా సఖా॥

ఋషుషులగ్ని నభిముఖముగా దీపింపజేతురో, నిత్యయావనుడైన యింద్రుఁ
డేఋషులకు సఖుడో, వారు వరుసగా దర్భలను పరుచుచున్నారు.

త్రిశోకఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౩౪. భిన్ధి విశ్వా అపద్విషః పరిబాధో జహీ మృధః వసు స్పార్హంతదాభర॥

ఓయింద్రా ! శత్రువులనందతిని జీల్చివేయుము, హింసించునట్టి యుద్ధ
ములను నీవు హింసించుము. రమ్యమైన ఆశత్రుధనమును మాకుఁ చెచ్చియిమ్ము.

ద్వితీయాధ్యాయ ద్వితీయఖండ సమాప్తి.

౨ అధ్యాయము,

౩ ఖండము.

కణ్వశ్లోకము - గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౩౧. ఇహేవశృణ్వ ఏషాం క శా హస్తేషు యద్వదాన్ | ని యామం చిత్రీ
మృగ్జతే |

ఈమరుత్తుల చేతులందుఁ గొరడాలు (పశువులను దోలునట్టి కమ్మి) ఏ
ధ్వనిని జేయుచున్నవో, ఆధ్వనిని యిక్కడనుండియే వినుచుచున్నాను. ఆధ్వని
యుద్ధమందుఁ జిత్రమయిన శౌర్యమును అలంకరించుచున్నది.

తిశోకము - గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౩౨. ఇమ ఉత్వా వి చక్షతే సఖాయ ఇన్ద్రసోమినః | పుష్టావన్తో యథాపశుం ||

ఓయింద్రా ! సోమమభివచించియున్న సఖులు అనఁగా మాముత్విజులు
పాశములను బట్టుకొన్నవారు, పశువును జూచునట్లు నిన్ను జూచుచున్నారు.
(సాయంకాలమున దొడ్డిగోఁ గట్టుటకని తా ||)

కణ్వగోత్రుఁడగు వత్సము - గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత,

౧౩౩. సమస్య మన్యవే విశో విశ్వా సమస్త కృష్టయః | సముద్రాయేవ సిన్ధవః ||

కాపురములుచేయుచున్న ప్రజలందఱును ఈయింద్రునియొక్క క్రోధము
నకు లేక స్తోత్రముకొఱకు నదులు సముద్రమునకు వశమగునట్లు వశులగుచున్నారు

కుసీదీకణ్యఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౩౮. ^{౩ ౨ ౩ ౧ ౨ర} దేవానామిదవో ^{౩ ౧} మహాత్తదా ^{౨ర} వృణీమహే ^{౩ ౨} నయం! ^{౧ ౨ ౩ ౧ ౨} వృష్ణామస్సభ్య
^{౩ ౧ ౨} మూతయే॥

ఓదేవతలారా! గొప్పదయిన మీపరిపాలనమేదికలదో, కోర్కెలను వర్షించు మీయొక్క పరిపాలనమును మేము మారక్షణమునకై పూర్తిగా నేవించుచున్నాము

మేధాతిథిఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౩౯. ^{౩ ౨ ౩ ౨} సోమానాగ్ ^{౧ ౨} స్వరణం ^{౩ ౧} కృణుహి ^౨ బ్రహ్మణస్పతే ^{౩ ౧ ౨ ౩} కక్షీవ ^౩ నం ^{౧ ౨ ౩ ౨} యశ్శేశిజః

ఓబ్రహ్మణస్పతీ! నీవు సోమమును అభిషవించిన నన్ను (అనగా యాగ కర్తను) ఉశిజపుత్రుడగు కక్షీవంతుని జేసినట్లు దేవతలందుఁ బ్రఖ్యాతుని జేయుము.

శ్రుతకక్షఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౪౦. ^{౧ ౨ ౩} బోధస్సనా ^{౧ ౨} ఇదస్తునో ^{౩ ౧} వృత్రహః ^{౨ర} భూర్యా సుతిః ^{౩ ౧ ౨ ౩ ౨} శృణోతు శక్ర ^{౩ ౧ ౨} ఆశిషం॥

వృత్రునింజంపిన వాఁడు, ఎక్కువగా సభిషవించిన సోమముకలవాఁడు, కోర్కెల నెఱింగినవాఁడు, యుద్ధములో శత్రువులంజంప సమర్థుడగు నింద్రుఁడు మాస్తోత్రమును వినుంగాక,

శ్యావాశ్వఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౪౧. ^{౩ ౧ ౨} అద్యనోదేవసవితః ^{౩ ౧ ౨} ప్రజావత్సావీగ్ ^౩ సౌభగం! ^{౧ ౨} పరాదుష్వప్స్యగ్ ^{౧ ౨ ౩ ౧ ౨} సువ॥

ఓసవిత్పదేవా ! (=సూర్య !) మాకు నీయాగదినమందుఁ బుత్రాదులతోఁ గూడిన ధనమును ఇమ్ము. దుస్స్వప్నమువలెఁ బీడించు దారిద్ర్యమును దూరము గాఁ బాఱదోలుము.

కాణ్వఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౪౨. ^౨కౌ^౧వ్య^౩స్య ^౨వృ^౩షభో ^౨య^౩వా ^౨తు ^౩వి^౩గ్రీ^౩వో ^౧అ^౨నా^౩సతః ^౩బ్ర^౩హ్మ^౩క^౩స్త^౩గో
^౨స^౨ప^౨ర్య^౨తి॥

వర్షించువాడు, నిత్యయాశావనుఁడు, వృద్ధిజెందినమెడకలవాఁడు, ఒకరికి లొంగనివాఁడు, నగు నాయుండ్రుఁడు ఎక్కడున్నాఁడు ? (ఎవరెఱుంగుదును? అని తా ॥) ఏస్తుతికర్తయాయెనిని స్తుతించును?

వత్సఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౪౩. ^౩ఉ^౧ప^౩హ్వ^౩రే ^౧గీ^౩ణా^౩గ్ ^౨సం^౩గ^౩మే^౩చ ^౩న^౩దీ^౩నా^౩ఁ ^౨ధీ^౩యా^౩వి^౩ప్రో ^౩అ^౩జాయ^౩త॥

పర్వతప్రాంతములందు, నదీసంగమములందుఁ , జేయఁబడిన స్తుతిచేత మేధావియగు నిండ్రుఁడు పుట్టుచున్నాఁడు. (స్తుతిని వినివచ్చుచున్నాఁడని తా ॥)

ఇరిమితఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౪౪. ^౨ప్ర^౩స^౩మా^౩జం ^౩చ^౩క్షణీ^౩నా ^౩మి^౩న్ద్రో^౩గ్ ^౩స్తో^౩తా ^౩స^౩వ్యం^౩గీ^౩ర్భి^౩ః ^౩నర^౩ః ^౩సృ^౩షా^౩హం
^౧మ^౩గ్ ^౨హి^౩వ్యం॥

మనుష్యులలో బాగుగఁ బ్రకాశించువాఁడు, స్తుతిపాక్కులతో స్తుతింప నహలకఁడును, నాయకుఁడును, శత్రుమానవులం దిరస్కరించువాఁడును, మహాదాతయు, నగు నిండ్రుని ఓస్తుతికర్తలారా ! బాగుగ స్తుతింపుఁడు.

ద్వితీయాధ్యాయ తృతీయాఖండా సమాప్తి

౨ అధ్యాయము.

౪ ఖండము.

శ్రుతకక్షఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౪౫. అపాదు శీప్ర్యంధసః సుదక్షస్య ప్రహోషిణః ఇందో రిందో
యవాశిరః॥

చక్కని దవుడలుకలవాడు లేక మంచితలపాగాగలవాడగు నింద్రుడు బాగుగా దేవతలనిమిత్తము హోమముచేయుచున్న సుదక్షుడను ఋషి సంపాదించిన ధాన్యపుబిండితోగలిపి పాకముచేసి పాత్రలందుఁ బోసినసోమరూపాన్నమును బానము చేసెను.

మేధాతిథిఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౪౬. ఇమా ఉత్వా పురువసోభిప్రీతోనపు గిరః గావో వత్సంన ధేనవః॥

బహుధనములు లేక యజ్ఞములు కలవాడా ! ఇంద్రా ! నిన్ను మావాక్కులు పాడిమొదవులు దూడను బ్రేమించునట్లు, ప్రేమించుచున్నవి (అనగా స్తుతించుచున్నవి.)

గోతమఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత,

౧౪౭. అత్రా హగోరమన్వత నామత్వష్టరపీ చ్యం ఇత్థాచంద్రమసోగృహే॥

గమనస్వభావుడైన యీచంద్రుని మండలమందే త్వష్టయొక్క (త్వష్టయనునది పన్నిద్దఱు సూర్యులలో నొకనిపేరు.) రాత్రియణగియున్న తేజస్సు ఈ విధముగాఁ దెలియఁబడుచున్నది. (సూర్యునందున్నపుడే సంజ్ఞకిరణములకుఁ గలదో ఆసంజ్ఞనే యుదకమయమయి స్వచ్ఛమయిన చంద్రబింబమందు రాత్రిప్రవేశించి పొందుచున్నదని; సూర్యుడే రాత్రింబవళ్లకుఁ గర్తయనియు దాత్ప్య)

౫౮ [ఐంద్రోవర్ణము.

ఆంధ్రవేదములు.

అ ౨, ఖం ౪.]

భరద్వాజఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౮౮. యదింద్రో^౩ అనయ^{౧౨౩} ద్రితో^{౧౨} మహీరపో^{౩ ౩} వృష^౨ న్తమః^౧ తత్ర^{౧౨} పూషా^౩
౨ ౩ ౧ ౨
భువత్సచా॥

ఎపుడింద్రుడు మిగుల వర్షించుచు గమనించుచున్న గొప్ప వర్షోదకములను ఈలోకమునకుఁ దెచ్చెనో అప్పుడు అక్కడ పూషదేవుఁ డింద్రునకు సహాయుఁ డయ్యెను.

పూతదత్త-లేక విందుఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౮౯. గౌర్ధయతి^{౧౨} మరుతాగ్^{౩ ౧ ౨ ౨} శ్రవన్యూర్నాతా^{౩ ౨ ౩ ౨} మఘోనాం^{౩ ౧ ౨} యక్తోవహీ^{౩ ౨ ౩}
౧ ౨
రథానాం॥

ధనవంతులైన మరుత్తుల తల్లియగు (పృథ్వియను) గోవు (అనఁగా మధ్యమ లోకవాక్కు = వర్షధ్వని) అన్నమును గోరుచున్నది, మరుత్తుల రథములను బూన్చుచున్నది, అంతటఁ బూజింపఁ బడుచున్నది, యగుచు సోమమును ద్రావుచున్నది. లేక తనపుత్రులను సోమమును ద్రావించుచున్నది.

శ్రుతకక్షఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౯౦. ఉపనోహరిభిః^{౧౨౩ ౧౨} సుతం^{౩ ౨} యాహి^{౩ ౧} మదానాం^౨ పతే^{౧౨౩} ఉపనో^{౧౨} హరిభిస్సుతం॥^{౩ ౨}

సోమములకు స్వామియగు నిందా ! యనేకాశ్వములతో, మాయజ్ఞమందు సభిషవించిన (= పిండిన) సోమమును (ద్రా)వుటకు శీఘ్రమురమ్ము. (పునరుక్తి ఆ దరము కొఱకు)

శ్రుతకక్షుఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౫౧. ఇష్టాహోత్రా^{౨ర} అస్మత్తేంద్రం^౩ వృధన్తో^౩ అధ్వరే^౩ అచ్ఛావ^౩ భృథ^౩
మోజ సా^{౨ర}॥

మాయజ్ఞమందు హవిస్సులతో నింద్రుని వృద్ధినిొందించుచు, యాగము చేయుచు, నేడుగురు ఋత్విజులు సుత్యాభిషవమునుగూర్చి (అనగా యజ్ఞాంతి మందుఁ జేయు స్నానము) తమ తేజస్సుతోఁగూడి, యింద్రునికై హోమము చేయుచున్నారు.

కణ్వగోత్రీయగు వత్సఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౫౨. అహమిద్ధి^{౩౨} పితృష్పరి^౩ మేధామృతస్య^{౩౨ ౩ ౧౨} జగ్రహా^{౩ ౧౨} అహగ్ం^౩ సూర్య^{౨ర} ఇవాజని॥

పాలకుడైన, సత్యస్వరూపియైన, యింద్రునియొక్క యనుగ్రహబుద్ధిని నేనే సంపాదించితిని. లేక తీసుకొంటిని. కనుక సూర్యునివలె బ్రకాశించుచుఁ గనబడుచుంటిని,

శుశశ్చేపఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౫౩. కేవతీర్నస్సధమాద^{౩ ౨ ౩} ఇంద్రదేసన్తు^{౩ ౧౨} తు వివాజాః^{౩ ౨ ౩} త్సుమన్తో^౩ యాభిర్మదేమ^{౩ ౧౨}॥

అన్నము గోరుచున్న మేము ఏగోవులతో సంతసించుచున్నామో, ఇంద్రుండుంగూడ మాతో మదించియుండఁగా మాకాగోవులు (క్షీరము = నేయి మొదలగు) సంపద కలవై మిగుల బలిసినవియు నగునుగాక.

శున శ్రేష్ఠఋషి లేక వామదేవుడు - గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౧౮. సోమః పూషాచ చేతతు విశ్వాసాగ్ం సుక్షితీనాం దేవతా రథ్యో
హితా॥

దేవతలందు రథమున కర్తామగు సోమము లేక సోముడు, సూర్యుడును
బ్రజలందఱిసంబంధమైన యింద్రునికొఱకుఁ జేయఁబడిన హవిస్సుల నెఱుంగుదురు.

ద్వితీయాధ్యాయ చతుర్థఖండము సమాప్తము.

౨ అధ్యాయము.

౫ ఖండము.

శ్రుతకఠఋషి - గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౧౯. పాస్తమావో అస్థస ఇంద్రమభి వ్రగాయత విస్వాసాహగ్ం శతక్రతుం
మగ్ంహిష్ఠ చరణీనాం॥

ఓఋత్విజులారా ! మీరు శోమకూపమయిన యన్నమును దాగ్రుచున్నట్టి,
సర్వశత్రువులను దిరస్కరించునట్టి, బహువిధ ప్రజలుగలట్టి, ధనము నిచ్చునట్టి,
యింద్రుని స్తుతింపుడు.

వశిష్టఋషి-గాయత్రీఛం ఇంద్రదేవత.

౧౫౬. ప్ర^౨వ^౩యి^౧ద్రా^౨య^౩ మా^౩వ^౧న^౨గ్^౩ం హ^౧ర్య^౨శ్వా^౩య^౧ గాయ^౨తా^౩ స^౧ఖాయ^౨ సో^౩మ^౧
పా^౧వే^౨॥

ఓన్నేహితులారా ! హరియను పేర్లుగల గుట్టములు కలవాఁడు, సోమ
పానము చేయువాఁడు నగు నింద్రునకు మదముకలిగించు స్తోత్రమును గానము
చేయుఁడు.

మేధాతిథిఋషి ప్రియమేధుఁడను-గాయత్రీఛం-ఇంద్రదేవత

౧౫౭. వ^౩య^౧ ము^౨త్వా^౩ త^౩ది^౧ద^౨థా^౩ ఇ^౧ంద్ర^౨త్వా^౩య^౧స్త^౨ స^౩స^౧ఖాయః^౨ క^౧ణ్వా^౨ ఉ^౩క్తే^౧భి^౨
జ^౩ర^౧స్తే॥

ఓయింద్రా ! నిన్ను గోరుచున్న స్నేహితులమగు మేము నీవేప్రయోజనము
కలవారమై నిన్ను స్తుతించుచున్నాము. కణ్వగోత్రమందుఁ బుట్టిన మాపిల్లలుం
గూడ స్తుతింతురు.

శ్రుతకక్షఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత

౧౫౮. ఇ^౧ంద్రా^౨ య^౩మ^౧ద్య^౨ నే^౩సు^౧త^౨ ప^౩రి^౧ష్టా^౨భ^౩న్తు^౧ నో^౨గి^౩రః^౧ అ^౩ర్క^౧మ^౨ర్చ^౩న్తు^౧ కార^౨వః॥

మదించు స్వభావముకలట్టి యింద్రునికొఱకు నభిషవించిన సోమమును మా
స్తుతివాక్కులు స్తుతించుచుగాక. స్తుతికర్తలు పూజనీయమైన సోమమును బూజిం
త్రుగాక.

ఇరిమిత ఋషి-గాయత్రీఛం-ఇంద్రదేవత

౧౫౯. ఆ^౩య^౧త^౨ ఇ^౩ంద్ర^౧ సో^౨మో^౩ని పూ^౩తో^౧ అ^౨ధి^౩ బ^౧ర్హి^౨షీ^౩ ఏ^౧హీ^౨మ^౩స్య^౧ ద్ర^౨వా^౩పి^౧బ॥

ఓయింద్రా ! నీకొఱకు ఇదిగో ! సోమము వేదియందుఁ బరిచిన దర్భలందు బాగుగా దశాపవిత్రముతో శుద్ధిచేయఁబడినది. ఇపుడా సోమమునుగురించి రమ్ము. సోమమెచట హోమా ము చేయఁబడుచున్నదో, యచ్చటికిఁ బరువెత్తి త్రావుము.

మధుచ్ఛందఋషి-గాయత్రి-ఇంద్ర॥

౧౬౦. సునూప కృత్స్న మూతయే సుదుఘా మివ గోదుహే॥ జహూమసివ్యవిద్యవి॥

మంచిసూపముతోఁగూడిన కర్మనుజేయు నింద్రుని మమ్ము రక్షించుకొఱకుఁ బ్రతిదినమును బాగుగాఁ బాలిచ్చుగోవును బాలు పిదుకుకొనుటకు నభిముఖముగాఁ బిలుచునట్లు పిలుచుచున్నాము. (స్తుతించుచున్నానుని తా॥)

త్రిశోకఋషి-గాయత్రి-ఛంద-ఇంద్రదేవత॥

౧౬౧. ఆభిత్యా వృషభా సుతే సుతగ్ సృజామిపీతయే॥ తృమ్పా వ్యశ్నుహీ మదం

(కోర్కె-లను) వర్షించునింద్రా ! సోమమభిషింపఁబడినదై యుండఁగా ఆ సోమమును ద్రావుటకు నీకర్పించుచున్నాను. తృప్తిని గలిగించు నట్టి మదము కలిగించునట్టి, సోమమునుగూడ గ్రహింపుము. (దీసికొమ్మని తా॥)

కుసీదఋషి-గాయత్రి-ఛం-ఇంద్రదేవత॥

౧౬౨ య ఇంద్ర చమ సేష్యా సోమశ్చ మూషు తేసుతః॥ పిబేదస్య త్వమీశిషే॥

ఓయింద్రా ! నీనిమిత్తమై యభిషవి-చిన యేసోమము పాత్రలందు సర్వత్ర కలదో, ఆయీసోమమును నీవే త్రావుము. ఓయింద్రా ! దానికి నీవధిపతివికదా ! (కనుక త్రావుమని యన్వయము.)

శునశ్చేపఋషి-గాయత్రి-ఇంద్రః॥

౧౬౩. యోగే యోగే తవస్తరం వాజే వాజే నావామహేః సఖాయ ఇన్ద్రే
 మూతయే॥

ప్రతికర్ణ ప్రారంభమందును, గర్ణ విఘ్నముచేయు (రాక్షసుల యుద్ధమందు) మిగుల బలవంతుడగు నింద్రుని మారక్షణముకొఱకు తెలికాండ్రవలె బ్రయుల మయిన మేము పిలుచుచున్నాము. (స్తుతించుచున్నామని తా ॥)

మధుచ్ఛందఋషి-గాయత్రి-ఇంద్రదేవత॥

౧౬౪. ఆత్వేతా నిషీదతేంద్ర మభిప్రగాయతా సఖాయస్తోమ వాహసః॥

ఓన్నేహితులైన ఋత్విజులారా ! శీఘ్రముగా నీకర్ణవిషయమై రండు. వచ్చి కూర్చుండుడు. (త్రివృత్ - పంచదశ - మొదలగు) స్తోమములను (=స్తుతులను) వహించుచు (అనగా బఠించుచు) అన్నివిధముల నింద్రుని స్తుతిగానము చేయుడు.

ద్వితీయాధ్యాయ పంచమఖండము పూర్ణము.

—:-0:-—

౨ అధ్యాయము.

౬ ఖండము.

విశ్వామిత్రఋషి-గాయత్రి-ఇంద్రదేవత॥

౧౬౫. ఇదగ్ హ్యన్వోజసా సుతగ్ం రాధానాం పతేః పిబాత్వా ౩ స్య గిర్వణః॥

ధనములకు న్యామివై, మంత్రములతో స్తుతింపఁదగిన యింద్రా ! బలముతో,

గూడినవాడవగుచు, నీవు ఈవరుసగా బ్రహ్మచర్యమును విడిచిపెట్టి యీశ్వరమును శ్రీఘ్రముగాఁ బొసముచేయుము.

మధుచ్ఛందిఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౬౬. మహా^{౩౧} ఇంద్ర^{౨౪} పరశ్చ^{౩౧౨} నా మహిత్యమును వజ్రితే^{౩౧౦} ద్యౌన^{౨౪౩౧} ప్రధినా^{౨౪}
శ్రవః॥

ఈమాయిత్రంద్రుడు (శరీరముచేత) గొప్పవాడు. గుణములచేతనుగూడ నధికుడు. వజ్రాయుధధారియగు నీయిత్రుని గొప్పతనము ఎల్లప్పుడు నుండుగాక. ఇంద్రుని బలము ద్యులోకమంత విస్తారమగుగాక.

కుసీదుడగు కణ్వఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౬౭. ఆతున^{౧౨౪} ఇంద్ర^{౩౧౨} త్సుమంత^{౩౨} చిత్ర^{౩౧౦} గాభస^{౨౪} సంగృభాయ॥ మహా^౩
హస్తీ^{౨౪} దక్షితేన॥

ఓయిత్రదా ! గొప్ప బాహువులుగల నీవు వెంటనే మాకిచ్చుటకై మెచ్చందగిన, సంపాదింపదగిన, పుచ్చుకొనదగిన, ధనమును గుడిచేతిలోఁ బట్టుకొనుము.

ప్రియమేధర్షి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౬౮. అభిప్ర^{౩౧౨} గోపతిం^{౨౪} గిరేంద్ర^{౩౧౨} మచ^౩ యథావిదా^{౧౨౩౧} స. కుగం^{౩౨} సత్యస్య^{౩౧౨} సత్పతిం॥

సత్పురుషులయిన యజమానులను బాలించువాడు, యజ్ఞమునకుఁ బుత్రుడు, గోవులకు స్వామియగు నింద్రుని ఆతడు తెలిసికొనునట్లు గట్టిగా స్తుతిమంత్రములతోఁ బ్రార్థింపుడు. (యజ్ఞమారంభించినారు. నన్ను బిలుచుచున్నారు. అని ఇంద్రుఁడెఱుఁగునటని తా ॥)

వామదేవఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౬౯. కయానశ్చిత్రీ ఆ భువదూతే సదావృథస్సఖా కయాశచిష్ట యావృతా॥

సర్వదా వృద్ధినొందుచున్న సంపాదించగలగిన స్నేహితుడై యున్న యింద్రుడు ఏకర్మచేసి తృప్తిపఱచితే మాకభిముఖుడగునో? ప్రశ్నతో నాచరించిన యేకర్మతో మాకభిముఖుడగునో?

శుక్రితకక్షఋషి-గాయత్రీఛంద ఇంద్రదేవత.

౧౭౦. త్యమువస్సత్రాసాహం విశ్వాసు గీర్హ్వాయతం ఆచ్యావయ స్యూతయే॥

(యజమానుడు స్తుతికర్తతో ననుచున్నాడు.) ఓస్తుతికర్తా! పలువుర నోడించువాడు, మీయందఱ స్తోత్రములందు విస్తరించినవాడు, నగు నాయుంద్రునే మనరక్షణముకొఱకు స్తుతులతో యాగాభిముఖునింగా జేయుము.

మేధాతిథిఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౭౧. సదసస్సతి మద్భుతం ప్రియ మింద్రస్య కామ్యం సని మేధా
మయాసిషం॥

ఆశ్చర్యకరుడైనవాడు, యింద్రునకు బ్రియుడు, నుందగుడు, ధనదాత యగు సదసస్సతియను దేవతను ధారణబుద్ధిని బొందుటకు నాశ్రయించితిని.

వామదేవఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౭౨. యేతే ప్థా అథో దివో యేభిర్వ్యశ్వ మైరయః ఉత శోషన్తు నో
భువః॥

ఓయింద్రా ! ద్యులోకము క్రిందభౌగమున నేమార్గములుకలవో, యేమార్గములతోఁ బ్రపంచమునంతటిని బొందితివో, యామార్గములు యజమానులచేత స్తుతింపఁబడుఁగాక. మఱియు మానివాసస్థానములను నీయనుగ్రహముచేత దేవతలు లేకప్రజలు విందురుగాక. అనఁగా మేము ప్రసిద్ధులమవుదుమని)

శ్రుతకక్షయుషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౭౩. భద్రం భద్రం స ఆ భరేష మూర్జం శతకృత్ మదింద్ర మృడ
యాసినః॥

పలువిధకర్మలొనరించు నింద్రా ! యత్యంత సుఖమును గలిగించు ధనమును మాకొఱకుఁ దెచ్చియిమ్ము. అట్లే యన్నరసమును లేక బలముకల యన్నమును ఇమ్ము. మమ్ముఁగాని సుఖంపఁజేసితివా (ధనమునిమ్మని పూర్వాన్వయము)

బిందుయుషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౭౪. అస్తిసోమో ఆయన్ సుతః పి బన్త్యశ్య వరుతః ఉతస్వరాజో
అశ్వినా॥

ఈయెదుటనున్న సోమము మరుత్తులకొమిత్రువై యభిషవించి యుంచఁబడినది. కనుక నీసోమమును స్వయంప్రకాశముకల మరుత్తులు ప్రాతఃకాలమందుఁ బానము చేయుచున్నారు. అశ్వినీదేవతలుగూడఁ ద్రావుచున్నారు.

ద్వితీయాధ్యాయ పష్టఖండము పూర్ణము.

౨ ఆధ్యాయము.

౨ ఖండము.

(ఇంద్ర)మాతలగు) దేవజాములు ఋషులు-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్ర)దేవత.

౧౭౫. ఈజ్ఞయన్తీ^{౩౧౨} రపస్యవ^{౩ ౨ ౩} ఇంద్రం^{౧౨} జాతముపాసతే^{౩౧ ౨౪} వన్వానాస^{౩ ౧౨} స్సవీర్యం॥^{౩౧౨}

(ఇంద్రునిం) జేరుచున్నట్టి కర్మలను, దమకుం గోరుచున్నట్టి ఇంద్రమాతలు ఆవి ర్భూతుడైన యాయుంద్రుని సేవించుచున్నారు. మంచి వీర్యముగల ధనమును గోరుచున్నారు.

గోధాఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్ర)దేవత,

౧౭౬. సకి^{౧౨} దేవా^౩ ఇనీ^౩ మసి^{౧౨} సక్యా^{౨౪} యోష^౩ యామసి^౩ మన్త్రీ^౩ శ్రేత్యం

చరామసి॥

ఓయింద్రాదిదేవతలారా ! మీవిషయమై దేనిని హింసింపము. మోహింప నుంజేయుము. (కర్మలు తప్పుగాఁ జేసుకొని, చేయక కాని, దేనిని మోసపుచ్చుము) మంత్రముతో స్మరింపఁదగినట్టి, మీవిషయమగు కర్మను ఆచరించుచున్నాము. (= చేయుచున్నాము.)

దధ్యజ్ఞాధర్వణఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్ర)దేవత.

౧౭౭. దోషో^{౩౧} ఆగా^{౨౪} ద్భృహద్గాయ^{౩ ౧౨ ౩} ద్యుమద్గామన్నాధర్వణ^{౧ ౨} స్తుహిదేవ^{౩ ౨ ౩౧}

గంసవితారం॥^{౨౩ ౧౨}

బృహతు అనెడు సామమును గానము చేయువాఁడా ! దీపించుగమనముకలవాఁడా !
అధర్వాణ్యుషిపుతా ! (తన్నుతానే పలుకునట్టిమాటలు) (ఋత్విగ్యజమానుల
పొరపాటువల్ల) దోషము ఏదైనగలిగెనేని దానింబోగొట్టుటకు సవితృదేవుని (=సూ-
ర్యుడే) స్తుతింపుము. దీప్తిమంతమైన యితర స్తోత్రముంగూడ గానము చేయుము.

ప్రస్క-ణ్యుషి-గాయత్రీఛం-ఇంద్రదేవత.

౧౭౮. ^{౩ ౨} ఏషో ^{౩ ౧} ఉషా ^{౨ర ౩క} అపూర్వాస్య ^{౨ర} వ్యుచ్ఛతి ^{౩ ౨} ప్రియా ^{౩ ౨} దివః ^{౩ ౨} స్తుషే ^౨ వా ^౨ మశ్వినా
^{౩ ౨} బృహత్.

ఈకనబడుచున్నట్టి, యందఱికినిఁ బ్రయమగునట్టి, పూర్వకాలమందు లేనట్టి
(అనఁగా నిపుడేకలిగినదని తా ||) ఉషోదేవత (అనఁగాఁ దెల్లవాఱుకాలమని తా ||)
ద్యులోకమునుండివచ్చి పీఠానికిఁబోగొట్టుచున్నది. ఓయశ్వినీదేవతలారా ! మిమ్ము
విస్తారముగా స్తుతించుచున్నాను.

గోతమఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౭౯. ^{౧ ౨} ఇన్ద్రో ^{౩ ౨} దధీవో ^{౩ ౧ ౨ ౩} అస్థభిర్వృతా ^౧ ణ్యప్రతి ^{౨ర} మృతః ^{౩ ౧ ౩} జఘాన ^{౩ ౧} నవతీ ^{౨ర} ర్నవ||

ఇతఁడు తెదిరిప శక్యముకాని యింద్రుఁడు అధర్వాణ్యుషి పుత్రుఁడైన దధీచఋషి
యొక్కయొముకలతోఁ దొమ్మిది తొంబదుల యసురచూయలను ($౯ \times ౯౦ = ౮౧౦$)
సంహరించెను దధీచుఁడు బ్రతికియున్నపుడతనింజూచి యసురులు ఆతనికి
లొంగిపోయిరట ! అతఁడు కొన్నాళ్లకు స్వర్గస్థుడయ్యె. అసురులు మరల భూమి
నావరించినారు వాఁతో నింద్రుఁడు యుద్ధము చేయలేక “దధీచుని అవయవ
ము లేవయిన మిగిలి యున్నవా” యని నచటివారినడిగెను. ఆతని అశ్వముఖమున్న
దని వారుచెప్పిరి (ఆముఖముతోనే అశ్వినీదేవతలకుమధువిద్య సతఁడుపదేశించెను)
అది కురుక్షేత్రముపద్ద నున్నసరస్సులో దొరికినది. దానినే అనేకాయుధములుగా
నొనర్చి యింద్రుఁడసురుల జయించెనని కథ.

మధుచ్ఛందఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౮౦. ఇంద్రోహి మత్స్యస్థసో విశ్వేభి స్సోమపర్వభిః॥ మహాం అభిష్టిరోజసా॥

ఓయింద్రా! ఈకర్మవద్దకు రమ్ము (వచ్చి)సోమరసరూపమయిన యన్నము లన్నింటితోను మడించుము. (తృప్తినొందుమని తా॥) (తర్వాత) బలముతో గొప్ప వాడవై శత్రువులందిరస్కరింపుము.

వామదేవఋషి- గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౮౧. ఆతూన ఇన్ద్ర వృత్రహ న్నస్మాక మర్థమాగహి॥ మహాన్మహీభిః॥
రూతిభిః॥

శత్రుహింసకుడనగునింద్రా ! నీవు మావద్దకు శీఘ్రముగారమ్ము. గొప్ప వాడవగు నీవు గొప్పవయిన రక్షణములతోఁగూడ మాసమీపమునకు రమ్ము.

వత్సఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౮౨. ఓడస్తదస్య తిత్విష ఉభే యత్సమవర్తయత్॥ ఇంద్రశ్చర్మేవరోదసి॥

ఈయింద్రుని బలము ప్రకాశించినది. ఏబలముతో నీయింద్రుఁడు ద్యు లోకభూలోకములరెంటిని చర్మమును వలెను వాడుకొనెను. (అనఁగా జర్మము తన వద్దనున్నపుడు నగుడు ఒకప్పుడు విప్పి పరచుకొనును. ఒకప్పుడు చుట్టియుంచును. అనఁగా దనయిష్టానుసారము వాడుకొనునని తా॥)

శునశ్చేపఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౮౩. అయముతే సమతసి కపోత ఇనగర్భధిం॥ వచస్తచ్చిన్న ఓహసే॥

ఓ యింద్రదేవా ! యీ కనంబడుచున్న సోమము నీకొఱకుఁగా సంపాదింపఁ
బడెను. గర్భమును ధరించుకొను నాడపావురమును మగపావురము సమీపించు
నట్లు ఏ సోమమును నీవుసమీపింతువో (ఆసోమమని వెనుకకన్వయము.)

వాతాయన ఉల్లఘుషి-గాయత్రీఛం-ఇంద్రదేవత.

౧౮౪. వాత ఆ వాతు భేషజగ్ం శమ్భు మయోభు నోహృదే ప్రస

ఆయుగ్ంషి తారిషత్ ||

వాయువు మాహృదయమునకు రోగములను శమింపఁజేయునట్టి, సుఖముం
గలిగింపనట్టి, యశాషధమును లేక ఉదకమును నిచ్చుఁగాక. మఱియు మాఆయు
ర్దాయములను వృద్ధి నొందించుఁగాక.

ఇట్లు ద్వితీయాధ్యాయ సప్తమఖండము సంపూర్ణము.

—*—

౨ అధ్యాయము,

౮ ఖండము.

కణ్వఘుషి- గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౮౫. యగ్ం రక్షన్తి ప్రచేతసో వరుణో మిత్రో అర్యమా! నకేస్సదభ్యతే

జనః ||

ఉత్తమజ్ఞానముగల వరుణుఁడు మిత్రుఁడు అర్యముఁడు ననుదేవతలు ఏయజ

మానుని రక్షింతురో ఆయజమానుడు ఎవనిచేతను హింసింపబడడు.

వత్సఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౮౬. ^{౩ ౨}గవ్యోమ ^౩ణో ^{౧ ౨}యథా ^{౩ ౨ ౩ ౧}పురాశ్వయోత ^{౨ ౩}రథయా ^౩వరివస్యాచుశోనాం

ఓ యింద్రా ! (మాయాగములందు గోవులను మాకివ్వఁదలఁచి పూర్వము ఎట్లు వచ్చితివో అట్లే) మాకుగోవుల నీఁదలఁచి రమ్ము. మఱియు గుఱ్ఱముల నీఁదలఁచియు రథముల నివ్వఁదలఁచియుంగూడ రమ్ము. అధికధనముల నివ్వఁదలఁచి రమ్ము.

వత్సఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౮౭. ^{౩ ౧ ౨}ఇమాస్త ^{౩ ౧ ౨}ఇంద్ర ^{౩ ౧ ౨}పుశ్నయో ^{౩ ౧ ౨}ఘృతందు ^{౩ ౧ ౨}హత ^{౩ ౧ ౨}ఆశిరం ^{౩ ౨ ౩ ౧ ౨}ఏనామృతస్య
^{౩ ౧ ౨}పిప్యషీః॥

ఓ యింద్రుడా ! యజ్ఞమును వృద్ధిపొందించునట్టి యీనీగోవులు కారుచుండు పాలను (సోమముగోఁగలుపందగుపాలు ఆశిరమనఁబడును) పూరించుచున్నవి. (అనఁగానిచ్చుచున్నవని తా॥)

శ్రుతకక్షఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౮౮. ^{౩ ౨ ౩}అయాధి ^{౩ ౧ ౨}యాచ ^{౩ ౧}గవ్యయా ^{౨ ౩}పురుణామన్ ^{౧ ౨}పురుష్మత ^{౧ ౨}యతోమే ^౩సోమ
^{౧ ౨}ఆ భువః॥

అనేకనామములుకలిగి పలువురచే స్తుతింపబడువాడా! యింద్రా! నాసకల సోమములను (బాసముచేయుటకు) నీవుఎపుడు వచ్చితివో, యపుడు మేము గోవులనుగోరెడుతలంపుతో నుందుముగాక.

మధుచ్ఛందఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౮౯. ^౩పా^౨వ^౩కా^{౧౨}న ^౩స్స^{౧౨}ర^౩స్వ^{౧౨}తి ^౩వా^{౧౨}జే^౩భి^{౧౨}ర్వా^౩జినీ^{౧౨} వతీ| ^౩య^౧జ్ఞం ^౨వ^౩ష్టు^౧ధి^౩యా^౧వసుః॥

పవిత్రము చేయునది, అన్నముగలది, కర్మలచే ధనముబొందినది, యగు సరస్వతి హవిస్సుల నెడు నన్నముల నిమిత్తము, మాయజ్ఞమునుగోరి దానిని సంపూర్ణము చేయుఁగాక.

వామదేవఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౯౦. ^౨క^౩ ఇ^౧మం ^౨నా^౩హ^౩వీ^౩ష్వా ^౩ఇ^{౧౨}న్ద్ర^౩గం ^{౧౨}సో^౩మ^౩స్య ^౨త^౩ర్ప^౩యాత్| ^౨స^౩నో^౩ వ^౩సూ^౩న్యా ^౨భ^౩రాత్॥

ప్రజలయందు నెవఁడియింద్రుని సోమముతోఁదృష్టినొందింపఁగలఁడు? (ఆప నిశక్యముకాదని తా॥) ఆయింద్రుఁడు (యజ్ఞమందుఁద్రుస్తుఁడయి) ధనములను దెచ్చి యిచ్చుఁగాక.

ఇరిమితఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౯౧. ^{౧౨}ఆ^౩యా^౩హి ^౩సు^౩షు^౩మా ^౩హి ^౩త ^౩ఇ^౩న్ద్ర^౩సో^౩మం ^{౧౨}పి^౩బా ^౩ఇ^౩మం| ^౨ఏ ^౩దం ^౩బ^౩హి^౩ణా ^౨స్స^౩దో ^{౧౨}మ^౩మ॥

ఓ యింద్రా! నీవురమ్ము. మేము సోమమునభిషించిన వారమయియున్నాముకదా! యీయభిషవించిన సోమమును ద్రావుము. నీవు (కూర్చొనుటకువేది యందు) ఈదర్భ పరువంబడినది. దానిమీఁదఁగూరుచుండుము.

(వరుణఘాత్ర) సత్యధృతిఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౯౨. మహి^౧త్రీ^౨ ణా^౩మ^౪వ ర^౫స్తు ద్యు^౬క్షం^౭ మిత్ర^౮స్యా^౯న్మః^{౧౦} దుగా^{౧౧}ధర్ష^{౧౨} వరుణ^{౧౩}స్య

మిత్రుఁడు అర్యముఁడు వరుణుఁడను ముఖ్యురియొక్క, యితరులెదిరింప శక్యముగాని గొప్పనై దీపించురక్షణము మాకుఁగలుగుఁగాక.

వత్సఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౯౩. త్వా^౧వతః^౨పురు వసో^౩ వయమింద్ర^౪ప్రణేతః^౫ స్మసి^౬స్థాత^౭ ర్హీ^౮ణాం॥

బహుధనముకల్గి కర్ణులను సంపూర్ణములజేయు నింద్రా ! మేము నీవంటివాని సేవకులములగుచున్నాము. (అనఁగా నింద్రసముఁడితరుఁడు లేడు గనుక నీవంటియని ఉత్కర్షము)

ద్వితీయాధ్యాయమున అష్టమఖండము సంపూర్ణము.

—*)*—

౨ అధ్యాయము.

౯ ఖండము.

ప్రగాథఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౯౪. ఉత్వా^౧మద^౨స్తు సో^౩మా^౪కృ^౫ణు^౬ష్వ రా^౭ధో^౮ అది^౯వః^{౧౦} అవ^{౧౧}బ్రహ్మ^{౧౨}ద్వి^{౧౩}పో^{౧౪}జహి॥

ఓయింద్రా ! సోమములు నిన్ను మదింపజేయుఁగాక. వజ్రాయుధధారీ ! నీవుమాకు ధనమునిమ్ము. బ్రహ్మద్వేషులను జంపుము.

విశ్వామిత్రీయుషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౯౧. ^{౧ ౨} ^{౩ ౧} ^{౨ ౩} ^{౨ ఉ} ^{౩ ౧ ౨} ^{౨ ౩} ^౧ ^{౨ ౩}
గిర్వణఃపాహి నస్సుతం మధోర్ధారాభి రజ్యసే! ఇంద్రత్వా దాత
^{౧ ౨}
మిద్యశః॥

స్తుతివాక్కులతో వశమగునట్టి యింద్రా! అభిషవించిన యామాసోమమును బాసముచేయుము. ఏమంటే—నీవుసోమముయొక్క- ధారలచేత స్నానముచేయుదువు ఇంద్రా! నీచేతశుద్ధిచేయంబడినట్టి యన్నమేమాకుఁగలదు.

వామదేవయుషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౯౨. ^{౧ ౨} ^{౩ ౧} ^{౨ ౩} ^{౨ ఉ} ^{౩ ౧} ^{౨ ౩} ^౧ ^{౨ ౩} ^{౨ ఉ} ^{౩ ఉ}
సదావ ఇంద్రశ్చక్రౌషదా ఉపోను స స పర్యన్! నః దేవో వృతః
^౩
శూర ఇన్ద్రోః॥

ఓయుత్విగ్యజమానులారా! యింద్రుఁడు ఎల్లపుడుమిమ్ము (యజ్ఞానుష్ఠానము) చేయఁగోరుచున్నాఁడు. మీసమీపమంటే మాటిమాటికిఁ బ్రార్థింపఁబడుచున్నాఁడు. మేముప్రార్థించిన దేవుఁడయిన యింద్రుఁడు శూరుఁడు.

శ్రుతకక్షయుషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౯౩. ^{౧ ౨} ^{౩ ౧} ^{౩ ౧} ^{౩ ౩} ^{౧ ౨} ^{౨ ఉ} ^{౩ ౧} ^{౨ ౩}
ఆత్వావిశ్త్విందవః సముద్రమివ సిన్ధవః! స త్వామింద్రోతిరిచ్యతే॥

ఓయింద్రా! మేమిచ్చుచున్న సోమములు, నదులు సముద్రమునుజేరునట్లు నిన్నుజేరుచున్నవి. కనుక నోయింద్రా! (యేదేవుఁడను ధనముచేతనుగాని బలముచేతనుగాని) నిన్నుమించలేడు.

మధుచ్ఛందయుషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౯౪. ^{౨ ౩} ^{౨ ౩} ^౧ ^{౨ ౩} ^౧ ^{౨ ౩} ^౧ ^{౨ ౩} ^౧ ^{౨ ౩}
ఇన్ద్రమిద్దాధినో బృహద్ద్యి మర్కేభి రకీణః! ఇన్ద్రం వాణీరచాషత॥

సామమును గానముచేయుచున్న ఉద్గాతలు ఇంద్రునే బృహత్సామముచేత
స్తుతించుచున్నారు. స్తుతిమంత్రములతోఁగూడిన హోతలు (ఋగ్వేదపాఠకులు)
మంత్రములతో స్తుతించుచున్నారు. మిగిలినయధ్వర్యులు (సంఘాయజుర్వేద పాఠ
కులు) వాక్కులతో నింద్రుని స్తుతించుచున్నారు.

శ్రుతకక్షఋషి - గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౯౯. ఇన్ద్రో ౧౨ ౩౧౨ ఇషేదదాతు న ఋభుక్షణ ౩౧౨ ౩ ౨ మృభుగ్ం రయిం ౩౨ వాజీ దదాతు
౩౧౨
వాజినం॥

ఇంద్రుఁడు ఋభుక్షణుఁడనెడు దేవుని ధనదాతయగు ఋభుదేవునింగాని మా
యన్నముకొఱకు నిచ్చుఁగాక. (వీరు సోమపానముచేత మనుష్యత్వము పోయి
దేవత్వముపొందినారు.) బలవంతుఁడయిన యింద్రుఁడు మాయన్న లాభమునకై
వాజియనువానినిచ్చుఁగాక. (వీరుముగ్గురన్నదమ్ములు-వాజి-ఋభుక్షు-ఋభు)

గృత్సమదఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౦౦. ఇన్ద్రో ౧౨ ౩౧ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩౧ ౨ర ఉ ౩౧ ౨ర
అజ్ఞ మహద్భయ మభీష దప చుచ్యవత్ । స హిస్థిరో విచర్షణి॥

ఇంద్రుఁడు గొప్పభయమును శీఘ్రముగాఁద్రోసివేయును. వెంటఁదరుమును.
ఏమంటే—అతఁడెవ్వరిచేతను గదలింపశక్యముగానివాఁడు.

భరద్వాజఋషి - గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౦౧. ఇమా ౨౧ ఉత్వా ౩ ౧౨ ౩ సుతేసుతే ౧౨ నక్షస్తే ౩ ౧౨ ౨ ౩ ౩ ౨ ఉ ౩౧౨
గిర్వణో గిరః । గావోవత్సం న ధేనవః

స్తుతిమంత్రములకు వశమయినయింద్రా ! సోమాభిషవముచేసి నపుడెల్లను
ఈ మాస్తుతివాక్కులు, పాలిచ్చునావులు దూడనుజేరునట్లు, నిన్ను జేరుచున్నవి.

భరద్వాజఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౦౨. ^౨ఇంద్రా^౩ను ^౩పూషణా^౧ ^౩వయగ్^౨ ^౩సఖ్యా^౨ ^౩స్వస్తయే^౨ ^౩హువే^౩
^౧వాజసా^౨తయే॥

ఇంద్రదేవుని, పూషదేవుని, ఇపుడు సఖ్యముకొఱకును, సుఖముకొఱకును,
 అన్నమిచ్చుటకును, బ్రాధ్ధించుచున్నాము.

వామదేవఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౦౩. ^౧నకి^౩ ఇన్ద్ర^౧ త్వదు^౩ తరం ^౧నజ్యా^౨యో ^౨అస్తి ^౨వృతహన్^౩॥ ^౨నక్యే^౩వం ^౩యధా^౨త్వం॥

వృత్రునిజంపిన యింద్రా! నీకంటెగొప్పవాఁడులేడు. పెద్దవాఁడు (వయ
 సులో) లేడు. నీవులోకములోనెట్లు ప్రసిద్ధుఁడవో అట్లువాఁడులేడు.

ద్వితీయాధ్యాయమున నవమఖండము సమాప్తము.

—:—:—

౨ అధ్యాయము,

౧౦ ఖండము.

త్రిశోకఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౦౪. ^౩తరణి^౨వో ^౩జనా^౧నాం ^౩త్రదం^౨వాజస్య ^౨గో^౩మతః॥ ^౩సమా^౨న ము^౩స్రశే^౧గ్^౨ంసీషం॥

ఓమావారలారా! మీపుత్రపోత్రాదులను దరింపజేయునట్టి, పశువులతో
 గూడిన యన్నమును ఇచ్చునట్టి, యింద్రుని అందఱివలెనే నేనునుస్తుతించుచున్నాను.

మధుచ్ఛందఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౦౫. అస్సగ్రమింద్రతే గిరః ప్రతిఃత్వా ముదహాసత| సజోమావృషభం పతి||

ఓయింద్రా ! నీస్తుతిమంత్రములను సృజించితిని. ఆస్తుతులుస్వర్గమందున్న వర్షమును గురియించునట్టి, పాలకుడవగునట్టి, నిన్నుజెందినవి, వానినినీవు సేవించితిని.

వత్సఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౦౬. సునీధోఘా సమర్త్యో యంమరుతోయమర్యమా| మిత్రాన్నాన్త్యద్రుహః||

ఏయజమానుని ద్రోహపరితులై న మరుత్తులు (=దేవతలని యిచటనర్థము.) పాలించుచున్నారో, అర్యముఁడెవ్వని రక్షించునో, మిత్రుఁడెవ్వనిం బాలించునో, ఆయజమానుఁడు మంచియజ్ఞములు కలవాఁడగుచున్నాఁడు.

విశోకఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౦౭. యద్వీడావింద్ర యత్థిరే యత్పశానే పరాభృతం| వసుస్పార్తాంతదాభర||

ఓయింద్రా ! దృఢమైన (అనఁగానీవును ఇతరులును గదలుప శక్యముగానట్టి పురుషునందని తా||) సంపాదించియుంచఁబడినట్టి, స్థిరుఁడైనపురుషునందునేది సంపాదింపఁబడినదో, విమర్శలేని పురుషునందేది సంపాదించియుంచఁబడినదో, కోరఁ దగిన ఆధనముమాకుఁదెచ్చియిమ్ము.

వామదేవఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత

౨౦౮. శ్రుతంవో వృత్రహన్తమం ప్రశర్ధం చక్షణేనాం| ఆశిషేరాధనే మహే||

ప్రసిద్ధుఁడును, వేగముకలవాఁడును, వృత్రునిగట్టిగాఁ గొట్టినవాఁడును, అగు

నింద్రుని మానవులైనమీకు గొప్పధనమిచ్చుటకై స్తుతులతోఁబ్రీతునింజేసి యిచ్చుచున్నాను. (అనిస్తుతికర్తవాక్యము.)

వామదేవఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౦౯. అరం త ఇన్ద్రో శ్రవసే గమేవ శూరత్వావతః | అరగం శక్ర
పరేమణి ||

వీరుఁడవగునింద్రా ! నీకీర్తినివినుటకు సంపూర్తిగాఁబ్రవర్తింతుము. ఓశక్తి
వంతుఁడా ! నీసమానుఁడగు నితర దేవత మహత్వమును, గీర్తినిగూడ సంపూర్తి
గావినుటకుఁబ్రవర్తింతుము (అనఁగాబాగుగాస్తుతింతుమని తా॥)

విశ్వామిత్రఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౧౦. ధానావస్తం కరమ్భిణ మపూపవస్త ముక్థీనం | ఇంద్రం ప్రాతజాషస్వనః ||

(యజమానుని వాక్యము) ఓయింద్రా ! పేలాలుగలది, కరమ్భముతోఁగూ
డినది (కరంభ=పెరుగుతోఁగలిపిన సత్తుపిండిముద్ద) పురోడాశము (=ఒకవిధమయిన
అట్టు)తోఁగూడినది, స్తోత్రములతోఁగూడినది యగు నీ మాసోమమును బ్రాతస్సవన
కర్మయందు అనుభవి పుము.

గోషూక్తి, అర్వసూక్తి ఋషులు-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౧౧. అపాంఘేనేన నముచేః శిర ఇంద్రోదవర్తయః | విశ్వామద జయస్సృధః ||

ఓ యింద్రుఁడా ! నీవు నీటినురుగు (నీటిమీఁదదేలిన నురుగు వజ్రముగాఁ
జేసి) తో నముచియను రాక్షసుని శిరస్సును ఛేదించితివి. ఎపుడు అసురసేనల
నన్నిటిని జయించితివో (ఎపుడు అని తా॥) (నముచి యను రాక్షసునితోఁ బలు

సార్లు యుద్ధముచేసి, వీరిపోయినవానిచే బట్టువడెనట! అప్పుడు వాడు ఇగ్రనునిం జూచి “ఆయుధముతోఁజంపను. రాత్రియందును బగటియందును జంపను” అని యుంటివా నిన్ను వదలెదననెనట! అందుకుబప్పుకొని యింద్రుఁడు ఆయుధము కానినురుగుతో సంధ్యాకాలమందుఁ జంపెనట! సంధ్య రాత్రియుంగాను పగలునుగాదు కనుక.)

వామదేవఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౧౨. ^{౩౧ ౨} ఇమేత ^{౩౧ ౨} ఇంద్రసోమః ^{౩ ౨ ౩} సుతాసో ^{౨ ౩} యేచ ^{౧ ౨} సోత్వాః ^{౧ ౨} తేహంమత్స్వ
ప్రభూవసో॥

ఓ యింద్రా! నీకొఱకు ఈయెదుటను సోమములు అభిషవింపఁబడి యుంచఁ బడెను. ఇంక మఱికొన్ని యభిషవింపఁబడును. విశేషధనవంతుఁడా! ఆ యభిష వించినసోమములతో నీవుమదిండుము.

శ్రుతః ఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౧౩. ^{౧ ౨} తుభ్యగ్ం ^{౩ ౨ ౩} సుతాసః ^{౧ ౨} సోమః ^{౩ ౨ ౩ ౧} స్తీణాంబహిః ^౨ ర్షభావసో ^{౩ ౧ ౨} స్తోతృభ్య
ఇన్ద్రస్మదయ॥

దీపించు ధనముకలయింద్రా! నీకొఱకు అభిషవించిన సోమములు కలప్త దర్భలు పరువఁబడినవి. కనుకనింద్రా! దర్భలమీఁదఁగూర్చొని, సోమముత్రావి, స్తుతికర్తలమగు మమ్మునుఖంపఁజేయుము.

ద్వితీయధ్యాయమున దశమఖండముపూర్ణము.

౨ ఆధ్యాయము.

౧౧ ఖండము.

శునశ్చేపఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౧౪. ^{౨ ౩ ౨ ౩} ఆవ ఇన్ద్రం ^{౨ ౩} కృవిం ^{౧ ౨} యథా ^{౩ ౧ ౨} వాజయన్తః ^{౩ ౧ ౨} శతక్రతుం | ^౧ మగ్ం ^౨ హిష్మగ్ం
^౩ సిజ్చ ^{౧ ౨} ఇన్దభిః॥

అన్నమునుగోరుచున్న మేము (శునశ్చేప వంశ్యులని శా॥) ఓఋత్విగ్వజమా
 నులారా ! నూఱుకర్మలు చేయువాఁడును, మహాత్ముఁడును, అగుమీసంబంధి
 యగు నింద్రుని సోమములతో నూతిని లేకగోతిని బూరించునట్లు పూరించుచు
 న్నాము-

శ్రుతకక్షఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౧౫. ^{౧ ౨} అతశ్చిదింద్ర ^{౩ ౧} న ఉపా ^{౨ ర} యాహి ^{౩ ౧ ౨} శతవాజయా | ^{౩ ౨} ఇషా ^{౩ ౧ ౨} సహస్ర ^౨ వాజయా॥

ఓయింద్రా ! యీద్యులోకమునుండియే అనేకములయిన అన్నములతోను,
 అన్నరసములతోను, గూడినవాఁడవగుచు మాకెదురుగారమ్ము.

త్రిశోకఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౧౬. ^{౨ ౩ ౧} ఆబుష్ధం ^{౨ ౩ ౧} వృత్రహా ^౨ వదే ^{౩ ౧} జాతః ^{౨ ౩ ౨} పృచ్ఛాద్వి ^{౩ ౧ ౨} మాతరం | ^౨ క ^{౩ ౧} ఉగ్రాః
^{౨ ర} కే హా శృణ్వేరే॥

ఇంద్రుఁడుపుట్టగానే ధనస్సుచుదీసికొని “ప్రసిద్ధమయిన లేకయధికమైన బల
 ముగలవార లెవ్వరెవ్వరని” తల్లినడిగెను,

మేధాతిథిఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౧౭. ^{౩ ౧ ౨}వృవదుక్థం ^{౩ ౧ ౨}హవామసోస్మప్రకరన్న ^{౩ ౧ ౨}మూతయే ^{౧ ౨ ౩ ౨}సాధఃకృణ్వ ^{౩ ౧ ౨}స్తమవసే॥

లోకరక్షణముకొఱకు బౌహువులుచాపినట్టి, పరిపాలించుటకు సాధనమయిన ధనమును గూడఁబెట్టుచున్నట్టి, గొప్ప స్తుతిమంత్రములు గలట్టి, యింద్రుని ఆహ్వానించుచున్నాము. (=పిలుచుచున్నామని తా॥)

గోతమఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౧౮. ^౩ఋజునీతీ ^{౩ ౧ ౨}నోవరుణో ^{౩ ౧ ౨}మిత్రో ^౨నయతి ^{౩ ౨}విద్వాన్ ^{౩ ౨ ౩ ౨}అర్యమాదేన్తై ^{౩ ౧ ౨}స్సజోషాః॥

(పగటినిగలిగించు) మిత్రుఁడును, (రాత్రినిగలిగించు) వరుణుఁడును, (ఉత్తమస్థానము) నెఱింగినవారయి మమ్ము తిన్ననయినమార్గముద్వారా యిష్టఫలమును జేందించుచున్నారు. ఇతరులయిన దేవతలతోఁగలసి అర్యముఁడును, (రాత్రింబవల్లను విభజించువాఁడు) ఇష్టమునుగూర్చునుగాక.

బ్రహ్మతిథిఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత

౨౧౯. ^౩దూరాది ^{౨ ౩ ౨}హేవయత్సతో ^{౩ ౨}ఽ ^{౩ ౨ ౩ ౧ ౨}రుణప్పురశిశ్వితత్ ^{౨ ౩ ౨}విభానుం ^{౩ ౧ ౨}విశ్వధాతనత్॥

దూరముగా (అంతరిక్షమునకువెనుకను) నుండియే దగ్గఱనున్నట్లు కనంబడుచున్న, ప్రకాశించుచున్న, యువోదేవత తెల్లవాఁటివడై యెపుడుండెనో, యపుడు కాంతి నంతటను వెదఁజల్లెను. (కనుకనశ్విచులాగా! ఆశ్వివక్రతువును వినుటకు మీరురండు అనివాక్యమధ్యాహారము చేయుమనిభాష్యం)

విశ్వామిత్ర లేక జమదగ్నిఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౨౦. ఆనో^{౧౨} మిత్రా^౩ వరుణా^{౧౨} ఘృ^౩త్నే^{౧౨}ర్గ^౨ పూ^౩తి^{౧౨} ముక్షతమ్^౩ మధ్వా^{౧౨} రజాగ్ం^౩
సి సుక్రతా॥

మంచికర్మలొనరించు మిత్రావరుణులారా! మాగోవులునివసించుస్థానమును
క్షీరములతో సర్వత్రతడుపుదురుగాక. (అనఁగా బాడిమొదవుల నిండుఅని తా॥)
(పరగోకమందలి) చోట్లను మధురమైన పాలతోఁదడుపుఁడు.

ప్రస్క-ఋషిఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౨౧. ఉ^౩చ^౩త్యే^౩ సూ^౩నవో^౩ గి^౩ర^౩ కా^౩ష్ఠా^౩ య^౩జ్ఞో^౩ష్వత్స^౩త^౩ వా^౩శ్రా^౩ అ^౩భి^౩జ్ఞ^౩
యా^౩త^౩ వే॥

వాక్కులనుబుట్టించునట్టి యామరుత్తులు (=వాయువులు) యజ్ఞములందు
ఉదకములను బుట్టించిరి. ఆ యుదకములను ద్రాగుటకు ధ్వనించుగోవులను మోకాళ్ల
కభిముఖములగునట్లు (అనఁగా నీరుద్రావుటకు మోరవంచినట్లుని తా॥) తోలిరి.

మేధాతిథిఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౨౨. ఇ^౩ద^౩ వి^౩ష్ణు^౩ ర్వి^౩చక్ర^౩మే^౩ త్రే^౩థా^౩ ని^౩ద^౩ధే^౩ ప^౩దం^౩ స^౩మూ^౩థ^౩ మ^౩స్య^౩పా^౩గ్ం^౩ సు^౩వే॥

(త్రివిక్రమావతారముధరించిన) విష్ణువు ఈకనఁబడుచున్న సర్వ ప్రపంచ
మును, మూఁడువిధములఁ బాదముంచి నడచెను. ధూళితోఁగూడిన యీవిష్ణుపాద
మందు దృఢమైన సర్వజగత్తును చక్కగా నిమిడిపోయెను (అంతర్భూతమయ్యెనని
తాత్పర్యము.)

ద్వితీయాధ్యాయమున నేకాదశఖండము పూర్ణము.

౨ అధ్యాయము.

౧౨ ఖండము.

మేధాతిథిఋషి-గాయత్రీ-ఇంద్ర॥

౨౨౩. అతిహిమన్యుషా విణగ్ం సుషువాగ్ం సముపేర య॥ అస్యరాతౌ
సుతం పిబ॥

ఓ యింద్రా! కోపముతో సోమము నభిషవింపనివాని నతిక్రమించిపోమ్ము.
శాస్త్రముగా సోమము నభిషవింపవానిని జక్కగా (అభిషింపుమని) ప్రేరించుము.
ఈ యజమానుని యజ్ఞమందు ఇచ్చినసోమమును ద్రావుము.

వామ దేవఋషి-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౨౪. కదు ప్రచేతసే మహే వచో దేవాయ శస్యతే తదిదస్య వర్ధనం॥

గొప్పవాఁడు, అధికజ్ఞానముకలవాఁడు, నగు నింద్ర దేవుని కొఱకు స్వల్ప
మయిన మా స్తుతివాక్కు ప్రశస్తమగునట్లు ఇంద్రదేవుఁడనుగ్రహించుఁగాక. అదే
యీ యజమానుని ప్రవృత్తికి సాధనము.

మేధాతిథిప్రియమేధులుఋషులు-గాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౨౫. ఉక్థంచన శస్యమానం నాగోరయిరా చికేత న గాయత్రం గీయమానం॥

స్తుతింపనివానికి శత్రువుగు నింద్రుఁడు, (హేమాత) పఠించుచున్న స్తుతివా
క్కునుగూడ జక్కగా నెఱుంగుచున్నాఁడు. (ప్రస్తోత మొదలగువారు) పఠించుచున్న
గాయత్ర సామమంత్రమును దెలిసి కొనుచున్నాఁడు. (కనుక మేమును స్తుతింతు
మనితా॥)

విశ్వామిత్రఋషి-గాయత్రీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౨౬. ఇంద్ర ఉక్లేభిర్నందిష్టోవాజానాంచ వాజశతిః | హరివా స్తుతానాగ్ంసఖా |

అన్నములలో శ్రేష్ఠమయిన యన్నమునకుఁ బతియు, హరియను గుఱ్ఱములు కలవాఁడు, నగు నింద్రుఁడు (హోత పఠించిన) ఉక్థలనెడు మంత్రములచేత మిక్కిలి తృప్తి నొందినవాఁడయి, అభిషవింపఁబడిన సోమములకు మిత్రునివలెఁ బ్రీతి కలవాఁడుఅగుఁగాక.

మేధాతిథి ప్రియమేధులు ఋషులు-గాయత్రీ-యింద్రదేవత.

౨౨౭. ఆయాహ్యుపనః సుతం వాజేభర్తా హృణీయథాః | మహాగ్ం ఇవ
యువ జానిః ||

ఓ యింద్రా ! మాయభిషవించిన సోమమును సమీపించుము. ఇతరుల హవిస్సులనెడు నన్నములచేత ప్రియభార్యకల మహాత్ముఁడితర స్త్రీలచేతనాకర్షింప బడనట్లు, ఆకర్షింపఁబడకుండువుగాక.

కుత్సనంశ్యదుర్మిత్రఋషి-గాయత్రీఛం-యింద్రదేవత.

౨౨౮ కదావసో స్తోత్రగ్ంత హర్యత ఆ అవశ్మశా రుధద్వాః | దీఘగ్ం
సుతం వాతాప్యాయ ||

నివాసముగలిగించు నింద్రా ! మాస్తోత్రమునుగోరుచున్ననిచ్చు నెపుడుఅడ్డుకొని (చిన్నకాల్వముదకమును పొరించునట్లు,) విస్తారమయిన సోమమునుగూర్చియుదకమునిచ్చుటకు నెవడువారిండును? (నీరుకావలసినవారు చిన్ననీటికై చిన్నకాల్వను గట్టి పొలమునకు నీరుపెట్టుకొనునట్లు, సోమమునుగూర్చి నీటినిమ్మని మేము నిరోధించుకాలమెపుడు వచ్చునని తా||)

మేధాతిథిఋషి-గాయత్రి-యింద్రదేవత.

౨౨౯. బ్రాహ్మణాదింద్ర^౩ రాధసః^{౧౨౩} పిబా^{౨౩} సోమమృతూగ్^{౧౨౩} యర^{౧౨౩} తవేదగ్^{౨౩౨}
^{౩౧} సఖ్యమస్తృతం^{౨౪} ॥

ఓ యింద్రా ! బ్రాహ్మణాచంపీయను ఋత్విజునిసౌత్తైన పాత్రమునుండిసోమమును, ఋతువులననుసరించి త్రావుము. ఏమంటే ఋతువులతో నీకుసఖ్యము అవిచ్ఛిన్నమైనదికదా !

మేధాతిథిఋషి-గాయత్రి-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౩౦. వయం^{౩౧} ఘాతే^{౨౩} అపిస్ససి^{౧౨} స్తోతార^{౩౧౨} ఇంద్రగిర్వణః^{౧౨} త్వన్నో^{౩౧} జిన్వసోమపాః^{౩౧}

స్తుతివాక్కులకు వశమగు నింద్రా ! నీయొక్కస్తుతికర్తలము మేముకదాలగుచున్నాము. సోమపానముచేయు నింద్రా ! నీవుమమ్ముప్రీతినొందించుము.

విశ్వామిత్ర, గాధి, భీషాద, ఉదల, వీరిలో నొకఁడు ఋషి

గాయత్రి-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౩౧. ఏంద్రపృథ్వు^{౧౨౩౧} కాసు^{౨౪} చిన్న^{౩౧} వృష్ణం^{౨౩} తనూషు^{౩౧౨} ధేహినః^{౧౨} సత్రాజిదుగ్^{౨౩}
^{౧౨} పోగ్^{౨౩} యస్యం॥

ఓ యింద్రా ! కలిసియున్న మాయవయవములు కొన్నిటిలో బలమునంతటను నిలుపుము. ఓయధికబలుఁడా ! యింద్రా ! (ద్వాదశాహముమొదలయిన) యాగములచేత వశమయినవాడవగుచు బురుషులకు హితమగు ఫలమునిమ్ము.

అ३అ. పవాహ్యసి వీరయురేవా శూర ఉత స్థిరః। పవాత్ రాధ్యం మనః॥

ద్వితీయాధ్యాయమున ద్వాదశ ఖండము సమాప్తము.
అధ్యాయము పూర్ణము.

3 అధ్యాయము.

౧ ఖండము.

వశిష్టఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౩౩. అభిత్వా శూరనో నుమోఽదుగ్ధా ఇవధేనవః | ఈశానమస్య జగతః
 స్వర్దృశమీశానమింద్ర తస్థుషః ||

శూరుండవగునింద్రా! నడచునట్టి ప్రాణులకును, నడవనట్టి వస్తువులకును, ఈశ్వరుండవును, సర్వము నెఱింగినవాడవు, అగు నిన్ను బాలతో నిండిన ఆవులు వలె (సోమముతోనిండిన పాత్రలుకల) మేము మాటి మాటికి స్తుతించుచున్నాము.

భరద్వాజఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౩౪. త్వమ్మిద్ధిహవామహే సాతౌ వాజస్య కారవః | త్వంవృతేష్వింద్ర
 సత్సతిం నరస్తావం కాష్ఠాస్వర్వతః ||

స్తుతికర్తలమైనమేము అన్నమునిమిత్తమై ఓ యింద్రా! నిన్నే స్తుతులతోఁ బిలుచుచున్నాము. సత్పురుషులఁ బాలించునట్టినిన్ను, ఇతరులయిన నాయకులు (మనుష్యులు) శత్రువులావరిండునపుడు పిలుచుచున్నారు. వఱియు గుఱ్ఱములు ఆక్రమించినిల్చిన యుద్ధములందును నిన్నే పిలుచుచున్నారు.

వాలఖిల్యులు ఋషులు-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౩౫. అభిప్రవః సురాధ సమింద్రమచః | యథావిదే యోజరితృభ్యో మఘవా
 పురువసుః సహస్రేణేవ శిక్షతి ||

విశేషధనముకలవాడగు నింద్రుడు స్తుతికర్తలకు (మాకు) వేలకొలది ధనముతోఁ దృప్తి నొందించును. ఆ యింద్రుడు మా కెట్లు తెలియ బడుచున్నాఁడో యట్లే మీరును మంచిధనముతోఁ గూడిన యింద్రుని అభిముఖముగాఁబూజింపుడు.

నోధఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౩౬. తంవోదస్మ త్మతీషహం వసోర్గంధాన మంధసః| అభివత్సంన స్వసరే
షు ధేనవ ఇంద్రంగీర్భినవానుషే||

ఓ ఋత్విగ్యజమానులారా! చూడఁదగియున్నవాడు, శత్రువులనోడించువాడు, వసుపాత్రలోనున్న (సోమరూప) అన్నముతో మదించినవాడును, (ఆపాత్రపేరు వసుపాత్ర) మీరు సేవించుచున్న యా యింద్రుని స్తుతి వాక్కులతో స్తుతించుచున్నాము.

కలి ప్రగాఢఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౩౭. తరోభిర్వో విదద్వసు మింద్ర సబాంధ ఊతయే|బృహద్గాయస్తః సుతసోమే
అధ్వరేహువే భరం సకారిణం||

ఋత్విజులారా! మీరు వేగవంతములగు సశ్వములతోఁగూడినట్టి, ధనమును లభింపఁజేయునట్టి యిందుని; రక్షణకొఱకు బాధగలవారలు బృహత్తను పేరుగల సామమంత్రమును గానముచేయుచు సోమము నభిషవించిన యాగమందు సేవించుడు. నేనును ఆ యిందుని, పుత్రులు మొదలగువారు పోషకుని బిలుచునట్లు పిలుతును.

వశిష్ఠఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౩౫. తరణిత్సిషాసతి వాజం పురన్ధ్యాయుజా ఆవ ఇన్ద్రం పురుహూతం నమే
గిరానేమింతప్తేవ సుద్రువం॥

త్వరగలపురుషుడు గొప్పదగు బుద్ధిసాహాయ్యముతో అన్నమును సేవి-
చును. పలుపురచేతఁ బలువఁబడిన యింద్రుని స్తుతితో నో యజమానులారా !
మీ నిమిత్తము కష్టతోఁ జేసిన రథచక్రము యొక్క అంచును వడ్రంగి వంచునట్లు
స్వాధీనము చేసికొనుచున్నాను.

మేధాతిథిఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౩౬. పిబానుతస్య రసిన్తో మత్స్వా న ఇన్ద్ర గోమతః ఆపిన్తో బోధి స్రధ
మాద్యే వృధేకస్సాన్ గం తివన్తుతేధియః॥

ఓ యింద్రా! రసముగలట్టి, క్షీరాదులతోఁగలసినట్టి, నుభిషకంచిన మాసోమ-
మును బానముచేసి మదించుము. యజ్ఞమందు నీవు బద్ధువుడవగుచు మావృద్ధిని
గూర్చి ఆలోచించుము. నీబుద్ధులు మమ్ము రక్షించుఁగాక.

భార్గవఋషి-బృహతీ-ఛంద్రదేవత.

౨౪౦. త్వగ్ంహ్యేహి చేరవే విదాభగం వసుత్తయే ఉద్వావృషస్వ మఘవన్
గవిష్టయ ఉద్దిన్ద్రాశ్వ మిష్టయే॥

ఓ యింద్రా! నీవుకదా (దాతవు!) కనుక రమ్ము. క్రమమయిన ఆచార
వంతుడనగు నాకొఱకు ధనమును మేము దానముచేయుటకు నిమ్ము. గోవులను

౯౦ [ఐంద్రపర్వము.

ఆంధ్ర వేదములు.

అ ౩. ఖం ౧.]

గోరుచున్న నాకు గోవులనిమ్మా. ఇంద్రా! అశ్వముఁ గోఁనవానికి (నాకు) అశ్వమునిమ్మా.

వశిష్టఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

అర౧. సహివ శ్చరమం చ న వశిష్ఠః పరివగ్ంసతే | అస్మాకమభ్య మరుతః సు
త్తే సచా విశ్వే పిబన్తు కామినః

ఓ మరుత్తులారా! వశిష్టఋషి మీమధ్య చిన్న వానినింగూడ విడిచి స్తుతి చేయఁడు. (అండఱిని స్తుతించునని తా||) ఈదిగమునఁడు మా సోమ వభిషవించి యుండఁగా మరుత్తులండఱుఁగలిసి సోమ మానుగోరుచు సోమమ ను ద్రావదరుగాక.

ప్రగాధకాణ్వఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

అర౨. మాచిదన్యద్విశ గ్ం సత సఖాయో మాఁషణ్యత | ఇస్త్విత్స్సితా వృష
ణగ్ం సచాసుతే మహుర్థకాచ శగ్ం సత||

ఓ మిత్రులారా! (స్తుతికర్తలారా!) ఇంద్రస్తుతికంటే వేఱగు స్తుతి నుచ్చరింపకుఁడు. హింసించువారు కాకుఁడు. (ఇతరస్తుతిచేసి నష్టపోకుఁడని తా||) సోమమభిషవింశగానే కోర్కెలనువర్షించు నిద్రునే ఋత్విజలారా! మీరు మాటిమాటికి స్తుతింపుఁడు.

తృతీయాధ్యాయ ప్రథమఖండము సమాప్తము.

= అధ్యాయము.

౨ ఖండము.

(అంగీరస గోత్రుఁడు) పురుజన్మఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

అరక. ౨౩౧ ౨౩ ౩ ౨౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨౩ ౧౨ ౩
 నకిష్టం కర్మణా నశవ్యశ్చకార సదావృథం ఇంద్రం నయజ్ఞైర్విశ్వగుర్
 ౧౨ ౩౧౨ ౩ ౧ ౨౩
 భృభ్వసమధృష్టం ధృష్ణమోఽసా॥

సర్వదావృద్ధి నొందుచున్న, అందఱిచేత స్తుతింపఁబడుచున్న, మహాత్ముఁడైన, బలముచేత నితరులకులొంగని, శత్రువులఁదిరస్కరించు నింద్రుని యేయజమానుఁడు (యాగములతో) ననుకూలునిగాఁజేయునో, వాని నెవ్వఁడును జెఱుపలేడు.

మేధాతిథి-మేఘాతిథిఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

అరగ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౧౨ ౩ ౨
 యఋతే చిదాభిశ్రిషః పురాజత్రుభ్య ఆత్మదః సన్ధాతా సన్ధి
 ౩ ౧౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౧ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨
 మఘవా పురూవసు నిష్కర్తా విహృతం పునః॥

(యుద్ధములో) తలతెగినతోడనే (బంక-లేక టంకముమొదలగు) అదుకువస్తువులు లేకుండగనే కంఠనాళములనుండి నెత్తురువెలువడుటకుముందే (తలనుమరల) సంధించును. (అనియింద్రమహాత్ము వణానము) విశేషధనవంతుఁడైన యింద్రుఁడు తెగినవస్తువున దిరిగిసంధించును.

ఋషిఛందస్సులు, దేవతపూర్వవతు.

అరగ ౧ ౨ ౩ ౧ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧౨ ౨౩ ౩ ౧౨ ౩ ౨ ౩
 ఆత్వా సహస్రమా శతం యుక్తా రథే హిరణ్యయే బ్రహ్మయుజో
 ౧౨ ౩ ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨
 హరయ ఇంద్ర కేశినో వహన్తు సోమ వీతయే॥

ఓ యింద్రా ! నిన్ను వేయిగుఱ్ఱములు (మాయాగమువద్దకు) తెచ్చుఁగాక. అట్లునూఱుగుఱ్ఱాలు తెచ్చుఁగాక. బంగారురథమందు గట్టబడినవై యింద్రుని చేతఁదోలంబడుచు మెడమీదజూలుకలిగి సోమపానార్థమునిన్న ఆయశ్వములు తీసికొని వచ్చు గాక.

విశ్వామిత్రఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౩౬ ఆసుంద్రే రింద్ర హరిభిర్యాహి మయూరరోమభిః మాత్వా కేచిన్ని
యేయిన్న పాశి నోఽతిధన్వేనతాగం ఇహి॥

ఓ యింద్రా ! మదింపఁజేయునవి, నెనులిరంగు రోమములుగలవి, యగుగుఱ్ఱములతోఁగూడి నీవు (యజ్ఞమునకు) రమ్ము. ఏజనులుంగూడ ద్రాళ్లు పట్టుకొన్న వేటగాండ్రు పక్షులను నిరోధించునట్లు, నిన్నునిరోధింపలేకుండ్రుగాక. బాటసారు ఎడారిని శీఘ్రముదాటివచ్చునట్లు (అడ్డినవారినిదాటి) శీఘ్రము మాయజ్ఞమునకు రమ్ము.

గోతమఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౩౭ త్వయ్యుగ్ధపశ్శగం సిహా దేవశ్శవితృమర్త్యం న త్వవన్యో మఘవన్నస్తి
మర్ధితేంద్ర బ్రవీమితే వచ॥

ఓయీ ! యింద్రా ! ప్రకాశించునట్టి నీవు నిన్నుస్తుతించు మనుష్యుని మెచ్చుకొనుము. ఓ ధనవంతుడవగు నింద్రా ! నీకంటె నితరుఁ డెవ్వఁడును సుఖింపఁజేయువాఁడు లేడు. కనుక నీకొఱ కీస్తుతివాక్యములు పలుకుచున్నాను.

నృమేధ పురుమేధులు ఋషులు-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౪౨. త్వమింద్ర ^౩యశా ^౩అస్యజీషీ ^౩శవసస్పతిః | ^౨త్వంవృతాణి ^౩హగ్ంస్య
^౩ప్రతీస్యేక ^౩ఇత్పుర్వసు ^౩తనుశ్చర్షణీ ^౩ధృతిః ||

ఓ యింద్రా! బలమునుబాలించునట్టి, సోమము పిండగా మిగిలిన పిప్పి
 యంనుఁ బ్రీతిగలట్టి, నీవు కీర్తివంతుఁడనగుదువు. యజమానులైన మనుష్యు
 లను రక్షించువాడవై జయింపరాని పలువుర శత్రువులను ఇతర సహాయము
 కొరకే యెవరును బ్రేరింపకే (అనఁగా నీయంత నీవే) చంపుచున్నావు. (అం
 దుచేతఁ గీర్తిమంతుఁడవని తా ||)

మేధ్యాతిథి (ఇది మొదలు మూఁడిటికి) ఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౪౩. ఇంద్రమిద్దేవతాతయ ^౩ఇంద్రం ^౩ప్రయత్యధ్వరే ^౩ఇంద్రగ్ం ^౩సమీకే ^౩వనినో
^౩హవామహ ^౩ఇంస్త్రిం ^౩ధనస్య ^౩సాతయే ||

యజ్ఞము ప్రారంభించునపు డింద్రునేపిలుతుము. యజ్ఞము జరుగుచున్నపు
 డింద్రునేపిలుతుము. సేవకులమయినమేము యజ్ఞముసంపూర్ణమగు కాలమందుఁబిలు
 తుము, ధనలాభమునకింద్రునే పిలుతుము.

ఋష్యాదులు పూర్వవతు.

౨౪౪. ఇమాఉత్వా ^౩పురూవసో ^౩గిరోవర్ధన్తు ^౩యామమ | ^౩పావక ^౩వణాణః
^౩శుచయో ^౩విపశ్చితో ^౩భిస్తోమైరనూవత ||

బహుధనముకల యింద్రా! మాయీవాక్కులు నిన్ను వృద్ధినిొందించుఁగాక.

అగ్నివణముగలవారు శుద్ధులు విద్వాంసులునగునట్టి ఉద్ధాతలు స్తోత్రములతో
నిన్నుస్తుతించుచున్నారు,

ఋష్యాదులు పూర్వవతు.

౨౫౧. ఉదుత్యే మధునుత్తమా గిరః స్తోమాస ఈరతే సత్రాజితో ధనసా
అక్షితోతయో వాజయన్తో రథా ఇవ॥

ప్రసిద్ధమైన అతి మధురమైన (గానములేని) స్తుతివాక్కులును (గానముతోఁ
గూడిన) స్తుతివాక్కులును, శత్రువులనుజయించునట్టి, ధనములనుసంపాదించునట్టి,
నశింపని రక్షణములుకలట్టి, అన్నముగోరుచున్నట్టి, రథములు బయలుదేరునట్లు
బయలుదేరుచున్నవి.

కణ్వగోత్ర దేవాతిథిఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౫౨. యథా గౌరో అపాకృతం తృప్య న్నేత్య వేరిణం॥ ఆపిత్యేనః ప్రపిత్యే
తూయమా గహి కణ్వేషు సుసచాపిబ॥

గౌరమృగము (అడవి నూపుపేరు) దప్పిగొన్నదై నీటితోనిండిన చెఱువును
ఎట్లు శీఘ్రముగా సమీపించునో యట్లు, బంధుత్వముగల్గినపుడు ఓయింద్రా! నీవు
మమ్ము శీఘ్రము సమీపించుము. ఉన్నసోమమునంతటిని బానముచేయుము.

తృతీయాధ్యాయ ద్వితీయఖండము సమాప్తము.

3 ధ్యాయము.

3 ఖండము.

— 〇 —

భర్తబుష్టి-బ్రహ్మతీ-చంద-ఇంద్రదేవత.

అశ్వి. శక్తిః పుత్రః పతః ఇంద్ర విశ్వాభిరూతిభిః॥ భగంన హిత్వా యశసం
వసువిదమను శూర చరామసి॥

శచీపతివగునింద్రా ! (శచీ=కర్ణ) ఇష్టమునిమ్ము. సకలరక్షణములతోను
 ఓ శూరుడా ! కీర్తివంతుడవు, ధనములబింపజేయువాడవునగునిన్ను, భాగ్యము
 నుసేవించునట్లు సేవించుచున్నాము.

కళ్యాణగోత్ర రేఫఋషి - బృహతి-ఇంద్రదేవత.

అశ్విర. యా ఇంద్ర భుజ ఆభరః స్వర్వాం అసురేభ్యః। స్తోతార మిన్ద్రువ
న్నస్య వర్ధయ యేచ శ్వే వృక్ష బర్హిషః॥

ఓ యింద్రా! స్వర్గముగల నీవు అనుభవింపఁ దగిన ధనము లేవిగలవో వాటిని
అసురుల జయించి తెచ్చితివి. (ఉబ్బరగా వచ్చినవని తా॥) ధనవంతుఁడవైన
యింద్రా! యీ తెచ్చిన ధనము నిచ్చుటచేత స్తుతికర్త నే వృద్ధిబొందించుము.
ఇతర యాగకర్త లెవరు నీకై దర్భలు పరుచుకొని యుండిరో వానినిగూడ ధన
ముతో వృద్ధిబొందింపుము.

జమదగ్నిఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౫౫. ప్రమిత్రాయ ప్రార్యమో సచధ్య మృతావసో! వరూఢ్యేకవరుణే ఛన్ద్యం
వచః స్తోత్రగ్ం రాజసుగాయతా॥

యజ్ఞము ధనముగాఁ గలవాఁడా! మిత్రునికొఱకు నేవ్వాగ్మైన యజ్ఞగృహ
మందుఁ బుట్టిన, లేక యభిప్రాయమున కనుగుణమయిన, స్తోత్రమును బాగుగాఁ
బఠింపుము. అర్యమునికొఱకును, యజ్ఞగృహమందున్న వరుణునికొఱకును, స్తోత్రము
పఠింపుము. ప్రకాశించుచున్న మిత్రాదిదేవతల నిమిత్తము స్తోత్రము పఠింపుము.

షేఢాతిథిఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౫౬. అభిత్వా పూర్వపీతయ ఇంద్రస్తోమేభి రాయవః! సమీచీనాస ఋభవః
సమస్వరన్ రుద్రా గృణస్తపూర్వ్యం॥

ఓ యింద్రా! (స్తుతికర్తలగు) మనుష్యులు స్తోత్రములచేత నందఱికింజె
మందుగా సోమపానముచేయుటకై నిన్ను స్తుతించుచున్నారు. కలిసియున్న ఋభు
వులు (ముగ్గురు దేవతలు, ఋభు, వాజ, విభత్ అనువారలు) నిన్నే చక్కగా
స్తుతించుచున్నాగు రుద్రపుత్రులైన మరుత్తులు పురాతనుఁడనైన నిన్ను స్తుతించిరి.
(వృత్తివధ కాలమందు “భగవంతుడా! కొట్టుము. వీరుడా! చంపుము. త్రోసి
వేయుము” వెనుక నిల్చి ప్రోత్సహించిరని తాత్పర్యము.)

నృమేధ-పురుషమేధులు ఋషులు-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౫౭. ప్రవ ఇంద్రాయ బృహతే మరుతో బ్రహ్మర్చితా వృత్రగ్ం హసతి
వృతహ శతకృతుర్వజ్జేణ శతపర్వణా॥

ఓ మరుత్తులారా! గొప్పవాడయిన మీ యిందునికొఱకు సామస్తోత్రమును బఠింపుడు. పాపమును నశింపజేయు లేక మేఘమును జీల్చిన యింద్రుడు నూటంచుల వజ్రాయుధముతో వృత్తుని గొట్టునుగాక.

నృమేధ-ఘోరుమేధులు ఋషులు-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

అగ్ని. బృహదింద్రాయ గాయత మరుతో వృత్రహస్తమం! యేన జ్యోతిర జన
యన్నతావృథోదేవం దేవాయ జాగృవి॥

ఓ మరుత్తులారా! (మరుత్ = మితభాషి) పాపమును బాగుగా బోగొట్టునట్టి బృహత్సామమనెడు స్తుతిమంత్రమును ఇంద్రునికొఱకు (మా యజ్ఞమున) గానము చేయుడు. సత్యమును లేక యజ్ఞమును వృద్ధిచేయు నంగిరసులందఱు ఇంద్రదేవుని కొఱకుఁ బ్రకాశించునట్టి, అందఱిలో మేల్కొనియుండునట్టి, సూర్యతేజస్సును ఏ సామమంత్రముతోఁ బుట్టించిరో (ఆ సామమంత్రము గానము చేయుడు.)

వశిష్ఠఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

అగ్ని. ఇంద్రక్రతుం న ఆ భర పితా పుత్రేభ్యో యథా! శిక్షాణో అస్మిన్
పురుహూత యామని జీవాజ్యోతి రశీమహి॥

ఓ యింద్రా! మా కొఱకుఁ బ్రజ్ఞానమును గలిగింపుము. పుత్రులకుఁ దండ్రు యెటుల ధనమిచ్చునో యట్లు మాకు ధనము నిమ్ము. పలువురచేతఁ బిలువంబడు వాడా! యింద్రా! యాగమందు జీవు (లమయిన మేము) సూర్యతేజస్సును (బ్రతిదినమందును) బొందుచున్నాము.

రేభఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౬౦. మాన ఇంద్ర పరావృణ గృహానః సధమాద్యే త్వంన ఊతీ త్వమిన్న
ఆప్యం మాన ఇంద్ర పరావృణక్॥

ఓ యింద్రా! మమ్ములను విడువకుము. నీవు కలిసి మదింపఁజేయునట్టి మా
యోగమందు సోమపానమునకు రమ్ము. ఓ యింద్రా! మమ్ములను నీవే రక్షణము
నందుంచుము. నీవే బంధువుడవు కనుక నింద్రా! మమ్ము విడువకుము.

మేధాతిథి ఋషి-బృహతీ-ఛం॥ఇంద్ర॥

౨౬౧. వయం ఘత్వా సుతావస్త ఆసో నవృక్త బహిఃషః పవిత్రస్య
ప్రసవణేషు వృత్రహన్ పరిస్తోతార ఆసతే॥

ఓ యింద్రా! సోమమును నీకై యభిషవించి మేముగదా! ఉగ్రములు
పల్లమును జేరునట్లు నిన్ను జేరుచున్నాము. పవిత్రమయిన సోమములు కారునప్పుడు
దర్భలను పరుచుకొన్నవారై స్తుతికర్తలు సేవించుచున్నారు.

భరద్వాజఋషి-బృహతీ-ఛం॥ఇంద్ర॥

౨౬౨. యదింద్ర నాహు పిష్యా ఓజో నృష్ణంచ కృష్టిషు యద్వా
పఞ్చక్షితీనాం ద్యుమ్నమా భ రసతా విశ్వాని పౌంస్యా॥

ఓ యింద్రా! మానవులగు ప్రజలందు ఏ తేజస్సు బలమును గలవో, అది

[ఐంద్రపర్వము.

సా మ వే ద ము.

అ ౩. ఖం ౪.] ౯౯

కాక అయిదుజాతులయిన ప్రజలయొక్క ప్రకాశించు నన్నమును సర్వమును దెచ్చి
యిమ్ము. గొప్పవయిన పౌరషము లన్నిటిని మాకు నిమ్ము.

ఇట్లు మూడవ యధ్యాయమున మూడవ ఖండము సమాప్తము.

ః అధ్యాయము.

౪ ఖండము.

మేధాతిథిఋషి-బృహతీః-ఇంద్రదేవత.

౨౬౩. సత్యమ్మితా^{౩౨౩ ౧} వృషేదసి^{౨ర ౩} వృషజూతి^{౧౨} నోకవితా^{౩౨} వృషా^{౨౩౪} హ్యుగ^{౨ర}
శృణ్వేషే^{౩ ౧} పరావతి^{౨ ౩౨౩ ౧౨} వృషో^{౩౧౨} అర్వావతి^{౩ ౧} శ్రుతః ॥

అధికబలముకల యింద్రా! నీవు సత్యముగా నీ విధముగాఁ గోర్కెలవర్షించు
వాడవేయగుచున్నావు. సోమ మభిషవించినవారిచేతఁ బిలువంబడినవాడవై మమ్ము
రక్షించినవాడవగుచున్నావు. దూరమునుండికాని, దగ్గరనుండికాని, కోర్కెల
వర్షించువాడవని వినఁబడఁచున్నావు.

రేభఋషి-బృహతీః-ఇంద్రదేవత.

౨౬౪. యచ్ఛక్రాసి^{౨ ౩ ౧౨} పరావతి^{౩౨౩ ౧౨ ౩ ౧౨} యదర్వావతి^{౧౨} వృత్రహన్^{౩౨} అతస్తా^{౧౨} గీర్భి^{౩౨}
ద్యుక్^{౩ ౧} దిద్ధి^౨ కేశిభి^{౩౧౨ ౩ ౨ ౩} స్సుతావాగ్ం^{౧౨} ఆవివాసతి॥

ఓ యింద్రా! యెపుడు దూరమందున్నావో, ఓ వృత్రహంతా! సమీప మం
దున్నావో, అక్కడనుండి యో యింద్రా! ద్యులోకముంగూర్చి పోవుచున్న, మెడ

మీఁదఱ్ఱాలుకల గుఱ్ఱములవంటి స్తుతివాక్కులతో నిను సోమ మభిషేచించిన యజమానుఁడు (తనయాగముంగూర్చి) రప్పించుకొనును, సేవించును అని కాని.

వత్సఋషి-బృహతీ-ఛం-ఇంద్రదేవత.

౨౬౫. అభి^{౩౧} వో^౨ వీరమన్ధసో^{౩౧} మదేషు^{౧౨} గాయగిరా^{౩౨} మహా^{౩౧} విచేతసం^{౨ర} ఇం^౨
ద్రంనామ^౩ శుత్యగం^{౨౩} శాకిం^{౩౩} వచో^{౨౩} యథా॥^{౧౨}

ఓ ఋత్విజులారా! మీరు మీ మేలునకై సోమమదములు కలప్పుడు శత్రులం దూలించువాఁడు, శత్రువుల వంచువాఁడు, విశేషప్రజ్ఞకలవాఁడు, సర్వత్ర వినం దగినవాఁడు, శక్తిమంతుఁడు నగు నింద్రుని గొప్ప స్తుతివాక్కుతో మీ పలుకుల కనుగుణమగునట్లుగా గానముచేయుఁడు.

శంయుఋషి-బృహతీ-ఛం-ఇంద్రదేవత.

౨౬౬. ఇంద్ర^{౧౨} త్రిభాతు^{౩౧} శరణంతి^{౩౨} వసూధగం^{౧౨} స్వస్తయే^{౩౧} ఛర్దిర్యచ్ఛ^{౩౧} మఘ^{౩౧}
వధ్యశ్శ^౨ మహ్యంచ^౩ యావయా^{౩౧} దిద్యుమేభ్యః॥^{౩౧}

ఓ యింద్రా! మూఁడు వరుసలుగా నున్నట్టి మూఁడు (బాధలను) దొలగించునట్టి (వర్ష, వాయు, ఎండలు) గృహమును క్షేమముకొఱకు యాగములు చేయుచున్న (యజమానులకు) నాకును (అనగా భరద్వాజునకు) ఇమ్ము. వీరి మీఁదికి శత్రువు నాయుధము రాకుండ వారింపుము.

నృమేధఋషి-బృహతీ-ఛం-ఇంద్రదేవత.

౨౬౭. శ్రాయస్త^{౧౨} ఇవ^౩ సూర్యం^౨ విశ్వే^౩ దింద్రస్య^{౨ర} భక్షత^{౧౨} వసూని^౩ జాతో^౩
జనిమా^{౨ర} న్యోజనా^౩ ప్రతిభాగం^{౧౨} నదీధిమాః॥^{౨ర}

ఓ మావారలారా! కిరణములు సూర్యుని ఆశ్రయించునట్లు ఇంద్రుని ధనములను మీరు సేవింపుడు. తండ్రి సొత్తునువలెను, ఆ ధనములను మేము ధరింతుముగాక. ఏ ధనములను బుట్టినతోడనే బలముతో గలిగించునో (ఆ ధనముల ధరింతుముగాక.

పురుషాన్మాఋషి-బృహతీ-ఇంద్రోదేవత.

౨౬౮. ^{౨ ౩}న ^{౧ ౨}సీ ^౩మ ^౨దేవ ^౩ఆ ^౧ప ^౨త ^౩ది ^౨షం ^౩దీ ^౧ర్హా ^౨యో ^౩మ ^౨ర్త్యః | ^{౧ ౨}ఏ ^౩త ^౩గ్వా ^౩చి ^౨న్య ^౨ఏ ^౩త ^౨శో
^౩య ^౧యో ^౨జ ^౩త ^{౨ ౩}ఇ ^౩ందో ^{౧ ౨}హ ^౩ర్ ^౩య ^{౧ ౨}యో ^౩జ ^౨తే |

నిత్యుడవయిన యింద్రా! యింద్రునిసేవింపనిమనుష్యుడన్నము నంతయుఁ బొందఁడు. ఏ మర్త్యుడింద్రుని రాకకుఁ దెల్లని యశ్వములను బూన్చునో, (అనగా నింద్రునిస్తుతించునో) యే యింద్రుడు (యాగమునకుఁబోవ) చిత్రవర్ణములగు నశ్వములనుబూన్చుకొనునో, అట్టి యింద్రుని స్తుతింపనివాడన్నమును బొందలేడు.

నృమేధ-పురుమేధులు ఋషులు-ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౨౬౯. ^{౨ ౩}ఆ ^{౧ ౨}నో ^౩వి ^{౨ ౩}శ్వా ^{౨ ౩}సు ^{౨ ౩}హ ^౩వ ^౩మి ^{౧ ౨}ంద ^౩గ్ం ^{౩ ౧ ౨}స ^{౩ ౧ ౨}మ ^{౨ ౩}త్పు ^{౨ ౩}భా ^{౨ ౩}ష ^{౨ ౩}తా ^{౨ ౩}ఉ ^౩ప ^{౧ ౨}బ ^{౨ ౩}్ర ^{౨ ౩}హ్మ ^౩ణి
^{౧ ౨}స ^{౩ ౧}వ ^౨నా ^౨ని ^{౩ ౧}వృ ^౨త్ర ^౨హ ^౨న్ ^౨ప ^౨ర ^౨మ ^౨జ్వా ^౨ఋ ^౨చీ ^౨షం ||

ఓ స్తుతికర్తలారా! సకలయద్ధములందును (ఆత్మరక్షకై సహాయునిగా దేవతలందఱిచే) బిలువందగిన యింద్రునుద్దేశించి మాయజ్ఞమందు స్తోత్రములును, హవిస్సులును అలంకరింపుడు. పాపమునశింపఁజేయువాఁడా! గట్టిశత్రువులనణఁచువాఁడా! స్తుతులతోనభిముఖుడగువాఁడా! యింద్రా! (ప్రాతర్మాధ్యందినసాయం) సవనములమూఁటిని స్తోత్రములను అలంకరింపుము.

వసిష్ఠః-బృహతీ-ఐంద్రదేవత.

౨౭౦. త^౧వే^౨ ది^౩ందా^౪వ^౫మం^౬ వ^౭సు^౮శ్వం^౯ పు^{౧౦}ష్యసి^{౧౧} మ^{౧౨}ధ్యమం^{౧౩} । త^{౧౪}స^{౧౫}తా^{౧౬} వి^{౧౭}శ్వ^{౧౮}స్య
ప^{౧౯}ర^{౨౦}మ^{౨౧}స్య^{౨౨} రా^{౨౩}జ^{౨౪}సి^{౨౫} స^{౨౬}కి^{౨౭}ష్టా^{౨౮} గో^{౨౯}ష^{౩౦} వృ^{౩౧}ణ్య^{౩౨}తే ॥

ఓ యింద్రా ! ఆధమమయిన (తగరము సత్తుమొదలయిన) ధనమునునీదేను. మధ్యమమయిన (వెండి-బంగారు మొ॥) ధనము నీదేను. ఉత్తమమయిన (రత్నము మొ॥) ధనమునకునునీవేయధికావది. అదినశ్యమేను. గోవులనిమిత్తము నిన్ను నెవఁడును వారింపఁడు.

మేధాతిథి - మేధ్యాతిథి-బూర్వము-బృహతీ-ఐంద్రదేవత.

౨౭౧. క్వే^౧ య^౨క^౩క్వే^౪వసి^౫ పు^౬ష్యతా^౭ వి^౮ష్ణవే^౯ మ^{౧౦}సః । అ^{౧౧}ల^{౧౨}ర్ని^{౧౩} య^{౧౪}ధ్మ^{౧౫} ఖ^{౧౬}జ^{౧౭}
కృ^{౧౮}త్పు^{౧౯}ర^{౨౦}స్థ^{౨౧}ర^{౨౨} ప్ర^{౨౩}గో^{౨౪} య^{౨౫}తా^{౨౬} అ^{౨౭}గా^{౨౮} సి^{౨౯}షుః ॥

ఓ యింద్రా ! వెండ్పటికి బూర్వమునీయితివి ? యిపుడెచ్చటనున్నావు ? పలుచోట్ల నీమనస్సు సంచరించును. యుద్ధమొనరించునీర్పుకలవాడా ! యుద్ధకర్తా ! శత్రుపురముల భేదించువాడా ! యింద్రా ! రమ్ము. గానమందు నేర్పుగల మా స్తుతికర్తలు స్తుతించుచున్నారు.

కలియుషి - బృహతీ-ఐంద్రదేవత.

౨౭౨. వ^౧య^౨మే^౩న^౪ మి^౫దా^౬ సా^౭మ్యో^౮గో^౯పి^{౧౦} హే^{౧౧}హ^{౧౨}వ^{౧౩}జ్ఞి^{౧౪}ణం । త^{౧౫}స్మా^{౧౬}ప్తే^{౧౭} అ^{౧౮}ద్య^{౧౯}
స^{౨౦}వ^{౨౧}నే^{౨౨} సు^{౨౩}తం^{౨౪} భ^{౨౫}రా^{౨౬}నూ^{౨౭}నం^{౨౮} భూ^{౨౯}వ^{౩౦}త^{౩౧} శ్రు^{౩౨}తే ॥

మేము (యజమానులము) వజ్రముగల యింద్రుని, యిపుడు నిన్నను (అనే) యీదినములలో సోమముతోఁజూపి పలుచితిమి. కనుకనే యీసవనమందు (=యా

[ఐంద్రపర్వము

సా మ వే ద ము .

అ 3. ఖం ౫.] ౧౦౩

గములోనొకభాగము) అభిషవించిన సోమమునుదెమ్ము. ఓ యధ్వర్యా! యిపుడు
వినంగానే యలంకరింపుము.

తృతీయాధ్యాయ చతుర్థఖండము సమాప్తము.

—:0:—

3 అధ్యాయము.

౫ ఖండము.

పురుహన్సాముషి - బృహతీఛం దస్సు-ఇంద్రదేవత.

౨౭౩. యోరాజా^౧ ౨ర^౨ చర్షణీనాం^౩ యాతా^౩ రథేభి^{౧౨} రథిగ్గుః^{౧౨} విశ్వాసాం^{౧౨} తరుతా^౩
పృతనానాం^{౨ర} జేష్ఠం^౩ యోవృతా^{౧౨} హగృణే^౨ ॥

ఏ యింద్రుడు మనుష్యులయొక్క స్వామియై రథములతో నడచువాడో,
యితరు లడ్డలేని గమనము కలవాడయి సమస్త సేనలయొక్క (భయమును) నివార్చి
రించు వాడో, యేయింద్రుడు. మహా గుణవంతుడో, యెవడు వృత్రునిఁ జం
పెనో, ఆ యింద్రుని స్తుతించుచున్నాను.

భగవాముషి - బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౭౪. యతః^౧ ఇంద్ర^౩ భయామహే^{౧౨} తతోనో^౩ అభయం^{౧౨} కృధి^{౧౨} మఘవన్^౩ ఛగ్ధి^౩
తవతన్న^{౩౧} ఊతయే^{౩౨} విద్విషో^౩ విమృధో^{౧౨} జహి ॥

ఓ యింద్రా! ఏ హింసాకారునివల్ల మేము భయపడుచున్నామో, వాని వల్ల మాకు భయము లేకుండజేయుము. ఓ యింద్రా! సమర్థుడవు. మా కభయము కలుగుటకు నీ రక్షణముకొఱకు శత్రువులం జంపుము.

ఇరిమితిఋషి-బృహతీ-ఇంద్రదేవత.

౨౭౫. వాస్తోష్పతే ధ్రువా స్థూణాగ్ం సత్రగ్ం సోమ్యానాం । ద్రప్సో
పురాం భేత్తా శశ్వతీనా మిన్తో మునీనాగ్ం సఖా॥

ఓ గృహపతీ! ఇంటి స్తంభము స్థిరమయిన దగుఁగాక. సోమమును సంపాదించుమాకు శరీరరక్షకమయిన బలముకలుగుఁగాక. మఱియు ద్రవించు సోమముగలట్టి, అనేక శత్రు పురముల ఛేదించునట్టి, యింద్రుఁడు మునులమగు మాకు స్నేహితుఁడగుఁగాక.

జమదగ్నిఋషి-బృహ-ఇంద్రదేవత.

౨౭౬. బణ్ణహగ్ం అసి సూర్య బడాదిత్య మహగ్ం అసి । మహస్తే సతో
మహిమా పనిష్టమ మహ్నా దేవ మహగ్ం అసి॥

(ఈమంత్రము సూర్యనింజూచుచు జపించితే అబద్ధమాడిన పాపమునశించును అనిశౌనకవాక్యము.) ఓ సూర్యుడా! నీవు (తేజస్సుతో) మహానుభావుఁడవు. సత్యము. ఓ ఆదిత్యుడా! (బలముతో) గొప్పవాఁడవు. సత్యము. మహాత్ముడవయిననీయొక్క మహిమస్తుతింపఁబడుచున్నది. ఓ దేవా! (సూర్య) మహాత్ముచేత నీవు అధికుఁడవయియున్నావు.

దేవాతిథిఋషి-బృహతీ-ఇంద్రదేవత.

౨౭౭. అశ్వీరధీ సురూప ఇద్దోమాగ్ం యదింద్రతే సఖా శాస్త్రభాజా
వయసా సచతే సదాచన్ద్రైర్యాతి సభాముప ||

ఓ యింద్రా! నీయొక్కన్నేహితుఁడు అశ్వములనేకములు గలవాఁడు, అనేక రథములుకలవాఁడు, మంచిరూపముకలవాఁడు, గోవులుకలవాఁడు నగును. శీఘ్రముగాఁబొందఁదగిన ధనమునుబొందును. ఇట్టిధనముతోఁగూడిన యన్నముతోనెల్ల పుడునుగూడియుండును. కనుక సంతోషముకలిగించు స్తోత్రముతోఁగూడిసభను బొందును.

పురుహన్సాఋషి-బృహతీ-ఇంద్రదేవత.

౨౭౮. యద్యావ ఇంద్రతే శతగ్ం శతం భూమీరుతస్యః | నత్వావజ్రిన్త
సహస్రగ్ం సూర్యా అను సజాత మష్టరోదసీ ||

ఓ యింద్రా! నీయొక్కకొలతకు నూఱుద్యులోకము లుండిననుజాలవు. భూలోకములునూఱున్నను నీశరీరము వ్యాపించుటకుఁజాలవు. వజ్రధారి! లెక్కలేని సూర్యులున్నను నిన్నుబ్రకాశింపఁజేయలేరు. ఇదివఱకుఁబుట్టిన యేవన్నువునుజాలదు. భూమ్యాకాశములు రెండును సమర్థములుకావు. (అన్నిటికంటే నీవధికుండవని తా||)

దేవాతిథిఋషి-బృహతీ-ఇంద్రదేవత.

౨౭౯. యదింద్ర ప్రాగపా గుదగ్భ్యగ్వా హూయసే నృభిః | సీమాపురూ
నృషూతో అస్యా నవేఽసి ప్రశర్థ తుర్వశే ||

ఇంద్రా! తూర్పుననున్న వారిచేతనుగాని, పడమరనున్న వారిచేతనుగాని,
ఉత్తరముననున్న వారిచేతనుగాని, క్రిందనున్న వారిచేతంగాని, బిలువంబడుచున్నను
ఓ శ్రేష్ఠుండా! అనువుఅనెడురాజుకొమరుని విషయమున నెక్కువగా నతని మను
ష్యులచేతఁ బ్రేరింపఁబడితివి. ఓ సమర్థుండా! తుర్వశరాజువిషయము నరులచేఁబ్రే
రింపఁబడుచున్నావు.

వశిష్ఠఋషి-బృహతీ-ఇంద్రః

అం. కస్తమింద్ర త్వా వసవా మర్త్యో దధర్షతి శ్రద్ధాహితే మఘవన్
పార్శ్వే దివి వాజీ వాజగ్ం సిషాసతి

వ్యాపకుడవైన యింద్రా! ప్రసిద్ధుడవైననిన్ను నేమనుష్యుడెదిరింపఁగ
లఁడు? ఓ యింద్రా! యెవఁడునీకొఱకు శ్రద్ధతో హవిస్సులధరించు పాడగుచు
న్నాఁడో, అంతరిక్షమందు సుత్యాదినమందు వాఁడు హవిస్సును ఇవ్వఁదలఁచును.
(సుత్యాదినము=యజ్ఞదినములలో నొకదినము పేరు.)

భరద్వాజఋషి-బృహతీ-ఛం-ఇంద్రదేవత.

అం. ఇంద్రాగ్నీ అపాదియం పూర్వాగా త్వద్వతీ భ్యః హిత్యా శిరో
జిహ్వాయా గార పచ్చరత్ త్రిగ్ం శత్పదాన్య క్రమీత్

ఓ యింద్రాగ్నులారా! పాదములులేని యీయుష పాదములుకల ప్రజలు
నిద్రలేవకముందు వచ్చుచున్నది. (ప్రాణుల) శిరస్సునువిడిచి, తానుశిరస్సు లేని
దయ్యఁ బ్రాణుల జిహ్వతోధ్వనించుచున్నదై ముప్పదిముహూర్తములు చరించుచు
నుషనడచెను. (ఇదిమీపనియనిస్తుతి)

వాలఖిల్యులుఋషులు-బృహతి-ఇంద్రదేవత.

౨౮౨. ఇంద్ర ^{౨ ౩} నేదీయ ^{౧౨ ౩} ఏహిహి ^{౧౨} మిత ^{౩౧} మేధాభి ^౨ రూతిభిః ^{౩ ౧౨} | ఆశన్త ^{౧౨} మశన్త ^{౩ ౧౨}
 మాభి ^{౩౧} రభి ^౨ ప్షిభిరా ^{౩౧} స్వాపే ^౩ స్వాపిభిః ^{౧౨} ||

ఓ యింద్రా! అతినమీపమందున్న మాయజ్ఞస్థానమునకు కొలఁదిబుద్ధిగల
 రక్షణములతోను, ఇష్టవరములతోఁడను, అత్యంతసుఖము నిచ్చువాఁడా! రమ్ము.
 మాబంధువుఁడా! బంధువులయిన యిష్టములతోరమ్ము. (మాకోర్కెల నిచ్చుటకు
 రమ్మని తా||)

తృతీయాధ్యాయమందు నై దవఖండము సంపూర్ణము.

—:0:—

3 అధ్యాయము.

౬ ఖండము.

నృమేధఋషి.-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౮౩. ఇత ^{౩౨} ఊతీ ^{౩౧} వో ^౨ అజిరంప్ర ^{౩౧౨} హే ^౩ తార ^{౨ ౩} మప్రహితం ^{౧౨} | ఆశుజేతారగ్ం ^{౩౧ ౨౪ ౩}
 హేతారగ్ం ^{౧౨} రథీతమ ^{౩౧౨౧ ౧} మతూర్తంతు ^౨ గ్రియావృధం ^{౩౧ ౨} ||

ఓ మావారలారా! మీరుముదిమిలేనివాఁడు, శత్రువులఁబాటఁదోలువాఁడు,
 నెవ్వరికిలొంగనివాఁడు, వేగవంతుఁడు, జయశీలుఁడు, గమనించు స్వభావము కల
 వాఁడు, (అనఁగానొకనిదగ్గఱనిలిచి యుండనివాఁడని తా||) రథికశ్రేష్ఠుఁడు, హింసిం

పబడనివాఁడు, ఉదకమును వృద్ధి నొందించువాఁడు, నగునింద్రుని రక్షణను గోరి
యభిముఖునిగాఁ జేయుఁడు. (స్తుతింపుఁడని తా॥)

వశిష్టఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౮౮. మోషుత్వా వాఘతశ్చ నారే అస్మన్ని రీరమన్ ఆరాత్వా వా సథ
మాదం న ఆగహిహ వాసన్నపశ్రుధ॥

ఓ యింద్రా ! నిన్ను యజమానులుకూడ మాకుదూరముగా విహరింపనివ్వ
కుందురుగాక. కనుక నీవు మాయాగమునకు సమీపమునఁ జక్క-గారమ్ము. ఇక్క-
డం గూడనున్నవాఁడవగుచు మాస్తుతినివినుము.

వశిష్టఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౮౯. సునోత సోమపావే సోమ మింద్రాయ వజ్రణే పచతా పక్తిరవ
సేకృణుధ్వ మిత్పూణన్నిత్పూణతే మయః

ఓ నానారలారా ! వజ్రముకలవాఁడు, సోమపానము చేయుఁవాఁడు, నగు
నింద్రునికొఱకు సోమము నబిషవించుడు. ఇంద్రుని దృష్టిపొందుటకు వండవలసిన
వస్తువులను వంటచేయుఁడు. ఇంద్రుఁడు సుఖమును యజమానునకుఁ గలిగించుచునే
హవిస్సులను స్వీకరించుచుగదా!

శంయఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౯౦. యఃసత్రాహ విచ్ఛణ్ణి రిద్ధిం తగ్ం హూమహే వయం సహస్ర
మన్యో తు వినృన్ణ సత్వతే భవా సమత్సనో వృధే॥

ఏ యింద్రుఁడు గొప్ప శత్రువులను జంపినవాఁడు, సర్వమును బాగుగాఁ జూచువాఁడునయి యున్నాఁడో అట్టివానిని బిలుచుచున్నాము. వేయి విధముల (శత్రువులను జంపు) కోపము గలవాఁడా! బహు ధనవంతుఁడా! సత్పురుషులఁ బాలించువాఁడా! యింద్రా! యుద్ధములందు మావృద్ధిని గలిగింపుము.

పురుచ్చేపఋషి-బృహతిఛంద-అశ్వద్వయ దేవత.

౨౮౭. శచీభిర్నశ్యచీవసూ దివా నక్తం దిశస్యత్ | మావాగం రాతిరూప
దసత్కదాచనాస్మద్రాతిః కదాచ న॥

కర్మలు ధనముగాఁ గలవారగు నశ్వీనులారా! మీరు మా కర్మలతో రాత్రింబవళ్ళు వరములిండు. మీ దానము ఎల్లపుడును క్షీణింపకుండుఁగాక. మా దానముకూడ (అనఁగా హవిస్సులను దేవతల కిచ్చుటని తా॥) ఎల్లపుడును క్షీణింప కుండుఁగాక.

వామదేవఋషి-బృహతిఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౮౮. యదాకదాచ మీథుషే స్తోతా జరేత మర్త్యః | ఆదిద్వందేత వరుణం
విషా గిరాధర్తారం వివ్రతానాం॥

ఏ కాలమందు హవిస్సు లిచ్చు యజమానుని యాగముకొఱకు స్తుతికర్త (ఉద్గాతయని తా॥) స్తుతించునో, ఆ వెంటనే పాపమును వారించునట్టి, వివిధ కర్మ లను ధరించునట్టి, వరుణదేవుని విశేషముగా రక్షించునట్టి స్తుతితో స్తుతించును.

మేధ్యాతిథిఋషి-బృహతిఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౮౯. పాహిగా అంధ సో మద ఇంద్రదాయ మేధ్యాతిథే | య స్సంమిశ్లో
హర్యోర్యో హిరణ్యాయ ఇంద్రోవజ్రే హిరణ్యయః॥

ఓ యింద్రా! యజ్ఞాదుఁడగు నతిథీ! త్రావిన సోమముయొక్క మదము కలిగి నపుడు నీవు మాప్రజలను రక్షింపుము. ఏ యింద్రుఁడు రెండు గుఱ్ఱములను దన రథమందుఁ గూర్చినవాఁడగుచున్నాఁడో, యే యింద్రుఁడు వజ్రము ధరించెనో, యెవని రథము బంగారుతోఁ జేయఁబడెనో (ఆ యింద్రుఁడని పూర్వాన్వయము.)

భర్గఋషి-బృహతిఛంద-ఇంద్రదేవత.

అం. ఉభయగ్ం శ్రుణవచ్చ స ఇంద్రో అర్వాగిదం సచః సత్రాచ్య
 మఘవాన్త సోమపీతయే ధిరూశవిష్ట ఆగమత్॥

స్తోత్ర శస్త్రరూపమైన యీ రెండు విధములగు వాక్కును మా కభిముఖముగా నింద్రుఁడు వినుఁగాక. (స్తోత్రము=పాఠరూపము. శస్త్రము=గానరూపము) మా యాగమును గౌరవించు బుద్ధితోఁగూడినవాఁడగుచు నిందుఁడు మహాబలవంతుఁడై సోమపానముకొఱకు వచ్చుఁగాక.

మేధాతిథి మేధ్యాతిథులు ఋషులు-బృహతిఛంద-ఇంద్రదేవత.

అం. మహేచ న త్వాద్రివః పగాశుల్కాయ దీయసే న సహస్రాయ
 నాయుతాయ వజ్రవో న శతాయ శతామఘ॥

వజ్రముకల యింద్రా! గొప్ప విలువకొఱకు నేను నిన్ను విక్రయింపలేదు. వజ్రహస్తఁడనయి బహు ధనములుగల యింద్రా! వేలకొలది ధనములకుఁ గాని, పదివేల ధనమునకుఁగాని, బహుధనములకుఁగాని నిన్ను నేను అమ్మలేదు. (అనఁగా సంతత ధనమిచ్చినను నిన్ను విడువను. అనేక హవిస్సులతో నిన్ను సేవించును అని తాత్పర్యము.)

మేధ్యాతిథి మేధాతిథి ఋషులు-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౯౨. వస్యాగ్ం ఇంద్రా సి మే పితరుత భాతురభుజ్జితః॥ మాతాచ మే ఛ
దయథః సమా వ సో వసుత్వనాయ రాధసే॥

ఇంద్రా! నీవు మా తండ్రికంటెనుంగూడ ధనవంతు డవగుదువు మఱియు
బాలింపనట్టి నా యన్న తమ్మునికంటెను ధనాధికుడవగుచున్నావు. నివాసాధారుఁ
డవగు నింద్రా! నాతల్లియు, నీవును సమానులయి యన్నమునకు ధనమునకు
నన్నాదరించుచున్నారు.

తృతీయాధ్యాయ పష్ట ఖండము పూర్ణము,

—:౦:—

౩ అధ్యాయము.

౭ ఖండము.

వశిష్టఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౯౩. ఇమ ఇంద్రాయ సున్విరే సోమాసో దధ్యాశిరః॥ తాగ్ం ఆమదాయ
వజ్రహస్త పీతయే హరిభ్యాం యాహ్యేక ఆ॥

ఓ వజ్రహస్తాడా! పెఱుగుతోఁ గలిసిన వివిగో సోమరసములు. ఇంద్రుఁ
డవగు నీ కొఱకు నభిషవింపఁబడియున్నవి. ఆ సోమరసములను మదమునకై పాన
ముఁజేయ యాగ గృహమునకు రెండు గుట్టములతో రమ్ము.

వామదేవఋషి-బృహతీ-ధంద-ఇంద్రదేవత,

౨౯౮. ఇమ ఇంద్ర మదాయ తే సోమాశ్చిక్రిత ఉక్తిః మధోఃపపాన ఉ ప
నోగిర శ్శృణు రాస్వ స్తోత్రాయ గిర్వణః

ఓ యింద్రా! నీ మదముకొఱకు స్తోత్రములతోఁగూడిన యీ సోమరసములు కనంబడుచున్నవి. మదకరమైన సోమమును జక్కగాఁ ద్రావుచు, మా స్తుతివాక్కులను వినుము. స్తుతులతో వశమగు నింద్రా! స్తుతికర్తనగు నాకొఱకు వరముల నిమ్ము.

మేధ్యాతిథి, మేధాతిథులు ఋషులు-బృహతీ-ధంద-ఇంద్రదేవత.

౨౯౯. ఆత్వా తి ద్య సర్వదుఃఖాం హువే కాయత్ర వేపసం ఇంద్రధేనుగం
సుదుఃఖా మన్యా మిషమురుధారామరం కృణం

(పాడిమొదవుగాను, వర్షరూపముగాను, వర్ణించుచు నింద్రుని స్తుతించుచున్నాఁడు.) సర్వమును బిదుకునట్టి, మెచ్చఁదగిన వేగము కలట్టి, సుఖముగాఁ బిదుకుకొనఁదగినట్టి, గోరూపమయిన యింద్రుని స్తుతించుచున్నాను. కాన బహుదక ధారలు గలట్టి, కోరఁదగినట్టి, వర్షరూపమయిన యింకొక (వర్ష) రూపమును ధరించునట్టి, సమృద్ధిచేయునట్టి యింద్రుని స్తుతించుచున్నాను.

నోధఋషి-బృహతీ-ధంద-ఇంద్రదేవత.

౩౦౦. నత్వా బృహన్తో అద్రయో వరస్త ఇంద్ర వీడవః యచ్ఛిక్షసిస్తు
వతే మావతే వసున కిష్టదా మినాతితే

ఓ యింద్రా! గొప్పబలవంతములు కనుకనే, దృఢములుగా నున్నను బర్వత

ములు నిన్ను వారింపఁజాలవు. స్తుతికర్తనైన నావంటివాని కొఱకు ధనము నిచ్చుచున్నావు. నీ యొక్క ఆ ధనము ఎదురించి చెఱుపలేడు.

మేధాతిథిఋషి-బృహతిఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౯౭. క^{౧౨}శం^{౩౨} వేద^౩ సుతే^{౧౨} సచా^౩ పి^{౧౨} బ^౩స్తం^౩ కద్వయో^{౧౨} దధే^{౩౧} అయంయః
పురో^{౨౪} విభినశ్శ్యోజసా^౩ మదాన^౩ శ్శిప్ర్యంధసః॥

సోమవభిషవింపఁగా ఋత్విజులతోఁగూడ సోమమును ద్రావుచున్నయింద్రుని యెవఁడెఱుఁగును? ఏ యన్నమును ధరించుచున్నాఁడో? ఏ యింద్రుడు పెద్ద దవుడలు కలవాఁడు, సోమముతో మదించువాఁడనై, బలముతో శత్రువుల కోటలను భేదించుచున్నాఁడు.

వామదేవఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౯౮. యదింద్ర^{౧౨} శాసో^౩ అవ్రతం^{౧౨} చ్యావయా^{౩౨} సదసస్పరి^{౧౨} అస్మాకం^౩ శుం^౧
మఘవన్^౨ పురుస్సహం^{౩౧} వసవ్యే^{౩౨} అధిభ^{౧౨}గ్వా॥

ఓ యింద్రా! యేకారణమువల్ల యజ్ఞవిరోధులను శిక్షించువాడవు నీ వయితివో, యా కారణమువల్ల మా యాగ గృహమునందంతట నున్న యాగ విరోధిని దూరము తొలఁగించుము ధనవంతుడనగు నింద్రా! పలువురు కోరందగిన సోమమును నివాసయోగ్యమైన స్థానమందు ఆధికముగా వృద్ధి నొందించుము. (దీనిం బట్టి యింటి యావరణములలోఁగూడ సోమలతలకు బెంచుచుండిరి పూర్వులనవచ్చునని నా యూహ.)

వామదేవఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౯౯. త్వష్టానోదైవ్యం^{౧౨} వచః^{౩౨} పజన్యో^{౧౨} బ్రహ్మణస్సతిః॥ పుత్రై^{౩౧}భాతృభి^{౨౪}
రదితి^{౧౨} నుకపాతునోదష్టరం^{౩౨} త్రామణం^{౧౨} వచః॥

(రూపాభిమానియైన) త్వష్టయను దేవత మా వాక్కును రక్షించుఁగాక.
(మంత్రాభిమాన దేవతయగు) బ్రహ్మణస్పతియ నెడు దేవతమా వాక్కును రక్షించుఁ
గాక. (దేవమాతయగు అదితిదేవి తన పుత్రులతోను సోదరులతోను గూడినదై
కర్మ విరోధులు చెఱుప శక్యముగానిది, రక్షింప నర్హమయినది, యగు మా వాక్కు
ను రక్షించుఁగాక.

వాలఖిల్యులుఋషులు.-బృహాణీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

కెం. కదాచ నస్త రిసి నేంద్ర సశ్చసి దాశుషే. డిహోషే న్ను మఘవనో
భూయ ఇ న్ను తేదానం దేవస్య పృచ్ఛతే॥

ఓ యిరిదా! నీవు ఒకప్పుడును హింసించువాఁడవుకావు. వట్టిపోయిన
యావు వంటివాఁడవుకావు. (పాలుత్రాగు దూడ దానికి లేనందున నింటికది రాదు.
అట్లు నీవు యింటికి రాకపోవని తా॥) మఱేమన, యాగకర్తను జేరుదువు. ఓ యిరి
దా! నీ యొక్క విస్తారమయిన ధనము మాకుఁ జెందుచున్నది.

మేధాతిథియుషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

తెంగి. యుండ్వోహి న్నత్రహన్మ హారే ఇంద్ర పరావతః! అర్వాచీనో మఘ
వంత సోమపీతయ ఉగ్ర ఋష్యేభిరగవా।

గట్టిగా వృత్రసిం జంపిన యింద్రా! రథమందు నీ గుట్టములను రెంటిని
బూన్పము. ఓ యింద్రా! యతి బలవంతుఁడవగు నీవు సోమపానము కొఱకె
యభిముఖులైన మరుత్తులతోఁగూడ ద్యులోకమునుండి రమ్ము.

నృషేఢఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౦౨. త్వామిదాహ్వానరోఽపీవ్యన్ వజ్రన్ భూణయగః స ఇంద్ర
స్తోమవాహస ఇహ శ్రుధ్యుపస్వ సరమాగహి॥

ఓ వజ్రాయుధధారి! హవిస్సులభరించునట్టి యేయజమానులు నిన్నీ నాఁడు
ను, నిన్నటిదినమునను, సోమముత్రావించిరి? ఇంద్రా! స్తుతులఁబరించుచున్న మా
స్తోత్రమును యాగమందువినుము. గృహమునుగూర్చిరమ్ము.

తృతీయాధ్యాయ సప్తమ ఖండముసమాప్తము.

౩ అధ్యాయము.

౮ ఖండము.

వశిష్ఠఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౦౩. స్రత్యు అద శ్యా యత్యూ ౩ చ్చస్తీ దుహితాదివగః అపోమహీవృణుతే
చక్షుషాతమోజ్యోతిష్కణోతి సూనరీ॥

వచ్చుచున్నదె చీకటినిదొలఁగించుచున్నది. ద్యులోకమునకుఁ గూతురైన
యుష యందఱకునుగనంబడెను అదిగొప్పది. తనదర్శనముచేతనే యధికమైన చీక
టినిఁ దొలఁగించుచున్నది. ఇట్టిదైనరుఖను నడిపించుచున్నదె వెలుఁగుగలిగించుచు
న్నది.

వశిష్టఋషి - బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౦౪. ఇమా ^{౩౧}ఉవా ^{౨౩}దిన్విష్టయ ^{౧౨}ఉస్రాహవస్తే ^{౩౧}అశ్వినా ^{౨౩}అయంవామహ్వావస్తే ^{౧౨}
^౩శచీవసూ ^{౧౨}విశం ^౩విశగ్ం ^{౧౨}హిగచ్ఛధః॥

స్వర్గముంగోరిన యీ ప్రజలు (అనఁగాఋత్విజులు) కూడ నశ్వినులారా! నివాసాధార భూతులయినమిమ్ముఁ బిలుచుచున్నారు. ఓ కర్మధనులారా! నేను (వశిష్ఠుడను) మిమ్మురక్షణకై పిలుచుచున్నాను. ఏమంటే.-మీరుప్రతినరునివద్దకును బోవుదురు కనుక.

అశ్వినులు (వివస్వత్పుత్రులు) ఋషులు బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౦౫. కున్దుకో ^{౨౩}వామశ్వినాశపానో ^{౩౧}దేవామర్త్యః ^{౨౩}ఘ్నతావామశ్నయా ^{౧౨}క్షప
^౩మాణోగ్ం ^{౨౩}శునేత్రము ^{౧౨}ఆవ్యవ్యధా॥

ఓ యశ్వినీదేవతలారా! భూమిమీరనున్న యేమరుష్యుడు (స్తుతికర్త) ప్రకాశింపఁజేయఁగలఁడు? (నివఁడునుమీఁగుణములు ప్రకటింపఁజాలఁడని తా॥) మీకై సోమము నభిషేచించుశిలతోఁ జనకఁగొట్టి పిండఁబడుచున్న సోమముతో క్షీణించుచున్న యజమానుఁడీతీ (అనఁగా, ఇష్టమయినయన్నరసములు భక్షించురాజు మొదలగు ధనికుఁడెల్ల (వృద్ధునొందెనో) అట్లువృద్ధి నొందును.

పృథ్వీఋషి - బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౦౬. అయం ^{౩౨}వాం ^౩మధునుత్తమ ^{౧౨}స్పృతః ^{౩౨}సోమో ^౩దివిష్టిషు ^{౧౨}తమశ్వినాపిబతం
^{౩౧}తీరో ^౨అహ్నావ్యం ^{౩౧}ధత్తగ్ం ^{౨౪}రత్నాని ^{౩౧}దాశుషే॥

ఓ యశ్వినీదేవతలారా ! మీ యాగములందు ఇదిగో యీ సోమము అత్యంత మధురమయినది అభిషవింపఁబడినది. నిన్న నభిషవించిన యీ సోమమును బానము చేయుఁడు. యాగకర్తకు నిష్ప్రళములను ఇండు.

మేధాతిథి-మేధ్యాతిథులు ఋషులు-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

302. ఆత్వాసోమస్య గల్దయా సదా యాచన్నహంజ్యాయా భూజిం మృగం
నస వనేషు చుక్రుధం కళశానం సయాచిషత్ ||

ఓ యింద్రా! నిన్నుగుఱించి యాగములందు సోమమును గార్చుటతోను, జయశీలమగు స్తవముతోడను, గూడుకొని యున్న నేను సర్వకాలములందును సింహమువంటి ప్రభువగు నిన్ను యాచించుచు బ్రతిమాలుచున్నాను. ప్రభువును యాచి పనివాఁడు లోకమున నెవఁడుండను? (అందఱును యాచింతురు. ప్రభువు లద్దానికే గోపింపరు అని తా॥)

దేవాతిథిఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

303. అధ్వరో ద్రావయా త్వగ్ం సోమ మింద్రః పిపాసతి! ఉపోనూనం యు
యుజే వృషణా హరీ ఆచజగామవృతహా ||

ఓ అధ్వర్యుడా! (యాగముచడిపింను ముఖ్యఋత్విజుని పేరు.) నీవు సోమము నభిషవించుము (=కార్చుము). ఏమంటే-ఇంద్రుఁడు త్రావఁదలంచియున్నాఁడు. వృషమును గురియించు గుఱ్ఱముల రెంటిని రథమందు సారథిసమీపించి పూన్చినాఁడు. వృత్రునింజంపిన యింద్రుఁడును వచ్చినాఁడు. (కనుక కార్చుమని యన్వయము)

వశిష్టఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత

౩౦౯. అభీషతస్తదా భరేంద్ర జ్యాయః కనీయసః। పురూషను హిమ
ఘనన్ బభూవిభ భరే భరేచ హవ్యః॥

పెద్దవాడవగు నింద్రా! చిన్నవాడవగు నాకు నా ధనమును దెచ్చి
యిమ్ము. ఓ ధనవంతుడా! పలువురు ప్రార్థించువాడవునీవు. ప్రతి యుద్ధముం
దును బిలువందగినవాడవు నయి యున్నావు.

వశిష్టఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౧౦. యదీంద్ర యావత స్వమేతావ దహమీ శీయ। స్తోతార మిద్దధిషే
రదావసో న పాప త్వాయరగ్ం సిషం॥

ఓ యింద్రా! యెంతధనమునకు నీవీశ్వరుడవో యెంతధనమునకును నే నధి
కారి నగుచున్నాను. ధనదాతవగునింద్రా! మాస్తుతికర్తనుధనముతోఁబోషింతును.
చెడఁగొట్టుటకు నివ్వను. (అనఁగా దుర్వ్యయము చేయువానికివ్వనని తా॥)

నృమేధఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత

౧౧౧. త్వమింద్ర ప్రతూర్తి ష్వభి విశ్వా అసి స్పృధః। అశస్తి హా జనితా
వృత్రతూరసి త్వంతుర్య తరుష్యతః॥

ఓ యింద్రా! నీవు యుద్ధములందు శత్రుసేనలనన్నిఁటిని దిరస్కరించుచు
న్నావు. శత్రుహంతవగునింద్రా! హఠాత్తుగావచ్చిన యాపదలను దొలగించువా
వు. అసురుల కాపదలనుగలిగించు వాడవగుచున్నావు. హింసకులనుహింసింతువు.

నోధఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత,

3౧౨. ప్రియోరి రక్ష ఓజ సా దిన స్సదోభ్యస్పరి నత్వా వివ్యాచ గజ ఇంద్ర
౧౨౩ ౨౩ ౧౨
పార్ధివ మతి విశ్వం వవక్షి||

ఓ యింద్రా! యేనీవుద్యులోకస్థానములకంటెను అధికముగా వ్యాపించినావు. మఱియునింద్రా! భూమియందలిప్రజలును నిన్ను శరీరములతో బలముతోమించ లేరు. కనుకనోయీ! ప్రపంచమునంతటిని వహింపసమర్థుడవగుచున్నావు. లేకవ హించుచున్నావు

తృతీయాధ్యాయమున నష్టమఖండము పూర్ణము.

3 అధ్యాయము.

౯. ఖండము.

వశిష్ఠఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౧౩. అసావి దేవం గో ఋజీక మంధో న్యస్మిన్నింద్రో జనుషే మువోచ
౧౨ ౩౧ ౨౩ ౨ ౩౪ ౨౩ ౧ ౨ ౩౧౨
బోధామసి త్వా హర్యశ్వ యజ్ఞైర్బధా న స్తోమ మంధస్తోమదేషు||

ప్రకాశించుచుగోక్షీరముతోఁగలిసిన స్తోమరూపాన్నము అభిషవింపఁబడినది (అభిషవము=దంచిరసముపిండుట) ఈ యింద్రుఁడు ఈ యభిషవించిన స్తోమమునం దుఁగూడియుండును. ఓ యింద్రా! నిన్ను హవిస్సులతో మేల్కొల్పుచున్నాము. స్తోమముయొక్క మదములుగలిగినపుడు నీవుమాస్తవములనువినుము.

వశిష్టఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్ర దేవత.

౩౧౪. యోనిష్ఠా ఇంద్ర సదనే అకారి తమా స్థభిః పురుహూత ప్రయాహి
అసోయథా నోఽవితా వృథశ్చిద్దదోవసూని మమదశ్చ సోమేః॥

ఓ యింద్రా! నీకునివాసస్థానమునిర్మింపఁబడెను. పలుపురచేత సుతింపఁబడిన
వాఁడా! నాయకులైనమరుత్తులతోఁగూడ ఆస్థానమునకురమ్ము. మాకెల్లమరక్షకుఁ
డవయియున్నావు. మావృద్ధికొఱకు (వరముల) నిమ్ము. మాసోమములతో మదిం
చుము.

గాతుఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౧౫. అదర్దరుత్సమ సృజో వి ఖాని త్వమర్హవా నృన్మ ధానాగ్ం అరష్ణాః॥
మహాస్త మింద్ర పర్వతం వి యద్యః సృజ ధారా అ యద్దానవాన్
హన్॥

ఓ యింద్రా! నీపుత్రవించుచున్న మేఘమునుబ్రద్దలుసేసితివి తర్వాతమేఘ
మందున్న యుదకములుపెడలుమార్గములను సృజించితివి. బాధింపఁబడుచున్న మేఘ
ములను (నీకు) కారించుచున్నావు. ఇంద్రా! యేనీపుత్రగోవుమేఘమును దెఱచితివో,
ఉదకమునిచ్చు మేఘములను (దానవ=వనువుపుత్రులు-మేఘములని తా॥) ఎపుడు
కొట్టితివో అపుడుదకముల కాన్పితివి.

(వేనపుత్ర) పృథుఋషి బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౧౬. సుష్వాణాస ఇంద్ర స్తుమసి త్వా సనివ్యస్త శ్చిత్తు వివృష్ణ వాజం॥
త సో భర సువితం యస్యకో నాత నాత్మనా సహ్యమ త్వోతాః॥

ఓ యింద్రా! సోమమునభిషవించుచున్నమేము నిన్ను స్తుతించుచున్నాము.
బహుధనముగలవాఁడా! హవిస్సునుఇచ్చుచు నిన్ను స్తుతింతుము. నీచేతమేమురక్షిం
పఁబడినవారమై విస్తారమైనధనములను స్వయముగానే పొందఁగలము. కనుకబాగు
గాఁబొందఁదగిన ధనమునుమాకునిమ్ము.

సప్తగుఋషి-బృహతిఛంద-ఇంద్రదేవత.

3 ౨ 3 ౧ 3 ౧ 3 ౧ ౨
3౧౨. జగృహ్ణ తే దక్షిణమింద్ర హస్తం వసూయవో వసుపతే వసూనాం!
3 ౨ 3 ౧ 3 ౧ 3 ౧ ౨
విద్వాహిత్యా గోపతిగ్ం శూరగోనా మస్మభ్యం చిత్రం వృషణగ్ం
3 ౧ ౨
రయిందాః॥

ధనములకుస్వామివగు నింద్రా! నీకుడిచేయిని ధనముకోరుచున్న మేముపట్టు
కొనుచున్నాము. ఓ శూరుఁడా! బహుగోవులకీర్ష్యుఁడవని నిన్ను దెలియుచున్నాము.
కనుకమాకు సంపాదింపఁదగినది, వర్షముకురియించునది, యగుధనమునుగలిగింపుము.

వశిష్ఠఋషి-బృహతిఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ ౨ 3 ౧ ౨ ౨ ౨ ౨ ౨
3౧౩. ఇంద్రదంనరో నే మధితా హవస్తే యత్సార్యా యునజతే ధియస్తాః!
౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ ౨ ౨ ౨ ౨ ౨ ౨ ౨
శూరో నృషితా శ్రవసశ్చ కామ చగోమతి వ్రజే భజా త్వంనః॥

యుద్ధమున మరణమునకు నిమిత్తములయిన పనులెపుడుగల్గునో యపుడు
యుద్ధనాయకులు యుద్ధమగుదు నేయింద్రుని బిలుతురు. ఇంద్రా? ఆనీవుశూరుఁడవు
నరులతోఁగలిసి యుండువాఁడవు. అన్నముకోరినపుడు గోవులమండలోమమ్ము భాగ
ముకలవారినిగాఁజేయుము.

గౌరివీతిఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్ర దేవత.

౩౧౯. వయస్సుపణాః ఉపసే దురింద్రం ప్రియమేధా ఋషయో నాథ
మానాః! అపధ్వాస్త మూఘహి పూఢ్యచక్షుర్ముగ్ధ్యాకస్మాన్నిధయేవ
బద్ధాన్.

ప్రసరించుచున్న సూర్యకిరణములు యజ్ఞమండలఃప్రీతికలనై చూచుచున్నవి
యః, బ్రహ్మనుగోరుచున్నవియు నగుచు నింద్రునిజేరుచున్నవి. ఓ యింద్రా! చీకటిని
బరిహరింపుము. దృష్టినిసంపూర్ణముచేయుము. తేజస్సునుగూడఁబూరించుము.
త్రాడుచేఁ గట్టఁబడినవారిని విడిపించునట్లువము (చీకటినుండి) విడిపించుము.

భార్గవఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్ర దేవత.

౩౨౦. నాకే సుప ర్ణముప యత్పతస్తగ్ం హృదా వే సన్త అభ్య చక్షతత్వా
హిరణ్యపక్షం వరుణస్య దూతం యమాస్య యోసో శకునంభరణ్యం॥

ఓ వేనుఁడా? (నిన్ను) మనసుతోస్తుతికీర్తలు గోరుచున్నవారై యంతరిక్ష
మందు బాగుగానెగురువానినిగాను, బంగారుతెక్కలుగలవానింగాను, వరుణదేవుని
దూతగాను, మెఱుపునకుంజోటైన యంతరిక్షమందుఁ బక్షిరూపమున నెగురువానిం
గాను, (వర్షదానమువల్ల) ప్రపంచమునంతటినింబోషించువానింగాను, నిన్నుఁజూచు
చున్నారు (వేనుఁడని యొకగంధర్వుఁడు-సుందరుఁడు.)

బృహస్పతి లేక నకులుఁడుఋషి-బృహతీఛంద-వేన దేవత.

౩౨౧. బ్రహ్మజ్జానం ప్రథమం పురస్తద్ద్వి సీమత స్సురుచో వేన ఆవః
సబుధ్న్య ఉపమా అస్య విష్ణాః సతశ్చయోని మసతశ్చ నివః॥

ఆవేనఁడు పూర్వకాలమందుఁబుట్టిన బ్రహ్మజాతిరూపమయిన శరీరము (అయి
యున్నాఁడు.) కనుక నే-అందఱికిఁగనంబడుచున్న కాంతికిరణకుఁడు. ఆతఁడు అంత
రిక్షమందలి కాన్తులను విస్తరింపఁజేసెను. ఇపుడున్న ముందుగాఁబోవునట్టి నివాస
స్థానమును లేకఉత్పత్తి కారణమునుగలిగించెను.

సు హూత్రఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత

౩౨౨. అపూర్వ్యా పురుతమాన్ యస్మై మహే వీరాయ తవసే తురాయా
విరస్సినే వజ్రణే శన్తమాని వచాగ్ం స్యస్మై స్థవిరాయ తక్షుః॥

పూర్వులురచింపని యనేకసుఖకరములైన స్తుతివాక్కులను గొప్పవాఁడును,
వీరుఁడును, బలనంతుఁడును, త్వరగలవాఁడు, విశేషముగ స్తుతింపఁదగినవాఁడు, వజ్రము
ధరించినవాఁడు, చాలకాలము నాటివాఁడునగు నింద్రునికొఱకు (స్తుతికర్తలు) రచించిరి.

ఇట్లు తృతీయాధ్యాయ నవమఖండముపూర్ణము.

—:0:—

౩ అధ్యాయము.

౧౦ ఖండము.

ద్యుతానఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౨౩. అవద్రపోస్తి అగ్ంశుమ తీమతిష్ఠ దీయానః కృష్ణోదశభిస్సహస్రైః॥
అవత్త మింద్రశ్శ్చా ధమన్తమప స్నీహితిం నృమణా అపద్రాః॥

శీఘ్రముగా నడచుచుఁ బదివేల యసరులతోఁగూడినవాడై కృష్ణుడ ననుచుఁడు అంశుమతియ నెడునదిని (ఆచరించి) యుండెను. తనప్రజాచేశ (శచీ=కౌలేకప్రజా) (ఉదకమధ్యమున) ఊపిరిదీసికొనుచున్న లేకభయాంకరముగా ధ్వనించుచున ఆకృష్ణాసురుని యింద్రుఁడు మరుత్తులతోఁగూడి సమీపించెను. తర్వాత నరులందు బ్రేమగల్గిన యింద్రుఁడు ఆతనిని యతనిసహచారులను జంపెను.

ద్యుతానఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౨౪. వృత్రస్య త్వా శ్వసథాదీషమాణా విశ్వే దేనా అజహుర్వే సఖాయః
మరుద్భిరింద్ర సఖ్యంతే అస్త్విధేమా విశ్వాః పృతనా జయాసి॥

ఇంద్రా నీకుయుద్ధమందు మొదటసర్వదేవతలు సహాయులైవచ్చి వృత్రాసురుని ఉచ్చాస్వసనిశ్వాసలవల్ల భయపడి పరువెత్తి పాతిపోవుచు నిన్ను (యుద్ధమందు) వదిలిపెట్టిరి ఓ యింద్రా! మరుత్తులతో నీకుసఖ్యముకల్గుగాక. ఏమరుత్తులు నిన్ను వదిలిపెట్టకుండనుచునో (అట్టి) ఈసర్వదేవతలను తర్వాత నీవొక్కడవే జయించుచున్నావు. (జయించితివని తా॥)

బృహదుగ్ధఋషి-బృహతీ-ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౨౫. విధుంద్రదాణాం సనునే బహూనాం యువానాం సస్తం పలితో
జగారి దేవస్య పశ్య కాన్యం మహిత్యాద్యా నుమార సహ్యః
సమాన॥

(ఇంద్రుఁడు కాలస్వరూపుడని యిందుస్తుతింపఁబడె.) (సర్వమును) జేయువాఁడు, యుద్ధమందుఁ బలుపురను బాటఁదోలువాఁడు, పిన్నవయసువాఁడును, అగు పురుషుని ముసలితనము మ్రింగివేయుచున్నది. (ఇట్టికాలస్వరూపియైన) యింద్రుని.

యొక్క మహాకార్యమును (అనఁగా బ్రాణులకు ముసలితనముగలిగించుట) (ఓ బృహ
ద్యుక్తుషీ |) చూడుమా! ఎవఁడు ఈనాఁడుచనిపోయెనో వాఁడు రేపటిదినము బ్రతు
కుచున్నాఁడు. (అనఁగాఁబునజన్మ నొందుచున్నాడని, ఆత్మనిత్యమని తా॥)

ద్యౌతానఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత

3.౨౬. త్వీగ్ం హత్యశ్చప్తభ్యో జాయమానోఽశత్రుభ్యో అభవశ్శత్రుర్ద్విగ్ం గూఢే
ద్యావాపృథివీ అన్వో విన్తో విభు మదోభ్యో భువనేభ్యో రణంధాః॥

ఓ యింద్రా! నీవుపుట్టఁగానే (అదివరకెవరునుదమకు) శత్రువులులేనియేడ్గు
రకు (కృష్ణ-వృత్ర-నముచి-శంబర-మొద॥) శత్రువవయితివి. (వీరందఱు కర్మవిఘ్న
కాగులు. వారినిజంపె నింద్రుఁడు) ఓ యింద్రుఁడా! మూతవడియున్న భూమ్యంత
రిక్షములను (సూర్యరూపుఁడవై ప్రకాశింపఁజేసి) పొందితివి. విరివియయిన లోకము
లకుఁ సుఖమునుగలిగించితివి.

వామదేవఋషి-బృహతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

3.౨౭. మేడింనత్వా వజ్రణం భృష్టిమంతం పురుధస్సానం వృషభగ్ం సిర
పున్నగః కరోష్యర్హస్తరుషీర్ద్వవస్య రింద్రమృక్షం వృత్రహణంగృణేషే!

ఓ యింద్రా! పరిచర్యనుగోరుచున్న నీవు శత్రువులను క్షీణించువారింగాఁజేసి
తివి కనుకమాధ్యమిక వాక్కునువలె (వర్షముకురియించుధ్వని) మేఘమును జీల్చు
నట్టి, ద్యులోకమందున్నట్టి, ఒహూదకములధరించునట్టి, పలువురశత్రువులజంపునట్టి,
వర్షముకురియించునట్టి, సిరరూపముగలట్టి, వజ్రముగలట్టి, భృష్టియను నాయుధము
గలట్టి, నిన్నుస్తుతించుచున్నాను.

వశిష్టఋషి-విరాట్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౨౮. ప్రహో మహే మహేనృధే భరభ్యం ప్రచేతసే ప్రసుమతిం కృణుభ్యం విశేః
పూర్వీః ప్రచర చక్షణిపాః॥

ఓ మావారలారా! మీరుగొప్పవృద్ధిని గలిగించు మహాత్ముడైన యింద్రునికొఱకు (సోమమును) సిద్ధముచేయుడు. అధికజ్ఞానముగల యింద్రునకు స్తుతిని జేయుడు ఓ యింద్రుడా! ప్రజలకుసమృద్ధినిగలిగించు నీవు (హవిస్సులను) పూరించు ప్రజలవద్దకు జేరుము.

విశ్వమిత్రఋషి-త్రిష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౨౯. శునన్ శువేమ మఘవాన మింద్ర మస్మిన్ భరే నృతమం వాజ
సాతౌ శృణ్వంత ముగ్ర మూతయే సమత్సు ఘ్నంత వృత్రాణి
సంజితం ధనాని॥

ఓ యింద్రా! ఆన్నలాభముకలయుద్ధమందు ఉప్పొగిస్తటి, ధనవంతుడగునట్టి నరులలో శ్రేష్ఠుడైన యింద్రుని నిన్ను మేము (కుశికులు) పిలుచుచున్నాము. (పిలుపులను) వినుచున్నట్టి, మహాబలుడగునట్టి, యుద్ధములందు శాత్రువులంజంపుచున్నట్టి, చక్కగాజయించునట్టి, నిన్నురక్షణముకొఱకు మేముపిలుచుచున్నాము.

వశిష్టఋషి-త్రిష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౩౦. ఉనుబ్రహ్మణ్యైరత శ్రవస్యేంద్రం సమర్చ్యే మహయా వశిష్ఠ ఆయా
విశ్వాని శ్రవసా తతానో పశ్రోతా మ ఈవతో వచాగ్ంసి॥

అన్నమునుగోరి యింద్రునికొఱకు స్తుతులను హవిస్సులను (ఋషులు) ప్రేరించుచున్నారు. ఓ వశిష్ఠుడా! నీవుకూడ యజ్ఞమందు నింద్రుని బూజించుము. ఏ యింద్రుడు లోకములను అన్నముతో విస్తరించెనో, ఆయింద్రుడు సేవకుడనగు నాస్తుతి వాక్కులను వినుఁగాక.

గౌరవీతిఋషి-త్రిష్టుష్ఠంద-ఇంద్రదేవత

33౧. 3 ౧ ౨ర 3 ౧ ౨ర 3 ౧ ౨ర 3 ౧ ౨ర
చక్రం యదస్యాపాస్వ సిషత్తముతో తద్దస్మై మధ్వచ్ఛచ్ఛద్యాత్ ।

3 ౧ ౨ర 3 ౨ర 3 ౨ 3 ౧ ౨ర 3 ౧ ౨
పృథివ్యా మతిషితం యదూధః పయోగోష్వ దధా ఓషధీషు॥

ఈ యింద్రునియొక్క చక్రము (=ఆయుధము) అంతరిక్షమునందు నంతటవ్యాపించెను. (మేఘముచీల్చుటకని తా॥) మఱియు నీ యింద్రునికొఱకు నుదకమును గూడవశపఱచును (ఆయుధముకర్త). భూమియందు విషువంబడిన యే యుదకము కలదో, ఆయుదకమును గోవులందును ఓషధులందును (=చెట్లుచేమ లోషధులనంబడును) నిల్పుచున్నాఁడు. (ఆనీరుత్రాగి గోవులుపాలను, ఓషధులుపంటను బ్రజలకిచ్చునని తా॥)

తృతీయాధ్యాయ దశమఖండము పూర్ణమయ్యె

3 అధ్యాయము.

౧౧ ఖండము.

(తాక్షణ్యపుత్ర) అరిష్ట నేమిఋషి-త్రిష్టుష్ఠంద-ఇంద్రదేవత.

33౨. ౨ 3 ౨ 3 ౧౨ 3౧౨ 3 ౧౨ 3 ౧౨ ౧౨
త్యమగామ వాజినం దేవజూతగ్ం సహోవానం తరు తారగ్ం రధానాం
౧౨ 3 ౧౨ 3 ౨ 3 ౨ 3 ౧౧ 3 ౧౨
అరిష్టనేమిం పృతనాజ మాశుగ్ం స్వస్తయేతాక్షణ్య మిహోహువేమ॥

ఆత్మక్షపుత్రుడయిన సుపణ్ణాని (=గరుత్మంతుని) ఈకర్మయందు ఆహ్వాసిం
చుచున్నాము. (ఆతఁడెట్టివాఁడంటే) అన్నముకలవాఁడు - దేవతలచేత (సోమముఁదె
చ్చుటకు) బంపఁబడినవాఁడు, బలవంతుఁడు, రథములనుదాటువాఁడు, ఆయుధము
లకులొంగనివాఁడు, (నేమి=ఆయుధవిశేషము) సేనలంజయించువాఁడు, (నగుసుప
ణ్ణాని సుఖముకొఱకుఁ బిలుచుచున్నాము)

భరద్వాజఋషి-త్రిష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

333. త్రాతారమింద్ర మవితార మింద్రగ్ం హవే హవే సుహవగ్ం శూరే
మింద్రం హవేను శక్రం పురుహూత మింద్ర మిదగ్ం హవిర్మఘవా
వేత్వింద్రః॥

శత్రువులనుండి రక్షించువాఁడు, కోర్కెలుతీర్చిరక్షించువాఁడు, ప్రతిపిలుపు
లోను సుఖముగాఁబిలువఁదగినవాఁడు, శౌర్యవంతుఁడు, సర్వకార్యసమర్థుఁడు, పలు
పురచేతఁ బిలువఁబడువాఁడు నగు నింద్రుని బిలుచుచున్నాము. ధనవంతుడయిన
యింద్రుఁడు ఈ యెదుటనున్న సోమోదిహవిస్సును భక్షించుఁగాక.

వసుకృ లేక విమదఋషి-త్రిష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

334. యజామహ ఇంద్రం వజ్రపక్షిణగ్ం హరేణాగ్ం రథ్యావివ్రతానాం॥
ప్రశ్మశ్శు భిర్దోధువ దూధ్వధా భువద్విసేసాభిభక్య మాసో విరాధసా॥

వజ్రాయుధము కుడిచేతధరించినవాఁడు, పలువిధకర్మలనొనరించు గుఱ్ఱము
లనురథమునకుఁ బూన్చినవాఁడు, నగునింద్రుని మేముపిలుచుచున్నాము. ఆయిం
ద్రుఁడు (సోమపానముచేసి) గడ్డమును మీసమును దువ్వుచున్నవాఁడై మీఁదికి
లేచెను. తన సేనలతో (శత్రువుల) భయపెట్టుచున్నమును స్తుతికర్తల కిచ్చుచు
న్నాఁడు.

వామదేవఋషి-త్రిష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

33౫. స³త్రా^౨హ^౧ణం^౧ దా^౧ధృ^౩షిం^౩ తు^౨మ^౧ మి^౧ంద్రం^౩ మహా^౩మహా^౩రం^౩ వృ^౨షభ^౩గ్ం^౨
 సు^౩వజ్రం^౧ హ^౨న్తా^౩ యో^౨ వృ^౩త్రి^౧గ్ం^౩ స^౨ని^౩తో^౨త^౩ వా^౩జం^౩ ధా^౧తా^౨మ^౩ ఘా^౧ని^౨
 మ^౩ఘ^౧వా^౨ సు^౩రా^౧ధాః॥

అనేకశత్రువులఁజంపినవాఁడు, అందఱినిభయపెట్టువాఁడు, శత్రువులవెంటఁ
 దరుమువాఁడు, గొప్పవాఁడు, అపరిమితుఁడు, కోర్కెలవర్షించువాఁడు. మంచివజ్రా
 యుధముకలవాఁడు, నగు నింద్రుని మేముస్తుతించుచున్నాము ఏయింద్రుఁడు వృత్రు
 నిఁజంపెనో, మఱియునన్నమునిచ్చునో, మంచిధనవంతుఁడో, ధనములనిచ్చునో,
 (అతనినిస్తుతింతుము.)

వామదేవఋషి-త్రిష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

33౬. యో^౧నో^౨ వసు^౩ష్వ^౧ సృ^౨భి^౩దా^౧తి^౩ మ^౨ర^౩ ఉ^౧గణా^౨వా^౩ మ^౩న్యమా^౧నస్తు^౨రో^౩వా^౧ ఋ^౩షి^౨ధీ^౧
 యు^౩ధాః^౧ శ^౨వసా^౩ వా^౩ త^౧మి^౨ంద్రా^౩ భీ^౧ష్యా^౨మ^౩ వృ^౩షమ^౧ణస్తో^౨తాః॥

ఇంద్రా! యేమనుష్యుఁడు మమ్ముఁజంపఁదలఁచి మీఁదికివచ్చునో, యెవఁడు
 తన్నుదానే గొప్పవాఁడనని తలఁచినవాఁడై యుద్ధమున కెదిరించిన మాసేనలమీఁద
 నశింపఁజేయు నాయుధముతోను బలముతోను బడునో, అట్టివానిని నీచేరక్షితుల
 మైనమేము సంహరింతుము.

వామదేవఋషి-త్రిష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

33౭. యం^౨వృ^౩త్రే^౧షు^౨ క్షీ^౩తయ^౧ స్ప^౨ర్ధమా^౩నా^౧ యం^౩యు^౧క్తే^౨షు^౩ తు^౩రయ^౧స్తో^౨ హ^౩వ^౧స్తే^౨
 య^౧గ్ం^౨ శూ^౩రసా^౧తౌ^౨ య^౨మపా^౩ముప^౧జ్ఞన్యం^౨ వి^౩ప్రా^౧సో^౨వా^౩జయ^౧స్తే^౨ స^౩ ఇ^౧ంద్రాః॥

యుద్ధములందుఁబోరాడు మనుష్యులు ఏ యింద్రుని బిలుచుకొందురో, సన్న
ద్ధులె యుద్ధములందొకరినొకరు హింసించుకొనుచు యుద్ధజయార్థము జనులు ఏ
యింద్రునిబిలుతురో, ఉదకముల లాభమునిమిత్తము వర్షముంగోరి యెవనిని బ్రాహ్మి
తురో, మేఘావృలయిన యజమానులేయింద్రుని (హవిస్సులతో) బలవంతునిగాఁ
జేయుచున్నారో, ఆయింద్రుఁడు (అనిపూర్వాస్వయము)

విశ్వామిత్రఋషి-త్రిష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౩౮. ఇంద్రాపర్వతా బృహతా రథేన వామిరిష ఆవహతగ్ం సువీరాః।
వీతగ్ం హవ్యాన్యధ్వరేషు దేవా వద్ధేథాం గీర్భిడయామ దన్తా॥

ఓ యింద్రపర్వతులారా! (పర్వతుఁడొకదేవత) గొప్పరథముతోవచ్చి మంచి
కొమాళ్లతోఁగూడిన యన్నములచు మాకొఱకుఁగొనిరండు. ఓ దేవులారా! మా
యజ్ఞములందు హోమముచేయఁదగిన హవిస్సులను భక్షించుడు. మేమిచ్చు నాహార
ములతోను మేముచేసినస్తుతి వాక్కులతోను ఉప్పొంగివృద్ధి నొందుఁడు.

రేణుఋషి-త్రిష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౩౯. ఇంద్రాయ గిరో అనిశితసగా అపకప్రయ త్సగరస్యబుధ్నాత్।
యో అక్షేణేన చక్రి యశాశచీభి ర్విష్వక్త స్తమ్భ పృథివీముతద్వ్యాం॥

ఇంద్రునికొఱకు నధికముగానొనర్పంబడిన స్తుతివాక్కులతో, నంతరిక్షప్రదే
శమునుండి ఉదకములను ఇంద్రుఁడుప్రేరించును. ఏ యింద్రుఁడు కర్మలతో భూమిని
మఱియు ద్యులోకమును, ఇరుసుతోరథచక్రములురెండు నిలుపంబడినట్లు నిలిపెనో
(ఆ యింద్రుఁడనిపూర్వాస్వయము.)

వామదేవఋషి-త్రిష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౪౦. ఆత్వా సఖాయ స్సఖ్యా నవృత్త్య స్తిరః పునా చిదర్ణవాం జగమ్యాః
పితుర్నపాతమా దధీత వేధా అస్మిన్ క్షయే ప్రతరాం దీద్యానః॥

ఓ యింద్రా! స్నేహితులు (స్తుతికర్తలని తా॥) స్నేహము తో స్తుతులవల్ల
నిన్నభిముఖునిం జేసికొనుచున్నారు. ఏమంటే-నీవువెనుకఁబెట్టి యస్తరిక్షమునకుం
బోయితివికనుక. ఈయజ్ఞగృహమందుఁ బ్రకాశించుచునిందుఁడు యాగకార్యము నడి
పించుచు తండ్రి (నైననాకు) పుత్రునిచ్చుంగాక.

గోతమఋషి-త్రిష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౪౧. కో అద్యయుంక్తే ధురిగా ఋతస్య శిమీవతో భామినో దుహృకా
ణాయూన్ ఆసన్నేమామప్పు వాహేహా మయోభూన్య ఏషాం భృత్యా
మృణధత్సజేవాత్॥

ఈకర్మయందు వీర్యవంతములును, తేజోవంతములును, శత్రువులకులొంగ
నివియును, ఉపకములనుమోయునవియును, సుఖమును గలిగించునవియును, యాగ
మునకుఁ బోవునిం దుని వడిగలగుత్తాల నెవఁడురథముయొక్క కాడియందు స్తోత్రము
తోఁ బూన్పుగలఁడు? ఏయజమానుఁడు ఇట్టి యింద్రాశ్వములయొక్క మోతను
స్తుతించునో, ఆయజమానుఁడు జీవనవంతుఁడగును. (ఇచ్చటగుత్తాలనుచోట స్తుతి
వాక్కులర్థముచెప్పి వర్షముకురిపించుట మొదలగుకార్యములు వాటికే విశేషణము
లుగాఁ జేసికూడ రెండవయర్థమువ్రాసిరి)

ఇట్లు తృతీయాధ్యాయమున నేకాదశ ఖండము పూర్ణము.

౧౩౨ [ఐంద్రపర్వము.

ఆంధ్రవేదములు.

అ ౩. ఖం ౧౨.

౩ అధ్యాయము.

౧౨ ఖండము.

మధుచ్ఛందఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౪౨. గాయ^{౧౨}న్తిత్వా^{౩౧} గాయత్రిణో^{౨౪}ఽర్చన్త్య^౩ కణమకణః^{౨౩౧౨} బ్రహ్మణస్తా^{౩౧౨} శతక్రత^౩
ఉద్యగ్^{౨౩}ంశమివ^{౧౨} యేమి^౨ రే^౩।

బహుకర్మలుగల యింద్రా! నిన్నుఉద్గాతలు (=సామవేద మంత్రపాఠకులు)
గానముచేయుచున్నారు. ఋగ్వేదమంత్రపాఠకులు బూజించుచున్నారు బ్రహ్మమొద
లయిన ఋత్విజులు వెమరునుబొడవుగా నిల్పినట్లు నిన్నుబొడవు చేయుచున్నారు.
(పొగుడుచున్నారని తా॥)

మధుచ్ఛందఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౪౩. ఇంద్రం^{౨౩} విశ్వా^{౧౨} అవీవృధన్^{౩౧౨౩} త్సముద్రవ్యచ^{౧౨} సంగిరః^{౩౧౨} రథీతమగ్^{౩౧} రథీ^{౩౧}
నాం^౨ వాజనాగ్^{౧౨౩} సత్పతిం^{౧౨} పతిం॥^{౩౧౨}

మాస్త్వతివాక్కులన్నియు సముద్రమంతవిశాలమయినట్టి, మహారథికుడయి
నట్టి, యన్నములకుస్వామియగునట్టి, సన్మార్గసంచారులనుబాలించునట్టి, యింద్రుని
ఉప్పొంగించినవి

గోతమఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౪౪. ఇమమింద్ర^{౩౧౨} సుతం^{౨౧} పిబ^{౨౩} జ్యేష్ఠ^{౨౩} మమర్త్యం^{౧౨} మదం^౩ శుక్రస్యత్వాభ్యక్ష^{౩౧౨౨౩౨౩}
రన్^{౧౨} ధారా^౨ ఋతస్య^{౩౨౩} సదనే॥^{౧౨}

ప్రళ సతమమును, మదకరమును, మరణము లేకుండఁ జేయునది, (-కల్లు-నల్లు మందు మొదలగుమత్తుపదార్థములు అధికమైతే మనుష్యునిచంపుననియు సోమమెంతయెక్కువత్రాగినను జంపునది కావనియుఁ (దాత్పర్వము) అగు నీయభిషవించిన యీ సోమమును ఇంద్రా! త్రాగుము. యజ్ఞగృహమందున్నదై దీపించుచున్న సోమము యొక్కభారలు నీకభిముఖములై చరించుచున్నవి. (తమంతఁదామే నీవైపువచ్చుచున్నవని తా॥)

అత్రిఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౪౫. యింద్ర చిత్రమ ఇహ నాస్తిత్వాదాత మద్రవః॥ రాధ సన్నో విదద్వనః
ఉభయాహస్త్యా భర॥

వజ్రధారి! నానావిధకర్మలాచరించువాఁడా! లేక సంపాదింపఁదగువాఁడా! యింద్రా! యీ లోకమం దేధనమయితే నాకు లేదో ఆధనమును మాకు ధనమునుసంపాదించినవాఁడా! తెచ్చియిమ్ము.

అంగిరోగోత్ర-తిరశ్చీఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౪౬. శ్రుధీహవం తిరశ్చ్యా ఇంద్రయస్త్యా సపర్యతి॥ సువీర్యస్య గోమతో
రాయస్పృధా మహాగ్ం ఆసి॥

ఓ యింద్రా! యెవఁడు నీన్ను బూజించుచున్నాఁడో, ఆ తిరశ్చీరఋషియొక్క (నార్యొక్క) స్తోత్రమునువినుము. (విని) ఓ యింద్రా! మంచి వీర్యముగల్గి గోవులతోఁగూడిన ధనముయొక్క (దానముతో) మమ్ముఁబూరింపుము. నీవు (దేవతలందఱిగో) గొప్పవాఁడవు. (కనుక.)

గోతనుఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత

౩౪౭. అసావిసోమ ఇంద్రతే శవిష్ఠ ధృష్ణవాగహి ఆత్వా పృణక్వింద్రియం
రజ స్సూర్యో న రశ్మిభిః॥

ఓ యింద్రా! నీకొఱకుసోమము అభిషవింప (కార్చు) బడినది. అధికబలవంతుడా! శత్రువులబీడించువాడా! (యజ్ఞగృహమునకు) రమ్ము. (సోమపానమువల్ల) గలిగినసామర్థ్యము, కిరణములతోసూర్యుడంత రిక్షమునుబూరించునట్లు, నిన్నుబూరించుగాక.

కణ్వగోత్రుడగు నిపాతిథిఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౪౮. ఏంద్ర యాహి హరిభిరుప కణ్వశ్య నుష్టుతిం దివో ఆముష్య శాసతో
దివం యయ దివావసో॥

ఓ యింద్రా! కణ్వఋషియొక్క యోగ్యమయినస్తవమును గూర్చి గుఱ్ఱములతోసమీపమునకురమ్ము. ఈ యింద్రుడు ద్యులోకమును శాసించుచుండగా నచటమేముసుఖముగ నుండుము. మెఱయుచున్నహవిస్సులుకల యింద్రా! స్వర్గమున కుంబొమ్ము.

తిరశ్చీఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత

౩౪౯. ఆత్వాగిరో రథీ రివాస్థుః సుతేషు గిర్వణః॥ అభిత్యా సమసూషత
గావో వత్సం స ధేనవః॥

స్తుతులకువశమగునో యింద్రా! సోమములభిషవింపంబడి యుండగా మాస్తోత్రవాక్కులు రథముమీదఁగూర్చున్న యోధుఁడు తాబోదలఁచినచోటికిశీఘ్రము

పోవునట్లు నిన్ను చేరుచున్నవి. మఱియునో యిందా! మావాక్కులు నిన్ను గూర్చి
గోవులుదూడనుంగూర్చి ధ్వనించునట్లు ధ్వనించుచున్నవి.

విశ్వామిత్రఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

3౫౦. వీ^౩తో^౨న్వి^౩ంద్ర^౩గ్ం స్త^{౧౨}వా^౩మ శు^{౩౨}ద్ధ^{౩౨}గ్ం శు^{౩౨౩౧౨}ద్దే^౨నసా^౩మ్నా^౩ శు^{౩౨౩౧౨}ద్దే^౨రు^౩కై^౩ర్వా^౨

వృ^{౩౧}ధ్వా^౧గ్ం స^౨గ్ం శు^{౩౨౩౧౨}ద్దే^{౧౨}రా^౩శీ^౩ర్వా^{౧౨}న్న^౩మత్తు॥

(ఋషులు ఒకరితోనొకరు పలుకుచున్నారు.) శ్రీఘ్రముగాఁ దప్పకరండు.
(వచ్చి) శుద్ధినిగలిగించు సామమంత్రముతో శుద్ధికారకములైన శస్త్ర మంత్రముల
తోను, ఇందుని బాపరహితునిజేసి స్తుతింతుము. (అట్లుచేసినందున) వృద్ధి నొందిన
ఆ యీ యిందుని శుద్ధినిగలిగించు స్తోత్రములతోఁ గూడినట్టి, పాలుమొదలగు వస్తు
వులంగలిసినట్టి, సోమము మదింపఁజేయుగాక. (అనురవధచే బ్రహ్మహత్య యిందు)
నకురాగా నీసామముతో ని. దుని శుద్ధునింజేసిరట ఋషులు.)

శంయు-బార్హస్పత్యఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

3౫౧. యో^౧ర^{౩౧౨}యిం^౩వో ర^{౩౧౨౩}యింత^౩మో యో^{౩౩౨}ద్యు^౩మ్నో దు^{౩౧౨}య్మ^{౧౨}వత్త^౩మగ^{౧౨} సో^{౧౨}మగ^౩
సు^{౩౧}త స్స ఇ^{౨౪౩}ంద్ర^{౧౨}తే^౩స్తి స్వ^౩ధా^{౧౨}ప^౩తే^{౧౨} మదః

ద్వాదశఖండము సమాప్తము.

తృతీయాధ్యాయము సంపూర్ణము.

౪ అధ్యాయము.

౧ ఖండము.

భరద్వాజఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౫౨. ప్రత్యస్మై పిపీషతే విశ్వాని విదుషే భర! అర్జుమాయ జగ్న్యేఽ
పశ్చాదధ్వనే నరః॥

(ఓ యధ్వర్యుడా! =యజుర్వేదమంత్రపాఠకుడు) కర్మనాయకుడవయిన నీవు
పానముచేయం దలచినవాడు, సమస్తము నెఱింగినవాడు, యాగములకుంబోవు
వాడు, వెనుకనడువనివాడు, నగు నీయింద్రుని కొఱకు సోమమును సమర్పిం
పుము.

వామదేవ లేక శాకపూతఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౫౩. ఆనో వయో వయః శయం మహాంతం గహ్వరేష్ఠాం మహాంతం
పూర్వినేష్ఠాం! ఉగ్రంవచో అపావధీః॥

మిత్రమా! యింద్రా! యిట్టి నీవుగొప్పదియు, పర్వతగుహకులలో నుండునది
యునగు సోమమనెడినన్నమును భక్షింపుము. (భక్షించి) పూర్వము సంసారమందు
వర్తించుచున్న భయంకరమైన (అనగా నాకలిదప్పులతో బాధపడినపుడుగల్గిన) నా
మాటనుబోగొట్టుము (అనగా దేవత్యమునిష్ఠునితా॥)

ప్రియమేధఋషి-అనఘ్టుష్ఠంధ-ఇంద్రదేవత.

౩౫౪. ఆత్వారధం యథోతయే సమామ వర్తయామసి తువికూర్ణి మృతీ
షహ మింద్రగం శవిష్ఠ సత్పతిం॥

ఓ యింద్రా? మారక్షణకౌఱకు, సుఖముకౌఱకు, రథముచుద్రిప్పుచట్లు
నిన్ను (నాకభిముఖముగా) యిద్రిప్పుచున్నాను. బలవంతుడవైన యింద్రా! బహు
కర్మలాచరించునట్టి, హింసకులనుఁ దిరస్కరించునట్టి, సత్పురుషులఁ బాలించునట్టి,
(నిన్నుద్రిప్పుచున్నాను)

ప్రగాధఋషి-అనఘ్టుష్ఠంధ-ఇంద్రదేవత.

౩౫౫. సపూర్వో మహానాం వేన క్రతుభిరానజే యస్యద్వారా మనుగ
పితాదేవేషు ధియ ఆనజే॥

ఆయింద్రా! ముఖ్యుడను, బూజ్యులైన యజమానుల యాగకర్మలచేత
హవిస్సులం గోరినవాడను, అయివచ్చుచున్నాడు. ఏ యింద్రుని యుపాయములు,
పనులును, ఈదేవతలమధ్యను బాలకుడైనమనువు ఇచ్చినవాడయ్యెనో (ఆయిం
ద్రుడు.)

శ్వావాస్యఋషి-అనఘ్టుష్ఠంధ-ఇంద్రదేవత.

౩౫౬. యదీషహన్త్యాశవో భ్రాజమానా రథేషాః పిఙ్గవో వదిరం మధు
తత్ర శ్రవాగంసి కృణ్వతే॥

ఇంద్రా! యేయజ్ఞమునకురథములందు బ్రకాశించుచున్న మరుత్తులు శీఘ్ర
గమనముగలవారై నిన్నుదెచ్చుచున్నారో, ఆయజ్ఞమందు మదముగలిగించునట్టి,

రుచించునట్టి, సోమమునుద్రావుచు (వర్షముద్వారా) అన్నములను (ప్రజలకు) గలి
గించుచున్నారు.

శంయుఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

3౫2. త్యమువో^{౧౨ ౩} అప్రహణం^{౧౨} గృణీషే^{౨౧} శవ^{౨౪ ౩౧ ౨} సస్పతిం^{౧౨} ఇంద్రం^{౩ ౧ ౩} విశ్వాసాహం^{౩ ౧ ౩}
నరగం^{౨౩} శచిష్ఠం^{౧౨} విశ్వవేదసం॥^{౩౧ ౨}

(ఓ ఋత్విగ్యజమానులారా!) భక్తులనుగ్రహించువాడు, బలమునకధి
పతి, సర్వశత్రులను సహించువాడు, నాయకుడు, యాగాదికర్మలందుండు వాడు,
సర్వవిధధనములుగలవాడు, నగునాయుంద్రుని స్తుతించుచున్నాను.

వామదేవఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

3౫౩. దధిక్రావ్తో^{౩ ౧ ౩} అకారిషం^{౩ ౧ ౨౪} జిహ్వోరశ్వస్యవాజినః॥^{౩ ౧ ౩} సూరభినో^{౩ ౨ ౩} ముఖాకరత్ప్వన^{౧౨ ౩౨ ౩}
ఆయాగ్ం^{౧౨} షితారిషత్॥

(అశ్వరూపుడైన యగ్ని=దధిక్రావ) జయశీలుడు, అశ్వరూపుడు, వేగము
గలవాడు, నగుదధిక్రావదేవునియొక్క స్తుతినిజేయుచున్నాను. ఆదేవుడుమాయొక్క
ముఖములను (అనగానింద్రియములను) సువాసన కలవానింగా జేయుగాక. మా
యావులను వృద్ధినిందించుగాక.

మధుశ్చందఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

3౫౪. పురాంభిన్ద^{౩ ౧ ౩౧} ర్యవా^{౨౪} కవిరమితౌజా^{౩ ౧ ౧౨౪} అజాయత॥^{౨ ౩} ఇంద్రో^{౧౨ ౩} విశ్వస్య^{౩ ౨ ౩}
కర్మణో^{౧౨} ధర్తా^{౩౨} వజ్రేపురుష్టుతః॥^{౩౧ ౨ ౩ ౨}

ఈ యింద్రుడు (శ తు) పురములభేదించువాడు, (ఎల్లపుడు) యావనవంతుడు, మేధాని, విశేషబలముకలవాడు, సమస్తకర్మలను ధరించువాడు, వజ్రమునుబట్టుకొన్నవాడు, పలుపురచే స్తుతింపబడినవాడు నయ్యెను.

ఇట్లు చతుర్థాధ్యాయ ప్రథమఖండముపూర్ణము.

—:—

౪ అధ్యాయము.

౨ ఖండము.

స్రియమేధఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

కీ॥ ౧౨ ప్రప్ర వస్త్రీష్టుభ మిషం వస్తద్వీరామేందవే! ధియావో మేధసాతయే
౨౩౧ పురన్ధ్యా వివాసతి॥

ఓ అధ్వర్యమొదలగు ఋత్విజులారా! మూడుస్తుతులతోఁగూడిన హవిస్సును వీరులనుస్తుతించునట్టి యింద్రునికొఱకు సంపాదింపుడు. ఆయింద్రుడు మిమ్ము యాగము నాచరించినందుకు గొప్పప్రజ్ఞఫలముసంపాదింపఁజేయును.

వామదేవఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

కీ॥ ౩౧౨ కశ్యపస్య స్వర్విదో యావాహః సయుజావితి యయోర్విశ్వమపివ్రతం
౩౧౨ యజ్ఞంధీరా నిచాయ్య॥

సర్వజ్ఞుడైన (=కశ్యప) యింద్రునియొక్క యేరెండుగుఱ్ఱాలు కలవో, యే గుఱ్ఱములకు సర్వయాగములకుం గలిసియేపోవుట వ్రతమయియున్నదని స్వర్గస్థులైన

బుద్ధిమంతులు నిశ్చయించిచెప్పుచున్నాగో, (ఆయింద్రుడని యింద్రస్తుతి.)

ప్రియమేధఋషి-అనుష్టుప్పాద-ఇంద్రదేవత.

3౬౨. అర్చత^{౧౨౩} ప్రార్చత^{౧౨} సరఃప్రియమేధాసో^{౨౧౨} అచ^౩తా^{౧౨} అర్చన్తు^{౧౨} పుత్రకా^{౩౨౩౬} ఉ^౩ త^౨
పురమిద్ధృష్ట్యచ^౨తా^{౩౪}॥

కర్ణలునడిపించునట్టి ఋత్విజులారా! మీరుయింద్రునిబూజింపుడు. బాగుగాబూజింపుడు. ప్రియమేధర్షిగోత్రమందు బుట్టినవారలారా! మీరును బూజింపుడు. పుత్రులారా? మీరును బూజింపుడు. మఱియుస్తుతికర్తల కోర్కెలను బూరించునట్టి, శత్రులభయపెట్టునట్టి, యింద్రునిబూజింపుడు.

వధుస్సాదఋషి-అనుష్టుప్పాద-ఇంద్రదేవత.

3౬౩. ఉక్థమింద్రాయ^{౩౧} శగ్ంస్యం^{౨౪} వద్ధానం^౩ పురునిః^{౧౨} పి^౩ధే^{౧౨} శక్రో^౩ యధా^{౨౪}
సుతేషు^౩ ణో^{౧౨} రారణత్సభ్యేషు^{౩౧౨}॥

పలువుర (శత్రుల) వారించునట్టి యింద్రునికొఱకు వృద్ధికిసాధనమైన స్తోత్రముపఠింపఁదగియున్నది. ఇంద్రుడు మాపుత్రులందు సఖులందు నేవిధముగాధ్వనించుచుండునో అట్లు (స్తుతించఁదగియున్నది. అనఁగా మాపుత్రులు మిత్రులు మంచి వారని యింద్రుడు మెచ్చుకొనునట్లు స్తుతింపవలెనని తా॥)

ప్రియమేధర్షి-అనుష్టుప్పాద-ఇంద్రదేవత.

3౬౪. విశ్వా^{౩౧} సరిస్య^౨ వస్సతిమనా^{౩౨౩౧౨} సతస్య^౩ శవసః^{౧౨} ఏవై^{౧౨} శ్చ^౩ చర్షణీనా^{౩౨} మూతి^{౩౧}
హువే^౨ రథానాం॥^{౧౨}

సకలశత్రువులకు మీఁదఁబడినవారికి లొంగనిబలమున కధిపతియగు సింద్రు
నింగూర్చి యోమరుత్తులారా! మీ ప్రజలయొక్క గమనములతోడను, మీరధము
ల గమనములతోడను, రక్షణమునకుఁబిలుచుచున్నాను.

భరద్వాజఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౬౫. సఘాయస్తే దివో నరో ధియామ ర్తస్య శమతః! ఊతీన బృహతో
దివో ద్విషో అగ్రహో నతరతి॥

శాంతప్రవర్తనగల మనుష్యులలో మొఁగుచున్న నీ కర్మచేతను ఏ మానవుఁ
డు స్తుతించువాఁడగుచున్నాఁడో, వాఁడునరుఁడగును. (తక్కినవాఁడు మనుష్యుఁడే
కాఁడని తా॥) వాఁడుగొప్పగా దీపించునీరక్షణచేతఁబాపము నతిక్రమించునట్లు శాత్రు
వులనతిక్రమించును.

అశ్రీఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౬౬. విభోష్ట ఇంద్ర రాధసో విభ్వో రాతిశ్యతక్రతో! అథానో విశ్వచర్షణే
ద్యుమ్నగ్ం సుదత్రమగ్ం హయ॥

బహుకార్యములొనరించు సింద్రా! నీయొక్క విశేష ధనదానముగొప్పది.
కనుక సర్వమును జూచునట్టివాఁడా! శుభమయిన దానముకలవాఁడా! యింద్రా!
మాకుధనమునిమ్ము.

ప్రసక్-ఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత

౩౬౭. వయశ్చిత్తే పత త్రిణో ద్విపాచ్ఛతుష్పాదజాని! ఉషఃప్రారన్నతూగ్ం
రసు దివో అస్తేభ్యస్పరి॥

౧౪౨ [ఐంద్రోపర్వము. ఆంధ్ర వేదములు. అర. ఖం ౨.]

తెల్లనికాన్తిగల యుషోదేవతా! నీరాకననుసరించి ద్విపాద చతుష్పాదజంతు
వులును, త్రైక్కలుగల పక్షులును ఆకాశాంతములకును మీ యను గమనించుచున్నవి.

ఆప్త్యస్త్రీతఃఖుషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౬౨. అమీయేదేవా స్థన మధ్య ఆరోధనే దివః! కద్వః ఋతం కదమృతం
కాప్రత్నా వ ఆహుతిః॥

ఓ దేవతలారా! యే మీరు దీపించుసూర్యుని వెలుగువిషయమై యంతరిక్ష
మధ్యమందునున్నారో, ఆ మీ స్తోత్రవిషయమగు సత్యమేదేశమందు గలదు? అస
త్యమేస్థానమందున్నది? (ఎవరును తెలియలేరని తా॥) (అమృతం=అనృతం-మస్థానము
న-న.) పురాతనమైన మీఆహుతియెట్టిది? (ఆహుతి=దానమని యిచటియర్థము.)

వామదేవఃఖుషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౬౩. ఋచగ్ం సామయజుషా యాభ్యాం కర్మాణి కృణ్వతే వితే స చసి
రాజతో యజ్ఞం దేవేషు వక్షతః॥

ఏ రెంటితో (ఋక్సామములతో) జేయుకర్మలు చేయుచున్నారో, ఆసామ
మును, ఆఋక్కును, మేము పూజించుచున్నాము. ఆ రెండునుఋత్విజుల సభయందు
బ్రకాశించుచున్నవి. ఆ ఋక్సామములు దేవతలకు యాగమునంద జేయుచున్నవి.

ఇట్లు చతుర్థాధ్యాయ ద్వితీయఖండము సంపూర్ణము.

౪ అధ్యాయము.

౩ ఖండము.

—:౦:—

రేభఋషి - జగతీఛంద - ఇంద్రదేవత.

౩౨౦. విశ్వాఃపృతనా అభిభూతరం నరస్సజ్ఞాస్తతక్షురిన్ద్రం జజచుశ్చరాజనే!
 క్రశ్వేవరే స్థేమన్యామరీముతోగ్రమోజ్యంత రసం తరస్వినం॥

సమస్త సేనలును నాయకలయి యొకదానితో నొకటికలిసి (శత్రువులం) దిర
 స్కరించుచుండ్రుని దీక్షునిగాఁ జేసినవి. స్తుతికర్తలు తాము విగాజ్జిల్లుటకుఁగాను
 (సూర్యరూపుఁడయిన) యింద్రునింబుట్టించిరి. (వారియజ్ఞమున నింద్రుఁడావిర్భవించెనని తా॥)

సువేద - శైలూషిఋషి - జగతీఛంద - ఇంద్రదేవత.

౩౨౧. శ్రతేదధామి పథమాయ మన్యవేహన్యద్దన్యం నర్యం వివేరపః ఉ భే
 యత్వా రోదసీ ధావతామను భ్యసాతే శుష్మాత్ పృథివీ చిదద్రవిః॥

వజ్రాయుధధారీ! యింద్రా! నీముఖ్యమగు కోపముకొఱకు శ్రద్ధవహించు
 చున్నాను. ఏకోపముతో ననురుని నరులహితముకొఱకుఁ జంపితివో, (ఆకోపమనిపూ
 ర్వాన్వయము). మేఘముచేతనావరింపఁబడిన యుదకములను (ఈలోకమునకు) రాఁ
 జేసితివి. ఎపుడు భూమ్యాకాశములురెండును నిన్నులనుసరించినవో యపుడు విశాల
 మైన యంతరిక్షముగూడ నీబలమువల్లభయపడును.

వామదేవఋషి-జగతీఛంద-ఇంద్రదేవత,

322. సమేత విశ్వా ఓజసా పతిం దివో య ఏక ఇద భూరతిథి జానానాం।
సపూర్వో నూతన మాజిగీషం తంవర్తనీ ర ను వావృతం ఏక ఇత్॥

ఓసమస్తప్రజలారా! బలముచేత స్వర్గమునకు స్వామియైన ఇంద్రునిగూర్చి స్తుతిం
చుడు. హోమములాచరించుడు, ఇంద్రుడొక్కడే యాగకర్తలకు నతిథివలెఁబూజ
నీయుండగుచున్నాఁడు. పూర్వకాలమునాటి యా యిందుఁడు తనశత్రువులను జయిం
పదలచిన నూతనమైన స్తుతికర్తనుగూర్చి యొక్కడేమార్గములను నడిపించును.

సవ్యఆజ్ఞిరసఋషి-జగతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

323. ఇమేతే ఇంద్రతే వయం ఘృష్టత యేత్వారభ్య చరామసి ప్రభూ
వస్తా! న హిత్వదన్యో గిర్వణోగిరస్సఘత్ షోణీరివప్రతితద్ధర్యనో వచః॥

అధికధనముగలవాఁడా! పలువురచేతస్తుతింపబడువాఁడా! యే మేము నిన్ను
ఆధారముగాఁజేసికొని (యాగమందు) బ్రవర్తించుచున్నామో ఆ మేము నీవారము
స్తుతులకువశమగువాఁడా! నీకంటే నితరుఁడు ఒక్కఁడును స్తుతులను బొందజాలఁడు.
కనుకనీవు మాయొక్కస్తుతివాక్కును భూమితనభూతములను గోరునట్లు కోరుము!

విశ్వామిత్రఋషి-జగతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

324. చర్షణీధృతం మఘవాన ముక్ధ్యామింద్రంగిరో బృహతీరభ్యనూషత।
వావృనానం పురుహూతగం సువృక్తిభి రమర్త్య జరమాణం దివేదివే॥

మాస్తుతిరూపమయిన వాక్కులతో మనుజులనుబోషించువాడును, ధనవంతుడును, స్తుతింపఁదగినవాడును, బ్రతిక్షణము బలాదులతో వృద్ధి నొందువాడును, బహుమందిచే స్తుతింపఁబడినవాడు, మరణధర్మము లేనివాడు, మంచివాక్కులతోఁ బ్రతిదినమును స్తుతింపఁబడుచున్నవాడును, అగు నింద్రుని అందఱును స్తుతింపుడు.

కృష్ణ ఆంగీరసఋషి-జగతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

32౫. అచ్ఛావ ఇంద్ర మతయః స్వర్యవాః సప్రీచీర్విశ్వా ఉశతీ రనూషతః
 పరిష్వజస్త జనయో యథాపతిం మర్యం న శున్ధ్యం మఘవా న
 మూతయే॥

స్వర్గముతోఁగలసియున్నట్టి, వ్యాపించినట్టి, కోర్కెలుగల స్తుతులు ఈశ్వరుఁడైన యింద్రుని అభిముఖముగాస్తుతించుచున్నవి. భార్యలుమత్త్యుడగు భర్తను గాఁగి లించునట్లు శుద్ధుఁడును ధనవంతుఁడునగు నింద్రునిరక్షణము కొఱకుఁ గాగిలించుచున్నవి.

సవ్యఋషి-జగతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

32౬. అభి త్యం మేషం పురుహూత మృగ్మయ మింద్రం గీర్భిర్మదతా వసవో
 అణవం యస్యద్యా వో న విచరన్తి మానషం భుజేమగ్ం హిష్ఠ
 మభి విప్రమర్చత॥

ఆ మేషరూపుడైనట్టి, (మేష=గొట్టె) పలువురచేతఁ బిలువంబడునట్టి, స్తుతి మంత్రములతోఁగొనంబడినట్టి, ధనములకు నివాసమయి ట్టి, యింద్రుని యోస్తుతికర్తలారా! స్తుతులతోనభిముఖునిగాఁ జేసికొనుడు. ఏ యింద్రుని కార్యములు మానవ

జాతికి హితములై సూర్యకిరణములువలెను భోగముకొఱకుఁ బ్రవర్తించుచున్నవో
ఆ మేధావియగు నింద్రునిబూజింపుడు (ఇంద్రుఁడు పూర్వకాలమున మేధాతిథి
యాగముచేయుచుండఁగా గొఱ్ఱహూపముధరించివచ్చి యతని సోమమును ద్రావినాఁ
డుగనుక ఋషియాతనిని గొఱ్ఱయనిపిలిచెనని కథ. కాని మేష=పోరాడువాఁడు అని
యర్థముకూడఁ గలదని భాష్యమందీపక్షాంతరము వ్రాసినందున యుద్ధవీరుఁడని
యర్థము సమంజసమగును.)

సవ్యముషి-జగతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

322. ^౨త్యగ్ం ^౩సుమేవం ^౨మహయా ^౩స్వర్విదగ్ం ^౩శతంయస్య ^౨సుభువస్సాకమీరతే
^౨అత్యం ^౩న ^౩వాజగ్ం ^౩హవనస్యదగ్ం ^౨రథమేంద్రం ^౩వవృణ్యామవసే
^౩సువృక్తిభిః

శత్రువులతోఁబోరాడుచున్న సూర్యునియెఱింగిన ఆయింద్రుని యోయధ్వ
ర్యుఁడా! బాగుగాఁబూజింపుము. నూఱుపర్యాయములు ఆహ్వానమునుగూర్చి వేగ
ముగావచ్చి వెల్లుచున్న యింద్రరథమును స్వారిచేయుగుఱ్ఱమునువలె గౌరవింపుము.
(మన్ననతోవాడుకొనుమని తా॥)

భరద్వాజముషి-జగతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

323. ^౩ఘృతవతీ ^౩భువనా ^౩నా ^౩మభిశ్రీయోర్వీ ^౩ప్యధ్వీ ^౩మధుదుష్ఠే ^౩సుపేశసా॥
^౩ద్యావాప్యధివీ ^౩వరుణస్య ^౩ధర్మణా ^౩విష్కభితే ^౩అజరే ^౩భూరిరేతసా॥

భూమ్యంతరిక్షములు ఉదకవంతములగుఁగాక. భూతముల కాశ్రయములగుఁ
గాక. విశాలములై విస్తరించునవి ఉదకమును స్రవింపఁజేయునవియు, మంచిరూపము

కలవియు, వరుణుని (=సర్వనిచూచుకుండు) ధారణచేత వేత్స్వేఱ ధరింపఁబడినవియు, నిత్యములును, అనేకకార్యములుకలవియు, నగుంగాక.

మేధాతిథిఋషి-మహాపం క్తిఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౭౯. ఉ^{౩౧}భే^{౨౪}య^౩ది^౧ంద^౩ రో^{౧౨}ద^౩సీ ఆ^౩ప^౨ప్రా^{౩౧}థో^౧షా ఇ^౩వా మ^౩హా^{౧౨}స్తం^౨త్వా^{౩౧}మ^౩హీ^{౧౨}నా^౨గ్ం
స^{౩౧}మా^౨జం చ^{౩౨}ర్షణీ^{౩౧}నాం దే^{౩౧}వీ జ^{౨౪}ని^౩త్ర్య జీ^౩జస ద్భ^౧దా జ^{౨౪}ని^౩త్ర్య జీ^౩జనత్ ||

ఓ యింద్రా! ద్యులోక భూలోకములరెంటిని నీవేకారణముచేత (నీతేజస్సుతో) ఉషస్సుపూరించినట్లు పూరించితివో, ఆకారణముచేతనే గొప్పవారికింగూడ నాయకుఁడవును, మనుష్యులకుఁగూడ నీశ్వరుఁడవునయిన, నిన్నుతల్లియయిన యదితి దేవిక నెను. ఎందువల్లనీమె యిట్టిపుత్రునింగన్నదో, యందువల్లనామె స్తుతింపఁదగిన దయ్యెను. మంచితల్లియయ్యెను.

ఋషి. వ్రాత్యుఁబడలేదు. కాని మేధాతిథిఋషియే-జగతీఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౮౦. ప్ర^{౨౩౧౨}మ^౩న్ది^{౧౨}నే పి^{౩౧౨}తు^౩మ^{౨౩}ద^౩ర్చ^౨తా వ^{౨౩౨}చో^౨చుః కృ^{౩౧౨}ష్ణ^౩గ^{౩౧౨}ర్భా ని^{౩౧౨}ర^౩హ^౩న్పు^{౩౧౨}జి^౩శ్వ^{౧౨}నా
అ^{౩౨౩}వ^౩స్య^{౧౨౩}వో వృ^{౧౨౩}ష^{౧౨}ణం వ^{౧౨}జి^౩ద^౩క్షి^౩ణం మ^{౩౧౨}రు^౩త్వ^౩న్తగ్ం స^{౩౧౨}ఖ్యాయ హు^౩వే
మహి||

(ఇదిగర్భప్రావిణీ ఉపనిషత్తు) ఓ ఋత్విజులారా! స్తుత్యర్హుఁడయిన యింద్రుని కొఱకు హవిస్సుల నెడునన్నముతోఁ గూడినస్తుతివాక్కును బాగుగాఁనుచ్చరింపుఁడు. ఏ యింద్రుఁడు ఋజశ్వీయను రాజర్షియగు సఖునితోఁగూడినవాడై కృష్ణుఁడనెడు నసురునిగర్భవత్తులైన భార్యలనుజంపెను. (ఇచటంగూడకృష్ణ అనఁగామేఘము-దాని గర్భస్థజలము. అనియర్థమురావచ్చును.) రక్షణమునుగోరిన మీరు వర్షమునుగురి

౧౪౮ [ఐంద్రపర్వము.

ఆంధ్రవేదములు.

అర. ఖంర.]

యించునట్టి, వజ్రాయుధముకుడిచేతిలోఁగలట్టి, యింద్రుని స్నేహముకొఱకుఁబిలుచుచున్నారు.

చతుర్థాధ్యాయమున దృతీయఖండము సమాప్తము.

౪ అధ్యాయము.

౪ ఖండము.

(పదనయదివరకు కకుప్పందము. తరువాత పదియేడు ఉష్ణిహంధములు.
పదు నెన్నిదవది విరాట్పందము.)

నారదఋషి-కకుప్పంద-ఇంద్రదేవత.

౩౮౧. ఇంద్రసుతేషు సోమేషు కృతుం పునీష ఉక్త్యం! విదే వృధస్య దక్షస్య
మహాగ్ం హిషః॥

ఓ యింద్రా! సోమములభిషవింపఁబడినవై యుండఁగా (వాఁటింద్రావి) యాగ
కర్తను స్తుతికర్తను బవిత్రులఁజేయుచున్నావు. గొప్పదైనట్టి, వృద్ధికలిగించునట్టి, బల
ముయొక్క లాభముకొఱకు నాయింద్రుఁడు గొప్పవాఁడు గదా! (బలమిచ్చుటలో
తగినవాఁడని తా॥)

గోషూక్తి-అశ్వసూక్తిఋషులు-ఇంద్రదేవత.

౩౮౨. తము అభిప్రాయత పురుహూతం పురుష్టుతం! ఇంద్రం గీర్భిస్తవిషమా
వివాసత॥

పలుపురచేబీలువఁబడినవాఁడు, పలుపురచేస్తుతింపఁబడినవాఁడు, నగునాయం
ద్రుని గూర్చిబాగుగా గానముచేయుఁ (ఛోస్తుతికర్తలారా!) గొప్పవాఁడయిన యిం
ద్రుని వాక్కులతోనేవింపుఁడు.

గోషూక్తి-అశ్వస్థూక్తిఋషులు-ఇంద్రదేవత.

౩౫౩. తంతే మదం గృణీమసి వృషణం పృథుసాసహిం డ్లోక కృత్ను
మద్రివో హరిశ్రియం॥

ఓ వజ్రధారీ! సోమపానమువల్ల నీకుఁగలిగినమదమును ప్రశంసించుచున్నాము.
(ఆమదము) లోకములనిలుపునది, హరియనుగుఱ్ఱములాధారముగాఁగలది. యుద్ధ
ములందోర్పుగలిగించునది, వర్షముకురియించునది, అయియున్నది.

పర్వతఋషి-ఇంద్రదేవత.

౩౫౪. యతోమ మింద్రో విష్ణవి యద్వాఘత్రిత ఆప్త్యే యద్వా మరుత్సు
మందసే సమిందుభిః॥

ఓ యింద్రా! విష్ణువుసోమపానమునకురాగా ఇతరులయూగమందావిష్ణువు
తోఁగలిసి నీవుసోమముత్రాగుచున్నావు సరే! మరుత్తులతోఁగలిసి సోమపానముచేసి
మదించుచున్నావు. సరే! ఆప్తపుత్రుఁడైన త్రితర్నియూగమందు సోమముత్రాగుచు
న్నావు. సరే! మా యూగమందుఁగూడ శ్రేష్ఠమయిన సోమములు త్రావి
హర్షమొందుము.

విశ్వమన వై యశ్వఋషి-ఇంద్రదేవత.

౩౫౫. ఏదుమధోర్మదింతరగ్ం సింఛాధ్వర్యో అన్ధసః ఏవా హి వీర స్తవత్
సదావృధః॥

౧౫౦ [ఐంద్రపర్వము. ఆంధ్రవేదములు. అ. ౪. ఖం. ౪.]

ఓ అధ్వర్యుడా! (ఋత్విజులలోనొకనిసంజ్ఞ) మదముగలిగించుసోమకూపాన్న
ముయొక్క మిగుల మదముగలిగించురసమునే యింద్రునికొఱకు సమర్పించుము
వీరుడును, సర్వదావృద్ధినొందువాడు, నగునింద్రుడు స్తుతిపఱచుచున్నాడుగదా!
(కనుకనతనికేసోమమిమ్ముని తా॥)

ఋషిచ్ఛందములు పూర్వోక్తములు-ఇంద్రదేవత.

౩౫౬. ఏ^౩ద^౩ మి^౧ంద్రాయ^౨ సి^౩చత^{౧౧} పి^౩బా^౧తి^౩ సో^౧మ్యం^{౨౪} మధు^౧ ప్ర^{౨౪}రాధా^౧ంసి
చో^౩దయ^౨తే మహి^౩త్వ^౨నా॥

ఓ ఋత్విజులారా! సోమమును యింద్రునికొఱకు (క్షీరాదివస్తువులతోఁ
గూర్చి) సిద్ధపఱపుడు. సమర్పింపుడు. మదకరమగునాసోమము నతఁడుద్రావు
గాక. (త్రావి) ఆయింద్రుడుమహిమచేత నన్నములను స్తుతికర్తలకిచ్చును.

ఋషిచ్ఛందములు పూర్వవతు-ఇంద్రదేవత.

౩౫౭. ఏ^౨తో^౩ ని^౨వ్దం^౩గ్ం^{౧౨౩} స్త^{౧౨}వా^౩మ^౩ సఖాయ^౨ స్తో^{౧౨}మ్యం^౩ నరం^{౧౨} కృ^౩ష్టి^౧ర్యో^౩
వి^{౨౪}శ్వా^౩ ఆ^౩భ్య^౨స్తే^౩ క^౨ ణ్^౨త్॥

ఓ మిత్రులారా! శీఘ్రముగారండు. నాయకుఁడగుచు స్తోత్రార్హుడైన యా
యింద్రునిస్తుతింతుము. ఏ యింద్రుడు ఒకఁడే (అసహాయుడెయని తా॥) శత్రుసేనల
నుదిరసకరించును. (కనుకనాతనిస్తుతింతుమని తా॥)

నృమేధఋషి-ఇంద్రదేవత.

౩౫౮. ఇ^{౧౨}ంద్రాయ^౩ సా^{౧౨}మగా^౩యత^౩ వి^{౧౨}ప్రాయ^౩ బృ^౩హ^౨తే^౩ బృ^౩హ^౨త్^౩ బ్ర^౩హ్మ^౩కృ^౨తే^౩
వి^౩పశ్చి^{౧౨}తే^౩ ప^౩న^{౧౨}స్య^౨వే॥

ఓయుద్ధాతలారా! మేధావియు, గొప్పవాఁడును, అన్నముఁగలిగించువాఁడు, విద్వాంసుఁడు, స్తుతినిగోరువాఁడునునగు నింద్రునికొఱకు బృహత్తనుపేరుగల సామమును బఠింపుఁడు.

గోతమఋషి-ఇంద్రదేవత.

౩౫౯. య ఏక ఇద్వదయతే వసు మర్తాయ దాశుషే! ఈశానో అపఃప్రీతిష్కృత
ఇంద్రో అజ్గ||

ఏ యింద్రుఁడు ఒక్కఁడే హవిస్సులిచ్చునట్టి మనుష్యునికొఱకు ధనమును విశేషముగానిచ్చును. ఇతరులెదిరింప శక్యముకానియింద్రుఁడు శీఘ్రము సర్వజగత్తున కీశ్వరుఁడగుచున్నాఁడు.

విశ్వమనాఋషి-ఇంద్రదేవత.

౩౬౦. సఖాయ ఆ శిషామహే బ్రహ్మాండాయ వజ్రణే! స్తుష డౌషు వో
నృతమాయ ధృష్ణవే!

మిత్రులగుఋత్విజలారా! వజ్రహస్తఁడగు నింద్రునికై స్తోత్రమును మనము పలుకుచున్నాము. మీయందఱికొఱకును, అందిఱునరులకు నాయకుఁడును, శత్రువుల నణంచువాఁడును, అగునాయింద్రునకు నేనేస్తుతినిజేతును.

చతుర్థాధ్యాయమునఁ జతుర్థఖండము పూర్ణము.

౪ అధ్యాయము.

౫ ఖండము.

ప్రగాధఋషి-ఉష్ణిక్చందము-ఇంద్రదేవత.

౩౯౧. గృణేతదింద్ర తేశవ ఉపమాం దేవతాతయే యద్ధగ్ంసి వృత్రమోజసా
శచీపతే॥

ఓ యింద్రా! నీయొక్క-ఆబలమును యజమానుని సమీపమందు స్తుతిం
చుచున్నాను. ఏమంటే-ఓ శచీపతీ! బలముతోనీవు వృత్రునింజంపితివి-కనుక.

భరద్వాజఋషి-ఉష్ణిక్చందము-ఇంద్రదేవత.

౩౯౨. యస్యత్యచ్ఛంబరం మదే దివోదాసాయ రన్ధయన్ అయగ్ంస సోమ
ఇంద్రతే సుతః పి బ॥

ఇంద్రా యేసోమముయొక్క మదముకలిగియుండఁగా శమ్భరాసురుని దివో
దాసునికొఱకుఁజంపినవాడవు. అదిప్రసిద్ధము. ఇంద్రా! ఆ యీసోమము నీకొఱ
కునభిషవింపఁబడినది. కనుకదానింద్రావుము.

నృమేధఋషి-ఉష్ణిక్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౯౩. ఏన్ద్రోనో గధిప్రియ సత్రాజిత గోహ్య గిరి ర్న విశ్వతః పృథుః
పతి ర్ద్రివ॥

(అందఱకు) బ్రీయమగువాడా! చాలమంది శత్రువులజయించువాడా!

యెవరునుదిరస్కరింప శక్యముకానివాఁడా! పర్వతమువలె నన్నిటికంటె గొప్పవాఁడవు, స్వర్గమునకుఁబతివి యగుసేవు ఇంద్రా! మావద్దకురమ్ము.

పర్వతఋషి-ఉష్ణిక్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౯౮. య ఇంద్ర సోమపాతమో మదః శవిష్ఠ చేతతి యేనా హగ్ంసి
 న్యాకృతిణం తమోమహే॥

ఓ యింద్రా! యే నీవుబాగుగాసోమపానము చేయువాఁడవు, బలవంతుఁడవు నగుదువో, ఆ నీ సోమపానమదము బాగుగా (చేయవలసినపనులను) ఎఱుంగును. ఏమదముతో హింసకులనుజంపుచున్నావో, ఆమదముతోఁగూడిననిన్ను యాచించుచున్నాము.

ఇరిమిరిఋషి-ఉష్ణిక్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౯౯. తుచేతునాయ నోతత్సుద్రాఘీయ ఆయుజీవసే! ఆదిత్యాసః సుమహాసః
 కృష్ణోతన॥

మంచితేజస్సుకలయో యాదిత్యులారా? మాపుత్రునికొఱకుఁ బౌత్రునికొఱకుజీవనాధారమగు దీర్ఘాయువునుజక్కగాఁజేయుము.

విశ్వమనాఋషి-ఉష్ణిక్చంద-ఇంద్రదేవత.

౪౦౦. వేత్థా హినిఋతీనాం వజ్రహస్త పరివృజం! అహ రహః శున్ధ్యః
 ప రి ప దామివ॥

వజ్రముచేతిలోగలవాఁడా! ఉపద్రవముకలిగించు రాక్షసులఁజంపుపని ప్రతి
దినమునందును సూర్యుఁడు పక్షులుస్వస్థానమునకు రాకపోకలు చేయుట నెఱింగినట్లు
నీవేయెఱుంగుదువు (ఉదయమునస్వస్థానమువిడుచుట సాయంకాలము స్వస్థానము
నకువచ్చుట) లేక శుద్ధ్యుఁడైన బ్రాహ్మణుఁడు సూర్యోదయముకాఁగానే తన
కర్మ నెఱింగినట్లని యింకొకర్థమువ్రాసెరి.

ఇరిమిరిఋషి-ఉష్ణిక్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౯౭. ^౧అపామీవా ^{౨౪౩}మపస్రిధమప ^{౨౩౨}సేధత ^{౩౨}దుర్మతిం ^{౧౨}ఆదిత్యాసో ^౩యుయో
^౨తనానో ^౩అగ్ం ^౩హసః॥

ఓ యాదిత్యులారా! రోగమును శమింపజేయుఁడు. బాధకుఁడగు శత్రుని
దొలఁగించుఁడు. మాకుదుఃఖమునుదలఁచినవానిని దూరముత్రోసివేయుఁడు. మమ్ము
బాపములనుండి వేఱుఁజేయుఁడు.

వసిష్ఠఋషి-విరాట్చంద-ఇంద్రదేవత.

౩౯౮. ^{౨౩}పిబాసోమ ^{౧౨}మింద్ర ^౩మందతు ^{౧౨}త్వాయంతే ^౩సుషావ ^{౧౨}హర్యశ్వాద్రీః
^౩సోతుర్బాహుభ్యాగ్ం ^{౧౩}సుయతో ^{౧౨}నార్వా॥

ఓ యింద్రా! సోమమునుద్రావుము. ఆసోమమునినుమదింపజేయుఁగాక. హరి
యను రెండుగుఱ్ఱాలుకలవాఁడా! కల్పేములతో నశ్వముపట్టుకొనఁబడిన విధమున,
ఋత్విజుని బాహువులతో బట్టుకొనఁబడిన శిల యీ సోమమును అభిషవించెను.
(పిండెననియర్థము.)

చతుర్థాధ్యాయమున బంచమఖండము సమాప్తము.

౪ అధ్యాయము.

౬ ఖండము.

సౌభరిఋషి-కకుష్పంద-ఇంద్రదేవత.

౩౯౯. అభా^౩త్ప^౨వ్యో^౨ అనాత్వ^౩ మనాపిరింద^౩ జనుషా^౨ సనాదసి^౩ యుధేదా^౨
 పితవ్య^౩ మిచ్చసే॥

ఓ యింద్రా! నీవుజన్మతోనే శత్రువులు లేనివాడవు. నిమిమించువాడును లేనివాడవు. (అనఁగానీవేనియంతవు.) బంధువులు లేనివాడవు. (సర్వసముడవని తా॥) చాలకాలమునుండి యిట్టివాడవు. బంధుత్వమును యుద్ధముకొఱకుఁగోరుచు న్నావు. (స్తుతికర్తలుయుద్ధసాహాయ్యము కోరినపుడు వారిసఖ్యముచేతువని తా॥)

సౌభరిఋషి-కకుష్పంద-ఇంద్రదేవత.

౪౦౦. యోన^౧ ఇద^౨ మిదం^౩ పురాప్రతస్య^౨ ఆనినాయత^౩ మువస్తువే^౨ సఖాయ^౩
 ఇంద^౧ మూతయే॥

సఖులగు ఋత్విగ్యజమానులారా! యే యింద్రుడు పూర్వము యీకనంబ డుచున్న శ్రేష్ఠధనమును మనకొఱకుఁ దెచ్చియిచ్చెనో, ఆయింద్రునేమీకు ధనలాభ ముకొఱకురు, రక్షణముకొఱకును, నేను (సౌభరిఋషి) స్తుతించుచున్నాను.

సౌభరిఋషి-కకుష్పంద-ఇంద్రదేవత.

౪౦౧. ఆగస్తా^౧ మారిషణ్యత^౨ ప్రస్థావానోమాపస్థాత^౩ సమన్యవః^౨ దృఢాచిద్య^౩
 మయిష్ణవః॥

గమనశీలరయిన మరుత్తులారా! మావద్దకురండు. (రాకుండుటచే) మమ్ము బాధింపకుండు. సమాన తేజస్సుకలవారలారా! దృఢమయిన (పర్వతాది) వస్తువులు గూడ మీస్వాధీనమునఁ ద్రిప్పుకొనువారలారా! మమ్మువిడిచి యితరత్రాండండు కుండు.

సౌభరిఋషి-కకుష్ఠంద-ఇంద్రదేవత.

రం. ౨. ఆయాహ్యాయ మిందవేత్త్వపతే గోపత ఉర్వరాపతే సోమగ్ం సోమ పతేపిబ||

ఓ యశస్వామీ! గోపతీ! సస్యముతోడనుండు భూమికీశ్వరుడా! యింద్రా! దీపించునీకొఱకు నీసోమము అభివవింపఁబడెను. కనుకరమ్ము. ఓ సోమపతీ! ఇంద్రా! సోమముచుద్రావుము.

సౌభరిఋషి-కకుష్ఠంద-ఇంద్రదేవత.

రం. ౩. త్వయాహ స్విద్యుజా వయంప్రతి శ్వసంతం వృషభ బ్రువీమహి|
సగంధిస్తే జనస్య గోమతః||

వర్షముకురియించునట్టి యింద్రా! గోవులుమొదలయినవి కలయుద్ధమందు (కోపముతో) బుసకొట్టుచున్నశత్రువును సహాయుడవుగానున్న నీచేతనేకదా! యెదిరించి పలుకఁగలుగుచున్నాము.

సౌభరిఋషి-కకుష్ఠంద-ఇంద్రదేవత.

రం. ౪. గావశ్చిద్ధా సమన్యవ స్సజాత్యేన మరుతః సబన్ధవః| రిహతే కకుభో
మిధః||

• సమానతేజస్సుకల యోమరుత్తులారా! (మీతల్లులయిన) గోవులు కూడ సమానబంధువులుకలవై (తూర్పుమొదలగు) దిక్కులకుంబోయి ఒకదానినొకటి నాకుచుండునుగదా!

నృమేధఋషి-కకుష్ఠంద-ఇంద్రదేవత.

రం౫. త్వం స ఇంద్రా భరఃజో నృష్ణం శతక్రతో విచర్షణే ఆవీరం
పృతనాసహం॥

ఒహుకర్మలాచరించునింద్రా! సమస్తమునుజూచుచున్నవాడా! నీవుమాకు బలమునుధనమును దెచ్చియిమ్ము. వీరుడవు సేనలను ఓడించువాడవు నగునిన్ను బిలుచుచున్నాము.

నృమేధర్షి-కకుష్ఠంద-ఇంద్రదేవత.

రం౬. అధాహీంద్ర గీర్వాణ ఉపత్వా కామఈమహే సస్యగ్మహే ఉదేవగ్మస్త
ఉదభిః॥

స్తుతులకులొంగునట్టివాడా! యిప్పుడునిన్ను గోరికనిమిత్తము యాచించుచున్నాము. నీటితోనడుచువారలు దోసిలిపట్టి నీటితో (దగ్గఱవారిపైని విలాసార్థము) చల్లునట్లు నీమీదస్తుతులను జల్లుచున్నాము. (స్తుతించుచున్నామని తా॥)

సౌభరిఋషి-కకుష్ఠంద-ఇంద్రదేవత.

రం౭. సీదస్తస్తే వయో యథా గోశ్రీతే మధౌ మదిరే వివక్షణే అభిత్వా
మింద్రో నోనుమః॥

ఓ యీద్రా! పాలుపెటుగులతోఁగలిసినట్టి, మదముఁగలిగించునట్టి, స్వర్గమునుబొందింపఁదగినట్టి, నీయొక్క-సోమమువద్ద పక్షులుమూగినట్లు మేముచేరి నిన్ను స్తుతించుచున్నాము.

సౌభరిఋషి-కకుచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౪౦౮. ^{౩ ౨ ౩ ౧ ౨}వయముత్వామ ^{౩ ౨౪}పూర్వ్యస్థారం న ^{౩ ౧ ౨}కచ్చిద్భరంతో ^{౩ ౧ ౨}వస్యవః! ^{౧ ౨}వజ్రేం
^{౩ ౧}చిత్రగ్ం ^౨హవామహే॥

వజ్రముధరించువాఁడా! క్రొత్తగాఁ గనఁబడువాఁడా! (ప్రతియూగమునకు ఆపుడేవచ్చుటచేతఁ గ్రొత్తగాఁగనుపించునని తా॥) నిన్ను (సోమాది హవిస్సులతో) బోషించుచున్న మేము అనేకరూపములుగానున్న సన్నేరక్షణముఁ గోరినవారమై (ధాన్యాదుల నింట్లోపోయుమనుష్యుఁడు) బలమైనవానినొకని (సహాయార్థము) పిలుచునట్లు నిన్నుంబిలుచుచున్నాము.

ఇట్లుచతుర్థాధ్యాయమున షష్ఠఖండము పూర్ణము.

—:౦:—

౪ ఆధ్యాయము.

౭ ఖండము.

గౌతమఋషి-ఇది మొదలు ౧౭ శంక్షిచ్ఛందము-“నతం” అను ౧౮ వది బృహతీచ్ఛంద.

౪౦౯. ^{౩ ౧ ౩ ౧}స్వాదోర్ధితా ^{౨ ౩ ౨ ౩}విషూవతో ^{౧ ౨}మధోః ^{౩ ౪ ౨౪}పిబన్తిగౌర్యః ^౧యా ^{౨౪}ఇంద్రదేణ ^{౩ ౧}సయా
^{౨ ౩}వరీ ^{౨ ౩ ౧ ౨}పృష్ణామదన్తి ^{౩ ౨ ౩}శోభథా ^{౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨}వస్వీరనుస్వరాజ్యం॥

రసవంత్తు అన్నియోగములందిట్లే వ్యాపించిన సోమరసమును గౌరవణా-
ముగల (=గోధుమరంగు) గోవులుత్రాగుచున్నవి. ఏ గోవులింద్రునితోఁగలిసి నడచు
చు మదించుచు వర్షించుచున్నవో, అవిశోభించుచున్నవి. నివాసాధారములయిన యా
గోవులు ఇంద్రునిరాజ్యమును దమరాజ్యమని గర్వించుచున్నవి.

గౌతమబుద్ధి-పంక్తిచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

రగం. ౩౨ర ౩ ౨ఉ ౩ ౧ ౨ ౩౨౩ ౧ ౨ ౧ ౨ ౩౧
 ఇతాహీసోమ ఇన్నదో బ్రహ్మ చకార వద్ధకనం | శవిష్ఠ వజ్రినో
 ౨ ౩ ౧ ౨ర ౩ ౨౩ ౨౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
 జసా పృథివ్యా నిశ శా అహిమర్చన్నను స్వరాజ్యం ||

మహాబలవంతుడా! వజ్రాయుధధారీ! యింద్రా! యీవిధముగానే సోమ
మును నీవుతీసికొనంగా స్తుతికర్తనిన్నుప్రార్థించు స్తోత్రమును జేయుచున్నాడు.
కనుకనీవుబలముతో భూమివద్దనుండివచ్చిన వృత్రుని నిశ్చేషముగా భూమిలోనికింబం
పితివి. (చంపితివనితా॥) నీస్వరాజ్యమును (స్థాపించుకొంటివి.)

ముఖ్య చ్ఛందస్సులు పూర్వవతు-ఇంద్రదేవత.

రంగ. ఇందో³ మదాయ¹ వావృ³ ధే¹ శవసే³ వృత్రహ³ నృభిః¹ తమిన్న³ హతాన్వ³
జిఘాతిమ¹ ర్భే³ హవావహే³ సవాజేషు¹ ప్రనో¹ విషత్³॥

మేఘమును జీల్చునట్టి యింద్రుఁడు మదముకొఱకు, బలముకొఱకును, ఋత్వి
జులచేత వృద్ధిపొందింపఁబడెను. (స్తుతులతోననితా॥) ఆయింద్రునేగొప్ప యుద్ధము
లందు మాకురక్షకునింగాఁ బిలుచుచున్నాము. చిన్నయుద్ధములందును బిలుచుచు
న్నాము. (పిలువంబడిన) యింద్రుఁడు యుద్ధములలో మమ్మురక్షించుఁగాక.

ఋషి, ఛందములు పూర్వవతు-ఇంద్రదేవత.

౪౧౨. ఇంద్రతుభ్య మిదద్విహోఽనుత్తం వజ్రీన్ వీర్యం! యద్ధత్యం మాయినం
మృగం తవ త్యన్మాయయా వధీరచాన్ననుస్వరాజ్యం॥

(అద్రి=మేఘము) మేఘవాహనుడా! వజ్రాయుధధారి! నీవీరకృత్యమే శత్రువులు తిరస్కరింపశక్యముకానిది. ఏ వీర్యముచేత మాయతో మృగరూపమునొందిన యా వృత్రుని నీవును మాయతోనేచంపితివి. కనుక నీయే వీర్యముకలదో అదిప్రసిద్ధమగునట్లు నీస్వరాజ్యమును బోషించితివి

ఋషి, ఛందములు పూర్వవతు-ఇంద్రదేవత.

౪౧౩. ప్రేహ్యాభీహి ధృష్ణుహి నతే వజ్రో నియగ్ం సతే ఇంద్రన్మృగం
హితే శవో హవో వృత్రంజయా అపోఽచాన్నను స్వరాజ్యం॥

ఇంద్రా! గట్టిగానడువుము. ఎదిరింపుము (శత్రువులననితా॥) తిరస్కరింపుము. నీవజ్రములొంగిపోదు. నీబలముపురుషులను లొంగదీయును. కనుక మేఘమునుగొట్టుము. ఉదకములనుజయించుము. (ఆనగాసంపాదించుమనితా॥) నీస్వరాజ్యమునుస్థాపించుకొమ్ము.

ఋషి, ఛందములు పూర్వవతు-ఇంద్రదేవత.

౪౧౪. యదాదీరత ఆజయో ధృష్ణవే ధీయతేధనం! యత్త్వామదచ్యుతా హరీ
కగ్ం హనః కం వసో దధోఽస్మాగ్ం ఇంద్ర వసోదధః॥

(కథ-రహూగణునిపుత్రుడు గోతముడు కురుస్సంజయ దేశముల రాజులకుఁబురోహితుడు. ఆరాజులకుశత్రువులతో యుద్ధముకల్గినపుడు ఇంద్రునిస్తుతించి

వారికిజయముకలిగించెనట!) ఎపుడుయుద్ధములుప్రారంభించెనో, యపుడుశత్రువులను అణచివేయునట్టి (వారి) ధనములనుఒడుచుకొనునట్టి, యింద్రా! ఆయుద్ధములందు శత్రువులమదమును గఱగించు నీహరియను రెండుగుఱ్ఱములను రథమందుఁబూన్పుము. నిన్ను సేవింపనివాని నెవనినైనఁజంపుదువు. సేవించినవానికెవనికైన ధనము నిత్తువు. కనుక నింద్రా! మారాజులకు ధనమునిమ్ము.

ఋషిచ్ఛందములు పూర్వవతు-ఇంద్రదేవత.

ర౧౫. అక్షన్నమీ మదస్త హ్యవ ప్రియా అధూషత| అస్తోషత స్వభానవో
విపా) నవిష్మయా మతీ యోజా న్వింద్రతే హగీ॥

ఓ యింద్రా! (నీవిచ్చినయన్నములను) యజమానులు భక్షించిరి. తృప్తిని బొందిరి. ప్రియములైనతమశరీరములు గదలించిరి. (రుచియెక్కువగుటచే శరీరము పులుకరించెననితా॥) కాన్తిమంతులు మేధావులైనఋత్విజులను మిగులఁగ్రోత్తదియగు స్తుతితో నిన్నుస్తుతించిరి. కనుకనింద్రా! హరియనుపేర్ల గుఱ్ఱములను శీఘ్రము రథమునకుంబూన్పుము.

ఋష్యాదులు పూర్వవతు.

ర౧౬. ఉపోషు శృణుహిగిరో మఘవాన్నాతథా ఇవ కదానసానసృతావతగ
కర ఇదర్థయాస ఇద్యోజా న్వింద్రతే హగీ॥

ధనవంతుఁడవగునింద్రా! మాస్తుతులసమీపించివినుము. నీవుపూర్వమెట్లు (మమ్ము అనుగ్రహించితివో) అట్లే (ఉండుము) మారకుము. మమ్ము సత్యమయిన స్తుతివాక్కులు కలవారింగా నెపుడుచేతువు? (స్తుతివాక్కులను) నీవునుగోరుచుంటివి కదా! వఱియునో యింద్రా! నీగుఱ్ఱాలను శీఘ్రముగారథమందుఁగూర్పుము.

త్రితఋషి-పక్షిచ్ఛందమే-విశ్వేదేవదేవత.

క౧౭. చంద్రమా^{౩ ౧ ౨} అపస్విత^{౩ ౨} నారా^౧ సుపణో^{౨ ౩} ధావతే^౧ దివి^{౩ ౨} నవో^{౧ ౨} హిరణ్య
నేమయః^{౩ ౧} పదం^౨ విస్తన్తి^{౩ ౧} విద్యుతో^౨ విత్తం^{౩ ౧} మే^౨ అస్య^{౩ ౧} రోదసీ॥

అంతరిక్షముననున్న, యువకమయమైన, మండలంబుమధ్యను వర్తించుచున్న, సుపర్ణనామముకల సూర్యకిరణములతోఁగూడిన చంద్రుఁడు ద్యులోకమునందు శీఘ్రముగా (ఒకేవిధముగా) గమనించుచున్నాఁడు. ఆచంద్రునివెలుగుచున్న బంగారురంగుగల యంచులుమీ (పాదా) గ్రమునుబొందఁజాలవు (నా యింద్రియములు నూతిలోనున్నందున మిమ్ముఁజూడశక్యముకాలేదు. నన్నుబయటికి దీయుఁడని తా॥ త్రితఋషిని పగవారు నూతిలోఁద్రోసిరట! అపుడతఁడీస్తుతి పఠించెనట!) ఓ భూమ్యాకాశములారా! యీ నా స్తుతినియెఱుంగుఁడు.

అవశ్యుఋషి-పంక్తిచ్ఛంద-అశ్వీనులుదేవత.

క౧౮. ప్రతిప్రియతిమగ్ం^{౧ ౨ ౩} రథం^{౧ ౨ ౩} వృషణం^{౨ ౩} వసువాహనం^{౧ ౨} స్తోతా^{౩ ౧ ౨} వామశ్వినా^౩
వృషింస్తోమేభిర్భూషతి^{౨ ౩} ప్రతి^{౧ ౨} మాధ్వీ^౩ వమ^{౨ ౩} శ్రుతగ్ం^{౧ ౨} హవం॥

ఓ అశ్వీనులారా! వర్షముగురియించునట్టి, మీకుఁజాల ప్రియమగునట్టి, ధనములను మోసితెచ్చునట్టి, రథమునుస్తుతికర్తయగుఋషి (వచ్చుటకుగా) స్తుతి మంత్రములతో స్తుతించుచున్నాఁడు. కనుకమధువిద్య నెఱింగినవారలారా! (మధువిద్య=ఒకమంత్రము. దీని సింద్రుఁడు దధీచునకుఁజెప్పె. అతఁడశ్వీనులకుఁజెప్పె. చచ్చిన వారినది బ్రతికించుటకుపయోగించును.) నాయాహ్వానమును వినుఁడు.

చతుర్థాధ్యాయమున సప్తమఖండము సమాప్తము.

౪ అధ్యాయము.

౯ ఖండము.

వసుశ్రుతఋషి-పం క్తిచ్ఛంద-అగ్ని దేవత.

౪౧౯. ఆతే అగ్న ఇధీమహి ద్యుమస్తం దేవాజరం! యద్ధస్యాతే పనీయసీ
 సమిద్దీదయతి ద్యవీషగ్ం స్తోతృభ్య ఆభర!

ఓ. యగ్నీ! దేవా! దీపించుచున్నది, జీర్ణింపనిది, యగునీమూర్తిని సర్వవిధ
 ముగ్లబద్ధలింపఁజేయుచున్నాము. నీసంబంధమైనస్తుతింపఁదగినకాన్తిద్యులోకమందు
 వెలుగుచున్నది. స్తుతికర్తలమగుమాకు నన్నమునుదెచ్చిపెట్టుము.

విమదఋషి-పం క్తిచ్ఛంద-అగ్ని దేవత.

౪౨౦. ఆగ్నింన స్వవృక్తిభిర్హోతారం త్వా వృణీమహే! శీరం పావక శోచిషం
 వి వో మదే యజ్ఞేషు స్తీర్ణభర్తృషా వివక్షసే॥

ఓ యగ్నీ! నీవాడగువిమదఋషి వద్దనిపుడు ఈస్తుతిబయలుదేరినది. స్వయ
 ముగాఁ దప్పులులేకుండఁజేయఁబడిన స్తుతులతో హోమమునుజరిపించునట్టి, యజ్ఞ
 ములందుఁజుట్టునుం బరువఁబడిన దర్భలుకలట్టి, పవిత్రతనుగలిగించు కాన్తిగలట్టి,
 సర్వత్రావ్యాపించియున్నట్టి, యగ్నినిన్నుఅభిముఖముగా సేవించుచున్నాము. నీవు
 మహాత్ముడవు.

సత్యశ్రవఋషి-పం క్తిచ్ఛంద-ఉషో దేవత.

౪౨౧. మహేనో అద్య బోధయోషో రాయే దివిత్మతీ! యథాచిన్నో అబో
 ధయః సత్యశ్రవసి వాయ్యే సుజాతే అశ్వసూన్యతే॥

ఈ యాగ దినమునందు నోయుషోదేవీ! కాన్తిగలదానవై నీవునుమ్ము గొప్ప
ధనము సంపాదించుకొనుటకు పూర్వకాలమున మేల్కొల్పునట్లు మేల్కొల్పుము.
మంచిజన్మకలదానా! సత్యవాక్కుగలదానా! వాయుపుత్రుడయిన సత్యశ్రవణుషి
యందనుగ్రహింపుము.

విమవర్షి-పంక్తిచ్ఛంద-సోమ దేవత.

౪౨౨. ౩ ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧ ౨ర ౧౨ ౩ ౧ ౨ర ౩
భద్రంనో అపివాతయ మనో దక్షముతక్రతుం! అథాతే సఖ్యే అన్ధసో
౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ర ౧౨
వివోమదే రణాగావో న యవసే వివక్షసే॥

ఓ సోమమా! నీవుమామనస్సును మంచియుద్దేశ్యముకలదానింగాఁజేయుము.
సమర్థమయ్యును గార్యమును గళ్యాణకరముగా నొనర్పుము. తర్వాతస్తుతికర్తలు
నీసఖ్యమందు గోవులురమ్యమైన గడ్డియందుఁబ్రీతిచెందునట్లు ప్రీతింజెందుదురుగాక.

గోతమఋషి-పంక్తిచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౪౨౩. ౧౧ ౨ ౧౨ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ర ౩ ౧౨ ౧౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨
క్రిత్యోసహోం అనుష్వధం భీమం ఆవావృతేశవః! శ్రీయఋష్వ ఉపాక
౩ ౨ ౩ ౧ ౨ర ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨
యోర్నిశి ప్రీహరివాం దధే హస్తయోర్వజ్రమాయసం॥

ప్రజ్ఞచేతమహానుభావుఁడును, భయంకరుఁడును, అగు నింద్రుఁడు సోమము
త్రావినతర్వాత స్వకీయబలము తన కభిముఖముగాఁబ్రదిప్పెను. అనంతరముచూడఁద
గినవాఁడును, మంచి దవుడలుకలవాఁడును, హరియనుగుఱ్ఱాలుకలవాఁడును, అగు
నింద్రుఁడు సమీపమందున్న తన బౌహువులందు ఇనుముతోఁజేసిన వజ్రాయుధమును
సంపదకొఱకుధరించెను.

గోతమఋషి-పం క్తిచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౪౨౪. స^{౨౩}ఘాతం^౧ వృషణం^{౨౪౩} రథమధి^{౨౩౧౨} తిష్ఠాతి^౩ గోవిదం^{౧౨} యః^౧ పాత్రం^{౨౪}
హరి^{౩౨} యోజనం^{౩౧౨౩} పూర్ణమింద్ర^{౧౨౩} చిక్తేతతి^{౩౧౩} యోజా^{౨౪} నిష్పందతే^౩ హరి॥

ఆయింద్రాఁడు వర్షముగురియించునట్టి, గోవులనులభింపఁజేయునట్టి, (పణలు అపహరించినగోవులను వెనకి యీరథమందుఁ గూర్చొనియె తెచ్చెనట! కథ) రథము నెక్కినాఁడుగదా! ఏరథముహరియను గుఱ్ఱాలను బూన్చినదియు-లేక మంచివస్తువు లతోఁగూడినసోమముతోనిండిన పాత్రనుజ్ఞాపకము చేయుచున్నదియో (అట్టిరథమని పూర్వాస్వయము) ఇంద్రా! అట్టిరథమందు నీగుఱ్ఱాలనురెంటిని బూన్పుము. (పణి యనురాక్షసునివారలు-పణి=వర్తకుఁడు)

వసుశ్రుతఋషి-పం క్తిచ్ఛంద-అగ్ని దేవత.

౪౨౫. అగ్నింతం^{౨౧} మన్యే^{౨౪౩} యోవసురస్తం^{౨౬ ౩౨ ౩} యంయన్తిధేనవః॥^{౧ ౨౪ ౩౧౨} అస్తమర్వంత^{౨౩ ౧౨}
ఆశోవోస్తం^{౩౨౬ ౩} నిత్యాసో^{౧౨} వాజిన ఇషగ్ం^{౩౨౩ ౧౨} స్తోతృభ్య ఆభర॥^{౩౨౩ ౧౨}

ఏయగ్ని కాపురమునకు ఆధారమయినవాఁడో, గృహమువలెనాధారభూతుఁడయిన యేయగ్నిని గోవులు (ప్రీతిచేయుటకు) సమీపించుచున్నవో, యేయగ్నిని వడిగానడచుగుఱ్ఱములుచేరుచున్నవో, హవిస్సులెల్లపుడు సంపాదించుకొన్నయాగకర్త లేయగ్నిని సేవించుచున్నారో, ఆయగ్నినిస్తుతింతును. స్తుతికర్తలకగ్ని! యన్నమునిమ్ము.

అంహోముగ్వామ దేవ్యఋషి-పం క్తిచ్ఛంద-విశ్వేదేవదేవత.

౪౨౬. నతమగ్ంహో^{౨౬} నదురితం^{౩ ౧౨౩౧} దేవాసో^{౨౪} అష్టమర్త్యం॥^{౩ ౧౨} సజోషసోయమర్యమా^{౩౧౨ ౧౧౨౩ ౨}
మిత్రో^{౩ ౧} నయతి^{౨౪౩} వరుణో^{౧౨౩} అతిద్విషః॥^{౨౩౧౨}

ఓ దేవతలాగా! యెవనిని అర్చమదేవుడు, వరుణుడు, మిత్రుడు కలిసిమెల
సినవారగుచు శత్రువులచుండి దాటించినడువుమరో, ఆనరుని బాపఫలముచేరనేరదు
దారిద్ర్యమునుజేరదు.

ఇట్లు చతుర్థాధ్యాయమున నష్టమఖండము పూర్ణము.

౪ అధ్యాయము.

౯ ఖండము.

౧ మొదలు ౬ వరకు ఋణత్రసదిసహితులు ఋషులు
ద్విపదచ్ఛందము-పవమానదేవత.

౪౨౭. ^{౨ ౩ ౨ ౩ ౧} పరిప్రథన్వేంద్రాయ ^౨ సోమ ^{౩ ౨ ౩ ౧} స్వాదుర్మిత్రాయ ^{౩ ౧} పూష్టే ^{౨ ర} భగాయ॥

ఓ సోమమా! మధురమైనరుచిగలనీవు ఇంద్రునికొఱకు, మిత్రదేవునికొఱకు,
పూషదేవునికొఱకు, భగదేవునికొఱకును (పాత్రలందు) ప్రసరించుము.

ఋషిపూర్వవతు-అనుష్టుప్చంద విపీలికామధ్య-త్రిపద-పవమానదేవత.

౪౨౮. ^{౨ ౩ ౧} పర్యామ ^{౨ ౩} ప్రథన్వ ^{౧ ౨} వాజసాతయే ^౩ ప ^{౧ ౨ ౩ ౧ ౨} రివృత్రాణి ^{౨ ౧ ౨} సక్షణిః॥ ^{౩ ౨ ౩ ౧ ౨} ద్విపస్తరధ్యాయ
^{౩ ౧ ౨} ఋణయా ^౨ న ఈరనే॥

ఓ సోమమా! అన్నము (మాకు) నిచ్చుటకు అంతటను బ్రవర్తించుము.
సహించుస్వభావముగలనీవు శత్రువులంకూర్చినడువుము. (వారిపైఁబడుమని తా॥)
మాఋణములను దీర్చునట్టినీవు శత్రువులను అతిక్రమించుటకుఁ బరుగిడుచున్నావు.

ఋషి, ఛందస్సులు పూర్వోక్తములు-ద్విపద-పవమానదేవత

౪౨౯. ^{౧౨} పవస్వ ^{౩ ౧ ౨ ౩ ౨} సోమ మహో ^{౩ ౨ ౩ ౨ ౩} స్తముద్రః ^{౨ ౧ ౧ ౨౪} పితా దేవానాం విశ్వాభిధామ॥

ఓ సోమమా! మహత్వముకలదానవు. రసములనుట్టించుదానవు. (అందఱను) పాలించుదానవు. దేవతలశరీరములఁగూర్చి ప్రస్రవించుము. (ఉట్టించు=చెలమఁజేరు నట్లుఁజేరించుట.)

ఋషి, ఛందోదేవతలు పూర్వోక్తములు.

౪౩౦. ^{౧౨} పవస్వ ^{౩ ౨ ౬} సోమ మహే ^{౩ ౨ ౩} దక్షాయాశ్వా ^{౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨౪} నసన్తైవాజేధనాయ॥

ఓ సోమమా! అశ్వమువలెను (వసతీ-వరీ-అనిఋత్వేజులు వ్యవహారముచేయు చున్న) ఉదకములతోఁదడిసినదానవై వేగముగలిగి గొప్పధనమునకును బలమునకును ప్రసవించుము (=కారుము.)

ఋషి, ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౪౩౧. ^{౧ ౨} ఇందుః ^౩ పవిష్ట ^{౨ ౩ ౧ ౨ ౩} చారుర్ణదాయా ^{౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨} పాముపస్థే ^{౩ ౧ ౨౪} కవిభగ్ గాయ॥

కళ్యాణరూపముగల్గి ప్రజ్ఞకలిగినసోమము ఉదకములకుఁజోతైన యంతరిక్షము నందు, లేక పవిత్రమునందు (=వడపోతవస్త్రము) మదమునుగలిగించుటకై, అనుభవింపఁదగిన ధనమునకై ప్రసవించుచున్నది (=కారుచున్నది)

ఋషి, దేవతలు పూర్వవతు-అనుష్టుప్చంద-త్రిపద.

౪౩౨. ^{౨ ౩} అను ^{౧ ౨} హిత్వా ^{౩ ౧} సుతగ్ం ^{౨ ౩} సోమ ^{౧ ౨} మదామసి ^{౩ ౧ ౨} మహేసమర్య ^౩ రాజ్యే ^{౧ ౨}
^{౧ ౨} వాజాగ్ం ^{౩ ౧ ౨} అభిపవమాన ^౩ ప్రగాహసే॥

ఓ సోమమా! అభిషవింప (=పిండ) బడిననిన్ను వరుసగాస్తుతించుచున్నాము.
వడకట్టబడుచున్నసోమమా! ఆ నీవునునుష్యసహితమైన నీరాజ్యమును బరిపాలించు
టకై శత్రుసైన్యముల మీదికురుకుచున్నావు.

వసిష్ఠఋషి-ద్విపదాచ్చంద-మరుత్తులు దేవతలు.

౪౩౩. కళం వ్యక్తా న ర స్సనీడా రుద్రస్య మర్యా అథా స్వశ్వాః।
౧౩క ౨ర ౩ ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧౨

కాన్తిగలట్టినాయకులును, సమానస్థానముగలవారును, రుద్రునియొక్క
(కొమారులును) మానవులకు హితమొనర్చువారును, మంచిగుట్టములు కలవారును,
అగు నిట్టివారెవరు! (అనిఆశ్చర్యము. అంతధికకాన్తిగలవారని తా॥)

వామదేవఋషి-పంక్తిచ్చంద-అగ్ని దేవత.

౪౩౪. అగ్నేతమద్యాశ్వం నస్తామేగ క్రితుం నభద్రగ్ం హృదిస్సృశం।
౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨
ఋధ్యామా త ఓహే॥

ఓ యగ్నే! యాదినమందుమేము (ఋత్విజులుమొదలగు) స్తోత్రసమూహము
లచేతమోయుచున్న యశ్వమువంటివాడవు. (హవిస్సులను దేవతకుఁగొనిపోవు
ననితా॥) యాగకర్తవలె నుపకారముచేయువాడవును, కళ్యాణకరుడవును, మిగుల
మనోహరుడవు, నగునిన్ను వృద్ధి నొందించుచున్నాము.

పూర్వోక్తఋషి-పంక్తిచ్చంద-హవి దేవత.

౪౩౫. ఆవిర్గర్యా ఆపాజం వాజినో అగ్గోదేవస్య స్సవితుస్సవం స్వర్గాం
౩౧౨ ౩ ౧ ౨ర ౩ ౧౨ ౩౧౨ ౩౨ ౩ ౨ ౩౧
అశ్వంతో జనుతా॥

మనుష్యులకు మేలుచేయుచు బ్రకాశించునట్టి వాజదేవతలు (=వాజులనివారి పేరు) సూర్యునికై వడకట్టఁబోవు సోమమును సమీపించిరి. కనుక నోయజమాను లారా! స్వర్గమునుజయింపుఁడు. అశ్వములనుజయింపుడు. (తాత్పర్యమేమోవ్రావాయ లేదు బుద్ధిమంతులూహించుకొనుఁడు.)

ధిష్ణ్యులుఋషులు-ద్విపదా ఛంద-సోమదేవత

౪౩౬. పవస్వసోమ ద్యుమ్ని సుధారోమహాగ్ం అపీనామను పూర్వ్యః॥

ఓ సోమమా! అన్నముకలట్టి, మంచిధారలుకలట్టి, పురాతనమయినట్టి, గొప్ప దగునట్టి నీవు గొఱ్రెరోమములలో నుండికారుము. (గొఱ్రెరోమములతో నిర్మించిన వస్త్రమునందు అదివఱకుదంచిపిండిన సోమరసమును వడకట్టుదురు.)

చతుర్థాధ్యాయమున నవమఖండము పూర్ణము.

—*—

౪ అధ్యాయము.

౧౦ ఖండము.

ధిష్ణ్యుఋషియే వెనుక చెప్పినందున ఇచట మరొకఋషిని చెప్పనందున

౧-౨ కి ధిష్ణ్యుఋషి-ద్విపదచ్చంద-ఇంద్రదేవత.

౪౩౭. విశ్వతోదావ స్విశ్వతో న ఆ భర యంత్యా శవిష్ఠమీ మహే॥

అన్నివిధముల ఖండించువాడా! లేకయన్నివిధముల దానముకలవాడా! యిందా! నీవన్నియిష్టములను మాకుఁగూర్చుము. బలవంతుఁడవగునిన్ను గోర్కె లను యాచించుచున్నాము.

ధిష్ణ్యఋషి-ద్విపదాచ్ఛంద ఇంద్రదేవత.

౪౩౫. ^{౩ ౨} ఏష ^{౩ ౨ ఉ} బ్రహ్మాయ ^{౩ ౨ ౩} ఋత్వియ ^{౨ ౩} ఇంద్రోనామ ^{౩ ౨ ౩} శ్రుతోగృణే॥

(వసంతాది) ఋతువులందుఁబుట్టిన యేయింద్రుఁడు ప్రసిద్ధుఁడో యతఁడు బ్రహ్మఅనఁగా (స్తుతికర్తకు) కోర్కెల వృద్ధి నొందించువాఁడు. అట్టివానిని స్తుతియింతును.

త్రసదన్యఋషి-ద్విపదాచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౪౩౬. ^{౩ ౨ ౩} బ్రహ్మణ ^{౧ ౨} ఇంద్రం ^{౩ ౧ ౨} మహాయంతో ^{౩ ౧ ౨} అర్కైరవర్ధయన్నహయే ^{౩ ౨ ౩} హస్తవాణ్॥

వృత్రాసురుని జంపుటకు పూజనీయమైన స్తోత్రములతోఁ బూజించుచు బ్రాహ్మణులు ఇంద్రునివృద్ధిపొందించిరి.

ఋషిపూర్వవతు-ద్విపద-ఇంద్రదేవత.

౪౪౦. ^{౧ ౨} అనవస్తే ^{౩ ౨ ౩ ౧ ౨} రథమశ్వాయ ^{౩ ౨ ౩} తక్షు స్వప్తా ^{౧ ౨} వజ్రం ^{౩ ౧ ౨} పురుహూతద్యమన్తం॥

ఇంద్రా! మనుష్యులయినఋభువులు (దేవతలలోనివారు ముగ్గురువీరు) నీ యశ్వముకొఱకు రథమునునిర్మించిరి. ఓ తక్షుహూతుఁడా! (=పలువురచేతఁబలువంబడువాఁడు) విశ్వకర్మ నీవజ్రాయుధమును వాడియగునదిగాఁజేసెను.

ఋషిచ్ఛందములు పూర్వోక్తములు-ఇంద్రదేవత.

౪౪౧. ^{౨ ౩ ౧} శంపదం ^{౩ ౧} మఘవగ్ం ^{౨ ౩ ౨ ౩} రయీషిణో ^{౧ ౨} నకామ ^{౩ ౧} మవ్రతో ^{౨ ౩} హి నోతి

^{౧ ౨} నస్సౌశద్రయిం॥

హవీరూపధనమునిచ్చునట్టివారు, సుఖస్థానమును బొందుదురు. యాగములు చేయనివాఁడు సుఖముంబొందఁడు. ఇచ్ఛసమర్థుఁడునుగాడు.

ఋషి. చ్ఛందములు పూర్వవతు-విశ్వేదేవదేవత.

౪౪౨. ^{౨ ౩ ౨ ౩} సదాగావ ^{౧ ౨} శ్శుచయో ^{౩ ౧ ౨} విశ్వధాయసః ^౩ సదాదేవా ^{౧ ౨ ౩ ౧} అరేపసః॥

స్తుతి కర్తలు సేవతో నిందుని సమీపించుచున్నారు. వారు నిర్మలులు. ఎల్ల పుడు ప్రపంచమును ధరింతురు. దానాది గుణములు కలవారై పాపరహితులగు చున్నారు.

సంపాతఋషి-ద్విపద-ఉషోదేవత.

౪౪౩. ^{౧ ౨ ౩ ౧ ౨} ఆయాహివనసా ^{౩ ౧ ౨} స హగావ ^{౩ ౧} స్సచన్త ^౨ వర్తని ^౨ యదూదభిః॥

ఓ యుషస్సా! (=సూర్యోదయమునకు ముందు నాల్గుగడియల కాల ము వస్తు) మనోహర తేజస్సుతో రమ్ము. గోవులు (ఉషస్సునకు వాహనములు) రథ మును ఈడ్చుచున్నవి. ఏగోవులుపొదుగులతో బలసియున్నవి (యో ఆగోవులని తా॥)

ఋషి. చ్ఛందములు పూర్వవతు-ఇంద్రదేవత.

౪౪౪. ^{౧ ౨ ౩ ౧} ఉప్రప్తే ^౨ మధు ^{౩ ౨ ౩} మతిక్షీయన్తః ^{౧ ౨ ౩ ౨} పుష్కేమరయి ^{౧ ౨ ౩} ధీమహేత ఇంద్రా॥

ఇంద్రాడా! నీవు మధురమైన మట్టికట్టతో, జేసిన(చమస)నీపాత్ర (రాజు యాగ కర్త యగునపుడా పాత్రఉపయోగము) సమీపమందు మేముచేరి మంచి యాహార మునుబోషించుకొందుము నిన్ను ధ్యానింతుము.

ఋషి. చ్ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౪౪౫. ^{౧ ౨ ౩ ౨} అర్చన్త్యర్కం ^{౩ ౧ ౨ ౩ ౧} మరుతగస్వకా ^౨ ఆస్తోభతిశ్రుతోయవా ^{౩ ౨ ౩} స ఇంద్రా॥

మంచి స్తోత్రములు గల మరుత్తులు పూజనీయుడగునింద్రుని (స్తుతులతోను, హవిస్సులతోను) బూజించుచున్నారు. అతడునిత్యయాచనముడనిప్రసిద్ధుడు. ఆయిదుగ్రాహులు శత్రువుల నెదిరించి చంపును.

ఋష్యాదికము పూర్వవతు.

౪౪౬. $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$
ప్రవ ఇంద్రాయ వృతహస్తమాయ విప్రాయగాధం గాయత యంజ
జోషతే॥

ఓ మేధావంతులారా! బాగుగా శత్రువులంజంపునట్టి యా యింద్రునకై
యా స్తోత్రమును గట్టిగాఁబఠింపుడు. ఓ ఉద్ధాతలారా! (సామవేద గానము చేయు
వారు) ఆ యింద్రుడే స్తోత్రమును సేవించునో (దానినని శూర్వాప్వయము)

చతుర్థాధ్యాయమున దశమఖండము సమాప్తము.

౪ అధ్యాయము.

౧౧ ఖండము.

ఋషిచ్ఛందములు పూర్వవతు-అగ్ని దేవత.

౪౪౭. $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$
అచేత్యగ్నిశ్చికితిహవ్యవాడ్ న సుమద్రేధః॥

హవిస్సులు వహించువాడు, అధికప్రజ్ఞ కలవాడు, హవిస్సులతోఁ గూడిన
వాడు అగ్నియనియందఱు నెఱుంగుదురు. (న=ఇపుడు.)

[ఐంద్రోవర్షము.

సా మ వే ద ము.

అ ర. ఖం ౧౧.] ౧౭౩

బంధుఋషి-ద్విపాచ్ఛంద-అగ్ని దేవత.

౪౪౮. ^{౨ ౩}అగ్నే ^{౨ ౩}త్వంనో ^{౧ ౨}అంతమ ^{౩ ౨ ౩}ఉతత్రాతా ^{౩ ౧ ౨}శివోభవా ^{౩ ౪ ౨}వమాధ్యహ్

ఓ యగ్నీ! సేవింపఁదగిన. నీవుమాసమింపమున నున్న వాఁడవుకమ్ము. మఱియు
రక్షకుఁడవు సుఖకరుఁడవునుగమ్ము.

ఋషిచ్ఛందములు-పూర్వవతు-అగ్ని దేవత.

౪౪౯. ^{౨ ౩}భగో ^{౨ ౩}న చిత్రో ^{౩ ౨ ౩}అగ్నిర్మహోనాం ^{౧ ౨}దధాతి ^{౧ ౨}రత్నం॥

గొప్పవారలలో సూర్యునివలెఁ బూజనీయుడైన యగ్ని (యాగకర్తలకు)
రమణీయధనమును ఇచ్చును.

ఋషిచ్ఛందములుపూర్వవతు-ఇంద్రదేవత.

^{౧ ౨ ౩}విశ్వస్యప్రస్తోభ ^{౧ ౨}పురోవాసస్యది ^{౩ ౨ ౩}వేహనూనం॥

సర్వశత్రువులకు హింసకుండై మఱియునీయాగమందు ముందునుండినవాఁడ
గుచు నిశ్చయముగా (ఋత్విజులచే) బాగుగాస్తుతింపఁబడుచున్నాఁడు. (ఇంద్రుఁడని
సందర్భమున నెఱుంగునది.)

సంవర్తఋషిఛందము పూర్వవతు-ఉషోదేవత.

౪౫౦. ^{౩ ౨ ౬}ఉషా ^{౩ ౨}అపస్వసుప్తమ ^{౧ ౨}స్సంవర్తయతి ^{౩ ౧}వర్తనిగ్ం ^{౨ ౩ ౧ ౨}సుజాతతా॥

ఈ యుష చెల్లెలగు (రాత్రియొక్క) చీకటిని (దనతేజస్సుతో) వారించు
చున్నది. తనమంచి ప్రకాశమును రథమునఁగూర్చుచున్నది.

(భౌవన) ఆత్మఋషి-ద్విపదాచ్ఛంద-విశ్వేదేవదేవత.

౪౫౧. ^{౩ ౨}ఇమాను ^{౩ ౧ ౨}కంభవనాసీష ^{౩ ౧ ౨ ౩}ధేమేన్ద్రశ్చ ^{౧ ౨}విశ్వేచదేవాః॥

ఈకనంబడుచున్న లోకములను శీఘ్రముగావశపఱచుకొందుము. సర్వభూతములును మాకుసుఖమును సాధించుఁగాక. ఇంద్రుఁడును, సర్వదేవతలును (ప్రీతులయి యీవిషయమును సాధింతురుగాక.)

కవషవిలుషఋషి-ద్విపదాచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౪౫౨. ^{౨ ౩ ౨ ౩}విస్రుతయో ^{౧ ౨}యథా ^{౩ ౨ ఉ}పథా ^౩ఇన్ద్ర ^{౧ ౨}త్వేన్ద్రురాతేయః॥

ఓ యింద్రా! నీవద్దనుండిదానములు చిన్నదారులన్నియు రాజమార్గము నుండి వివిధముగాసాగునట్లు సాగుచుగాక.

భరద్వాజఋషి-ద్విపదాచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౪౫౩. ^{౩ ౧ ౨}అయావాజం ^{౩ ౧ ౨}దేవహితం ^{౩ ౧ ౨}సనేమ ^{౨ ౩}మదేమ ^{౧ ౨}శతహిమాః ^{౩ ౧ ౨}సువీరాః॥

ఈస్తుతితో నింద్రుఁడిచ్చిన యన్నమునుమేము అనుభవించుముగాక. మంచి పుత్రపౌత్రులంగలసి నూతేండ్లుసంతసించుముగాక.

ఆత్రేయర్షి-ద్విపదాచ్ఛంద-విశ్వేదేవదేవత.

౪౫౪. ^{౩ ౨}ఊహామిత్రోవరుణః ^{౩ ౧ ౨}పిన్వతేడాగ ^{౧ ౨ ౩ ౧ ౨}పీవరీమిషం ^{౩ ౧ ౨}కృణుహీ న ఇంద్ర॥

ఓ యింద్రా! మిత్రవరుణులు, నీవు, మీరందఱు బలముతోఁగూడినవారగుచు మాకునన్నములను ఇండు. వృద్ధి నొందిన యాయన్నమునుమాకు నింద్రా! యిమ్ము.

వసిష్ఠఋషి - ఏకపదగాయత్రీ-ఛంద-ఇంద్రోదేవత.

౪౫౫. ^౩ఇంద్రో ^౩విశ్వస్యరాజతి॥

(ఏకారణమువల్ల) ఇంద్రుఁడు ప్రపంచమునకు నీశ్వరుఁడో (అందువల్ల నిం ద్రుని స్తుతించుడని పూర్వమునకన్వయము)

చతుర్థాధ్యాయమున పదునొకండవఖండము సంపూర్ణము.

౪. అధ్యాయము.

౧౨ ఖండము.

గృత్సమదఋషి - అష్టిచ్చంద-ఇంద్రోదేవత.

౪౫౬. ^౩త్రికద్వీ^౩కేషు ^౩మహిషో^౨యవాశిరం ^౩తు విశుష్మ^౩స్త్రుష్పత్తో^౩మ ^౨మపిబద్వి^౩
^౨ష్టునా ^౩సుతం^౩యథా^౩వశం ^౩సతః^౩మమా^౩ద ^౨మహికర్ణ ^౩కర్త^౩వే ^౩మహా
^౩మురుగ్ం ^౨పైనగ్ం ^౩సశ్చ^౩దేవో ^౩దేవగ్ం ^౩సత్య ^౨ఇంద్ర ^౩సత్య ^౨మింద్రం॥

పూజ్యుఁడు, బహుబలుఁడు అగునింద్రుఁడు త్రికద్వీమములనెడు (జ్యోతి క్షౌరాయు అని యాగదినములలో దినములకుఁ బేరు) దినములలో నభిషవించిన సోమమును సక్తుపిండికలిపినదానిని విష్ణువుతోఁగూడ దనయిష్టానుసారము పూర్వము వలెనే త్రావెను. ఆ (త్రావిన) సోమము గొప్పవాఁడు, విస్తరించి యున్నవాఁడు, నగునీయింద్రుని వృత్రవధాదికర్మచేయుటకు మదింపజేసెను. సత్యమయి, స్రవించు చున్న, దీపించుచున్న, ఆసోమము సోమమును గోరుచున్న సత్యమయిన యింద్రునిం జెందుఁగాక.

గౌరాంగిరసఋషి-జగతీచ్ఛంద-సూర్యదేవత.

౪౫౭. అయగ్ం సహస్రమాన వో దృశఃకవీనాం మతిర్జోతిర్విధర్మః॥ బ్రధ్నస్స
మీచీ రుషన స్సమైరయదరే పనః స చేతన స్స్వసరే మన్యుమస్త
శ్చితాగోః॥

వేయిమంది మనుష్యులుకల (అనగా వేయికిరణములు పరివారముగాగల వాడని తా॥) వాడు, గూడదగినవాడు, మేధావంతులు ధ్యానింపదగినవాడు, తేజస్వీహృదయం, నగుసీసూర్యుడు శుద్ధములును, చీకటి, పాపము లేనివియు, సమానచిత్తములు కలవియునగు నీయుషస్సులను బ్రసరింపజేయుచున్నాడు (ఉషస్సు సూర్యునికంటె వేతైనయొకదేవతగా జెప్పుదురు. వేదమున) తరువాతబగటి యందు దేవశాసనములైన చంద్రాదులు సూర్యునియొక్క తేజస్సుచేత తేజోహీనులగుచున్నారు.

పురుచ్ఛేదఋషి-అత్యప్తిచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౪౫౮. ఐంద్ర యాహ్యుపనః పరావతో నాయమచ్ఛా విదధానీవ సత్పతిరస్తా
రాజేవ సత్పతిః హవామహేత్వా ప్రయస్వస్త స్సతే ష్వా పుత్రాసో
న పితరం వాజసాతయే మగ్ం హిష్మం వాజసాతయే॥

ఓ ఐంద్రా! దూరమునుండి యీసోమమువచ్చినట్లు నీవుచుమావద్దకురమ్ము. ఈదేవయజనస్థానమునకు, సత్పురుషులగు ఋత్విజులను బాలించుయజమానునివలెను రమ్ము. గృహమునకురాజువచ్చినట్లును, రమ్ము. హవిసులను బట్టుకొన్నయాగకర్తల మగుమేము నిన్నుసోమరసములు అభిషేకింపగానే కొడుకులు తండ్రినిబిలుచునట్లు అన్నలాభమునకుబిలుచుచున్నాము.

రేభఋషి-ఆత్మప్రిచ్ఛంద-ఇంద్రోదేవత.

౪౫౯. తమింద్రంజోహవీమి మఘవా న ముగ్ధం సత్రాదధాన మప్రతిసుత
గం శ్రవాగ్ంసి భూరి మగ్ం హిష్ఠ గీర్భిరాచ యజ్ఞయో వవర్త
రాయే నో విశ్వా సుపథా కృణోతు వజ్రే

గొప్పధనవంతుఁడు, అధికబలముగలవాఁడు, యధార్థముగా అధికబలములను
గూర్చుకొన్నవాఁడు తిరస్కరింపశక్యముగానివాఁడు, నగునాయుండ్రుని మాటిమా
టికినేను (యాగకర్త) బిలుచుచున్నాను. మిగులదాతయగునట్టి, యజ్ఞాదుడయినట్టి,
యింద్రుఁడు మాస్తుతులతో యాగాభిముఖుడై యున్నాఁడు. వజ్రాయుధముకల
యింద్రుఁడుధనమునకై అన్నిమంచిమార్గములను జేయుఁగాక.

పురుచ్ఛేఋషి - ఆతిశక్వరీచ్ఛంద-విశ్వేదేవదేవత.

౪౬౦. అస్తుశౌషట్పురో అగ్నిం ధిమాదధ ఆను త్యచ్ఛర్వోదివ్యం వృణీమహ
ఇంద్రవాయూ వృణీమహే యద్ధక్రాణా వినస్వతే నాభాసన్దాయ
సవ్యసే! అధప్రనూన ముపయన్తి ధితయో దేవాగ్ం అచ్ఛ సధీశయః॥

నేను ఎదుట (ఉత్తరవేదియందు) అగ్నిని కర్మతోధరించుచున్నాను. (నిలిపి
నానని తా॥) అట్టిబలమును ద్యులోకమునుండి నాకభిముఖముగా రాఁగోరుచున్నాను.
సూర్యునకు హవిస్సునుధరించియున్న క్రొత్తయజమానునకు యాగగృహమందుఁ
జక్కగా మూటఁగట్టి ధనములను ఏ యింద్రవాయువులిత్తురో వారివ్దతిని బిలుచుచు
న్నాము. కనుక ఈస్తుతియొక్కవినికేగలుగుగాక. తర్వాతమాకర్మలు తప్పక మిమ్ముఁ
జెందును. దేవతలకభిముఖముగాఁ బొందుటకునువలె మాకర్మలు వారిసమీపమును
జేరుచున్నవి.

ఏవయామరుత్తుః ఋషి-అతిజగతీచ్ఛంద-మరుద్దేవత.

౪౬౧. ^{౧౨}ప్ర^౩వోమ^౨హే ^{౩౧}మ^౨తయోయ^౩స్తు ^{౧౨}వి^౩ష్ణవే ^{౩౧౨}మ^౩రుత్వ^౨తే ^{౩౧}గి^{౨౩}రిజా ^{౧౨}ఏ^౨వయామ^౨రుత్^౨
^{౧౨}ప్ర^౩శ^౨ర్థాయ ^{౧౨}ప్ర^౩య^౨జ్య^౩వే ^{౩౧౨}సు^౩ఖాద^౨యే ^{౩౧౩}త^౩వ^౩సే ^{౩౧౨}భ^౩స్త్వ^౩దిష్ట^౩యే ^{౧౨}ధు^౩ని^౩వ^౩తాయ^౩
^{౧౨}శ^౨వ^౨సే॥

ఏవయామరుత్తు అనేడుఋషి యొక్క వాక్కునుండిపుట్టిన స్తుతులుమరుత్తుల
 తోఁగూడినట్టి మహాత్ముఁడవైననీకును విష్ణువునకుఁజెందునుగాక మఱియుఎక్కువగా
 యాగము లాచరించుటకును, సుందరమగు నాభరణములకుఁగాను, బలవంతులై
 నట్టి, స్తుతిరూపయాగముగలట్టి మేఘములనుగదలించునట్టి, యెల్లపుడుగమనించు
 నట్టి, మరుత్తులసమూహముగలట్టి, యింద్రుని (స్తుతులు) చేరుంగాక.

అనానతఃపురుచ్ఛేదఋషి-అత్యష్టిచ్ఛంద-పావమానదేవత.

౪౬౨. ^{౩౨}అ^౩యా^౩రు^౩చా ^{౨౪}హ^౩రి^౩ణ్యా ^{౩౨}పు^౩నా^౩నో ^{౩౧౨}వి^౩శ్వా^౩ద్వే^౩షా^౩గం^౩సి ^{౩౧౨}త^౩ర^౩తి^౩స^౩యు^౩గ^౩వ్వి^౩భి
^{౨౩}స్సూ^౩రో ^{౨౩}న ^{౨౩}స^౩యు^౩గ^౩వ్వి^౩భిః॥ ^{౧౨౩}ధా^౩రా^౩పు^౩ష్ట^౩స్య^౩రో^౩చ^౩తే ^{౩౧}పు^౩నా^౩నో ^{౨౩}అ^౩రు^౩షో^౩హ^౩రిః
^{౨౩}వి^౩శ్వా^౩య^౩దూ^౩ప్రా ^{౨౩}ప^౩రి^౩యా^౩స్య^౩క్వ^౩భిః ^{౨౪}స^౩ప్తా^౩స్యే^౩భిః^౩ఋ^౩క్వ^౩భిః॥

వడకట్టంబడుచున్న సోమము పచ్చనిరంగుగల్గి ప్రకాశించుచున్న యీ ధార
 తో సకలశాత్రులను సూర్యుఁడు తనతోఁగలిసిన కిరణములతో వీకట్లను నశింపఁ
 జేయునట్లు నశింపఁజేయుచున్నది. ప్రపంచమునకాధాగమైన సోమధారకారుచుఁబ్రకా
 శించుచున్నది. వడకట్టంబడుచు పచ్చనిదై సోమముప్రకాశించుచున్నది. ఏ సోమము
 రసమునుబీల్చుకొను నోర్లుకలట్టి, స్తుతులనుబొందుచున్నట్టి, తేజస్సులతో సర్వరూప
 ములను (రూప=శరీరముగల సర్వవస్తువులనితా॥) వ్యాపించుచున్నది.

నకులఋషి-అష్టిచ్ఛందము-సవిత్వ దేవత.

౪౬౩. అ ఖి త్యం దేవగ్ం సవితారమోఞ్యోః కవిక్రితు మర్చామి సత్యసవగ్ం
 రత్న ధామభిప్రియం మతిం డిర్వాయస్యామతిర్భా అది ద్యుత త్సవీమసి
 హిరణ్యపాణిరమిమిత సుక్రతుః కృపా స్వః॥

ప్రజ్ఞావంతుఁడు, రమణీయధనదాత, అతిప్రీతి కలవాఁడు, స్తుతింపఁ దగినవాఁ
 డుఅయిన సూర్య దేవుని వాక్కుల వ్యాపారముతో (స్తుతులతోనని తా॥) పూజిం
 చుచున్నాను. ఏసూర్యుని కాంతి మీఁదుగా ప్రసరించినదై ద్యులోక భూలోకముల
 ను దీపించుచున్నదో, ఏసూర్యుండుదయింపఁగా నన్నిటి కాంతి మిగుల ప్రకాశించు
 నో, అట్టిశుభకర్మలాచరించునట్టి, బంగారు చేతులందుఁగలట్టి సవిత్వ దేవుఁడు (సూ
 ర్యుఁడు) కృపతో స్వర్గము నిమిత్తము ఈసోమము నింశమాత్రము కొలిచెను. (మి
 తవాన్ అని అర్థము వాసిరి,)

పురుచ్ఛేపఋషి-అత్యష్టి-అగ్ని దేవత.

౪౬౪. అగ్నిగ్ం హోతారం మన్యేదాస్వనం వసోస్సూనుగ్ం సహసోజాత
 వేదసం విప్రం న జాతవేదసం॥ య డ్ధర్వయా స్వధర్వో దేవోదేవాచ్యా
 కృపా॥ ఘృతస్యభిభాష్టిమనుశుకృ శోచిష ఆజుహ్వనస్య సర్విషః॥

యజ్ఞములందు మొదట నిరూపకుఁడు లేక దేవతలను యాగములకుఁ బిలు
 చువాఁడును, అగ్నియని తలంతును. మఱియు ఉత్తమదాతయు, ప్రశస్తమైన (యం
 దటి) బలమునకుఁ బుత్రుఁడును, (అందఱుకలిసి బలముతో నరణులను రాపాడించి
 యగ్నినిదీయుదురు. గానబలమగ్నికి జన్మకారణమనితా॥) ప్రజ్ఞావంతుఁడును, మేధా
 వియగుబ్రాహ్మణునివలె బూజనీయుఁడును, అగునిన్నగ్ని! స్తుతించుచున్నాను. ఏ

౧౫౦ ఐంద్రపర్వము.

ఆంధ్రవేదములు.

అ ౪. ఖం ౧౨.]

యగ్నిదేవుడు మంచియాగములు కలవాడును, దేవతలందు ఉన్నతమైనదయతోఁ
నుండువాడు, (వారికిహవిస్సులిచ్చి పోషించుననితా॥) దీపించు తేజస్సు కలవాడు,
కఱగుచున్న నేతినిగాల్చుచు స్వీకరించువాడు (నగునగ్నిని స్తుతించుచున్నాచు.)

గృత్సమదఋషి-అతిశక్వరీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౩౩౫. ౨౩౧ ౨౪ ౩౧ ౨ ౩౨ ౩ ౨ ౩౨ ౩౧ ౩
తవత్యన్నర్యం నృపోఽప ఇంద్ర ప్రభమం పూర్వ్యం దివిప్రవాచ్యం
౩౨ ౨ ౩౨ ౩ ౧౨౩ ౧౨ ౩ ౧౨౩౨౩౨ ౨౩ ౧౨
కృతం యో దేవస్య శవసా ప్రారిణా అసురిణన్నపః భువో విశ్వ
౩౧ ౨౨ ౧౨ ౩౧ ౨౪ ౩౧౨ ౩ ౨౪
మభ్య దేవమోజసా విదేదూజగ్ం శతక్రతుర్విదేదిషం॥

ఓ యింద్రా! నరులకు మేలు చేయునట్టి, మొదటిది, పూర్వకాలము నఁబుట్టినది,
యగునీవు చేసిన యాకర్మ స్వర్గమందు దేవతల చేత గొని యాడఁబడుచున్నది. (అదేదం
తేను) జయశీలుఁడయినయసురుని ప్రాణమును హింసించుచు నీవు ఉదకములను (వాఁ
డదివఱకు నరికట్టిన వాటిని) భూమిపై వర్షముగాఁగారింతుట యనునది (కొనియాడఁబ
డినది) అట్టి యింద్రుఁడు సర్వత్ర వ్యాపించిన చీకటిస్వరూపుఁడయిన యసురుని దిన
బలముతోఁదిరస్కరించుఁగాక. (చీకటి నే అసురుఁడనితా॥) ఇంద్రుఁడు బలమును గలి
గించుఁగాక. (హవిస్సులరూపమైన) అన్నమును గలిగించుఁగాక.

చతుర్థాధ్యాయ ఛాందశఖండముతో ఐంద్రపర్వము సమాప్తము.

పవమాన కాండము.

శ్లో అధ్యాయము.

౧. ఖండము.

ఈ యధ్యాయమున సోమస్తుతి చెప్పబడును.

౧ మొ॥ రర వరకు గాయత్రీచ్ఛందము-అధ్యాయమంతయు సోమదేవత.

అమహీయుఋషి.

౪౬౬. ^{3 ౧}ఉచ్చా ^{3 ౧}తే ^{3 ౧}జాతమన్ధసో ^{3 ౧}దివి ^{౨ర}సద్యామ్యాదదే ^{3 ౨}ఉగ్రం ^{3 ౨}శర్మ ^{3 ౨}మహిశ్రవః ^{౧ ౨}

నీసంబంధమైన రసముయొక్కజన్మ ఉచ్చస్థానమునఁగల్గెను. ద్యులోకమందున్న అధికమయినసుఖమును గొప్పయన్నమును భూమిస్వీకరించినది. (తీసికొన్నది అనఁగాభూమిమీఁద నున్నవారనితా॥)

మధుచ్ఛందఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౪౬౭. ^{౧ ౨}స్వాదిష్ఠయా ³మదిష్ఠయా ^{౧ ౨}పవస్వ ^{3 ౧ ౨}సోమధారయా ^{౧ ౨}ఇంద్రాయ ^{౧ ౨}పాతవే ^{3 ౨}సుతః॥

ఓ సోమమా! యింద్రుఁడు పానముచేయుటకై యభిషవి (=పిండిన) పఁబడిన దానవగుచు మిక్కిలిరుచిగలిగి మదమును అధికముగాఁ గలిగించు ధారతోఁ గారుము.

భృగుర్వారుఋషి.

౪౬౮. ^{౧ ౨}వృషా ^{3 ౧ ౨}పవస్వధారయా ^{3 ౧ ౨}మరుత్వతే ^{3 ౨}చ ^{౨ 3 ౧ ౨ 3}మత్సరః ^{౧ ౨}విశ్వాదధాన ^{౧ ౨}ఓజసా॥

ఓ సోమమా! నీవువర్షముకురియించు దానవగుచు ధారతో మరుత్తులతోఁ గూడినయింద్రునికై (ద్రోణకలశములోనికి) నీ తేజస్సుతో సకలధనములు (స్తుతికర్తల) కిచ్చుచు మదముకలిగింపఁగారుము.

అమహీయుఋషి.

౪౬౯. యస్తేషదో పరేణ్యస్తేనా పవస్వాన్ధసా దేవావీరఘశక్ం సహా॥

ఓ సోమమా! దేవతలంగోరునట్టి, రాక్షసులంజంపునట్టి, అందఱుగోరఁదగినట్టి మదముగలిగించు నేరసముగలదో యాదరింపఁదగిన యారసముతోఁగారుమా!

త్రితఋషి.

౪౭౦. తిస్రోవాచ ఉదీరతే గావో మిమన్తిధేనవః హరి రేతి కనిక్రదత్॥

మూఁడువిధములయిన (ఋగ్యజుస్సమ) వాక్కులను (ఋత్విజులు) బిగ్గఱగా గానముచేయుచున్నారు. ధేనువులు ఆశిరముతో (సోమములోకలుపునట్టి పాలుపెఱుగులకుఁబేరు.) ధ్వనించుచున్నవి. (అనఁగాపాలుతీసుకొమ్మని యఱచుచున్నవి.) పచ్చనికాన్తిగల సోమరసముధ్వనించుచు (కలశమున) పడుచున్నది.

కశ్యపఋషి.

౪౭౧. ఇంద్రాయేందో మరుత్వతే పవస్వ మధుమత్తవః అర్కస్యయోని మాసదం॥

ఓ సోమమా! మిగులమాధుర్యముకలిగి నీవుపూజనీయమయిన యాగస్థానమునుజేరుటకు మరుత్తులతోఁగూడిన యింద్రునినిమిత్రము కారుము.

జమదగ్నిఋషి.

౪౭౨. అసావ్యగం శుర్మదాయాపున్ దక్షోగిరిష్ఠాః శ్యేనో న యోనిమాసదత్

పర్వతమందుఁబుట్టిన సోమము (లతయనితా॥) మదముకొఱకు చిండఁబడినది. ఉదకములందు వృద్ధిపొందినది. డేగయెట్లు (అడవిలోఁదిరి గితిరిగి) స్వస్థానమును జేరునట్లు ఈసోమము స్వస్థానమును (ద్రోణకలశములో) జేరుచున్నది.

ధృఢచ్యుత (ఆగస్త్య) ఋషి.

౪౭౩. పవస్వ దక్షసాధనో దేవేభ్యః పీతయే హరే మరుద్భ్యో వాయవేమదః॥

పచ్చనిదానవయిన-లేక-పాపహారివైన ఓ సోమమా! బలమునకు సాధనమయి మదమును గలిగించునీవు ఇంద్రవాదిదేవతల పానముకొఱకుఁగారుము. అట్లేమరుత్తుల (పానము) కొఱకు వాయువు (పానము) కొఱకునుగారుము.

అసిత దేవలులుఋషులు.

౪౭౪ పరిస్వానో గిరిష్ఠా పవిత్రే సోమో అక్షరత్ మదేషు సర్వధా ఆసి॥

ఈసోమము పర్వతమందుండినది. (తర్వాత) పిండంబడికార్చుబడుచునే పవిత్ర మందు (వడకట్టుటకు) కారుచున్నది. సోమమా! నీవుస్తుతించువారి కన్నివిధముల సాయపడుదువు.

పూర్వోక్తఋషి.

౪౭౫, పరిప్రియా దివగ కవివక్తాయాగ్ంసి న ప్త్యో హితాః స్వానై ర్యాతి
కవిక్రతుః॥

మేధావియై లోపలప్రజ్ఞకలసోమము అధిషవణఫలకములందు (రసముదంచి
కార్చుటకుపయోగించు తాతిపలకలు) ఉంచబడెను. అనిద్యులోకమునకు బ్రయము
లైన శిలలనుగూర్చి అధ్వర్యుడు మొదలగువారితో నడచుచున్నది.

పంచమాధ్యాయమున ప్రథమఖండము పూర్ణము.

—:0:—

౫ అధ్యాయము.

౨ ఖండము.

శ్యావాశ్వబుషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౪౭౬. ప్రసోమాసో మదచ్యుతః శ్రవసే నో మఘోనాం సుతా విదధే అక్రముః॥

సోమములు మదమున్రవింపజేయుచు, అభిషవింపబడినవై యాగముచేయు
చున్న మనయాగమందు నన్నమునకై ప్రవర్తించుచున్నవి.

త్రితబుషి.

౪౭౭. ప్రసోమాసో విపశ్చితోఽప్సోనయన్త ఊర్ణయః వనాని మహిషా ఇవ॥

మేధావంతములగు సోమములు పాత్రములకు నీటికెరటములవలె జేరుచు
న్నవి. గొప్పమృగములు వనములనుజేరునట్లు చేరుచున్నవి. (ఒకఉపమానము తన
చోటినుండి నడచుటకు రెండవది పవిత్రముమీదబడుటకును అనితా॥)

అమహీయుబుషి.

౪౭౮. పవస్వేందో వృషా సుతః కృధీనోయశసో జనే విశ్వా అప ద్విషోజహి॥

ఓ సోమమా! ఆభిషవింపఁబడి తడుపుచు నీవు (ధారతో) కారుము. దేశము నందు మమ్ముగీర్తిమంతులనుగాఁ జేయుము. శత్రువులనందఱిని జంపుము.

భృగుఃషి.

౪౭౯. ^{౨ ౩ ౧ ౨}వృషాహ్యసి ^{౩ ౧ ౨}భానునా ^{౩ ౧ ౨}ద్యుమన్తం త్వాహవామహే ^{౧ ౨}పవమాన
^{౩ ౧ ౨}స్వర్ద్రశం॥

ఓ సోమమా! (కోరినకోర్కెల) వర్షించుచున్నదానవు. కనుక వడకట్టఁబడు చున్న సోమమా! సర్వమునుజూచుచున్నట్టి, తేజస్సుతోఁబ్రకాశించుచున్నట్టి, నిన్ను యజ్ఞములలో ఆహ్వానించు (=పిలుచు)చున్నాము.

కశ్యపఃషి.

౪౮౦. ^{౧ ౨}ఇందుః ^౩పవిష్ట ^{౧ ౨}చేతనః ^{౩ ౧}ప్రియః ^{౨ ౩ ౨}కవీనాం ^{౩ ౨}మతిః ^{౩ ౧ ౨ ర}సృజదశ్వగ్ం ^{౩ ౧ ౨}రథీరివ॥

ప్రజ్ఞను గలిగించునది (దేవతలకు) బ్రియమైనది యగుసోమము స్తుతికర్తల స్తవములతోఁగారుచున్నది. రథికుఁడు అశ్వమును వదులునట్లు అనఁగాఁబరువెత్తించు నట్లు తనలోఁదరంగమును లేకప్రవాహమును వదలుచున్నది. (పుట్టించుచున్నది.)

కశ్యపఃషి.

౪౮౧. ^{౧ ౨ ౩}అస్మక్షత ^{౨ ౩ ౧ ౨}ప్రవాజినో ^{౩ ౧}గవ్యా ^{౨ ర}సోమా ^{౩ ౨}సోఅశ్వయా ^{౩ ౧ ౨ ౩ ౧}శుక్రాసోవీర
^{౨ ర}యాశవః॥

బలవంతములు, వేగవంతములు (అనఁగా వేగమును బలమును బుట్టించునవని తా॥) నగుసోమరసములు గోవులంగోరి యశ్వములంగోరి (ఋత్విజులచేత) గార్చం బడెను.

నిధుని (కాశ్యప) ఋషి.

౪౫౨. పవస్వ దేవ ఆయుషగింద్రం గచ్ఛతు తేమదః! వాయుమారో హధర్శణా॥

ఓ సోమమా! ప్రకాశించుచున్న నీవు (ధారగా) కారుము. నీమదమువద్ద కుండ నిండ్రుని జెందుఁగాక. నీవుధారకత్తైన రసముతో వాయుమీఁదఁ గూర్చుండుము.

అమహీయఋషి.

౪౫౩. పవమానో అజీజన ద్దివశ్చిత్రం నతన్యతుం! జ్యోతిర్వైశ్వానరం
బృహత్ ॥

సోమము గొప్పదయిన వై శ్వానరమును పేరుగల తేజస్సును ద్యులోకమునందు బుట్టిన చిత్రమయినపిడుగునువలెను బుట్టించెను.

కాశ్యపఋషి.

౪౫౪. పరిస్వానాస ఇన్ద్రవో మదాయ బర్హణాగిరా! వధో అర్హన్తీధారయా॥

అభిషవింపంబడుచున్నవి, దీపించునవి, గొప్పదగుస్తుతివాక్కుచేత మదముం గలిగించునవియగు సోమములు ధారతోఁగూడ దేవతలమదముకొఱకు (దశాపవిత్రమునుండి) కారుచున్నవి. (దశాపవిత్రము=వడపోతవస్త్రము.)

కాశ్యపఋషి.

౪౫౫. పరిపాసిష్య దత్కవిః సిన్ధోరూర్నా వధి శ్రితః! కారుంబిభ్రత్పురుస్సృహ॥

మేధావియు, సముద్రకెరటము నందాశ్రయించినదియు, అనేకులచేతం గోరం బడిన స్తుతికర్తను బోషించునదియు నగు సోమము స్రవించుచున్నది. (కారుచున్నది)

శంచమాధ్యాయ ద్వితీయ ఖండము సమాప్తము.

శ్లో లభ్యాము.

౩ ఖండము.

అమహీయుఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౪౫౬. ఉపోషు ^{౨ ౩ ౨} జాతమపురం ^{౩ ౨ ౩ ౨ ౩} గోభిభజ్జ ^{౧ ౨ ౩ ౧} ప రి మ్కృతః ^{౨ ర} ఇందుం ^{౧ ౨} దేవా ^{౩ ౧}
అయాసిషుః॥

చక్కగాఁబుట్టి యుదకములను బ్రేరించునట్టి, శత్రువులను భంగపఱచునట్టి.
ఆవుపాలతో నలంకరింపఁబడినట్టి, సోమమును ఇంద్రాదిదేవతలు పొందుచున్నారు.

పూర్వోక్తఋషి.

౪౫౭. పునానో ^{౩ ౧} అక్రమీద ^{౨ ౨ ఉ} భి విశ్వా ^{౩ ౨ ౩} మృధో ^{౧ ౨} విచర్షిణిః॥ ^{౩ ౨ ౩} శుమ్భంతి ^{౧ ౨} విషం
ధీతిభిః॥

(సర్వమును) జూచునట్టి సోమము శత్రువులనందఱిని (కాలితో) నణఁగఁబ్రదొ
క్కుచున్నది. ఆట్టిమేధావంతమయిన సోమమును శుద్ధులతో నలంకరించుచున్నారు.

జమదగ్నిఋషి.

౪౫౮. ఆ విశన్కులశగ్ం ^{౩ ౨ ౩ ౧ ౨} సుతో ^{౩ ౨ ఉ} విశ్వా ^{౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ర} అర్షన్నభిశ్శ్రియః॥ ^{౨ ౩} ఇందు ^{౧ ౨} రింద్రాయ
ధీయతే॥

అభిషవింపఁబడిన సోమము (ద్రోణ) కలశమందుఁబ్రవేశించెను. (సోమము
సంగ్రహించు కలశమునకు ద్రోణనామము) సంపదలనన్నిటిని అంతటినుండి పొం
దించుచు దీపించు సోమము ఇంద్రునికై (దశాపవిత్రమందు) ఉంచఁబడుచున్నది.

ప్రభూవసుఋషి.

౧౮౯. అసజ్జరధ్యో యథా పవిత్రేచ మోః సుతః! కార్షన్ వాజీ
 ౨ర
 న్యకమీత్ ||

రథమునకుఁ దగిన గుఱ్ఱము ఎట్లు విడువంబడెనో యట్లు (అధిపవణఫలకముల
 మీఁద) అభిషవింషబడిన సోమము పవిత్రమందువిడువంబడెను. (అనఁగా తాల్లతోఁ
 బిండినతర్వాత వడపోత వస్త్రముమీఁదఁబోసినారనితా||) వేగవంతమైనయట్టి సోమ
 ము యుద్ధమందు బాగుగాఁబవరిల్లుచున్నది.

మేధ్యాతిథిఋషి.

౧౯౦. ప్రయద్గావో న భూణాయ స్వేషః అయాసో అక్రముః! ఘ్నన్తః
 ౩ ౨ఉ ౩ ౧ ౨
 కృష్ణా మ పత్వచం||

త్వరగలవి, దీపించునవి, గమించునవి, నల్లని చర్మమును త్రోసివేయుచు
 న్నవి. (రసముకారి తొక్క మిగిలిపోవుచున్నదనితా!) యునగుసోమములు గోవులుదక
 ములంగూర్చి (వచ్చిపడునట్లు) యజ్ఞమునకు వచ్చిపడుచున్నవి.

నిధువిఋషి.

౧౯౧. అపఘ్న స్వవసే మృధః క్రతువిత్సోమ మత్సరః! నుదస్వా దేవ
 ౩ ౧ ౨
 యుంజనం||

ఓ సోమమా! మదముకలిగించునట్టి యే నీవు శత్రువులను జంపుచు మాకు
 యాగమును గలిగించుచు గారుచున్నావో ఆ నీవు దేవతలనుగోరని నరుని ద్రోసి
 వేయుము.

నిధ్రువిఋషి.

౪౯౨. అయాపవస్వధారయా యయా సూర్యమరోచయః! హిన్వానో మానుషీ
 ౩ ౧
 రపః॥

మానుష్యులకు మేలుచేయు నుదకములను బుట్టించుచు నీవు ఓ సోమమా! యే
 ధారతో సూర్యునింబ్రకాశింపఁజేసితిో ఆధారతో గారుము.

అమహీయుఋషి.

౪౯౩. సపవస్వయ ఆవిధేన్ద్రిం వృత్రాయ హస్తవే॥ వప్రివాగ్ంసం మహీరపః॥

ఓ సోమమా! యే నీవు గొప్పవగునుదకములను అడ్డుపెట్టియున్న వృత్రునిం
 జంపుటకు నింద్రుని రక్షించితివో, యా నీవు ధారతోఁగారుము. (అనఁగా వర్షము
 కురియకుండఁజేసిన వృత్రుని నింద్రుఁడు సోమపానమదమెక్కియే చంపెననితా॥)

అమహీయుఋషి.

౪౯౪. అయావీతో పరిస్రవ యస్త ఇందో మదేష్వా! అవాహన్నవతీనకవ॥

ఓ సోమమా! యీరసముతో (నింద్రుని) భక్షణముకొఱకుఁగారుము. ఏరస
 ము యుద్ధములందుఁ దొంబడితొమ్మిది శంఖరుని కోటలను బడఁగొట్టెనో, (అనఁగా
 దీనిఁద్రావిమడించి యింద్రుఁడు కొట్టెననితా॥)

ఉక్థ్యఋషి.

౪౯౫. పరిద్యుక్ష్యం సనద్ర్యిం భరద్వాజంనో అన్ధసా! స్వానో అర్షపవిత్రతా॥

౧౯౦ [పవమాన కాండము. ఆంధ్ర వేదములు.

అ శ్లో. ఖం ౪.]

దీపించునట్టి, యివ్వఁబడుచున్న ధనముగలట్టి, బలమును అన్నముతోఁగూడ
సోమము మాకు నంతటనిచ్చుఁగాక. ఓ సోమమా! యభిషవింపంబడుచున్న నీవు
పవిత్రమందు నభిముఖముగాఁగారుము.

ఇట్లు వంచమాధ్యాయ తృతీయ ఖండము పూర్ణము.

శ్లో అధ్యాయము.

౪ ఖండము.

మే వ్యాతిథిఋషి - గాయత్రీ చ్ఛందము - సోమ దేవత.

౪౯౬. అచికృ^{౧౨} దద్వృషా^{౩౨ ౩} హరిర్హహన్^{౧౨౩ ౨} మిత్రో^౩నదశఽతః^{౧౨౩ ౨} సగం^౧ సూర్యేణ^{౨౪}
దిద్యుతే॥

(కోర్కెల) వర్షించునది, ఆకుపచ్చని రంగుగలది, పూజ్యమయినది, స్నేహి
తునివలెఁ జూడందగినదియగు నే సోమము ధ్వనించుచున్నదో (కలశములోఁగారు
చున్న చప్పుడనితా॥) ఆ యీ సోమము సూర్యునితోఁగూడఁ బ్రకాశించుచున్నది.

భృగుఋషి.

౪౯౭. ఆతే^{౨౩౧౨}వక్షం^{౩ ౨౩} మయోభువం^{౧౨ ౩ ౧} వహ్నిచుద్యా^౨ వృణీమహే॥^{౨ ౩ ౧}
పాస్తమా^{౨౩ ౧ ౨}
పురుస్సృహం॥

ఓ సోమమా! (యాగకర్తలమయిన) మేము నీసంబంధమైనది, సుఖమును
గలిగించునది, ధనాదులను గలిగించునది, రక్షించునది, పలువురు కోరందగినదియు
నగు బలమును ఈ యాగదినమందు మాకభిముఖముగాఁగోరుచున్నాము.

ఉచధ్యఋషి.

౪౯౮. అధ్వర్యో^{౧౨} అద్విభిః^౩ సుతగ్ం^{౩౧} సోమం^{౨ర} పవిత్రే^{౩౨౩} ఆనయ॥ పునాహిన్ద్రాయ^౩
పాతవే॥^{౧౨}

ఓ యధ్వర్యుడా! శిలలతోనభిషవింపబడిన సోమమును పవిత్రమందుజేర్చుము. ఇంద్రుని పానముకొరకు వడకట్టుము.

అవత్సారఋషి.

౪౯౯. తరత్సమందీ^{౨౩౨} ధావతి^{౩౧} ధారా^౨ సుతస్యాన్ధసః॥ తరత్స^{౩౧} మందీ^{౨ర} ధావతి॥^{౨౩౨}

దేవతలను మదింపజేయునట్టి యాసోమము స్తుతికర్తలను బాపములనుండి తొలగించుచు గలశములోనికి బోవుచున్నది. అభిషవించిన సోమధార పాపము నుండి తొలగించి ఊర్ధ్వలోకమును (స్తుతికర్తను) జేర్చును.

నిధ్రువిఋషి.

౫౦౦. ఆపవస్వ^{౧౨} సహస్రిణగ్ం^{౩౧} రయిగ్ం^౨ సోమసువీర్యం॥ అస్నేశ్రవాగ్ంసి^{౩౧}
ధారయ॥^{౨ర}

ఓ సోమమా! నీవు అనేకములైన సామర్థ్యములతోఁగూడిన ధనమును అభిముఖముగాఁగార్చుము. మాయందు నన్నములఁగలిగించుము.

నిధ్రువిఋషి.

౫౦౧. అనుప్రత్నాస^{౧౨} ఆయవః^{౩౧} పదంసవీయో^{౩౧} అక్రముః^{౨ర} రుచేజన్త^{౩౧} సూర్యం॥^౩

పురాతనములగు గుఱ్ఱములుకొన్ని నూతనమగుమార్గమును అనుసరించి పోవుచున్నవి. కాంతికొఱకు సూర్యునింబుట్టించుచున్నవి. (అనఁగా సోమలతలు గుఱ్ఱాల వంటివని, దానిరసము సూర్యుని వంటిదని దానినాలతలు పుట్టించినవనితా॥)

భృగుఋషి.

౫౦౨ అర్హాసోమ ద్యుమత్తమోభి దోణాని రోరువత్॥ సీదన్యో నౌ వనేష్యా॥

ఓ సోమమా! మిగులకాంతిగల నీవు ద్రోణకలశముంగూర్చి మాటిమాటికి ధ్వనించుచు (అనేకమార్లు కలశములోఁ బోయుటవల్ల బహువచనము-కాని-కలశము ఒక్కటే) కోరఁదగిన యాగగృహమందుండుటకురమ్ము.

కశ్యపఋషి.

౫౦౩. వృషా సోమ ద్యుమాగం అసివృషా దేవ వృషప్రతః॥ వృషాధర్మాణి దధిషే॥

ఓ సోమమా! (కోర్కెల) వర్షించునట్టి నీవు కాంతికలదాన వగుచున్నావు. ప్రకాశించుదానా! వర్షించునీవు వర్షమును గురియించుపనిలో నున్నావు. వర్షించు నీవు దేవమనుష్యులకు హితవయిన కర్మలను ధరించుచున్నావు. అనఁగా దేవకర్మలు మనుష్యకర్మలు సోమమునాధారము చేసికొని ప్రవర్తించుననితా॥)

కశ్యపఋషి.

౫౦౪. ఇషేపవస్వ ధారయా మృజ్యమానో మసీషేభిః॥ ఇన్దో రుచాభి గ ఇహి॥

ఓ సోమమా! ఋత్విజులచేత శోధింపఁబడిన నీవు మాయన్నమునకై ధాతతోఁ గారుము. ప్రకాశించునన్నముతోఁ బశువులను బొందుము.

[పవమాన కాండము.

సా మ వే ద ము.

అ గ్. ౪౦౪.] ౧౯౩

అసితఋషి.

గీ०గీ. మన్ద్రయాసోమ ౩ ౧ ౨ ౩ ధారయా ౧ ౨ ౩ వృషాపవస్వ ౩ ౨ ౩ దేవయుః ౨ ౩ అవ్యా ౧ ౨ ౩ వారేభి
౩ ౨
రస్మయుః॥

సోమమా! పర్షించునీవు దేవతలను గోరునట్టి మముఁ గోరునట్టి దానవై
గొట్టెవేండుకల (వస్త్రము) ద్వారా మదముఁగలిగించు ధారతోఁగారుము.

కవిఋషి.

గీ०౬. అయాసోమ ౩ ౧ ౨ సుకృత్యయా ౩ ౧ ౨ మహాన్తన్నభ్యవర్ధధాః ౩ ౨ ౬ ౩ క ౨ ర మన్దాన ౩ ౧ ౨ ఇద్వృషాయసే॥

సోమమా! యీచక్కని సంస్కారములతోఁ బూజనీయమవై దేవతలకొఱ
కు వృద్ధిపొందుము. హర్షించుచు వృషభమువలె వర్తించుచున్నావు. (అనఁగా వృష
భమువలె ధ్వనించుచున్నావనితా!)

జమదగ్నిఋషి.

గీ०౭. అయం ౩ ౧ ౨ విచర్షణి ౩ ౧ ౨ హితః ౨ ర పవమాన ౩ ౧ ౨ సుచేతతి ౩ హిన్వాన ౩ ౧ ౨ ఆవ్యంబృహత్॥

విశేషదశశకము గలట్టి, (పాత్రమందు) ఉంచఁబడినట్టి, వడకట్టఁబడినట్టి
యీ సోమము ఉదకములందుఁబుట్టిన గొప్పదయిన యన్నమును గలిగించుచు నందఱి
చే నెఱుంగఁబడుచున్నది.

అయాస్యఋషి.

గీ०౮. ప్రిసగిందో ౩ ౧ ౨ మహేతున ౩ ౧ ౨ ఊర్ణిం ౩ ౧ ౨ నభిభోదర్షసి ౨ ర ౩ ౨ ౩ అభిదేవాగ్ం
౩ ౧ ౨
అయాస్యః॥

౧౯౪ పవమాన కాండము. ఆంధ్ర వేదములు. అగ్ని. ఖండము.]

స్రవించుచున్న సోమమా! నీవుమాకు గొప్పధనమునకై బాగుగా స్రవించుచున్నావు. ఈ (యయాస్య) ఋషి సీతరంగమును ధరించుచు దేవతలను బూజింపఁదలచుచున్నాఁడు.

అమహీయఋషి.

శ్లో. అపఘ్నన్ పవతే మృధోఽప సోమో అరావ్ణః | గచ్ఛ స్నింద్రస్య
నిష్కృతేం ||

సోమము శత్రువులను జంపుచు, (ఇతరుల) ధనములను దీసికొను వారినిన్నీ చంపుచు, నింద్రుని స్థానమునకుఁ జేరుచు ధారగాఁ గారుచున్నది.

ఇట్లు పంచమాధ్యాయ చతుర్థఖండము పూర్ణము.

—:0:—

గీ అధ్యాయము.

గీ ఖండము.

భరద్వాజాదు లేడ్గురుఋషులు-బృహతీచ్ఛంద-సోమదేవత.

శ్లో. పునానస్సోమ ధారయాపో వసానో అర్షసి | ఆరత్నధా యోనిమ్
తస్య సీదన్యతో దేవో హిరణ్యయః ||

ఓ సోమమా! శుద్ధిచేయుదానవై యుదకములతోఁగలసి ధారగాఁ బ్రసరించుచున్నావు. (కలశములోనికని తా॥) రమణీయధనము లిచ్చుదానవగు నీవు యజ్ఞస్థానమును జేరుచున్నావు. ప్రకాశించుచు సోమము కారుచు (దేవతలకు) హితము రమణీయమునగు చున్నది. (బంగారు కానిదనిన బాగుండును)

ఋష్యాదులుపూర్వవతు.

శ్లో. ౧౧. పరీత్యో^{౨౩౧} పి^౨ంచతా^{౩౨౬} సుత^౩ గ్ం^{౧౨} సోమో^{౩౨} యడ^౩త్తమగ్ం^{౨౨} హవిః^{౩౨} దధన్వా^{౩౧}
గ్ంయో^{౨౪} సర్వో^{౩౨} అపాస్వ^{౨౬}స్తరా^{౩౨} సుషా^{౩౨}వ సోమ^{౨౩} మద్భిః^{౧౨}॥

ఓ ఋత్విజులారా! అభిషవించిన సోమము నిచ్చటనుండి కొనిపోయి (వసతీ వరీయును నుదకములలోఁ) గలుపుడు. ఏ సోమము ఉదకములందు లేక అంతరిక్ష మందు నడచుచున్నదో ఆసోమమును అధ్వర్యుడు శిలలతోఁబిందెరు. (దానిని నీటి లోఁ గలుపుడని యన్వయము.)

అత్రఋషి-ఛందోదేవతలుపూర్వవతు.

శ్లో. ౧౨. ఆసో^{౧౨} మస్వానో^{౩౧} అద్భి^{౨౪}భి^{౩౧}స్తిరో^{౨౪} వారాణ్యవ్యయా^{౨౩౧౨} జనోనపురి^{౨౩౨౩౨} చమో^{౩౧౨౪}
ర్విశదధిః^{౩౨౩} సదో^{౨౩} పనేషు^{౧౨} దధి^౩రే॥

ఓ సోమమా! శిలలచేత నభిషవింపబడుచున్న నీవు గొట్టెబొచ్చు (తోఁజేసిన దారములను) తిరస్కరించి (అనఁగాదాటి) యెదుగుగాఁగారుచున్నావు. ఆకుపచ్చని రంగుగల ఆసోమము అభిషవణ (=పిండుట) ఫలకములమీఁదనున్న కలశములోనికి మనుష్యుడు తనయింటికిఁ జేరునట్లు జేరుచున్నది. అట్టి నీవు కట్టతోఁజేసిన పాత్ర లందు వాసముచేయుచున్నావు.

విశ్వామిత్రఋషి-ఛందోదేవతలుపూర్వవతు.

శ్లో. ౧౩. ప్రసోమ^{౧౨} దేవవీతయే^{౩౧౨} సిన్ధున^౩ పివ్యే^{౨౩౧} అర్ణసా^{౨౩} అగ్ంశో^{౧౨} పయసా^౩ మది^౧
రోన^{౧౨} జాగృ^{౨౪} విరచ్ఛా^{౩౨}కోశం^{౧౨} మధుశ్చ^{౩౧౨}తం॥

ఓ సోమమా! నీవుదేవతల భక్షణముకొఱకు ఉదకముతోఁదృప్తినొందుచు

న్నావు. (నీటిలోఁగలియుచున్నదనితా॥) సముద్రము నీటితోఁదృప్తినందునట్లు (అనఁ
గానిండినట్లనితా॥) మదమునుగలిగించునట్టి, (అయినను) జాగ్రతనుగలిగించు స్వభా
వముగలట్టి, సోమలతయొక్క రసముతోఁగారుచు ద్రోణకలశమున మధుర రసము
నింపుచుఁ జేరుచున్నావు.

ఋష్యాదులు పూర్వవతు.

శ్లోర. సోమ ఉష్వాణః సోత్యభిరధిష్ఠ భి రవీనాం॥ అశ్వయేవ హరితాయాతి
ధారయా మంద్రాయాతి ధారయా॥

పిండునట్టి పురుషులచేతఁ బిండఁబడుచున్న సోమము గొఱ్ఱలయొక్క పొడ
వయిన వెండ్రుకలద్వారా బయలుపెడలుచున్నది ఆడుగుఱ్ఱమువంటి ధారతోనడుచు
చున్నది. మదముకలిగించుధారతో (ద్రోణ) కలశమునఁజేరుచున్నది

ఋష్యాదులు పూర్వవతు.

శ్లోగీ. తవాహ్గం సోమరారణ సఖ్య ఇన్దో దివే దివే॥ పురూణి బభ్రోసి
చరన్తి మామవ పరిధీం రతితాగ్ం ఇహి॥

సోమమా! నీస్నేహమునందు నేను ప్రతిదినమును విహరించు చున్నాను.
బూడిదరంగు సోమమా! అనేకరాక్షసులు నీసఖ్యముగలిగియున్న నను బాధించు
చున్నారు ఆరాక్షసులనుగూర్చి రమ్ము. (సశింపఁజేయుచునితా॥)

వశిష్టఋషి.

శ్లో౬ మృజ్యమాన స్సుహస్త్యా సముదే వాచమిన్వసి రయి పిశంగం
బహుళం పురుస్సృహం పవమానాభ్య షణ్సి॥

మంచివ్రేళ్లుకల (అనగా వ్రేళ్లుజోడించి రసముపిండబడెననితా) సోమమా!
వడకట్టుబడిన నీవు అంతరిక్షమును లేక కలశమును ధ్వనినిజేయుచున్నావు. వడకట్టు
చున్న సోమము బంగారు మొదలయిన విస్తారమైన ఆనేకులు కోరఁదగినట్టి ధనము
ను (స్తుతికర్తల) కిచ్చుచుఁగారుచున్నది.

విశ్వామిత్రః.

శ్లో. ౩౧౨ర అభిసోమాస ఆయవః పవస్తే మద్యం మనః సముద్రస్యాధి విష్టవే
మసీషిణో మత్సరాసో మదచ్యుతః॥

నడచుస్వభావముగల సోమములు మదముగలిగించు రసమును అంతరిక్షమున
నున్నత స్థలమునందుఁ గార్చుచున్నవి. లేక కలశోపరి స్థానమందుఁ గార్చుచున్నవి.
(ఆసోమములు) మనస్సునకిష్టములు మదకరములునగుచు మదముకలిగించు రసమును
కార్చుచున్నవి.

కాశ్యపః.

శ్లో. ౩ పునాన సోమ జాగృవిఖ్యా వీరైః పరిప్రియః త్వం విప్రో అభవోఽ
రిగిరస్తమమధ్వా యజ్ఞం మిమిక్షణః॥

సోమమా! జాగ్రత్తతోనుండు స్వభావముకలదానవు, ప్రీతిం గలిగించుదానవు
నగునీవు వడకట్టుబడుచు గొట్టెవెండ్రుకలద్వారా కారుచున్నావు. అంగిరస వంశ్యు
లలో శ్రేష్ఠమయినట్టి, మేధగలట్టి నీవు పితృదేవతల నడిపించుదాన వగుచున్నావు.
ఆనీవు మాయజ్ఞమును మధురరసముతోఁ దడుపఁదలచుచున్నావు.

జమదగ్నిఋషి.

౫౧౯. ఇంద్రాయ పవతే మదః సోమో మరుత్వతే సుతః సహస్రీధారో
అత్యవ్య మర్షతే తమీ మృజన్త్యావః॥

మదముగలిగించునట్టి, అభిషవించిన సోమముమరుత్తులతోఁగూడిన యింద్రుని
కొఱకు స్రవించుచున్నది. తర్వాతననేక ధారలతోఁగూడిన సోమము గొఱ్ఱబొచ్చు
తోనిర్మించిన వస్త్రమునుదాటి కారుచున్నది.

వశిష్ఠఋషి.

౫౨౦. పవస్వ వాజసాతమోఽభి విశ్వాని వార్యా త్వగం సముద్రీః పృథమే
విధర్మం దేవేభ్యః సోమ మత్సరః॥

ఓ సోమమా! కోరఁదగినస్తోత్రముల నన్నిటినిగూర్చి అన్నమును గలిగించు
నట్టి నీవు కారుము సోమమా! దేవతలకు మదముగలిగించునది, చలువగలిగించు
నది, విశేషముగాఁ బోషించునదియునగు నీవు ముఖ్యము శ్రేష్ఠమునగు యజ్ఞమందు
దేవతల కొఱకుఁగారుము.

వశిష్ఠఋషి.

౫౨౧. పవమానా అస్మక్షత పవిత్ర మతిధారయా మరుత్వన్తో మత్సరా
ఇంద్రియా హయా మేధామభిప్రయాగ్ంసిచ॥

వడపోయంబడుచున్న సోమములుతనధారతోఁబవిత్రమునుదాటి మరుత్తులతో
(వాయువులు)ఁగలిసినవియు, మదమునుగలిగించునవియు, యిందునకు చ్రియము

లు నగుచుఁగారుచున్నవి. స్తుతినిఅన్నమును గలిగించునవై యాగమందు నడచుచున్నవి. (రసము తీసి కలశములలోనికి ఋత్విజులు తీసికొని పోవుటే వాటి నడక.)

ఇట్లు పంచమాధ్యాయపంచమఖండము సమాప్తము

శ్రీ అధ్యాయము.

౬ ఖండము.

ఉశనఋషి-త్రిష్టుప్చంద-సోమదేశత.

శ్రీ ౨౨. ప్రతుద్రవ పరికోశం నిషీద నృభిః పునానో ఆభివాజమష్టా అశ్వం
నత్వా వాజినం మజాయన్తోఽచ్ఛా బహిః రశనాభినయన్తి॥

ఓసోమమా! శీఘ్రముగా నడువుము. దోణకలశమందు నివసించుము. నాయకులచే వడపోయఁబడి, యన్నమును (యజమానునకు) గలిగించుము. యుద్ధమునుగూర్చి యశ్వమును (చేతితో) తుడుచునట్లు నిన్ను తుడుచుచున్నారు ఆసోమమును శోధించుచు యాగమునకు త్రాళ్ల వలెఁబాడవులైనవేళ్లతో (ఆధ్వర్యుఁడు మొదలగువారు) పట్టికొని పోవుచున్నారు.

వృషగణుఁడు (వాసిత) ఋషి-ఛం-దే-ఛ-ర్వవతు

శ్రీ ౨౩. ప్రకావ్య ముశనే వబ్రవాణో దేవో దేవానాం జనిమావివ క్తిమహీ
వ్రతః శుచిబన్ధః పావకః పదావరాహో అభ్యేతి రేభన్॥

ఉశనఋషివలె స్తోత్రమును బఠించుచున్న స్తుతికర్త (ఈవృషగణుఁడు) ఇం

ద్రాదుల జన్మములను బాగుగఁబ లుకుచున్నాఁడు. అనేక కర్మలుగల్గినై, దీపించు తేజస్సుగలిగినదై, పాపముల శోధించుచు శ్రేష్ఠమయిన (అభిషవ) దినముకల సోమము ధ్వనించుచుఁ బాత్రములందుఁ జేరుచున్నది.

పథాశరఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

గీ. ౨౪. ^{౩ ౧ ౨ర} త్రిసోవాచ ^{౩ ౧ ౨ర} ఈరయతి ^{౩ ౧ ౨} ప్రవహ్నిఋతస్య ^{౩ ౧ ౨ర} ధీతిం ^{౩ ౨} బ్రహ్మణో ^{౩ ౨} మనీషాం |
^{౧ ౨} గావోయన్తి ^{౧ ౨} గోషతిం ^{౩ ౨ ౨ ౩} పృచ్ఛమానాః ^{౧ ౨} సోమం ^{౩ ౧ ౨} యన్తి ^{౩ ౧ ౨} మతయోవావ
^{౩ ౨} శానాః ||

యాగకర్త (ఋగ్యజు స్సావములని) మూఁడు విధముల వాక్కులను బ్రేరించుచున్నాఁడు. యాగమును ధరించునట్టి శ్రేష్ఠమయిన సోమమయొక్క వనోహరమైన కళ్యాణ వాక్కును బ్రేరించుచున్నాఁడు. గోవు పతియగు వృషభమును జేరునట్లు ప్రశ్నించుచుఁ గోరుచున్న స్తవములు సోమమును సమీపించుచున్నవి.

వశిష్ఠఋషి-ఛందోదేవతలు-పూర్వవతు.

గీ. ౨౫. ^{౩ ౨ ౩ ౨} అస్యప్రేషా ^{౩ ౧ ౨} హేమనా ^{౩ ౧ ౨} పూయమానో ^{౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨} దేవోదేవేభిః ^{౩ ౧ ౨} సమప్యక్త ^{౩ ౧ ౨} రసం |
^{౩ ౨} సుతః ^{౩ ౨ ౩} పవిత్రం ^{౧ ౨ ౩} పర్యేతి ^{౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨} రేభన్మితేవసద్ధ ^{౩ ౨ ౧ ౨} పశుమన్తిహోతా ||

ఈ సోమమును బ్రేరించునట్టి, బంగారముచేతఁ బిండఁబడినది, (అనఁగా బంగారము చేతిలో నుంచుకొని సోమ లతను బిండవలెను) ప్రకాశించుచున్నది, యగు సోమలత రసమును దేవతలకు నిచ్చుచున్నది. అభిషవించిన సోమము ధ్వనించుచుఁ బవిత్రమునఁడు, (బొచ్చుతోఁ నిర్మించిన వస్త్రమున) దేవతల నాహ్వానించు ఋత్విజుఁడు పశువును గట్టియున్న యాగశాలలందుఁ బ్రవేశించునట్లు ప్రవేశించుచున్నది.

ప్రతర్దనఋషి-ఛందోదేవతలు-పూర్వవతు.

శ్లో. ౨౬. సోమఃపవతే జనితా మతీనాం జనితాద్విం జనితా పృథివ్యాః॥ జనితాగ్నే
జనితా సూర్యస్య జనితేంద్రస్య జనితోత విష్ణోః॥

బుద్ధులను లేక స్తుతులను బుట్టించినది, ద్యులోకమును బుట్టించినది, భూ
మిని బుట్టించినది, సూర్యుని బుట్టించినది, యింద్రుని బుట్టించినది, అగ్నిని బుట్టించి
నది, మఱియు విష్ణుని బుట్టించినది, యగు సోమము పాత్రలందుఁ గారుచున్నది.
(సోమపానమువల్లనే సూర్యాదులకుఁ దమతమ సామర్థ్యములు కలిగినవని తా॥)

వశిష్టఋషి-ఛందోదేవతలు సమానములు.

శ్లో. ౨౭. అభి త్రిపృష్ఠం వృషణం వయోధామం గోషీణమవావత్ నవాణీ వనా
వసానో వరుణో న సిన్ధుర్ధ్వ రత్నధాదయతే వార్యాణీ॥

మూడుస్థానములు గలది (దో)ణ కలశముమొదలగు పాత్రలనికాని లేక
ప్రతస్సవన, మాధ్యందిన సవన, సాయంసవనములను మూడు యాగములని
కాని తా॥) వర్షము కురియించునది, అన్నము కలిగించునది, ధ్వనించుచున్నది,
యగు సోమమును స్తుతి రూపములయినవాక్కులు స్తుతించుచున్నవి. ఉదకములను
గప్పుకొను వరుణినివలె, ఉదకములను వ్యాపింపఁ జేయునది, రత్నముల నిచ్చునది
యగు సోమము (స్తుతికర్తలకు) ధనముల నిచ్చుచున్నది.

పరాశరఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వసమానములు.

శ్లో. ౨౮. అక్రాస్త్రముద్రాః ప్రథమే విధర్మం జనయన్ప్రజాభువనస్య గోపాః
వృషా పవిత్రే అధిసానా అవ్యే బృహత్సోమోవావృధే స్వానో అద్గిః॥

ఉదకములను స్రవిపఁ జేయునది, (యజ్ఞము) రక్షించునది, యగు సోమము విస్తృతమై ఉదకముల ధరించు సంరిక్షమందాన్నది, బ్రజలకు బుట్టించునది యై సమ సము నతిక్రమించుచున్నది వర్షము కురియించునది అభిషవింపఁ బడుచున్నది, యగు సోమము. బొచ్చుతో నిర్మించిన పవిత్రమం దున్నతస్థానమున గొప్పదగు సోమము వడపోయఁ బడినదగుచు వృద్ధి నొందుచున్నది.

ప్రసక్తాణ్యుషి-ఛందోదేవతలు-పూర్వవతు.

౫౨౯. కనిక్రన్తి హరిరా సృజ్యమానః సీద న్వనస్య జఠరే పునానః।
సృభిర్యతః కృణతే నిణిజంగామతోమతిం జనయత స్వధాభిః॥

అంతటను విడువంబడుచున్న ఆకుపసరు రంగుగల సోమము అప్పటప్పటికి ధ్వనించుచున్నది. వడకట్టబడుచున్నదై ద్రోణ కలశముయొక్క గర్భమందున్నదగుచు ధ్వనించుచున్నది. ఋత్విజులచేతఁ బిండబడిన సోమము ఆవుపాలను గలియుచు శుద్ధమయిన తన రూపమును గనఁబఱచుచున్నది. కనుక ఈ సోమము కొఱకు స్తుతులతో హవిస్సులతోఁ గూడఁజేసిరి.

ఉశనఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౫౩౦. ఏష శ్యతే మధుమాగ్ం ఇంద్రోహమో వృషావృష్ణః పరిపవిత్రే అక్షాః
సహస్రదాః శతదా భూరిదావా శశ్వత్తమం బహిరా వాజ్యస్థాత్॥

ఓ యింద్రా! వర్షము కురియించు నీ యొక్క యీ సోమరసము మధురము, వర్షము కురియించునది, పవిత్రమందుఁ జారుచున్నది. వేలకొలది (ధనము) నిచ్చునది, అంతకంటె నూర్లకొలది (ధనము) నిచ్చునది, అంతకంటె నధికమిచ్చునదియు, బలవంతమును అగు సోమము ఎల్లపుడు నుండునట్టి యాగమును ఆశ్రయించి యున్నది.

ప్రతర్దనఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

శ్లో. ౩౧. పవస్వసామ మధుమాగ్ం ఋతావాపో వసానో అధిసానో అవ్యే।
అవద్రోణాని ఘృతవన్తి రోహమదిస్తమో మత్సర ఇన్ద్రపాసః॥

ఓ సోమమా! మధురమైన నీవు ఉదకములను (నసతీ-వరీ-ఏకధనా-అని యాజ్ఞిక పరిభాష కలవాటిని) కప్పకొనుచు (అనఁగా నుదకములలోఁగలిసి యని తా॥) ఉన్నతమైన గొట్టె బొచ్చుతో నిర్మించిన పవిత్రమందు (వస్త్రమందు) కారుము. తరువాతమదముఁగలిగించునట్టి సోమము ఉదకము గలద్రోణకలశములందు దిగుచున్నది.

ఇట్లు పంచమాధ్యాయ షష్ఠఖండము సమాప్తము.

శ్లో అధ్యాయము.

౭ ఖండము.

ప్రతర్దనఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వఖండవతు

శ్లో. ౩౨. ప్రసేనానీః శూరో అగ్రే రథానాం గవ్యన్నేతి హర్షతే అస్యసేనా।
భద్రాన్ కృణ్యన్నీంద్ర హవాంతస్థి భ్య ఆసోమో వస్తారభసాని దత్తే॥

సేనలను మురిదుండి నడిపించునది, శత్రువుల బాధించునది యగు సోమము (యాగకర్తలను) పశువులను గోరుచు రథములకుముందు యుద్ధమునకుఁ బ్రయాణము చేయుచున్నది. ఈసోమముయొక్క సేనయు హర్షించుచున్నది. సోమము మిత్రులయిన యజమానులు చేయు నిం ద్రుని యాహ్వానములను మంగళకరము లగునట్లు

చేయుచు “సింద్రుఁడు సోమమును బాసముచేసి గోర్కల నిచ్చుచున్నాఁడు” అని ఇంద్రుని శీఘ్రాగమన నిమిత్తములును తన యాచ్ఛాదకములునైన క్షీరాదులనుస్వీకరించుచున్నది (ఆచ్ఛాదకము=కప్పనట్టిది. వస్త్రాదులు ఆచ్ఛాదించునట్లు పాలు సోమము నాచ్ఛాదించినవనితా॥)

పరాశరఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వవత్తు.

౫౩౩. ప్రత్యేధారా మధుమతీర సృగం వారం యత్పూత్యో అత్యష్టవ్యం।
పవమాన పవసే ధామ గోనాం జనయన్తూర్యమపిన్వో ఆకైః॥

నీసంబంధమైన మధురమైన ధారలు కార్చుంబడుచున్నవి. ఎపుడు ఉదకముల తోఁగలిసి నీవు గొఱ్ఱబొచ్చుతో నల్లిన పవిత్రమును దాటివచ్చుచున్నావో అపుడు శోధింపఁబడిన సోమమా! గోవులపాలచు కూర్చి కారుచున్నావు తర్వాతఁ బుట్టుచున్న నీవు పూజ్యములైన తేజస్సులతో సూర్యునిం బూరించుచున్నావు.

ఇంద్రప్రమతి (వాశిష్ఠుఁడు) ఋషి-ఛం-దే-పూర్వసమములు.

౫౩౪. ప్రగాయతాభ్యచామ దేవాన్స్తోమగ్ం హినోత మహతే ధనాయ।
స్వామః పవతామతి వారమవ్యమా సేదతు కలశం దేవ ఇందుః॥

ఓ స్తుతికర్తారా! సోమమును స్తుతింపుఁడు. మేము దేవతలను బూజింతుము లేక స్తుతింతుము గొప్పధనమునకై సోమము నభిషవింపఁజూడుడు. మధుర సోమము గొఱ్ఱబొచ్చు పవిత్రమును దాటికారుచున్నది. ప్రకాశించుచున్న సోమము ద్రోణ కలశమున కభిముఖముగా నుండునుగాక.

వశిష్టఋషి ఛందోదేవతలు సమములు.

౪౩౫. ప్రహిన్వానో జనితా గోదస్యా రథోన వాజన్ సనిషన్నయాసీత్
 ఇంద్రంగచ్ఛన్నాయుధా సగంధి శానో విశ్వా వసుహస్తయోరా
 దధానః॥

అధర్మ్యులచే బ్రేరిపబడినది, ద్యులోకభూలోకముల నిర్మించునది (హవి
 స్సులతో ద్యులోకమును, వష్ణముచేత భూలోకమును బోషించినదనితా॥) యగు
 సోమము అన్నము నీగలవై ఇంద్రుని నాకు రథమువలె బోవుచున్నది ఆయుధము
 లను వాడిపెట్టుచు సర్వధనములను హస్తములందుబట్టుకొనుచు నడచుచున్నది.

మృడీకఋషి (వాసిష్ఠుడు)

౫౩౬. తక్షద్యవీ మనసో వేనతో వాజ్ఞేష్వస్య ధర్మం ద్యుక్తోరసీ కే ఆదీ
 మాయన్ వరమా వావశానా జుష్టం పతిం కలశేగావ ఇందుం॥

కోరికగల స్తుతికర్తయొక్క స్తుతివాక్కు ఈసోమమును సర్వాధారమయిన
 యజ్ఞమందలి బ్రహ్మ స్తమై దీపించుచున్న సవనముఖమందు నెపుడు సంస్కరించునో,
 ఆవెంటనే కోరఁదగినది, దేవతలమదమునకు సరిపడినది, సకలమునకు బాలకమును,
 గలశమందున్నదియునగు నీసోమమునుగోరుచున్నవై గోవులు (తమ పాలతోగలుపఁ)
 గోరిచేరుచున్నవి

నోధఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

౫౩౭. సాకముక్తో మజ్జాయన్త స్వసారో దశ ధీరస్య ధీతయో ధనుక్రీః॥
 ఊరిః పర్యవ్రజ్జాః సూర్యస్యద్రోణం ననక్షే తత్యో న వాజీ॥

కలిసిప్రవర్తించు చేతులవేళ్లు పదియు సోమమును శోధించుచున్నవి. (బాగు చేయుచున్నవనితా॥) ఆపదివేళ్లు సమర్థమయిన, దేవతలు కోరఁదగిన సోమమును ప్రేరించుచున్నవి. పిమ్మట ఆకుపచ్చరంగుగల సోమము సూర్యునిభార్యలయిన దిక్కులకుఁబరువెత్తెను. పరుగెత్తునట్టి గుఱ్ఱమువలె నున్న సోమము ద్రోణకలశమును జెందుచున్నది.

కణ్వఁడు (ఘోర) ఋషి-ఛందో దేవతలు పూర్వసమములు

౫౩౫. అధియ దస్మి న్వాజినీవ శుభఃస్పృశేన్దేధియ స్సూరేనవిశః॥ అపో
వృణానః పవతే కపియాన్ వ్రజం న పశువధేనాయ మన్మ॥

ఎపుడీసోమమందు గుఱ్ఱమందువలె అలంకారాదికముగలదో, ఎపుడీసోమమందు సూర్యునందువలె కిరణములుదయించుచున్నవో, యపుడు వ్రేళ్లు తమలోఁదాము పోటీపడి శోధించుచున్నవి. తర్వాత నీసోమముదకములను గలియుచు స్తుతికర్తలను గోరుచున్నదై రక్షింపఁదగిన పశువులమందను గోపాలుఁడు పశువృద్ధికొఱకుఁ జేరు నట్లు పాత్రలలోనికి దేవతలఁ బ్రీతిజెందించుటకుఁ గారుచున్నది.

మన్యు (వాసిష్ఠ) ఋషి-ఛందో దేవతలు పూర్వసమములు.

౫౩౬. ఇందుర్వాజీ పవతే గోన్యోఘా ఇన్ద్రో సోమః సహ ఇన్వన్మదాయ॥
హస్తిరక్షో బాధతే పర్యరాతిం వరివసృణ్వ న్వజనస్య రాజా॥

కారుచున్నది, బలముకలది, స్రవించు ముఖభాగముకలది, యింద్రునందు బలముకలిగించు రసమునుగార్చుచున్నది యగు సోమము అతనిమదముకొఱకు స్రవించుచున్నది. రాక్షసులను సంహరించుచున్నది. శత్రువులను బాధించుచున్నది. ఆసోమము ధనమునుగలిగించుచు స్తుతికర్తల బలమున కధిపతియైనది.

కుత్సేఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

శ్లో. ౧౨ ౩౧ ౨౩ ౧ ౨౪ ౩౧ ౨ ౩ ౧౨ ౩౧౨
 అయాపవా పవస్వైనా వసూని మాగం శ్చిత్వఞ్చదో సరసిప్రధన్వః
 ౩ ౨ ౩ ౧ ౩ ౨ ౩ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
 బ్రహ్మశ్చిద్యస్య వాతోన జూతిం పురుషేధా శ్చిత్తకవే నరంధాత్॥

ఓ సోమమా! యీకారుచున్న ధారతోఁగూడ నీధనములను గార్చుము. నీవు
 కోరుచున్నవారిఁబోషించు నుదకమందు స్రవించుము (ఉదకకలశమందనితా॥) తర్వాత
 నే సోమమునకు సర్వాధారుడైన సూర్యుడు వాయువువంటి ప్రేరకమయినవేగమును
 గలిగించుచున్నాఁడు. బహువిధ ప్రజ్ఞావంతుడయిన యింద్రుఁడును వచ్చెను. లేక
 పొందెను.

పరాశరఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

శ్లో. ౩ ౧ ౨ ౩ ౨౪ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
 మహత్తతోమో మహిషశ్చకా రాపాం యద్గర్భోఽవృణో తదేవాన్॥
 ౧౨ ౩ ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
 అదధాదిందే) పవమాన ఓజోఽజనయత్ సూర్యో జ్యోతిరిందుః॥

మహాత్మమైన లేకపూజ్యమయిన సోమము గొప్పదగు నాపనిని నెఱవేర్చెను.
 (ఏదంటే) ఉదకములకు గర్భమయియున్న ఆసోమము (అనఁగా వర్షమునుగురియించు
 నదని తా॥) దేవతలను బొందెనన్నదియు వడకట్టఁబడిన యాసోమము ఇంద్రునందు
 బలమును బుట్టించెనన్నదియు సూర్యునందుఁ దేజస్సు గలిగించెనన్నదియును.

కశ్యపఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

శ్లో. ౧౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩
 అసజ్జా వక్వా రథ్యే యథా జోధియా మనోతా ప్రధిమామనీషా॥
 ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౧ ౩ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧ ౨
 దశ స్వసారో అధిసానా అవ్యే మృజన్తి వహ్నిగ్ం సదనేష్వచ్ఛ॥

౨౦౮ పవమాన కాండము. ఆంధ్ర వేదములు. అ ౫ ఖం ౮.]

ధ్వనించుచున్నది వడకట్టినదియగు సోమము యజ్ఞమందుఁ గర్కతోఁగూడ యుద్ధమందు రథార్హ మైన యశ్వమువలెను బాత్రములందు విడువంబడియెను. ఆ సోమము (దేవతల) మనస్సులకుంబ్రయుము. మొట్టమొదటిస్తుతికలది. పది (చేతి) వ్రేళ్లు యాగగృహములందుఁ బాత్రల కభిముఖముగా వహించు సోమమును గొత్త బొచ్చుతో నిర్మించిన పవిత్ర (=వస్త్రము) మందు మీదనుబోయుచున్నవి. లేక వంచుచున్నవి

ప్రసూన్వీణుషి-చ్ఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

౫౪౩. అపామివే మాఝయస్తర్తరాణాః ప్రమనీషా ఈరతే సోమమచ్ఛ! నమస్యస్తీ రుపచయన్తి సరి చాచ విశన్త్య శతీరుశన్తమ్॥

ఉదకముల తరంగములంత త్వరగా దేవతలస్తుతింపఁ ద్వరపడుచున్న ఋత్విజులు మనోహరములగు స్తుతులను సోమమునుగూర్చి పఠించుచున్నారు. సోమమును గూర్చుచు దానింజేరుచున్నవి. (స్తుతులనికర్త) కోరికగల స్తుతులు కోరికగలసోమమును బ్రవేశించుచున్నవి.

ఇట్లు పంచమాధ్యాయ సప్తమఖండము సమాప్తము.

—:—

౫ అధ్యాయము.

౮ ఖండము.

ఈ ఖండములో మొదటిది యేడవది బృహతీచ్ఛందము తక్కినవి అనుష్టుప్చ్ఛందములు

శ్యావశ్వీణుషి-బృహతీచ్ఛందము-సోమదేవత.

౫౪౪. పురోజిత్వో అన్ధస స్సతాయ మాదయిత్నవే! అపశ్వానగ్ం శ్నధి ష్టన సఖాయో దీఘజిహ్వం॥

ఓ మిత్రులయిన స్తుతికర్తలారా! మీరు యజ్ఞమందుఁ బ్రవర్తించిన సోమముయొక్క అభిషవించినట్టి మదముకలిగించినట్టి, రసమునకై పొడవైన నాల్కగల కుక్కను (అనఁగా రాక్షసాదులననిష్ఠా॥) దూరముగాఁ దోలివేయుఁడు. (కుక్కయని యిందుపయోగించుట సీచకర్మకారులనుటకు తా॥)

యయాతి-(నాహుష)ఋషి-అనఃష్టాష్టంద-సోమ దేవత.

గీరగీ. అయం పూషారయి ర్భగ సోమః పునానో అర్షతి పతిర్విశ్వస్య
భూమనో వ్యఖ్యదో దసీఉభే॥

పోషించునది, అనుభవింపఁదగినది, ధనముగలిగించునది, యగు నీసోమము పవిత్రమందు వడకట్టఁబడినదై (కలశాభిముఖముగా) బోవుచున్నది. (అనఁగా దీసికొనిపోవుచున్నారనితా) సకలభూతసమూహమునకుఁ బరిపాలకమగు సోమము ద్యులోకభూలోకములను దనతేజస్సుతోఁ బ్రశాశింపఁజేసెను.

పూర్వోక్తఋషి-ఛందోదేవతలు సమానములు.

గీరగీ. సుతాసో మధుమత్తమాః సోమా యింద్రాయ మన్దినః పవిత్ర
వన్తో అక్షరం దేవాన్ గచ్ఛన్త వోమదాః॥

చాలమధురమైనవి, మదముకలిగించునవి, అభిషవించఁబడినవియునగు సోమములు పవిత్రమందు (=వడపోత వస్త్రమందు) న్ననై యింద్రునికొఱకుఁ బాత్రములందుఁగారుచున్నవి ఓ సోమములారా! మీయొక్క మదముకలిగించు రసములు ఇంద్రునిదేవతలను బొందుఁగాక.

మను(సాంవరణ)ఋషి-అనుష్టుప్చంద-సోమ దేవత.

గీ.౨. సోమాః పవన్త ఇన్ద్రవోఽస్సభ్యం గాతువిత్తమాః | మిత్రా స్వానా
అరేపసః స్వాధ్యాః స్వర్విదః ||

బాగుగా మార్గమునెఱింగి ప్రకాశించుచున్న సోమములు (మార్గమునెఱుఁగుటయనఁగా సోమముండ్రదావిన మదముండినను మనుష్యుఁడు తప్పిదారిని నడువడని సోమరసగుణము నిరూపింపఁబడెననితా||) దేవతలకు మిత్రములై యభిషవింపఁబడుచుఁ బాపము లేనివయి మంచిధ్యానముగల్గి సర్వముఁ దెలిసినవై మనకు మదముఁగలిగింపఁగారుచున్నవి.

అంబరీష-ఋజిశ్వాన-ఋషులు-ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

గీ.౩. అభీనో వాజసాతమగ్ం రయిమర్ష శతస్పృహం | ఇందో సహస్ర
భర్ణసం తువిద్యుమ్నం విభాసహం ||

ప్రకాశించుచున్న సోమమా! నీవు విశేషబలము కలిగించునట్టి, పలువురు తోరందగినట్టి, అనేకవిధములఁబోషించునట్టి, బహ్వాన్నముగలిగించునట్టి, గొప్పకాంతిని దిరస్కరించునట్టి, (అనఁగా తానధికకాంతిమంతమనితా||) ధనమును బుత్రుని మాకుంగలిగింపుము.

ఋభపుత్రులు యిద్దఱు కాశ్యపులు ఋషులు-ఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

గీ.౪. అభీనవన్తే ఆదుహాః ప్రియమింద్రస్య కామ్యం | వత్సంసపూర్వ
ఆయుని జాతగ్ం యోహని మాతరః ||

తల్లులయిన యావులు మొట్టమొదట పాలుచేపురాగానే దూడను నాకు నట్లు మేలుంగలిగించు నుదకము లింద్రున కిష్టమయిన కోరఁదగిన సోమమును గూడు చున్నవి. (ఆచు దూడనందుకొన్నట్లు సోమమునుదకములందుకొన్నవనితా॥)

ఋషి పూర్వోక్తము-బృహతీఞందము-సోమదేవత.

శ్లో॥ ౧౨౩ ౧౨ ౩౨౩ ౧౨ ౩ ౧౧౨ ౩౨౬ ౩౧
ఆహర్యతాయ ధృష్టే ధన్వన్త్యన్తి పోన్స్యం శుక్రావి యన్త
సురాయ నిణ్ణజ్జే విపామగ్గేమ హీయువః॥

అందఱిమనస్సులను ఆకర్షించునట్టి, శత్రువులందిరసఁగించునట్టి, సోమము కొఱకుఁబౌరుషమును వ్యక్తపఱచునట్టి, ధనుస్సునందు నారిని (ఋత్విజులు) కూర్చు చున్నారు. (అనఁగా సోమమభిషవించి వడపోయునపుడు ధారకారుటకు వస్త్రము నాల్గుచివరలను వేత్వేఱసాగదీసి చాందినీ విధమునఁగట్టుదురు. దానిపై పిండిన రసము నీటంగలిపివడకట్టుదురు. అదేధనువుగా నారోపము) మేధావన్తుల యెదుట గౌరవమును గోరినవారు (అధ్వర్యులనితా॥) తెల్లనియావుపాలను బలముగలస్వరూపముకొఱకుఁ గలుపుచున్నారు. (సోమములోననితా॥)

ఋజాశ్వాంబరీషులు ఋషులు—చ్ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

శ్లో॥ ౨౩౧ ౨౩౧ ౨౪ ౩౧ ౨ ౩౧౨ ౨ ౩ ౨౬
పరిత్యగ్ం హర్యతగ్ం హరిం బభృం పునన్తివారేణ యోదేవాన్
విశ్వాగ్ం ఇత్పరి మదేన సహగచ్ఛతి॥

అందఱుఁగోరఁదగినది, ఆకుపసరురంగుగలది, బూడిదరంగుగలది యగు నా సోమమును ఉన్నితోఁజేసిన పవిత్రమందు వడపోయుచున్నారు. ఏ సోమము దేవతల నందఱిని మదముగలిగించు రసముతోఁగలియుచున్నదో (ఆసోమము) నిశ్చయము.

ప్రజాపతిఋషి-అనుష్టుప్చందము-సోమదేవత.

౫౫౨. ప్రి^౩ను^౩న్వా^౩ నా^౩యా^౩న్ధ^౩ సో^౩ మ^౩ర్తో^౩ న^౩వ^౩ష్ట^౩త^౩ద్వ^౩చః^౩ | అ^౩ప^౩శ్వా^౩న^౩ మ^౩రా^౩ధ^౩గ్^౩ం
హ^౩తా^౩మ^౩ఖం^౩ న^౩భృ^౩గ^౩వః^౩ ||

అభిషవింపబడుచున్న సోమముయొక్క ఆప్రసిద్ధమయిన మాటను ఏమను
ష్యుడు వినఁడో (అనఁగాగర్భవిఘ్నకారియగువాఁడు) స్తుతికారులారా! కర్మను
మానినట్టి మఖుఁడనువానిని పూర్వము భృగువంశ్యులందఱు వెంటఁదరిమినట్లు కర్మ
లేనివానిని కుక్కనువలె వెంటఁదరిమి దూరముతోలఁగించుఁడు

పంచమాధ్యాయాష్టమ ఖండము సమాప్తము.

—:—

౫ అధ్యాయము.

౯ ఖండము.

పన్నెండు ఋక్కులును జగతీచ్ఛందములు-సోమదేవత.

కవిఋషి-జగతీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౫౫౩. అ^౩భి^౩ప్రి^౩యా^౩ణి^౩ ప^౩వ^౩తే^౩ చ^౩నో^౩హి^౩తో^౩ నా^౩మా^౩ని^౩ య^౩హో^౩వ్వా^౩ అ^౩ధి^౩యే^౩షు^౩వ^౩ర్ధ^౩తే^౩ |
ఆ^౩సూ^౩ర్య^౩స్య^౩ బృ^౩హ^౩తో^౩ బృ^౩హ^౩న్న^౩ధి^౩ ర^౩థం^౩ వి^౩శ్వం^౩చ^౩ మ^౩రు^౩హ^౩ద్వి^౩
చక్ష^౩ణః^౩ ||

తినుటకు హితమయిన సోమము ప్రియమయిన యుదకములను అంతటను
గార్చుచున్నది. అస్తరిక్షమందున్న యే యుదకములందు గొప్పదయిన సోమము అధి

కముగా వృద్ధి నొందుచున్నదో (ఆయుదకములని పూర్వాన్వయము) ఆగొప్పసోమము మహాత్ముడైన సూర్యునియొక్క సర్వత్రతిరుగునట్టి రథముమీదను లోకమునంత టిని చూచునదై యెక్కుచున్నది.

కవిఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

శ్లోక. అ^౩చో^{౧౨} ద^౩సో^{౧౨}నో^{౨౩} ధ^౩న్వ^{౧౨}న్వి^{౨౩}ంద^౩వ^{౨౩} ప^౩స్వా^{౨౩}నా^౩సో^౩ బృ^౩హ^{౨౩}ద్దే^{౨౩}వే^౩షు^{౧౨} హ^{౧౨}రయః
వి^{౧౨}చి^౩ద^౨శ్శ^౩నా^౩ ఇ^{౩౨}ష^౩యో^{౧౨} ఆ^{౧౨}రా^౩త^౩ యో^౩ఽ^{౧౨}ర్యో^౨నః^౩ స^౩న్తు^{౧౨} స^{౧౨}ని^౨ష^౩న్తు
నో^౩ధి^{౧౨}యః॥

ఇతరుల ప్రేరణములేని (అనఁగా స్వతంత్రమైనయనితా॥) సోమములు అనేక దేవతలుగల యాగములందు స్తుతింపఁబడుచు ఆకుపసరురంగుగలవై మమ్ముఁజెందుఁ గాక. మాశత్రువులు ధనదానాదులు లేనివారయి యన్నమును గోరినవారై యన్నము లేనివారగుదురుగాక. మాకర్మలు దేవతలనుంజెందుఁగాక.

కవిఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

శ్లోక. ఏ^{౩౨}ష^{౩౨} ప^౩క్ర^{౧౨}కో^౩శే^౩ మ^{౧౨}ధు^౩మా^{౧౨}ం^౩ అ^{౧౨}చి^౩క్ర^{౧౨}ద^౩ ది^{౧౨}ంద్ర^౩స్య^౩ వ^{౨౩}జో^{౧౨} వ^{౧౨}పు^౩షో^{౧౨} వ^{౧౨}పు
ష్ట^౩మ^{౧౨}గ^౩ అ^{౩౨}భ్య^{౧౨}త^౩స్య^౩ సు^{౩౧౨}దు^౩భా^౩ ఘృ^౩త^{౧౨}శ్చ^౩తో^౩ వా^౩శ్వా^{౧౨} అ^౩ష^౩న్తి
ప^{౩౧౨}య^౩సా^౩ చ^౩ధే^{౧౨}న^౩వః॥

మధురరసముగల యీసోమము కలశమందుఁగారుచున్నది. ఇది ఇంద్రునకు వజ్రాయుధమువంటిది. ఇదియే బీజములను బాగుగా మొలపించునది. సత్యమయిన ఫలముగల యీసోమముయొక్క ధారలు ఉదకములను కార్చుచున్నవి. ఈధారలు పాడి మొదవులవంటివి.

ఋషిగణఋషిఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

శ్లో. పో^౩ అమా^౩ దిన్దురింద్ర^౩స్య నిష్క^౩త్^౩గ్ం సఖా^౩ సఖ్యునః^౩ఫ్రమినాతి^౩
 సజ్జి^౩రమ్^౩ మర్య^౩ ఇవ^౩ యువతిభిః^౩ సమర్తి^౩ సోమః^౩ కలశే^౩ శతయా^౩
 మనా^౩ పథా^౩॥

సోమము ఇంద్రునియొక్క (అనఁగా ద్రోణకలశముయొక్క-యనితా॥) సంస్కరించిన యుదరమునందు బాగుగాఁబ్రవేశించుచున్నది. స్నేహితునివంటిదగుచు స్నేహితుఁడయిన యింద్రునియొక్క ఉదరమును హింసింపదు పురుషుఁడు స్త్రీలతోఁగూడినట్లు ఈసోమము కలిసియున్న (వసతీ-వరీ-ఏకధన-) అనెడునుదకములతోఁ గూడుచున్నది. ఆసోమము నూఱు కన్నములుకల పవిత్రమార్గమునఁ గలశమందుఁ గారుచున్నది.

కవిఋషి. ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

శ్లో. ధర్తా^౩ దివః^౩ పవతే^౩ కృతో^౩ర్వ్యో రసో^౩ దక్షో^౩ దేవా^౩నా మనుమా^౩ద్యో^౩
 నృభిః^౩ హరిస్సృజానో^౩ అత్యో^౩ న సత్వ^౩ భిర్బృథా^౩ పాజా^౩గ్ంసి కృణుతే^౩
 నదీ^౩ష్వా^౩॥

సర్వమును బోషించునట్టి సోమము అంతరిక్షమునుండి (అనఁగా దశాపవిత్రమునుండి) కారుచున్నది ఆసోమము శోధింపఁదగినది, రసస్వరూపమయినది, దేవతలకు బలమునిచ్చునది, ఋత్విజులచేతఁ బూజింపఁదగినది, ఆకుపచ్చనిరంగు గలది, మామొదలగువారిచే గుఱ్ఱమువలె విడువంబడినదయి యనాయాసముగాఁ దనయన్నములను గలిగించుచున్నది (అశ్వపక్షమున) ఉదకములతోఁదడిసి వేగములను చేయుచున్నది.

కషిఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౧౧౫౮. వృషా మతీనాం పవతే విచక్షణః సోమో అహ్నీం ప్రతికి
 తోషసాం దివః | పాణా సింధూనాం కలశాన్ అచికృదది
 ద్రవ్య హర్ద్యా విశన్న్ నీషిభిః॥

ఈ సోమము స్తుతికర్తలకు (ఁగోర్కలను) వర్షముకురియించునది, సర్వమును
 జూచునది, ఉషస్సులను సూర్యుని వృద్ధిపొందించునది, యగుచుఁ గారుచున్నది. స్రవిం
 చుచున్న యుదకములకుఁగ ర్తయగుసోమము ధారతోఁ గలశములందుఁబ్రవేశించుటకు
 ధ్వనించుచున్నది. ఇంద్రునిహృదయమందుఁ బ్రవేశించుచు స్తుతులతోఁగూడి స్రవిం
 చుచున్నది.

కేణుఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

౧౧౫౯. త్రిరస్మై సప్త ధేనవో దుదుహిరే సత్యామాశిరం పరమే వ్యోమని
 చ త్వార్యన్యాయ భువనాని నిణిజే చామాణి చకే యన్మతైరవర్ధత॥

వడపోయఁబడుచున్నట్టి, గొప్పదగు యజ్ఞమందున్నట్టి, లేక అంతరిక్షమందు
 న్నట్టి, యిరువదియొక్క పాడిమొదవులు యధార్థమయి పాలు మొదలగు ఆశిరమును
 (పాలు మొదలగు పదార్థము సోమములో కలుపుదానిపేరు) ఇచ్చుచున్నవి (౨౧ ఆవు
 లంటే—౧౨ నెలలు + ౫ ఋతువులు + ౩లోకాలు + ౧ సూర్యుడు = ౨౧ మొత్తం
 ఇవన్నీకలిసి సోమమును నిర్మించుచున్నవనితా॥) మఱియు నీసోమము ఇతరములగు
 నాలుగు ఉదకములను (వసతీవరులు మూడు-ఏకధాన నాల్గవది) శుభమగువాటిని
 శుద్ధికొఱకుఁజేసెను. ఎపుడీసోమము యజ్ఞములతో వృద్ధిపొందెనో (అపుడు చేసె
 ననితా॥)

వేనుడు (భార్గవ) ఋషి-తక్కినవి పూర్వవతు.

౫౬౦. ఇంద్రాయ సోమ సుషుతః పరిస్రవా పామివా భవతుగక్ష
సాసహ! మాతేరసస్య మత్సత ద్వయావి నోద్ర విణస్వస్త ఇహ
సన్ద్విందవః ॥

ఓ సోమమా! నీవభిషవింపఁబడిన దానవై యింద్రునికొఱకుఁగారుము. రోగ
మురాక్షసులతోఁగూడ దూరముగాఁదొలఁగుఁగాక. నీరసము పానముచేసి మదింప
కుము. సత్యము అన్యతము రెండిటితోఁగలిసిన పాపులయిన రాక్షసులు నీరసమును
బొందకుండుగాక. సోమములాగా! మీరసము లీయజ్ఞమందు మాకుధనములనిచ్చు
నవగుఁగాక.

భరద్వాజ-వసుఋషి-శేషము సమానము.

౫౬౧. అసావిసోమో అరుషో వృషా హరీ రాజే వదస్మా అభిగా అచి
కదత్. పునానో వారమత్యేష్యవ్యయగం శ్యేనో నయోనిం
ఘృతవస్త మా సదత్ ॥

ప్రకాశించునది, వర్షముకురియునది, ఆకుపచ్చనిది. రాజువలెఁజూడఁదగినది,
యగుసోమము ఉదకములనుగూర్చి ధ్వనించుచున్నది (తనరసము నీటిలోఁబడునప్పుడు
ధ్వనించెనని తా॥) తర్వాతవడపోయఁబడుచు గొట్టెబొచ్చుతోఁజేసిన వస్త్రమునుండి
జారుచున్నావు. పిమ్మట డేగవలెను ఉదకవంశమైన తనస్థానమునఁజేరెను.

వత్సప్రీఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

౫౬౨. ప్రదే వ మచ్చా మధుమస్త ఇన్ద్రోఽసిష్యస్తతః గావ ఆనధేనవః
బహిష్షదో వచనావస్తః ఊధభిః పరిసుత ముస్రియా నిణ్ణజంధిరే॥

మదముగలిగించు రసముగలసోమమును ప్రకాశించుచున్న (సోమకలశస్వరూపుడైన) యింద్రుని కెదురుగా గోవులు దూడకభిముఖములై పాలను గార్చునట్లు రసమునుగార్చుచున్నవి. హంభా భవనిచేయుగోవులు తనుపోదుగులనుండి కారిన శుద్ధమైనపాలను గార్చునట్లు సోమరసమును ఇంద్రునికై యాగమందు ధరించుచున్నవి (కలశములనితా!)

అతిక్రిముషి-ఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

౫౬౩. $\begin{matrix} 3 & 2 & 2 \\ & & 2 \end{matrix}$ అష్టాతే $\begin{matrix} 2 & 3 \\ & 2 \end{matrix}$ రవ్యష్టాతే $\begin{matrix} 1 & 3 \\ & 2 \end{matrix}$ సమష్టాతే $\begin{matrix} 1 & 2 \\ & 2 \end{matrix}$ క్రితుం $\begin{matrix} 3 \\ & 2 \end{matrix}$ నిహన్తి $\begin{matrix} 2 & 3 & 3 \\ & & 2 \end{matrix}$ మధ్వా $\begin{matrix} 2 & 3 \\ & 2 \end{matrix}$ రవ్యష్టాతే
 $\begin{matrix} 1 & 2 \\ & 2 \end{matrix}$ సింధో $\begin{matrix} 3 \\ & 2 \end{matrix}$ రుచ్చాప్సే $\begin{matrix} 3 & 1 & 2 \\ & & 2 \end{matrix}$ పతయన్త $\begin{matrix} 3 & 1 & 2 \\ & & 2 \end{matrix}$ ముక్షణం $\begin{matrix} 3 & 2 \\ & 2 \end{matrix}$ హిరణ్య $\begin{matrix} 3 & 2 \\ & 2 \end{matrix}$ పావాః $\begin{matrix} 3 & 2 & 3 \\ & & 2 \end{matrix}$ పశుమ

పుగ్గృణతే॥

ఋత్విజులు సోమమును బయలఁదీయుచున్నారు ఆవుపాలతోఁగలుపుచున్నారు. చక్కఁగాఁగలుపుచున్నారు. (పునరుక్తిస్తుత్యర్థము) బలముకలిగించుదానిని (దేవతలు) భక్షించుచున్నారు. గోరసముతోఁగూర్చుచున్నారు. జలముగలయున్నత ప్రదేశమునఁబడుచుఁ దడుపుచున్నట్టి, బంగారముతోఁగలిసి ఓడ్చుచున్నట్టి, సమస్తమును జూచునట్టి, సోమమునుదకములందుఁ బట్టుచున్నారు.

పవిత్రక్రిముషి-ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౫౬౪. $\begin{matrix} 3 & 1 & 2 \\ & & 2 \end{matrix}$ పవిత్రం $\begin{matrix} 1 & 2 \\ & 2 \end{matrix}$ తే విశతం $\begin{matrix} 3 & 1 \\ & 2 \end{matrix}$ బ్రహ్మణస్సతే $\begin{matrix} 2 & 3 & 3 \\ & & 2 \end{matrix}$ పృథు గ్ధాత్రాణి $\begin{matrix} 1 & 2 \\ & 2 \end{matrix}$ పర్యేషి $\begin{matrix} 1 & 2 \\ & 2 \end{matrix}$ విశ
 $\begin{matrix} 2 \\ & 2 \end{matrix}$ తః । $\begin{matrix} 1 & 2 \\ & 2 \end{matrix}$ అతప్త $\begin{matrix} 3 & 2 & 3 \\ & & 2 \end{matrix}$ తనూనః $\begin{matrix} 3 & 1 \\ & 2 \end{matrix}$ తదామో $\begin{matrix} 2 \\ & 2 \end{matrix}$ అశ్నుతే $\begin{matrix} 3 & 2 & 3 \\ & & 2 \end{matrix}$ ఋతాన $\begin{matrix} 1 & 2 \\ & 2 \end{matrix}$ ఇద్వహన్త
 $\begin{matrix} 1 & 2 \\ & 2 \end{matrix}$ సంతదా $\begin{matrix} 2 \\ & 2 \end{matrix}$ శత॥

ఓ మంత్రస్వామీ! సోమమా! నీపవిత్రమైన శరీరము సర్వత్రావ్యాపించి యున్నది. ప్రభువవయిన నీవు (త్రావినవాని) అవయవములను వ్యాపించుచున్నావు.

౨౧౮ [పవమాన కాండము. ఆంధ్రవేదములు. అశ్. ఖం ౧౦.]

ఆపవిత్రము సర్వదిక్కుల (ఎండలో) దపించిన శరీరముకలిగి అపరిపక్వమై వ్యాపించదు. పరిపక్వమైనవే యాగమునిర్వహించును. ఆపవిత్రమునందు వ్యాపించును.

ఇట్లు పంచమాధ్యాయ నవమఖండము సమాప్తము.

—:౦:—

శ్లో అధ్యాయము.

౧౦ ఖండము.

ఈ ఖండమునఁ బన్నెండు ఋక్కులకు ఉష్ణిక్చందము.

అగ్ని (చాక్షుష) ఋషి-ఉష్ణిక్చందము-సోమదేవత.

శ్లో. ఇంద్రో మచ్ఛసుతా ఇమే వృషణం యస్తుహస్యః శుప్తే జాతాసః
ఇందవః స్వర్వదః॥

శ్రీఘ్రముగాఁబుట్టిన సోమములు సర్వజములయి ఆకుపచ్చనిరంగుగల్గి యభిషేచింపఁబడినవియునై యివిగో (కోర్కెల)వర్షించు నింద్రున కభిముఖముగాఁ బోవుఁ గాక.

చక్షు (మానవ) ఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

శ్లో. ప్రథన్వాసోమ జాగృ విరిన్ద్రోయేందో పరిస్రవః ద్యుమన్తగ్ం శుష్మ
మాభర స్వర్వదం॥

ఓ సోమమా! జాగ్రత్స్వభావముకల నీవు కారుము. ఓ సోమమా! (పాత్రము

లందు) ఇంద్రునికొఱకు న్రవించుము. కాంతిమంతమైన సర్వలాభమును గలిగించు నట్టి, శత్రువుల నణంచునట్టి బలమునుగలిగింపుము

పర్వత నారదులు ఋషులు-ఛందో దేవతలు పూర్వసమములు.

శ్లో. ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౨ ౩ ౧ ౨ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩
సఖాయ ఆనిషీదత పునానాయ ప్రగాయతః శిశుంన యజ్ఞేః పరి
భూవతశ్శియే

ఓ స్నేహితులైనస్తుతికర్తలారా! ఋత్విజులారా! బిగ్గటగా గానముచేయుఁడు పిమ్మట అభిషవించిన సోమమును యాగార్హమైన హవిస్సులతో (అనఁగానందులో గలిపిన క్షీరాదులతోననితా॥) తలిదండ్రులు శిశువు నలంకారముతో నలంకరించు నట్లు అలంకరించుఁడు.

పర్వత నారదులు ఋషులు-ఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

శ్లో. ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౨ ౩ ౧ ౨ ౨ ౩ ౧ ౨ ౨ ౩
తంవస్సఖాయో మదాయ పునానమభిగాయతః శిశుంన హవ్యైః స్వద
యన్త గూర్తిభిః

ఓ మిత్రులారా! (ఋత్విజులు) మీరుదేవతలకు మదముకొఱకు వడపోయఁ బడుచున్న యా సోమమును స్తుతించుడు. దానిని యలంకారములతో శిశువునుంబలె హవిస్సులతోను స్తుతులతోను రుచిగలదానింగా నొనర్పుఁడు.

త్రితఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

శ్లో. ౩ ౧ ౨ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౨ ౩ ౧ ౨ ౨ ౩ ౧ ౨ ౨ ౩
ప్రాణాశిశుర్గహీనాగ్ం హిన్వన్మృతస్య దీధితిం విశ్వాపరిప్రియా భువదధ
ద్వితా

౨౨౦ [పవమాన కాండము. ఆంధ్ర వేదములు అ శ్లో. ఖం ౧౦.]

యజ్ఞమును చేయుచున్న పూజ్యములయిన యుదకములకు శిశువువంటిదయిన
సోమము యజ్ఞమును బ్రకాశింపఁజేయునట్టి తనరసమును బ్రేరించుచుఁ బ్రయమయిన
సర్వహవిస్సులను గలియుచున్నది. రెండువిధములయియున్నది. (ద్యులోకమున-
భూలోకమున)

మనుఋషి - ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

శ్లో. ౧౨ పవస్వ ౩౧౨౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧౨ ౨ ౨౩ ౨౩ ౧౨
దేవవీతయ ఇందో ధారాభిరోజనా ఆకలశం మధుమాన్తోమ

నగ సవః॥

ఓ సోమమా! దేవతల భక్షణముకొఱకు బలముతో నీధారలతోఁ గారుము.
సోమమా! మదముకలిగించు రసముగల నీవు మా (ద్రోణ) కలశమును బ్రవేశించి
యుండుము.

అగ్నిఋషి - ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

శ్లో. ౧౨ సోమగ ౩ ౨ ౩ ౨౬ ౩ ౨౩ ౧౨ ౧౨ ౩ ౧ ౨౪ ౩
పునాన ఊర్జిణావ్యం వారం విధావతి అగ్రేవాచః పవమానః
౧౨
కనిక్రవత్ ॥

వడపోయంబడుచున్న సోమము తనధారతో గొఱ్ఱబొచ్చుతోఁజేసిన వస్త్రము
నందు వివిధముగాఁగారుచున్నపుడు స్తుతికి నెదుట ధ్వనించుచుఁ బరువెత్తుచున్నది.

ద్వితీఋషి - ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

శ్లో. ౧౨ ౩ ౧౨ ౩౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ వచ ఉచ్యతే ౩ ౧ ౨౪
ప్రపునానాయ వేధసే సోమాయ
౩౧౨ ౩ ౧౨
మతిభిజా జోషతే॥

(ఋషితనతోఁదాననుచున్నాఁడు) పవిత్రమందు వడకట్టఁబడుచున్నది, కర్ణల నడిపించునది, యగుసోమమునకు స్తుతివచనము పఠింపఁబడు గాక. జీతగానికి జీతము నిచ్చునట్లు స్తుతులతోఁ బ్రీతిఁజెందు సోమమునకు స్తుతినిసంపాదించుము.

పర్వత నారదులు ఋషులు-ఛందోదేవతలు పూర్వసమములు.

౧౨౩. గోమన్న ఇన్దో అశ్వవత్సతః సుదక్షధనిః శుచించ వణమథి
గోమహారయ॥

మంచిబలముగలట్టి సోమమా! అభిషవింపఁబడిన నీవు మాకు గోవులతోఁ గూడిన ధనమునిమ్ము. తర్వాత నేను బవిత్రమైన దీపించుచున్న రసమును గోక్షీరాదులందుఁగూర్తును.

పర్వతనారదులు ఋషులు-ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౧౨౪. అస్సభ్యం త్వా వసువిదమభి వాణీరనూషత గోభిష్టేవణమభివాసయా
మసి॥

ఓ సోమమా! ధనదాతయగునిన్ను మాకుధనమునిచ్చుటకు మావాక్కులు స్తుతించుచున్నవి. మేము నీ రసమును గోక్షీరాదులతోఁ జక్కగాఁగలుపు చున్నాము

అగ్ని (చాక్షుష) ఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వవతు.

౧౨౫. పవతే హర్యతో హరిరతి హ్వరాగ్ం సిరగ్ంహ్య అభ్యషణ స్తోతృభ్యో
వీరవద్యశః॥

మనోహరము, ఆకుపచ్చని రంగుకలది, యగుసోమము మరిచివేగముతో

౧౧.౧ [పవమాన కాండము. ఆంధ్ర వేదములు. అగ్ని. ఖం ౧౧.]

వంకరగానున్న పవిత్రములనుదాటి స్రవించుచున్నది. ఓ సోమమా! నీవుస్తుతికర్తలకుఁ బుత్రులతోఁగూడిన కీర్తినిగలిగింపుము.

ద్వితీయము-ఛందోదేవతలు పూర్వనతు.

గీ.౧౧. ౧౩౧౨ ౩౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩౨ర ౩౧ ౨
 షరికోశం మధుశ్చతగ్ం సోమః పునానో అషణతి| అభివాణీర్ముషీ
 ణాగ్ం ౩ ౧౨
 సప్తానూషత||

వడకట్టుచున్న యాసోమము మధురరసముకార్పు ద్రోణకలశమునందుఁ దన రసమును బోయుచున్నది. ఆ యీ సోమమును ఏడు (ఛందస్సులుగల) వాక్కులు స్తుతించుచున్నవి.

ఇట్లు పంచమాధ్యాయమున దశమఖండము పూర్ణము.

గీ అధ్యాయము.

౧౧ ఖండము.

ఇందులో గీ వది గాయత్రి, తక్కినవి కకుష్ఠందములు-దేవత సోమము.

గౌరవీతియుషి-కకుష్ఠందము-సోమదేవత.

గీ.౧౨. ౧౨౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨౩ ౧౨ ౧౨ ౩
 పవస్య మధుమత్తమ ఇంద్రాయ సోమక్రతు విత్తమోమదః| మహిద్య
 ౧౨౩ ౩ ౧
 త్తమో మదః||

ఓ సోమమా! మిగులమధురమైన నీవు ఇంద్రునికై మదము గలిగించుచు
గారుము. నీవు కర్కను అత్యంతము కలిగించుదానవు. పూజ్యమగుదానవు. దీపిం
చుచు హర్షము గలిగించుదానవు.

ఊర్ధ్వసద్మఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వవత్తు.

గీర్వా. అభిద్యుమ్నం బృహద్యశ ఇషస్స తే దిదీహిదేవ దేవయుం వికోశం
మధ్యమం యువ॥

అన్నమునకు స్వామియై ప్రకాశించు సోమమా! దేవతలంగోరు నిన్ను మేమబి
ముఖముగా నుతింతుము. నీవుప్రకాశించుచున్న గొప్పదయిన యన్నమును మాకు
నిమ్ము. అంతరిక్షమందున్న మేఘమును విడగొట్టుము. (వర్షము కురియించు
మనితా॥)

ఋజిశ్వఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వవత్తు.

గీర్వా, ఆసోతాపరి పిచతాశ్వం నస్తోమ మపురగ్ం రజస్తురం వసప్రక్ష
ముదప్రతం॥

ఓ ఋత్విజులారా! సోమమును అభిషేచించుడు. నీటిలోనంతయు గలుపుడు.
స్తుతింపఁదగినట్టి, యంతరిక్షమందున్న యుదకములను బ్రేరించునట్టి, (అనఁగా వర్షము
కురియించునట్టి) తేజస్సుల వెదజల్లునట్టి, యుదకములతోఁగూడినట్టి, క్షుణ్ణపాత్రలలో
నిండియున్నట్టి సోమమును అభిషేకించుడు (అనఁగా హోమముచేయుడు)

కృతయశుఁడుఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వవత్తు.

గీర్వా. ఏతముత్యం మదచ్యుతగ్ం సహస్రధారం వృషభం దివోదుహం
విశ్వావసూని బిభ్రతం॥

(అభిషవశిలలు దూడలుగాను సోమలతలు గోవులుగా ఋత్విజులు పితుకు వారుగా వణకన) మదముగలిగించునది, బహుధారలుకలది, వర్షముకురియించునది, సకలధనములను భరించునది, లేక పోషించునది, ద్యులోకమును బూరించునది యగు సోమమును దేవతలంగోరుచున్న ఋత్విజులు పిదుకుచున్నారు. (అనఁగాఁబిండుచున్నారనితా॥)

ఋణవఋషి-గాయత్రీఛందము-సోమదేవత.

గీ.౧. ససున్వేయో వసూనాం యోరామోమానేతాయ ఇడానాం! సోమో
యః సుక్షితీనాం॥

ఏ సోమమభిషవింపఁబడెనో, యే సోమము ధనములందెచ్చునో, యేది గోవులందెచ్చునో, యే సోమము తగిన ప్రజలంగూర్చునో, (అది సిద్ధపఱపఁబడెను.)

శక్తిఋషి-కకుష్ఠచందము-సోమదేవత.

గీ.౨. త్వగ్ంహ్యజ్గదైవ్య పవమాన జనిమాని ద్యుమత్తమః! అమృతత్వాయ
ఘోషయన్॥

వడపోసిన సోమమా! మిగులకాంతిగల నీవే దేవతల జన్మలను దెలియుదువు. వారింగూర్చి మరణములేకుండుటకు శీఘ్రము ఋత్విజులు ధ్వనించుచు శిలలువలెంబుట్టించిరి.

ఉరుఋషి-కకుష్ఠచంద-సోమదేవత.

గీ.౩. ఏషస్యధార యా సుతోఽవ్యా వారేభిః పవతే మదింతమః! క్షేదన్నా
ర్నిరపామివ॥

ఆయభిషవించినసోమము గొట్టెవెండ్రుకలతోఁజేసిన పవిత్ర (=వస్త్రమందు) ధారతోఁ (గలశమందు) కారుచున్నది. సోమము మదమును బాగుగాఁగలిగించునది యుదకముల కెరటమువలె నెగురుచు స్రవించుచున్నది.

ఋజిశ్వఋషి-కకుష్ఠ౦౬-సోమదేవత.

గూఠ. ౨ ౩ ౨ ౩ ౨౩౨ ౩౧ ౨౪౩ ౧ ౨౪ ౩౧ ౨ ౩౨ ౩౧
య ఉస్రియా అపియా అస్తరశ్శని నిర్గా అకృష్టదోజసా। అభివ్రజం।

౨ ౨ ౩౧ ౨ ౩౧ ౨ ౩౧ ౨ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧౨
తత్త్విషేగవ్యమశ్వ్యం వమీవాధృష్ణవారుజ। ఓంకవమీవా ధృష్ణవారుజ

ఏ సోమము ప్రసరించుచు సంతరిక్షమందున్న ఉదకములను మేఘమధ్యమున నున్నవాటిని బలముతోఁగారించెనో అట్టిసీవు (అసురులపహరించిన) గో సమూహమును ఆశ్వసమూహమును సర్వత్ర వ్యాపింపఁజేయుచున్నావు.

పంచమాధ్యాయమున నేకాదశ ఖండము సమాప్తము.

అధ్యాయమును సంపూర్ణము. పవమాన కాండము సంపూర్ణము.

ఆరణ్యక కాండము.

ఈ కాండము ఏబదియైదు ఋక్కులు. వేత్వేణ ఋషిచ్ఛందోదైవతములు.

౬ అధ్యాయము.

౧ ఖండము.

భరద్వాజఋషి-బృహతీచ్ఛందము-ఇంద్రదేవత.

గీ. ౧. ఇంద్రజ్యేష్ఠం న ఆభర ఓజ్యం పుపురిశ్రవః! యన్దిధృక్షేమ వజ్రహస్త
 రోదసీ ఉభే సుశిప్రపప్రాః॥

ఓ యింద్రా! మిగులప్రళస్తమైన, మిగులబలకరమైన, పూర్ణముచేయునట్టి
 యాయన్నమును మాకుఁ దెచ్చియిమ్ము. ఓ వజ్రహస్తాడా! మంచిదవుడలు కలవా
 డా! యింద్ర! యేయన్నమును ధరింపఁదలఁచితిమో యేయన్నము నీ ద్యులోక
 భూలోకములు రెండును బూరించుచున్నవో (దానినని పూర్వాన్వయము.)

వశిష్ఠఋషి-త్రిష్టుప్చ్ఛందము-ఇంద్రదేవత.

గీ. ౨. ఇంద్రోరాజా జగతశ్చక్షణీ నామ ధిక్షమా విశ్వరూపం యదస్య
 తతోదదాతి దాశుషే వసూనివోదద్రాధ ఉపస్తుతం చిదర్వాక్॥

ఏ యింద్రుడా తిరుగుచున్న జంతువులకును మనుష్యులకును రాజయి
 యున్నాడో, భూమియందు నేధనముకలదో దానికిని రాజయియున్నాడో, యజ
 మానునకు ధనములిచ్చునో, ఆయింద్రుడా మాచేస్తుతింపఁబడిన ధనమును మాకభి
 ముఖముగాఁ బ్రేరించునుగాక.

వామదేవఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

శ్లో ౭. యస్యేదమా ^{౨ ౩ ౨ ౩} రజోయజస్తజే ^{౨ ౩ ౧౨ ౩౨} జనేనగంస్వః ^{౩౨౩ ౨ర} ఇంద్రస్యరస్త్వంబృహత్ ^{౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౨} ॥

మిగుల తేజస్సుగల ఏయింద్రునియొక్క యాయెదుటను హవిస్సును స్వర్గమునందున్నవారికి నిచ్చు యజమానుని విషయమైన దానము రమణీయము, గొప్పదియు. (అగుచు)

శునశ్శేఫఋషి-చతుష్పదగాయత్రీ-వరుణదేవత.

శ్లో ౮. ఉదుగ్మం ^{౧౨ ౩ ౧} వరుణపాశమస్సదవాధమం ^{౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౨ర ౩ ౧౨} విమధ్యమగ్ం ^{౨ర ౩ ౧} శ్రేధాయ! ^౨ అథా ^{౧౨}
దిత్యవ్రతేవయం ^{౩ ౨ ౩ ౧౨} తవానాగసో ^{౨ర ౩ ౨ ౩} అదితయేస్యామః ^{౧౨}

ఓ వరుణుడా! ఉత్తమమయిన (అనగా శిరస్సునకట్టిన) పాశమును మాకుఁ గట్టిన దానిని విప్పివేయుము అధమయిన (అనగా బాదములందు కట్టిన) పాశము విప్పివేయుము. మధ్యమ పాశమును (నడుముననున్నది) కూడ విప్పివేయుము. తర్వాత ఓ ఆదిత్యుడా! (అనగా అదితిపుత్రుడగు వరుణానితా॥) మేము (శునశ్శేఫఋషివారలు) నీయాగమందు విఘ్నము లేకుండుటకు అపరాధము లేనివారమగుదుముగాక.

గృత్స్నమదఋషి-చతుష్పాదగాయత్రీచ్ఛందము-సోమదేవత.

శ్లో ౯. త్వయావయం ^{౧ ౨ ౩ ౧౨} పనమానేనసోమ ^౩ భరేకృతం ^{౧ ౨ ౩ ౧౨ ౨ర} విచిసుయామశశ్వేత్ ^{౩ ౧౨} తన్నో ^{౧౨}
మిత్రోవరుణోమామహంతా ^{౩ ౧౨ ౩ ౧౨} మదితిస్సిన్ధుః ^{౩ ౨ ౩ ౨} పృథివీ ఉతద్యాః ॥

ఓ సోమమా! వడకట్టబడిన నీ సహాయముచేత యుద్ధమందుఁ జేయవలసిన పనిని జాలగాఁ జేతుము. అందువల్ల మమ్ము మిత్రవరుణాదితిసింధుపృథువులు ద్యులోకమును గౌరవింతురుగాక.

వామదేవర్షి-ఏకపదాగాయత్రీచ్ఛంద-విశ్వేదేవదేవత.

శ్లో. ౩౧ ౨౪ ౩ ౨౬ ౩ ౨
ఇమం వృషణం కృణుతే కమిన్మాం॥

ఓ (మిత్రాది దేవతలారా!) మీరు దానమిచ్చుటలో (దీనితో సాటి) రెండవది లేని యీ సోమమును వర్షము కురిపించు దానిగాఁ జేయుఁడు.

అమహీయఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

శ్లో. ౨ ౩౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
సనత్కద్రాయ యశ్యవే వరుణాయ మరుద్భ్యః! వరివో విత్పరిస్రవ॥

ఓ సోమమా! ఆ నీవు మాకు ధనము లభింపఁజేయుచు మా యింద్రునకు వరుణుని కొఱకు, మరుత్తుల కొఱకు స్రవించుము.

అమహీయఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

శ్లో. ౩ ౧౪ ౨౪ ౩ ౨౬ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
ఏనా విశ్వస్యర్య ఆద్యుమ్నాని మానుషాణాం! సిషాసన్తో
వనామహే॥

ఈ సోమముతో మనుష్యులకు నన్నముల నన్నిటిని బొందుచు సేవింపఁ దలచుచు మేము భజించుచున్నాము.

ఆత్మఋషి-త్రిష్టప్తచ్ఛందము-అన్నదేవత.

శ్లో. ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
అహమస్మి ప్రథమజా ఋతస్య పూర్వం దేవేభ్యో అమృతస్యనామ!
౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౬ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౬ ౩ ౧ ౩ ౧ ౨
యోమాదదాతి సత్యదేవమావ దహమన్నమన్న మదస్తమద్ధి॥

(ఋషియే తనతోఁ బాను అనుకొనుచున్నాఁడు) దేవతలకంటెఁ బూర్వము నేను (అన్నదేవతయని తా॥) నాశరహితమై సత్యమైన (పరబ్రహ్మకు) మొదటఁ

బుట్టితినిగదా! యే పురుషుఁడు (అన్నరూపమగు) నన్ను (అతిధులు మొదలగు వారికి) నిచ్చునో వాఁడే యీ విధముగా (నందఱిని) రక్షించుచున్నాఁడు. (ఎవఁడు లోభముతో నెవరికిఁ బెట్టక తినుతో) ఆ తినినవానిని నేనే తినివేయు చున్నాను.

షష్ఠాధ్యాయ ప్రథమఖండము సమాప్తము.

—:ॐ:—

౬ అధ్యాయము.

౨ ఖండము.

శ్రుతికక్షఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

శ్లో॥ త్వ^౨మే^౩ తదధారయః^{౧౨} కృష్ణాసు^౩ రోహిణీషుచ^౨ పరుష్ణీషు^{౧౨} రుశత్సయః॥

ఇంద్రా! నల్లని గోవులందు, నెఱ్ఱని గోవులందు, నానావర్ణ గోవులందును ఈ తెల్లని పాలను ధరింపఁజేయుచున్నావు.

పవిత్రఋషి-జగతీచ్ఛంద-సోమదేవత.

శ్లో॥ అరురుచ^{౧౨} దుషసః^{౩౨} పృశ్నిరగ్రియ^{౧౨} ఉక్షామిమేతి^౩ భువనేషు^{౧౨} వాజయః॥

మాయావినో^౩ మమిరే^{౧౨} అస్య^౩ మాయయా^{౧౨} నృచక్షసః^{౩౨} పితరో^{౩౨}

గర్భమావధుః॥^{౨౩}

ఉషస్సు సంబంధమైన యాదిత్యుఁడు అనఁగా సోమము (ఆదిత్య స్వరూప మని తా!) ప్రకాశింపఁజేయుచున్నది. జలమును వర్షించునట్టి (వర్జన్యుఁడు) మిగుల

౨౩౦ [ఆరణ్యక కాండము. ఆంధ్ర వేదములు. అ. ౬. ఖం ౨.]

ధ్వనించుచున్నాడు. సకలభూతములకును అన్నముం గోరుచుఁ బ్రజ్ఞావంతులైన దేవతలు నిర్మించిరి. (జగత్తునొక్కొక్కఁడు సృజించెనని తా॥) ఆ సోమముయొక్క ప్రజ్ఞ చేతను నరులను జూచుచున్న పాలకులైన దేవతలు (ఓషధులందు) గభఃమును ధరింపఁజేయుచున్నారు. (సూర్యరూప సోమస్తుతి కావచ్చును. సూర్యాధీన తేజస్సు కలవాడగుట చంద్రరూప సోమస్తుతి యిదియనికూడ వ్రాసిరి.)

మధుచ్ఛంద(నైశ్వామిత) ఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

శ్లో-౬. ఇంద్రో^౨ ఇంద్రో^౩ ఇంద్రో^౩ సచా^౨ సంమిశ్లా^౩ ఆవచో^౩ యుజా^౩ ఇంద్రో^౩ వజ్రో^౩
హిరణ్యమా॥^౨

ఇంద్రుడే హరియనుపేరుగల గుఱ్ఱములతోఁగూడ నంతటఁదిరుగుచున్నాడు. ఆ రెండుగుఱ్ఱములును మాట మాత్రముతోఁ దామే రథమును బూన్చుకొను నవి. ఆయిందుఁడు వజ్రాయుధముధరించి బంగారు భూషణముతోఁ గూడినవాడు.

పూర్వోక్తఋషిచ్ఛందోదేవతలె.

శ్లో-౭. ఇంద్రో^౨ వాజే^౩షు^౩ నో^౩వ^౩ సహస్రో^౩ పృథనేషుచ^౩ ఉగ్రో^౩ ఉగ్రో^౩భి^౩
రూతిభిః॥^౩

ఇంద్రుడా! శత్రుభయకరుడవయిన నీవు ఒకరికి లొంగని రక్షణములతో అనఁగాఁ నితకు లెదిరింపలేని యుపాయములతో మమ్ము రక్షించుము. వేలకొలది శత్రువుల యుద్ధములలోఁగూడ నట్లు రక్షింపుము.

పృథఋషి-త్రిష్టుప్చ్ఛంద-విశ్వేదేవదేవత.

శ్లో-౮. పృథశ్చ^౩యస్య^౩ సపృథశ్చ^౩ నామానుష్టుభస్య^౩ హవిషో^౩ హవిర్యత్^౩
ధాతుద్వితానా^౩ త్సవితుశ్చ^౩విష్ణో^౩ రథస్తర^౩ మాఙభారా^౩ వశిష్ఠః॥^౩

ఎవ్వని (వశిష్ఠుని) యొక్క (కొడుకు) ప్రభుఁడనువాఁడును, ఎవ్వని (భార
ద్వాజుని) కొడుకు సప్రభుఁడును (వీరిద్దరిలో నా తండ్రి) వశిష్ఠుఁడు అనుష్ఠాపించ
స్సతోఁగూడిన హవిస్సును దెచ్చెనో (ఘర్జమని యీ హవిస్సుపేరు) ఏ హవి
స్సును రథంతరమను సామమును ధాతయను వేరిదేవునివల్లను, సవితృదేవునివల్లను
విష్ణునివల్లను వశిష్ఠుఁడే తెచ్చెనో, ఆ హవిస్సు ఇది.

గృత్సమదముషి-గాయత్రీచ్ఛంద-వాయుదేవత.

ॐ. నియుత్వా న్యాయ వాగహ్యాయగ్ం శుకో ఆయామితే గన్తాసి
సున్వతో గృహం॥

ఓ వాయుదేవా! నియుత్తులను వాహనములు కలవాడవయి నీవురమ్ము. ఈ
దీపించుచున్న సోమము నీ కొఱకుఁ బట్టుకొనఁబడియున్నది. ఎందుకంటే, సోమాభి
షవము చేయుచున్న యజమానుని యొక్క గృహమునకు వెళ్ళుచున్నవాడ
వయితివి (కనుక).

నృమేధ-పురుమేధులు ఋషులు-అనుష్ఠాపించ-ఇంద్రదేవత.

ఓం. యజ్ఞా యథా ఆపూర్వ్య మఘవన్ వృత్ర హత్యాయ తత్ప్రథివీ
మప్రిధయస్త దస్తభా ఉతోదివం॥

నీవే మొదటివాడవయిన యింద్రా! వృత్రునిం జంపుటకు నెప్పుడు నీవు
పుట్టితివో (బయలుదేరితివో అని తా॥) అపుడే భూమిని దృఢమైనదానింగాఁ
జేసితివి. మరియు ద్యులోకమును అంతరిక్షముతో నిలిపితివి. (=దృఢపఱచితివి.)

షష్ఠాధ్యాయ ద్వితీయఖండము సంపూర్ణము.

உரு 3.

3 ఖండము.

ॐ००. మయివచోఁక అథో యశోఽథో యజ్ఞస్య యత్పయః॥ పరమేష్ఠీ ప్రజా
పతి దివ్యా మిషదృగ్ం హతు॥

ప్రజాపతి (అనఁగా బ్రహ్మ-సృష్టికర్త) స్వర్గమందు బ్రకాశించుచున్న
కాంతినివలెను నాయందు వచఁస్సును (అనఁగా బ్రహ్మతేజస్సును) వృద్ధిపొందించుఁ
గాక. మఱియుఁ గీర్తిని ఉత్తమమయిన క్షీరహవిస్సును వృద్ధిపొందించుఁగాక.

౬౦౨, సస్తే పయాగ్ంసి సముయన్తు వాజాగ సంవృష్టాన్యభమాతిషాహః| ఆ
ప్రాయమానో అమృతాయ సోమ దివి శ్రవాగ్ం స్యుతమాని ధిష్వ||

ఓ సోమమా! శత్రువులను జంపునట్టినిన్ను (మఱగించు) క్షీరములు పొందునుగాక. హవిస్సులుకూడ నిన్నుఁజెందుఁగాక. పీఠములు చెందుఁగాక. సోమమా! మరణము లేకుండుటకు వృద్ధి నొందుచు స్వర్గమందు గొప్పవయిన అన్నము లను ధరించుచున్నావు.

౩౦౩. త్వమి మాఓషధిః సోమవిశ్వాస్త్వ మపో అజనయ స్త్వంగాః॥ త్వ
మాత నోరుర్వాస్తరిక్ష స్వశ్శోతి పావి తమోవవగ్ధి॥

ఓసోమమా! నీవృభూమియందున్న సమస్తాషధులను బుట్టించితివి. (వాటికిజీవనా
ధారమైన) ఉదకములను బుట్టించితివి. పశువుల నన్నిటిని బుట్టించితివి. గొప్పదయిన
యంతరిక్షమును విశాలము చేసితివి. (ఆ యంతరిక్షమందున్న యంతరీక్షకారమును
గాంతిచేత వృద్ధి నొందించితివి.

మధుచ్ఛందఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-అగ్ని దేవత.

ఓంక. $\overset{3}{\underset{1}{\text{అ}}}\overset{1}{\underset{2}{\text{గ్ని}}}\overset{2}{\underset{3}{\text{మి}}}\overset{3}{\underset{4}{\text{దే}}}$ $\overset{3}{\underset{1}{\text{పు}}}\overset{1}{\underset{2}{\text{రో}}}\overset{2}{\underset{3}{\text{హి}}}\overset{3}{\underset{4}{\text{తాం}}}$ $\overset{3}{\underset{1}{\text{య}}}\overset{1}{\underset{2}{\text{జ్ఞ}}}\overset{2}{\underset{3}{\text{స్వ}}}$ $\overset{3}{\underset{1}{\text{దే}}}\overset{1}{\underset{2}{\text{వ}}}\overset{2}{\underset{3}{\text{మృ}}}\overset{3}{\underset{4}{\text{త్వి}}}\overset{4}{\underset{5}{\text{జం}}}$ $\overset{1}{\underset{2}{\text{హో}}}\overset{2}{\underset{3}{\text{తాం}}}$
 $\overset{3}{\underset{1}{\text{రత్న}}}\overset{1}{\underset{2}{\text{భాతమం}}}$ ॥

(పురోహితుఁడు రాజున కెట్లు అభీష్టము నెరవేర్చునో అట్లు) యజ్ఞమునకుఁ
బురోహితుఁడును (అభీష్టసిద్ధి నొనర్చునని తా॥) లేక యాగపూర్వభాగమందున్న
వాఁడు, హోమసంపాదకుఁడును, యాగసూపమైన రత్నములు కూర్చునాఁడు నగు
నగ్నిదేవుని నేను (హోత యను ఋత్విజుఁడు) స్తుతించుచున్నాను.

వామదేవఋషి-త్రిష్టప్పందము-అగ్ని దేవత.

ఓంక. $\overset{1}{\underset{2}{\text{తే}}}\overset{2}{\underset{3}{\text{మన్వ}}}\overset{3}{\underset{4}{\text{త}}}$ $\overset{3}{\underset{1}{\text{ప}}}\overset{1}{\underset{2}{\text{థ}}}\overset{2}{\underset{3}{\text{మం}}}$ $\overset{3}{\underset{1}{\text{నా}}}\overset{1}{\underset{2}{\text{మగో}}}\overset{2}{\underset{3}{\text{నాం}}}$ $\overset{1}{\underset{2}{\text{త్రే}}}\overset{2}{\underset{3}{\text{స్స}}}\overset{3}{\underset{4}{\text{ప్త}}}$ $\overset{1}{\underset{2}{\text{పర}}}\overset{2}{\underset{3}{\text{మం}}}$ $\overset{1}{\underset{2}{\text{నా}}}\overset{2}{\underset{3}{\text{మ}}}$ $\overset{1}{\underset{2}{\text{జానన్}}}$
 $\overset{1}{\underset{2}{\text{తా}}}\overset{2}{\underset{3}{\text{జానతరిభ్య}}}$ $\overset{1}{\underset{2}{\text{నూ}}}\overset{2}{\underset{3}{\text{షతతా}}}$ $\overset{1}{\underset{2}{\text{ఆ}}}$ $\overset{1}{\underset{2}{\text{విభవన్నరణో}}}$ $\overset{1}{\underset{2}{\text{ర్యశసా}}}$ $\overset{1}{\underset{2}{\text{గావః}}}$ ॥

ఓ యగ్నీ! నీస్తుతి చేయుచున్న అంగిరసులు వాక్కుల సంబంధమైన స్తుతులను
మొదటఁ దెలిసికొనిరి. తర్వాత నావాక్కు సంబంధమైన యిరవై యొక్క ఛందస్సు
లుగల స్తోత్రములను దెలిసికొనిరి. ఆ వాక్కుల నన్నిటిని దెలియుచున్న
ప్రజలు తెలిసికొనిరి. తదనంతరము సూర్యతేజస్సుతోఁగూడ నెఱ్ఱనిగోవులు బయలు
దేరినవి. (సూర్యోదయ కాలమున మేతల కావులు పోవుచున్నవని తా॥)

గృత్సమదఋషి-త్రిష్టుప్చంద-అగ్నిదేవత.

౬౦౬. సమన్యాయస్త్వపయస్త్యన్యః సమానమూర్వం నద్యస్పృణన్తి
తమగాశుచిం శుచయో దీదివాగ్ం సమపాన్న పాతముపయన్త్యాపః॥

ఇతరములయిన వర్షోదకములు (భూమియందు) పడుచున్నవి. అదివర కక్కడ నున్న యుదకములు భూమిని జేందియున్నవి. ఆ యుదకము లన్నియుఁగూడ నదు లగుచు (సముద్రమధ్యమున నున్న) బడబానలమునకుఁ బ్రీతిఁ గలిగించుచున్నవి. శుచియైన ఆయపాన్నపాదగ్నిని (=బడబాగ్ని) శుచులయిన యుదకములు సమీ పించుచున్నవి.

వామదేవఋషి-అనుష్టుప్చంద-రాత్రిదేవత.

౬౦౭. ఆపా గాద్భద్రాయువతి రహ్నః కేతూస్తస్మి మార్తతి॥ అభూద్భ
ద్రా నివేశినీ విశ్వస్య జగతోరాత్రీ॥

సుఖకరమయినది, చీడకటిని గూర్చునదియు నగు రాత్రి వచ్చెను. చంద్రుని కిరణములను గలుపుచున్నది. సర్వజగత్తును నిద్రపుచ్చుచున్నది యగుచున్నది.

భరద్వాజ (బార్హస్పతి) ఋషి-జగతీచ్ఛంద-వైశ్వానరదేవత.

౬౦౮. ప్రక్షస్య వృక్షో అరుషస్య నమహః ప్రనో వచో విదధా జాత
వేదసే॥ వైశ్వానరాయ మతిర్నవ్యసే శుచిః సోమఇవ పవత చారు
రగ్నయే॥

సర్వత్ర వ్యాపించి నట్టి, వర్షము కురియించు నట్టి, ప్రకాశించు నట్టి, బడబా గ్ని యొక్క గొప్పదగు తేజస్సును లేక బలమును శీఘ్రముగా స్తుతింతును. మావా

కుక్క యజ్ఞమందు అతనిని స్తుతించుచున్నది. అత్యంతనూతనమైన వైశ్వానరాగ్ని కొఱకు స్తుతికర్త యొక్క నిర్మలమయిన వాక్కు స్వయముగానే దశాపవిత్రము నుండి సోమము ప్రసరించి కట్లు బయలుదేరుచున్నది.

భరద్వాజఋషి-త్రేష్ఠుచ్ఛంద-విశ్వేదేవదేవత.

౬౦౯. ఓ శ్వేదేవా మమ శృణవన్తు యజ్ఞముభే రోద సీ అపాన్న పాశ్చమన్నా
మావోవచాగ్ంసి పరిచక్ష్యాణి వోచగం సుష్మేష్విద్యో అస్త
మామదేమ॥

సకలదేవతలు నా హవిస్సులను స్తుతులను విందురు. (స్వీకరింతురు) గాక. అంతరిక్షమందున్న యగ్ని (వైద్యుతాగ్ని=మెఱుపు) యును, ద్యులోక భూలోక మును మా స్తుతి విందురుగాక. ఓ దేవతలారా! మీకు బసికిరాని స్తుతుల నే నుచ్చరింపలేదు. కనుక మీ సమీపమందున్న వారమై సుఖముగానుండి మదింతుము (=ఆనందింతుము) గాక.

వామదేవఋషి-మహాపంక్తిచ్ఛంద-విశ్వేదేవదేవత.

౬౧౦. యశోమాద్యావాపృథివీ యశోమేన్ద్రబృహస్పతీ యశోభగస్య విన్దతు
యశోమా ప్రతిముచ్యతాం యశస్వ్యాసాఃసగ్ం సదోహం
ప్రవదితాస్యామ్॥

ద్యులోక భూలోకముల అన్నము నన్ను (స్తుతికర్తను) పొందునుగాక ఇంద్ర బృహస్పతుల యన్నమును జెందుఁగాక. భగుని (=ఆదిత్యుఁడు) యొక్క యన్నమును నన్ను జెందుఁగాక. మమ్ము వదలకుండుఁగాక. మావారల యన్నము కూడ వదలకుండుఁగాక. నేనుసర్వజనులకుఁ బ్రవక్త నగుదునుగాక. (ఉపదేశకుఁ డనితా॥)

హిరణ్యస్తూపము- (తిష్ఠుప్ప)ందము-ఇంద్రదేవత.

౩౧౧. ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౧ ౨ ౩ ౨ ౨ ౩
 ఇంద్రస్యనువీర్యాణి ప్రహ్లాచం యానిచకార ప్రథమాని వజ్రీ అహ
 ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
 న్నహిమన్వపస్తదర్ద ప్రవక్షణా అభినత్పర్వతానామ్॥

వజ్రాయుధధారియగు నిండ్రుడు ప్రసిద్ధములైన యే పరాక్రములను జేసెనో వాటిని శీఘ్రముగా చెప్పుమను. (ఏవంటే) మేఘమునుజీల్చెను. తర్వాత నుదకములను గడలించెను. షర్వతముల మీఁదనున్న సెలయేఱులను స్రవించునట్లు బయలుదేరఁదీసెను (ఈ మూఁడు ప్రసిద్ధములు.)

విశ్వామిత్రఋషి - త్రిష్టుప్చందము - సర్వాత్మ దేవత.

౩౧౨౩ ౧౨ ౩౧౨ ౩ ౨ ౩ ౧౨౩ ౧౨ ౩౨
 ౩౧౨. అగ్నిరస్మి జన్మనా జాతవేదా ఘృతంమే చక్షురమృతం మఱసన్.
 ౩౧ ౨౩౧౨ ౨౨ ౩ ౧౨ ౨౨౩ ౧౨ ౩ ౧౨౩ ౧౨
 త్రిధాతురశోఽ రజసో విమానోఽజస్రం జ్యోతిహావిరస్మిసర్వం॥

ఓ కాశికసగోత్ర ఋషులారా! ఆచుగ్నిని నేను. (అన్నమును భక్షించునట్టి
యనితా॥) పుట్టుకతోనే పరమాత్మ తత్వము నెఱింగినవాఁడను. (=జాత-వేద-అను
దానియర్థము) నాదృష్టి దీపించునది (అదేదంతు) అమృతము (=సర్వకర్మల ఫలము)
నాముఖమునందు జగత్తును సృజించిన ప్రాణమున్నది. ఆప్రాణము మూఁడువిధము
లయ్యెను. (అందు నొకటి-వాయురూపము) ఆనేను అంతరిక్షమందు నున్నాను.
(ద్యులోకమందు) నిత్యమైన ఆదిత్యరూపునిగా నున్నాను. (అనుభవించునట్టి భోక్త
స్వరూపమీచెప్పినదంతయు-ఇకముందుఁ జెప్పునది భోగ్యము.) సకల హవిస్సులును
నేనయి యున్నాను (హవిస్సు=అనుభవింపఁదగు వస్తువు. అదే భోగ్య మనఁబడును.
ఇంకొకయర్థ మగ్నిపరముగాఁజెప్పఁబడె. అందు ముఖపదముల కర్థమిట్లు—జాతవేద=
సర్వమెఱింగినవాఁడు-ఘృతం=నేయి. అమృతం=కాంతి. త్రిధాతు=ప్రాణాపానవ్యాన
రూపము. ఇత్యాదిగా-మొదటియర్థమున త్రిధాతు=సూర్య-వాయు-అగ్ని మూఁడు
రూపములు. ఇదిభేదము.

ఋష్యాదులు పూర్వవతు.

౬౧౩. ^{౧ ౩ ౨ ౩ ౧ ర} ప్రత్యగ్నిర్విపో ^{౨ ర} అగ్రం ^{౩ ౧ ర ౨ ర} పదంవేపాతి ^{౩ ౧ ర ౨ ర} యహ్వశ్చరణం ^{౧ ౨} సూర్యస్య
^{౨ ౩ ౧ ౨} పాతినాభా ^{౩ ౧ ౨} సప్తశీషాణమగ్నిః ^{౩ ౨ ర ౨ ర ౩ ౧ ౨} పాతి ^{౩ ౧ ౨ ౩ ౨} దేవానాముపమాదమృష్యః

అగ్ని సర్వత్రవ్యాపించిన భూవియొక్క ముఖ్యస్థానమును రక్షించుచున్నది. గొప్పదయిన యగ్ని అంతరిక్షమును రక్షించుచున్నది. అంతరిక్ష మధ్యమందున్న మరుత్తుల సమూహమును రక్షించుచున్నది. చూడఁదగిన యీ యగ్ని దేవతలను మదింపఁ జేయు యజ్ఞమును రక్షించుచున్నది.

షష్ఠాధ్యాయ తృతీయఖండ సమాప్తము.

౭ అధ్యాయము.

౪ ఖండము.

వామ దేవఋషి-పం క్తిచ్ఛందము-అగ్ని దేవత.

౬౧౪. ^{౧ ౨} భౌజన్త్యగ్నే నమిథాన ^{౩ ౧ ౨} దీదివో ^{౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౧ ర ౨ ర} జిహ్వచరత్వంతరాసని | ^౩ సత్వన్నోఅగ్నే
^{౧ ౨} పయసావసువిద్రయిం ^{౩ ౨ ౩ ౧ ర} వచోద్వశేదాః ||

ఋత్విజులచేత ప్రజ్వలింపఁజేయఁబడిన యగ్ని! ప్రకాశించుచున్న ముఖమందున్న నీజ్వాల (=నాలక) హవిస్సులను భక్షించుచున్నది. ఓ యగ్ని! ధనములభింపఁ జేయువాఁడా! నీవు మా అన్నముతోఁగూడ రమణీయధనమును దర్శించుటకుఁ దేజస్సునిమ్ము.

వామదేవఋషి-పంచీచ్ఛంద-ఋతుదేవత.

౬౧౧. వసంతః ఇన్నరన్యోగ్రీష్ణ ఇన్నరన్యః వర్షాణ్యనుశరదో హేమన్తః
శిశిర ఇన్నరన్యః॥

వసన్త ఋతువే రమణీయము. గ్రీష్ణ ఋతువే రమణీయము. వర్ష ఋతువే రమణీయము. వాటి ననుసరించి శరదృతువు రమణీయము. హేమన్త ఋతువే రమణీయము. శిశిర ఋతువే రమణీయము.

వామదేవఋషి-పంచీచ్ఛంద-విరాడ్దేవత.

౬౧౨. సహస్ర శీర్షాపురుష స్సహస్రాక్ష స్సహస్రపాత్ ॥ సభూమిగ్ం సర్వతో
వృత్వా త్యతిష్ఠద్దశాంగులం॥

(సర్వప్రాణుల మొత్తమునకు విరాడ్రూపమని పేరు.) ఈ (విరాట్పురుషుడు) అనన్త శిరస్సులు కలవాడు, అనంత నేత్రములు కలవాడు, అనంత పాదములు కలవాడు. (అన్నిప్రాణుల యవయవములే యతని యవయవములు) ఆపురుషుడు భూమి (అనగా బ్రహ్మాండ గోళమనితా॥) నంతటిని వ్యాపించి యాపైని మఱి పది యంగుళములు (పదియంగుళములన్నది సరియైనకొలకాదు. బ్రహ్మాండముపైనకూడ వ్యాపించినాడనితా॥) వ్యాపించెను.

ఋష్యాదికము పూర్వవతు.

౬౧౩. త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః పాదోఽస్యేహాభవత్పునః తథావిష్వజ్వ్య
క్రూమ దశనాన శనేఅభి॥

త్రిపాత్పురుషుఁడు (అనఁగా సత్వరజస్తమ స్సంభవ సంసారము లేనివాఁడని తా॥) ఈ సంసారమునుండి బయటికివచ్చెను. అతనికి ఈ ప్రపంచమంతయు ఒక సూక్ష్మవస్తువు వంటిది. (అనఁగా రేణువువంటిది-అన్నందున నతనిరూపము మహాత్మనితా॥) అట్లే చేతనాచేతనములందు వివిధరూపమున వ్యాపించి యుండెను. (అశనా=ఆహారము తీసికొనునది-చేతనమనితా॥)

ఋష్యాదులు పూర్వవత్తు.

౬౧౮. పురుష ఏ వేదగ్ం సర్వం యద్యాతం యచ్ఛభావ్యః పాదోస్య
సర్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి॥

ఈ ప్రవర్తించు జగత్తంతయుఁ బురుషుఁడే. ఇకరాజోవుజగత్తును గతించిన జగత్తునుంగూడఁ బురుషుఁడే. భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాలములందలి జగత్తంతయును ఈ పురుషుని నాల్గవభాగము. మిగిలిన యీతని మూడంతల భాగమును నాశములేనిదయి ప్రకాశస్థానమందున్నది.

ఋష్యాదులు పూర్వవత్తు.

౬౧౯. తావానస్యమహిమా తతో జ్యాయాన్గచ్ఛ పురుషః ఉతామృతత్వస్యే
శానో యదన్నే నాతిరోహతి॥

జగత్తంతటికిఁగల యాధారమెంతో అంత యీతని మహత్తు (అంతే అన్నది వాస్తవ రూపముకాదు. అదేదంటే) దానికంటెను (మహిమకంటెననితా॥) పురుషుఁడు మిగులనధికుఁడు. మఱియు దేవత్వములకు నీశ్వరుఁడు. ఏమంటే (ప్రాణుల నుభవింపఁదగిన) యన్నమునిమిత్తము బయటికి వచ్చుచున్నాఁడు (అనఁగాఁగార్య ప్రపంచరూపముగా మాటుచున్నాఁడనితా॥)

ఋష్యాదులు పూర్వవతు.

౬౨౦. తతోవిరాడజాయత విరాజో ఆదిపూరుషః॥ సజాతో అత్యరిచ్యత
 ౩౨౬ ౩ ౧౨ ౩౨
 పశ్చాద్భూమి మథోపుగః॥

ఆవిరాట్పురుషునివల్ల బ్రహ్మాండ దేహము పుట్టెను. విరాడేహ మాధారము చేసికొని పురుషుడు (ఇంకొకడు) పుట్టెను. (ఇతడు జీవుడనితా) ఆ పుట్టినవాడతిశయించెను. తర్వాత భూమియు శరీరములును (సృజించెను.)

వామదేవఋషి-త్రిష్టప్పంద-ద్యావాపృథ్వీలు దేవతలు.

౬౨౧. మన్యేవాంద్యావా పృథివీ సుభోజసా యే అప్ర ధేధా మమిత మభి
 ౨౪ యోజనం॥ ద్యావా పృథివీ భవతగ్ం స్యానేతే నో ముఞ్చతమగ్ం
 ౨ హసః॥

ఓ ద్యావా పృథ్వీలాగా! మీరు మంచిపాలకులని తెలతును. అపరిమిత ధనాదికమును విస్తరింపజేయుడు. ఓ ద్యావా పృథ్వీలాగా! మీరు మమ్ము పాపము నుండి విడిపించుడు.

వామదేవఋషి-అనుష్టప్పంద-ఇంద్రదేవత.

౬౨౨. హరీతఇంద్ర శ్మశ్రూణ్యతోతే హరితౌ హరీ తన్వాస్తువన్తి కవయః
 ౩ ౨ ౩౧౨
 పురుషాసో వనగవః॥

ఓ యింద్రా! నీయొక్క మీసములు (సోమపానముచేత) ఆకుపసరు రంగు గలవి. మఱియు నీరెండు గుట్టములు ఆకుపచ్చనివి. మేధావులైన పురుషులు కోర్కె దగిన గోవులుకలవారలు.

వామ దేవఋషి - అనుష్టుప్చంద - ఆశా సనము - వినియోగము.

౩౨౩. ^{౨ ౩}యద్వచోక్ ^{౧ ౨ ౩}హిరణ్యస్య ^{౨ ౩ ౨ ౩}యద్వావచోక్ ^{౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩}గవాముతే ^{౧ ౨ ౩}సత్యస్య ^{౧ ౨ ౩}బ్రహ్మణో
^{౨ ౩ ౧ ౨}వచోస్తేన ^{౩ ౧}మాసగ్ం ^౨స్మజామసి॥

(హితరమణీయమయిన=) హిరణ్యముయొక్క (అనగా బంగారు కావచ్చును) యే తేజస్సుకలదో అదియును, మఱియు గోవులయొక్క (సూర్యకిరణములు కావచ్చును.) ఏ తేజస్సుకలదో అదియును, సత్యస్వరూపుడైన బ్రహ్మ యే తేజస్సు కలదో వాటితో మేము కూడుదుము గాక. (అని ఆశీర్వాచనము తమ కే)-ధనము తోను, గోవులతో విద్యతోను, గూడుదుముగాకని తాత్పర్యము.

వామ దేవఋషి - త్రిష్టుప్చందము - ఆశా నేవినియోగము -

వెనుకదానికి దీనికి దేవతలు వేరు - కేవలము స్తుతి.

౩౨౪. ^{౨ ౩ ౧ ౨}సహస్రన్న ^౩ఇంద్ర ^{౨ ౩ ౨ ౩}దధ్యోజతశే ^{౨ ౩}హ్యస్య ^{౨ ౩}మహతో ^{౨ ౩}విరప్సిన్ ^{౨ ౩ ౧}క్రతున్న
^{౩ ౧ ౨}సృష్ణగ్ం ^{౨ ౪ ౩}స్థవిరఞ్చవాజం ^{౩ ౨ ౩}వృతేషు ^{౧ ౨ ౩ ౧ ౨}శత్రూస్తహనాకృంధీనః॥

సత్యస్తుతిగల యిందా! నీయొక్కబలము మాకునిమ్ము. ఏమంటే—నీవు ఈ గొప్పబలమునకు సధికారివి. (కనుక) ఇందా! మాయజ్ఞమునువలెను ధనమును బలమును వృద్ధి నొందిన దానింగా జేయుము. మాశత్రువులును యుద్ధములయందు సహించునట్లు చేయుము.

వామ దేవఋషి - త్రిష్టుప్చందము - గోదేవత.

౩౨౫. ^{౩ ౧ ౨}సహర్షభాగ ^{౩ ౧ ౨}సహవత్సా ^{౩ ౨ ౩}ఉదేత ^{౧ ౨ ౩ ౨ ౩}విశ్వాయాపాణి ^{౧ ౨}బిభ్రతీదూవ్యోధ్ధీః!
^{౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨}ఉరుఃపృథురయంవో ^{౩ ౨}అస్తులోక ^{౩ ౧ ౨}ఇమా ^{౨ ౪}ఆపస్సప్రపాణా ^{౩ ౨ ౩ ౧ ౨}ఇహస్త॥

వృషభములతోఁగూడినట్టి, దూడలతోఁగూడినట్టి గోవులారా! రెండవార్లు పాలిచ్చునవగుచు సర్వరూపములు కలవారలై మీరు సమృద్ధులై రండు. ఎక్కువై విస్తారమైనదిగా నీలోకము మీకు నగునుగాక. ఈ యుదకములు ఈ లోకమందుఁ జక్కగాఁ బానయోగ్యములగుఁగాక. కనుకనిచట ననేకములై యుండుఁడు.

షష్ఠాధ్యాయ చతుర్థఖండము సమాప్తము.

౬ అధ్యాయము.

౫ ఖండము.

వై ఖానసులుఋషులు-జగతీచ్ఛందము-పవమానాగ్ని దేవత.

౬౨౩. ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
అగ్నే ఆయాగ్ంషి పవస ఆసువోజ్ఞా మిషంచనః! ఆరేబాధస్వదుచ్ఛనాం॥

పవమాన స్వరూపుడవగు నగ్ని! మాయన్నములను గార్చుచున్నావు. మాకు అన్నరసమును బలమును అభిముఖముగాఁగార్చుము. రాక్షసులను మాకు దూరము గాఁజేయుము. (పవమానాగ్ని=వడకట్టిన సోమమనెడు నగ్నియని అర్థము.)

విభ్రాజ (సూర్యపుత్ర) ఋషి-త్రిష్టుష్ఠంద-సూర్య దేవత.

౬౨౪. ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౪ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
విభ్రాద్భృహత్పిబతు సోమ్యం మధ్వాయర్దధద్యజ్ఞపతా వవిహృతం॥
౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
వాతజూతోమో అభిరక్షతిత్సనా ప్రజాః పిపర్తి బహుధావిరాజతి॥

విశేషముగాఁబ్రకాశించుచున్న సూర్యుడు శ్రేష్ఠమయిన సోమమయమయిన మధువును యాగకర్తకు అకుటిలమయిన యన్నమునిచ్చుచుఁ ద్రావుంగాక. ఏ

సూర్యుడు వాయువుచేతఁ బ్రేంపఁబడినవాఁడగుచు స్వయముగానే జగత్తునంతయుఁ బాలించు చున్నాఁడో—(రాశిచక్రము వాయువుచేతనే త్రిప్పఁబడుచున్నది) ఆ సూర్యుడు ప్రజలను (వక్షముకురియిఁచి) పరిపాలించుచున్నాఁడు. మిగులఁబ్రశాశించుచున్నాఁడు.

కుత్సఃఖుషి-త్రిష్టాశ్చందము-సూర్య దేవత.

౬౨౮. $\begin{matrix} 3 & 2 & 3 & 2 & 3 \\ 1 & 2 & 3 & 2 & 1 \end{matrix}$ చిత్రందేవానా ముదగాదసీకం $\begin{matrix} 1 & 2 & 3 & 2 & 1 \\ 1 & 2 & 3 & 2 & 1 \end{matrix}$ చక్షుర్ద్రితస్య $\begin{matrix} 1 & 2 & 3 & 2 & 1 \\ 1 & 2 & 3 & 2 & 1 \end{matrix}$ వరుణాస్యాగ్నేః॥ ఆప్రా
 $\begin{matrix} 1 & 2 & 3 & 2 & 1 \\ 1 & 2 & 3 & 2 & 1 \end{matrix}$ ద్యావా $\begin{matrix} 3 & 2 & 3 & 2 & 3 \\ 1 & 2 & 3 & 2 & 1 \end{matrix}$ పృథివీ $\begin{matrix} 1 & 2 & 3 & 2 & 1 \\ 1 & 2 & 3 & 2 & 1 \end{matrix}$ అంతరిక్షం సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చ॥

కిరణములయొక్క తేజస్సు అనఁగా మండలము. ఆశ్చర్యకరమై ఉదయించెను (ఆ మండలము) మిత్రునియొక్క, వరుణునియొక్క, అగ్నియొక్క, (అనఁగా జగత్తుంతటికిని అని తా॥) కన్ను అయి యున్నది (కన్నెట్లు సర్వవస్తువులం జూపెట్టునో యట్లు సకల వస్తువులను సూర్యుడు కనఁబఱచునని తా॥) ద్యులోక భూలోకములను అంతరిక్షమును (తన తేజస్సుతో) పూరించెను=నిండించెను. ఆ సూర్యుడు స్థిరచరమగు జగత్తునకు జీవాత్మయయి యున్నాఁడు.

సర్పరాజ్ఞీఖుషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సూర్య దేవత.

౬౨౯. $\begin{matrix} 1 & 2 & 3 \\ 1 & 2 & 3 \end{matrix}$ ఆయక్ష్ణాః $\begin{matrix} 1 & 2 & 3 \\ 1 & 2 & 3 \end{matrix}$ పృశ్నిరక్రమీ $\begin{matrix} 1 & 2 & 3 \\ 1 & 2 & 3 \end{matrix}$ దసదన్మాతరం $\begin{matrix} 1 & 2 & 3 \\ 1 & 2 & 3 \end{matrix}$ పురః $\begin{matrix} 1 & 2 & 3 \\ 1 & 2 & 3 \end{matrix}$ పితరంచ $\begin{matrix} 1 & 2 & 3 \\ 1 & 2 & 3 \end{matrix}$ ప్రయన్తన్వః॥

నడచు స్వభావముగలట్టి, వ్యాపించిన తేజస్సుగల యీ సూర్యుడు ఆక్రమించెను. పూర్వదిక్కునందు భూమినిబొందెను. ద్యులోకమునందు, అంతరిక్షమునందు శీఘ్రముగాఁ గమనించుచు మంచినడక గలవాఁడగుచున్నాఁడు.

పూర్వోక్తఖుషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సూర్య దేవత.

౬౩౦. $\begin{matrix} 3 & 2 & 1 \\ 1 & 2 & 3 \end{matrix}$ అంతశ్చరతి $\begin{matrix} 3 & 2 & 1 \\ 1 & 2 & 3 \end{matrix}$ రోచనాస్యప్రాణాదపానతీ॥ $\begin{matrix} 3 & 2 & 1 \\ 1 & 2 & 3 \end{matrix}$ వ్యఖ్యన్మహిషోదివం॥

ఈ సూర్యుని ప్రకాశించుకాంతి శరీరములోపలఁ బ్రాణరూపముగా సంచరించును. ప్రాణమునుండి యపాయమును బొందుచున్నది. (ఊర్ధ్వముగాఁ బ్రసరించునది ప్రాణము అధోముఖముగా సంచరించునది అపానము అనఁబడును.) లేక ఉదయించుచున స్తమించుచున్నది. (ప్రాణ=ఉదయము అపాన=అస్తమయము. అంతః=ద్యులోక భూలోకముల మధ్యను అని యింకొకర్థముకూడ వ్రాసిరి.) ఇట్టి కాంతిలవాఁడు కనుకనే మహాత్ముఁడగు సూర్యుఁడు అంతరిక్షమును బ్రకాశింపఁజేసెను.

పూర్వోక్తఋషిచ్ఛందోదేవతలే.

౬౩౩. ^౩త్రింశద్ధామ ^౩విరాజతి ^{౧౨}వాక్పతజ్ఞాయ ^౩ధీయతే ^{౧౨}ప్రతివస్తో ^{౨౩}రహద్యుభిః॥

దినముయొక్క అవయవములు ముప్పదియును (రెండుగడియలొక ముహూర్తము. పదియేను ముహూర్తములు పగలు రాత్రి పదియేను గలిసి ముప్పదిముహూర్తములని వివేకము.) సూర్యకాంతులచేత విశేషముగాఁ బ్రకాశించుచున్నవి. (అట్టి సమయమున) వేదవాక్కు సూర్యునికొఱకుఁ బ్రవర్తింపఁజేయఁబడుచున్నది. (అనఁగా మంత్రములతో సూర్యుని స్తుతించుచున్నారనితా॥)

వైఖానసులుఋషులు-గాయత్రీచ్ఛంద-సూర్యదేవత.

౬౩౪. ^{౨౩}అపత్యే ^{౨౩}తాయవో ^౩యథా ^{౧౨}నక్షత్రాయ ^౩స్త్యక్తుభిః॥ ^{౧౨}సూరాయ ^౩విశ్వే

^౨చక్షసే॥

ఆ దొంగలవలె నక్షత్రములు (దేవతల గృహములు నక్షత్రాలందురు అని యొక తాత్పర్యము. గమనము కలవని ప్యుత్పత్తి.) రాత్రులతోఁగూడి ప్రపంచము సంతనుంజూచు సూర్యుని (రాకంజూచి) తొలఁగిపోవు చున్నవి.

వైఖానసఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సూర్య దేవత.

౬౩౩. అపృశన్నస్య ^{౧౩}కేతవో ^{౩౨}విరశ్శయో ^{౨౩}జనాం ^{౨౩}అను | ^{౧౨}భాజన్తో ^{౩౧}అగ్నయో
యథా |

ఈ సూర్యుని ప్రకాశముకలిగించు కిరణములు అన్నిటిని వరుసగాఁదెలియు
చున్నవి. దీపించు నగ్నులవలెఁ బ్రకాశముకలిగించుచున్నవి.

పూర్వోక్త ఋష్యాదులే.

౬౩౪. తరణిర్విశ్వదశఁతో ^{౩౧}జ్యోతిష్కృదసి ^{౩౧}సూర్య! ^{౨౩}విశ్వమాభాసి ^{౩౨}రోచనం ||

ఓ సూర్య! నీవు గమనశీలుఁడవు. లేక రోగులఁదరింపఁజేతువు. అందఱచేఁ
జూడఁదగిన వాఁడవు. మఱియుఁబ్రకాశము గలిగించువాఁడవు. కనుకఁబ్రకాశించు
చున్నయంతరిక్షమును అంతను బ్రకాశింపఁజేయుచున్నావు. రెండవయర్థము పరమాత్మ
స్వరూపముగాఁజెప్పుచు ప్రపంచస్థిత సర్వచరాచరములను బ్రకాశింపఁజేయు నంత
ర్యామియనియుఁ జెప్పిరి.)

ఋష్యాదులు పూర్వోక్తము.

౬౩౫. ప్రత్యక్షదేవానాం ^{౩౨}విశః ^{౩౨}ప్రత్యజ్ఞదేషి ^{౩౧}మానుషాన్ | ^{౩౨}ప్రత్యక్షే ^{౨౪}విశ్వగం
^{౩౨}స్వర్దశే ||

ఓ సూర్యుడా! నీవు మరుత్తుల నెడు దేవతలకెదురుగా నుదయించుచున్నావు.
(వారికభిముఖముగానని తా॥) మనుష్యుల కభిముఖముగాను ఉదయించుచున్నావు.
అట్లే భూమికిని ద్యులోకమునకును అభిముఖముగాను అందఱుంజూచుట కుదయించు
చున్నావు.

పూర్వోక్త ఋష్యాదులే.

౬౩౬. యేనాపావక^{౧౨} చక్షసా^౩ భురణ్యంతం^{౩౨} జనా^౩ అను^{౨౩} త్వం^{౧౨} వరుణపశ్యసి^{౨౩౧౨}॥

సర్వమును శుద్ధిచేయువాడా! కష్టముల నివారించువాడా! (=వరుణ) పోషించుచున్న యీ లోకమును ఏ ప్రకాశముతో వెలిగించుచున్నావో, ఆవెలుగుతో నుదయించుచుంటివి.

ఋష్యాదులు పూర్వోక్తము.

౬౩౭. ఉద్భావేషి^{౧౨౪౩} రజఃపృథ్వహః^{౧౨౩౨౩} మిమానో^{౧౨} అక్తుభిః^{౩౧౨} పశ్యన్జన్మాని^{౨౩౧౨} సూర్య॥

ఓ సూర్య! నీవు విశాలమయిన భూలోకమును, ద్యులోకమును, అంతరిక్షమును గూర్చి యుదయించుచున్నావు. పగళ్లను రాత్రులతోఁగూడ నిర్మించుచుఁ బుట్టుచున్న జీవులను జూచుచు నుదయించుచున్నావు.

పూర్వోక్త ఋష్యాదులు.

౬౩౮. అయుక్త^{౧౨} సప్త^{౩౨} శున్యవః^{౩౨౩} సూరోరథస్య^{౨౩౨౨} సప్త్యోః^{౩౪౨౪} తాభిర్యాతి^{౧౨౩}
స్వయుక్తిభిః॥

సూర్యుడు (=ప్రేరించువాడు) శుద్ధిచేయునట్టి యాడగుష్టములను ఏడింటిని తన రథమందుఁబూనెను (అశ్వ=గమనించు-శున్య=శుద్ధిచేయు. కిరణములనియే తా॥) ఆగుష్టములు రథమును బడకుండఁ బట్టుకొన్నవి. సప్త యముగానే (ఒకరుచెప్ప నక్కఱలేకయే) రథమును బూన్చుకొనునవి. ఇట్టి గుఱ్ఱాలతో (యాగగృహమునకు) వచ్చుచున్నాడు.

[ఆరణ్యక కాండము.

సా మ వే ద ము.

అ ఓ. ఖం గీ] ౨౩౭

ఋష్యాదులు పూర్వవతు.

ఓ ౩౯, సప్తత్వాహరితో రథేనహన్తి దేవసూర్య! శోచిష్కేశం విచక్షణా॥

ఓ సూర్యా! సర్వముం బ్రకాశింపఃజేయువాఁడా! ఏడుగుఱ్ఱాలు (రసమును గ్రహించునట్టి కిరణములనితా॥) రథమందు కాంతులే కేశములుగాగల నిన్ను మోయుచున్నవి.

ఆరవయధ్యాయమున పంచనుఖండము పూర్ణము.

అధ్యాయమును సమాప్తము. ఆరణ్యక కాండమును సంపూర్ణము.

సామ వేదము — ఉత్తరా ర్చికము.

౧ అధ్యాయము.

౧ ఖండము.

ప్రథమ ప్రపాఠకమున - ప్రథమాధ్యాయము. ఈ అధ్యాయమున ౧-౨-౩ ఋక్కుల మొత్తమునకు “తృచ” అని పేరు. ఒకటవ తృచ, రెండవ తృచ, మూడవ తృచ— ఇత్యాదిగా వాడుక ఉత్తర గ్రంథమంతయు ౨౧ అధ్యాయము.

—:౦:—

ఈ తృచకు (=సూక్తమునకు) ఋషి అసిత-లేక దేవల-గాయత్రీచ్ఛందము
పవమానసోమ దేవత.

౨౪౦. ఉ^{౧౨}పా^౩స్మై^{౧౨}గాయ^౩తా^{౧౨} నరః^౩ పవమానా^౩యేందవే^{౧౨} అభి^౩దేవా^{౧౨}గ్ం^౩ ఇయక్ష^{౧౨}తే^౩॥

యజ్ఞమును నిర్వహించిన ఋత్విక్కులారా! స్తోత్రలారా! యాగము చేయు
దలచిన కారుచున్న యీ సోమముకొరకు ఉపగానము చేయుడు.

౨౪౧. అభి^{౩౨౩}తే^{౧౨౩౧} మధునాపయో^{౩౨}ఽథర్వాణో^{౩౧} అశిశ్రయుః^{౩౨} దేవం^{౩౧} దేవాయ^{౩౨} దేవయు^{౩౧}॥

ఓ సోమమా! ప్రకాశస్వభావముకలది, దేవతలంగోరినది యగు నీరసమును
మధువు=తేనెతోను గోక్షీరముతోను ఆధర్వణికులైన ఋషులు కలిపి సంస్కరించిరి.

౨౪౨. స^{౧౨}నః^౩పవస్వ^{౨౬} శం^౩ గ^౧వే^౩ శం^౧ జనాయ^{౨౪} శమర్వ^{౧౨౪}తే^{౧౨} శగ్ం^{౧౨}రాజన్వో^{౩౧౨}షధీ^{౧౨}భ్యః

ప్రకాశించుచున్న సోమమా! ఆ నీవు మాగోవునకు సుఖముగా స్రవించుము.
పుత్రాది పరివారముకొఱకును సుఖముగా స్రవించుము అశ్వముకొఱకు సుఖము
గాఁగారుము. ఓషధుల (=సస్యములు) కొఱకు సుఖముగాను స్రవి చుము.

కశ్యపఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-పవమానసోమదేవత.

౨౪౩. ^{౧౨}దవిన్యతత్యా ^{౩౧౨౩౧౨}రుచాపరిష్టోభన్త్యా ^{౩౨}కృపా ^{౧౨}సోమాశ్శ్మకా ^{౩౧}గవాశిరః॥

దూరముగాఁ బ్రకాశించు కాంతిగలట్టి, యంతటధ్వనించుచున్నట్టి, ధారతోఁ
గూడిన సోమములు ఆవుపాలతోఁగలియుచున్నవి

౨౪౪. ^౩హిన్వానో ^౨హేత్యభిహిత ^{౩౧౨౩౧}ఆవాజం ^{౨౪}వాజ్యక్రమిత ^{౩౧౨}సేదంతో ^{౩౧౨}వనుషో
యథా॥

బలవంతమైన సోమము స్తుతికర్తలచేత ప్రేరింపఁబడి యిష్టముల నిచ్చునదగుచు
యాగరూపమయిన యుద్ధమును యోధులు యుద్ధములందుఁ బ్రవేశించునట్లు,
నాక్రమించునట్లు ఆక్రమిం చెను.

౨౪౫. ^{౩౧}ఋధక్ ^౨సోమస్వస్తయే ^{౩౧౨}సజ్జగ్నానో ^{౩౨}దివాకవే ^{౩౧౨}పవస్వ ^{౧౨౩}సూర్యో ^{౧౨౩}దృశే॥

జరిగినదానిని తెలియునట్టి సోమమా! మంచివీర్యము కల్గిన నీవు వేర్వేఱఁబ్రవ
ర్తించుచు సుఖమయిన దర్శనముకొఱకు సంతరిక్షమునుండి కారుము.

వైఖానసఋషి-గాయత్రీచ్ఛందము-పవమానసోమదేవత.

౨౪౬. ^{౧౨}పవమానస్యతే ^౩కవే ^{౨౩౧౨}వాజిన్స్సర్గా ^{౧౨౩}అస్మక్షత ^{౧౨౩౧౨}అర్వంతో ^{౧౨౩౧౨}నశ్రవస్యవః॥

ఓ కవీ! అన్నముగల సోమమా! (దశాపవిత్రమునుండి) కారుచున్న నీయొక్క
అన్నమును గోరుచున్న ధారలు అశ్వశాలనుండి గుఱ్ఱాలువచ్చునట్లు కారుచున్నవి.

౬౪౭. ^{౨ ౩ ౧ ౨} అచ్చాకోశం ^{౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩} మధుశ్చతమస్సగ్రం ^{౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౧ ౨} వారే అవ్యయే|అవానశస్త్ర ^{౩ ౧ ౨} ధీతయః|

మధురరసముం గర్భుచున్న ద్రోణకలశమున కభిముఖముగా గొఱ్ఱబొచ్చు వస్త్రమందఁ గార్చఁబడుచున్నది. వ్రేళ్లు ఆ సోమమును మాటిమాటికిఁ దుడుచుటకుం గోరుచున్నవి.

౬౪౮. ^{౧ ౨} అచ్చా ^{౩ ౨} సముద్ర ^{౩ ౨ ౩} మిందవోఽస్తం ^{౨ ౩} గావో ^{౨ ౩ ౧ ౨} నధేనవః| ^{౧ ౨ ౩ ౨ ౩} అగ్నన్మృతస్య ^{౨ ౩ ౨} యోనిమా||

కారుచున్న సోమములు ద్రోణకలశమున కభిముఖముగా క్రొత్తగా నీనిన యావులింటికి వచ్చునట్లు వచ్చుచున్నవి. ఆ సోమములు యజ్ఞస్థానమునకు అభిముఖముగావచ్చుచున్నవి.

ఉత్తరార్చికమునఁ బ్రథమాధ్యాయమునఁ బ్రథమఖండము సమాప్తము.

—:౦:—

౧ అధ్యాయము

౨ ఖండము.

పూర్వోక్త ఋష్యాదికము-అగ్ని దేవత.

౬౪౯. ^{౨ ౩ ౧ ౨} అగ్నాయాహి ^{౩ ౧ ౨} వీతయే ^{౩ ౨} గృణానో ^{౩ ౧ ౨ ౩} హవ్యదాతయే| ^{౧ ౨} నిహంతా ^{౨ ౩} సత్త్వి ^{౩ ౧ ౨} బహిః||

ఓ యగ్నీ! నీవు హవిస్సుల భక్షించుటకై మాచేతస్తుతింపఁబడుచు (దేవతలకు) హవిస్సులందించుటకును దేవతల నాహ్వానించు వాడవయి పరువఁబడిన దర్భలందుఁ గూర్చుండుము.

౬౫౦. తంత్రాసమిద్భిరంగిరో ఘృతేన వర్ణయామసి| బృహచోఽఞ్చా యవిష్ట్యః|

అంగిరస వాశమంగుః బుష్టినవాః! యగ్ని ఆ నిన్ను సమిధల(=పుల్లల)తో నేతితో వృద్ధిపొందించుచున్నాము. కనుక నో యావనవంతుః! మిగులబ్రకాశించుము.

౬౫౧. సనః పృథుశ్రవాన్య మచ్ఛా దేవవివాసతి| బృహదగ్నే సువీర్యం|

ఓ యగ్ని దేవా! అట్టి నీవు విస్తారమయిన, ప్రశస్తమయిన, గొప్పదయిన, మంచివీర్యవంతమయిన ధనమును మాకెదురుగాఁ బొందించుము.

విశ్వామిత్రఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-మిత్రావరుణ దేవత.

౬౫౨. ఆనో మిత్రా వరుణా ఘృతైర్గన్ధాన్యైః ముక్షతం| మధ్వా రజాగంసి సుకృతా||

మంచికర్మ లొనరించునట్టి యోమిత్రావరుణలారా! మా గోమార్గమును అనగా మందను బాలుపుట్టించు నుదకములతో సంతటను దడుపుడు. (పాడికలుగు నట్లు చేయుము.) మధురరసముతో లోకములను దడుపుడు. (వర్షించుఁడని తా||)

౬౫౩. ఉరుశగంసా నమో వృధా మహ్నో దక్షస్య రాజధః| ద్వాగ్ధేః ప్లాభిః సుచివ్రతా||

పరిశుద్ధకర్మముగల మిత్రావరుణలారా! పలువురచే స్తుతింపఁబడిన హవిస్సులతో లేక నమస్కారములతో వృద్ధిపొందునట్టి, దీఘాన్తుతి లక్షణములు కలట్టి, మీరు ధనముయొక్క మహత్త్వమున కీశ్వరులు అయియున్నారు.

౬౫౪. గృణానా జమదగ్నినా యోనా వృతస్య సీదతం| పాతగంసోమ మృతావృధా||

మిత్రావకుణలారా! జనుదగ్గి మహర్షిచేతను స్తుతింపఁబడుచున్న మీరు దేవయజ్ఞస్థానమందుఁ గూర్చుండుడు. కర్మఫలమును వృద్ధిచేయునట్టి మీరు సోమమును (మేనుభిషవించిన దానిని) ద్రావుడు.

ఇరిమితిఋషి - గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౫౧. ఆ^{౧౨} సూ^{౩౨ర} హి సు^{౩౨౩} ము^{౨౩} మా^{౧౨} హి త^{౩౨} ఇ^{౩౨}ంద్ర^{౩౧} సో^{౩౧} మం పి^{౩౨} బా^{౨౬} ఇ^{౩౧} మం ఏ^{౩౧} దం బ^{౩౧} రి^{౩౧} వ్హా^{౩౧}
 స^{౨౩} న్స^{౧౨} దో^{౧౨} మ^{౩౧} మ॥

ఓ యింద్రా! నీవు రమ్ము నీకై మేము సోమమభిషవించితిమి గదా! ఆ యీ సోమమును బానము చేయుము. నీకొఱకుఁబరిచిన యీ దర్భమిదఁగూర్చుండుము

౨౫౨. ఆ^{౧౨} త్వా^౩ బ^{౨౩} ర్హ్మా^{౨౩} య^{౨౩} జా^{౨౩} హ^{౧౨} రీ వ^{౩౧౨} హ^{౨౩౧౨} తా మి^{౨౩౧౨}ంద్ర^{౨౩౧౨} కే^{౨౩౧౨} శీ^{౨౩౧౨} నా^{౨౩౧౨} ఉ^{౨౩౧౨} ప^{౨౩౧౨} బ^{౨౩౧౨} ర్హ్మా^{౨౩౧౨}
 ణే^{౨౩౧౨} నః^{౨౩౧౨} శ్మ^{౨౩౧౨} ణ॥

ఓ యింద్రా! మంత్రముతోఁగూడినవియు, కేశములు=వెండ్రుకలు కలవియు, మోసుకొని పోవునవియు, హరియను నశ్వములు రెండును నిన్ను దోడ్చుచునుగాక. నీవు మా యాగమునకు వచ్చి మా స్తుతిమంత్రములను వినుము.

౨౫౩. బ^{౩౧౨} ర్హ్మా^{౩౧౨} ణ^{౩౧౨} స్తా^{౩౧౨} వ్హి^{౩౧౨} య^{౩౧౨} జా^{౩౧౨} వ^{౩౧౨} మ^{౩౧౨} గ్ం^{౩౧౨} సో^{౨౩౧౨} మ^{౨౩౧౨} పా^{౨౩౧౨} మి^{౨౩౧౨}ంద్ర^{౨౩౧౨} సో^{౨౩౧౨} మి^{౨౩౧౨} నః॥ సు^{౨౩౧౨} తా^{౨౩౧౨} వ^{౨౩౧౨} న్తో^{౨౩౧౨}
 హ^{౨౩౧౨} వా^{౨౩౧౨} మ^{౨౩౧౨} హే॥

బ్రాహ్మణులమయిన మేము యోగ్యమయిన స్తుతితోఁ సోమమును బానము చేయునట్టి నిన్ను బిలుచుచున్నాము.

విశ్వామిత్రీఋషి - గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రాగ్నులు దేవతలు.

౨౫౪. ఇ^{౧౨}ంద్రా^౩గ్నీ^{౧౨} ఆ^{౩౨}గ^{౩౨}త^{౩౨}గ్ం^{౩౨} సు^{౩౨}తం గీ^{౩౨}ర్భి^{౩౨}న^{౩౨}భో^{౩౨}వ^{౩౨}రే^{౩౨}ణ్యం॥ అ^{౩౧౨}స్య^{౩౧౨}పా^{౩౧౨}తం ధి^{౩౧౨}యే^{౩౧౨}
 పి^{౩౧౨}తా॥

ఓ యింద్రాగ్నులారా! అభిషవించి సంస్కరింపఁబడిన శ్రేష్ఠమయిన యీ సోమమునద్రకు మాస్తుతివాక్కులతోఁ బిలువంబడిన వారగుచు స్వర్గమునుండి రండు. మాకర్మలచేఁ బ్రేరింపఁబడిన వారలయి మీరు ఈ సోమమును బానము నేయుఁడు.

౬౫౯. ఇంద్రాగ్ని జరితుః సచా యజ్ఞోజిగాతి చేతనః | ఆయాపాత మిమగ్ం
 ౩ ౨
 సుతం॥

ఇంద్రాగ్నులారా! స్తుతికర్తకు సహాయులరైన మిమ్ము యజ్ఞములు నడపుటకు సాధనమును ఇంద్రియములకుఁ జైతన్యము నిచ్చునదియునగు నీ సోమము చెందుచున్నది. మా యీ స్తుతివాక్కులతోఁ బిలువంబడిన మీరు సంస్కరించిన యీ సోమమును ద్రావుఁడు.

౬౬౦. ఇంద్రమగ్నిం కవిచ్ఛదా యజ్ఞ స్యజూత్యావృణే | తాసోమస్యేహతృ
 ౩ ౧౨
 మృతాం॥

యాగసాధనమైన సోమముచేతఁ బ్రేరింపఁబడిన నేను కవుల స్తోత్రములకు ఫలమునివ్వ సమీపించునట్టి యింద్రాగ్నులను మిమ్ము నేవింతును. ఈ మా యాగమునకు వచ్చిన మీరు సోమముతోఁ దృప్తులు కండు.

ఉత్తరార్చికమందుఁ బ్రథమాధ్యాయ ద్వితీయఖండము పూర్ణము.

౧ అధ్యాయము.

౩ ఖండము.

అమహీయు (ఆంగిరస) ఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౬౬౧. ^{౩ ౧ ౨}ఉచ్చాతే ^{౩ ౧ ౨ర}జాతమన్ధసో ^{౩ ౧}దివి ^{౨ర}సద్యామ్యాదదే ^{౩ ౨ఉ}ఉగ్రో ^౩శర్మ ^{౨ ౩}మహి
^{౧ ౨}శ్రీవః ॥

సోమమా! నీసంబంధమైన రసమునకు మీఁదిభాగమున జన్మ. ద్యులోక మందున్న నీయధిక సుఖము గొప్పది అన్నము భూమిమీఁది వారిచేత స్వీకరింపఁ బడుచున్నది.

౬౬౨. ^{౨ ౩ ౧ ౨}సనఞంద్రాయ ^౩యజ్యవే ^{౧ ౨ ౩}వరుణాయ ^{౩ ౧ ౨}మరుద్భ్యః । ^౩వరితో ^{౧ ౨}విత్పరిస్రవ॥

ధనములభింపఁజేయు నో సోమమా! మేము పూజింపఁదగిన యింద్రుని కొఱ కును, వరుణుని కొఱకును, మరుత్తుల కొఱకును ధాగగాఁగారుము.

౬౬౩. ^{౩ ౨}ఏనా ^{౨ర ౩ ౨ఉ}విశ్వాయర్య ^{౩ ౨}ఆద్యుమ్నాని ^౩మానుషాణాం । ^{౧ ౨}సిషాసంతో ^{౧ ౨}వనా
మహే॥

మరుష్యుల యజ్ఞసాధనములైన ధనముల నో సోమమా! (నీయనుగ్రహము వల్ల) అభిముఖముగాఁ బొందుచున్న మేము సేవింపఁగోరి నిన్ను సేవించుచున్నాము.

కశ్యపఋషి-బృహతీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౬౬౪. ^౩పునానస్సోమధారయాపో ^{౧ ౨ ౩}వసానో ^{౨ర}అర్షతి । ^{౧ ౨ ౩ ౧}ఆరత్నధా ^{౨ర ౩ ౧ ౨}యోనిమృతస్య
^{౩ ౧}సీదస్యతో ^{౩ ౧}దేవో ^{౨ ౩ ౧ ౨}హిరణ్యయః॥

సోమమా! వడపోయఁబడుచున్న నీవు ఉదకములను గప్పుకొనుచు (కలియు
చుననితా॥) ధారగాఁబవిత్రమందుఁ గారుచున్నావు. పిమ్మట రమణీయ ధనముల
నిచ్చునట్టి, ప్రకాశించునట్టి, చలువ గలట్టి, బంగారుతో నిండినట్టి నీవు యాగ స్థాన
మునందుఁ గూర్చొనుచున్నావు.

౩ ౧ ౨ర ౩ ౧ ౨ర ౩ ౨ ౩ ౨ ౩౨ ౩ ౧ ౨
౬౬౫. దుహాన ఊధర్దివ్యం మధుప్రీయం పృత్యగ్ం సస్థిస్థమాసదత్ ।
౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౨ ౩క ౨ర ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨
ఆపృచ్ఛ్యం ధరుణం వాజ్యర్షసి నృభిధౌతో విచక్షణః॥

మదముకలిగించునది, ప్రియమయినది, ద్యులోకమునఁబుట్టినది, సోమలత
యనెడు పొదుగు చేపుచున్న సోమము (అనఁగాఁబొదుగునుండి పాలుకారునట్లు లత
నుండి రసముకారుచున్నదని తా॥) పురాతనమైయున్నట్టి యంతరిక్షస్థానము నందు
న్నది. పిమ్మట కర్మచేత నడుగఁబడుచున్నట్టి, కర్మచు ధరించియున్నట్టి, యజమానుని
గూర్చి పోవుచున్నావు. అన్నవంతమగు నీవు ఓ సోమమా! ఋత్విజుల చేత శోధింపఁ
బడుచు సర్వదర్శివై అతని కన్నమీఁదలఁచి పోవుచున్నావు.

ఉశన (కావ్య) ఋషి-త్రిష్టుష్ఠంద-సోమదేవత.

౧ ౨ర ౨౩ ౨ ౩ ౧ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౨ర ౨ ౩ ౧ ౨
౬౬౬. ప్రతుద్రవ పరికోశం నిషీద నృభిఃపునానో అభివాజమర్ష । అశ్వంనత్వా
౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
వాజినం మర్జయన్తోఽచ్ఛాబర్హీ రశనాభినయన్తి॥

ఓ సోమమా! శీఘ్రముగాఁబరువెత్తి (మా యాగమునకు) రమ్ము. (వచ్చి)
ద్రోణకలశమందుండుము. ఋత్విజులచేత పిండి వడకట్టఁబడిన దానవగుచు హవిస్సు
నుచేరుము. గుఱ్ఱమును దుడుచునట్లు నిన్ను మాటి మాటికి దుడుచుచున్న ఋత్విగ్యజ
మానులు మా యాగమునకు వ్రేళ్లతోఁ (బట్టి) నిన్ను జేర్చుచున్నారు.

౬౬౭. స్వా^౩యుధః^{౧౨}పవ^{౩౧}తే^{౨౪} దే^{౩౨}వ ఇ^{౩౨}ందు^{౩౧౨}శ^{౩౨}స్తి^{౩౧౨}హా^{౩౨} వృ^{౩౨}జనా^{౩౧౨}రక్ష^{౩౨}మా^{౩౧౨}ణః^{౩౨} పితా^{౩౧౨} దే^{౩౧౨}వా^{౩౧౨}నాం^{౩౨}
జని^{౩౨}తా^{౩౧౨} సు^{౩౨}దత్తో^{౩౧౨} వి^{౩౨}ష్టం^{౩౨}భో^{౩౧౨} ది^{౩౨}వో^{౩౧౨} ధ^{౩౨}రు^{౩౨}ణః^{౩౨} పృ^{౩౨}థి^{౩౨}వ్యాః॥

మంచి యాయుధములు కలిగి ప్రకాశించు సోమము కారుచున్నది అదికష్టముల నివారించునది. ఉపద్రవములను బరిహరించును. రక్షించునది, దేవతలనుబుట్టించుచుఁ బాలించునది, మంచి బలముగలది, ద్యులోకమును నిల్పునది, భూమిని బోషించునదియగుచుఁ గారుచున్నది.

౬౬౮. ఋ^{౨౩}షి^{౧౨}ర్వి^{౩౧}ప్రః^{౨౪} పు^{౩౧}ర ఏ^{౩౧}తా^{౨౪} జ^{౩౨౩}నా^{౧౨}నా^{౧౨}మృ^{౩౨౩}భు^{౧౨}ధీ^{౧౨}ర ఉ^{౧౨}శ^{౧౨}నా^{౧౨} కా^{౧౨}వ్యే^{౧౨}న॥ స^{౧౨}చి^{౧౨}ద్వి^{౧౨}
వే^౩ద ని^{౧౨}హి^౩తం^{౧౨} య^{౧౨}దా^{౩౨} సా^{౨౩}మ^{౨౩}పీ^{౨౩}చ్యా^{౨౩}ఽగు^{౨౩}హ్యం^{౨౩}నా^{౨౩}మ గో^{౨౩}నాం॥

ఇంద్రియములకుఁ దెలియంబడని వాటింగూడఁ దెలిసికొనువాఁడు, మేధావంతుఁడు, మనుష్యులకు ముందునడచువాఁడు, మిగులఁ బ్రకాశించువాఁడు, బుద్ధిశాలియగు ఉశనస్ని యెవ్వఁడు కలఁడో అతఁడు స్తోత్రముచేత ఈ గోవుల సంబంధమయిన కనఁబడకుండ దాఁగియున్న, కాపాడఁదగిన, క్షీరమును ఎఱుంగును. (నామ=ఉదకము. మేఘములనెడు గోవులలోనున్న పాలవంటి నీరునుఅనితా॥)

ఉత్తరార్చికమునందుఁ బ్రథమాధ్యాయ తృతీయఖండము సంపూర్ణము.

౧ అధ్యాయము.

౪ ఖండము.

వశిష్టఋషి-బృహతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౬౬౯. అ^{౩౧}భి^౨త్వా^{౩౧} సూ^{౩౧}ర^{౩౧}నో^{౩౧}ను^{౩౧}మో^{౩౧}ఽదు^{౩౧}గ్ధా^{౩౧} ఇ^{౩౧}వ ధే^{౩౧}న^{౩౧}వః॥ ఈ^{౧౨}శా^{౧౨}న^{౧౨}మ^{౧౨}స్య^{౧౨} జ^{౨౪}గ^{౨౪}తః॥
స్వ^{౩౨}ద^{౩౨}క్ష్మా^{౩౨}శ మి^{౧౨}శా^{౧౨}న మి^{౩౧}ంద్ర^{౩౧}త^{౩౧}స్సు^{౩౧}షః॥

పరాక్రమశాలివగు నిందా! పాలు పితుకకుండనున్న యావులు అటచు
(దూడలను లాలించు) నట్లు చర స్థిరమాపజంతువుల కధికారివియు సర్వజ్ఞుడవు
నగు నిన్ను మేము నుతించుచున్నాము

౩౭౦. సత్వా^{౨౪}వాగ్ం అన్యో^౩ దివ్యో^౩ న వార్ధి^{౨౩}వో న జాతో^౨ న జనిష్యతే^౩ అశ్వా^౩
యన్తో^౩ మఘవన్నింద^౩ వాజినో^౩ గవ్యస్తస్త్వా^౩ హవామహే^౩

ఓ యిందా! ద్యులోకమందుఁ బుట్టిన నీతో సమానుఁ డీతగుఁడెవఁడును
బుట్టలేదు. భూమిమీఁదఁ బుట్టినవాఁడును లేడు. ఇంకమీఁదటఁ బుట్టడుకూడను
అశ్వములం గోరుచు, నన్నముం గోరుచు, గోవులం గోరుచు, నున్న మేము ఓ
యిందా! నిన్ను ఆహ్వానించుచున్నాము. (=పిలుచుచున్నాము)

వామదేవఋషి - గాయత్రీచ్ఛంద - ఇంద్రదేవత.

౩౭౧. కయా^౧నశ్చి^౨త^౩ ఆభు^{౨౪}వ దూ^౩తీ సదా^౩వృ^౧ధ స్స^౧ఖా^౨ కయా^౨శచి^౩ష్టయా^౧
వృ^౩తా^౨

ఎల్లపుడును వృద్ధి నొందుచున్నట్టి, పూజనీయమయినట్టి, మిత్రుఁడయినట్టి,
యిందు^౧డు రక్షణముచేత మాకు అభిముఖుఁడగునుగాక. ప్రజ్ఞాసహితమైన యే
కర్మచేత నభిముఖుఁడగునో?

౩౭౨. కస్తా^౧వ సత్యో^౩ మదా^{౨౪}నాం మగ్ం^౧హిష్ఠో మత్సదంధసః^౩ దృ^౩ధా చి^౧దారు^౨జే^౩
వసు^౧॥

పూజనీయము, సత్యమయినది, మదముగలిగించువాటిలో శ్రేష్ఠమయినది,
యేది? (అని ప్రశ్న) (సోమరూపా)న్నముయొక్క రసము. (అని ఉత్తరము.) దృఢ
మయినదయినప్పటికి (శత్రువుల) ధనమును హరించుటకై నిన్ను మదింపఁజేయుఁగాక.

౬౨౩. ^{౩౨౬} అభీషూణస్సభీనావవితా ^{౩౧౨} జరిత్యాణాం ^{౩౨} శతంభవా ^{౨౩} సూతయే॥

ఓ యిందా! సఖులైన స్తుతికర్తలను రక్షించునట్టి నీవు పలుమాడ్లు రక్షణము కొఱకు బాగుగా నభిముఖుడవు కమ్ము.

నోధఋషి-బృహతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౬౨౪. ^౧ తంవోదస్స ^{౨౩౧} మృతీషహం ^{౨౩౨౩} వసోర్నందాన ^{౧౨} మన్థసః ^{౩౧} అభివత్సం ^{౨ర} నస్వసరేషు ^{౩౨౩౧} ధేనవ ^౧ ఇంద్రం ^{౩౧౨} గీర్భినవామహే॥

ఓ ఋత్విగ్యజమానులారా! చూడందగినవాఁడు, శత్రువుల నోడించువాఁడు, నివాసాధారమైన సోమపానముచేత మదించియున్నవాఁడు, మీ వాఁడును, (అనఁగా యాగసంబంధముచేత తమవాఁడనితా॥) అగు నింద్రుని స్తుతివాక్కులతో మేము దివసములందు, మందలందు గోవులు దూడ కెమరుగా నటచునట్లు స్తుతించుచున్నాము.

౬౨౫. ^౩ ద్యుక్షం ^౨ సుదానుం ^{౩౨} తవిషీభిరావృతం ^{౧౨} గిరింన ^{౩౧౨} పురుభోజసం ^{౨ర} త్సుమం ^౩ తంవాజ్గం ^{౧౨} శతినగ్ం ^{౩౧౨} సహస్రిణాం ^౩ మక్షూగోమన్త ^{౧౨ర} మీమహే॥

కాంతిమంతుఁడు, లేక ద్యులోకవాసి, మంచిదాత, బలముతోఁగూడిన వాఁడు, పలువురు యజమానులచేత భోజనము చేయింపఁబడువాఁడు, లేక పలువురంబాలించువాఁడు నగు నింద్రుని (పుత్రాదిపరివారము) ధ్వనించునట్టి, పలువురు కలట్టి, లేక బహుధనములుగలట్టి, గోవులుకలట్టి యన్నమును శీఘ్రముగా (నిమ్మసి) యాచించు చున్నాము.

కలిఱుషి-బృహతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౬౨౩. తపోభిర్వో వివద్వసు మింద్రోం సబాధ ఊతయే! బృహద్దాయన్త
 సుత సోమే అధ్వరే హువేభరం నకారిణం॥

ఓ ఋత్విజులారా! మీరు వేగముతో, గూడినట్టి, ధనముపొందియున్నట్టి
 యింద్రుని బాధకలవారలై రక్షణముకొఱకు “బృహత్సామ” మును గానము
 చేయుచు సోమయాగమునందు స్తుతింపుడు. నేనును కుటుంబములోనివారు కుటుం
 బాధికారిని బిలుచునట్లు పిలుచుచున్నాను.

౬౨౪. నయందుధా వరస్తే నస్థిరా మురో మదేషు శిప్రమన్ధసః! య ఆ
 దృత్యా శశమానాయ సున్వతే దాతా జరిత్రీడ్ధక్ష్వం॥

మంచిదవుడలు కలవాడగు నింద్రుని బలవంతు (లయిన అసురులు) వారింప
 లేరు. దేవతలును వారింపలేరు. మర్త్యులుకూడ వారింపలేరు. ఏ యింద్రుడు
 సోమముయొక్క మదముకొఱకు ఆనరించి శాసించుచున్న అభిషవించుచున్న స్తుతి
 కర్తకొఱకుఁ గొనియాడఁదగిన ధనమును ఇచ్చునో (ఆయింద్రుని యాహ్వానించు
 చున్నాను.)

ఉత్తరార్చికమునఁ బ్రథమాధ్యాయ చతుర్థఖండము పూర్ణము.

౧ అధ్యాయము.

౫ ఖండము.

విశ్వామిత్రపుత్ర-మధుచ్ఛందఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమ దేవత:

౬౭౮. ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨}
స్వాదిష్ఠ్యా మిదిష్ఠయా పవస్వసోమ ధారయా! ఇంద్రాయ పాతవే
^{౩౨}
సుతః ||

ఓ సోమమా! యింద్రుని పానమునకు నభిషవించిన నీవు మిగులమదము గలిగించునట్టి, మిక్కిలికుచిగలట్టి, ధారతో స్రవించుమా!

౬౭౯. ^౩ ^౨ ^{౩౧౨} ^{౩౨} ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨}
రక్షోహ విశ్వచ్ఛణి రభియోని మయోహతే! ద్యౌజ్ఞే సధస్థమా
^౨
సదత్ ||

రాక్షసులఁజంపునది, సర్వముంజూచునది, యగు సోమము బంగారు (చేతిలోఁబట్టుకొని) యభిషవించిన ద్రోణకలశముతోఁగూడిన అభిషవస్థానమునందున్నది.

౬౮౦. ^౩ ^{౧౨} ^{౩౧౨} ^{౩౨} ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨}
పరివోధాతమో భువోమగ్ం హిష్ఠో వృత్రహస్తమః! పరిరాధోమ
^{౧౨}
ఘోనాం ||

మిగుల ధనములనిచ్చు సోమమా! దాతలలో శ్రేష్ఠమగుదానవుకమ్ము. శత్రువులంగట్టిగాఁగొట్టుము. ధనవంతులైన శత్రువుల ధనమును దెచ్చిమాకునిమ్ము.

గౌరవీతిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౬౮౧ ^{౧౨౩} ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨}
పవస్వ మధుమత్తమ ఇంద్రాయ సోమ క్రతునిత్తమో మదః! మ
^౨ ^౩ ^{౧౨} ^౩ ^{౧౨}
హిద్యక్షతమో మదః ||

సోమమా! అతిమఘరమైన నీవు ఇంద్రునికొఱకు మదకరమైన దానవగుచుఁ గారుము. నీవు మిగులబ్రహ్మను గలిగించునట్టి, పూజ్యమగునట్టి, మిగుల కాంతిగలట్టి మదముగలిగించునట్టి దానవు.

౬౮౨. యస్యతే పీత్యా వృషభో వృషాయతేఽస్య పీత్యాస్వర్విదః | ససుప్ర
కేతో అభ్యక్రమిది హోఽచ్ఛా వాజం నైతశః ||

కోర్కెల వర్షించు నింద్రుఁడు సోమమా! యే నిన్నుద్రావి వృషభమువంటి వాఁడగుచున్నాఁడు. (శత్రులనణఁచు శక్తిగలవాఁడనితా ||) సర్వజ్ఞమగు నీపానము చేయఁగా మంచిప్రజ్ఞకల యింద్రుఁడు అశ్వము యుద్ధమునకు నడచునట్లు హవిస్సు లనుగూర్చి నడచుచున్నాఁడు

అతిగ్రీముషి-ఉష్ణిక్చందము-ఇంద్రదేవత.

౬౮౩. ఇన్ద్రమచ్ఛ సుతాఇమే వృషణం యన్తుహరయః | శక్తిష్టే జాతాస
ఇన్దవః స్వర్విదః ||

శీఘ్రముగాఁబుట్టిన సోమములు పాత్రలందుఁ గారుచున్నవి. సర్వజ్ఞములు, ఆకుపసరురంగుగలవి, అభిషవింపఁబడినవి యగు నీ సోమములు వర్షించువాఁడగు నింద్రునకభిముఖముగాఁ బోవుచుగాక.

౬౮౪. అయం భరాయ సానసి రిన్ద్రాయ పవతేసుతః | సోమో జైత్రీస్య
చేతతి యథావిదే ||

యుద్ధమునకు సేవింపఁదగిన, యభిషవించిన, యీ సోమము ఇంద్రునికొఱకు

౨౬౨ [ఉత్తరాద్భుతము. ఆంధ్రవేదములు. అం. ఖంగి.]

ప్రవించుచున్నది. పిమ్మట సోమము జయశీలుడయిన యింద్రుని లోకులచేత నెట్లు తెలియఁబడుచున్నాఁడో అట్లు తెలియుచున్నది.

౨౬౩. అస్యేదిందో^{౩౨} మదేశ్వా^౩గ్రా^౨భం^౩ గృ^౨భా^౩తి^౧ సా^{౩౨}నసిం॥ వజ్ర^౧చవృ^౨షణం^౩
భ^{౩౧}రత్స^౨వపు^౩ జిత్॥

ఈ సోమముయొక్క మదములు కలిగినపుడు అందఱు సేవింపఁదగినట్టి, గ్రహింపఁదగినట్టి, ధనుస్సు ఇంద్రుఁడు పట్టుకొనుచున్నాఁడు. ఉదకముకొఱకు వృత్రుని జయించిన యింద్రుఁడు నర్హములకురియించు వజ్రాయుధమును ధరించుచున్నాఁడు.

శ్యావాశ్వయుషి-అనుష్టుప్పంద-ఇంద్రదేవత

౨౬౪. పురో^౩జితీ^{౧౨}వో^౩ అ^{౧౨}న్ధసః^౩ సు^౩తాయ^{౧౨} మా^౩దయిత్న^{౧౨}వే^{౨౩} అ^{౧౨}పశ్వా^౩నగం^{౧౨} శ్ర^౩ధిష్ట^{౧౨}న^౩
స^{౧౨}ఖాయో^{౩౧} దీ^{౩౧}ర్హజి^౨హ్వం॥

ఓ స్నేహితులగు స్తుతికర్తలారా! మీరు జనుమును ముందుఁబెట్టుకొనునట్టి సోమముయొక్క యభిషవించినది, మదముకలిగించునది యగ్రసము కొఱకుఁ బొడవయిన నాల్గు చాచిన కుక్కను దూరముగాఁగొట్టివేయుఁడు. (కుక్కయనఁగా రాక్షసులని యర్థముకూడఁగలదు.)

౨౬౫. యో^౧నారయా^౨ పా^{౩౧}వకయా^౩ పరి^౩ప్రస^{౧౨}యంద^{౩౨}తే^౨ సు^౨తః॥ ఇ^౨ందు^౩రశ్వో^౩ న^{౧౨}కృ^౩త్వ్యః॥

అభిషవించినట్టి, పనినిసాగించునట్టి సోమము పాపములను శుద్ధిచేయుధారతో అశ్వము పరువెత్తునట్లు ప్రప్రవించుచున్నది.

౨౬౬. తం^౨ దు^౩రోష^{౧౨} మ^౩భీ^౩నరగ^{౧౨} సో^౩మం^{౧౨} వి^{౩౩}శ్వా^౨చ్యా^{౩౨}ధియా॥ య^౩జ్ఞాయ^{౧౨} సం^౩త్వ^౧
ద్రయః॥

ఓ ఋత్విజలాగా! ంధింషశక్యముగాని లేక దహింషశక్యముకాని సోమము
నంతను లభింషఁజేయునట్టి, కామములను సఫలము చేయునట్టి, బుధితో యజ్ఞము
కొఱకు ఆదరముకలవారలు కిందు

కవిఋషి-జగతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౬౫౯. ^{౩౨}అభిప్రియాణీ ^{౩౧}పవతే ^౨చనోహితో ^౩నామాని ^{౧౨}యహ్వాఅధి ^౩యేషు
^{౧౨}వశతే ^{౧౨}ఆసూర్యస్య ^౩బృహతో ^౩బృహన్నధి ^౩రథం ^{౨౩}విశ్వంచ ^{౧౨}మమహ
^౩ద్విచక్షణః॥

అన్నమున కుపయోగించునట్టి సోమము లోకములకుఁ బ్రయములైన యుదక
ముల కభిముఖముగాఁగారుచున్నది. (ఉదకములో సోమరసముకలుపుదురు) అంతరిక్ష
మందున్న యే యుదకములందు గొప్పదయిన యీ సోమము వృద్ధి నొందుచున్నది.
గొప్పదయిన సోమము ప్రభువయిన సూర్యునియొక్క సర్వత్ర గమనముఁ గూర్చి
రథముమీఁద సర్వముఁ జూచుచున్నదై యెక్కుచున్నది.

౬౬౦. ^{౩౧}ఋతస్య ^౨జిహ్వ ^{౩౧}పవతే ^{౨౩}మధుప్రియం ^{౧౨}వక్తాపతిధికయో ^౨అస్యాలదాభ్యః॥
^{౧౨}దధాతి ^౩పుత్రః ^౩పితో ^{౧౨}రశీచ్యా ^౨న్నామ ^{౧౨}తృతీయ ^౩మధిరోచనం ^{౧౨}దివః॥

సత్యమయినట్టి యజ్ఞముయొక్క నాల్గు (అనఁగా ముఖ్యమయినదనితా॥)
యగు సోమము ప్రియకరమైన, మదకరమయినరసమునుధ్వనించుచు, గర్మనుబాల్చి
చుచు శత్రువులకు లొంగనిదయి కార్చుచున్నది. యజమానుఁడు శల్లిదండ్రుల
యొక్క అణఁగియున్న నామమును ధరించును. ద్యులోకమును బ్రకాశింపఁజేయు
మూఁడవనామమును సోమమ భిషవించునపుడు ధరించుచున్నాఁడు. (పుట్టినపుడు
తండ్రి నక్షత్రనామము. వ్యావహారికనామము చేయును. సోమయాగకాలమందు
సోమయాజియని మూఁడవనామము కల్గుననితా॥)

౨౬౪ [ఉత్తరార్చికము. ఆంధ్ర వేదములు. అంఖ-౩.]

౬౯౦. అవద్యుతానః కలశగ్ం అచిక్రదన్మృభిర్యమాణః కోశ ఆ హిరణ్యయే।
 ౩౨ ౩౧ ౨ ౩౧ ౨ ౩౧ ౨ ౩ ౨౬ ౩ ౧ ౨ ౩౧ ౨
 అభీముతస్య దోహనా అనూషతాధి త్రిపుష్ట ఉషసో విరాజసి॥

ఋత్విజులచేత బంగారుతోఁగూడిన అధిషవణ చర్మమందు (తోలుసంచి)
 (బంగారము చేతంబట్టుకొని సోమముపిండవలె) పోయంబడినసోమము ద్రోణకలశము
 లందు ధ్వనించుచున్నది. పిమ్మట సత్యస్వరూపమయిన యాగమును బిదుకునట్టి
 ఋత్విజులు (యజ్ఞముగోవు. దానిఫలములు శ్రీరములు. పిదుకుట=సంపాదించుట
 యనితా॥) ఈ సోమమును స్తుతించుచున్నారు. మూడుసవనములు వీపులుగాఁగల
 ఓ సోమమా! అట్టినీవు ప్రభాతకాలమందుఁ బ్రకాశించుచున్నావు.

తృణపాణి-శంయుఋషి-బృహతీచ్ఛంద-అగ్ని దేవత.

౬౯౧. యజ్ఞా యజ్ఞావో అగ్నయేగిరాగిరాచ దక్షసే। ప్రప్రవయ మమృత జ్ఞాత
 ౩౧ ౨ ౩౧ ౨ ౩౧ ౨ ౩ ౧౨ ౧౨౩ ౨ ౩ ౧౨ ౩౧
 వేదసం ప్రియం మిత్రన్నశగ్ంసిషం॥
 ౨ ౩ ౩ ౩౧ ౨ర

ఓస్తుతికర్తలాగా! మీరు సర్వయాగములందు వృద్ధి నొందిన యగ్నికొఱకు
 స్తుతిరూపమయిన ప్రతివాక్కుతోను స్తుతింపుఁడు. మేమును ప్రియమిత్రునివలె
 నగ్నిని స్తుతింతుము.

౬౯౩. ఊజో న పాతగ్ం సహినాయ మస్మయద్దోశ మహవ్యదాతయే।
 ౩౧ ౨ర౩ ౨ ౩౧ ౨ర ౩౧ ౨ర ౩౧ ౨
 భువద్వాజేష్వవితా భువద్వృధ ఉతత్రాతా తనూనాం॥
 ౨౩ ౧ ౨ ౩౧ ౨ర ౩ ౨ ౩ ౨ ౩౧ ౨

అన్నమునకు లేక బలమునకుఁబుత్రుఁడయిన యగ్నిని స్తుతించుచున్నాము.
 ఈ యగ్ని మమ్ముఁగోరుచున్నాఁడు. మేమును (దేవతలకు) హవిస్సునిచ్చు నగ్ని
 కొఱకు హవిస్సులిచ్చుచున్నాము. ఆయగ్ని యుధములందు రక్షించును. మమ్ము
 వృద్ధి నొందించు వాఁడగుఁగాక. మఱియు మాపుత్రులను రక్షించువాఁడునగుఁగాక

భరద్వాజఋషి-గాయత్రీచ్చంద-అగ్ని దేవత.

అంశ. అతి పహ్యామ ప్రవాణితేఽగ్న త్తేతరాగిరః॥ తిర్వితా తిర్వితా తిర్వితా॥

ఓ యగ్నీ! రమ్ము. నీకొఱకుస్తుతివాక్కుల నీవిధము బాగుగాఁబఠెంతనుగాక.
(నీవువినుము) వచ్చి యీ సోమముతో వృద్ధిపొందుము.

౧౯౫౬. ౨౩^వ ౨^వ త్రైమాసికమున దక్షిణాది రైతుల తరఫున తరఫుదారుల కృత్యములు

ఓ యగ్నీ! నీయొక్క మనస్సు ఏ-చోట నే యజమానునందు నుండునో యా
యజమానుఁడు అతిశయమయిన బలకరమైన యన్నమును ధరించును.

॥१॥. సహితో పూర్వమక్షి పద్భవన్నే మానాంపతే॥ అథాదుమోవనవసే॥

ఓ యగ్నీ! నీయొక్క నిండు తేజస్సు కన్నులపాపమును దొలగించును. కొంత
మందికి (అనగా యాగముచేసిన వారికే) పతియగువాఁడా! పవిత్రమగువాఁడా!
ఆ కారణమువల్ల మా సేవను స్వీకరింపుము.

సాభరిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౬౯౭. ^{౩౨}వయముత్వా ^{౩౧}మపూర్వ్య ^౨స్థూరం న ^౩కంచిద్భర్తనో ^{౨౪}వస్యవః ^{౩౧}వజ్రించిత్రగ్ం ^{౧౨}హావామహే॥

కొత్తగాగనబడువాడా! (ఏసవనముకాసవనమందు వచ్చుచుకనుక నెప్పటి కప్పుడే క్రొత్త) వజ్రముధరించినవాడా! యిందా! (హవిస్సులతోనిన్న) బోషించుచున్న మేము వివిధరూపుడైవైన నీన్నే రక్షణమునుగోరుచున్న వారమై గృహస్థులు గుణవంతుడయిన యతిధిని బిలిచి (గౌరవించు) నట్లు పిలుచుచు (గౌరవించు) చున్నాము.

౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౨ ౩ ౨
 ౧౯౮. ఉపత్వా కర్మన్నాతయే సహాయోగశ్చక్రామయో ఘృషత్ | త్వా
 ౨ర౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨
 విధ్యవితాశం పవృమహే సఖాయ ఇంద్రసానసిం॥

ఓ యిందా! (ఆగ్నిహోత్రాది) కర్మలందు రక్షణముకొఱకు నిన్ను సమా
 శ్రయించుచున్నాము. ఏ యింద్రుఁడు శత్రువులఁదిరస్కరించువాఁడును, యశావన-
 వంతుఁడును, అతిబలశాలియు నగుచున్నాఁడో ఆయింద్రుఁడు మమ్మును జేరుంగాక.
 సఖులమయినమేము బంధువుఁడవయిన నిన్ను నే నేవించుచున్నాముగదా!

సృమేధఋషి-కసుష్ఠందము-ఇంద్రదేవత.

౨౩ ౩ ౨ర ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨
 ౧౯౯. అథాహేంద్రా గిర్వణ ఉపత్వా కామ ఈమహేస సృగ్మహే | ఉడే
 ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
 వగ్మస్త ఉదభిః॥

వాక్కులకు వశమయిన యిందా! యిష్టాదుకదా నిన్ను కోరినయిష్టము
 (నిమ్మని) ప్రార్థించుచున్నాము. లేక స్తోత్రములతో నిన్ను నీటిలో విహరించువారు
 తనవద్దనున్నవారిమీఁద (దోసిల్లతో) నీరుచల్లునట్లు ముంచుచున్నాము. (స్తోత్రముల
 తో ముంచుటయనఁగా నధికముగా స్తుతించుటయనితా॥)

౧ ౨ర ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
 ౨౦౦. వాణాంత్యా యవ్యాభిర్వధన్తి శూరబ్రహ్మణి | వావృధ్వాగ్ం సంచి
 ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
 దద్రివో దివే దివే॥

వజ్రాయుధముకలవాఁడా! శూరుఁడా! ఉదకములుండుతావును (చెలువు
 మొదలగువానిని) నదులతో నింపునట్లు స్తుతులతో వృద్ధి నొందు నిన్ను బ్రతిదినమును
 స్తుతికర్తలు వృద్ధి నొందించుచున్నారు.

౭౦౧. యుంజ నిహా^{౩ ౨౩౧౨}శీ^{౩౨౩} ఇషిరస్య^{౧౨ ౩} గాధయో^{౧ ౨ర} రారథ^{౩౧౨} ఉరుయుగే^{౩ ౧ ౨} వచోయుజా॥
 ఇన్ద్ర^౩వాహ^{౧౨} స్వర్విదా॥^{౩ ౧౨}

గమనశీలుడైన యిందుని యొక్క (ఒకప్పుడైన నిలిచి యుండని వాడుగ మనశీలుడు) వాహనములై మాట మాత్రముననే రథమును (తమంత) పూన్చుకొను నట్టి, గొప్ప కాశిని వహించి నట్టి, స్వర్గము నెఱింగినట్టి హరియను రెండు గుఱ్ఱాలను స్తోత్రముతో స్తుతికర్తలు పూన్చుచున్నారు.

ఉత్తరార్చికమందుఁ బ్రథమాధ్యాయమున పంచమఖండము పూర్ణము
 అధ్యాయమును సమాప్తము.

౨ అధ్యాయము.

౧ ఖండము.

శ్రుతకక్షుఘ్ని-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౨౦౨. పాస్తమావో అన్ధస ఇన్ద్రమభి ప్రగాయతా విశ్వాసాహ్గం శతక్రతుం
మగ్ం హిష్మం చర్షణీనాం॥

ఓ ఋత్విజులారా! సోమరూపమయిన మీ యన్నమును బాసముచేయు
చున్నవాఁడు, సమస్తశత్రువులను జయించువాఁడు, కనుకనే బహువిధ ప్రజలు
కలవాఁడు, మనుష్యులకు ధనమునిచ్చువాఁడు నగు నింద్రుని బిగ్గటగా స్తుతింపుడు.

౨౦౩. పురుహూతం పురుష్టుతం గాథాన్యాకం సనశ్రుతం ఇంద్రఇతి బ్రవీతన॥

ఋత్విగ్యజమానులారా! (యజ్ఞములందు) పలుపురచేతఁ బిలువఁబడినవాఁడు,
బహువిధముల స్తుతింపఁబడువాఁడు, గానము సేయందగినవాఁడు, చాలకాలము
నుండి ప్రసిద్ధుఁడు నగు (దేవుని) ఇంద్రుఁడని మీరు పలుకుఁడు.

౨౦౪. ఇంద్ర ఇన్నో మహోనాం దాతా వాజానాం నృతుః మహాగ్ం

అభిజ్ఞాన్యమత్ ॥

ఇంద్రుఁడే అంధతీనాడించువాఁడు, ధనములతోఁగూడిన యన్నముల నిచ్చు
వాఁడు, గొప్పవాఁడు. అతఁడు మా యభిముఖుఁడై (ధనాదుల) నిచ్చుఁగాక.

వశిష్ఠఘ్ని-త్రిష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత. ౨ వ తృచ.

౨౦౫. ప్రవ ఇంద్రాయ మాదనగ్ం హర్యశ్వాయ గాయతా సఖాయః
సోమపావే.

ఓ నే స్తులారా! (స్తుతికర్తలకు సంబోధన) మీరు హరియను గుఱ్ఱములు కలవాఁడు, సోమపానము చేయువాఁడు నగు నింద్రునకు మదముగలిగించు స్తోత్రమును బాగుగాగానము చేయుఁడు.

౨౦౬. ^{౨ఉ}శక్ ^{౩౨}సేమాక్ ^{౩౧౨}సుదానవ ^{౩౨}ఉతద్యుతం ^{౩౨}యథానరః ^{౩౧౨}చక్రమా ^{౩౨}సత్యరా

ధనే॥

మఱియు నో స్తుతికర్తా! మంచిదాతయు, సత్యమయిన ధనము కలవాఁడు నగు నింద్రునికై యితర స్తుతికర్తలెట్లు దీప్తిమంతమగు స్తుతినిజేతురో యట్లు నీవును బ్రవించుము. మేమును స్తుతింతుము.

౨౦౭ త్వం న ఇంద్ర ^{౩౨ఉ}వాజయు ^{౩౧౨}స్వం ^{౩౨}యవ్యుశ్యతక్రతో ^{౩౨}త్వగ్ం ^{౩౨}హిరణ్యయర్వసా॥

ఓ యింద్రా! నీవు మా యన్నమును (అనగా హవిస్సును) కోరినవాడవు కమ్ము. బహువిధకర్మలాచరించు నో యింద్రా! నీవు మాకు గోవులను గోరువాడవు కమ్ము. నివాస హేతువగువాడా! బంగారును మాకుగోరువాడవు కమ్ము.

మేధాతిథిఋషి లేక ప్రియమేధుఁడు-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత. ౩ తృచ

౨౦౮. ^{౩౧౨}వయముత్వా ^{౩౧౨౩}తదిదర్థా ^{౧౨౩}ఇంద్రత్వా ^{౨౩}యస్త ^{౩౧౨}స్సఖాయః ^{౧౨}కణ్వా ^{౩౧౨}ఉక్తేభిజరస్తే॥

ఓ యింద్రా! నిన్నుంగోరిన స్నేహితులమగు మేము నీస్తుతియే ప్రయోజనము గాఁగల వారమయి నిన్ను స్తుతించుచున్నాము కణ్వగోత్రమందుఁబుట్టిన మా వారలు స్తుతిమంత్రములతో నిన్ను స్తుతించుచున్నారు.

౨౦౯. ^{౧౨౩౧}నఘేమన్యదా ^{౨౦౩}పపన ^{౧౨౩౨౩}వజ్రిన్నపసో ^{౧౨}నవిష్టా ^౨తవేదుస్తా ^{౩౧౨}మైశ్చి కేత॥

వజ్రముకల యిందా! కర్ణవంతుడవైన నీ క్రొత్తయాగమందు నున్న నేను
ఇతర స్తోత్రమును బఠించను. నీయొక్క స్తోత్రమునే యెఱుంగుదును. (స్తుతింతునని
తా॥)

౭౧౦. ^{౩౧ ౨} ఇచ్చన్తి ^{౩౨} దేవాః ^{౩ ౨ ౩} సున్వస్తం ^{౧ ౨౪} నస్వప్నాయ ^{౧౨} స్పృహయన్తి ^{౩౨ ౩} యన్తిప్రమాద
^{౧౨} మతన్దాః॥

సోమాభిషేకము చేయుచున్న యజమానుని దేవతలు అందఱు రక్షింపఁగోరు
చున్నారు. నిద్రనుగూడఁ గోరరు. (తదేక ధ్యానముతో నున్నారనితా॥) కనుక
సోమరితనము లేనివారియి దేవతలు మదముకలిగించు నీ సోమమును శీఘ్రముపొందు
చున్నారు.

శ్రుతకక్షయుషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత. ౪ తృచ.

౭౧౧. ^{౧ ౨ ౩} ఇంద్రాయ ^{౧ ౨ ౩ ౧} మద్వనేసుతం ^{౨౪} పరిష్టోభన్తు ^{౩ ౧౨} నోగిరః॥ ^{౩౧ ౨} అర్కమచన్తు ^{౩౧౨} కారవః॥

మదించునన్య భావముకల యింద్రుని కొఱకు నభిషేకింపఁబడిన సోమమును
మాస్తుతివాక్కులు సర్వవిధముల స్తుతించుఁగాక. పిమ్మట స్తుతికర్తలు పూజాహవా
మగు సోమమును బూజింతుగాక.

౭౧౨. ^{౨ ౩ ౨ ౩} యస్మిన్విశ్వా ^{౨ ౩ ౨ ౩ ౧౨} అధిశ్రీయోరణన్తి ^{౩ ౨ ౩} సప్తసగ్ం ^{౧౨} సదః॥ ^{౧౨} ఇంద్రగ్ం ^{౩౨} సుతే
హవామహే॥

ఏ యింద్రునందు సర్వకాంతులు అధికముగా నున్నవో, ఏడ్గురు ఋత్విజులు
నెరని విషయమున ధ్వనించుచున్నారో (స్తుతించుచున్నారనితా॥) అట్టి యింద్రుని
సోమమభిషేకింపఁగానే మేము (సోమపానమునకు) పిలుచుచున్నాము.

౭౧౩. త్రికద్యుకేషు^{౧౨} చేతనం^౩ దేవాసో^{౧౨} యజ్ఞమత్నత^{౩౧౨} తమిద్వ్యన్తు^{౨౪} నోగిరః^{౩౧౨}॥

దేవతలు త్రికద్యుకములను పేరుగల (జ్యోతి-గో-ఆయు అని మూడు) దినములందు యజ్ఞము నాచరించిరి. ఆయజ్ఞమును మా స్తుతివాక్కులు వృద్ధినిొందించుగాక.

ద్వితీయాధ్యాయమున బ్రథమఖండము సంపూర్ణము.

—*!*—

౨ అధ్యాయము,

౨ ఖండము.

ఇరిమిరిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత. ౧ తృచ.

౭౧౪. అయంత^{౩౧౨} ఇంద్రసోమో^{౨౨౩} నిపూతో^{౧౨౩} అధిబహి^{౧౨౩౧౨}షి^౨ ఏహీమస్య^{౧౨౩౩౬} ద్రవాపిబ^{౩౧౨}॥

ఓ యింద్ర! నీ కొఱకు ఈ సోమము (వేదియందుఁబరిచిన) దర్భలందు బాగుగ దశాపవిత్రమునుండి వడకట్టిన యిప్పటి యీ సోమమునుగూర్చి రమ్మ. (వచ్చి) త్రావుము.

౭౧౫. శాచిగో^{౧౨౩} శాచిపూజనాయగం^{౧౨} రణాయతే^{౩౧} సుతః॥ ఆఖిణ్డాల ప్రహూయసే॥

సమర్థములయిన గోవులు (గో=కిరణములనికూడ నర్థముకలదు.) ప్రసిద్ధమయిన స్తుతులుకలవాడా! నీ సంతోషముకొఱకు ఈ సోమము అభిషవింపఁబడెను. కనుక ఓ శత్రువుల సంహరించువాడా! యింద్రుడా! గొప్పస్తుతులచేతఁబిలువఁబడుచున్నావు.

౨౭౨ [ఉత్తరార్చికము. ఆంధ్రవేదములు. అ. ౨. ౩౦౨]

2౧౬. యస్తేశ్శబ్దవృషాణ పాత్వృణపాతుగ్ధపాయః॥ నృస్సే వృధ ఆమనః॥

(నపాత్ = కొడుకు) శృంగవృషుని కొమారుడా! ఈ ఋషికి నిండ్రుడు కొడుకై పుట్టినాడనికథ. ఇంకొకర్థముకూడగలదు. శృంగ = కిరణ ములు వృష = వర్షించు కిరణములద్వారా వర్షముకురియించువాడు. సూర్యుడు. సూర్యుని స్వస్థానమందు నిల్పిన యింద్రా! అని తా॥) ఇంద్రా! నిన్ను నిలువబెట్టినది, కుండపాయ్య అను క్రతువు = యజ్ఞము. ఆయజ్ఞమందు కుండపాయ్యులనెడు ఋషులు మనస్సు నుంచిరి. (అనగా ఆయజ్ఞ మాచరించిరని తా॥)

కుసీదీఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత. ౨ తృచ.

2౧౭. ఆతూన ఇంద్రక్షుమంత చిత్రంగ్రాభగ్ం సంగృభాయ మహాహస్తి దక్షిణేన॥

ఓ యింద్రా! నీవు గొప్పచేతులుకలవాడవు. మా కొఱకుస్తుతిపడగిన, సంపాదించగిన, గ్రహింపడగిన, ధనమును కుడిచేతితో శీఘ్రముగా నభిముఖ మగునట్లు చేయుము.

2౧౮. విద్వాహితౌ తువికూర్మిం తువిదేష్ణం తువీమఘం తువిమాత్రమవోభిః॥

ఓ యింద్రా! నిన్ను నెఱుంగుదుముకదా! పలుపనులు నెఱవేర్చువాడవు, చాలగానివ్వడగినవాడవు, అధికధనము కలవాడవు, అనేకవిధరక్షణములు కల వాడవునని ఎఱుంగుదును.

2౧౯. నృభిర్ధాత స్సతో అశ్వైరవ్యావారైః పరిపూతః అశ్వో న నిక్తో న దీష్ఠః॥

ఋత్విజులచేత శుభ్రపఱచబడినది, తర్వాత శిలలతోబిండబడినది, అటు తర్వాత గొట్టవెండ్రుకల వస్త్రముపై వడకట్టబడినది, తర్వాత ధ్వనించుచున్న యుద

కములలో అశ్వమువలెఁ దడుపఁబడినది యగు నే సోమముకలదో (అట్టి సోమముని పూర్వముక్కున కన్వయము.)

౨౨౦. తం^౨తే^౩యవం^౩ యథా^౨గో^౧భిః^౨ స్వా^౩ను^౧ప^౨కర్మ^౩శ్రీ^౧ణ^౨స్తః^౩ ఇంద్ర^౧త్వా^౨స్సిం^౩త్స^౧థమా^౨దే^౩!

పూర్వముచెప్పఁబడిన సోమము నో యింద్రా! నీకొఱకు పిండితోఁ జేసిన పురోడాశమునువలెను గోక్షీరాదులతోఁగాచి రసవంతముగా నొనరించితిమి. కనుక నో యింద్రా! నిన్నాసోమమును బానముచేయ నీయాగమందుఁ బిలుచుచున్నాము.

ఇట్లు ఉత్తరార్చికమున ద్వితీయాధ్యాయ ద్వితీయఖండము పూర్ణము.

—:—:—:—

౨ ఆధ్యాయము.

౩ ఖండము.

విశ్వామిత్రఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత. ౧ తృచ

౨౨౧. ఇ^౩దగ్ం^౧ హ్య^౨నో^౩వో^౧జసా^౨ సు^౩తగ్ం^౧ రా^౨ధానాం^౩పతే^౧ పి^౨బా^౩త్వా^౧స్స^౨గి^౩ర్వణాః^౧॥

ఓ ధనపతీ! స్తుతులతో వశపఱచుకొనఁదగువాఁడా! యింద్రా! బలముతో జాగరూకుఁడవయి నీవు ఈ వరుసగా నభిషవించిన యీసోమమును శీఘ్రముపానము చేయుము.

౨౨౨. య^౨స్తే^౩ అ^౧ను^౨ స్వ^౩థా^౧మ^౨ స^౩త్స^౧తే^౨ ని^౩య^౧చ్ఛ^౨త^౩న్వన్^౧ స^౨త్వా^౩మ^౧మత్తు^౨సో^౩మ్య^౧॥

ఓ యింద్రా! నీకొఱకు నే సోమము అన్నముకూడఁబెట్టి శిలలతోఁ బిండఁ బడినదిఅయ్యెను. ఆ సోమముభిషవించఁగానే స్వశరీరమును బ్రేరించుము. (రమ్మని తా॥) ఓ సోమార్హుఁడా! ఆ సోమము నిన్ను మదింపఁజేయుఁగాక.

౨౭౪ [ఉత్తరార్చికము.

ఆంధ్రవేదములు.

అ. ౨. ఖం ౩.]

౨౭౪. ప్రతే^{౧౨} అశ్నోతు^౩ కుక్ష్యోః^{౨౬} ప్రేంద్ర^౩ బ్రహ్మణాశిరః^{౧౨ ౩౧౨} ప్రబాహూ^{౨ ౩} శూర^{౨ ౩}
రాధసా^{౧౨}॥

ఓ యింద్రుడా! ఆ సోమము కడుపురెండుప్రక్కలందు బాగుగ వ్యాపించుగాక. స్తుతులతోఁగూడిన యా సోమము నీ శరీరమునందు వ్యాపించుగాక. శూరుడా! ధననిమిత్తము నీ బాహువులు పనిచేయుగాక.

౨౭౫. ఆత్వేతా^{౨౬ ౩} నిషీదతేంద్ర^{౧౨ ౩ ౧౨} మభిప్రగాయత^{౩౧ ౨ర} సఖాయ^{౧౨ ౩} స్తోమ^{౧౨} వాహసః॥

ఓ సఖులారా! (ఋత్విజులు) శీఘ్రమికర్మలోనికిరండు. కూర్చొనుడు. ఇంద్రుని స్తుతులను బఠించువారు మిరుకండు.

౨౭౬. పురూతమం^{౩ ౧౨} పురూణామిశానం^{౩ ౧ ౨ర ౩ ౧౨} వార్యాణాం॥ ఇంద్రో^{౨ ౩} సోమే^{౨ ౩} సచానుతే^{౧౨ ౩ ౨}

౨౭౭. సఘానో^{౧౨ ౩} యోగ^{౨ ౩} ఆభువత్సరాయే^{౧౨ ౩ ౨ ౩ ౧౨} సపురన్ధ్యా॥ గమద్వాజేభిరాసనః॥^{౨ర ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౨ర}

ఆ యింద్రుడా! మా యోగము విషయమై (రక్షణ యని తా) అభిముఖుడగును గాక. అతఁడే ధనము కొఱకును అభిముఖుడగునుగాక. స్త్రీవిషయముగూడ అభిముఖుడగును గాక. అతఁడే యన్నములతో మమ్ముంగూర్చి వచ్చుంగాక.

శునశ్చేఫఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత. ౩ తృచ.

౨౭౮. యోగే^{౧౨ ౩} యోగే^{౩ ౧౨} తవస్తరం^{౨ ౩} వాజే^{౧౨} వాజే^{౧౨} హవామహే॥^{౧౨ ౩} సఖాయ^{౧౨ ౩}
ఇంద్రమూతయే॥^{౧౨ ౩ ౧౨}

ఆయా కర్మప్రారంభములందు (కర్మః ఘాతకులతో జేయు) ప్రతియుద్ధ మం

దాను మిక్కిలి బలవంతుడైన యిందుని రక్షణము కొఱకు సఖులవలె (బ్రీయుల మయిన) మేము పిలుచుచున్నాము.

౨౨౮. ^{౧౨ ౩౧} ^{౨ర} ^{౩౧} ^{౨ ౩౧} ^{౨ర} ^{౨ ౩} ^{౧౨}
 ఉనుప్రత్న స్యాకసో హువే తువిప్రతి నరం॥ యంతే పూర్వం
^{౩౧ ౩} ^౨
 పితాహువే॥

పురాతన స్థానమగు స్వర్గమునుండి యనేక యజమానుల వద్దకు, బోవునట్టి పురుషుడగు నింద్రుని వదునగాఁ (గర్జలలో) నాశ్వోనించుచున్నాము. ఏ నిన్ను పూర్వము మా తండ్రి (కర్మకాలమందు) పిలిచెనో (అట్టినిన్ను.)

౨౨౯. ^{౧౨ ౩౨ ౩౧౨} ^{౩౧౨} ^{౩౧౨} ^{౧౨ ౩౧౨౩ ౧౨}
 ఆఘాగమద్యదిశ్రవత్సహస్రిణీ భిరూతిభిః॥ వాజేభిరుపనోహవం॥

మా యాశ్వోనము నీ యింద్రుడు వినెనా యపుడే యనేక రక్షణములతో నన్నములతో సమీపమునకు అవశ్యము వచ్చును.

నారదఋషి-ఉష్ణిక్చంద-ఇంద్రదేవత. ౪ తృచ.

౨౩౦. ^{౧౨ ౩౨౩} ^{౧౨ ౩} ^{౧౨} ^౨ ^{౩ఉ౨ర} ^{౩౨} ^{౩౨౩} ^{౧౨}
 ఇంద్రసుతేషు సోమేషు క్రతుం పునీష ఉక్థ్యం॥ విదే వృధస్య దక్షస్య
^{౩౨}
 మహాగ్ం హిషః॥

సోమములభిషవింపఁబడఁగా నింద్రా! నీవు వాటింద్రావి యాగకర్తను, ఉక్థ్య యనుపేరుగల యాగమును బవిత్రముచేయుచున్నావు. (ఏలనంటే) వృద్ధినిబొందించు బలముయొక్క లాభమునకు. అట్టి నీవు మహానుభావుడవుకదా!

౨౩౧. ^{౧౨౩౧} ^౨ ^{౩౨౩} ^{౧౨} ^{౩౨} ^౩ ^{౩౧}
 సప్రథమే వ్యోమని దేవానాగ్ం సదనే వృధః॥ సుపార స్సుశ్ర
^{౨ ౩} ^{౧౨ ౩౨}
 వస్తమః సమప్సుజిత్॥

ఆ యింద్రుడు విశాలమయిన యంతరిక్షమనెను దేవగృహమందు (అనగా స్వర్గమునందు) ఉన్నవాడగుచు యాగకర్తలను వృద్ధినిొందించును. ప్రారబ్ధకర్మ నుండి బాగుగదాటించును. మంచియన్నముగలవారిలో శ్రేష్ఠుడు-ఉదకముల నావరించిన (వృత్రాదు) లను బాగుగా జయించువాడు (నగు నాయింద్రునాహ్వానించుచున్నాను అని ఉత్తరమున కన్వయము)

23౨. తము హువే వాజసాతయ ఇంద్రం భరాయ శుష్మిణం॥ భవానః
సుమ్నే అస్తమః సఖావృధే॥

బలవంతుడైన యా యింద్రుచే అన్నలాభముగల యుదములలో (అనగా సస్యములను విరిచిచేసికొను సందర్భమున ననితా॥) లేక యాగమువిషయమై పిలుచుచున్నాను. ఇంద్రా! నీవు ధనములేక సుఖము కావలసినప్పుడు మా దగ్గఱనున్న వాడవగుచు మా వృద్ధికొఱకు సఖుడవునుగమ్ము.

ఇట్లు ఉత్తరార్చికమున ద్వితీయాధ్యాయ తృతీయఖండము పరిసమాప్తము.

౨ అధ్యాయము.

౪ ఖండము.

వసిష్ఠఋషి-బృహతీచ్ఛంద-అగ్ని దేవత. ౧ ప్రగాధ.

233. ఏనావో అగ్నిం సమసోజ్ఞో నపాతమాహువే॥ ప్రియంచేతిష్ఠ మరతిగ్ం
స్వధ్వరం విశ్వస్య దూత మమృతే॥

(రెండుమంత్రాలకు ప్రగాధయనిపేరు మూడిటికితృత) బలమునకుఁబుత్రుడు' ప్రియుడు, బాగుగాఁదెలిసినవాడు, గమనస్వభావుడు, యాగమును జక్కగాసాగిం

చువాఁడు, సకలయాగకర్తలకును దూతయగువాఁడ, నిత్యుఁడు నగు నగ్నిని యీ స్తోత్రముతో ఓ ఋత్విగ్యజమానులారా! మీ కొఱకుఁబిలుచుచున్నాను.

23౪. స^{౧౨}యోజ^{౩౨}తే అరు^{౩౧౨}షా విశ్వ^౩భోజ^{౧౨౩}సా సదు^{౧౨౩}ద్రవ^{౩౪}త్సాహితః॥ సు^౩బ్రహ్మ^{౧౨౩}యజ్ఞ^{౩౨}
సు^{౩౨౩}శిమీ వసూ^{౧౨}నాం దేవ^{౩౨౬}గ్ం రాధో^౩ జనా^{౧౨}నాం॥

ప్రకాశించుచున్నవియు, ప్రపంచము పరిపాలించుచున్నవియగు రెండు గుఱ్ఱములను (తనరథమందు) ఆయగ్ని బూన్చుంగాక. లేక తేజస్సుతోఁ గూర్చుంగాక. తర్వాత నాయగ్ని స్తుతికర్తలచేత బాగుగాఁబిలువంబడినవాఁడై మంచిస్తుతికలవాఁడగుచు, యాగమున కర్హుఁడగుచు, శుభకర్మగల్గి దేవతలను బిలుచుటకుఁబరుసెత్తుంగాక. పిమ్మట హవిస్సుల రూపమయిన ధన మగ్నిదేవునిం జెందుంగాక.

వశిష్ఠఋషి-బృహతీచ్ఛంద-ఉపోదేవత. ౨ ప్రగాధ.

23౫. ప్ర^{౧౨}త్య అద^౩శ్వా^{౧౨}యత్య^{౩౨౩}చ్ఛస్తీ దుహితా^{౩౨౩౨}దివః॥ అ^{౧౨౩౧౨}పోమహీ^౩వృణతే
చక్షు^{౧౨౩}షా తమో^{౨౩}జ్యోతిష్కృ^{౧౨}తోతి సూ^౩నరీ॥

వచ్చుచున్నది, చీకట్లను బోగొట్టుచున్నది, ద్యులోకమునకు లేక సూర్యునకుంగూతురును అగు నుష అందరిచేఁ జూడఁబడుచున్నది. గొప్పదయిన చీకటిని (తన) దర్శనముచేతనే నివారించుచున్నది. ప్రజలనుజక్కఁగా నడిపించుచు నుష వెలుగునిచ్చుచున్నది.

23౬. ఉ^{౨౩౧౨}దుస్త్రియాః సృ^౩జతే సూ^{౨౩}ర్యః సచా^{౧౨౩౧౨}ఉద్యన్నక్షత్ర మచీ^{౩౨}వత్॥ తే^{౧౨}వే
దు^{౨౪౩౨౩}షోవ్యషి సూ^{౧౨}ర్యస్యచ సంభ^{౩౨౩౧౨}క్తేన గమే^౩మహి॥

సూర్యుఁడు కిరణముల నొక్కమామగాఁబైకిఁ బ్రసరింపఁజేయు చున్నాఁడు. ఉదయించుచునే గ్రహనక్షత్రాది జ్యోతిస్సులను గాంతిగలవానినిగాఁజేయుచున్నాఁడు

కనుక నోయుషా! నీయొక్కయు సూర్యనియొక్కయు బ్రకాశముకలిగినపుడు మే మన్నముతోఁగూడి యుందుము.

వసిష్ఠ-బృహతీచ్ఛంద-అశ్వినులుదేవత. ౩ ప్రగాధ.

232. ఇమా ఉవాం దివిష్టయ ఉస్రాహవస్తే అశ్వినా। అయంవామహ్వోవసే.
శచీవసూ విశంవిశగ్ం హిగచ్ఛధః॥

ద్యులోకముంగోరుచున్న యీ ప్రజలు ఓ యశ్వినులారా! నివాసాఞ్ఞారము గలిగించుమిమ్ముఁ బిలుచుచున్నారు. కర్మధనులారా! యీ స్తుతికర్తయు రక్షణము కొఱకు మిమ్ముంబిలుచుచున్నాఁడు. మీరందఱు స్తుతికర్తలవద్దకును బోవుదురుగదా!

233. యువంచిత్రం దదధుర్భోజనం న రావోదేధాగ్ం సూన్మతావతే॥ అర్వా
గ్రథగ్ం సమనసాని యచ్ఛతం పిబతగ్ం సోమ్యం మధు॥

నాయకులరయిన యశ్వినులారా! కోరఁచిన ధనమును మీరుధరించు చున్నారు. ఆధనము స్తుతికర్తకిండు. అందుకై సమానమనస్సుకలవారలగుచు మీరధ మును మా కభిముఖముగాఁద్రిప్పుడు. సోమముసంబంధమయిన మధురరసమును ద్రావుఁడు.

ఉత్తరార్చికమున ద్వితీయాధ్యాయ చతుర్థఖండము సంపూర్ణము.

౨ అధ్యాయము.

గీ ఖండము.

అవత్సారఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత. ౧ తృచ.

23౯. అస్య^{౩౨} ప్ర^౩త్నామను^{౨ఉ} ద్యుతగ్ం^౩ శుకగ్ం^{౧౨} దుదుహే^{౩౧} అహ్రియః^౨ పయ^{౧౨}
 సహస్ర^౩ సామృషిం॥^{౧౨ర}

ఈ సోమముయొక్క పురాతనమైనట్టి, ప్రకాశించు శరీరమును అనుసరించి
 దీపించుచున్న అపరిమితఫలదాతయగునట్టి, యింద్రియ గోచరములుకాని కర్మఫల
 ముల నెఱుంగునట్టి, రసమునుకవులు పితుకుచున్నారు.

2౪౦. అయగ్ం^{౩౧} సూర్యఞ్హోప^{౨ర} దృగయగ్ం^౩ సరాగ్ం^{౨౩౧} సిధావతి^{౨ర} సప్తప్రవత్^{౩౨౩౩}
 ఆదివం॥^{౧౨ర}

ఈ సోమము సూర్యునివలె సర్వకర్మలను జూచునదియై యున్నది. (కర్మసాక్షి
 యనితా॥) ఈ సోమము (ముప్పది) ఉక్థపాత్రలలోఁ బరువెత్తుచున్నది. (అనికొందఱు)
 ముప్పదిరాత్రింబవల్లు పరువెత్తుచున్నది. (అనిమఱికొందఱు వ్యాఖ్యానించిరట!) (నిరు
 క్తవ్యాఖ్యానము అహారాత్రము లొకపక్షమునకు ముప్పదని) మఱియునీసోమము
 ద్యులోకమునుద్దేశించి యేడునదులందుఁ బ్రవహించుచున్నది.

2౪౧. అయంవిశ్వాని^{౩౧} తిష్ఠతిపునానో^{౨ర} భువనోపరి^{౩౧} సోమో^{౧౨} దేవోన^{౩౧} సూర్యః॥^{౨ర}

ఎడకట్టఁబడిన యీ సోమము సమస్తలోకములమీఁదను సూర్య దేవుఁడుండు
 నట్లున్నది.

శునశ్చే పఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత. ౨ తృచ.

౨౮౨. ^{౩౨}ఏషప్ర^{౩౨}త్నేన^{౧౨} జన్మనా^౩ దేవో^{౩౧౨} దేవేభ్యః^{౩౨} సుతః^{౧౨} హరిః^{౩౧౨} పవిత్రే అమృతి॥

ఆకుపసరుది, ప్రకాశించునది, యగు నీ సోమము పురాతనమగు జన్మచేత దేవతలకొఱకు నభిషవింపఁబడి పవిత్రమందుగారుచున్నది.

౨౮౩. ^{౩౨}ఏషప్ర^{౩౨}త్నేన^{౧౨} మన్మనా^౩ దేవో^{౩౨} దేవేభ్యస్పరి॥^{౩౧౨} కవిర్విప్రేణవావృధే॥

పురాతనమైన స్తోత్రముతోఁగూడినది, ప్రకాశించునదియు నగు నీ సోమము దేవతలకొఱకు మేధావియగుచు మేధావియగు యాగకర్తచేత, ఋత్విజునిచేత వృద్ధి పొందుచున్నది.

౨౮౪. ^౩దుహానః^{౩౧౨} ప్రత్నమిత్వయా^{౩౨} పవిత్రే^{౧౨} పరిషిచ్యతే॥^{౩౧} క్రందం^{౩౧} దేవాం^౧
అజీజనః॥

ఓ సోమమా! పురాతనమైనరసమును గార్చుచుఁబవిత్రమందు నీవు పోయఁ బడుచున్నావు. నీవుధ్వనించుచు నింద్రాదిదేవతలను సమీపమునఁబుట్టించుచున్నావు. (తెచ్చుచున్నావనితా॥)

అసితుఁడు లేక దేవలుఁడుఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత. ౩ తృచ.

౨౮౫. ^{౧౨}ఉపశితా^{౩౧౨} పతస్థుషో^{౩౨} భియసమా^{౨౩} ధేహి^{౧౨} శత్రవే॥^{౧౨} పవమాన^{౩౨} వీదారయి॥

ఓ సోమమా! మా యిష్టులను మా సమీపమున నుంచుము. మా శత్రువు కొఱకు భయమును కలిగించుము. ఆశత్రువుల ధనమును మాకు లభింపఁ జేయుము.

౨౮౬. ఉపామ ^{౨ ౩ ౨} జాతమసురం ^{౩ ౨ ౩ ౨ ౩} గోభిభాంగం ^{౧ ౨ ౩} పరిష్కృతం ^{౨ర} ఇన్దందేవా ^{౧ ౨ ౩ ౧}
^౨ అయాసిషుః॥

చక్క-గాఁబుట్టినది, ఉదకములతోఁగూడినది, శత్రువుల నణఁచునది, గోక్షీరములతోఁగూడినది, యగు సోమమును ఇంద్రాదిదేవతలు సమీపించుచున్నారు.

౨౮౭. ఉపాస్నే ^{౧ ౨} గాయతా ^౩ నరః ^{౧ ౨} పవమానాయేందవే॥ ^౩ అభిదేవాం ^{౧ ౨} ఇయక్షతే॥ ^{౩ ౨ ౩ ౧} ^{౨ర}

ఓ నాయకులారా! యజ్ఞమునకు దేవతలను అభిముఖముగానే యజింపఁ (యాగముచేయుటకు) నిచ్చయించిన యజమానునికొఱకుఁ గారుచున్నది. ఈ యభిషవింపఁబడిన సోమముకొఱకు గానముసేయుఁడు.

ఉత్తరార్చికమందు ద్వితీయాధ్యాయ పంచమఖండము సంపూర్ణము.

౨ అధ్యాయము.

౬ ఖండము.

ఆక్ష్య లేక త్రితఃషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత. ౧ తృచ.

౨౮౮. ప్రసోమాసో ^{౧ ౨ర} విపశ్చితో ^{౩ ౨ ౩} ఽపోనయన్త ^{౧ ౨} ఊమ్మయః॥ ^{౩ ౧ ౨} వనాని ^{౧ ౨} మహిషా ^{౩ ౧ ౨} ఇవ॥

మేధావంతములగు గొప్పసోమములు అడవులందు మృగములు ప్రవేశించు నట్లు (వసతీ-వరీ యను) ఉదకములందుఁబ్రవేశించుచున్నవి.

౨౮౯. ^{౩౧} అభిద్రోణాని ^{౨ర} బ్రభవః ^{౩౧౨} శుక్రా ^{౩౨౩} ఋతస్య ^{౩౧} ధారయా ^౨ వాజం ^{౨౩} గోమస్తమక్షరన్

బూడిదరంగుగల సోమములు ప్రకాశించునవై సత్యముయొక్క లేక యజ్ఞము యొక్క ధారవలెను ధారకట్టి గోవులతోఁగూడిన యన్నముంగోరి ద్రోణాదికలశము లను జేరుచున్నది.

౨౯౦. ^{౩౧} సుతా ^{౨ర} ఇంద్రాయ ^{౩౨౩} వాయవే ^{౧౨} వరుణాయ ^{౩౧౨} మరుద్భ్యః ^{౧౨} సోమా ^౩ అర్షన్

^{౧౨} విష్ణవే॥

అభిషవించిన సోమములు ఇంద్రునికొఱకు, వరుణునికొఱకు, వాయువుకొఱకు, మరుద్దణముకొఱకును, విష్ణువుకొఱకును చేరునుగాక.

విశ్వామిత్రఋషి-బృహతీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౨౯౧. ^{౧౨} ప్రసోమా ^{౩౧౨} దేవవీతయే ^౩ సింధుర్నపి ^{౨౩౧౨౩} ప్యే ^{౧౨} అణాసా ^౩ అగ్రో ^{౧౨} పయసా ^{౨ర} మదిరో ^{౩౧}

^{౨ర౩౨౩} నజాగృవిరచ్ఛాకోశం ^{౧౨} మధుశ్చుతం॥

ఓ సోమమా! నీవు దేవతలపానమునకై యుదకముతో సముద్రమువలె పూరింపఁబడుచున్నావు. అట్లేనీవు మదముగలిగించుచు నీవుడు వేల్కొను స్వభావము కలదానవు, తీగయొక్క రసముతో మధురరసమును గార్చుదానవయి ద్రోణకలశమున కభిముఖముగాఁబోవుచున్నావు.

౨౯౨. ^{౧౨౩} ఆహర్యతో ^{౧౨} అజానో ^{౨ర} అత్కే ^{౧౨} అవ్యత ^{౩౨} ప్రియః ^{౩౧} సూనునామజన్యః ^{౨ర}

^{౧౨౩} తమిగ్ం ^{౩౨౩} హిన్వన్త్యపసా ^{౨౩} యథా ^{౧౨} రథం ^{౩౧} నదీష్వాగభస్త్వే॥

కోరఁదగినది, ప్రియమయినది, కొమారుని దుడుచునట్లు తుడువఁదగినది, తెల్లనిదియగు సోమము విచిత్రరూపము నావరించుచున్నది. ఆ దీనిని వేగవంతులైన

శూరులు రథమును యద్ధములందుఁ బ్రేరించునట్లు చేతివ్రేళ్లు ఉదకములందు బాచు
వుల కభిముఖముగాఁ బ్రేరించుచున్నవి. (రెండుచేతుల వ్రేళ్లతోనొక్క రసము పిండు
చున్నారనితా॥)

శ్యావాశ్వఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సామదేవత. ౩ తృచ.

౨౫౩. ^౧ప్ర^{౨ర}సోమాసో ^౩మ^౨ద^౩చ్యుతః ^{౧౧}శ్రవసే ^౩నోమ^౧ఘోనాం ^౨సు^౩తా^౨విదధే ^{౩౧౨}అక్రముః॥

సోమములు మదమును స్రవింపఁజేయునవి, యభిషవింపఁబడినవి యగుచు
యాగమందు హవిస్సుల నందియున్న మా రక్షణముకొఱకు లేక కీర్తికొఱకు వేగము
గానడచుచున్నవి.

౨౫౪. ^౧ఆ^౨దీ^౩గ్ం ^{౨౩}హ^౧గ్ంసో ^{౨ర}య^౩థా^౧గణం ^{౨ర}వి^౩స్వ^౨స్యా^౩వీ^౨వశ^౩న్మతిం ^{౨౩}అ^౧త్యో ^౧న ^{౨ర}గోభి
రజ్యతే॥

మఱియు నీ సోమము హంసతనమూకను (గతివిశేషముతో) బ్రవేశించునట్లు
అందఱి మనస్సుచు ఆకర్షించెను. ఆ సోమము ఉదకములతో గుఱ్ఱమువలె గోక్షీరము
తోఁదడుపఁబడెను.

౨౫౫. ^౧ఆ^౨దీం ^{౩౨౩}త్రి^౧త^౨స్య ^{౧౨}యో^౩షణో ^{౧౨}హ^౩రిగ్ం ^౩హి^౧న్వ^౨న్వ^౩ద్రిభిః ^{౨౩}ఇ^౧ందు^౨మిం^౩ద్రాయ
^{౩౧౨}వీ^౨తయే॥

మఱియు ఆకుపచ్చనిరంగుగల యీ సోమమును త్రితఋషియొక్కవ్రేళ్లు శిల
లతో నిండ్రుని పానమునకుఁగాఁబిండుచున్నవి.

అగ్నిఋషి-ఉష్ణిచ్ఛంద-సామదేవత. ౪ తృచ.

౨౫౬. ^{౩౧౨}అ^౩యా^౧ప^౨వన్వ ^౩దే^౧వయు ^{౨ర}రే^౩భన్ ^{౩౨౩}ప^౧వి^౨త్రం ^{౧౨}ప^౩ర్యే^౨షి ^{౩౧౨}వి^౧శ్వ^౨తః ^౨మ^౩ధో^౧ధా^౨రా
అశృక్షత.

ఓ సోమనూ! దేవతలంగోరుచున్న నీవు ఈ ధారతోఁగారుము పిమ్మటధ్వనిం
చుచుఁబవిత్రమందు నంతటను వ్యాపించుచున్నావు. తరువాత మదకరమయిన నీ
యొక్క ధారలు విడువంబడుచున్నవి.

౨౫౭. ^{౧౨}పవతేహర్యతో ^{౩౧}హరిరతి ^{౩౨౧}హ్వరాగ్ంసి ^{౧౨}రగ్ంహ్య ^౩అభ్యష= ^{౩౧౨}స్తోతృభ్యో
^{౩౨౩౧౨}వీరవద్యశః॥

మనోహరమైన, ఆకుపసరురంగుగల, సోమము మంచివేగముతో వంకరగా
నున్న పవిత్రములనుదాటి స్రవించుచున్నది. స్తుతికర్తలకు పుత్రులతోఁగూడిన
యన్నమును ఇచ్చుచుఁగారుచున్నది.

౨౬౮. ^{౧౨}ప్రసున్వానా ^{౩౧}యాంధసోమర్తో ^{౨౮}నవప్తతద్వచః॥ ^{౩౨౩౧}అపశ్వానాన ^{౨౮}మరాధసగ్ం
^{౩౨౩౧}హతామఖిన్నభృగవః॥

అభిషవింషఁ (పిండ) బడుచున్న సోమముయొక్క యా ధ్వనిని కర్ణవిఘ్నకారి
యగువాఁడు వినకుండుఁగాక. ఓ స్తుతికర్తలారా! కర్మరహితుడైన కుక్కవంటి
వానిని పూర్వము భృగువులు మఱుఁడు అనువానిని వెంటఁదరిమినట్లు వెంటఁ
దరుముఁడు.

ఉత్తరార్చికమున ద్వితీయాధ్యాయః షష్ఠఖండము, అధ్యాయమును సంపూర్ణము.

3 అధ్యాయము.

౧ ఖండము.

జమదగ్నిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత. ౧ తృచ.

౨౫౯. పవస్వవాచో అగ్రియః సోమచితాభిరూతిభిః అభివిశ్వాని కావ్యాః

ఓ సోమమా! ముఖ్యమైన నీవు పూజనీయములై రక్షణములతోఁగూడ మా
స్తుతులనుగూర్చి స్రవించుము. స్తుతిరూపమయిన సమస్తవాక్యములనుగూర్చి
కారుమా.

౨౬౦. త్వగ్ం నముద్రియా అపోఽగ్రియోవాచ ఈరయన్ పవస్వ విశ్వచ్ఛణే॥

సర్వముఁజూచునట్టి సోమమా! ముఖ్యములయిన వాక్కులను నీవు ప్రేరిం
చుచు నంతరిక్షమందలి యుదకములను ప్రేరించుము. (వర్షముకురియించుమని తా॥)

౨౬౧. తుభ్యేమ భువనా కవే మహిమ్నో సోమతస్థిరే తుభ్యం ధావంతి
ధేనవః॥

ఓ కవీ! (=కర్మనాక్రమించిన) సోమమా! నీమహిమకీలోకములన్నియు నిలిచి
యున్నవి. క్రొత్తగా నీనిన యావులు (దేవతలకు హవిస్సులనిచ్చి ప్రీతిఁజెందించునట్టి
వగుచు) నీ కొఱకుఁబరువిడుచున్నవి. (సోమములోఁ బాలుకలుపుటకై యనితా॥)

అమహీఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత. ౨ తృచ.

౨౬౨ పవస్వేందో వృషాసుతః కృధీనోయశశే జనే విశ్వా అపద్విహోజహి॥

ఓ సోమమా! అభిషవింపబడి (కోర్కెల) వర్షముకురియించు నీవు ధారగాఁ గారుము జనులందఱిలోఁ గీర్తివంతునిగాఁ జేయుము. శత్రువులనందఱిని జంపుము.

౨౮౩. యస్య^{౧౨}తే సఖ్యే^{౩౨} వయగ్ం^{౩౧} సాసహ్యమ^{౨౩} పృతన్యతః^{౧౨} తవేందో^{౩౨} ద్యుమ్న^౧
ఉత్తమే॥^{౨౩}

సోమమా! యీ యాగమందుఁబ్రవర్తించుచున్న నీ స్నేహముండఁగా స్తుతి కర్తలమగు మేము శ్రేష్ఠమయిన యన్నమందుఁ దృప్తికలవార మగుదుమఁకాక. యుద్ధముకోరుచున్న శత్రువులను ఓడింతుముగాక.

౨౮౪. యా^{౧౨}తే భీమా^{౩౧}న్యాయుధాతిగ్నా^{౨౪}ని సన్తిధూర్వణే^{౩౨} రక్షాసమస్యనో^{౧౨}నిదః॥^{౩౨}

ఓ సోమమా! నీయొక్క (శత్రు) భయంకరములైన, తీక్షణములైన యే యే యాయుధములు శత్రువధకొఱకుఁగలవో ఆ యాయుధములతో శత్రువుల సర్వనిం దలనుండి మమ్ము రక్షించుము.

కశ్యపఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౨౮౫. వృషా^{౧౨}సోమ^౧ ద్యుమా^౩గ్ం అసివృషా^{౨౩} దేవ^౩ వృషవ్రతః॥^{౧౨} వృషా^{౨౩} ధర్మా^{౧౨}ణి^{౧౨}
దధిషే॥

ఓ సోమమా! వర్షముకురియించు నీవు కాన్తిమంతమవగుచున్నావు. ప్రకాశించు సోమమా! వర్షముకురియించు నీవు వర్షముకురియించుటే వ్రతముగాఁగలదానవు. వర్షముకురియించు నీవు (దేవమానవులకు హితములగు) కర్మలను ధరించుచున్నావు.

౨౮౬. వృష^{౧౨}స్తే వృష్ణ^{౨౩}గ్ం శవో^{౨౩} వృషా^{౨౩}వనం^{౩౨} వృషా^{౩౨}సుతః॥^{౧౨} సత్వం^{౧౨}
వృషన్వే^{౨౪}షేదసి॥^{౧౨}

(కోర్కెల) వర్షముకురియించు సోమమా! వర్షముకురియించు నీ యొక్క బలము వర్షముకురియించునది. నీ సేవకూడ వర్షముకురియించునది. అభిషవించిన నీ రసముకూడ వర్షముకురియించునది. అట్టి నీవు వర్షించుదానవే యగుచున్నావు.

౭౬౭. అశ్వోనచక్రదో వృషా సజ్గా ఇన్దో సమర్వతః॥ వినోరా యో దురోవృధి॥

ఓ సోమమా! వర్షముకురియించు నీవు అశ్వమువలె ధ్వనించుచున్నావు. గోవులను గుఱ్ఱములను మాకునిచ్చుచున్నావు. మాధనమునకు సాధనములను వృద్ధి చేయుము.

జమదగ్నిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత. ౪ తృచ.

౭౬౮. వృషాహ్యసి భానునా ద్యమస్తం త్వాహవామహే॥ పవమాన
స్వర్దృశం॥

ఓ సోమమా? నీవు (కోరిన ఫలములను) వర్షముకురియింతువుకదా! కనుక నో సోమమా! అందఱుంజూడఁదగిన తేజస్సుతో మిగుల దీపించుచున్న నిన్ను మేము యజ్ఞములందుఁ బిలుచుచున్నాము,

౭౬౯. చుదద్భిః పరిషిచ్యసే మర్మృజ్యమాన ఆయుభిః॥ ద్రోణే సధస్థ
మశ్నుషే॥

సోమమా! నీవు మనుష్యులచేత (=ఋత్విజులచేననితా॥) తుడువంబడుచున్న దానవై యుదకములతో నెపుడు తడుపఁబడుచున్నావో (నీటిలోఁగలుపఁబడు చున్నావని తా॥) యపుడు ద్రోణకలశమందుఁ బట్టుకొనంబడి కూడనున్న పాత్రలందు బ్రవేశించుచున్నావు.

౨౨౦ ఆపవస్వ ^{౧౨} సువీర్యం ^{౩౨ ౩} మృదమానః ^{౧౨} స్వాయుధః ^{౩ ౧} ఇహోహాస్విన్దవాగహి ^{౨౩ ౧౨}॥

మంచియాయుధములుకల సోమమా! (యజ్ఞములో పది యాయుధములు కలవు. స్వస్వ=కత్తివంటిది. కపాల=పెంకు పురోడాశము మొదలగునవి వంటకు ఇత్యాదులు) నీవు ఉత్సాహము కలిగి లేక దేవతలను మదింపజేయుచు చక్కని పుత్ర పౌత్రులను మాకుఁగలిగించుము. పాత్రలందు రక్షింపఁదగిన ఈ మా యాగ మందే చక్కగా వచ్చియుండుము.

అమహీయః ఋషి-ఛందోదేవతలు పూర్వవతు. ౫ తృచ.

౨౨౧. పవమానస్వ ^{౧౨} తేవయం ^{౩౨} పవిత్రమభ్యున్దతః ^{౩౧౨} సఖిత్వమావృణీమహే ^{౩౨ ౩ ౧ ౨౪}॥

ఓ సోమమా! పవిత్రాభిముఖముగాఁబడి కారుచున్న నీ స్నేహమును మేము (స్తుతికర్తలు ఆంగిరసులు) ప్రార్థించుచున్నాము.

౨౨౨. యేతే ^{౧౨} పవిత్రమూర్మయో ^{౩౧౨} భిక్షరన్తి ^{౩ ౧౨} ధారయా ^{౩౧౨౨} తేభినః ^{౧౨} స్సోమ మృడయ ^{౧౨}॥

ఓ సోమమా! యే నీ తరంగములు ధారగాఁబవిత్రమందుఁ గారుచున్నవో వాటితో మమ్ము సుఖింపజేయుము.

౨౨౩. సనపునాన ^{౧౨ ౩౧} ఆ భర రయిం ^{౨౪ ౩౨} వీరవతీ ^{౩౧౨౩} మిషం ^{౧౨} ఈశానః ^{౧౨} సోమ విశ్వతః ^{౩౧ ౨}॥

సోమమా! సర్వజగత్తునకు నీశ్వరుడవై అభిషవించి వడకట్టిన నీవు మాకు ధనమును, బుత్రాదులతోఁగూడిన యన్నమును దెచ్చిపెట్టుము.

ఉత్తరార్చికమునఁ దృతీయాధ్యాయ ప్రథమఖండము సమాప్తము.

3 అధ్యాయము.

౨ ఖండము.

మేధాతిథిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-అగ్ని దేవత. ౧ తృచ.

౨౨౪. అగ్నిఁదూతం వృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం | అస్య యజ్ఞస్య
సుక్రతుః॥

దేవతలంబిలుచువాఁడగుచు (వారికి) దూతయగువాఁడు, సమ సాధనములతో
గూడినవాఁడు, ఈ జరుగుచున్న యజ్ఞమునకుఁ గారణమై సత్కర్మ నాచరించు
వాఁడునగు అగ్నిదేవుని సేవించుచున్నాము.

౨౨౫. అగ్నిమగ్నిం హవీమభిః సదా హవంత విశ్వతి | హవ్యవాహం.
పురుషియః॥

ప్రజలకుఁబతియును, హవిస్సులను మోసుకొని పోవువాఁడును, పలుపురకు
బ్రియుఁడును, అగునగ్నులనన్నిటిని (అనఁగా-ఆహవనీయ-దక్షిణాగ్ని-గార్హ పత్యము
అనుపేర్లతోఁగర్మలనుబట్టి భేదముకలదు.) ఆహవన సాధనములైన మంత్రములతో
నెల్లపుడును ఆహ్వనించుచున్నారు. (కర్మలుచేయువారు-కర్త.)

౨౨౬. అగ్నేదేవాం ఇహోవహ జ్ఞానోవృక్షర్హిషే | అసిహోతా న ఈడ్యః॥

ఓ యగ్నే! (అరణులలోనుండి) పుట్టినవాడవై నీవు దర్భలు కోసి తెచ్చిన
యజమానుననుగ్రహించుటకై యీ కర్మయంధు దేవతలను దీసికొనిరమ్ము. మూకై
దేవతలను దెచ్చు నీవు స్తుతింపఁదగియున్నావు.

౨౯౦ [ఉత్తరార్చికము. ఆంధ్ర వేదములు. అ ౩. ఖం ౨.]

మేధాతిథిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-మిత్రావరుణదేవత. ౨ తృచ.

222. మిత్రంవయగ్ం హవామహే వరుణగ్ం సోమపీతయే! యా జాతా
పూతదక్షసా॥

మేము (కర్మకర్తలము) సోమపానార్థము మిత్రుని, వరుణుని బిలుచుచు
న్నాము. ఎవరు పవిత్రమైన బలముకలవారగుచు వచ్చిరో (ఆమిత్రావరుణుల
ననితా!)

223. ఋతేనయా వృధా వృధా వృతస్య జ్యోతిషస్పతీ! తామిత్రా వరుణా
హవే॥

ఏ మిత్రావరుణులు సత్యవాక్కుచేత (యజమాన కర్మఫలమును) వృద్ధి
చేయుచు సత్యమయిన ప్రకాశమునకు నధిపతులైయున్నారో (పన్నిద్దఱు నూర్వుల
లోనివారే యీ మిత్రుఁడు వరుణుఁడును.) ఆమిత్రావరుణుల నాహ్వానించుచున్నాను.

224. వరుణఃపావిత్రా భువన్నితో! విశ్వాభి మాతిభిః! కరతాం నస్సురాధసః॥

ఈ వరుణుఁడు మమ్ము రక్షించువాఁడగుఁగాక. మిత్రుఁడును సకలరక్షణముల
తోమమ్ము అధికధనవంతులనుగాఁ జేయు గాక.

విశ్వమిత్రఋషి లేక మధుచ్ఛందఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

225. ఇంద్రమిద్గాధినో బృహదింద్ర మకేభిరకిణః! ఇంద్రంవాణీ రనూషత॥

ఉద్గాతలు (=సామవేదపాఠకులు) ఇంద్రునే బృహత్సామలనుమంత్రములతో
స్తుతించినవారయి అర్పించుటకు గారణమయిన మంత్రములు కలవారయి హోతలు

ఋగ్వేదములతోను స్తుతించిరి. మిగిలిన అధ్వర్యులు యజుర్వేదమంత్రములతో నిండ్రుని స్తుతించిరి.

౨౮౧. ఇంద్ర ఇద్ధర్యోఃసచా సమిశ్త ఆ వహోయుజా ఇంద్రో వజ్రే
హిరణ్యయః॥

ఇంద్రుడే హరియను పేర్లుగల గుఱ్ఱముల నొకేమాటు అంతటను కూర్చు వాడు. ఆగుఱ్ఱములు మాటతోనే పూన్చుకొనునవి. ఈ యింద్రుడు వజ్రముధరించినవాడు, బంగారు భూషణములు ధరించినవాడు.

౨౮౨. ఇంద్ర వాజేషు నోఽవ సహస్రప్రథనేషుచా ఉగ్ర ఉగ్రాభిరూతిభిః॥

ఓ యింద్రా! శత్రుభయంకరుడవగు నీవు ఇతరులకు లొంగని రక్షణములతో యుద్ధములందు మమ్ము రక్షించుము. వేలకొలది లాభముకల యుద్ధములందును రక్షించుము.

౨౮౩. ఇంద్రో దీర్ఘాయ చక్షస ఆసూర్యగం రోహయద్దివి విగోభిరద్రీ
మైరయత్॥

ఈ యింద్రుడు ఎల్లప్పుడు చూచుటకు ద్యులోకమందు సూర్యుని యెక్కించెను. (పూర్వము వృత్రుడు చీకటిచేత జగత్తునావరింపజేయగా నింద్రుడు సూర్యునినిల్పి వెలుగుగలిగించెనట!) ఆ సూర్యుడు తనకిరణములచేతను మేఘమును మిగుల బేరించెను.

మైత్రావరుణుడు లేక వశిష్ఠుడుఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత. ౩ తృచ

౨౮౪. ఇంద్రే అగ్నానమో బృహత్సు వృక్తిమేరయా మసే॥ ధియాధేనా
అవస్యవః॥

రక్షణమును గోరుచున్న మేము ఇంద్రునియందు, నగ్నియందు, వృద్ధి నొందించు హవిస్సును ప్రవర్తించిన స్తుతివాక్కులను ప్రేరించుచున్నాము. కర్మతోఁగూడిన స్తుతివాక్కులను బ్రేరించుచున్నాము.

౨౮౫. తాహి శశ్వస్తే ఈడత ఇతా విప్రాస ఊతయే సబాధో
వాజసాతయే॥

ఆ యింద్రాగ్నుల నేకదా మేధావంతులైన జనులు రక్షణముకొఱకు నీ విధముగా స్తుతించుచున్నారు. ఒకరినొకరు పీడించుకొనుచున్న జనులు అన్నలాభము కొఱకు నా యింద్రాగ్నుల స్తుతించుచున్నారు.

౨౮౬. తావాం గీర్భిర్విపచ్యువః ప్రయస్వంతో హవామహే మేధసాతా
సనివ్యవః॥

స్తోత్రముంగోరిన మేము హవిస్సులతోఁగూడిన వారమై ధనమును తమకుం గోరుచు యాగముల నాచరించుటకు మీ యిద్దఱిని ఓ యింద్రాగ్నులారా! స్తుతులతోఁ బిలుచుచున్నాము.

ఉత్తరార్చికమున తృతీయాధ్యాయ ద్వితీయఖండము సంపూర్ణము.

3 అధ్యాయము

3 ఖండము.

వారుణి లేక భృగుఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద- సోమదేవత. గత్యచ.

౨౨౨. ^{౧౨}వృషా^{౩౧౨}పవస్వధారయా ^{౩౧౨}మరుత్వ^{౨౨}తేచ ^{౨౨}మత్సరః ^{౨౩౧౨౩}విశ్వాదధాన ^{౧౨}ఓజసా॥

ఓ సోమమా! నీవు (స్తుతికర్తలకుఁగోర్కలను) వర్షముకురియించుచు ధారతో ద్రోణకలశములోనికిఁ బ్రవహింపుము. వచ్చి మేమింద్రునకు నిన్ను ఇచ్చునపుడు మఱి త్తులతోఁగూడిన యింద్రుని కొఱకు మదమునుగలిగించుదానవుకమ్ము. సమస్త ధనములను బలముచేత (స్తుతికర్తల) కిచ్చుచు (మదముగలిగించుము.)

౨౨౩. ^{౧౨}తంత్ర్యా ^{౩౧౨౩౨}ధతా^{౨౨}రమో^{౩౧౨}న్యో^{౩౧౨}కః ^{౧౨}పవమానః ^{౩౧౨}స్వర్ధృశం ^{౩౧౨}హిన్వే ^{౨౩}వాజేషు ^{౩౧౨}వాజినం॥

వడకట్టినసోమమా! ద్యులోకభూలోకములను ధరించినట్టి, సర్వమునుజూచు నట్టి, బలవంతమైనట్టి, ఆ నిన్ను యుద్ధములందుఁ బ్రేరించుచున్నాను. (యుద్ధములు జయించి యన్నము తెచ్చియిమ్ముని తా॥)

౨౨౪. ^{౩౨౩౨}అయాచితో ^{౩౨౬౩}విపానయా ^{౧౨}హరిః ^{౩౧౨}పవస్వధారయా! ^{౨౩౧౨}యుజంవా^{౨౩}జేషు ^{౧౨}చోదయ॥

ఓ సోమమా! యిటునటు (పనులలో) దిరుగుచున్నట్టి, చేతిప్రవేళచేత నభిషవింపఁబడిన దానవు, ఆకుపసరురంగుగలదానవు నగు నీవుధారతో ద్రోణకలశమందుఁ బ్రవేశించుము. స్నేహితుఁడైన యింద్రుని యుద్ధములందుఁప్రేరించుము.

ఉపమన్యుఋషి - త్రిష్టుప్చంద - సోమ దేవత. ౨ తృచ.

౨౯౦౧ వృషాశోఞో అభికనిక్రదద్ధా నదయన్నేషి పృథివీ ముతద్యాం ఇంద్ర
 సేవ వగ్నురా శృణ్వ ఆజౌ ప్రచోదయన్నవశి వాచమేమాం॥

ఎఱ్ఱని వృషభము గోవులంగూర్చి ధ్వనించునట్లు స్తుతులనుగూర్చిధ్వనించుచు
 నీవు ద్యులోకమును భూలోకమునుగూడ గమనించుచున్నావు. ఆధ్వని యునమందిం
 ద్రుని, ధ్వనివలె వినంబడుచున్నది.

౨౯౦౨ రసాయ్యః పయనా పిన్వమాన ఈరయన్నేషి మధుమంతమగ్ శుం
 పవమాన సన్తనిమేషి కృణ్వన్నింద్రాయ సోమపరిషిచ్యమానః ॥

ఓ సోమమా! రసవంతమైన నీటితోఁగూడికారుచున్న నీవు లతను మధురమైన
 రసముగాఁ జేయుచు, బ్రపరించుచున్నావు. ఓ సోమమా! ఉదకములతోఁగలుపఁబడి
 ననీవు పవిత్రమందువడకట్టంబడుచు ధారను బ్రవర్తింపఁజేయుచు నింద్రుని కొఱకుఁ
 భోవుచున్నావు.

౨౯౦౩ షవాపవస్వ మదిరో మదాయోదగ్రాభస్య నమయన్వధస్నుం పరివర్ణం
 భరమాశో రుశన్తం గవ్యనో అర్షంపరి సోమసిక్తః॥

సోమమా! మదము కలిగించునీవు ఉదకమును బట్టుకొనియున్నది, వృత్ర
 వధచేత నీరు గాల్చుచున్నది యగు మేఘమును లొంగఁదీయుచు మదము కొఱకుఁ
 బాత్రలలోనికిఁ గారుము. ప్రకాశించుచున్న తెల్లనికాంతినిభరించుచు, బవిత్రమందు
 భోయంబడి మాకు గోవులంగోరుచు, బ్రవర్తించుము.

ఉత్తరార్చికమందుఁ దృతీయాధ్యాయ తృతీయఖండము సంపూర్ణము.

ఉత్తరార్చికము.

నామవేదము.

అ క్ష. ఖం ౪.] ౨౯౫

3 అధ్యాయము.

౪ ఖండము.

—*—

భరద్వాజఋషి-బృహతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

2౯౩. త్వామిద్ధి హవామహే సాతౌ వాజస్య కారవః త్వం వృత్రేష్వింద
సత్పతిం నరస్తావం కాష్ఠాస్వర్వతః॥

స్తుతికర్తలమగుమేము అన్నము సంపాదించునిమిత్తము కలిగినపుడోయింద్రా!
నిన్నే స్తుతులతో నాహ్వానింతుము (=పిలుతుము.) ఇంద్రా! సత్పురుషులం బరిపా
లించునట్టి, శ్రేష్ఠుడవయినట్టి నిన్ను ఇతరమనుష్యులుకూడ శత్రువులు ముట్టడించు
నపుడు పిలుతురు. మఱియు గుఱ్ఱములతోటి యుద్ధములందు యోధులమయిన వార
లము నిన్నే పిలుతుము.

2౯౪. సత్వం నశ్చిత్ర వజ్రహస్త ధృష్ణయా మహాస్తవానో అద్రివః
గాయశ్వం రథ్యమింద్ర సంకిరస త్రావాజం నజిగ్యుషే॥

చిత్రమయిన యింద్రా! వజ్రహస్తా! పిడుగుగలవాడా! శత్రువులను దిర
స్కరించువాడా! మహాత్ముడవగు నీవు మాచే స్తుతింప బడుచు గోవును రథావా
మయిన ఆశ్వమును జక్కగానిమ్ము. జయించినవానికి భోగమునిమిత్తము విస్తార
మయిన యశ్వమునిచ్చునీట్లు మాకు నన్నమనిమ్ము.

ప్రసన్న-ణ్యఋషి-బృహతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౨౯౫. అభిప్రవ^{౩౧ ౨ర} సురాధన^{౩౧ ౨౩} మింద్ర^{౧ ౨} మచక్షయథా^{౩ ౧ ౨} విదే^{౩ ౨} యోజరిత్యభ్యో^{౧ ౨౩ ౧ ౨}
మఘవా^{౩ ౧ ౨} పురూవసుః^{౩ ౧ ౨} సహస్రేణేవ^{౩ ౧ ౨} శిక్షతి^{౧ ౨}

విస్తారధనముకలవాఁడు, ధనవంతుఁడు నగు నేయింద్రుఁడు స్తుతికర్తలమగు మాకు వేలకొలది ధనమునిచ్చునో ఆ యింద్రుఁడు మాచే దెలియఁబడునట్లు ఓ ఋత్విజులారా! మీరు మంచిధనముతోఁగూడిన యింద్రునకభిముఖముగా స్తుతించుడు.

౨౯౬. శతాసీకేన^{౩ ౧ ౨ ౩} ప్రజిగాతి^{౧ ౨} ధృష్ణయాహన్తి^{౩ ౧ ౨ ౨ర} వృత్రాణి^{౩ ౧ ౨} దాశుషే॥ గిరేరివ^{౩ ౧ ౨ ౩}
ప్రరసా^{౧ ౨ర} అస్యపిన్వీరే^౩ దత్రాణి^{౧ ౨} పురుభోజసాః॥^{౩ ౧ ౨}

ఎదిరించునట్టి పురుషుఁడు వందలకొలది సేనలమీఁదికిఁబోయి జయించునట్లు ఇంద్రుఁడు కర్మవిఘ్నమాచరించువారిని యెదిరించి చంపును. విస్తారముగా ధనము గల యింద్రుఁడు తనవారికిచ్చిన ధనములు కొండమీదనుండి సెలయేర్లు ప్రవహించునట్లు సమృద్ధిగా వ్యాపించుచున్నవి.

వశిష్ఠఋషి లేక మిత్రావరుణఋషి-బృహతీచ్ఛంద-ఉషోదేవత.

౨౯౭ త్వోమిదాహర్యో^{౨ ౩౧} నరోఽపీష్యన్^{౨ర} వజ్రన్^౩ భూణక్షయః॥ సఇంద్రస్తోమ^{౧ ౨ ౩ ౧ ౨}
వాహస^{౩ ౨} ఇహ^{౩ ౨} శ్రుధ్యుపస్వ^{౩ ౧} సరమాగహి॥^{౨౩ ౧ ౨}

వజ్రముకల యింద్రా! యే నిన్ను హవిస్సులను బట్టుకొనియున్న కర్మనాయకులు (యజమానులనితా॥) ఈ నాఁడు, నిన్నను సోమము త్రావించిరో ఇంద్రా! అట్టి నీవు స్తోత్రములను నడుపుచున్న నా స్తోత్రమును ఈ యజ్ఞమందు వినుము గృహమునకురమ్ము.

౭౯౮. మత్స్వానుశిష్రీన్ హరివస్తమీ మహేత్వయా భూషన్తివేదసః తవ
శ్రీవాగం స్యుషమాన్యక్థ్య సుతేష్వింద్ర గిర్వణః॥

మంచిదవుడలుకలట్టి, హరియను గుఱ్ఱములుకలట్టి, స్తుతివాక్కులకు స్వాధీన
మగునట్టి యింద్రా! నీ యందుఁబరిచారకు లలంకరించుచున్నారు. సోమముతోఁపడిం
చుము. అట్టినిన్ను మేము యాచించుచున్నాము. ఓ స్తుత్యర్హుఁడా! సోమములభిష
వించియుండఁగా నీయన్నములు మెచ్చుకొనఁదగినవి అగునుగాక.

ఉత్తరార్చికమందుఁ దృతీయాధ్యాయ చతుర్థఖండము సమాప్తము.

—:—

౩ అధ్యాయము.

౫ ఖండము.

అమహీయు (అంగిరసవంశ్యుఁడు) ఋషి-బృహతీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౭౯౯. యస్తే మదోవరేణ్యస్తేనా పవస్వాన్ధసా దేవావీగఘశక్ం సహా॥

ఓ సోమమా! నీయొక్క దేవతలంగోరునట్టి, రాక్షసులంజంపునట్టి, శ్రేష్ఠమ
యిన మదముకలిగించు నేరసముకలదో దానితోఁబ్రవహించుము.

౮౦౦ జఘ్నిర్వృత మమిత్రీయగ్ం సస్నిర్వాజం దివే దివే గోపాతిరశ్వసాఅసి॥

ఓ సోమమా! నీవు శత్రువై పుట్టిన వృత్రనిజంపిన దానవు, ప్రతిదినమందును యుద్ధమును బొందియుండుదానవు, గోవులనిచ్చుదానవు, అశ్వములిచ్చుదానవు నగు చున్నావు.

౮౦౦. సమ్నిశ్లా^{౧౨} అరుషో^{౩౨} భువః^౨ సూపస్థాభిర్న^{౩ ౨ ౩౨ ౩౧౨} ధేనుభిః^{౧౨ ౨ ౩ ౨౬} సేదంభ్యోనో^౩
నయోనిమా^{౩ ౧}॥

సోమమా! నీవుమంచి ప్రార్థనలతోఁగూడిన గోక్షీరములతోఁగలిసినదానవై డేగ యెట్లు శీఘ్రము స్వస్థానముం జేరు నట్లు స్వస్థానముంజేరుచు నిపుడు ప్రకాశించు దానవుకమ్ము.

౮౦౧. అయంపూషా^{౩ ౨ ౩ ౨} దయిర్భగః^{౩ ౨౬ ౩ ౧౨} సోమః^{౩ ౧౨} పునానో^{౩ ౧౨} అర్షతి^౨ పతిర్విశ్వస్య^{౨ ౩౧౨ ౩}
భూమనో^{౧ ౨ ౩౬} వ్యఖ్యద్రోదసీ^{౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧} ఉభే॥

పొషించునట్టి, నేవింపఁదగినట్టి, ధనమునకు గారణముగునట్టి, యీ సోమము పవిత్రమందు వడకట్టంబడుచుఁ గలశమునందుఁజేరుచున్నది. సకల భూతములకును బాలకమయిన సోమము ద్యులోక భూలోకముల రెంటిని తనతేజస్సుతోఁ బ్రకాశింపఁజేసెను.

౮౦౩. సముప్రియా^{౧౨ ౩ ౧౨} అనుషత^{౨ ౩ ౨ ౩} గావో^{౧ ౨ ౩} మదాయ^{౧ ౨} ఘృష్వయః॥ సోమాసః^{౧౨}
కృష్వతే^{౩ ౧ ౨ ౩} పథః^{౩ ౧ ౨} పవమానాస^{౩ ౧౨} ఇంద్రవః

అత్యంతప్రియమైన, అత్యంతము ప్రకాశించుచున్న, స్తుతివాక్కులు సోమమునకు మదముకలుగుటకు స్తుతించుచున్నవి. వడకట్టంబడుచు దీపించుచున్న సోమములు కాకుటకు మార్గములు తొక్కినవి.

౮౦౮. యః^౧జిష్ఠస్తమాభర^౨ పవమాన^౩ శ్రవా^౪య్యం^౫ యః^౬పంచ^౭ చర్షణీ^౮రభి^౯
 రయిం^{౧౦}యేన^{౧౧} వనామహే॥

మిగుల తేజస్సుగల (మూడవమాఱుపిండిన రసమేదికలదో) దానిని మెచ్చుకొనఁదగినదానిని మాకిమ్ము. అయిదువర్ణములవారి కభిముఖముగా నేదికలదో ఆరసమును ఇమ్ము (నిషాదుఁడు, చాతుర్వర్ణముకలిసి పంచవర్ణములు) ఏరసముతో మేము ధనమును పొందుదుమో దానినిమ్ము.

భార్గవఋషి-బృహతీచ్ఛంద-సోమ దేవత.

౮౦౯. వృషా^౧మతీనాం^౨ పవతే^౩ విచక్షణః^౪ సోమో^౫ అహ్నం^౬ ప్రతరీతో^౭షసాం^౮దివః॥
 ప్రాణా^౯సింధూనాం^{౧౦} కలశా^{౧౧}గ్ం^{౧౨} అచిక^{౧౩}దదింద్ర^{౧౪}స్య^{౧౫} హర్ద్యా^{౧౬}విశన్ననీ^{౧౭}షిభిః॥

ఈ సోమము స్తుతులను వర్షించునది, సర్వముఁజూచునది, పగళ్లను ఉపస్సులను సూర్యుని వృద్ధి నొందించునది, ఉదకములను గదల్చునది యయి యింద్రుని హృదయమును బ్రవేశించుచుఁ గలశముల కభిముఖముగా ధ్వనించుచున్నది.

౮౧౦. మనీషి^౧భిః^౨ పవతే^౩ పూర్వ్యః^౪ కవినో^౫భిర్యతః^౬ పరికో^౭శాగ్ం^౮ అసిష్యదత్^౯॥
 త్రి^{౧౦}తస్య^{౧౧} నామ^{౧౨} జనయన్మధుక్షర^{౧౩} స్నింద్రో^{౧౪}స్య^{౧౫} వాయు^{౧౬}గ్ం^{౧౭} సఖ్యా^{౧౮}య^{౧౯}
 వర్ధయన్॥

ఈ సోమము మేధావులయిన ఋత్విజులచేత వడకట్టఁబడుచున్నది. ఇది పురాతనము. మేధావంతము. (అగును) ఋత్విజులచేత నియమింపబడుచుఁ గలశములందు ప్రవించుచున్నది. యజమానునకు నుదకమునుబుట్టించుచు (వర్షమనితా॥)

మధురమగు రసమును ఇంద్రుని స్నేహమునకు వాయువును వృద్ధిపొందించుచు
కొద్దుచున్నది.

3 ౧ ౨ 3౨ 3౧ ౨ 3 ౧ ౨ర 3౨
౫౦౭. అయంపునాన ఉషసో అరోచయదయగ్ం సిన్ధుభ్యో అభవ దులోకకృత్ |
3 ౨ఉ 3 ౧ ౨ 3 ౨ 3౨3 ౧ ౨ 3 ౧౨ 3 ౧౨ 3 ౨
అయంతిస్సప్తదుదుహాన ఆశిరగ్ం సోమో హృదేపవతే చారు మత్సరః

ఈ సోమము వడకట్టంబడి ఉషస్సులను బ్రకాశింపజేసెను. ఇది ఉదకములలో
(కలిసి) వృద్ధిపొందెను. ఇది లోకములకుఁగర్త. (వర్షాదికము గలిగించినందువల్ల
లోకాభారమని తా||) ఈ సోమము ఇరువదియొక్క ఋక్కులద్వారా ఆశిరమును
బిదుకుచున్నదై (ఆశిరము=ఆవుపాలు. సోమముతోఁగలుపుటకు పితుకుదురు) మదము
కలిగించునదియుచగుచు హృదయములోనికిఁబ్రవించుచున్నది.

ఉత్తరార్చికమున తృతీయాధ్యాయ పంచమఖండము సంపూర్ణము.

—*~*—

3 అధ్యాయము.

౬ ఖండము

ఆంగిరస శ్రుతకక్షఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౫౦౮. 3 ౧ ౨ర 3 ౨ 3౧ ౨ఉ 3౨3౨ 3 ౨3 ౨ 3 ౧ ౨
ఏవాహ్యసి వీర యురేవ శూర ఉతస్థిరః || ఏవాతే రాధ్వం మనః ||

ఓ యింద్రా! నీవు శత్రువీరులను (జంప) గోరువాడవే యగుదువు కదా!
కనుక నేశూరుడవు. మఱియు ధైర్యవంతుడవు. ఇట్లయియుండ—నీమనస్సు స్తుతుల
తో నారాధింపదగినదియే.

౫౦౯. ^{3 ౨ 3 ౧౨} ఏవారాతిస్తువీమఘ ³ విశ్వేభిర్ధాయ ^{3 ౧౨} ధాతృభిః॥ ^{౧౨} అధాచిదింద్ర ^{3 ౧౨} నస్సచా॥

అనేక ధనముకల యిందా! సమస్తయాగకర్తలచేతను నీదానము స్వీకరింపంబడినదేను. తర్వాత నో యింద్రా! నీవు మాకు (యాగకర్తలనితా॥) ధనాది దానము చేతను (కర్మకు) సహాయుడవుకమ్ము.

౫౧౦. ^{౨౬} మోషు ^{3 ౧౨} బ్రహ్మైవ తంద్ర ³ యుర్భువో ^{౨౪} వాజానాంపతే॥ ^{౧౨} మత్స్వా ^{3 ౨} సుత
^{3 ౧౨} స్య గోమతః॥

అన్నములకుఁ బతియయినవాఁడా! లేక బలములకుఁ బతియయినవాఁడా! యిందా! బద్ధకముగల బ్రాహ్మణునివలెను (కర్మలువడలి సోమరితనముకలయనితా) నీవు కాకుము. అభిషవించినది, తర్వాత నావుపాలతోఁగూర్చినది, లేక పెఱుగుతోఁగలిపినది, యగు సోమముయొక్క పాత్రతో మదించుము.

మధుచ్ఛందఋషి-అనుష్టుప్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౫౧౧. ^{౨ 3 ౧} ఇంద్రంవిశ్వా ^{3 ౧ ౨ 3 ౧౨} అవీవృధన్ తస్ముద్ర ^{3 ౧౨} వ్యచసంగిరః॥ ^{3 ౨ 3} రథీతమగ్ం ^{3 ౨ 3} రథీనాం
^{౧౨ 3} వాజానాగ్ం ^{౧౨ 3 ౧౨} సత్పతింపతిం॥

మా స్తుతివాక్కులన్నియు, సముద్రమువలె విశాలమగువాఁడు, రథికులలో మహా రథికుఁడు, అన్నములకు నధికారి, సన్మార్గమున నడచువారిని బాలించువాఁడు, నగు నింద్రుని వృద్ధి పొందించినవి.

౫౧౨. ^{3 ౧౨} సఖ్యేత ఇంద్ర ^{3 ౨ 3} వాజినో ^{౧౨} మాభేమ ^{౨ 3 ౧ ౨౪} శవసస్పతే॥ ³ త్వామభివ్రవనో నుమో
^{౧౨ 3 ౧౨} జేతారమ పరాజితం॥

బలము పాలించునట్టి యిందా)! నీ సఖ్యమందున్న మేము అన్నవంతులమై
(శత్రువులకు) భయపడము. కనుక అన్నివిధముల జయశీలుడవు, పరా
జయము (యుద్ధములలో) లేనివాడవును, అగు నిన్ను స్తుతింతుము.

౮౧౩. పూర్వీరింద్రస్య రాతేయో న విదస్యన్త్యతయః। యదా వాజస్య గోమతః
స్తోతృభ్యో మగ్ం హతేమఘం॥

ఇంద్రుని దానములు అనాదికాలమునుండి సిద్ధములే. ఇప్పటియజమానుడు
ఋత్విజులకు గోవులతోగూడిన యన్నము, దక్షిణరూపమయిన ధనము నెపు
డిచ్చునో, యపుడే యింద్రుని ధన దానాదులును, రక్షణములును స్తుతికర్తలకు
క్షీణింపవు. (పెఱుగునని తా॥)

తృతీయాధ్యాయము సంపూర్ణము. ఆరవఖండమును పూర్ణము.

౪ అధ్యాయము.

౧ ఖండము.

జమదగ్నిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౫౧౪. ఏత అస్మగ్ మిన్దవస్తిరః పవిత్రేమాశవః విశ్వాన్యభి సౌభగా॥

అడ్డుగాఁ బ్రసరించిన, పవిత్రమందు శీఘ్రముగాఁ బ్రవర్తించుచున్న యీ వడకట్టిన సోమములు సమస్త ధనములనుగూర్చి ఋత్విజులచేతఁ బ్రేరింపఁబడుచున్నవి.

౫౧౫. విఘ్నన్తో దురితా పురు సుగాతో కాయవాజినః త్మనా కృణ్వన్తో అర్వతః॥

బలవంతములైన సోమములు పలువిధ కష్టములను లేక పాపములను నశింపఁ జేయుచు మా పుత్రులకు అతి సుఖమయిన ధనములను ఆశ్వములను స్వయముగా నిచ్చుచున్నవి.

౫౧౬. కృణ్వన్తో వరివో గవే భ్యర్షన్తి సుష్టుతిం ఇడామస్మభ్యం సంయతం॥

సోమములు మా గోవులకును మాకును సమకూర్చిన ధనమును అన్నమును గలిగించుచు మా శుభమైన స్తోత్రమున కభిముఖముగాఁ బ్రసరించుచున్నవి.

జమదగ్నిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౫౧౭. రాజా మేధాభి రీయతే పవమానో మనావధి అస్తరిక్షేణ యాతవే॥

మనుష్యుఁడు యాగము చేయుచుండఁగా రాజయిన సోమము వడకట్టఁబడుచు స్తుతులతోఁగూడ నాకాశమార్గమున (ద్రోణ కలశమున) పడుటకు గమనించుచున్నది.

౧౧౮. ఆనగ సోమ సహా జువో మాపం న వచనేభర! సుష్వాణో దేవ
వీతయే॥

ఓ సోమమా! దేవతల పానముకొఱకు అభిషవింపంబడుచు నీవు బలమును
సర్వతః ప్రకాశించుటకై రూపమునుగూడ మాకుఁ గలిగించుము.

౧౧౯. ఆన ఇందో శాతగ్విసం గవాంపోషగ్ం స్వశ్వ్యం! వహోభగత్తి
మూతయే॥

ఓ సోమమా! నూర్లువేలు వాక్కులతోఁ గూడినట్టి, గోవులంబోషించునట్టి,
మంచి గుట్టముల సమూహము గలట్టి, భోగింపఁదగిన ధనమును రక్షణముకొఱకు
మాకు నిమ్ము. (గోవులు మొదలగువాటి వృద్ధికలిగించుమని తా॥)

కవిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౨౦. తంత్వ నృమ్మాని బిభ్రతగ్ం సథస్థేషు మహోదివః! చారుగ్ం సుకృత్య
యేమహే॥

గొప్పదయిన ద్యులోకముతోఁగూడియున్న స్థానములందుండిన, ధనములను
భరించుచున్న, కల్యాణ ప్రదమయిన ఆ వడకట్టబడిన నిన్ను ఓ సోమమా! సత్యకర్మ
చేత ధనములను యాచించుచున్నాము.

౧౨౧. సంవృక్తధృష్టు ముక్థ్యం మహావహివ్రతం మదం! శతఃపురో రురక్షణిం॥

ఓ సోమమా! శత్రువులను ఛేదించిన, స్తుతింపఁదగిన, హుకర్మలు చేయు

[ఉత్తరార్చికము.

సా మ వే ద ము .

అ ౫. ఖం ౧. 30%

చున్న, మదకరమయిన, అనేక శత్రుపురములను నశింపజేయుచున్న నిన్ను ధనములను యాచించు మన్నాము.

౫౨౨. ^{౧౨} అతస్తా ^౩ రయిభ్యయ ^{౨౩} ద్రాజానగ్ం ^{౧౨} సుక్రతో ^౩ దివః ^౨ సుపణో ^౩ అవ్యభీ ^{౨౩} భరత్ ||

సత్కర్మలాచరించునట్టి వడపోయంబడిన సోమమా! ధనమునుగూర్చి యెదురుగాఁ బోవు రాజవయిన నిన్ను ఈ ద్యులోకమునుండి కష్టములేక డేగ (సుపణా = గరుత్మంతుఁడు లేక ఆ డేగపేరు సుపణా) తెచ్చెను.

౫౨౩. ^{౧౨} అధాహిన్వాన ^౩ ఇన్ద్రియం ^{౨౩} జ్యాయో ^౨ మహిత్వమానశే ^౩ అభిష్టి ^{౧౨} కృద్వి ^౨ చర్షణి ||

తరువాతఁ గర్మలకు సాక్షియగునట్టి, యాగకర్తలకుఁ గోర్కెలను దీర్చునట్టి, సోమము తన ఫలమును గలిగించుఁ బ్రశస్తమయిన మహాత్మును బొందుచున్నది.

౫౨౪. ^{౧౨} విశ్వస్మా ^౩ ఇ ^౨ స్వదక్ష్మశే ^౩ సాధారణగ్ం ^౨ రజస్తురం ^౩ గోపామృతస్య ^{౨౩} బభరత్ ||

ఉదకమును బ్రేరించునట్టి, యాగమును రక్షించునట్టి, సమస్త దేవతలకు సమానముగాఁ జెందునట్టి, సోమమును పక్షి (సుపణాయనునది) తెచ్చెను (స్వర్గమునుండి యని తా||) సూర్యునియొక్క కిరణమునకు సుపణాయని పేరు గలదు.

కశ్యపఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౫౨౫. ^౩ ఇషేషవస్వ ^౩ ధాతయా ^౩ మృజ్యమానో ^౩ మనీషిభిః ^౧ ఇందో ^౩ రుచాభిగాఢ ^౨ హి ||

ఓ సోమమా! ఋత్విజులచేత శోధింపబడుచున్న నీవు మాయన్నముకొఱకు ధారగా స్రవించుము. ప్రకాశించు నన్నముతో, బశువులను బొందుము.

౨౨౬. పునానో³ వరివ^౨ స్కృధ్యూజం³ జనాయ^౨ గిర్వణః^౩ హరే^౧ సృజాన^{౩౧} ఆశిరం^{౩౧౨}

స్తుతివాక్కులతో, బ్రార్థింపఁదగినట్టి, ఆకువచ్చని రంగు గలట్టి, ఓసోమమా! క్షీరమునందు, బోయంబడుచు వడకట్టబడి నీవు జనులకొఱకు ధనమును, అన్నమును గలిగించుము.

౨౨౭. పునానో³ దేవవీతయ^{౩౧౨} ఇంద్రస్య^౩ యాహి^{౧౨} నిష్కృతం^౩ ద్యౌతానో^౨ వాజి^{౩౧}
భిహితః^{౨౩}

హవిస్సులం గూర్చుకొని సిద్ధులైయున్న యాగకర్తతో, గూడ దీపించుచు నో సోమమా! యజ్ఞముకొఱకు వడకట్టంబడుచు మేలు కలిగించుదానవై నీవు ఇంద్రుని స్థానమును గూర్చి పొమ్ము.

ఉత్తరార్చిక చతుర్థాధ్యాయ ప్రథమ ఖండము సంపూర్ణము.

శ అధ్యాయము.

౨ ఖండము.

మేధాతిథిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-అగ్ని దేవత.

౨౨౮. అగ్నిసాగ్నిః^{౩౨౩} సవిధ్యతే^౨ కవిగక్మహ^{౩౨౩} పతిర్యవా^{౧౨౩} హవ్యవాడ్^౩ జహ్వస్యః^{౩౫౨}

ఆహవనీయాగ్నియందుంచఁబడిన (నిర్బంధనమరు) నగ్నితోఁగూడ మేధావియు, యజమాన గృహమును బాలించునదియు, నిత్యయాచారమును, హవిస్సులను మోసికొనునదియు, జహూరూపమయిన ముఖము కలదియు నగుచు అగ్ని చక్కగా దీపించుచున్నది.

౨౨౯. యస్తా^౧మగ్నే^౨ హవిష్పతిర్దూతం^౩ దేవసపర్యతి^౪ తస్యస్మ ప్రావితాభవ^౫॥

ఓ యగ్నే! దేవా! యేయజమానుఁడు దూతమగా నిన్ను సేవించుచున్నాఁడో యతనికి రక్షకుఁడవు కమ్ము.

౨౩౦. యో^౧ అగ్నిం^౨ దేవ పితయే^౩ హవిష్మాగ్ం^౪ ఆవివాసతి^౫ తస్మైపావక మృడయ^౬॥

హవిస్సులను సేకరించుకొన్న యే యాగకర్త దేవయాగము కొఱకు నగ్ని సమీపమునఁ బరిచర్య చేయునో, యతనిని ఓ యగ్నిదేవా! సుఖంపఁజేయుము.

మధుచ్ఛందఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-మిత్రావరుణదేవత.

౨౩౧. మిత్రగ్ం^౧ హవే^౨ పూతదక్షం^౩ వరుణంచ^౪ రిశాదసం^౫ ధియం^౬ ఘృతాచీగ్ం^౭

సాధంతా^౮॥

ఈ కర్మ యందు (హవిస్సులర్పించుటకు) పవిత్రబలము కలట్టి మిత్ర దేవుని యాహ్వానించుచున్నాను. హింసకులను దినివేయు నట్టి వరుణదేవుని యాహ్వానింతురు. ఉదకమును భూమి మీదఁగురియించునట్టి, కర్మను సాధించునట్టి, వారు ఆ మిత్రా వరుణులు.

౨౩౨. ఋతేన^౧ మిత్రావరుణా^౨ పృథావృత స్పృశా^౩ క్రతుంబృహంత^౪ మాశాధే^౫॥

ఓ మిత్రావరుణులారా! మీరు సత్యమైన ఫలమును మాకునిచ్చుటకు సాంగమై జరుగుచున్న యీ యాగమునకుఁ జేరితిరి. మీరు ఉదకమును ముట్టియున్నారు.

౫౩౩. ^{౩౧ ౨}కవీనో ^౩మిత్రావరుణా ^{౧౨ర}తువిజాతా ^{౩౧}ఉరుక్షయా ^{౨౩౧ ౨}దక్షదధాతే ^{౧౨}అపసం ^{౩౧౨}॥

మేధావంతులు, అనేకులకుపకారులై పుట్టినటువంటివారును, అనేక నివాసములు కలవారును, అగు మిత్రావరుణులు మాయొక్క బలమును కర్మను పోషించుచున్నారు.

మధుచ్ఛందఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-మరుద్గణదేవత.

౫౩౪. ^{౧౨}ఇంద్రదేణసగ్ం ^{౩౧}హిదృక్షసే ^{౨ర}సంజగ్నానో ^౩అభిభ్యషా ^{౧౨ర}మన్దూసమాన ^{౩౧౨౩}వచసా ^౧॥

ఓ మరుద్గణమా! భయములేనట్టి ఇంద్రునితోఁగూడుకొని చక్కగాఁ జూడఁబడుచు నీవును ఇంద్రుఁడు గలిసి సంతోషము గలవారలై, సమానకాంతి కలవారలై యున్నారు.

౫౩౫. ^{౧౨ర}ఆదహస్వధామను ^{౩౨ఉ}పునర్గభత్వ ^౩మేరిరే ^{౧౨}దధానా ^౩నామ ^{౧౨}యజ్ఞయం ^{౩౧౨}॥

యజ్ఞాహవామయిన పేరును ధరించుచున్న మరుత్తులు వర్షర్తువు గడచిన తర్వాత మరల ఉదకమునకై గర్భమును ధరింతురు.

౫౩౬. ^{౩౧}వీడు (ఘ) ^౨చిదారుజత్ను ^{౩౨}భిగుహో ^{౩౧}చిదింద్ర ^౩వహ్నిభిః ^{౧౨}అవింద ^{౩౨}ఉస్రియా ^౩అను ^{౧౨}॥

ఓ యింద్రా! దృఢమయినదయినను (దుగ్ధమస్థానమును) బ్రద్దలుచేయునట్టి
(దేనినైన) ఇంకొకచోటికి మోసికొనుపోవునట్టి మరుత్తులతోఁ గూడినవాఁడవై
నీవు గుహలో దాచినవైనను గోవులను వెదకి పట్టుకొంటివి. (పణులనువారు
దేవతల గొనిపోయి గుహలో దాచివేయగా మరుత్తుల సాయమున వెదకి
యింద్రుఁడు వాటిని మరల సంపాదించెనని కథ.)

భరద్వాజఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రాగ్నులు దేవతలు.

౮. ౭. తాహువే^౩ యయోరిదం^౩ పప్రే^౩ విశ్వం^౨ పురా^౩ కృతం^౩ ఇంద్రాగ్ని^౩ నమ
ద్ధతః॥

ఏ యింద్రాగ్నులయొక్క పూర్వముచేసిన పను లివియన్నియు ఋషులచేత
స్తుతింపఁబడుచున్నవో ఆ యింద్రాగ్నులను బిలుచుచున్నాను. వారు స్తుతికర్తలను
హింసింపరు.

౮౩౮. ఉగ్రావిఘ్నితా^౩ మృధ ఇంద్రాగ్ని^౩ హవామహే॥ తానోమృడాత^౩ ఉదృశే॥

ఉగ్రమయిన బలముకలవారు శత్రువులం జంపువారు, నగు నింద్రాగ్నుల
నాహ్వనించుచున్నాము. ఆ యింద్రాగ్నులు ఈ యుద్ధమందు మమ్ము సుఖింపఁజే
తురుగాక.

౮౩౯. హథో^౩ వృత్రా^౩ న్యార్యా^౨ హథో^౩ దాసాని^౨ సత్పతీ॥ హథో^౩ విశ్వా^౩ అపద్విషః॥

ఇంద్రాగ్నులారా! కర్ణులుచేయువారిచే (మాకు) గలిగిన బాధలు నశింపఁజే
యుఁడు. సత్పురుషుల బాలించువారలారా! కర్ణ హీనులచే (మాకు) గలిగినబాధ
లను హింసింపుడు. అన్నివిధములయిన శత్రువులను సంహరింపుడు.

సామవేద చతుర్థా ధ్యాయద్వితీయఖండము పూర్ణము.

ర అధ్యాయము.

3 ఖండము.

విశ్వామిత్రఋషి - బృహతీచ్ఛంద - సోమ దేవత.

౧౪౦. ౩౧ ౨౪ ౩౨ ౩ ౧౨ ౩ ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧ ౨౪ ౩ ౧౨
 అభి సోమాస ఆయువః పవన్తే మద్భం మదం | సముద్రస్యాధి విష్టపే

 ౩౧ ౨ ౩౧ ౨ ౩౧
 మనీషిణో మత్సరాసో మదద్యుతః ||

గమనించుచు భోవముగల సోమములు మదమును గలిగించు తమ రసమును
అంతరిక్షముయొక్క యున్నతమయిన పవిత్రమందు లేక కలశముమీఁద వ్రేలాడఁ
గట్టిన పవిత్ర (=వడపోతవస్త్రము) మందు స్వేచ్ఛగలవై మదము గలిగించునవై
మదమును గారించునవియునె కారుచున్నవి.

కరగ. తరత్సముద్రం పవమాన ఊర్జితా రాజా దేవ ఋతం బృహత్ | అర్హా
విత్తస్య వరుణస్య ధర్మణా ప్రహిన్వా న ఋతం బృహత్ ||

వడకట్టఁబడిన, ప్రకాశించుచున్న, మిగులసత్యమైన, రాజయిన సోమము(సోమమునకురాజశబ్దమువాడఁబడుచున్నది)అంతరిక్షమును లేకకలశమును ధారతోఁ జేరుచున్నది. ప్రేరింపఁబడుచు (అనఁగాఁగలశమందుఁబోయఁబడుచుననితా)మిగులసత్యమయిన సోమముమిత్రునియొక్క నరుణునియొక్క ధారణకొరకు గొప్పగాఁబ్రసరించుచున్నది.

౧౪౨. ౧౨ ౩ ౨౩ ౨౩ ౨౪ ౩౧౭ ౩౯౨౪
నృభిర్యేమాణో హర్షతో విచక్షణో రాజా దేవస్సముద్రయః॥

ఋత్విజులచేత నియమింపఁ బడి(ఒకచోటనిలుపంబడి) మనోహరమై సర్వము నెఱింగినట్టియుదీపించునట్టియు అస్తరిక్షమందుఁబుట్టిన సోమము ఇంద్రునికై స్రవించుచున్నది.

పరాశరఋషి-త్రిష్టుప్చందము-సోమదేవత.

౪౪౩. ³త్రి^౨సో^౩ వా^౨చ^౩ ఈ^౩రయతి^౩ ప్ర^౩వహ్నిః^౩ ఋ^౩తస్య^౩ ధే^౩తిం^౩ బ్ర^౩హ్మణో^౩ మ^౩సే^౩షాం^౩
^౧గా^౨వో^౩ య^౨న్తి^౩ గో^౩పతిం^౩ పృ^౩చ్ఛమానాః^౩ సో^౩మం^౩ య^౨న్తి^౩ మ^౩తయో^౩ వా^౩వశా^౩నాః^౩!

(హవిస్సులఁ) బట్టకొన్న యజమానుఁడు మూఁడు వాక్కులను(ఋగ్వ జస్సామ) ప్రేరించుచున్నాఁడు. (పరించుచున్నాఁడని తా) యజ్ఞమును ధరించునట్టి గొప్పదయినసోమమునకిష్టమగునది(అనగాఁ గళ్యాణకరమైనదనితా) వాక్కును ప్రేరించుచున్నాఁడు. గోవులు వృషభమునుగూర్చి పోవునట్లు గోవులకు స్వామియైన సోమమునుగోవులు అడుగుచున్నవై(ఎక్కడనున్నది సోమమని ప్రశ్నించుచుననితా) పోవుచున్నవి. (అనఁగాఁ దమపాలు సోమములోఁ గలుపుటకైయనితా) కోరుచున్న స్తుతులుగూడనట్లే పోవుచున్నవి.

౪౪౪. ^౨సో^౩మగా^౨వో^౩ ధే^౩నవో^౩ వా^౩వశా^౩నాః^౩ సో^౩మం^౩ వి^౩ప్రా^౩ మతిభిః^౩ పృ^౩చ్ఛమానాః^౩!
^౧సో^౩మః^౩ సు^౩త^౩ ఋ^౩చ్యతే^౩ పూ^౩యమానః^౩ సో^౩మే^౩ అ^౩ర్థా^౩ స్త్రి^౩ష్టుభిః^౩ సం^౩ నవ^౩న్తే^౩!

పాడిమొదవులు సోమమును కోరుచున్నవి. మేధావులయిన స్తుతికర్తలు సోమమును స్తుతులతోఁ బ్రశ్నించుచున్నారు. అభిషవింపఁబడిన సోమము ఋత్విజులచేత వడకట్టఁబడి కారుచున్నది. త్రిష్టుప్చందముతో మేము పరించిన మంత్రములు సోమమందుఁ జేరుచున్నవి.

౪౪౫. ^౩ఏ^౩వా^౩నస్సో^౩మ^౩ ప^౩రిషి^౩చ్యమా^౩న^౩ ఆ^౩ప^౩వస్వ^౩ పూ^౩యమా^౩నః^౩ స్వ^౩స్తి^౩ ఇ^౩ంద్ర^౩
^౧మా^౩విశ^౩ బృ^౩హతా^౩ మ^౩దే^౩న^౩ వర్ధ^౩యా^౩ వా^౩చం^౩ జ^౩నయా^౩ పు^౩రన్ధిం^౩!

ఓ సోమమా ! నర్వత్ర పాత్రలందుఁ బోయఁబడుచు వడకట్టఁబడిన నీవు మా యొక్క శుభమునే స్రవింపఁ జేయుము. గొప్పమదము గలిగించు రసముతో నింద్రునిలోఁబ్రవేశించుము. స్తుతివాక్కును వృద్ధి నొందించుము. విస్తారమయిన విజ్ఞానమును మాకు గలిగింపుము.

ఉత్తరార్చికమునఁ జతుర్థాధ్యాయ తృతీయ ఖండము సంపూర్ణము.

—:0:—

ర అధ్యాయము.

ర ఖండము.

పురుహన్మఋషి-బృహతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౮౪౬. యద్యావ^౧ ఇంద్రతే^౨ శతన్^౩ శతం^౪ భూమిరుతాస్యః^౫ సత్వా^౬ వజ్ర^౭ న్నహ^౮
 ౩ ప్రోం^౯ సూర్యా^{౧౦} అను న జాత మష్టరోదనీ॥

ఇంద్రా! నీ యొక్క ఉపమానమునకు ద్యులోకము నూలు నూటింతలు పెరిగినను సరిపడదు. మఱియు భూమి నీ సామ్యమునకు తాను నూటింత లయినను జాలదు. ఓ వజ్రధారీ! నిన్ను వేయిమంది సూర్యులును బ్రకాశింపఁజాలరు. (నత్ర సూర్యోభాతి=ఆచోట సూర్యుడు ప్రకాశింపలేడు. అనఁగా సూర్య కాంతిలో నక్షత్రాల కాంతి రాణింపనట్లు ఇంద్రుని కాంతిలో వేయి సూర్యుల కాంతియు వెలుగదని తా॥ ఈ శ్రుతి ఉపనిషత్తులోనిది. బ్రహ్మపరముగా నచట

వ్యాఖ్యానించిరి దానినే మాధవులవారు తన వ్యాఖ్యానమున నిండ్రుని విషయమున సుదాహరించిరి. దీనింబట్టి యింద్రుడే పరాత్పరుడని వేదమతము. ఉపనిషత్సతమున బ్రహ్మ.) ఇంతెందుకు? — ఇదివఱకుఁబుట్టిన దేదియు నీకుఁసఁపోదు. ద్యులోక భూలోకములు చాలనే చాలవు.

౫౪౭. ఆపప్రా^{౧౨}థ మహినా^{౩౧} వృష్ట్యా^{౨౪} వృషస్విశ్వా^{౩౧} శవిష్ట^{౧౧౨} శవసా^{౩౧} అస్మాన్^౨ అవ^౩
మఘవన్^౩ గోమతి^{౧౨} వ్రజే^{౩౧} వజ్రిన్^{౨౪} చిత్రా^{౩౧}భి రూతిభిః^{౧౨}

(ఇష్టముల వర్షించు) నో యింద్రా! నీవు వర్షబలముల నన్నిటిని గొప్ప బలముతోఁ బూరించుచున్నావు. అతిబలశాలీ! అనేక గోవులతోఁగూడిన యువము నిమిత్తమున ధనవంతుడవగు నింద్రా! నానావిధ రక్షణములచేతను మమ్ము రక్షింపుము.

మేఘాతేభిః-బృహతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౫౪౮. వయః^{౩౧}ఘత్వా^౨ సుతా^{౩౧}వస్త ఆపో^{౩౨}న వృక్త^{౩౧} బహిః^{౧౨} పవిత్రస్య^{౩౧} ప్రసవ^{౩౧}
ణేషు^{౩౧} వృత్రహన్పరి^{౧౨} స్తోతార^{౩౧} ఆసతే॥

ఓ యింద్రా! మేము సోమమభిషవించిన వారమై ఉదకములు పల్లము జేరు నట్లు నిన్ను జేరుచున్నాము. పవిత్రమునుండి సోమము కారుచున్నపుడు దర్భల మీఁదఁగూర్చుండి స్తుతికర్తలు నిన్ను సేవించుచున్నారు.

౫౪౯. స్వర^{౧౨}న్తిత్వా^{౩౧} సుతే^{౨౪} సరో^{౩౧}వసో నిరేక^{౩౧} ఉక్తిసః^{౧౨} కదా^{౩౨}సుతం తృమాణ^{౩౧} ఓక^{౩౨}
ఆ గమదింద్ర^{౧౨} స్వబ్ధి^{౩౧}వవగ్ం^{౩౧} సగః॥

నివాసమునకాధారమగు నింద్రా! అభిషవించిన సోమము పవిత్రమునుండి కారిన వెంటనే స్తుతికర్తలయినవారు నిన్ను స్తుతించుచున్నారు. మఱియు నింద్రుడు

అభిషవించిన సోమముఁగూర్చి ఆశ కలవాఁడై అంకె వేయుచు సొగసుగా నడచు
వృషభమువలె ధ్వనించుచు నెపుడు తన స్థానముంజేరునో కదా?

౪౫౦. కణ్వేభిర్ధృష్ణవా ధృషద్వాజం దర్షి సహస్రీణం పిశజ్గనూపం మఘవన్వి
చర్షణే మక్షూ గోమస్త మిమహే॥

(శత్రువుల) నణఁచునట్టి యింద్రా! కణ్వవంశ్యులయిన స్తుతికర్తల కొఱకు
వేలకొలది అన్నము నిచ్చుచున్నావు. ధనవంతుడవయిన యింద్రా! సర్వముం
జూచునట్టివాఁడా! గట్టిది, పసుపురంగుగలది యగు ధనమును గోవులతోఁగూడిన
దానిని శీఘ్రము గోరుచున్నాము.

వశిష్టఋషి-బృహతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౪౫౧. తరణి రిత్సిషాసతి వాజం పురన్ధ్యా యజా! ఆవ ఇంద్రం పురుహూతం
సమే గిరా నేమిం తప్తేవ సుదుర్వం॥

(యుద్ధాదులలో) ధాటించు పురుషుఁడే మంచి సాహాయ్యబుద్ధితో అన్నమును
బొందును. పలువురచేఁబిలువఁబడిన యింద్రుని స్తుతివాక్కుతో నోయజమానులారా!
మీ కొఱకు నేను గట్టితోఁజెక్కిన చక్రముయొక్క అంచును వంచునట్లు మీ కభి
ముఖునిగాఁ జేయుచున్నాను (=వంచుచున్నాను.)

౪౫౨. నదుష్టతి ర్ద్రిణో దేమ శస్యతే నస్రే ధన్తగ్ం రయినశత్ నశక్తి
రిన్సఘవ స్తభ్యం మావతే దేష్ణం యత్పార్యేదివి॥

ధనదాతల విషయమున చెడుస్తవము చేయుటతగదు. (అట్టిదాతల స్తుతు
లను) ఔడఁగొట్టు దనని ధనము చెడద. ఓ యింద్రా! సుత్యాదినమందా (సోమ

యాగ దినములలో నొకరోజుపేరు.) నావంటి స్తుతికర్తకు నిన్వేదగిన యే ధనము కలదో దానిని నీవల్ల మంచి సమర్థుడైన స్తుతికర్తయే పొందును

ఇట్లు ఉత్తరార్చికమందుఁ జతుర్థాధ్యాయ చతుర్థఖండము సమాప్తము.

౩ అధ్యాయము.

గి ఖండము.

త్రితయుషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౫౩. తిసో^{3 ౨ ఉ} వాచ^{3 ౧౨} ఉదీరతే^{3 ౧౨} గావో^{3 ౧౨} మిమన్తి^{3 ౧౨} ధేనవః^{3 ౧౨} హరిరేతి^{3 ౧౨} కనిక్రవత్^{3 ౧౨}॥

(ఋగ్యజుస్సామములను) మూఁడువాక్కులను ఋత్విజులు పఠించుచున్నారు. పాడియావులు (క్షీరమును సోమమునఁగలుపుటకు) ధ్వనించుచున్నవి. ఆకుపచ్చని సోమము ధ్వనించుచు ద్రోణకలశమును జేరుచున్నది.

౫౪. అభిబ్రహ్మా^{3 ౧ ౨ ర} రనూషతం^{3 ౨ ౩ ౧ ౨} యహ్విరృతస్య^{3 ౧ ౨} మాతరః^{3 ౧ ౨} మర్జయన్తి^{3 ౧ ౨} ద్దివశ్శిశుం^{3 ౧ ౨ ర}॥

బ్రాహ్మణులచేతఁ బ్రేరింపఁబడిన (=పఠింపఁబడిన) స్తుతులు యాగమును నిర్మించుచు, ద్యులోకము నకు శిశువయి యున్న (అనగా సోమము ద్యులోకమునుండి తేబడెను గనుక) సోమమును బవిత్రము చేయుచు స్తుతించుచున్నవి.

౫౫. రాయస్సముద్రాగ్ం^{3 ౧ ౨ 3 ౨} శ్చతుగోఽ^{3 ౨ 3 ౧ ౨} స్మభ్యగ్ం^{3 ౨ ౧} సోమవిశ్వతః^{౧ ౨} ఆపవన్వ

^{3 ౧ ౨}
సహస్రిణః॥

ధనముల సముద్రములను నాల్గింటిని (అనఁగా నాల్గు సముద్రాల లోని

రత్న రాసు లని తా॥) మా కొఱకు ఒ సోమమా! సర్వ స్థలములందును (గలుగు నట్లు) స్రవించుము. అట్లే అపరిమితమగు కోర్కెలను సఫలము చేయుము.

యజాతిఋషి-అనుష్టుప్చంద-సోమ దేవత.

౪౫౬. సుతా సోమధు మత్తమాః సోమా ఇంద్రాయ మద్దినః॥ పవిత్రీవన్తో అక్ష
రం దేవాన్ గచ్ఛన్తు వో మదాః॥

చాలమధురమయి మదమును కలిగించునట్టి సోమములు అభిషవింపఁబడి పవిత్రమందు (వశపోతవస్త్రమున) పోయఁబడినవై యింద్రుని నిమిత్తము పాత్రలందు గారుచున్నవి. ఓ సోమములారా! మీ మదముకలిగించు రసములు ఇంద్రునికి దేవతలను జేరుఁగాక.

౪౫౭. ఇన్దు రింద్రాయ పవత ఇతి దేవాసో అబ్రువన్॥ వాచస్పతి మఖస్యతే
విశ్వ స్యే శాన ఓజసః॥

సోమము ఇంద్రుని కొఱకు (కలశమందు) గారుచున్నది. స్తుతికర్తలు (స్తుతులను) పలుకుచున్నారు. వాక్కులను బాలించునట్టి సోమము సర్వబలమునకు స్వామియైనదై యజ్ఞముయొక్క- స్తుతులతోఁ బూజను గోరుచున్నది.

౪౫౮. సహస్ర ధారః పవతే సముద్రో వాచ మీఞ్భయః॥ సోమస్సతీ రయాణీగ్ం
సఖేంద్రస్య దివేదివే॥

అనేక ధారలుకలది, రసములను ఉట్టించునది, స్తుతులను బ్రేరించునది, ధనములకుఁబలియగునది, దినదినము నింద్రునకు మిత్రమైనది యగు సోమము, కారుచున్నది.

పవిత్రీఋషి-గాయత్రీచ్ఛంప-సోమదేవత.

౪౫౯. పవిత్రీ^{౩౧౨}తే^౩ వితతం^{౧౨} వితతం^౩ బ్రహ్మణస్స^{౩౧}తే^{౨౪౩} ప్రభుగా^౧త్రాణి^౩ పర్యేషి^౩
 విశ్వతః^{౩౧౨} అత^{౧౨}ప్త^౩ తనూన^౩ తదా^{౩౧}మో^౨ అశ్ను^౩తే^{౩౨౩} శ్రుతా^౧స^౩ ఇద్వహ^౧స్తః^౩
 సం^౧ తదా^{౨౪}శత^౩॥

మంత్రమునకు స్వామివయిన ఓ సోమమా! నిన్ను శోధించు పవిత్రము విశాలమయినది. పవిత్రము=వడపోయుటకు వస్త్రము నాల్గుచివరలు తీసికట్టి సోమ రసము క్రుమ్మరింతురు. ఆవస్త్రము పవిత్రమనఁబడును.) అట్టి ప్రభువవయిన నీవు (పానము చేసినవాని) యవయవములను అంతట వ్యాపించుచున్నావు. పాకమును జెందనట్టి సోమము పవిత్రమందు వ్యాపించదు. పక్వమయినవే పవిత్రమందు వ్యాపించును. యాగము నవియే నిర్వహించును.

౪౬౦. తపోష్ప^{౧౨౩}వి^{౨౩}త్రం^{౧౨} వితతం^{౩౨౩} దివస్ప^{౧౨}దే^౩చ^౩న్తో^{౩౧౨} అస్య^౩తన్త^౩ వో^౩ వ్యధి^౩రన్^{౨౪}॥ అవ^{౧౨}స్త్వ^౩
 స్య^౩ పవితా^{౧౨} రమా^౩ శవో^{౧౨} దివః^{౩౨} పృష్ఠ^{౩౧}మధి^{౨౪} రోహ^౩న్తి^{౧౨} తే^౩జసా^౩॥

శత్రువులఁదరింపఁజేయు సోమముయొక్క పవిత్రము ద్యులోకము నున్నత స్థానమున విస్తరింపఁబడినది. దీనితన్తువులు (వస్త్రపక్షమున దారములు-ఆకాశమును పక్షమునఁ గిరణములు) ప్రకాశించుచు వివిధముగా నున్నవి. భూమియందుపరువెత్తుచున్న దీని రసములు యాగకర్తను రక్షించుచున్నవి. తర్వాత—(హోమముద్వారా, ద్యులోకము వెనుకనున్న యున్నతస్థలమునఁ దన తేజస్సుతోఁగూడ నెక్కి-యున్నవి.

౪౬౧. అరు^{౧౨}రుచ^{౩౨౩} దుష^{౧౧}సః^{౨౩} పృ^{౩౧}శ్ని^{౨౩}ర^౩గ్రియ^{౩౧౨} ఉ^౩హ్మ^౩మి^౩మే^౩తి^{౧౨} భు^౩వ^౩నే^౩షు^౩ వా^౩జ^౩యః॥
 మా^౩యా^{౧౨}వి^౩నో^{౧౨} మ^౩మి^౩రే^{౩౧౨} అ^౩స్య^౩మా^౩య^౩యా^{౩౧౨} నృ^౩చ^౩క్ష^౩సః^{౩౧౨} పిత^{౩౨౩}రో^{౨౩} గ^౩ర్భ^౩మా^౧

దధుః॥

ఉపకాలములకు సంబంధించిన సూర్యుడు (అనగా ఉదయ సూర్యుడని తా||) ముఖ్యుడు (లేక ముందున్నవాడు) అతడే ప్రకాశము కలిగించుచున్నాడు, అతడు జలమును వర్షించుచు లోకములందు జల్లుచున్నాడు. వాటియన్నమును గోరినవారు ప్రజ్ఞావంతులునగు దేవతలు ఈ సోమముయొక్క ప్రజ్ఞచేతనే నిర్మించుచున్నారు. (సృష్టిని జేయుచున్నారనితా||) ఈ సోమముయొక్క ప్రజ్ఞచేతనే నరులను జూచునట్టి పాలకులైన దేవతలు (ఓషధులందు) గర్భమును గూర్చి. (ఈ ఋక్కు లో సూర్య స్వరూపమే సోమముగా స్తుతింపబడెను.)

నామవేదోత్తరార్చికమందుఁ జతుర్థాధ్యాయ పంచమఖండము పూర్ణము.

—*—

౪ అధ్యాయము.

౬ ఖండము.

సౌభరిఋషి-కకుప్పగుచు బృహతీచ్ఛంద-అగ్నిదేవత.

౪౬౨. ప్రమగ్ం హిష్ఠాయ గాయత ఋతావే ౩ ౨౨ ౩౨ ౩౧ శోచిషే. ౩ ఉపస్తు
౧౨ ౩౧
తాసో అగ్నయే॥

ఓ స్తుతికర్తలారా! దాతలలో శ్రేష్ఠుడు, సత్యవంతుడు, లేక యజ్ఞము కలవాడు, మహాత్ముడు, దీపించు తేజస్సుకలవాడు, నగు నగ్ని కొఱకు స్తోత్రమును బఠింపుము.

౫౬౩. ఆవగ్ంసతే ^{౧౨} మఘవా ^{౩౧ ౨} వీరవద్యశః ^{౩౨౩౨౩} సమిద్ధో ^{౧౨} ద్యుమ్నా ^౩ హఃతః ^౨ కువినో ^{౩౧ ౨}
 అస్య ^{౩౧ ౨౪} సుమతి ^{౩ ౨} భకవి ^౩ యస్యచ్చా ^{౧౨} వాజేభి ^{౩౧౨} రాగమత్ ||

ధనవంతుఁడు, అన్నవంతుఁడు, వ్రద్వలించుచున్నవాఁడు, అభిముఖముగా
 హోమము చేయఁబడినవాఁడు, నగు నగ్ని పుత్రులతోఁగూడిన కీర్తివంతమైన యన్న
 మును యజమానులకిచ్చును. ఆ యగ్ని యొక్క మాయందుఁ గలుగఁదగిన యను
 గ్రహబుద్ధి మావద్దకు అన్నములతో ననేకమార్లు వచ్చుఁగాక

గోయ క్తఋషి-అశ్వసూ క్తఋషి కాని-ఉష్ణిక్చంద-ఇంద్ర దేవత.

౫౬౪. తంతేమదం ^{౨ ౩౧౨} గృణీమసి ^౩ వృషణం ^{౧౨} పృథుసా ^{౩ ౧౨} సహిం ^{౩ ౨} ఉలోక ^౩ కృత్ను
 మద్రివో ^౨ హరిశ్రియం || ^{౩౧ ౨}

వజ్రముకలయిందా! వర్షమును గురియించునది, నేనలందు శత్రువుల నో
 ర్చునది, లోకముల నిర్మించునది, హరియను రెండుగుఱ్ఱా లాశ్రయింపఁదగినది,
 యగు నా నీ (సోమపాన) మదమును స్తుతించుచున్నాము.

౫౬౫. యేన ^{౨౩} జ్యోతీగ్ం ^{౧౨} మ్యాయవే ^{౩౨} వనవేచ ^౩ వివేదిథ ^{౧౨} మన్దానో ^{౩౧౨} అస్య ^౩ బర్హి ^౨ హో ^{౩౨}
 విరాజసి || ^{౧౨}

ఓ యిందా! నీస్వంతమైన మదముచేత (నూర్వశీపుత్రుఁడయిన) మనువు
 కొఱకు సూర్యాది తేజస్సుల (వృత్రాదు లావరించినవాఁటిని) లభింపఁజేసితివి.
 (ఆమదముచేత) మడించిన నీవు వృద్ధి నొందిన యీ యజ్ఞమునందు విశేషముగా
 విరాజిల్లు చున్నావు.

౫౬౬. తదద్యా తిత్త ఉక్తిన్^{౩౧}ఁ^౨ నష్టువన్తి పూర్వథా^౩ పృషపత్నీ రపో జయా^{౧౨}
దివేదివే^{౩౧౨}॥

ఓ యిందా! నీయొక్క ఆ ప్రసిద్ధమైన బలము పూర్వకాలమందును వలె నిపుడుకూడ స్తుతికర్తలు క్రమముగా స్తుతించుచున్నారు. అట్టి నీవు వర్ష దేవత పాలించుచున్న యుదకములను ప్రతిదినమందును నీస్వాధీనము చేసికొనుము.

తిరళ్ళీఋషి-అనుష్టుప్చంద-ఇంద్ర దేవత.

౫౬౭. శ్రుధీహవం తిరశ్చ్య ఇంద్ర యస్తా^{౩౧౨} సపర్యతి^{౩౧౨} సువీర్యస్య గోమతో^{౧౨}
రాయస్పార్ధి^{౩౧౨} మహాగ్^{౩౧}ం అసి^౨॥

ఓ యిందా! యెవఁడు నిన్ను సేవించుచున్నాఁడో అట్టి తిరళ్ళీయ నెడు ఋషియొక్క యాహ్వానమును వినుము. (విని) యిందా! మంచిపుత్రులు గలట్టి, గోవులుకలట్టి, ధనముయొక్క దానముచేత మమ్ము బూరించుము. (ఏమంటే) నీవు మహానుభావుడవగుదువు (కనుక.)

౫౬౮. యస్త ఇంద్ర నవీయసీం గిర మన్ద్రా^{౩౧౨}మజీజనత్^{౩౧౨} చికిత్వీమనసం ధియం^{౧౨}
ప్రత్నామృతస్య^{౩౨} పిప్యషీం॥^{౩౧౨}

ఓయింద్రా యే యజమానుఁడు మిగుల క్రొత్తదయినది, మదముగలిగించునది, యగుస్తుతి వాక్కులను నీకొఱకుఁ జేసెనో యట్టి స్తుతికర్తకు నీవుపురాతనమైన, సత్యసంబద్ధమగుచు వృద్ధి నొందిన, అతీంద్రియ విషయములందెలిసిన నీకర్మన (రక్షణకర్మయనితా) నీవుచేయుము (అతనిరక్షింపుమనితా॥)

౧౨ ౩ ౨౬ ౩ ౧ ౨౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨
 ౧౬౯. తముష్టవామ యం గిర ఇంద్రముక్థాని వావృధుః | పురూణ్యస్య పేగం
 ౩ ౧ ౨
 స్యా సిషాసంతో వనామ సే॥

ఏ యింద్రుని మాస్తుతులు ఉక్థ్యలు(ఇవియునుస్తుతులలోవే) వృద్ధినొందిం
 చినవో యాయింద్రునే (ఋషులము) మేముస్తుతిచు చున్నాము. మేము-ఈయిం
 ద్రుని యనేకములగు పౌరుషములను బొందఁ దలఁ చినవారమయి స్తుతులతో
 భజించుచున్నాము.

సామవేదమున చతుర్థార్థాయము దానిలోనాఁటవ ఖండమును సమాప్తము.

౫ అధ్యాయము.

౧ ఖండము.

ఋషిగణఋషి-జగతీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౫౨౦. ప్రతాశ్వినీః పవమాన ధేనవో దివ్యా అస్పగ్రన్ పయసా ధరీమణి
ప్రాంతరి ఊత్థాన విరీస్తే అస్పక్షత యేత్వా మృజస్త్యై పిషాణ వేధసః॥

వడకట్టిన సోమమా! వ్యాపించినవి, పీఠిని గలిగించునవి, ద్యులోకము నుండి పడుచున్నవియు నగు నీ ధారలు పాలతోఁగూడినవి యగుచుఁ గలశమందఁ బడుచున్నవి. ఏ ఋత్విజులు సోమమా! నిన్ను దుడిచి యభిషవించుచున్నారో, వారు స్థూలములైన ధారను అంతరిక్షమునుండి పాత్రలోనికిఁ బోయుచున్నారు.

౫౨౧. ఉభయతః పవమానస్య రశ్మయో ధ్రువస్య సతః పరియన్తి కేతవః॥
యదీపవిత్తే అధిమృజ్యతే హరిః సత్తా నియోనౌ కలశేషు సీదతి॥

వడపోయుచున్న, నిశ్చలమయి యున్నట్టి, సోమముయొక్క కిరణములు ఇటు నటు వ్యాపించుచున్నవి. (ఇది యభిషవించునట్టి స్థితి) ఎపుడు దశాపవిత్రమందు (=వడపోయు వస్త్రము) ఆకుపచ్చనిరంగుగలిగిన యీ సోమము వడపోయఁబడునో, యపుడు స్థిరమయినదై యిది ద్రోణాది కలశములందు నిలుచుచున్నది.

౫౨౨. విశ్వాధామాని విశ్వచక్షు ఋభ్వసః ప్రభోష్టే సతః పరియన్తి కేతవః॥
వ్యానశీ పవసే సోమధర్మణా పతిర్విశ్వస్య భువనస్య రాజసి॥

సర్వముం జూచునట్టి సోమమా! ప్రభువపయియున్న నీ గొప్ప కిరణములు తేజస్థానముల నన్నింటిని (నక్షత్రాలే దేవశరీరములని తా॥) బ్రకాశింపఁజేయు

చున్నవి. ఓ సోమమా! సర్వవ్యాపివైన నీవు (జీవనమునకు) ధారకమగు రస ప్రవాహముతోఁ గారుచున్నావు. సర్వలోకములకు స్వామివయిన నీవు రాజవగు చున్నావు.

అమహీ యుజుషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమ దేవత.

౧౨ ౩౨ ౩ ౧ ౨ర ౩ ౨ ౧౨ ౩
౫౬౩. పవమానో అజేజన ద్దివశ్చిత్రం నత న్యతుం జ్యోతిర్వైశ్వా నరం
౩౨
బృహత్ ।

వడకట్టఁబడుచున్న సోమము గొప్పదగు వైశ్వానరజ్యోతిని ద్యులోకముయొక్క విచిత్రమైన పిడుగును వలెను బుట్టించుచున్నది.

౧౨ ౩ ౨౩ ౨౩ ౧౨ ౩ ౨ ౨౬ ౩౧ ౩
౫౭౪. పవమాన రసస్తవ మదోరాజ నృదుచ్ఛనః వి వారమవ్య మర్షతి॥

ప్రకాశించుచున్న వడకట్టఁబడుచున్న సోమమా! మదకరమును రక్షింపులకు దొరకనిదియు నగు రసము గొట్టెబొచ్చుతోఁ జేసిన వస్త్రమందు అనఁగా దశాపవిత్ర మందు వివిధముగాఁ బ్రసరించుచున్నది.

౧౨ ౩౨ ౩ ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౩౨ ౨౩౨౩౬ ౨ర
౫౭౫. పవమానస్య తేరసో దక్షో వి రాజతి ద్యుమాన్ జ్యోతిర్విశ్వం న్య
౩ ౨
దక్షశే॥

వడపోయింబడిన నీ యొక్క రసము బలముగలది, దీపించునదియై, ప్రకాశించుచున్నది. (లోకమున) వ్యాపించిన తేజస్సు నంతటిని జూచుటకై యుపయోగించుచున్నది.

మేధాతిథియుషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౫౭౬. ప్రయద్ధవో^౩ న భూణా^౩ యస్త్యేషా^౩ అయాసో^౩ అక్రీముగ^౩ ఘ్నస్తః^౩
 కృష్ణా^౩ మపత్వచం॥^౩

అభిషవించిన (=దంచి పిండిన) యే సోమరసములు కలవో, ఉదకములవలె శీఘ్రము క్రిందికిఁ బడుచున్నవి. లేక గోవులు తమ నివాసమును జేరునట్లు, అట్లు కాక స్తుతివాక్కులు స్తుతింపఁబడువానిం జేరునట్లు, (అని మూడు వ్యాఖ్యానములు వ్రాసిరి. గో=ఆవు. నీరు. వాక్కు. మూఁడర్థములు కలవు కనుక, యేది సందర్భ శుద్ధమో?) శీఘ్రగాములై పరుచిడునవై, కాంతిమంతములై, నల్లని తీసి వేయంబడిన తొక్కును నశింపఁజేయుచు (అనఁగాఁ దీగను దంచి పిండితే స్వరూపము నశించి రసముగాఁ గారును అని తా॥) నే సోమములు కాదుచున్నవో, వాటిని స్తుతించుచున్నాము.

౫౭౭. నువి తస్య^౩ వనా^౩ మహేతి^౩ సేతుం^౩ దురాయ్యం^౩ సాహ్యమ^౩ దన్యుమవ్రతం॥^౩

శుభముగా లభించిన సోమముయొక్క రాక్షసబంధనమును (రాక్షసులను రాకుండఁ జేసిన సోమముయొక్క కార్యమని తా॥) స్తుతించుచున్నాము. అట్టి పని యెవ్వరు చేయలేనిది. మఱియు యాగాది కర్మలాచరింపనట్టివాని దిరస్కరింతుము గాక.

౫౭౮. శృణ్వే^౩ వృష్టేరివ^౩ స్వనః^౩ పవమానస్య^౩ శుష్కిణః^౩ చరంతి^౩ విద్యుతా^౩ దివి॥^౩

వర్షధ్వనివలె వడకట్టబడుచున్న బలవంతమైన సోమము యొక్క ధ్వని వినఁబడుచున్నది. దానియొక్క కాన్తు లంతరిక్షమందుఁ జరించుచున్నవి.

౨౭౯. ఆ పవస్వ ^{౧౨} మహీమిషం ^౩ గోమ ^{౧౨} దిందో ^౩ హిరణ్యవత్ ^{౧౨} అశ్వవత్సోమ ^{౧౨}
^{౩౧౨} వీరవత్.

ఓ సోమమా! అభిషవింపఁబడిన నీవు గోవులతోఁగూడినది, బంగారముగలది, పుత్రులు గలది, యశ్వములుకలది యగు గొప్ప యన్నమును గలిగింపుము. (సోమ యాగమువల్ల వర్షము, దానివల్లఁ దదితరములు కలుగునని తా॥)

౨౮౦. పవస్వ ^{౧౨} విశ్వచ్ఛణ ^౩ ఆ యహీరోదనీ ^౨ పృణా ^{౩౧౨} ఉషాస్సూర్యో ^౨ న రశ్మిభిః ^{౩౧౨}

సర్వముం జూచునట్టి సోమమా! నీవు రసము కార్పుము. దానితో మృలోక భూలోకములను, పగ శ్చను గిరణములతో సూర్యుఁడువలె నింపుము. (నిండింపు మని తా॥)

౨౮౧. పరినశ్శర్ణయన్త్యా ^{౧౨} ధారయా ^౩ సోమ ^{౨౩} విశ్వతః ^{౧౨} సరా ^{౧౨} రసేన ^{౩౧౨} విష్టవం ^{౩౧౨}

ఓ సోమమా! మాకు సుఖము కలిగించుచున్న ధారతో నీటితో భూలోక మువలెఁబ్రసవించుము. వ్యాపించుము. (నీరు భూమినంతటిని వ్యాపించి యిటు నటు సంచరించునట్లు సోమరసము యాగములోఁగాని లేక శరీర నాడులలోఁగాని వ్యాపించి యిటు నటుతిరుగుఁగాక యని ప్రార్థనము)

ఇట్లు పంచమాధ్యాయ ప్రథమ ఖండము సంపూర్ణము.

గౌ అధ్యాయము.

౨ ఖండము.

బృహస్పతిఋషి-గాయత్రీ-చ్ఛంద-సోమదేవత.

౨౨౨. ఆశురర్ష ^{3౧౨} బృహస్ప ³తే ^{౧౨3 ౨3} పరిప్రియేణ ^{౧౨} ధామ్నా ^{౧౨} యతా ^{3౨౬}దేవా ^{3౧౨} ఇతిబ్రువన్॥

గొప్పబుద్ధిగల సోమమా! (దేవతలకు) బ్రహ్మమైన శరీరముతో ననఁగాఢారతో శీఘ్రముగా పరువెత్తుము ఏచోట “దేవతలు” అని పలుకుదురో (ఆచోటికిం బొమ్ము అనియన్వయము)

౨౨౩. పరిష్కృణ్వన్ననిష్కృతంజనాయ ³ యాతయన్నిషః ^{3 ౨ 3౧౨} పుష్టిందిషః ^{3౨ 3౧} పరిస్రవ॥

సంస్కరింపఁబడని (=శుద్ధి చేయఁబడని) యజమానుని లేక స్థానమును సంస్కరించుచు, జనులకు నన్నములను బయలుదేరించుచు, నంతరిక్షమునుండి ఓ సోమమా! స్రవించుము.

౨౨౪. అయగ్ం ^{3౨౬} సయో ^{3౧ ౨౪} దివస్పరి ^{3 ౧౨} రఘుయామా ^{3౨3 ౨} పవిత్ర ఆ ^{౧ ౨3 ౧} సింధోహర్షా ^{౨౪} వ్యక్ష్యతే॥

ఈ సోమము పవిత్రమందు (పోయంబడి) నీటి సమూహమందు వివిధముగాఁ గారెచు. ద్యులోకము మీఁది భాగమందు చులుకని నడకగలదై యది యున్నది.

౨౨౫. సుతపతి ^{3౧౨} పవిత్ర ^{3౧౨} ఆ ^{౨౬} త్వీషిందధాన ^{3 ౧౨ 3౧౨} ఓజసా ^{3౧౨} విచక్షాణో ^{3౧౨} విరోచయన్॥

అభిషవింపఁబడినదై దశాపవిత్రమందు (=వడపోతవస్త్రము) ; కాంతిని

ధరించుచు, సర్వముం జూచుచు, (దేవతలను) బ్రకాశింపజేయుచు, శీఘ్రము
గమనించుచున్నది. (సోమము కర్త)

౫౫౬. ఆ వివాసన్ పరావతో అథో ఆర్వాణతః సుతః ఇంద్రాయ సిచ్యతే
మధు॥

అభిషవించిన సోమము దూరస్థానముచుండి, మఱియు దగ్గఱచోటినుండియు,
దేవతలను దెప్పించుచు నింద్రునికొఱకు మధురమయినదయి పోయఁబడుచున్నది.
లేక తృప్తిపరచుచున్నది.

౫౫౭. సమీచీనా ఆనూషత హరిగ్ం హిన్వన్త్యద్రిభిః॥ ఇందు మింద్రాయ
పీతయే॥

చక్కగాఁ గలిసిన స్తుతికర్తలు స్తుతించుచున్నారు. ఆకపచ్చని సోమమును
ఇంద్రుని పానమునకై శిలలతోఁ బిండుచున్నారు.

జమదగ్ని లేక భృగుఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౫౫౮. హిన్వన్తి సూరముస్రయః స్వసారో జామయస్పతిం మహామిందుం
మహీయువః॥

(కర్మార్థము సర్వత్రా) గమనించుచున్న, పరస్పరము కలసి వెలసియున్న
చేతివ్రేళ్ళు సోమ మభిషవింపఁగోర మంచి పీర్యమును గలిగించునట్టి, యంతటిని
బాలించునట్టి, మహాత్వము గలట్టి, సోమరసమును (బ్రాత్రలలో) పోయుచున్నవి
(అనఁగా రెండుచేతులవ్రేళ్ళుకలసి పిండి రసము పాత్రలోఁ బోయుచున్నారని తా॥)

౮౮౯. పవమాన ^{౧౨} రుచా ^{౩౧} రుచా ^{౨౩} దేవ ^{౩౧} దేవేభ్యః ^{౩౧} సుతః ^{౩౨} విశ్వావసూన్యా ^{౩౩} విశః ^౨॥

(పవిత్రమందు) వడఁబోసిన సోమమా! తేజస్సంతటితోను దీపించునానా! దేవతలకొఱకు నభిషవింపఁబడి నీవు వ్యాపించిన సర్వధనములను మాకుం బొందించుము లేక సర్వ పాత్రములందును బ్రవేశించుము. (వసు=నివాసస్థానమని రెండవ యర్థమునవ్యుత్పత్తి.)

౯౦౦. ఆ ^{౧౨} పవమాన ^{౩-౨} సుష్టుతిం ^{౩౨} వృష్టిం ^{౩౨} దేవేభ్యోదువః ^{౩౩} ఇషే ^{౩౩} పవస్వ ^{౩౩} సంయుతం॥

ఓ సోమమా! మంచి స్తుతితోఁగూడిన వర్షమును దేవతల సేవకొఱకుఁ గురియించుము. (నా స్తుతితో వర్షము కురియునట్లు దేవతలం దృష్టిపఱచుమని తా॥) మఱియు మా యన్నముకొఱకుఁ జక్కగా (మాకు నుపయోగించు వర్షమును) గురియించుము

సామవేదోత్తరార్చికమందుఁ బంచమాధ్యాయ ద్వితీయఖండము సంపూర్ణము.

గీ అధ్యాయము.

3 ఖండము.

శతంభరఋషి-జగతీచ్ఛంద-అగ్ని దేవత.

౯౦౧ జనస్యగోపా ^{౧౨} అజనిష్ట ^{౩౧} జాగృవి ^{౧౨} రగ్నిః ^{౩౨} సుదక్ష ^{౩౧} సువితాయ ^{౩౨} నవ్యసే ^{౧౨} ఘృతే ^{౩౧}
ప్రతీకో ^{౩౧} బృహతా ^{౨౩} దివిస్పృశా ^{౩౧} ద్యుమది ^{౨౪} భాతి ^{౩౨} భరతేభ్యః ^{౩౩} శుచిః॥

జనులను రక్షించువాఁడు, జాగ్రత్త కలవాఁడు, (ఎల్లప్పుడు మేల్కొనియుండువాఁడని తా) మంచిబలము కలవాఁడు నగునగ్నిక్రొత్తదగు లోకకళ్యాణమునకుఁ

బుట్టెను. నేతితోఁ బ్రజ్వలించిన యవయవములు కలవాడు, ద్యులోకమున వ్యాపించిన గొప్పతేజస్సుతోఁ గూడినవాఁడు, పరిశుద్ధుఁడు నగునగ్ని ఋత్విజులకొఱకు (భరత= ఋత్విజుఁడు)దీప్తి మంతుఁడై ప్రకాశించు చున్నాఁడు.

౪౯౨. త్వామగ్నే అంగిరసో గుహా హితమన్వ విన్దం శిశ్రేయాణం వనే
వనే స జాయసే మధ్యమానో సహా మహ త్వా మాహుః సహసస్సు
త్ర మంగిరః॥

ఓయగ్నే! అంగిరసుల నెడు ఋషులు గూఢముగా నున్నట్టి ప్రతివృక్షము నాశ్రయించినట్టివిన్ను బొందిరి. గొప్పబలముతోఁ గూడిననీవు మథించఁబడును బుట్టుచున్నావు. (కనుక) అంగిరసులవాఁడవని, బలమునకుఁబుత్రుఁడవని నిన్నందురు. (బలముతో కట్టలు మథించినందున నగ్ని పుట్టుటచే బలమునకుఁ బుత్రుఁడయ్యె ననితా॥)

౪౯౩. యజ్ఞస్య కేతుం ప్రథమం పురోహిత మగ్నిం నర సిన్రషధస్థే
సమిన్ధతే॥ ఇంద్రేణ దేవైః సరథగ్ం సబహిషి సీదన్నిహతా యజ
థాయ సుక్రతుః॥

కర్మనాయకులైన ఋత్విజులు యజ్ఞమునకు గుఱ్ఱగానున్నవాఁడు, మురిదట నుంచఁబడినవాఁడు, ఇంద్రునిచే దేవతలతో సమానరథమందుంచఁ బడినవాఁడు, నగు నగ్నిని మూఁడుచోట్లను (విహారస్థలమని వాఁతినందురు. విహారము=అగ్నిని ప్రతిష్ఠించిన స్థలము.) మొట్టమొదటఁ బ్రజ్వలింపఁజేతురు. సత్కర్మ నేటవేర్చు వాఁడు, దేవతలం బిలుచుకొని వచ్చువాఁడు, నగు నగ్ని దర్భలు పరిచినచోట యాగముకొఱకు బ్రతిష్ఠింపఁబడియుండెను.

గృత్సమదఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-మిత్రవరుణ దేవత.

౮౯౪. ^{3 ౧ ౨} అయంవాం ^{3 ౧} మిత్రా ^{౨ర} వరుణాసుతః ^{౨ర} సోమ ^{౨ర} ఋతావృధా॥ ^{౨ర 3 ౧} మమేదిహ
^{౨ 3} శ్రుతగ్ం ^{౧ ౨} హవం॥

సత్యమును లేక యజ్ఞమును వృద్ధిపొందించునట్టి ఓ మిత్రా వరుణులారా! మీకొకట ఈ సోమము అభిషవింపఁబడినది. కనుక నీ యాగమునందు నా యాహ్వానమునే వినుఁడు.

౮౯౫. ^{౧ ౨ 3 ౧ ౨} రాజానావన ^{3 ౧ ౨ర} భిద్రుహాధ్రువే ^{3 ౨} సదస్యత్తమే॥ ^{3 ౧ ౨} సహస్రస్థూణ ఆశాతే॥

ప్రకాశించుచున్నవారు, ఎవరికిని ద్రోహముచేయనివారు, నగు మిత్రావరుణులద్వఱుస్థిరమై అనేక స్తంభములుగల స్థానమునఁ గూర్చున్న మీరురండు.

౮౯౬. ^{౨ 3 ౧ ౨} తాసమ్రాజా ^{3 ౧ ౨} ఘృతాసుతీ ^{3 ౧} ఆదిత్యా ^{౨ర 3 ౧ ౨ ౧ ౨ 3 ౧ ౨} దానునస్సతి॥ ^{౧ ౨ 3 ౧ ౨} సచేతే ^{౧ ౨} అనవహ్వాగం॥

సామ్రాజ్యము చేయుచున్నట్టి, (అనఁగాఁదనయాజ్ఞచేత నెల్లరను శాసించుచున్నయనితా॥) వర్షమును గురియించునట్టి, ఆదితికిఁబుత్రులైనట్టి, ధనమునకు నీశ్వరులైనట్టి, యా మిత్రావరుణులు కపటములేని యాగ కర్తను (హవిర్భక్షణమునకు) సేవించుచున్నారు. (ఆశ్రయించుచున్నారని తా॥)

రాహుగణగౌతమఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౮౯౭. ^{౧ ౨} ఇంద్రో ^{3 ౨} దధీచీ ^{3 ౧ ౨ 3 ౧} అస్థభిర్వృతా ^{౨ర} ణ్యప్రతిష్కృతః॥ ^{3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ర} జఘాననవతీర్నవ॥

(ఇచట నొకకథకలదు—ఎట్లన అధర్వణపుత్రుఁడు దధీచుఁడు బ్రతికి యున్నపుడు రాక్షసులతనికోడి పాటిపోయిరి. అతఁడు స్వగౌఠ్యుఁడుకాఁగానే భూమి యంతటను రాక్షసులక్రమించిరి. వారితో యుద్ధముచేయలేక ఇంద్రుఁడు అతని మరణమొఱిగి అతని యవయవమేదైన భూమిమీఁద నున్నదాయని వెదకించెను. కురుక్షే

త్రముచివరను శర్యణావతి యను సరస్సులో నతని యశ్వ శిరస్సున్నదని తెలిసి
కొనెను. దానిలోని యెముకతో నాయుధముంజేసి దానితో రాక్షసులఁజంపెను.
దధీచికి మధువిద్య నశ్వినులకుఁ జెప్పునపుడు అశ్వినులు అశ్వ శిరస్సునిచ్చి విద్యనతని
వద్ద నభ్యసించి ఆశిరస్సుపారవైచి మరల మనుష్య శిరస్సును సంధించిరట)
శత్రువులచేఁ దిరస్కరింప శక్యముగాని యింద్రుఁడు దధీచఋషియొక్క యెముకల
తో నెనిమిదివందల పది గూపములయిన మాయావులగు నసురులను జంపెను.
ముల్లోకములందున్న దేవతలను ముంచివేయుటకు అసురమాయ మొదట నూఁడు
విధములయ్యె, 3. కాని అనిచాలినదికాదు. భూత-భవిష్యద్వర్తమాన కాలముల
వారిని ముంచివేయుటకు ఒక్కొక్కటి మఱల నూఁడేసి భాగములయ్యె ౯. ఈ
తొమ్మిదియు ఉత్సాహ-ప్రభు-మంత్ర-శక్తుల దేవతలను ఆవరించుట మఱల నూఁ
డేసి భాగములయ్యె. కనుక ౨౭. ఈ యిరువదియేడు విధాలమాయయు సత్వరజ
స్తమస్సులను గుణములతో మఱల నూఁడేసియయ్యె. ఇట్లు ౮౧ అయ్యె. ఈ యెన
భైయొక్క మాయాభాగములు ఒక్కదిక్కునే ఆవరించెను. మిగిలినతొమ్మిది దిక్కు
లుండిపోయి నందునఒక్కొక్కటి మఱలపడేసి భాగములయి పది దిక్కులందు ౮౧౦
గావ్యాపించి దేవతలను మాయలు ఆవరించినవి. (దేవతలు=సూర్యకిరణములు,
అసురమాయలు, దీక్షి. లేక మేఘములు అని అనవచ్చును.)

౩౧ ౨౪ 3 ౨౬ 3 ౧ ౨౩ ౧౨ ౧౨ 3 ౧౨
౮౯౮. ఇచ్చన్నశ్వస్య యచ్చిరః పర్యతేష్వప్రశితం తద్విదచ్ఛర్యణావతి॥

ఏ శిరస్సు కొండలమీఁదనుండి (జారి) పడి శర్యణావతియను సరస్సున నుం
డెనో, ఆయశ్వముయొక్క శిరస్సును ఇంద్రుఁడు కోరుచు (దానినితెచ్చి శత్రువుల
నోడిం దెనని పూర్వఋక్కుతో నన్వయము.)

౨౬ 3 ౨ 3 ౨ 3 ౧౨ 3 ౨౪ 3 ౨ 3 ౧౨ 3
౮౯౯. అత్రాహగోరమన్వత నామ త్వష్ట రపీచ్యం ఇత్థాచంద్రమసో గృహే॥

గమనించునట్టి యీ చంద్రమండలమునందే రాత్రియందు సూర్యసంబంధము
లగు దాగియున్న యే కిరణములు ఈ విధముగాఁ దెలియంబడుచున్నవి. (అనఁగా

చంద్రబింబమందుఁ బ్రతిఫలించి కనఁబడుచున్నవనితా॥) ఇట్లుచెప్పుట సూర్య చంద్ర రూపియగు నింద్రున కే స్తవము. ఇంద్రుఁడు పన్నిద్దఱు సూర్యులలో నొకఁడుగాఁ జెప్పఁబడినాఁడు) ఇట్లు సూర్యచంద్రులు తేజోవంతులగు చున్నారు.

వశిష్ఠఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇరావ్రాగ్నులు దేవత.

౯౦౦. ^{3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨}
ఇయం వా మస్య మన్నన ఇంద్రాగ్నీ పూర్వ్యస్తుతిః॥ అభ్రాద్ వృష్టి
^౨
రివా జని॥

ఓ యింద్రాగ్నులారా! యీ స్తుతి ముఖ్యమయినది. (వసిష్ఠుఁడను) స్తుతికర్త
(నగునా) వల్ల మీ కొఱకుఁజేయఁబడినది. మేఘముచుండి వర్షమువలె పుట్టెను.
(దానిని వినుఁడని ముందుకన్వయము)

౯౦౧. ^{3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨}
శ్రుణుతం జరితు హవా మింద్రాగ్నీ వనతం గిరః॥ ఈశానా పిప్యతం
^{౧ ౨}
ధియః॥

ఓ యింద్రాగ్నులారా! స్తుతికర్తయొక్క యాహ్వానమును మీరు వినుఁడు.
అతనివాక్కులను నేవింపుడు. ఈశ్వరులైన మీరు (మేము చేసిన కర్మలకు ఫలము
లను) పూరించుడు.

౯౦౨. ^{౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨ 3 ౧ ౨}
మాపాపత్వాయ నో నరేంద్రాగ్నీ మాభిశస్తయే॥ మా నో రీరధతం
^{3 ౨}
నిదే॥

నాయకులైన యింద్రాగ్నులారా! మమ్ము నీచులకు వశమగు వారింగాఁ
జేయకుఁడు. (శత్రువులొనరించిన) కష్టములకుఁ బాలుకానివ్వకుఁడు. మమ్ము నిందిం
చువానికిని స్వాధీనము చేయకుఁడు.

ఉత్తరాచ్చికముందుఁ బంచమాధ్యాయ తృతీయఖండము పరిసమాప్తము.

శ్లో అధ్యాయము.

౪ ఖండము.

దృఢచ్యుత్ ఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమ దేవత.

౯౦౩. ^{౧౨}పవస్వ ^౩^{౧౨}దక్షసాధనో ^౩^{౧౨}దేవేభ్యః ^౩^{౧౨}పీతయే హరే ^౩^{౧౨}మరుద్భ్యో ^౩^౨^౩వాయవే
^{౧౨}మదః॥

ఆకుపచ్చనిరంగుగల యో సోమమా! బలమునకు సాధనమయినట్టి, మదమును గలగించునట్టి, నీవు ఇంద్రుఁడు మొదలగు దేవతలయొక్కయు, మరుత్తులయొక్కయు పానముకొఱకు రసముకాద్దుము.

౯౦౪. ^౨^౩సందేవైః ^౨^౩శోభతే ^{౧౨}వృషా ^౩^౨కవిర్యోనావధి ^{౧౨}ప్రియః ^{౧౨}పవమానో ^౩^{౧౨}అదాభ్యః

వర్షముకురియించునది, జరిగిపోయినదాని నెఱుంగునది, తనచోటనున్నది, అందఱికిఁబ్రിയమగునది, కారుచున్నది, యెవరును ఎదిరింపశక్యముకానిది, అగుచు సోమము శోభిల్లుచున్నది.

౯౦౫. ^{౧౨}పవమాన ^౩^౨ధియా ^౩^౨హితో ^౨^౨భి ^౩యోనిం ^{౧౨}కనిక్రదత్ ^{౧౨}ధర్మణా ^౩^౧వాయు
^౨మారుహః॥

(మిత్రావరుణపుత్ర) వశిష్ఠఋషి-బృహతీచ్ఛంద-సోమ దేవత.

౯౦౬. ^౨^౩తవాహగ్ం ^౨సోమ ^౩రారణ ^౩సఖ్య ^౨ఇంద్రో ^౨^౨దివే ^౩^{౧౨}దివే ^౩^{౧౨}పురూణి ^౩బభ్రో
^{౧౨}ని చరన్తి ^౩మామవ ^౩పరిధీగ్ం ^౩రతితాగ్ం ^౨ఇహి॥

ఓ సోమమా! నీ స్నేహమునందు నేను ప్రతిదినమందు ఆనందింతునుగాక.
బూడిదరంగుగల సోమమా! అనేక రక్షస్సులు నీ సఖ్యమందున్న నన్ను బాధించు
చున్నవి. ఆయుధ్యులనుదాటి (అనఁగా వానినిగొట్టి) పొమ్ము.

౯౦౭. ౨ ౩ ౧ ౨ర ౩ ౧ ౨ ౨ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧
తవాహం న క్తముత సోమ తే దివాదుహానో బ్రభణ్డధనిః ఘృణా
౨ర ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౨ ౧ ౨
తపస్త మతి సూర్య పరః శకునాశ్చ పప్తిను॥

బూడిదరంగుగల సోమమా! మఱియు రాత్రియందును బగటియందును
గూడ సఖ్యముకొఱకు నీ సమీపమందు నేను విహరింతును. అట్టి మేము మీఁదు
గానుండి తపింపఁజేయుచున్న సూర్యుని రూపముననున్న నిన్నుగూర్చి బత్సులెగురు
నట్లు ఎగిరి పడుదుముగాక.

బృహస్పతిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౯౦౮. ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
పునానో అక్రమీద భి విశ్వామృథో విచర్షణిః శుమ్భన్తి విప్రం ధీతిభిః॥

వడపోయఁబడుచున్న, సర్వముంజూచుచున్న, సోముము శత్రువుల నందఱిని
ఓడించెను. మేధావియగు నా సోమమును (అభిషవాది) కర్మలచేత లేక స్తుతి కర్తల
చేతను (యజమాన ఋత్విజులు) అలంకరించుచున్నారు.

౯౦౯. ౧ ౨ర ౩ ౧ ౨ ౩ ౩ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨
ఆ యోని మరుణో రుహద్గమ దింద్రోవృషా సుతంః ధ్రువే సదసి
సీదతు॥

ఈ యెఱ్ఱసోమరసము ద్రోణకలశమును ఎక్కిను. (అనఁగా నందులోఁబడె
నని) తర్వాత వర్షమునుగురియించు నింద్రుఁడు అభిషవించిన సోమమును బొందెను
స్థిరమైన స్థానమందు (అనఁగా ద్యులోకమందు) నింద్రుఁడు నివసించెను. (సోమము

త్రాగి స్వర్గమునకేగెననితా॥) ఒకచో బూడిదరంగు నింకొకచో నెఱ్ఱరంగు మఱొక
చోట నాకుపచ్చనిరంగు సోమమునకు వర్ణించుచున్నారు. అది తీగగానున్నపుడు,
చిదుకఁగొట్టి రసము పిండునపుడు, పాలు పెరుగు మొదలగునవి కలిపి సిద్ధమగు
నపుడు, దానికిం గలుగునని యవస్థానుగుణ వర్ణనముగా గ్రహింపనగును.

౧ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౧ ౩
౧౦౦. నూనో రయిం మహామిన్దోఽస్మభ్యగ్ం సోమ విశ్వకషా ఆపవస్వే
 ౩ ౧ ౨
 సహస్రిణం॥

ఓ సోమమా! యభిషవింపఁబడిన నీవు మాకు శీఘ్రముగా గొప్పది, లెక్కలే
నిది యగు ధనమును సర్వస్థలములనుండి ప్రవహింపఁజేయుము.

ఉత్తరార్చికమందుఁ బంచమాధ్యాయమున చతుర్థఖండము సంపూర్ణము.

—:0:—

గ్గి అధ్యాయము.

గ్గి ఖండము.

(మైత్రావరుణ) వశిష్టఋషి-విరాట్చంద-ఇంద్రదేవత.

౧౦౦. ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౩ ౧ ౨ ౩ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
 పిబా సోమ మింద్ర మన్దతు త్వా యంతే సుషావ హర్యశ్వాద్రీః
 ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
 సోతుర్బాహుభ్యగ్ం సుయతో నార్యా॥

ఓ యింద్రా! సోమమును ద్రావుము. సోమము నిన్ను మదింపఁజేయును
గాక. హరియను గుఱ్ఱములు కలవాఁడా! నీ కొఱకు నభిషవము (=సోమము, పిండిన)

చేసినవానియొక్క బాహువులతో, గళ్యేములతో, గుట్టమునుబట్టి నట్లు పట్టుకొని
శిల యే సోమమును అభిషవించెనో ఆ సోమము మదింపఁ జేయుఁగాక.

౯౧౨. యస్తే మదో యజ్యశ్చాదు రస్తి యేన వృత్రాణి హర్యశ్వ హగ్ంసి
స త్వమింద్ర ప్రభూవసోమ మత్తు॥

ఓ యింద్రా! నీకు యోగ్యమయినట్టి మంచి మదముకలిగించు సోమ మేది
కలదో, దేనిని పానము చేసినందున (ఆవరించిన రాక్షసాది) శత్రువులను జంపుచు
న్నావో, ఓ విశేషధనముకలవాడా! ఆ సోమము నిన్ను మదింపఁ జేయుఁగాక.

౯౧౩. బోధ సుమే మఘవ న్వాచ మేమాం యాంతే వసిష్ఠో అర్చితే
ప్రశస్తిం॥ ఇమాబ్రహ్మ సధమాదే జషస్వ॥

ఓ యింద్రా! నీయొక్క స్తుతిరూపమయిన యే వాక్కును వశిష్ఠఋషి పహించుచున్నాడో, యీ వశిష్ఠుని వాక్కును బాగుగాఁ దెలిసికొమ్ము. ఈ హవిస్సుల
రూపములగు నన్నములను యజ్ఞమందు అనుభవింపుము.

త్రిశోక లేక రేభఋషి-అతిజగతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౯౧౪. విశ్వాః పృతనా అభిభూతరం సరః సజాస్తతక్షురింద్రం జజచుశ్చ
రాజసే క్రతేవరే ధీమన్యామురే ముతోగ్రమోజిష్ఠం తరశం
తరస్వినం॥

వ్యాపించిన సర్వసేనలు అన్యోన్యముకలిసినవై శత్రువుల నోడించునొంద్రుని
జరుకుగలవానింజేసెను. లేక యుద్ధముల నన్నిటిని జయించునట్టి యింద్రుని స్తుతి
కర్తలు స్తుతులతో నందఱుకలిసి వాడికలవానింగాఁ జేసిరి. లేక యాగకర్తలు

హవిస్సులతోనని (కూడ నర్థమువాసిరి) మఱియు స్తుతికర్తలు అతని ప్రకాశము కొఱకు సూర్య రూపేంద్రునిఁ బుట్టించిరి (స్తుతులతోఁ బ్రత్యక్షము చేసికొనిరి అని తా॥) శత్రువులైన యనురులను జంపువాఁడు, ఉగ్రబలముకలవాఁడు, తేజోవంతుఁడు, వృద్ధినిఁదినవాఁడును, వేగవంతుఁడు నగు నింద్రుని ధనముకొఱకు స్తుతించుచున్నారు.

౯౧గి. నేమిం నమన్తి చక్షసా మేషం విప్రా అభిస్వరే సుదీతయో వా
అద్రుహోఽపి కణే తరస్వినః సమృక్వభిః॥

చక్రముయొక్కఅంచు చక్రములోని తేకులను (ఆకులంటారు) జుట్టినట్టింద్రుఁడు సర్వమును వ్యాపించి యున్నాఁడు. అట్టి యింద్రుని దశకాన మాత్రముచేత మేధావంతులు స్తోత్రగానములకు వశునిగాఁజేయుచున్నారు. మేష (=గొట్టె) రూపుఁడగు నింద్రుని స్తుతించుచున్నారు. (ఇంద్రుఁడు పూర్వము తాను మేషరూపుడై మేధాతిథిని స్వర్గమునకు గొనిపోయెనట!) (ఇపుడు యజమానుఁడు స్తుతికర్తలతో ననుచున్నాఁడు.) స్తుతికర్తలారా! యెవరికిని ద్రోహముచేయని మీరు కర్మలందు త్వరితగత వారలగుచు నింద్రుని ఛేదలో మంత్రములతో వినునట్లు స్తుతుల వినిపింపుడు.

౯౧౬. సమురే భాసా అస్వరన్నింద్రం సోమస్య పీతయే స్వఃపతిర్యదీ వృధే
ధృత వ్రతోహ్యోజసా సమూతిభిః॥

ధ్వనించుచున్న స్తుతికర్తలు లేక లేభవంశములు సోమపానము కొఱకు నింద్రుని స్తుతించిరి. (ప్రార్థించిరని తా॥) ఎపుడుస్వర్గముపాలించు నింద్రుఁడు యజమానుల వృద్ధికొఱకు నగుచున్నాఁడో యపుడు కర్మలనాచరించు నింద్రుఁడు బలముచేత మరుత్తులతోఁ గూడుకొనుచున్నాఁడు.

పురుహన్మాఋషి-బృహతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౯౧౭. యో రాజా చర్షణీనాం యాతా రథేభి రధిగుః విశ్వాసాం తరుతా
పుతనానాం జ్యేష్ఠంయో వృతహ గృణే॥

ఏ యింద్రుడు మనుష్యులకు రాజయినవాడును, రథములతో వచ్చువాడును, ఇతరులుచేర శక్యముగాని గమనముగలవాడును, సకల శత్రుసేనలను అతిక్రమించువాడును, ఎవడు వృత్రునిసంహరించెనో, అట్టి గుణవంతుడు మహాత్ముడునగు నింద్రుని స్తుతించుచున్నాను.

౯౧౮. ఇంద్రంతేగ్ం శుమ్భ పురుహన్మన్నవసే యస్యద్వితా విధర్తరి హస్తేనవజ్రః
ప్రతిభాయదశతో మహాందేవో నసూర్యః॥

ఓ పురుహన్మాఋషీ! నీవు (హవిస్సులిచ్చి) రక్షించుకొంటు అలంకరింపుము. ఏ నీ కాధారుడయిన యింద్రునందు (ఉగ్రత్వము-శాంతము) నను రెండుగుణములు గలవో (అతనినితా ॥) చూడఁదగినట్టి గొప్పదయిన వజ్రము సూర్యదేవుని వలె నున్నది. చేతిలోఁబట్టుకొనంబడినది.

ఉత్తరార్చికమునఁ బంచమాధ్యాయ పంచమఖండము సంపూర్ణము.

శ్రీ అధ్యాయము.

౬ ఖండము.

అశీత తేక దేవలుఁడుఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద ఇంద్ర దేవత.

౯౧౯. పరిప్రియా ౧౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩౧ ౨ర ౩క౨ర ౩ హితః ౩ స్వానైర్యాతి
 ౩౧ ౨
 కవికతుః॥

మేధావియు, కర్మనవలంబించినదియు, అధిషవణ ఫలకముల యందుంచఁబడి
 నదియు నగు సోమము ద్యులోకము మీఁదిభాగమున తాల్గమీఁద సిద్ధపఱపఁబడి
 (అధ్వర్యునిద్వారా) స్రవింపఁజేయఁబడుచున్నది. (తాతిపలకలలో దంచి తాతిపల
 కలోనొక్కి యధ్వర్యుఁడు రసముఁబిండును)

౯౨౦. ససూనుర్మాతరా ౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧౨ ౩ శుచిజాతౌ ౩ జాతే ౨ రోచయత్ ౩ మహాన్మహీ
 ౨ ౩ ౧ ౨
 ఋతావృధా॥

పుట్టినది, శుద్ధమైనది, ఉత్తమమయినది, యగు సోమమనెడు పుత్రుఁడు, గొ
 ప్పని, యజ్ఞమును వృద్ధి నొందించునట్టి ప్రపంచమునకుఁ దలిదండ్రులయిన ద్యులోక
 భూలోకములను బ్రకాశింపఁజేయుచున్నాఁడు.

౯౨౧. ప్రప్రక్షయాయ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩ ౩క౨ర౩౧౨
 పన్యసే జనాయ జుష్టో అద్రుహః॥ వీత్యర్షపనిష్టయే॥

సోమమా! నీ కత్యంతము నివాసమయినవాఁడు, ద్రోహమెఱుగనివాఁడు,
 నగు స్తుతికర్తయగు జనునికై భక్షింతులకు సరిపడినంతదానవై నీవు స్తుతి కొఱకుఁ
 బొమ్ము.

శక్తిఋషి-కకుష్ఠంద-సోమదేవత.

౯౨౨. త్వంహ్యం^౧గ^౩ దైవ్య^౨ పవమా^౩న^౧ జనిమా^౩ని^౧ ద్యుమత్త^౩మః^౧ అమృ^౩
తత్వా^౧య^౨ ఘోష^౩యన్^౧॥

వడకట్టంబడినట్టి, దేవతల సంబంధమయినట్టి, సోమమా! మిగులకాన్తిగల
నీవే శీఘ్రముగా ధ్వనించుచు (దేవతల) జన్మములనుగూర్చి మరణము లేకుండుటకు
రమ్ము. (దేవతలజన్మ=దేవతలు యాగమునవచ్చుట)

౯౨౩. యేనా^౨ నవగ్వా^౩ దధ్యజ్ఞ^౩వోణు^౧తే^౩ యేన^౩ విప్రా^౧స^౩ ఆపి^౩రే^౧ దేవా^౩నగ్^౧ం
సు^౩మ్నే^౧ అమృత^౩స్య^౧ చారుణా^౩యేన^౧ శ్రవా^౩గ్ం^౧ స్యా^౩శత్^౧॥

తొమ్మిదిమాసములు మంత్రమును జపించిన దధ్యజ్ఞఋషి యే సోమముచేత
(వణులపహరించి గోవులనుంచిన ద్వారమును) దెరచెనో, మేఘావులగు నాతని
ముఖ్యవంశ్యులు (అంగిరసులు) గోవులను (మఱల) సంపాదించుకొనినో, మఱియు
దేవతలసుఖమునకై యజ్ఞమందు బుట్టినదై కళ్యాణకరమైన యమృతముయొక్క
(=ఉదకముయొక్క అని యిచటవర్ధము) సంబంధముగల యన్నములను భక్షించెనో,
(ఉదకమువల్ల సస్యములుపండినవాటిని భక్షించెననితా॥) అట్టి యో సోమమా!
(దేవతల మరణరాహిత్యమునకై (అనగా అమరత్వము సిద్ధించుటకనితా॥) రమ్ము
అని పూర్వమంత్రములోని కన్వయము.)

అగ్నిఋషి-ఉష్ణిక్ఞ్చందము-సోమదేవత.

౯౨౪. సోమః^౧ పునా^౩న^౨ ఊర్మి^౩ణా^౧ వ్యంవా^౩రం^౧ విధా^౩వతి^౧ అగ్రే^౩వాచః^౧ పవమా^౩నః^౧
కని^౧క్రదత్^౩॥

వడకట్టఁబడినసోమము తనధారచేత గొట్టెబొచ్చుతో నిర్మించిన పవిత్రమందు (=వడపోతబట్ట) పలువిధములఁ బ్రసరించుచున్నది. (ఆసోమము) వడకట్టఁబడినది. (స్తోత్రము సమీపమున) ధ్వనించుచు (ప్రసరించుచున్నదని పూర్వమాన కన్వయము.)

౯౨౫. ^{౩౧ ౨}ధీభిమృజన్తి ^{౩ ౨౩}వాజినం ^{౨౩ ౧౨ ౩}వనేక్రేడన్త ^{౧ ౨}మత్యవిం ^{౩ ౧౨ ౩ ౨}అభిత్రిప్యష్ం ^{౩ ౨ ౩}మతేయ
^{౧ ౨}స్సనుస్వరన్॥

బలముగలదియు (వసతీవరీయను) ఉదకములందు విహరించుచున్నది. (అనఁగా నీటిలోఁగలిసినదనితా॥) గొట్టెబొచ్చువస్త్రమును దాటినది, యగు సోమమును ఋత్విజులు వ్రేళ్లతో స్పృశించుచున్నారు. (పిండుచున్నారనితా॥) మూఁడు పాత్రలందు (ద్రోణకలశ-ఆధవనీయ-పూతభృతు-అసిపేర్లుగలవి) పడుచున్న సోమమును లేక (ప్రాత-ర్కధ్యాహ్న-సాయం-సవనములం (=యాగములు) దు) వినియోగించఁబడుచున్న సోమమును స్తోత్రములు సర్వత్రస్తుతించుచున్నవి.

౯౨౬. ^{౧ ౨}అసజికలశాగ్ం ^{౩౧ ౨}అభిమీధ్వా ^{౩౨ ౩ ౨ఉ}స్తప్తినకవాజయుః ^{౩ ౧ ౨ ౩ ౨}పునానోవాచం
^{౩౧ ౨}జనయన్నసిష్యదత్ ॥

(యాగకర్తలకు) అన్నమును గోరుచున్నది, వర్షించునది, లేక చలువ నీచ్చునది యగు నా సోమము కలశములందు యుద్ధమందు గుట్టమువిడువఁబడినట్లు పోయఁబడినది. తర్వాత వడకట్టఁబడిన సోమము ధ్వనించుచుఁ బాత్రలందు జారుచున్నది.

ప్రతర్దనఋషి-బృహతీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౯౨౭. ^{౩ ౨౧}సోమపవతే ^{౩ ౧}జనితా ^{౨౩ ౧}మతీనాం ^{౨౩ ౨}జనితా ^{౩ ౨}ద్విహో ^{౨౧ ౨}జనితా ^{౨ ౩ ౨}పృథివ్యాః॥
^{౧ ౧}జనితాగ్నే ^{౨ర ౩౧}జనితా ^{౨ర}సూర్యస్య ^{౩ ౧ ౨}జనితేంద్రస్య ^{౩ ౧}జనితోత ^{౨ర}విష్ణోః॥

బుద్ధులను లేక మంత్రములను బుట్టించునది, ద్యులోకమును బుట్టించునది, (బయలుదీయునదని తా॥) శృధివిని బయలుపఱచినది, అగ్నినిబ్రుకాశింపఁ జేయునది, సూర్యునిం బుట్టించినది, ఇంద్రునకు (మదమును) బుట్టించునది, మఱియు విష్ణువునుబుట్టించునది, యగుసోమము పాత్రలందుఁ గరుచున్నది. (సోమ మభిషవింపగానే యీ సంగతులన్నియుం గలిగినవనితా॥)

౯౨౮. ³బ్ర^౨హ్మ^౩ ³దే^౧వా^౨నాం ³ప^౩ద^౩వీః ^{౨3}క^౩వీ^౨నా ³మృ^౩షి^౨ర్వి^౩ప్రా^౨ణాం ³మ^౩హి^౨షో ³మృ^౩గా
^౨ణాం, ³శ్వే^౩నో ^{౨౪}గృ^౩ధా^౩ణాం ^{౧౨౨}స్వ^౩ధి^౨తి ^{౧౨౨}ర్వ^౩నా^౨నా^౩గ్ం ^{౧౨}సో^౩మః ^{౩౨౩}ప^౩వి^౨త్ర ^{౧౨}మ^౩త్యే
^{3౧౨}తి^౩రే^౨భన్॥

(సోమము ఇన్నిగూపములుగా నున్నది) ఇంద్రాదిదేవతలలో రాజయి యున్నది, దేవతలు=స్తుతికర్తలు వారిలో బ్రహ్మయను ఋత్విజుని రూపముగా (గాని)యున్నది (అనిరెండర్థాలువ్రాసిరి) ప్రజ్ఞాశాలురలోఁ బదములను దప్పులే కుండ గూర్చించునదియు, మేధానంతులలో ఋషిరూప మయియు (ఋషియనఁగా నందఱికిని గోచరింపని దానినెఱిగినవాఁడు) మృగములలో మహిష రూపమయి యున్నది (మహిషము = ఎనుపోతు. బలమయినది) గ్రద్దలలో డేగరూపమయినది. (శ్వేన=స్తుతింపఁదగిన అనివ్యుత్పత్తి. కనుక రాజు అని తా॥) (వన=కోయునది.) కోయునట్టి యాయుధములలో స్వధితయను (ఖడ్గమువంటిది. కఱ్ఱతోఁ జేసినది) ఇట్టి ప్రభావముగల సోమము ధ్వనించుచుఁ బవిత్రమును (అనఁగా గొఱ్ఱబొచ్చుతో నల్లిన వడపోతకు పయోగించు వస్త్రము) దాటికారుచున్నది.

౯౨౯. ^౧ప్రా^౨వీ ³వి^౩ప^౨ద్వా^౩చ ³ఊ^౩ర్గ్నిం ³న ³సిం^౨ధు^౩గి^౨ర ^౨స్తో^౩మా^౨న్ప^౩వ ^౩మా^౨నో ³మ^౩సీ^౨షాః॥
^{3౧౨}అ^౩న్తః^౨ప^౩శ్యే ³స్వ^౨జ^౩నే ^{౧౨౩}మా^౩వ^౨రా^౩ణ్యా ^౨తి^౩ష్ఠ^౨తి ³వృ^౩ష^౨భో ^{౨౪}గో^౩షు ³జా^౨నన్॥

సోమము మనోహరములైన వాక్కులను (స్తుతిమంత్రములనితా॥) నది కెరటములను ప్రేరించునట్లు ప్రేరించుచున్నది. ఉదకముల వర్షించునట్టి సోమము లోపలనణగి

[ఉత్తరాచ్చికము.

సా మ వే ద ము .

అ గ్. ఖం 2.] 3:3

యున్న వస్త్రములను జూచుచు, గోవులవిజయ మెఱింగినదగుచు, దుర్బలులు
వారింపశక్యము కాని యీశత్రుబలములను బొందుచున్నది. (శత్రుసేనలలోఁ
బ్రవేశించి జయించి తమగోవులను చెచ్చుకొనుట, సోమకార్యమనితా॥)

సామవేదోత్తరాచ్చికమునఁ బంచమాధ్యాయశ్శ్లోకము సమాప్తము.

౫ అధ్యాయము.

2 ఖండము.

ప్రయాగ-లేక-అగ్నిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-అగ్ని దేవత.

౯౩౦. అగ్నిం³వో^౧ వృ³ధ^౧స్త^౧ మధ్వ³రాణాం^౧ పు³రూ^౧తమం^౧ అ^౨చ్ఛా^౩న^౩స్తే^౩ స^౧హస్వ^౧తే॥

హింసారహితమైన, బలవంతులకు బంధువయినట్టి, బలవంతుడైనట్టి, వృద్ధి
పొందుచున్నట్టి, మిగులబహు రూపములయిన యగ్నినిఋత్విజులారా! మీరుస
మీపించుడు.

౯౩౧. అ³యం^౧ య^౨థాన^౧ ఆ³భువ^౩ త్వ^౧ష్టా^౧ రూ³పేవ^౧ త^౧త్వా^౧ అ³స్య^౩క్ర^౩త్వా^౩ య^౧శ^౧
స్వ^౧తః॥

బాగుచేయవలసిన వస్తువులను, చెక్కడపుపని వాడెట్లుబాగు చేయుటకు
నందుకొనునో, అట్లుయగ్నిమనల అవలంబించుఁగాక. మనమీయగ్నియొక్క కర్మ
లేక ప్రజ్ఞతోడనుగూడినవారమై కీర్తివంతులము అగుదుముగాక.

౯౩౨. అ³యం^౧వి^౨శ్వా^౧ అ³భి^౩శ్రియో^౩ య^౧గ్ని^౩రే^౩వేషు^౧ ప^౩త్య^౧తే॥ ఆ^౩ వా^౩జై^౩రుప^౧ నో^౧ గ^౩మత్॥

(మనుష్యుల) సంపదలన్నిటిని దేవతలలో నే యగ్నిహోందుమన్నాఁడో, ఆయగ్ని మమ్ములనుగూడ నన్నములతోఁబొందుగాక. లేక-ఏయగ్ని దేవతల యందన్ని సంపదలను జేర్చుచున్నాఁడో, ఆయగ్నిమాకుంగూడ నన్నముల బొందించు గాక.

శోతమబుషి - అనుష్టుప్చంద - అగ్ని దేవత.

౯ ౩౩. ఇమమింద్ర) సుతం పిబ జ్యేష్ఠ మమర్త్యం మదః। శుకస్య త్వాభ్యక్ష
రన్ధ్రా రాఘతస్య సాదసే।

ఓయింద్రా! యభిషవించినట్టి, ప్రశస్తమైనట్టి, మదముకలిగించునట్టి, మర
ణముగలిగింపనట్టి, (అనఁగాఁగల్గు మొదలగు మత్తుపదార్థములు అధికముగా సే
వించినఁజూపుఁదెచ్చును. సోమమెంతత్రావినను జూపుగలిగింపదనితా.) యీ సోమ
మును బానముచేయుము. యజ్ఞగృహమందున్నట్టి, దీపించునట్టి, సోమముయొక్క
ధార నిన్ను స్వయముగాఁ జేరుచున్నది.

౯౩౪. నక్షత్రస్య ద్రోణీతరో హరి యదింద్ర యచ్ఛసే। నక్షిప్తాను మజ్జనా న జి

స్వశ్వతనశ్చ॥

ఓ యిరద్రుఁడా! ఎందువల్ల నీవు హరియను గుఱ్ఱములను రథమందుఁగూర్చుచున్నావో, అందువల్ల నీకంటె నిశేరుఁడు మాతోకఁడు మహారథుఁడు లేడు. నీతో బలమునకు సమానుఁడును లేడు. మంచియాశ్వములు కలవాఁడును గనబడడు. (సర్వోత్తమ బలాశ్వ రథములు గలవాఁడనితా॥)

౯౩౫. ఇంద్రా^{౧౨}య నూ^౩ స మర్చతో^{౧౨} క్కానిచ^౩ బ్రవీతన॥ సుతా^౩ అమత్సు^౨ రిందహ^౩

జ్యోషం^{౧౨} నమస్క^౩తా సహాః॥

ఓ ఋత్విజులారా! యింద్రుని కొరకు శీఘ్రముగాఁ బూజనొనర్పుఁడు. ఉక్థ
లను (శ్రేష్ఠమంత్రములతోఁజేసిన స్తుతులను) బలింపుఁడు. అభిషవించిన సోమములు
వచ్చిన యింద్రుని మదింపఁజేయుఁగాక. పిమ్మట బలవంతుఁడు స్తోత్రార్హుఁడనగు
నింద్రుని (ఓ స్తుతికర్తలారా!) నమస్కరింపుఁడు.

ఋషిఛందోదై వతములు సందిగ్ధములన్నారు.

౯౩౬. ఇంద్రో జుషస్వ ప్రవహో యాహి శూర హరిహా పిబా సుతస్య మతినా
మధోశ్చ కానశ్చారు ర్మదాయ॥

ఓ యింద్రా! యేహవిస్సులను నేనిచ్చితినో, వాటికై రమ్ము. శూరుడా!
హరితవణాములగు గుత్తాలు కలవాడా! అభిషవించినట్టి, బుద్ధిని వికసింపఁజేయు
నట్టి, శోభనమయినట్టి, మధురమైనట్టి, ప్రకాశించునట్టి, యిప్పటి సోమమును బా
నము చేయుము. (భాష్యంలో నట్లున్నదికాని దేవత యింద్రుడని స్పష్టము.
ఒక్కక్షర మెక్కువగా ముప్పదిమూడక్షరములున్నవి. అనుష్టుప్చందమునకు ముప్ప
దిరెండే యుండవలెనంటే “ఇమమింద్రసుతంపిబ” ఇత్యాదులలో భాష్యకారులు
చెప్పినట్టి అనుష్టుప్చందమునకు ముప్పదియక్షరములే కలవు. కనుక ఈ పద్యైష
మ్యమును వివక్షింపక అనుష్టుప్చందమే యిదనవచ్చునని నాయూహ.)

౯౩౭. ఇంద్రో జతరం నవ్యం న పృణస్వ మధోదిక్వోనా అస్య సుతస్య స్వా
నోపత్వా మదాః సువాచో అస్థుః॥

(ఇవిసరిగా ముప్పదిరెండక్షరములు)

ఇంద్రుడా! నీకడుపును గొత్తదానినివలెఁ బూరించుకొమ్ము మధురమయిన
ట్టిదై స్వర్గముయొక్కవలె నీయభిషవించిన సోమముయొక్క ధ్వనియును, మదము
గలిగించు స్తుతులును, నీసమీపముననున్నవి.

3౪౬ [ఉత్తరార్చికము.

అంధ్రవేదములు.

అగ్ని. ఖం ౭.]

౯౩౮. ఇంద్రో^{౧౨} స్తురా^౩షా^౨ ణ్ణితో^౩ న^{౩౧౨} ఋ^౩తా^౨న^౩ వృ^౩తం^౨ య^{౩.౨}తిన^౩ | బి^{౩౧౨}భేద^{౩౨} బలం^{౩౨}
భృ^{౩౧}గున^{౨౩} స^{౨౩}సా^౩హే^౩ శ^{౩౨}త్రూ^౩న్మ^{౧౨}దే^౩ సో^{౧౨}మ^౩స్య॥

యుద్ధమందు మిగుల ధైర్యవంతుడయిన యింద్రుడు, శత్రువును మిత్ర
దేవుని వలెను, తపశ్శాలివలెను, గొట్టెను. ఒలాసురుని ముక్కముక్కలు చేసెను.
భృగునివలె శత్రువులను ఈ సోమవదము కలిగినపుడు ఓడించెను.

సామవేదమునఁ బంచమాధ్యాయము సమాప్తము, అందు

సప్తమ ఖండమును సగపూర్ణము.

౬ అధ్యాయము.

౧ ఖండము.

సీకతానివారి-పృశ్నోజయుషి-జగతీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౯౩౯. ^{3 ౧ ౨} గోవిత్సవస్వ ^{3 ౧ ౨ 3 ౧} వసువిద్ధిరణ్య ^{౨ 3 ౧ ౨} విద్రేతోహ ^{3 ౧ 3 ౧ ౨} ఇన్దో భువనేష్వర్పితః త్వగ్ం
^{3 ౧ ౨} సువీరో ^{3 ౨ ౬} అసిసోమ ^{3 ౨ 3 ౧ ౨} విశ్వవిత్తం ^{3 ౧ ౨} త్వా నరడప ^{౨ ౪} గిరేమ ఆసతే!

సోమమా! గోవులను లభింపజేయునట్టి, ధనమును లభింపజేయునట్టి, బంగారమును లభింపజేయునట్టి, ఉదకమును (ఓషధులకు) నిచ్చునట్టి, తేక (శుక్ర=) వీర్యమును వృద్ధినిొనర్చునట్టి, నీవు స్రవించుము. ఉదకములందుంచబడిన దానవయి మంచిపుత్ర పౌత్రాదులు కలిగించుదానవు, తేక వీరత్వముకలదానవు, సర్వము జెలిసినదానవు నగుచున్నావు. కనుక ఈ నరులు స్తుతివాక్కులతో బ్రార్థించుచున్నారు.

౯౪౦. ^౨ త్వ ^{3 ౧ ౨} నృచక్షా ^{3 ౨ ౨} అసి సోమ ^{3 ౨ ౨} విశ్వతే ^{౧ ౨} పవమాన ^{3 ౧} వృషభ ^{౨ ౪} తా విధావసి!
^{౧ 3} సనః ³ పవస్వ ^{౧ ౨ 3 ౧ ౨} వసుమద్ధిరణ్య ^{3 ౧} వద్వయగ్ం ^{౨ 3} స్యామ ^{౧ ౨} భువనేషు ^{3 ౧ ౨} జీవనే!

ఓ సోమమా! నీవు అన్నిలోకములందు నరులను జూచుదాన వగుదువు. (అనగా సాక్షి) వడకట్టిన సోమమా! ఉదకముల వర్షించుదానా! ఆయుదకములందు వివిధముగా బ్రువిడుచున్నావు. అట్టి నీవు మా కొఱకు స్రవించుము. నివాసములు కలిగి బంగారముకలుగునట్లుగా లోకములందు మేము జీవనముకొఱకు (సమర్థుల) మగుదుముగాక.

౯౪౧. ఈశాన ఇమా భువనాని ఈయసే యుజాన ఇందో హరితః సువణ్యాః॥
తాస్తేక్షరన్తు మధు మద్భుతం పయస్తవ వ్రతే సోమహిష్టన్తు కృష్ణయః॥

ఓ సోమమా! (సర్వమునకు) స్వామివగు నీవు ఈ భూతజాలమునంతటిని ఆకు పచ్చనిరంగుగల్గినట్టి, బాగుగ నెగిరిపడునట్టి, (ఇంద్రుని గుఱ్ఱములను) రథమునకుం బూన్చుకొనుచు తిరుగుచున్నావు. లేక చేరుచున్నావు.

ఆ సవణులు (=ఆగుఱ్ఱములు) నీయొక్క-మధురమైన దీపించుచున్న యునక మును గార్చునుగాక. సోమమా! మానవులందఱు నీకర్మయందు నుందురుగాక.

కశ్యపఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమ దేవత.

౯౪౨. పవమానస్య విశ్వవిత్ప్రతే సగాఁ అస్పృత సూర్యస్యేవ నరశ్శయః॥

సర్వము నెఱింగినదానా! సోమమా! వడపోయబడిన నీయొక్క ధారలు సూర్యకిరణములవలె నిపుడు ప్రకాశించుచున్నవి.

౯౪౩. కేతుంకృణ్వన్ద్వివ స్పరివిశ్వా రూపాభ్యర్షసి సముద్రః సోమ పిన్వసే॥

రసమును గార్చునట్టి దానవగుచు నీ వో సోమమా! మాకుఁబ్రజ్ఞానమును గల్గించుచు సమస్తరూపములను అంతరిక్షమునుండి కార్చుచున్నావు. (నానాధనము లతో మమ్ము) బోషించుచున్నావు.

౯౪౪. జ్ఞానో వాచ మిష్యసి పవమాన విధర్మణి క్రన్దం వృదేవో నసూర్యః॥

ఓ సోమమా! ప్రకాశించు సూర్యనింబోలి యుదయించిన దానవగుచు నీవు ఆధారమయిన దశాపవిత్రమందు (=వడపోతవస్త్రము) ధ్వనించుచు స్తుతిని బ్రేరించుచున్నావు.

అసిత-లేక-దేవల-ఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౯౪౫. ప్రసోమాసో^{౧ ౨} అధన్విషుః^౩ పవమానాస^{౧ ౨} ఇన్దవః^౩ శ్రీణానా^౩ అపు^{౧ ౩} వృజస్తే^౨॥

వడకట్టుచున్న సోమములు బాగుగఁ బ్రసరించుచున్నవి ఆవు పాలతోఁగూర్చిబడినవై ఉదకములందుఁ జేతుచున్నవి.

౯౪౬. అభిగావో^{౩ ౧ ౨} అధన్విషు^౩ రాపోన^{౨ ౩ ౨} ప్రవతా^{౩ ౧ ౨} యతీః^{౩ ౨} పునానా^౩ ఇంద్రమాశత^{౧ ౨}॥

గమనించునట్టి సోమములు పల్లపునేలకుంబోవు నుదకములంబోలి దశాపవి త్రమునకెదురుగఁ బ్రసరించుచున్నవి. తర్వాత వడకట్టుబడినవై యింద్రునింబొందెను.

౯౪౭. ప్రపవమాన^{౧ ౨} ధన్వసి^౩ సోమేంద్రాయ^{౧ ౨} మాదనః^౩ నృభిర్యతో^{౧ ౨} వి నీయస్తే^౨॥

సోమమా! యింద్రుని మదింపఁజేయు నీవు పవిత్రమందు బాగుగఁ బ్రసరించుచున్నావు. ఋత్విజుల చేతఁబట్టుకొనఁబడి తీసికొని పోఁబడుచున్నావు. (హవిర్దాన మనెడు చోటినుండి.)

౯౪౮. ఇన్దో^{౨ ౩} యదద్రిభిః^{౧ ౨} సుతః^{౩ ౨} పవిత్రం^{౩ ౧ ౨} పరిదీయస్తే^{౩ ౧ ౨} అర మింద్రస్య^{౨ ౩} ధామ్నే^{౧ ౨}॥

ఓ సోమమా! నీవెప్పుడు శిలలతో నభిషవింపఁ (నొక్కి-పిండఁ) బడి దశాపవి త్రమునందు వడకట్టుబడుచుఁ బ్రసరించితివో, యప్పుడు ఇంద్రుని స్థానము కొఱకుఁ బూర్ణముగా సరిపోవునట్లుగాఁ బ్రసరించుచున్నావు.

౯౪౯. త్వం^౧ సోమ^౨ నృమాదనః^{౩ ౧ ౨ ౩} పవస్య^{౧ ౨} చర్షణీ^౩ ధృతిః^{౧ ౨} సస్మిర్యో^{౨ ౩} అనుమాద్యః^{౧ ౨}॥

సోమమా! నరులకు మదముకలిగించునట్టి, ఋత్విజులగు ప్రజలచేతఁబట్టుకొనంబడినట్టి, నీవు స్రవించుము. ఏ నీవు శుద్ధమవై సుతింపఁదగుదానవో, (ఆ నీవు స్రవింపుమని యన్వయము.)

౯౫౦. పవన్వ వృత్రహస్తమ ఉక్తేభిరనుమాద్యః శుచిః పావకో అద్భుతః॥

ఓ సోమమా! శత్రువులను గట్టిగాఁగొట్టుదానా! నీవుబాగుగా స్రవించుము. నీవు స్తుతులతో స్తుతింపఁదగినదానవు, శుద్ధమగుదానవు, పవిత్రముచేయుదానవు, మహాత్ము కలదానవు నగుచుఁగారుము.

౯౫౧. శుచిః పావక ఉచ్యతే సోమః సుతః సమధుమాన్ । దేవావీ రఘుశర్గం
సహ॥

అభిషవించిన మధురమగు నా సోమము స్వయము పరిశుద్ధమై యితరులను బవిత్రులంజేయునదిగాఁ జెప్పఁబడుచున్నది. దేవతలందృష్టిపఱచునది, పాపములొచరించు (రాక్షసులు మొదలగు) వారినిజంపునది, యనికూడఁజెప్పఁబడెను.

ఇట్లు ఉత్తరార్చికమునందు షష్ఠాధ్యాయ ప్రథమఖండము సమాప్తము.

— : (౧) : —

౬ అధ్యాయము.

౨ ఖండము.

అసిత-దేవలఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౯౫౨. ప్రకవిద్దేవ వీతయేఽవ్యా వారేభిరవ్యతః సాహ్వో నివశ్వా అభి స్పృధః॥

మేధావియగు సోమము దేవతలపానముకొఱకు గొట్టెబొచ్చుతో నల్లిన దశా పవిత్రమందుఁబడెను. శత్రువుల నోడించు సోమము యుద్ధముల నన్నిటిని దిరస్కరించును.

౯౫౩. సహిష్ణో జరిత్యభ్య ఆవాజం గోమంత మిన్వతి! పవమాన స్సహస్రిణం॥

ఆవడపోసిన సోమముకదా! స్తుతికర్తలకు గోవులతోఁగూడిన వేలకొలఁది యన్నమును (అనఁగా వేయిమందికి సరిపడిన ధాన్యములనితా॥) ఇచ్చును.

౯౫౪. పరివిశ్వాని చేతసా మృజ్యసే పవసేవతీ! సనః సోమ శ్రవోవిదః॥

సోమమా! నీవు మాయందనుకూల బుద్ధితో సర్వధనములను మాస్తుతితో శుద్ధిచేయుచున్నావు. పిమ్మట రసమను కార్చుచున్నావు. అట్టి నీవు మాకునన్నము నులభింపఁజేయుము.

౯౫౫. అభ్యషణ బృహద్యశో మఘవద్యోధ్రువగ్ం రయిం! ళవగ్ం స్రోత్య
భ్య ఆభర॥

సోమమా! గొప్పకీర్తిని గలిగింపుము. హవిస్సులనిచ్చుమాకు స్థిరమైన ధన మునుగూడనిమ్ము. స్తుతికర్తలమగు మాకు నన్నమునుగూడఁ దెచ్చియిమ్ము.

౯౫౬. త్వగ్ంరాజే వ సువ్రతోగిరః సోమావివేశిథ! పునానో వ హే అద్భత॥

(యాగాదులను) వహించునట్టి, యాశ్చర్యము కలిగించునట్టి సోమమా! మంచికర్మలు కలిగి కవిత్రతను కలిగించు నీవు రాజువలె మాస్తుతులను పొందు చున్నావు.

౯౫౭. సహస్ని రపు దుష్టరో మృజ్యమానో గభస్త్యాః! సోమశ్చ మూషసీదతి॥

ఆ సోమము (యాగాదులను) వహించునది, అంతఃక్షమందున్నది, యితరులు తిరస్కరింప శక్యముగానిది, లేక యెవరికిని లొంగనిది, కెందు చేతులందు

3౫౨ [ఉత్తరార్చికము. ఆంధ్రవేదములు. అ. ౬ ఖం ౨.]

శోధింపబడుచున్నది. (తుడిచి బాగుచేయుచున్నారని తా॥) యగుచు, బ్రాత్ర
లందున్నది.

౯౫౮. కీ^౩డుర్మ^౨భో^౩ న^౨మగ్^౩ం హాయు^౩ పవిత్ర^౩గ్ం సోమ గచ్ఛసి^౩ దధస్త్రో^౩తే^౩
సువీర్యం॥

ఆటలాడునట్టి నీవు, ధనము కోరినవాఁడు దానమును బొందునట్లు, స్తుతి
కర్తకు మంచి వీర్యమును కలిగించుచు, బవిత్రమును జేరుచున్నావు.

అవతారముషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౯౫౯. యవం^౧యవం^౨నా^౩ అస్థసా^౧ పుష్టం^౩ పుష్టం^౨ పరిస్రవ^౧ విశ్వా^౩చ సోమ సౌభగా॥

సోమమా! నీవు మాకు అత్యంతము సంపూర్ణమైన, మాటి మాటికిని
వచ్చుచున్న రసమును అన్నరూపధారతోఁ గార్చుము. సౌభాగ్యముల నన్నిటిని
మాకొఱకుఁ గార్చుము. (ఇమ్మని తా॥)

౯౬౦. ఇందో^౨ యథా^౩ తవ^౨ స్తవో^౩ యథా^౧తే^౩ జాతమన్ధసః॥ నీ^౨ బర్హిషి^౩ ప్రియే^౩
సదః॥

సోమమా! అన్నరూపమైన నీయొక్క స్తోత్రము ఎట్లు నీకై పుట్టినదో,
యట్లు నీవు ప్రియమగు మా యజ్ఞమందుఁ గూర్చుండుము.

౯౬౧. ఉతనో^౩ గోవిద^౩ శ్వవిత్పవన్వ^౨ సోమాన్ధసా॥ వత్సుతమే^౩ భీరహభిః॥

మఱియు నో సోమమా! మాకు గోవులనిచ్చుదానవు, అశ్వము లిచ్చుదానవు,

నగు నీవు అతి శీఘ్రములైన పగళ్ళతోను అన్నరూపధారతోనుఁ గారుము
(పగటియందే సోమవ్యవహారమని తోచు)

౯౬౨. యోజినాతి న జీయతే హస్తీ శత్రుమభీత్యః సపవస్వ సహస్రజిత్ ॥

లెక్కలేని శత్రువులను జంపునట్టి సోమమా! యే నీవు శత్రువులం జంపు
చున్నావో, శత్రువులచే జయింపఁబడచున్నావో, శత్రువు నెదిర్చి జంపుచున్నావో
అట్టి నీవు ధారతోఁ గారుము.

జమదగ్నిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౯౬౩. యాస్తేధారా మధుశ్చతోఽ సృగ్గ్నింద ఊతయే తాభిః పవిత్ర
మాసదః॥

సోమమా! నీయొక్క మధురమయిన యే ధారలు రక్షణముకొఱకు విడువం
బడుచున్నవో, వాటితో నీవు పవిత్రమును (వడపోతవస్త్రము) బొందుము.

౯౬౪. సో అషేణంద్రాయ పీతయే తిరో వారాణ్యవ్యయా సీదన్నతస్య
యోనిమా॥

సోమమా! అట్లు అభిషవింపఁబడిన నీవు గొఱ్ఱెబొచ్చు పవిత్రమును తిరస్క
రించి, యజ్ఞమునకుఁ గారణమయిన దశాపవిత్రమునందు అభిముఖముగాఁ గూర్చుండి
యింద్రుని పానమునకై స్రవింపుము.

౯౬౫. త్వగ్సోమ పరి స్రవ స్వాదిష్ఠో అంగిరోభ్యః పరివోవిద్ ఘృతం
పయః॥

సోమమా! మిగుల కుచిగలట్టి, మాకు ధనము గలిగించువానవు నగు నీవు
అంగిరసులకొఱకు దీపించుచున్న క్షీరమువలె సారమయిన రసమును గార్చుము.

ఉత్తరార్చికమందు షష్ఠాధ్యాయమున ద్వితీయ ఖండము సంపూర్ణము.

౬ అధ్యాయము.

3 ఖండము.

అకుణఋషి-జగతీచ్ఛంద-అగ్ని దేవత.

౯౬౬. తవ శ్రియో వర్షస్యేవ విద్యుతోఽగ్నేశ్చక్రిత ఉప సామివేతయః।
యదోషధీరభిసృష్టో వనానిచ పరి స్వయం చినుషే అన్నమాసాని॥

అగ్నివగు నీయొక్క కిరణరూపమయిన సంపదలు, మేఘముయొక్క మెఱు
పులవలెఁ దెలియంబడుచున్నవి. ఉషస్సులయొక్క వ్యాపించునట్టి కాంతులు
తెలియబడుచున్నట్లు నీ కాంతులు తెలియంబడుచున్నవి. ఎపుడు నీవు ధాన్యా
సస్యములను, వనములను, దహించుటకువిడువంబడుచు స్వయముగా ముఖమునందు
(చెట్లనెడు) అన్నమును పడవేసికొనుచున్నావు.

౯౬౭. వాతోపజాత ఇషితో వశాగం అను తృషాయదన్నా వేవిషద్వి తిష్ఠసే।
ఆతే యతస్తే రధ్యోతియథా పృథక్పథాగ్ం స్యగ్నే లజరస్య
ధక్షతః॥

ఓ యగ్నే! నీవు యెపుడు వాయువుచేఁ గదల్పుఁబడి మనోహరమయిన వృక్ష

ములనుగూర్చి ప్రేరింపఁబడి తినఁదగిన వృక్షములను వ్యాపించుచు నిటు నటు తిరుగు
చున్నావు

౯౬౨. మే^౩ధా^౨కారం వి^{౩౧౨}ధస్య ప^{౩౧౨౩}సాధనమగ్నిం హో^{౨ర}తారం పరి^{౩౧౨}భూతరం
మ^౩తిం త్వా^౧ మ^{౨ర}భస్య హ^{౩౧౨}విషః సమా^{౩౨౬}నమిత్యాం మ^{౧౩}హా వృ^౨ణ
తే^{౩౨}నాన్యం త్వత్॥

ప్రజను గలిగించునట్టి, యజ్ఞమునకు సాధనమగునట్టి, దేవతలం బిలుచునట్టి
శత్రువులను బలాత్కారముగఁ బరాభవించునట్టి, ఆలోచన గలట్టి, అగ్నివైన యే
నిన్ను ఋత్విజులమగు మేము కోరుచున్నాము. ఓ యగ్నీ! నిన్నే అల్పమయిన
(పురోడాశాది హవిర్భక్షణమునకు) మాతోఁ గలిసిరమ్మని కోరుచున్నాము. గొప్ప
దగు (సోమ భక్షణమునకు) రమ్మని కోరుచున్నాము. నిన్ను దప్పి యితర దేవుని
గోరము.

ఉరుచక్రిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-మిత్రావరుణ దేవత.

౯౬౯. పు^౩రూ^{౧౨}రుణాం చి^{౩౧}ధ్యస్య^{౨ర}వో నూ^{౩౧}నం వా^౨వరుణ మిత్ర^{౨౩} వగ్^{౧౨}ంసి వా^౧ం
సు^{౩౨}మతిం॥

ఓ మిత్రా వరుణలారా! మీ యిద్దఱియందును మిగుల నధికమగు రక్ష
ణము కలదుకదా! మిత్రుఁడా! వరుణుఁడా! మీ యిద్దఱి యనుగ్రహ బుద్ధిని నేను
బొందుదునుగాక.

౯౭౦. తా^{౧౨}వాగ్ం స^{౩౧౨}మ్యగద్రు^{౩౧౨}హ్వణేషమశ్యామ ధా^౩మచ వా^{౧౨}యం హా^{౩౧}ం

మిత్రా స్యామ॥

ద్రోహము నెఱుంగనట్టి మీ యిద్దఱిని మేము బాగుగ స్తుతించుచున్నాము. మే మన్నమును నివాసమును బొందియుందుముగాక. మేము మీకు మిత్రులమై యుందుముగాక.

౯౭౧. పాతంనోమిత్రా పాయుభిరుత త్రాయేధాంగం సుత్రాత్తా సాహ్యే
మదస్యాం తనూభిః ॥

మిత్రావరుణదేవతలారా! మీరు మమ్మును రక్షణలతో రక్షించుడు. మఱియు మంచి రక్షణ సాధనముతో రక్షింపుడు మేమును బుత్రపౌత్రులతోఁ గూడి శత్రువులను జయింతుముగాక.

కురుముతిఱుపి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౯౭౨. ఉత్తిష్ఠన్నోజసా సహవీత్వా శివే అవేపయః సోమమింద్ర చమూ
సుతం ॥

ఇంద్రా! నీవు ఫలకములలోనుంచి పిండిన సోమమును పానము చేసి బలముతోఁ గూడిన వాడవై లేచుచు దవుడలను గదలించితివి.

౯౭౩ అనుత్వారోదసీ ఉభే స్పర్థమాన మదదేతా ఇంద్రాయద్దస్యహాభవః॥

శత్రువులతోఁ బోటీ చేసి ఇంద్రా! నిన్నుంగూర్చి ద్యులోక భూలోకములు రెండును హర్షము నొందినవి. శత్రువుల నెపుడు చంపినవాడవో అపుడు (హర్షము నొందినవని యన్వయము)

౯౭౪. వాచమప్తా పదీమహం నవస్క్రితీ మృతావృధం ఇంద్రాత్పరి తన్వం
మమ॥

ఎచిమిది దిక్కులతోఁ గలసి తొమ్మిదవ (నూర్వనిం) గూడఁ గలిసి
వ్యాపించినది, యజ్ఞమును వృద్ధిచేయునది యగు స్తుతిరూపవాక్కును కొంచెము
తక్కువదానింగాఁ గొలతఁజేయుచున్నాను. (పూర్ణము కావుటకుఁ గొంచెము
తక్కువని, నీస్వరూపము పూర్ణముగాదెలియదని తా.)

భరద్వాజఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రాగ్నిదేవత.

౯౭౫. ఇంద్రాగ్ని^౧ యువామి^౩షే^{౨౩}భి^౧ స్తోమా^౨ అనూషత^౧ పిత^౧ం శమ్భు^౧
వాసుతం॥^౩

ఓ యింద్రాగ్నులారా! మీ ఇద్దఱును స్తుతికర్తలు నుతించు చున్నారు.
నుఖమును గలిగించు వారలారా! అభిషవించిన సోమమును బానము చేయుఁడు.

౯౭౬. యావాగ్ం^౨ సన్తి^౩ పురుస్పృహా^{౧౨} నియుతో^౩ దాశుషే^{౧౨} నరా^౩ ఇంద్రా^౧
గ్ని^౩ తాభిరాగమత్॥^౨

నాయకులైన యింద్రాగ్నులారా! మీ స్వంతము లైనట్టి, పలువురు
కోగఁదగినట్టి, యజమానుని కొఱకై పుట్టినట్టి గుఱ్ఱము లేవికలవో వాటితోఁ
గూడ రండు.

౯౭౭. తాభిరాగచ్ఛతం^{౨౩} నరోవేదగ్ం^౩ సవనగ్ం^{౨౪} సుతం॥^౩ ఇంద్రాగ్ని^{౧౨} సోమ^{౧౨}

పీతయే॥

నాయకులైన యింద్రాగ్నులారా! అభిషవించిన యీ సోమముమును
గుఱించి ఆ నియుత్తులను నశ్వములతోరండు.

ఇట్లు సామవేదోత్తరాప్పికమున షష్ఠాధ్యాయతృతీయ ఖండము సరిపూర్ణము.

౬ అధ్యాయము.

౪ ఖండము.

భృగుఋషి లేక జమదగ్ని-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౯౭౮. అ^{౧౨}ర్హాసోమం ద్యు^౩మత్త^{౧౨}మో^౩భి^౧ దో^౨ణాని రో^౩రువత్ | సీ^౨దన్యో^౩నా^౩
వ^{౨౩}నే^౨ష్యా॥

ఓ సోమమా! మిగులఁ గాన్తి గల్గి వనములందుఁ దన జన్మస్థానమున (ప
ర్వతాదులందని తా॥) నంతట నల్లుకొనుచున్న నీవు దో^౨ణకలశములోనికి ధ్వనిం
చుచు రమ్ము. (ధారగాఁ బడునపుడు చప్పుడగును.)

౯౭౯. అ^౩పా ఇ^౨ంద్రాయ వాయ^౩వే^{౨౩} వరుణాయ మరు^౩ద్భ్యః॥ సో^{౧౨}మా అ^౨ర్ష
ను^౩వి^{౧౨}ష్^౨వే॥

(వసతీ వరీయను) ఉదకములతోఁ గూడిన సోమములు ఇంద్రుని కొఱకు,
(తర్వాత) వాయువు కొఱకు, (బిమ్మట) వరుణుని కొఱకు, (ఆ వెనుక) మరు
త్తుల కొఱకును, (పిదప) విష్ణుదేవత కొఱకును, ఉపయోగించునదై (దో^౨ణకల
శము లోనికి) పడును గాక.

౯౮౦. ఇ^{౧౨}షంతో^౩కాయ నో^౩ దధ^{౧౨}దస్మ^౩భ్యం సో^౩మవి^{౧౨}శ్వతః॥ ఆ^౧ ప^౨వస్వ
సహ^౩స్రిణం॥

సోమమా! నీవు మా పుత్రుని కొఱకు అన్నము నిచ్చుచు వేల కొలఁది
ధనమును అన్ని చోట్లనుండియు మాకు నిమ్ము.

గోతమఋషి-బృహతీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౯౮౧. సోమ ఉష్వాణః సోతృభిరధిష్ణుభి రపీనాం | అశ్వయేవ హరితా
యాతి ధారయా మంద్రయా యాతిధారయా॥

అభిషవించుచు (పిండుచు) న్న ఋత్విజులచేత నభిషవింపంబడుచు, సోమము ఉన్నతమైన గొట్ట బొచ్చుతోఁ జేసిన వస్త్రమందు (అనఁగా దశా పవిత్రమందు) పడుచున్నది. ఆడు గుట్టముతోనువలె ఆకుపచ్చని ధారతో గమనించుచున్నది. మదముం గలిగించు ధారతో ద్రోణ కలశమందుఁ బడుచున్నది.

౯౮౨. అనూ పే గోమాన్ గోభిరక్షాః సోమో దుగ్ధాభి రక్షాః | సముద్రంన
సంవరణా న్యగ్మన్మన్దీ మదాయ తోశ తే॥

గోవులతోఁ గూడిన సోమము పల్లమున (ద్రోణకలశము లోనని తా॥) ఆవుపాలతోఁ గలసి కారుచున్నది. ఆ సోమము (తనతోఁ గలిసిన) పాలతోఁ గారుచున్నది. ఉదకిములు సముద్రముం జేరునట్లు ద్రోణకలశమందు రసరూపము లగు నన్నములు చేరుచున్నవి. మదముకలిగించు సోమము మదముకొఱకు పిండఁ బడుచున్నది.

అసిత లేక దేవఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత

౯౮౩. యతోస్సమ చిత్రముక్థ్యం దివ్యం పార్థి వంవసు | తన్నః పునాన
ఆభర॥

ఓ సోమమా! యేది కోరఁదగినది, స్తుతింపఁదగినది, ద్యులోకమందుఁ బుట్టి

3౬౦ [ఉత్తరార్చికము. ఆంధ్రవేదములు. అ. ౬. ఖం. ౪.]

నది, భూమియందుఁ బుట్టినది యగు ధనము కలదో, దానిని మాకు స్రవింపఁ జేయుచు (అనఁగా నీ ధారతో నిచ్చుచు) నిమ్ము.

౯౮౪. ^{౧ ౨} ^{౩ ౧} ^{౨ర} ^{౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨} ^{౨ ౩ ౨ ౬} ^౩
వృషాపునాన ఆయాగ్ంషి స్రవయన్నధిబర్హిషి హరిఃసన్ యోని
^{౧ ౨}
మాసదః ||

ఓ సోమమా! (యజమాన ఋత్విజుల) జీవితములను పవిత్రములం జేయుచు, (కోర్కెల) వర్షించుచు, ధ్వనించుచు, బరిచిన దర్భలందు ఆకుపచ్చని రంగు గలిగి కూర్చుండుము.

౯౮౫. ^{౩ ౧} ^{౨ర ౩} ^{౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^౩ ^౧ ^౨ ^౩
యువగ్ం హిస్థః స్వఃపతీ ఇంద్రశ్చ సోమగోపతీ॥ ఈశానా పిష్యతం
^{౧ ౨}
ధియః ||

సోమమా! నీవును ఇంద్రుఁడును, మీరిద్దఱునుగదా సర్వమునకు నధిపతులు అయియున్నారు! గోవులం బాలించువారు, ఈశ్వరులు నగుచు మా కర్మలను (పనులను) పోషించుడు.

ఉత్తరార్చికమున షష్ఠాధ్యాయ చతుర్థ ఖండము సమాప్తము.

౬ అధ్యాయము.

౫ ఖండము.

గోతమఋషి-పంక్తిచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౯౮౬. ^౨ఇంద్రో ^౩మదాయ ^{౧౨}వావృధే ^౩శవసే ^౩వృత్రహా ^౧నృభిః ^{౨ర}తమిన్మహా
^౩తాన్వజిషూతి ^{౨౩}మర్భే ^౧హవామహే ^{౨ర}సవాజేషు ^{౧౨౩}ప్రనోఽవిషత్ ||

(వర్షమును నిరోధించిన) మేఘమును, లేక వృత్రాసురుని జంపిన యింద్రుఁడు మదముకొఱకు, బలము కొఱకును స్తుతులతో వృద్ధి నొందెను. ఆ యింద్రుఁడే గొప్ప యుదములలో రక్షణమును జేయుచున్నాఁడు. మా రక్షణకుగాఁ బిలుచుచున్నాము. మఱియు నీతనిని చిన్నయుద్ధములలోను బిలుచుచున్నాము. మమ్ము రక్షించుఁగాక.

౯౮౭. ^{౨౩}అసి ^౧హి ^{౨౩}వీర ^{౨౬}సేనోఽయిసి ^౩భూరి ^{౧౨}పరాదదిః ^{౩౨}అసిదభ్రస్య ^{౧౨౩}చివ్యౌధో
^{౨ర}య జమానాయ ^౩శిక్షసి ^౧సున్వతే ^{౨ర౩}భూరితే ^{౧౨}వసు ||

ఓ వీరుఁడయిన యింద్రా! నీవు సేనకుం దగినవాడవు. (అనగా నీ వొకఁడవే సేనయంతటి పనిం జేతువని తా||) కనుక విస్తారముగా శత్రుధనములను దీసి కొందువు. కొద్దివాఁడయినను నీ స్తుతికర్తకు వృద్ధి గలిగింతువు. యాగకర్తకును, సోమ మభిషంఛినవానికిని, కావలసినధనము నిత్తువు. కనుక నీకు ధనమువిస్తారము, తఱుగనిది కలదు.

౯౮౮. ^౨యదుదీరత ^౩ఆజయో ^౩ధృష్ణవే ^౧ధీయతే ^౩ధనః ^౧యజ్ఞో ^{౨౩}మదచ్యుతా
^౨హరీకగ్ం ^౩హనః ^౧కంవసో ^{౨ర}దధోఽస్మాగ్ం ^౩ఇంద్రవసో ^{౨౩}దధః ||

(రహూగణుని కొడుకు గోతముఁడు. కురు స్పంజయ దేశముల రాజులకు, బురోహితుఁడు. ఆ రాజులకు శత్రువులతో యుద్ధము తటస్థించినపు డాతఁ డింద్రుని బ్రార్థింపగా నతఁడు శత్రువిజయము నా రాజుల కిచ్చెనని కథ)

ఎపుడు యుద్ధములు బయలుదేరునో, యపుడు జయించినవానికి ధనములు వచ్చును. ఓ యింద్రా! నీవు అట్టి యుద్ధాలు ప్రవర్తించినపుడు శత్రువుల గర్వమును గఱగించునట్టి హరియను పేర్ల రెండు గుఱ్ఱాలను రథమునం గూర్చుము. (నీ సేవ చేయని రాజు) నెవనినైన జంపుదువు. (నిన్ను సేవించిన రాజు) నొకనిని ధనము లకు నిధిని జేతువు. మాకు ధనములం గూర్చుము.

గోతమఋషి-పంజ్జీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౯౮౯. స్వాదీరితా విషూవతో మధోఃపిబన్తి గౌర్యః | యాఇంద్రదేణ సయా
 ౨౩ ౨ ౩ ౧౨ ౩ ౨ ౩ ౨ ౩ ౧౩ ౩ ౧ ౨
 వగీ ర్వృష్ణా మదన్తి శోభధావస్వీ రను స్వరాజ్యం॥

రుచికలిగి యీ విధముగానే సర్వ యజ్ఞములందు వ్యాపించినట్టి, మధుర రసముగల సోమమును గోధుమ వణములగు గోవులు త్రాగుచున్నవి. ఏ గోవులు ఇంద్రునితోఁగూడ శోభిల్లుచున్నవో, (అవని అన్వయము) వర్షించు నింద్రునితోఁగూడ నడచుచున్నవై మదించుచున్నవో (అవి) ఇంద్రుఁడు పానముచేయఁగా మిగిలిన సోమముచు నివాసాశ్రయమైన యీ గోవులు ఇంద్రుని రాజ్యము ననుసరించి పానము చేయుచున్నవి.

౯౯౦. తాలస్య పృశనాయువః సోమగ్ం శ్రీణన్తి పృశ్నయః | ప్రియాఇంద్రస్య
 ౩ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨ ౩ ౧ ౨
 ధేనవో వజ్రగ్ం హిన్వన్తి సాయకం వస్వీరను స్వరాజ్యం॥

పూర్వము చెప్పఁబడినట్టి, ఇంద్రుని సంబంధులగునట్టి, ముట్టకొనఁగోరునట్టి గోవులు (పృశ్ని=నానావణా) ఇంద్రుఁడు త్రావఁదగిన సోమమును బాలతో,

గూర్చుచున్నవి. ఇంద్రునకు బ్రయములైన యే గోవులు శత్రువులం జంపునట్టి
వజ్రాయుధమును విసరుచున్నవో, (ఇంద్రునిచే విసరించుచున్నవని తా॥) తక్కినది
పూర్వవతు.

౯౯౧. తా^{౧౨౩}అ^{౧౨౩}స్య^{౧౨} నమసా^{౩౨౩౧౨} సహా^{౩౨౩౧౨} సపర్యతిప్రచేతనః । వ్రతాన్యస్య^౨ సశ్రీరే^౨
పురూణి^{౩౧౨} పూర్వచిత్తయే^{౩౧౨} వస్వీరసు^{౨౩౧౨} స్వరాజ్యం॥

ఉత్తమ జ్ఞానముకల యా గోవులు ఈ యింద్రుని బలమును దమ (క్షీరరూప
మగు) నన్నముతో సేవించుచున్నవి. అనేకములైన యీ యింద్రుని కార్యములు
(ముందుగా శత్రువు లెఱుంగునట్లు) ప్రకటించుచు, (అనేకమంది వృత్రాది శత్రు
వులు ఇంద్రునితోఁ జాలలేక చచ్చినారు. మీ రెందు కెదిరించెదరని) సేవించు
చున్నవి. (తక్కినది పూర్వవతు.)

ఉత్తరార్చికమునందు షష్ఠాధ్యాయ పంచమ ఖండము సంపూర్ణము.

౬ అధ్యాయము.

౬. ఖండము.

జమదగ్నిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సామదేవత.

౯౯౨. అసావ్యం^{౧౨౩} శుర్భదాయాపు^{౧౨౩} దక్షోగిరిష్ఠాః । శ్యేనోన^{౩౨౩౧౨} యోనిమా^{౩౧౨}
సదత్ ॥

పర్వతమందుఁ బుట్టిన ఆ సోమలత మదముకొఱకు (తెచ్చి) రసము పిండఁ

బడినది. ఉదకములతోఁగలసి వృద్ధి నొందెను. దేగ శీఘ్రమున వచ్చి స్వస్థానము చేరునట్లు స్వస్థానముఁజేరెను.

౯౯౩. శుభ్రమన్^{౩ ౧ ౨ర} దేవవాతమపు^{౩ ౧ ౨ ౩ ౨} ధాతం^{౩ ౧} నృభిఃసుతం॥ స్వదన్తి^{౧ ౨ ౩} గావః^{౨ ౩}
పయోభిః॥

దేవతలు కోరినట్టి శుభ్రమయినట్టి యన్నము (సోమమే) ఋత్విజులచేతఁ బిండఁబడినది. ఉదకములందు శుద్ధి చేయఁబడినది ఆ సోమమాను పశువులు క్షీరముతో రుచి గలిగించుచున్న (ఆవు లనక పశువు లనుటవల్ల మేకపాలుగూడ సోమములో గలుపుదురని తెలియవలెను. ఇతరత్రా అట్లు చెప్పఁబడెను.)

౯౯౪. ఆదీమశ్వం^{౨ ౨ ౨ ౩} నహోతార^{౧ ౨ర ౩} మశూశుభన్నమృతాయ॥ మధో^{౨ ౩} రసం^{౧ ౨}
సధమాదే॥

తర్వాత హోమము నిర్వర్తించునట్టి యీమధుర సోమరసముచు యజ్ఞమందు మరణధర్మము (తమకు) లేకుండుటకై ఋత్విజులు, ఆశ్వమును యుద్ధమున కలంకరించునట్లు, అలంకరించుచున్నారు. (సంస్కరించుచున్నారని తా॥)

ఉర్ధ్వసద్గుణుషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౯౯౫. అభి ద్యుమ్నం^{౩ ౨ ౨} బృహద్యశ^{౩ ౨ ఉ ౩} ఇషస్పతే^{౧ ౨} దిదీహి^{౩ ౧} దేవ^౨ దేవయుం॥ వి
కోశం^{౨ర} మభ్యమం^{౩ ౧} యువ॥

అన్నమునకుఁ బతియయి స్తుతింపఁదగిన సోమమా! ప్రకాశించుచున్న, దేవతలం గోరుచున్న, హవిస్సురూపమయిన, యన్నమగు విస్తారమయిన నీ రసమును,

మా కభిముఖమగునట్టిమ్ము. మఱియు సంతరిక్షమందున్న మేఘమును బ్రద్దలు
సేయుము. (వర్షము కురియించుమని తా॥)

౯౯౬. ఆ వచ్యస్వ సుదక్ష చమోఽః సుతో విశాం వహ్నినా విశ్వతిః।
వృష్టిందివః పవస్వరీతి మపో జిన్వన్ గవిష్టయే ధియః॥

మంచి బలముగలిగి యధిషవణ ఫలకములలోఁ బిండఁబడిన నీవు ప్రజలను
రాజు వహించునట్లు (పాలించునట్లు) వహించుచు రమ్ము. కలశమున స్రవించుము,
మఱియు నీవు ఉదకములయొక్క వ్యాపించు వర్షమును, గోవులం గోరిన యాగ
కర్తకుఁ గర్మలను సాగించుచు ద్యులోకమునుండి కురియించుము.

పర్వతనారదులుఋషులు-ఉష్ణిక్చందము-సోమదేవత.

౯౯౭. ప్రాణా శిశు ర్మహీనాగ్ం హిన్వన్నతస్య దీధితిం। విశ్వాపరిప్రియా
భువదధద్వితా॥

(యజ్ఞమును) నడపించునట్టి గొప్పవయిన యుదకములకు శిశువువంటి సోమ
ము, యాగమును బ్రకాశింపఁజేయు తన రసమును, బ్రేరించుచుఁ బ్రియములయిన
హవిస్సుల నన్నిటిని వ్యాపించుచుచున్నది. మఱియు రెండు విధములగుచున్నది.
(అనఁగా భూమియందు, ద్యులోకమునందునని తా॥)

౯౯౮. ఉపత్రితస్య పాహ్యోరభ క్త యద్గుహోపదం। యజ్ఞస్య సప్తధామభి
రేధప్రియం॥

త్రితుండను ఋషి (నగు నా) యొక్క గుహాయందు (అనఁగా హవిస్సు లుంచు
కొనెడు యాగస్థలమందు) ఉన్నటువంటి పాహణమువలె దృఢమయిన ఫలకములలో

సోమము చేరినపుడు అపుడు ఆధారములయిన యేడు ఛందస్సులతో (అనగా వేద మంత్రములతో) ప్రియమయిన సోమమును స్తుతించుచున్నారు. (ఋత్విజులు-కర్త) (సప్త=సప్తవింశతి నుదకములని యర్థముచెప్పి యుదకములలోఁ గలుపుచున్నారని మఱొక వ్యాఖ్యానముచేసిరి.)

౯౯౯. త్రీణీ త్రితస్య ధారయా పృష్ఠేష్వై రయద్రయం! మిమితే అస్య
యోజనా విసుక్రతుః॥

త్రితుడ ననెడు (నా)యజ్ఞమునందలి మూడుసవనములను దనధారతోసోమ ము, సోమములు పఠించుచుండగా, ధన దాతయగు నింద్రుని రప్పించుఁగాక. మంచి యాగము చేయు స్తుతికర్త యీ యింద్రుని రప్పించు స్తవములను జేయుచున్నాఁడు కనుక (ఇంద్రునిరప్పించుఁగాక.)

రేభఋషి-అనుష్టుప్చంద-సోమదేవత.

౧౦౦౦. పవస్వవాజ సాతయే పవిత్రే ధారయా సుతః! ఇంద్రాయ సోమ
విష్ణవే దేవేభ్యో మధుమత్తరః॥

సోమమా! అభిషవింపఁబడిన నీవు ఇంద్రుని కొఱకు, విష్ణువు కొఱకును, ఇతర మిత్రాది దేవతల కొఱకును, మిగుల మధురమగుచు నన్నలాభము కొఱకుఁ గాఁ బవిత్రమందు ధారగాఁ గారుము.

౧౦౦౧. త్వగ్ం రిహన్తి ధీతయో హరింపవిత్రే అద్రుహః! వత్సం జాతం
నమాతరః పవమానా విధర్మణి॥

సోమమా! యజ్ఞమందు ద్రోహము లేనట్టి శ్రేష్ఠ (చేతులవి) ఆకుపచ్చనైన

పవిత్రమందున, బిడ్డను దల్లి నలుపునట్లు (నలుగుబెట్టినపుడని తా॥) నిన్ను బీడించుచున్నవి. (వేళ్లతోఁ బిసికి నలుపుచు వడకట్టుదురు.)

౧౦౦౨. త్వంద్యాంచ^{౨ర} మహివ్రత^{౩౧} పృథివీం^{౨ర} చాతి జభిషే^{౧౨ ౩ ౧౨} ప్రతిద్రాపి సముం^{౩ ౧౨}
చథాః^౩ పవమాన^{౧౨} మహిత్యనా॥^{౩౨}

గొప్ప కర్మగల సోమమా! నీవు ద్యులోకమును భూమిని బాగుగా భరించుచున్నావు. సోమమా! వడ కట్టంబడుచు నీవు మహత్తుతోఁగూడి కవచమును విడుచుచున్నావు.

మన్యుఋషి-తిష్ఠుష్ఠంద-సోమ దేవత.

౧౦౦౩. ఇందుర్వాజే^{౧౨ ౩౧} పవతే^{౨ ౩} గోన్యోఘా^{౧౨ ౩} ఇంద్రే^{౨ ౩} సోమః^{౨ ౩౨ ౩} సహా^{౧౨} ఇన్వ న్మదాయ॥^{౧౨}
హస్తీరక్షో^{౨ ౩౨ ౩} బాధతే^{౧౨ ౩} పర్యరాతిం^{౧ ౨ర ౩} వరివస్కృణ్వ^{౧౨ ౩ ౨} నృజనస్య^{౩ ౧౨ ౩} రాజా॥^{౧౨}

కారునట్టి సోమము బలము కలది, క్రిందికి జారుచున్న ప్రవాహగ్రము కలది, ఇంద్రుని విషయమై బలకరమైన రసమును గలిగించుచు. గార్చు చున్నది.

౧౦౦౪. అధధారయా^{౨ ౩ ౧౨ ౩} మధ్వాపృచాన^{౧౨ ౩ ౨} స్తిరోరోమ^{౩౧ ౨ర} పవతే^౩ అదిద్ధి^{౧౨} దుగ్ధః^{౨ ౩} ఇందు^{౧౨}
రింద్రీస్య^{౧౨} సఖ్యం^{౩౧} జషాణో^{౨ ౩ ౨} దేవో^{౩ ౨} దేవస్య^{౩౧ ౨} మత్సరో^౩ మదాయ॥^{౨ర}

తర్వాత శిలలతో నభిషవింపఁబడిన సోమము మదము కలిగించు ధారతో దేవతలను దృప్తి పఱచుచు గొఱ్ఱబొచ్చుతో జేసిన పవిత్రమునుదాటి (కలశము లందు) బడుచున్నది. ఇంద్రునకు స్నేహకార్యమును జేయుచు లేక స్నేహముం బొందుచు, బ్రకాశించుచు, మదము కలిగించుచు, సోమము ఇంద్రుని మదము కొఱకు గారుచున్నది.

౧౦౦౫. అభివ్రతాని పవతే పునానో దేవోదేవాం స్తేన రసేన పృజ్ఞున్ |
 ఇందు ర్ధ్రాణ్యుతుథా వసానో దశక్షిహ అవ్యత సానో అవ్యే |

ఆధారములైన, లేక పోషకములయిన, కర్మలను కాలమందుఁ గప్పకొనుచు, సోమము పిండంబడినదై యాటలాడుచు, దన రసముతో నింద్రాదులనుగూర్చుచు, (గలశములందు) బడుచున్నది. దానిని బదివేళ్ళును ఉన్నతమైన గొట్టెబొచ్చు వస్త్రముందుఁ బోయుచున్నవి.

ఉత్తరార్చికమందు షష్ఠాధ్యాయ షష్ఠమ ఖండము సంపూర్ణము.

౬ అధ్యాయము.

౭ ఖండము.

వసుశ్రుతఋషి-లేక-వత్సఋషి-పంక్తిచ్ఛంద-అగ్ని దేవత.

౧౦౦౬. ఆతే అగ్న ఇధీమహి ద్యుమస్తం దేవాజరా యదస్య తేపనీయసే
 సమిద్దీదయతి ద్యవీషగ్ం స్తోతృభ్య ఆ భగ |

ఓ యగ్నీ! కాంతిగలట్టి, నశించనట్టి, నీన్ను అంటటను బ్రకాశింపఁ జేయించు చున్నాము. ఎపుడై తే నీయొక్క స్తవనీయమైన కాంతి ద్యులోకమందుఁ బ్రకాశించు చున్నదో, యపుడు ఓ యగ్నీ! మాకు నన్నమును దెచ్చిపెట్టము.

౧౦౦౭. ఆతే అగ్న ఋచాహవిః శుక్రస్య జ్యోతిషప్పతే సుశ్చంద దస్మ
 విస్పతే హవ్యవాట్ తభ్యగ్ం హూయత యగ్ం స్తోతృభ్య ఆభర |

కాంతికి స్వామియైన యగ్నీ! కాంతిమంతుడనైన నీ కొఱకు. మంత్రముతోఁ
గూడ హవిస్సును అభిముఖముగా నీలో హోమము చేయఁబడుచున్నావు. మంచి
సంతోషకారివి. శత్రువులఁ దిరస్కరించుదువు. స్తుతికర్తలకు నన్నమును దెచ్చి
పెట్టుము.

౧౦౦౪. ఓ^౨భే^౨ సుశ్చంద్ర^౩ విస్ప^౩తే^౩ దర్శ్వీ^౩ శ్రీణీప^౩ ఆసని^౩ ఉతో^౩న^౩ ఉత్పూ^౩
ర్యా^౩ ఉక్థే^౩షు^౩ శవసస్పతే^౩ ఇషగ్ం^౩ స్తోతృభ్య^౩ ఆభర॥

మంచి సంతోషము లేక బంగారము నిచ్చు నగ్నీ! రెండు దర్వులను (దర్వీ
=కఱ్ఱతోఁ జేసిన హోమ సాధనము. గరిటె వంటిది) ముఖమందుఁ బట్టుకొనుచు
న్నావు. లేక అందుకొనుచున్నావు. (దర్వులంటే దర్వులలోని హోమ ద్రవ్యము
=హవిస్సు అని తా॥) మఱియు మమ్ము యాగములందు (ఫలములతోఁ
బూరించుము. ఓ బలాధిపతీ! స్తుతికర్తకు నన్నముఁ దెచ్చియిమ్ము.

నృమేధఋషి-ఉష్ణిక్చంద-ఇంద్రదేవత.

౧౦౦౫. ఇంద్రాయ^౩ సామ^౩ గాయత^౩ విప్రాయ^౩ బృహతే^౩ బృహత్^౩ బ్రహ్మ^౩
కృతే^౩ విపశ్చితే^౩ పనస్యవే॥

ఓ ఉద్గాతలారా! (=సామమంత్రపాఠకులు) బృహత్సామను (బృహత్తనిదాని
పేరు) మేధావియు, మహాత్ముడు, (వర్షముద్వారా హవిస్సురూపమైన) అన్నమును
జేయువాడు, విద్వాంసుడు, స్తుతినిగోరువాడు, నగు నింద్రుని కొఱకుఁబఠింపుడు.
లేకఁగానము చేయుడు.

౧౦౦౬. త్వమింద్రా^౩భిభూ^౩ రశిత్వగ్ం^౩ సూర్య^౩ మరోచయః^౩ విశ్వకర్మా^౩ విశ్వ^౩
దేవో^౩ మహగ్ం^౩ అసి॥

ఓ యిందా! నీవు శత్రువులం దిరస్కరించువాడవు అగుచున్నావు మఱియు నాదిత్యుని (=సూర్యుని) బ్రకాశింపజేసితివి. సర్వమును జేయువాడవు. అన్నిదేవతలును నీవే యగుదువు. కనుక నీవు సర్వాధికుడవగుచున్నావు. లేక అగుదువు.

౧౦౧౧. విభాజం జ్యోతిషా స్వాతిరగచ్ఛో రోచనం దివః దేవాస్త ఇంద్ర
సఖ్యాయ యేమిరే॥

నీ వో యిందా! తేజస్సుతో సూర్యుని బ్రకాశమున కాధారమైన స్వర్గమును బ్రకాశింపజేసితివి. సర్వదేవతలు నీసఖ్యముకొఱకు నియమించిరి. (అనఁగా మాకింద్రుఁడు స్నేహితుఁడు మాకు స్నేహితుఁడు అని ప్రయత్నించిరని తా॥)

గోతమఋషి - అనుష్టుప్చంద-ఇంద్రదేవత.

౧౦౧౨. అసావి సోమ ఇంద్రంతే శవిష్ఠ ధృష్ణవా గహిః ఆత్వా పృణ
క్ష్యింద్రియం రజః సూర్యో నరశ్శిభిః॥

ఇందా! నీకొఱకు సోమము అభిషేచింపబడినది. మహాబలవంతుడవు, శత్రువులను అణచువాడవునగు నిందా! (దేవయజ్ఞస్థానమునకు) రమ్ము. నిన్ను (సోమపానమువల్లఁగలిగిన) బలము అంతరిక్షమందు సూర్యకిరణములు పూరించునట్లు పూరించుఁగాక.

౧౦౧౩. ఆ తిష్ఠ వృత్రహన్త్రయం యుక్తాతే బ్రహ్మణాహరీః అశ్వాచీనగ్ం
సుతేమనో గ్రావా కృణోతు వగ్నునా॥

శత్రువులంజంపునట్టి యిందా! రథము నెక్కుము. (ఏమంటే) నీగుట్టములు

రెండును స్తుతిమంత్రముతో (మాచే) బూన్పఁబడినవి. నీమనస్సును ఈ అభిషవ శిల
మనోహర ధ్వనిచేత మాయాభిముఖముగాఁజేయుఁగాక.

౧౦౧౪. ౨ ౩ ౧ ౩౪ ౩ ౧ ౨ ౧౧ ౩ ౨౪
 ఇంద్రో మిదధీ వహతాఽప్రతిధృష్టశవసం । ఋషీణాం సుష్టురు ప
 ౩ ౨ ౩ ౧ ౨
 యజంచ మానుషాణాం॥

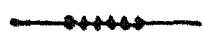
ఎవరును లొంగదీయరాని బలముగల యింద్రునే, ఋషులయొక్కయు, నితర
మానవుల యొక్కయు, స్తవములు (ప్రవర్తించునపుడు) ఆస్తవములు యజ్ఞము
సమీపమునకు గుఱ్ఱములుతీసికొని వచ్చును.

ఇట్లు సామవేదోత్తరార్చిక వృష్టాధ్యాయము సంపూర్ణము,
సప్తమఖండయు సమాప్తము.

2 అధ్యాయము.

౧ ఖండము.

సికతానివారియుషిగణము-జగతీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౦౧౫. జ్యోతిర్యజ్ఞస్య పవతే మధుప్రియం పితా దేవానాం జనితా విభూ
 వసుః || దధాతి రత్నం స్వధయో రపీచ్యం మదిన్తమో మత్సర
 ఇందియో రస్య ||

యజ్ఞమునకు బ్రకాశము గలిగించుసోమము (దేవతలకు) బ్రీయమైన
 మధురరసమును గార్చుచున్నది. (ఆరసము) పాలించునది, ఫలముంబుట్టించునది,
 విశేష ధనముగలది యగుచు ద్యులోక భూలోకములయందు ఇతరులకుఁగనఁబడని
 మంచి ధనమును నిలుపుచున్నది. రుచిగలది, మదముగలిగించువాటిలో శ్రేష్ఠమయి
 మదముగలిగించునది యగు సోమము ఇంద్రియములను వృద్ధిచేయునదగును.

౧౦౧౬. అభీక్ష్ణన్ కలశం వాజ్యవతి పతిదివః శతధారో విచక్షణః |
 హరీ మిత్రస్య సదనేషు సీదతి మర్మజానోఽవిభిః సిన్ధుభి ర్వృషాః |

వేగముగలదై ధ్వనించుచు అంతరిక్షమునకు (అనఁగా మీఁద వ్రేలాడగట్టిన
 వడపోతవస్త్రమునకు) అధిపతియగుచు, లేక ద్యులోకమున కధిపతి యగుచున్నదై
 నూలుధారలుగల్గి విశేషముగాఁజూచుచున్నదై, ఆకుపచ్చని రంగుగల సోమరసము
 కలశమందుఁబ్రసరించుచున్నది. అది విశ్రునివలె సంతోషపడుచు యాగముయొక్క

గృహములందు సాధనములద్వారా స్రవించుచు, శోధింపఁబడుచు, (ఫలములను) వర్షించుచుఁ గారుచున్నది

౧౦౧౭ అగ్నే^౩ సింధూనాం^౧ పవమానో^౩ అషస్యగే^౩ వాచో^౩ అగ్నియో^౧
 గోమ^౧ గచ్ఛసి॥ అగ్రేవాజస్య^౩ భజసే^౧ మహద్ధన్^౩ స్వాయుధః^౩
 సోత్యభిః^౩ సోమసూయసే॥

ఓ సోమమా! నీవు ఉదకములయొక్క అగ్రముందు వడకట్టఁబడుచు గమించుచున్నావు. మధ్యమవాకు (అనఁగా వర్షమునకు హేతువైన యాకాశమందలి యొకధ్వనికి పేరు) కంటెముందే పోవుచున్నావు. (సోమము హోమముసేయగా నది పోయి అంతరిక్షమున వర్షముకురియించుననితా॥) కిరణములకుముందే పోవుచున్నావు. శత్రువుల యన్నమును దీసికొనుటకు మంచియాయుధములు గలిగి యుద్ధమునఁజేరుచున్నావు. అట్టిసోమమా! నీవు అధ్వర్యుఁడు మొదలగు నభిషవకర్తలైన ఋత్విజులచే నభిషవింహ (=పిండఁ) బడుచున్నావు.

కశ్యపఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౦౧౮. అస్మత్తే^౩ ప్రవాజినో^౩ గవ్యా^౩ సోమాసో^౧ అశ్వయా^౩ శుక్రాసో^౩
 వీరయా^౩ శవః॥

బలముగలట్టి, ప్రకాశించునట్టి, వేగముకలట్టి, సోమములు యజమానునకు గోవులనిచ్చు కోర్కెతోను, అశ్వములనిచ్చు కోర్కెతోను, పుత్రభృత్యాదులనిచ్చు నిచ్చితోను, రసములం గార్చుచున్నవి.

౧౦౧౯. శుమ్భమానా^౩ ఋతాయుభిర్మృజ్యమానా^౩ గభస్త్యైః^౩ పవస్తే^౩ వాచే^౩
 అవ్యయే॥

యాగముంగోరుచున్న యధ్వర్యుడు మొదలయిన వారిచేత నలంకరింపంబడినవి, చేతులతోఁబడువఁబడుచున్నవి, గొఱ్ఱబొచ్చుతో నల్లిన పవిత్రమందు (సోమములు) వడకట్టంబడుచున్నవి.

౧౦౨౦. ^{౧౨}తేవిశ్వా ^{౩౨౩}దాశుషే ^{౨౩}వసు ^{౧౨}సోమా ^{౩౨౩}దివ్యాని ^{౧౨}పార్థివా | ^{౧౨౩}పవన్తా
^{౨౨}మస్తరిత్యై ||

ఆ సోమములు వడకట్టఁబడుచు యజమానునకు సమస్తధనములను గార్చును గాక. ద్యులోకమందుఁబుట్టినవి, భూలోకమందుఁబుట్టినవి, అంతరిక్షమందుఁబుట్టినవి, (అగుధనముల నన్నిటిని యిచ్చుఁగాకయని యన్వయము.)

మేధాశిథియుషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౦౨౧. ^{౧౨}పవస్వ ^{౩౧౨౨౩}దేవవీరతి పవిత్రగ్ం ^{౩౧౨}సోమరగ్ంహ్యే | ^{౧౨}ఇంద్రమిందో ^౩వృషా
^{౨౨}విశ ||

ఓ సోమమా! దేవతలంగోరిన నీవు వేగముగాఁ బవిత్రమునుదాటి స్రవించుము. ఓ సోమమా! చలువంగలిగించు లేక వర్షముంగురియించు నీవు ఇంద్రునిలోఁ బ్రవేశించుము.

౧౦౨౨. ^{౧౨౩}ఆవచ్యస్వ ^౩మహి ^{౨౩}ప్సరో ^{౧౨}వృషేన్దో ^{౩౧౨}ద్యుమ్నవత్తమః | ^{౧౨}ఆయోనిం
^{౩౧౨}ధర్ణసిః ^౨సదః ||

ఓ సోమమా! వర్షముగురియించునట్టి, అతికీర్తివంతమవగునట్టి, సర్వాధారమవగునట్టి, నీవు గొప్పదయి పానయోగ్యమయిన యన్నరసమును (అన్నమనఁగా నిచట నాహారమని తా॥) మాకునిమ్ము. నీస్థానమందుండుము.

౧౦౨౩. అధుక్షత ప్రియం మధు ధారా సుతస్య వేదసః । అపో వశిష్ట
 సుక్రతుః॥

అభిషవింపఁబడినది, (కోర్కె-లసఫలము) చేయునదియగు సోమముయొక్క
 ధార ప్రియమైన యమృతమును స్రవింపఁజేయుచున్నది. మంచికర్మకలదియగు నా
 సోమము ఉదకములచు గప్పుకొనుచున్నది. (అనఁగా వసతీ-వరీ-అను యాజ్ఞిక పరి
 భాషితమైన యుదకములలోఁగలిసినదని తా॥)

౧౦౨౪. మహాస్తంత్యా మహీరన్వాపో అషన్తి సిన్ధవః । యద్గోభిర్వాస
 యిష్యన్తే॥

సోమమా! నీవు ఎపుడు యజ్ఞమందు గోక్షీరములతోఁ గలుపఁబడు చున్నా
 వో, యపుడు అధికగణములుగల నిన్ను అనుసరించి గొప్పయుదకములు పొందు
 చున్నవి.

౧౦౨౫. సముద్రో అపుమామృజే విష్టమౌభ ధరుణోదివః । సోమః పవిత్రే
 అస్మయః॥

రసములంగార్చునట్టి, స్వర్గమునునిల్పునట్టి, మమ్ముంగోరునట్టి, సోమము
 ఉదకములందు శోధింపంబడుచుఁ బవిత్రమందుఁ బోయఁబడుచున్నది.

౧౦౨౬, అచిత్ర దదృషా హరిర్మహా స్మిత్రో నదశ్శతః । సగం సూర్యేణ
 విద్యతే॥

కోర్కెలు వర్షించునట్టి, ఆకుపచ్చని రంగుగలట్టి, సర్వోత్తమ మగునట్టి,

32౬ [ఉత్తరార్చికము. ఆంధ్రవేదములు. అ ౭ ఖం ౧.]

స్నేహితునింబోలి చూడందగినట్టి సోమము ధ్వనించుచున్నది. అది ను ద్వనితోఁ గూడఁబ్రకాశించుచున్నది.

౧౦౨౭. గిరస్త^౨ ఇస్త^౩ ఓజసా^{౧౨} మమృజ్యంతే^౩ అపస్యవః^{౧౨} | యాభిగ్మదాయ^{౨౩౧౨౩}
శుంభసే॥

ఓ సోమమా! యేవాక్కులతో నీవు మదముకొఱకు (ఁగాకుచు) బ్రకాశించుచుంటివో, యట్టి నీబలముతోఁ గోర్కెలంగూడియున్న యా వాక్కులు శోభింపఁబడుచున్నవి.

౧౦౨౮. తంత్యా^౨ మదాయ^౩ ఘృష్వయ^{౧౨} ఉలోకకృత్ను^౩ మీమహే^౧ | తవప్ర^{౨౩౧}
శస్తయే^౨ మహే॥

లోకములను జేసినట్టి యా నిన్ను (అనఁగా సోమమును) శత్రువులందీరస్కరించు మదమునిమిత్తము నీ గొప్పప్రకాశము నిమిత్తమును (తాగుటకు) గోరుచున్నాము.

౧౦౨౯. గోపా^{౩౧} ఇందో^౨ నృషా^{౩౧} అశ్వసా^{౨౩౧} వాజసా^{౨౩} ఉతతత్మా^{౩౨౩౨} యజ్ఞస్య^{౩౧౨}
పూర్వ్యః॥

సోమమా! యజ్ఞస్వరూపమయిన, నిత్యమయిన, నీవు మాకు గోవులనిచ్చుదానవు, అశ్వములిచ్చుదానవు, అన్నమునిచ్చుదానవు నగుచున్నాము.

౧౦౩౦. అశ్మభ్య^{౩౧౨} మింద విండ్రయం^{౩౧} మధోః^{౨౪} పవస్వ^౩ ధారయా^{౧౨} పజానో^{౩౧౨}
వృష్టిమాగం ఇవా

సోమమా! వీర్యమును వృద్ధిచేయు రసమును, మదము గలగించు నమృత ధారతో, వర్షముం గురియు మేఘమువలె మాకొకకు (మేఘాతిథి వంశ్యులకు) ప్రసించుము.

సామవేదోత్తరార్చికమున సప్తమాభ్యాయ ప్రథమ ఖండము సంపూర్ణము.

2 అభ్యాయము .

౨ ఖండము.

హిరణ్యస్తూపఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౦౩౧. సనాచ సోమ జేషిచ పవమాన మహిశ్రవః॥ అథానో వస్యసస్కృధి॥

అధికమయిన యన్నముకల సోమమా! మాయాగమందు ఆరాధింపఁదగిన దేవతలను (నేవించి) శత్రువులం జయించుచున్నావు. తర్వాత మాకుఁ గళ్యాణముం గూర్చుచున్నావు.

౧౦౩౨. సనాజ్యోతి స్సనా స్వాకర్షిశ్వాచ సోమసౌభగా । అథానోవస్య సస్కృధి॥

సోమమా! మాకుఁ తేజస్సును గలిగించుము. స్వర్గమునిమ్ము. సమస్త సౌభాగ్యములు కలిగించుము. తక్కినది పూర్వవతు.

౧౦౩౩. సనాదక్ష ముతక్రతు మపసోమ మృధోజహి॥ అథానోవస్య సస్కృధి॥

సోమమా! మాకుబామునిమ్ము మఱియు యజ్ఞమును జరిపించుము శత్రు
వలం జయింపుము. తక్కినది పూర్వోక్తము.

౧౦౩౧. ^{౧౨}పవితారః ^{౩౨౩}పునీతన ^{౨౩ ౧ ౨ ౩}సోమమింద్రాయ ^{౧౨}పాతవే! ^{౧౨}అథా—కృధి॥

సోమమును శోధించు ఋత్విజులారా! సోమమును ఇంద్రుని పానమునకై పడ
కట్టుడు. తక్కినది పూర్వోక్తము

౧౦౩౨. ^{౧౨}త్వం ^{౨౩ ౧౨ ౩}సూర్యేన ^{౨౩ ౨౩}ఆభజ ^{౨౩ ౧౨ ౧౨}తవక్రత్వా ^{౧౨}తవోతిభిః | అథా—కృధి॥

సోమమా! నీపనిచేతను, నీరక్షణలచేతను, మమ్ము సూర్యునందుఁ జేర్చుము.
తక్కినది పూర్వోక్తము.

౧౦౩౩. ^{౨౩ ౨౩}తవక్రత్వా ^{౨౩ ౨౩}తవోతిభి ^౩జ్యోత్స్వశ్యేమ ^{౧౨}సూర్యం! ^{౧౨}అథా—కృధి॥

సోమమా! నీప్రజ్ఞచేత, నీరక్షణములచేతను, చిరకాలము మేము సూర్యుని
జాతుముగాక. (ఆయువధికిముగానిమ్మని తా॥) పూర్వోక్తము.

౧౦౩౪. ^{౩౪ ౨౪}అభ్యషణ ^౩స్వాయుధ ^{౧౨ ౩}సోమద్వి ^{౧ ౧}బహానగ్గంఠయిం! ^{౩ ౨}అథా—ధి॥

మంచియాయుధములు కలిగినసోమమా! నీవు (ద్యులోక భూలోకములందు)
శ్రేష్ఠమగుధనమును మాకుఁగలిగించుము. పూర్వోక్తము.

౧౦౩౫. ^{౩౨}అభ్యాషణాన ^{౧౨}పచ్యతో ^౩వాజింత్యమత్సు ^{౧౨ ౩ ౧౨}సాసహిః! ^{౩ ౨}అథా—ధి॥

సోమమా! యుద్ధములందుఁ దిరస్కరింపఁబడక (శత్రువులం) దిరస్కరించు
చున్న నీవు అన్నమును గలిగింపుము. పూర్వోక్తము.

౧౦౩౯. త్వో యజ్ఞేరీ వీవృధన్ పవమాన విధర్మణి! అథా - - - ధి॥

సోమమా! నిన్ను యాగమందు స్తోత్రములతో యజమానులు వృద్ధిగొందించిరి. శేషము పూర్వవత్తు.

౧౦౪౦. రయిం నశ్చిత్ర మశ్విన మిందో విశ్వాయు మాభర! అథా - - - ధి॥

సోమమా! నీవు నానావిధమైన యశ్వములతోఁగూడిన అన్నివిధముల నుపయోగించుధనమును దెచ్చియిమ్ము. శేషము పూర్వవత్తు.

ఉచధ్యఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౦౪౧. తరత్సమందీధావతి ధారా సుతస్యా నసః । తరత్సమందీ ధావతి॥

(దేవతలను) సంతసింపఁజేయునట్టి సోమము (స్తుతికర్తలను బాపమునుండి) తరింపఁజేయుచు (బవిత్రమందు) కారుచున్నది. అభిషవించిన సోమధార పరువిడుచున్నదిచెప్పినదే మరిలఁ జెప్పుట ఆదరాతిశయార్థము.

౧౦౪౨. ఉస్యా కేద ససూనాం మర్తస్య దేవ్యవసః । తరత్సమందీ ధావతి॥

ధనములయొక్క దానముంజేయునట్టి, స్తుతింపఁబడుచున్న సోమముయొక్క ధార యాగకర్తను రక్షించుటకు నెఱుఁగును. స్తుతికర్తల పాపమును దరింపఁజేయునట్టి, (దేవతలను) వదింపఁజేయునట్టి సోమము కారుచున్నది.

౧౦౪౩. ధ్వస్యోః పురుషన్త్యోరా సహస్రాణి దద్దేహా । తరత్సమందీ

ధావతి ।

ధ్వస్య పురుషన్త్యోరాయను రాజులయొక్క ధన సహస్రములను మేము పుచ్చు

కొనుచున్నాము. (దానమును పట్టుచున్నానుని తా||) సంతోషము కలిగించు
సోమము (పాపమునుండి) దాటించుచుఁ బరువిడుచున్నది.

౧౦౪౪. ఆయయో ^{౨ర} ^౩స్త్రిగ్ం ^౩శతం ^౩తనా ^౩సహస్రాణిచ ^౩దద్ధహే! ^{౨౩౨}తరత్స
^౩మందీ ^౨ధావతి॥

ఏ ధ్వస్న పురుషన్తులయొక్క మూడువందలవేలు వస్త్రములను (అభిప్రాయమేమో యూహ్యము) మేము పుచ్చుకొంటిమి. (ఆ పుచ్చుకొన్న దానము వల్ల దోషములేకుండం జేయుమని సోమమును బ్రార్థించుచున్నాఁడు ఋషి.)
తక్కినది పూర్వసమము

జమదగ్నిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమ దేవత.

౧౦౪౫. ఏతే ^౩సోమా ^{౨ర}అస్మక్షత ^౩గృణానోః ^{౨ర}శవ ^౩సేమహే! ^౩మదింతమస్య
^{౧౨}ధాయా ॥

(దేవతలను) మదింపఁ జేయుటలో నుత్తమమగు సోమరసములు ఇవి అభిష
వింపఁబడి స్తుతింపఁబడుచు గొప్ప గొప్పబలముకొఱకు ధారతోఁ గారుచున్నవి.

౧౦౪౬. అభి ^౩గవ్యాని ^{౨ర}వీతయే ^౩నృష్టా ^౩పునానో ^౨అషణసి! ^౩సనద్వాజః
^{౧౨}పరిస్రవ॥

సోమమా! (దేవతల) భక్షణముకొఱకు, ధనమువలెఁ బ్రియములైన ఆవు
పాలు మొదలయినవాటిని ఇచ్చుచు లేక వాటినివడకట్టుచు వచ్చుచున్నావు. అన్నము
నిచ్చునానవై (దశాపవిత్రము) నందంతట స్రవించుము.

౧౦౪౭. ఉతనో^{౩౨} గోమతీరిపో^{౧౦౩౨౩} విశ్వా^౨ అషా^{౩౦౦} పశ్చభః^{౩౦౦} | గృణానో^౨ జమ^{౩౧}

దగ్నినా^౨

మఱియు నో సోనమా! జమదగ్ని ఋషిచేత (తానే) స్తుతింపబడుచు నీవు మాకు గోవులతోఁ గూడిన, బాగుగ మెచ్చఁదగిన, యన్నముల నన్నిటిని యిమ్ము.

ఉత్తరార్చిక సప్తమాధ్యాయ ద్వితీయ ఖండము సంపూర్ణము.

— : (1) : —

౭ అధ్యాయము.

౩ ఖండము.

కుత్సమదఋషి-జగతీ చ్ఛంద-అగ్నిదేవత.

౧౦౪౮. ఇమగ్ం^{౧౨౬} స్తోమమహాతే^{౩౧౨} జాతవేదసే^{౩౧౨} రథమివసంమహేమా^౩ మనీషయా^{౩౧౨} |
భద్రాహినః^{౩౨౬} ప్రమతిరస్య^౩ సగం^౩ సద్యగ్నే^{౧౨౮} సఖ్యే^{౩౧} మారిషామా^{౨౮}
వయంతవ^{౩౧౨౮}

పూజ్యుడగునట్టి, పుట్టినవాఁటి నన్నిటిని దెలిసినట్టి, యగ్నికొఱకు చుట్టు కయిన బుద్ధితో ఈ (సూక్తరూప) స్తోమమును, రథమును ఆసరి (వడ్లంగి) బాగు చేయునట్లు, బాగుగాఁ బూజింతుము. ఈ యగ్ని సేవయందు మా యున్నతమైన బుద్ధి కళ్యాణమయినదికదా! ఓ యగ్ని! నీతో స్నేహము గలప్పుడు మేము హింసను బొందకుందుముగాక.

౧౦౮౯. భరామేధ్ధం కృణవామా హవీగ్ంషితే చితయన్తః పర్వణా పర్వణా
వయం జీవా తవే పతరాగ్ం సాధయా ధియోఽగ్నే సఖ్యే మారి
షామా పమంతవ ॥

ఓ యగ్నీ! నీయాగముకొఱకు ఇద్ధమును (అనగా నిరువదియొక్క పుల్లల కట్టకుఁ బేరు) సంపాదించుముగాక. నీ కొఱకు హవిస్సులను (అనగా జరు=క్షీరాన్నము మొ॥ పురోడాశము=చిన్నరొట్టెవంటి వస్తువు. ఇవి హవిస్సు లనబడును) సంపాదించుము. ప్రతి పర్వమందును (=పున్నమ-అమాస్యలకు పేరు.) నిన్ను బురి కొల్పించుందుము ఆ నీవు మా జీవనముకొఱకుఁ గర్మలను మిగుల సాధించుము. తక్కినది పూర్వసమము

౧౦౯౦. సకేమత్వా సమిధగ్ం సాధయాధియన్తే దేవాహవి రదన్త్యాహుతం ।
త్వమా దిత్యాగ్ం ఆ వ హతాన్ హ్యాశ్శస్యగ్నే సఖ్యేమా
రిషామా వయంతవ ।

ఓ యగ్నీ! నిన్ను బ్రజ్వలింపఁజేయుటకు శక్తులమగుదుముగాక. నీవును మా కర్మలను (పున్నమ అమావాస్యల చేయువాటినని తా॥) సాధించుము. నీ యందు హోమముచేసిన హవిస్సును దేవతలు భక్షింతురు. (కనుక) నీవు సర్వ దేవతలను (మా యజ్ఞము కొఱకు) ఁదెమ్ము. వారి నిపుడు మేము కోరుచున్నాము. ఇతరము పూర్వోక్తము.

వశిష్టఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఆదిత్యదేవత

౧౦౯౧. ప్రితివాగ్ం సూర ఉదితే మిత్రం గృణీషే వరుణం । అర్యమణగ్ం
రిశాదసం ॥

ఓ మిత్రా! వరుణులారా! మిత్రుని నిన్ను, వరుణుని, మీయిద్దఱను, శత్రువులను దినివేయు నట్టి వరుణుని, ఒక్కొక్కరునిగా సూర్యుఁ డుదయింపఁగా స్తుతించుచున్నాను.

౧౦౫౨. ^{౩ ౧} రాయా ^{౨ ౩ ౨} హిరణ్యయా ^{౩ ౧ ౩ ౧} మతిరియ ^{౨ ౩ ౨ ౩} మవృకాయ ^{౧ ౨} శవసే! ^{౩ ౧} ఇయంవిపా ^{౨ ర}
^{౩ ౧ ౨} మేధసాతయే ||

హితమై, రమణీయమైన, ధనముతోఁ గూడినట్టి, (ఇహులను) బాధించునట్టిది గాని, బలమునకై యిప్పటి స్తుతి యగుగాక. ఓ బుద్ధిమంతులారా! యీ స్తుతియే యజ్ఞలాభమున కగుగాక.

౧౦౫౩. ^{౧ ౨} తేస్యామ ^{౩ ౧ ౨} దేవ వరుణతే మిత్రా ^{౩ ౧ ౨ ౩ ౨} సూరిభి స్సహ! ^{౨ ౩ క} ఇషగ్ం ^{౨ ర} స్వశ్చ ^౧ ధీమహి!

వరుణ దేవా! (యజమానుల మయిన మేము) స్తుతికర్తలతోఁ గూడ నీ వారల మగుదుముగాక. ఓ మిత్రా! దేవుడా! నీవారల మవుదుముగాక. మఱియు నన్నమును బంగారమును ధరింతుముగాక.

త్రిసోకఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౦౫౪. ^{౩ ౨ ఉ} భిన్ధి ^౩ విశ్వా ^{౨ ౩ ౨ ౩} అపద్విషః ^{౨ ౩ ౧ ౨} పరిబాధో ^{౩ ౧} జహీమృధః! ^{౨ ర} వసు ^{౧ ౨} స్వాహాం
^{౨ ర} తదా భర||

ఓ యింద్రా! నీవు శత్రువుల నందఱిని జీల్చి చెండాడుము. హింసకుల యుద్ధములఁ దిరస్కరింపుము. నివాసాధారమైన యింద్రా! (శత్రువులయొక్క) కోరఁదగిన ధనమును దెచ్చియిమ్ము.

3౮౮ ఉత్తరార్కము. ఆంధ్ర పదములు. అ 2. ఖం 3.]

౧౦౫౫. యస్య^{౧౨} విశ్వమానుష^{౩౧} గుభ^{౨౩} రేద^{౨౩} తస్య^{౧౨} వేదతి^{౧౨} వసు^{౩౧} స్పార్హిం^{౩౧}
తదా^{౨౩} భర॥

ఇంద్రా! నిన్ను ధనము నిచ్చు వానింగా నందఱును వరుసగా నెఱుంగుదురు. కోరందగిన యా ధనమును దెచ్చియిమ్ము.

౧౦౫౬. యద్వీడా^{౩౧} వింద^{౨౩} యత్^{౩౧} స్థిరే^{౩౧} యత్పశా^{౨౩} నే^{౩౧} పరా^{౧౨} భృతం^{౧౨} వసు^{౧౨}
స్పాహంతదా^{౩౧} భర॥

ఇంద్రా! ఇతరులు కదలుప శక్యము కానట్టి చోట (నీచేత) నే ధనముంచబడినదో, యేది కదలని చోట నుంచబడినదో, విమళింప వలసిన చోట నేది యుంచబడినదో, కోరందగిన యా ధనమును దెచ్చియిమ్ము.

శ్వావాశ్వఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రాగ్ని దేవత.

౧౦౫౭. యజ్ఞస్య^{౩౨} హిస్థ^{౨౩} ఋత్విజా^{౩౨} సస్త్రి^{౨౩} వాజేషు^{౧౨} కర్మసు^{౧౨} ఇంద్రాగ్ని^{౩౨}
తస్య^{౧౨} బోధతం॥

ఓ యింద్రాగ్నులారా! మీరు యాగమునందు పఠి కాలమును యజింప (=పూజింప) దగినవారు అగుచున్నారు. కనుక యుద్ధము లందును, యజ్ఞకర్మ లందునుంగూడ శుద్ధులై నా స్తుతి నెఱుంగుడు.

౧౦౫౮. తోశాసా^{౩౧} రథయానానా^{౩౧} వృత్రహణా^{౩౧} పరాజితా^{౨౩} ఇంద్రాగ్ని^{౩౧}!
తస్య^{౧౨} బోధతం॥

ఉత్తరార్చికము.

సామ వేదము.

అ 2. ఖం ౪.] 357

ఇంద్రాగ్నులారా! రథముతోఁ బోవుచున్నట్టి, శత్రువులఁ జంపునట్టి,
వృత్రుని (పాపము - లేక - మేఘము) కొట్టు నట్టి, వారలగుచు మీరు నా స్తుతిని
దెలియుఁడు.

ॐ గో. ఇంద్రాగ్నిం వాం మదిరం మధ్వధుక్షన్నద్రిభినః । ఇంద్రాగ్ని తస్య
బోధతం ॥

ఇంద్రాగ్నులారా! మిమ్ము నుద్దేశించి యాగకర్తలు శిలలతో మదము
గలిగించు సోమ చాపవృక్షమును దంచి పిండినాడు. ఇతఁడు పూర్వ సవము.

ఇట్లు సామకేదోత్తరాచికమందు సప్తమాధ్యాయ తృతీయ ఖండము సంపూర్ణము.

2 అధ్యాయము.

౪ ఖండము.

కశ్యపఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమ దేవత.

ॐ. ఇంద్రా యేంద్రో మరుత్వైతే పవస్వ మధుమత్తమః । అర్కస్య
యోనిమాసదం ।

ఓ సోమమా! మిగుల మధురమైన నీవు యజ్ఞముయొక్క స్థానమునందుం
డుటకు మరుత్తులతోఁగూడిన యింద్రుని కొఱకు స్రవించుము.

3-౬ [ఉత్తరార్చికము. ఆంధ్ర వేదములు. అ ౭. ఖం ౪.]

౧౦౬౧. తంత్రా తంత్రా విపా వచోవిదః పరిష్కృణ్వంతి ధణానిం సంత్వా
మృజన్త్యామవః॥

సోమమా ! వడకట్టిన నిన్ను, బోషించు దానిని, ప్రాజ్వలై న స్తుతికర్తలు
అలంకరించుచున్నారు. మనుష్యాలు నిన్ను జక్కగా శోధించుచున్నారు.

౧౦౬౨. రసంతే మిత్రో అర్యమా పిబన్తువరుణాకవే పవమానస్య మరుతః॥

కర్ణలను సాధించు నో సోమమా ! కారుచున్న నీ రసమును మిత్రుఁడు,
అర్యముఁడు, వరుణుఁడు, మరుత్తులు పానము చేతురుగాక.

వశిష్టఋషి-బృహతీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౦౬౩. మృజ్యమాన స్సహస్త్వా సముద్రే వాచమిన్వసి రయిం పిశళ్లాం
బహులం పురుస్స్పృహం పవమానాభ్యర్షసి॥

మంచి వ్రేళ్ళ సహవాసము గల సోమమా ! (అనఁగా వ్రేళ్ళతో సోమ
మును పిండుట, కడుగుట మొదలగు పనులు జరుగుచు గనుక నట్లు చెప్పఁబడెను)
శోధింపంబడుచు నీవు అంతరిక్షమందు లేక కలశమందు ధ్వనించుచున్నావు. వడ
కట్టఁబడుచున్న సోమమా ! బంగారురంగు గల్గినట్టి, పలువురు కోరుచున్నట్టి, విస్తార
మయిన ధనమును (స్తుతికర్తలకు) గలిగించుచున్నావు.

౧౦౬౪. పునానో వారే పవమానో అవ్యయే వృషో అచిక్రిదద్వనే దేవా
నాం సోమ పవమాన నిష్కృతం గోభిరంజానో అషణి॥

ఈ సోమము వృషభము వంటి దగుచు సర్వమును వివిధము జేయుచు,
గొట్టె బొచ్చుతో నల్లిన వస్త్రముందు వడకట్టఁబడి ఉదకమందు లేక కట్టతో జేసిన

కలశమందు ధ్వనించెను. సోమమా ! వడకట్టబడుచు గోక్షీరాదులతోఁ గలిసి
సంస్కరింపబడి (దేవతలస్థానమును) జేరుచున్నావు

అమహీయుఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౦౬౫. ^{౩౨౩ ౨౬} ఏతముత్యం ^{౩౧౨} దశక్షిపో ^{౩౨౩} మృజన్తి ^{౧౨} సింధుమాతరం ^{౧౨ ౩౧౨} సమాదిత్యేభిరఖ్యతః

సముద్రములు తల్లులుగాఁగల ఆ యీ సోమమును బదివ్రేళ్ళు శుద్ధి చేయు
చున్నవి. మఱియు నీసోమము ఆదిత్యులతో (=దేవతలు. అదితి పుత్రులు గనుక)
ఁ గూడుచున్నది. (సముద్రములు తొమ్మిదని భాష్యములొ)

౧౦౬౬. ^{౧ ౨౪౩౨} సమింద్రేణోత ^{౩ ౧౨} వాయునా ^{౩౧ ౨} సుత ^{౩౨౩ ౨} ఏతి ^౧ పవిత్ర ఆ ^{౨౪} పగ్ం సూర్యస్య
^{౩౧ ౨} రశ్మిభిః ॥

అభిషేచించిన సోమము పవిత్రమందు నింద్రునితోఁ గూడుచున్నది. వాయు
వుతోనుండి గూడుచున్నది. సూర్యుని కిరణములతోఁ గూడ గలియుచున్నది.

౧౦౬౭. ^{౨ ౩ ౧ ౨} సనోభగాయ ^{౩ ౧ ౨} వాయవే ^{౩ ౧ ౨} పూష్టేపవస్వ ^౩ మధుమాన్ । ^{౧ ౨ ౩ ౧} చారుమిత్రే
^{౨౪} వరుణేచ ॥

సోమమా ! మధురరసముగల, నుందరమయిన, అభిషేచింపఁబడిన, నీవు
మా యాగ మందు భగుండను దేవత కొఱకు, వాయు దేవుని కొఱకు, పూష
దేవుని కొఱకును, మిత్రదేవుని కొఱకు, వరుణదేవుని కొఱకును స్రవించుము.

ఇట్లు సామవేదోత్తరాచికమందు న ప్తమాధ్యాయ చతుర్థఖండము సంపూర్ణము.

2 అధ్యాయము.

౫ ఖండము.

శునశ్యేఘ్నుషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౦౬౮. ^{3 ౧ ౨} రేవతీనః ^{3 ౧ 3} సధమాద ^{౧ ౨} ఇంద్రదే ^{3 ౧ ౨} సన్తు ^{3 ౨ 3} తువివాజాః | ^{3 ౨ 3} త్సుమన్తో ^౨ యా
^{3 ౨ ౨} భిర్న్దదేమ ||

అన్నము కల వారమై యే గోవులతోఁ గూడ మదింతుమో, ఇంద్రుఁడు
యాగమందు మాతోఁ గూడ సంతోషించుచుండగా మాయొక్క యా గోవులు
క్షీరాది సంపన కలవగుచు, మిగుల బలము కల్పవై యుండుఁగాక.

౧౦౬౯. ^{౨ 3} ఆఘత్వావాం ^{౨ 3} త్మనా ^{౧ ౨} యుక్త ^{3 ౨} స్తోతృభ్యో ^{3 ౧ ౨} ధృష్ణవీమానః | ^{3 ౨} రుణో
³ రక్షం ^{౨ 3 క ౨ ర} నచకోయ్యః ||

భయంకరుఁడవయిన యింద్రా! నీవంటివాఁడు, (దేవతలలో) మాయం దను
గ్రహబుద్ధికలవాఁడు, అవశ్యముగా చక్రముల రెంటిలో నొక యరుసు ఉంచునట్లు
మాచేత యాచింపబడినవాఁడై, కోరిన వస్తువును దెచ్చియిచ్చుఁగాక. (చక్రము
లలో నిరుసు సంధించునంత సరిగా ధనములను మాకుఁ గూర్చుఁగాకని తా||)

౧౦౭౦. ^{౧ ౨ ర} ఆయద్ధవః ^{3 ౧} శతక్రతవా ^{౨ ర} కామం ^{3 ౨} జరిత్యాణాం | ^{3 ౨ ఉ} ఋణోరక్షం ^{3 ౧ ౨ ర} నశచీభిః ||

ఇంద్రుఁడా! యేదానిని స్తుతికర్తలు కోరుదురో దానిని ఆయా పనులతో
ఇరుసును (బండియందు) గూర్చునట్లు, కూర్తువుగాక.

మధుచ్ఛంశఋషి - గాయత్రీచ్ఛంశ-ఇంద్రదేవత.

౧౦౭౧. సుకూప^౩ కృత్తు^౨ మూతయో^౩ సుధుఘామివ^{౩౧౨} గోదుహే^౩ | జాహ్నుమసి^౩
^{౧౨}ద్యవిద్యవి ।

మంచి కూపముకల కర్మలను జేయునట్టి యింద్రుని మా రక్షణమునకై
 ప్రతిదినమందును, పాలుపిదుకు వాడు పాడి మొదవును పిదుకటకై పిలుచునట్లు,
 పిలుచుచున్నాము.

౧౦౭౨. ఉపనశా^{౧౨౩} సవనా^{౨౩౧} గహి^౨ సోమస్య^{౧౨} సోమపా^{౩౧౬} పిబ | గోదా^౩ ఇంద్రదే^౨ వతో^౩
^{౧౨}మదః॥

సోమపానము చేయు నింద్రా! మా యాగములనుగూర్చి (ప్రాతర్హవ్యాహ్న
 సాయంకాలములఁ జేయు సననములని తా॥) రమ్మ. వచ్చి సోమమును ద్రావుము.
 ధనవంతుడవయిన నీ మదము మాకు గోవు లిచ్చునది కదా!

౧౦౭౩. అథాతే^{౧౨} అస్తమానాం^౩ విద్యామ^{౧౨} ఘృతీనాం | మానో^౩ అతిభ్య^{౧౨౩} ఆగహి॥^{౧౨}

ఓ యింద్రా! సోమ పానాన నరము నీకుఁ జాల దగటగానున్న బుదిమంతు
 లయినవారిమధ్యను ఉండి నిన్ను మేము తెలియదుముగాక. నీవును మాకుఁ దప్ప
 నితరులకు నీ స్వరూపమును తెలియఁజేయకుము

మాంధాతఋషి - మహాపంచీచ్ఛంశ-ఇంద్రదేవత.

౧౦౭౪. ఉభే^{౩౧} యదింద్ర^{౨౪} గోదసీ^౩ ఆపప్రా^{౩౨} ధోహా^{౩౧౧} ఇవా^{౩౧౨} మహాంతా^౩ మహీ^౩
^{౨౪}నాగం^౩ సమాజం^{౩౧౨} చర్షణీనాం | దేవీజనిత్ర్య^{౩౧౨} జీజనద్భద్రా^౩ జనిత్ర్య^{౨౪}
 జీజనత్ ॥

ఓ యింద్రుడా! ద్యులోక భూలోకముల రెంటిని యే నీవు (నీతేజస్సుతో) ఉపస్సు తన కాంతితో నెల్లలోకమును బూరించునట్లు పూరించితివో, గొప్పవారగు దేవతలకు నధికుడవు, మనుష్యుల కీశ్వరుడవగు నట్టి నిన్ను తల్లి (అదితి) కన్నది. కనుక నామె కళ్యాణి యయియున్నది.

౧౦౭౫. దీఘం హ్యంకుశం యథాశక్తిం బిభృషి మంతుమః! పూర్వేణ
మఘవ స్పదా వయామజో యథాయమః! దేవీ - - - జనత్ || పూర్వ
వతు||

పొడవయిన యంకుశమును ఎట్లు ధరించితివో, అట్లు పొడవయిన శక్తిని (ఇదొక ఆయుధమే) ఓ జ్ఞానవంతుడా! ధరించుచున్నావు. ఓ ధనవంతుడవగు నింద్రా! శరీరము ముందు భాగముననున్న కాలితో మేక చెట్టుకొమ్మను లాగునట్లు ఆ శక్తితో లాగి మా శత్రువులను లొంగదీయుచున్నావు. తక్కినది పూర్వోక్తము.

౧౦౭౬. అవస్మ దుహృణాయతో మర్తస్య తనుహిస్థిరం! అఘస్పదం తమిం
కృధి యో అస్మగ్ం అభిదాసతి! దేవీజనిత్ర్య - - - జనత్ ||

దుఃఖకరమయిన అపహరమును జేయు మనుష్యుని యొక్క ధృఢమయిన బలమును దగ్గిపోవునదిగాఁజేయుము. (అపహరము=ఇతరుల సొత్తును బలాత్కారముగా లాగుకొనుట) ఆ శత్రువును ఈ పాదముల క్రిందఁ ద్రొక్కివేయుము. ఏ శత్రువు మమ్మును బాధించునో (వానిని ద్రొక్కివేయుమని పూర్వాన్వయము) తక్కినది పూర్వసమము.

ఉత్తరార్చిక సప్తమాధ్యాయమునఁ బంచమ ఖండము సంపూర్ణము.

౭ అధ్యాయము.

౬ ఖండము.

అసిత లేక దేవలఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౦౭౭. ^{౧౨౩} పరిస్వానో ^౧ గిరిష్ఠాః ^{౨౩౪} పవిత్రే ^{౩౨} సోమో ^{౩౧} అక్షరత్ | ^{౧౨} మదేషు ^{౩౧} సర్వధా ^౨ అసి||

తాళ్లలోనుండునట్టిదైన యీ సోమము ధ్వనించుచు, బవిత్రమందు, గారు చున్నది. సోమమా! ఆ నీవు మదముగలిగించు స్తుతికర్తల కన్నివిధముల నుపయోగింతువు. (కావలసినవాటిని గూర్తువని తా||)

౧౦౭౮. ^{౨౬} త్వం ^౩ విప్రస్త్వం ^౨ కవిర్స్థధు ^{౩౨౬౩} ప్రజాత ^{౧౩౧} మన్దసః | ^{౨౪} మదేషు ^{౩౧} సర్వధా ^౨ అసి||

సోమమా! అన్నివిధములబ్రయమగుదానవు, బుద్ధిగలదానవు నగుచున్నావు. కనుక యన్నమునుండి పుట్టిన మధురరసమును ఇచ్చుచున్నావు. శేషము పూర్వవత్తు.

౧౦౭౯. ^౩ త్వే ^{౨౪} విశ్వే ^{౩౧౨} సజోషసః ^{౩౧౨} దేవాసః ^{౩౧౨} పీతి మాశత | ^{౧౨} మదేషు ^{౩౧} సర్వధా ^౨ అసి||

సోమమా! నీయందు సర్వదేవతలు సమాన ప్రీతికలవారయి పానము నాచరించుచున్నారు. తక్కినది పూర్వవత్తు.

ఋణవఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౦౮౦. ^{౧౨౩} ససున్వేయో ^౧ వసూనాం ^{౨౪} మోరాయా ^{౨౩} మానేతా ^{౧౨౩౧} య ఇడానాం ^{౨౪}
^౨ సోమో ^౩ యః ^౧ సుక్షీతీనాం||

ఆ సోమము అభిషవింపఁబడుచున్నది. ఏది ధనములను దెచ్చియిచ్చునో, యేది గోవులను దెచ్చియిచ్చునో, (రాయ=క్షీరాదికము నిచ్చునట్టి యని వ్యాఖ్యానము) ఎయ్యది యన్నములను మంచి నివాసములను గలిగించునో, (ఆ సోమముని యన్వయము.)

౧౦౮౧. యస్యత ఇంద్రః పిబాద్యస్య మరుతో యస్యవార్య మణా భగః॥
 ఆ యేన మిత్రావరుణా కరామహ ఏంద్ర మవసే మహే॥

ఓ సోమమా! ప్రసిద్ధమై యే నీయొక్క రసమును నిండ్రుఁడు పానము చేయునో, ఆర్యమణదేవుతోఁ గలసి భగదేవుఁ డెద్దానిం ద్రావునో, యే సోమముతో మిత్రావరుణ దేవతల నిద్దఱిని మేము అభిముఖులం జేయుదుమో, యే రసముతో నిండ్రుని మేము రక్షణముకొఱకుఁ బిలుచుచున్నామో, ఆ రసమును అభిషవించుచున్నాను అని.

పర్వత నారదులు ఋషులు-ఉష్ణిక్చంద-సోమ దేవత.

౧౦౮౨. తం వస్సఖాయో మదాయ పునాన వభిగాయత శిశుం న
 హవ్యైః స్వదయన్త గూర్తిభిః॥

ఓ స్నేహితులారా! దేవతల మదముకొఱకు వడకట్టంబడుచున్న సోమమును గూర్చి గానము చేయుఁడు. ఆ యీ సోమమును, శిశువు నలంకారములతో క్షీరాదులతోను అలంరించునట్లు, హవిస్సులతో (అనఁగా దానిలోఁ గలుప వలసిన పాలు పెఱుగు మొదలగు పదార్థములతో) గలిపి రుచికలుగఁజేయుఁడు.

౧౦౮౩. సంవత్స ఇవ మాతృభిరిన్ద హిన్వా నో అజ్యతే దేవావీర్మదో
 మతిభిః పరిష్కృతః॥

[ఉత్తరార్చికము. — సామ వేదము. అ. ౨. ఖం ౬.]- 3౯3

కార్పబడుచున్న లేక పిండబడుచున్న సోమము ఉదకములతో, బాగుగా దూడతల్లులయిన మొదవులతో, గూర్చునట్లు కలుపబడుచున్నది. అది మదము కలిగించునది, దేవతలను బోషించునది, స్తుతులచే నల్లంకరింపబడినది.

౧౦౮౪. ఆయం డక్షాయ సాధనోఽయం శర్ధాయ వీతయే అయం దేవేభ్యో
మధుమత్తరః సుతః॥

ఈ సోమము బలముకొరకు సాధనము అగుచున్నది. ఇది వృద్ధికొరకు దేవతల భక్షణమునకై యగుచున్నది. అభిషవించిన యీ సోమము ఇంద్రాదులకు జాల మధురమయినది. లేక మదమును బాగుగా గలిగించునది యగుచున్నది.

మనుష్యుషి అనష్టప్పండ-సోమదేవత.

౧౦౮౫. సోమాః పవన్త ఇంద్రోఽస్మభ్యం గాత్తువిల్తేమాగ్ మిత్రాగ్ సాస్వా
అరేషసః స్వాధ్యః స్వర్విదః॥

బాగుగా మాగ్గమును గలిగించునట్టి, ప్రకాశించునట్టి, సోమములు (దేవతలకు) మిత్రములును అభిషవించబడుచున్నవి, పాషములు లేనివి, మంచి ధ్యానము గలవి, స్వగ్గమును బొందించునవి యగుచు మాకై స్రవించుచున్నవి.

౧౦౮౬. తే పూతాసో విపశ్చితః సోమాసో డధ్యాశిరః సూరాసో న దశక
తాసో జిగత్సవో భ్రువా ధృతే॥

వడకట్టబడినవి, మేధావులును, వెలుగుతో, గూర్చబడినవి, ఉదకమునందు జేరినవియును, స్థిరముగా (నీటిలో) నుండునవియు నగు సోమములు సూర్యులం బోలి (పాత్రములందు) వెలయుచున్నవి.

౧౦౫౭. సుష్వాణాసో వ్యద్రిభిశ్చితానాగో రధిత్వచి ఇషమస్సభ్య మభితః
సమస్వర వ్యసువిదః॥

ఎద్దుచర్మముమీద నుంచబడి, శిలలతో అభిషవింపబడుచున్నవి, ధనము
అభింపజేయునవి, యగు నీ సోమములు మాకు నన్నమును బాగుగ నిచ్చుచున్నవి.

కుత్సబుషి-త్రిష్టుప్తంద-సోమదేవత.

౧౦౫౮. అయా పవా పవస్వైనా వసూని మాగ్ంశ్చత్య ఇదో సరసి
ప్రథన్వ బ్రధన్చిద్యస్య వాతో న జాతిం పురుమేధాశ్చ తకవే
నరం ధాత్॥

సోమమా! యీ ధారతో ఈ ధనములను గార్చుము. స్తుతించువారు
పొందందగిన యదకమునందుఁ గారుము. ఏ సోమము సిద్ధమయియుండ నూర్యుఁడుఁ
గూడ వాయువువలె వేగమును అవలంబించునో, బహువిధ ప్రజ్ఞలుగల యింద్రుఁడుఁ
గూడ (సోమమును) సిద్ధపఱచిన నాకు (కర్మ) నాయకుడైన శత్రుని నిచ్చునో,
యట్టి నీవు (కారుము అని పూర్వాన్వయము.)

౧౦౫౯. ఉతేన ఏనా పవయా పవస్వాధి శ్రుతే శ్రవాన్యస్య తీర్థే
షష్ఠీగ్ం సహస్రా నైగుతో వసూని వృక్షం న పక్వం ధూన
వస్రణాయ॥

సోమమా! మఱియు అందఱు వినందగిన, ప్రసిద్ధమయిన, మా యజ్ఞమంగు
ఈ ధారతో నెక్కువగా స్రవించుము. శత్రువులను సంహరించునట్టి యీ సోమము

မ ၃. ၃၀ ၃.] ၃၄၇

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

ఓ యగ్నీ! నేవింపంబగిన నీవుమాకు మిగుల సమీపమందుండువాడవుకమ్ము.
మఱియు రక్షకుడవు సుఖము కలిగించువాడవు కమ్ము.

౧౦౯౨. ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨}
వసురగ్నిర్వసు శ్రవా అచాభ సక్షిద్యుమత్తమో రయిదాః॥

నివాసాధారమైన యగ్నీ! సర్వవ్యాపివైన నీవు మా కభిముఖుడవు కమ్ము.
మిగుల కాంతిమంతుడవైన నీవు ధనమును మాకిమ్ము.

౧౦౯౩. ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨}
తంత్రాశోచిష్ఠ దీదివః సుమ్నాయ నూనమీమహే సఖిభ్యః॥

మిక్కిలి ప్రకాశము కలవాడవై దీపించు నో యగ్నీ! ఆ నిన్ను సుఖము
కొఱకు, సమానఖ్యాతిగల పుత్రుల సుఖమునకై, యాచించుచున్నాము.

ఆత్మముషి-ద్విపదత్రిష్టప్పంద-విశ్వేదేవ దేవత.

౧౦౯౪. ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨}
ఇమాను కం భువనా నీషధేమంద్రశ్చ విశ్వేచ దేవాః॥

ఈ కనంబడుచున్న లోకములు శీఘ్రము వశపఱచుకొందుముగాక. లేక
సమస్తభూతములు మాకు (కం=) సుఖమును గలుగజేయుగాక. ఇంద్రుడు
సర్వదేవతలను బ్రీతితో నీయర్థమును సాధింతురుగాక. (అనగా కోరినట్లు ఫలము
కలిగింతురనితా॥)

౧౦౯౫. ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨}
యజ్ఞం చ న సస్వంచ ప్రజాంచాదిత్యై రింద్రస్సహ సీషధాతు॥

మాయజ్ఞమును, మా శరీరమును, మా సంతానమును సర్వదేవతలతో
గూడిన యింద్రుడు సాధించుగాక. (రక్షించుగాకని తా॥)

౧౦౯౬. ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨} ^{౩ ౧ ౨}
ఆదిత్యైరింద్రస్సగణో మరుద్భిరస్సభ్యం భేషజా కరత్॥

[ఉత్తరార్చికము.

సామవేదము.

అ ౭. ఖం ౭.] ౩౯౭

మిత్రాది దేవతలతోను, మరుద్గణముతోను, గూడిన నిండిదుడు మాకు.
నాపథములను జేయుచుగాక. (రోగశాంతి నొనర్చుగాకని తా.)

సంపాతఋషి - ద్విపదాత్రిష్టప్పంద - ఉపోదేవత.

౧౦౯౭. ప్రోవోచోప

ఋత్విగ్యజమానులారా! మీరు సమీపమందు నిండిని బూజింపుడు.

నాలుగక్షరాల మంత్రము: ఋగ్వేదమందునుకూడ నిల్లే " భద్రంనో అపివాతయ
మనశో ఒకే పాదము మంత్రము. ఇట్టివి మఱికొన్నియుఁ గలవు.

సామవేదోత్తరార్చికమున సప్తమ ఖండము సంపూర్ణము.

అధ్యాయమును సంపూర్ణము.

౮ అధ్యాయము.

౧ ఖండము.

అసిత దేవలులు ఋషులు-గాయత్రీ-చ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౦౯౮. ప్రికావ్యముశనేవ బుగ్గణో దేవో దేవానాం జనిమా వివక్షి
 మహివతః శుచిబన్ధుః పావకః పదావరాహో అభ్యేతి రేభన్ ||

ఉశః ఋషివలె స్తోత్రమును బలుకుచు సుతికర్త ఇంద్రాది దేవతల జన్మలను
 బాగుగాఁ జెప్పుచున్నాఁడు. అనేక కార్యములు చేయుచు దీపించుచున్నట్టి,
 పాపములను శుద్ధిచేయునట్టి, మంచిదినముగల సోమము (అనఁగా సోమము నభిష
 వించిన దినము శుభదినమని తా||) ధ్వనించుచుఁ బాత్రములందుఁ బ్రవేశించు
 చున్నది. లేక పందిపాదముతో నేల ద్రవ్వచు ధ్వనించునట్లు, ధ్వనించుచున్నదని
 యర్థము వ్రాసిరి.

౧౦౯౯. ప్రిహ్ం సాస స్తృషలా వగ్నుమచ్ఛామాదస్తం వృషగణా
 అయాసుః | అజ్ఞోషిణం పవమానగం సఖాయో దుర్మషం
 వాణం ప్రవదన్తి సాకం ||

హంసలు (శత్రువులచే బాధింపఁబడినట్లు) బాధింపఁబడుచు వృషగణు
 లనెను ఋషులు, శీఘ్రముగా నడచుచు చిదుకఁగొట్టునపుడు వినఁబడుచున్న యభి
 ప్పవ ధ్వని కభిముఖముగా గృహమును (అనఁగా యజ్ఞశాల) ప్రవేశించుచున్నారు.

తరువాత సఖులైన స్తుతికర్తలు స్తుతింపఁదగినట్టి, ఇతరులకులొంగనట్టి, సోమమును కూర్చి
వాణమనే వాద్యమును గూడను వాయించుచున్నారు. (వాణము విణవంటి
యంత్రము)

సయోజత ఉరుగాయన్యజూర్తిః వృథాక్రీడన్తం మితతేనగవః పరి
ణసం కృణుతే తిగ్మశృజ్జోదివా హరిదదృశే నక్తమృజ్జిః ॥

ఆ సోమము పలువురు స్తుతింపఁదగిన తన గమనము సంతరిక్షమందుఁ
గూర్చుచున్నది. అనాయాసముగా విహరించుచున్న (అనఁగా గమనించుచున్న)
సోమమును, గమనించు నితరులెవరును మించలేరు. తీక్షణమగు తేజస్సుగలదై, విస్తార
మైన తేజస్సునుగలిగించుచున్నది. అంతరిక్షమందుఁ బ్రవర్తించుచున్న సోమము పగలు
షచ్చనికాన్తి గలదగుచుఁ బ్రకాశించుచున్నది. రాత్రి స్పష్టప్రకాశము కలదయి
కనఁబడుచున్నది.

ప్రస్వానాసోరథా ఇవార్వన్తోనశ్రవస్యవః సోమాసో రాయే
అక్రముః ॥

అభిషవకాలమందుఁ బాత్రలలో ధ్వనించుచు సోమములు రథములవలెఁ
గుట్టములవలె పరువిడుచు, శత్రువుల వద్దనుండి యన్నమును గోరుచు యాగకర్తలకు
ధనము తేచ్చి యిచ్చుటకు గమనించుచున్నవి.

హిన్వానాసో రథా ఇవ దధన్వీరే గభస్త్యోః భరాసః కారిణామివ ॥

యుద్ధమగుచోటికి రథములు పరువెత్తునట్లు యాగస్థలమునకుఁ బరువిడు
చున్నట్టి సోమములు ఋత్విజులచేతులలో, మోతగాండ్ర చేతులలో మూటలు
ధరింపఁబడునట్లు, ధరింపఁబడినవి.

౪౦౦ [ఉత్తరార్చికము. - తంధ్ర వేదములు. - అ-హ. ఖరే ౧.]

౧౧౦౩. రాజానో న ప్రశస్తిభిః సోమాసో గోభిరంజితో యజ్ఞోన సప్త
 ౩౧౨
 ధాతృభిః॥

సోమములు స్తుతివాక్కులతో రాజులవలె, నేడ్డురు ఋత్విజులతో యాగము
 వలెను, గోరసములతో గూడుచున్నవి.

౧౧౦౪. పరిస్వానాస ఇన్ద్రవో మదాయ బహుణాగిరా వధోఅర్హస్థిధారయా॥
 ౧౨౩ ౨౩ ౧౨౩ ౧౨ ౩౧ ౨౩౧ ౧౨ ౩౧౨

అభిషవింపబడుచున్న సోమములు గొప్ప స్తుతివాక్కులతో గూడి మదము
 కొరకు వధురసధారతో నంజట బ్రసరించుచున్నవి.

౧౧౦౫. ఆపానాసో వివస్వతో జన్వంత ఉవసో భగం ను రా అణ్వం
 ౨ ౧౨ ౩౧౨ ౩ ౧౨ ౩౨౩ ౧౨ ౨౩ ౨౩
 వితన్వతే॥

కాంతిమంతుడైన యింద్రునియొక్క పానమునకు యోగించునవి; ఉపస్సు
 యొక్క ప్రకాశమును బ్రేరణ చేయుచున్నవి, ప్రసరించుచున్నోయ నగు సోమము
 లు (అభిషవ సవయమున బాత్రలలో) ధ్వనించుచున్నవి.

౧౧౦౬. అపద్వారా మతీనాం ప్రత్నాఋణ్యస్తికారవః వృష్ణో హరస
 ౨౩ ౧౨ ౩౨ ౩ ౧౨ ౩౧౨ ౨౩ ౧౨
 ౩౧౨
 ఆయవః॥

స్తుతికర్తలు, పురాతనులు; వర్షించు సోమమును గొనివచ్చువారు నగు
 ఋత్విజులు యజ్ఞముయొక్క ద్వారములను దెరిచుచున్నారు.

౧౧౦౭. సమీచీనాస ఆశత హోతారః సప్తజానయః పదమేకశ్య పిప్రతః॥
 ౩ ౧౨ ౩ ౧౨ ౩౧౨ ౩౧౨ ౨౩ ౧౨

యోగ్యులు, సమానజాతికలవారు, (బంధువని తా॥) సోమస్థానమును
బూరించువారు, నగుచు నేడ్గురు హోతలు(=ఋత్విజులు) యజ్ఞమును నడుపుచున్నారు.

౧౧౦౮. ^{౨ ౩}నాభా ^{౧ ౨}నాభిం ^{౩ ౧}న ఆ ^{౨ ౩}దదే ^{౧ ౨ ౩}చక్షుషా ^{౧ ౨ ౩}సూర్యందృశే ^{౩ ౧ ౨ ౩}కవేరపశ్యమా

^౨ద్రుహే॥

యజ్ఞమునకు ముఖ్యమయిన సోమమును కంటితో సూర్యుని జూచుటకు
మా నాభి (=బొడ్డు) యందుఁ (బానముచేసి) యుంచుచున్నాను. కర్మకాధారమైన
సోమముయొక్క తీగను బిండుచున్నాను.

౧౧౦౯. ^{౩ ౨ ౩ ౨}అభిప్రియం ^{౩ ౨ ౩ ౧}దివస్పద ^{౨ ౩ ౨ ౩ ౧}మధ్వర్యభిగృహా ^{౩ ౨}హితం ^{౧ ౨}సూరః ^౩పశ్యతి

^{౧ ౨}చక్షుసా॥

మంచి పరాక్రమవంతుడైన ఇంద్రుడు, దృష్టితో ప్రకాశించు తనకుం
బ్రియమైనట్టి, ఋత్విజులచేత హృదయమందు నుంచఁబడినది, (ఋత్విజు లివ్వఁగా
'దాను త్రాగినదని తా॥) యగు సోమమును ఎదురుగాఁ జూచుచున్నాఁడు.

ఉత్తరార్చికమున నష్టమాధ్యాయ ప్రథమ ఖండము సమాప్తము.

౮ అధ్యాయము.

౨ ఖండము.

జమదగ్ని, అసిత, దేవలులుఋషులు-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౧౧౦. ^{౧ ౨ ౩}అసృగ్ర ^{౧ ౨}మిందవః ^{౩ ౧}పథా ^{౨ ౪ ౩}ధర్మన్నతస్య ^{౧ ౨}సుశ్రియః ^{౩ ౧ ౨}విదానా ^{౩ ౧}అస్య

^{౧ ౨}యోజనా॥

ఈ యజమానుఁడు చేసిన ఆ యా యీ (దేవతలకు గల) సంబంధములను దెలియుచు, మంచి వసువులతో (పాలు పెరుగు మొదలగువానితో నని తా॥) గలిసినవయిన సోమములు కర్మయందు యాగముయొక్క మాగణము చేత హవిర్హాని నుండి కారుచున్నవి.

౧౧౧౧. ^{ఉ ౩} ప్రధాగా ^{౧౨} మధో ^{౩ ౨} అగ్రియో ^{౩ ౨ ౩ ౧} మహీరపో ^{౨ర} విగాహతే ^{౩ ౨ ౩} హవిహావిష్టు
^{౧౨} వస్యః॥

హవిస్సులలో స్తుతింపఁదగిన, హవిస్స్వరూపమయిన, యే సోమము గొప్ప వయిన యదకములయందుఁ బ్రవేశించుచున్నది. ఆ సోమముయొక్క ముఖ్యమయిన ధారలు కారుచున్నవి.

౧౧౧౨. ^{౨ ౩ ౨} ప్రయజా ^{౩ ౧} వచో ^{౨ ౩ ౧} అగ్రియో ^{౨ర} వృషో ^{౩ ౧ ౨} అచిక్రదద్వనే ^{౨ ౩ ౨} సద్మాభి ^{౩ ౧} సత్యో
^{౨ ౩ ౨} అధ్వరః॥

హవిస్సులలో ముఖ్యమయిన సోమము యుక్తమయిన వాక్కులను జేయు చున్నది. (స్తుతివాక్కులను బుట్టించుచున్నదని తా॥) (కోర్కెలను) వషికంచునట్టి, సత్యమయినట్టి, హింస లేనట్టి, సోమముయజ్ఞగృహమున కెదురుగా నుంచినయుదక మందు ధ్వని చేయుచున్నది.

౧౧౧౩. ^{౨ ౩ ౧} పరియత్కావ్యా ^{౨ర} కవినృష్టా ^{౩ ౨ ౩ ౧} పునానో ^{౨ ౩ ౧} అషణతి ^{౨ర} స్వర్వాజీ ^{౨ర ౩ ౧ ౨} సిమేనతి॥

కర్మలను సాధించునట్టి సోమము బలములను శోధించుచు, స్తోత్రములను ఎపుడు పొందుచున్నదో, యపుడు స్వగణమందు బలవంతుఁడైన యింద్రుఁడు (యాగమునకు వచ్చుటకుఁ దన బలమును) బొంద నిశ్చయించుచున్నాఁడు.

౧౧౧౩. పంచమానో^{౧౨} అభిస్సృధో^{౩౨} విశో^౩ రాజేన^౨ సీవతి^{౧౨} యదీమృణ్వంతి^౩ వేధసః^{౧౨} ॥

ఎపు డీ సోమమును కర్మకర్తలు ప్రేరించుచున్నారో, యపుడు కారుచు నీ సోమము యాగమునకు విష్ణుముచేయు శత్రువులను నశింపజేయు నెదిరించు చున్నది.

౧౧౧౪. అవ్యావారే^౨ పరిప్రియో^౩ హరిర్వసేను^{౧౨} సీవతి^{౩౨} రేభో^౩ వనుష్యతే^౨ మతీ^{౩౨} ॥

ఆకుపచ్చనిరంగు గలట్టి, దేవతలకు బ్రతుమునట్టిదే యగు సోమము గొత్తెబొచ్చు వస్త్రముందు ఉంటున్నది. (అభిషవ సమయమున) భవించుచు స్తుతితో నేవింపబడుచున్నది.

౧౧౧౫. సవాయు^{౨౩} మింద్ర^౧ మశ్వినా^{౨౪} సాకం^{౩౧} మదేన^{౨౪} గచ్ఛతి^౩ రణాయో^{౨౩} అస్య^౧

ధర్మణా^{౧౨} ॥

ఏ యజమానుడు సోమముయొక్క కర్మలతో (కొనుట-పిండుట మొదలగు పనులతో) విహరించునో, ఆ యజమానుడు వాయువును, ఇంద్రుని, అశ్వినులను మదముతోఁగూడఁ బొందుచున్నాడు

౧౧౧౬. ఆ^౨ మిత్రే^{౩౧} వరుణే^{౨౪} భగే^{౨౩} మధోగ^౧ పవన్^౩ ఊర్ణయః^{౩౧} విదానా^౨ అస్య^{౧౨}

శక్మభిః^{౧౨} ॥

ఏయజమానులు సిద్ధపఱచిన సోమముయొక్క తరంగములు, మిత్రావరుణులమే భగదేవునిగూర్చి ప్రసహించుచున్నవో, యా యజమానులు ఈ సోమమును దెలియుచు సుఖములతోఁగూడుచున్నారు

౪౦౪ [ఉత్తరార్చికము.

ఆంధ్ర వేదములు.

అ. ౮. ఖం. ౨]

౧౧౧౨. ^{౩౧౨}అస్సభ్యం ^{౩౨ఉ}రోదనీ ^౩రయి ^{౧౨}మధ్యో ^{౩౧౨}వాజస్య ^{౨౩}సాతయే | ^{౨౩}శ్రవో
^{౧౨}వసూని ^౩సంజితం॥

ఓ ద్యావా పృథ్వీలారా! మీరు (దేవతల) మదింపజేయు సోమనూపా
న్నముయొక్క లాభముకొఱకు మాకు ధనమును, అన్నమును, నివాసాధారములగు
పశ్వాదులను ఇండు.

౧౧౧౩. ^{౨౩}ఆతే ^{౧౨}దక్షం ^{౩౨౩}మయోభవం ^{౧౨౩}వహ్నిమద్యా ^౧వృణీమహే | ^{౨౩౧}పాస్తమా
^{౨౩}పురుస్సృహం॥

ఓ సోమమా! మేము (యాగకర్తలని తా॥) నీ సంబంధమైనట్టి, సుఖము
గలిగించునట్టి, ధనాదులను ఇచ్చునట్టి, (శత్రువులనుండి) రక్షించునట్టి, పలువురు
గోరునట్టి, నీ బలముచు ఈ యాగ దినమందు అభిముఖముగాఁ గోరుచున్నాము.

౧౧౧౪. ^{౨౩}ఆమస్తమా ^{౨౪}వరేణ్యమా ^{౨ఉ}విప్రమా ^౩మనీషిణం | ^{౧౨౩౧౨}పాస్తమా
^{౨౩}పురుస్సృహం॥

ఓ సోమమా! మనకరమయిన, అందఱు సేవింపఁదగిన, నిన్ను గోరు
చున్నాము మఱియు మేధావి యగునట్టి, స్తుతుల నొందినట్టి నిన్ను గోరుచున్నాము.
పలువురు కోరఁదగిన, అందఱికి రక్షకమయిన నిన్ను సేవించుచున్నాము.

౧౧౧౫. ^{౨౩౧}ఆరయిమా ^{౨౪౩౦౩}సుచేతునమా ^౧సుక్రతో ^{౩౨}తనూష్వా | ^{౨౩౧}పాస్తమా
^{౨౩౧}పురుస్సృహం॥

మంచి ప్రజలుకల యో సోమమా! నీ ధనమును మేము కూడఁబెట్టు

[ఉత్తరార్చికము.

సా మ వే ద ము .

అ ౮. ఖం 3.] ౪౦౪

చున్నాము. మంచి జ్ఞానమును బొందుచున్నాము. మా పుత్రులయందు ధనమును, విజ్ఞానమును గలిగించుము. సర్వమును రక్షించునట్టి, యనేక యాగకర్తలు కోరునట్టి, నిన్ను సేవించుచున్నాము.

ఉత్తరార్చికమందు అష్టమ అధ్యాయ ద్వితీయ ఖండము సంపూర్ణము.

౮ అధ్యాయము.

3 ఖండము.

భరద్వాజఋషి-త్రిష్టుక్పద-వైశ్వానరాగ్ని దేవత.

౧౧౨౨ మూ^౨గా^౧నం^౨ది^౩వో^{౩౧} అర^{౩౧}తి^{౨౩౧} పృ^{౩౨}థి^౩వ్యా^{౩౨}నై^{౩౨}శ్వా^{౩౨}నర^{౩౨}మృ^{౩౨}త ఆ^{౩౨}జా^{౩౨}తమ^{౩౨}గ్ని^౨ం
౩౨ క^{౩౨}వి^{౩౨}గ్ం^{౩౨} స^{౩౨}మా^{౩౨}జ^{౩౨}మ^{౩౨}తి^{౩౨}థి^{౩౨}ం జ^{౧౨}నా^{౩౨}నా^{౩౨} మా^{౩౨}స^{౩౨}న్నః^{౩౨} పా^{౧౨}త్రం^{౩౨} జ^{౩౨}న
య^{౩౨}స్త^{౩౨} దే^{౩౨}వాః॥

ద్యులోకమునకు శిరస్సువంటివాఁడును, భూమికి గమనించువాఁడును, అధిపతియును, నరులందఱికిని సంబంధించినవాఁడును, యజ్ఞమునకు నభిముఖిగా (అరణులందు) బుట్టినవాఁడును, కర్మలను జరిపించు లేక ఆక్రమించినవాఁడును, బాగుగ బ్రకాశించువాఁడును, యాగకర్తలకు నతిథివలె బూజనీయుఁడును, (దేవతలకు) నోరయి యున్నవాఁడు, (అనగా నితనివ్వారా హవిస్సులు భక్షింతురు కనుకనని తాత్పర్యము.) మాకు రక్షకుఁడు నయిన యగ్నిని స్తుతికర్తలు లేక ఋత్విజులు లేక దేవతలు పుట్టించిరి.

౧౧౨౩. త్వాం విశ్వే అమృత జాయమాన్ గం శిశున్ దేవా అభిసంనవన్తే |
తవక్రతు భిరమృత వ మాయ నైవశ్వానర యత్ప్రితో రదీ దే: ||

మరణము లేని యగ్ని! స్తుతికర్తలు (అరణులలోనుండి) పుట్టిన కొమారుని వంటి నిన్ను స్తుతించుచున్నారు. లేక (దేవాః) కిరణములు, పుట్టిన నిన్నుతలిదండ్రు మొదలగువారు కొమారుని బొందినట్లు పొందినవి. ఎపుడు పాలించునట్టి ద్యులోక భూలోకముల మధ్యను దీపించుచున్నావో, ఆపుడు నీ కర్మలచేత దేవత్వమును (యజమానులు) పొందిరి.

౧౧౨౪. నాభింయజ్ఞానాగ్ం సదన గ్ం రయీణాం మహా మహాన మభిసం
నవన్త! వైశ్వానరగ్ం రధ్య మధ్వరాణాం యజ్ఞస్య కేతుం జన
యన్త దేవాః ||

యాగములకుఁ బ్రధానమయిన, ధనములకుఁ జోపైన, మహానుభావుఁ డయిన, హోమాములు చేయు స్థానమయిన, లేక ఉదకముల ధారలకుఁ జోపైన (వైద్యుతాగ్నియని తా.) యగ్నిని (స్తుతికర్తలు) స్తుతించుచున్నారు. సర్వనరులకు సంబంధించిన యాగములకు రధికుఁడు (అనగా నడిపించువాఁడని తా.) యజ్ఞమును బ్రకటించువాఁడు నగు నగ్నిని దేవతలు (మథించి) పుట్టించిరి. (దేవాః=స్తుతికర్తలు-దేవతలు-ఋత్విజులు-కిరణములు-అని నానార్థములు కలవు. సంవర్భము ననుసరించి చూచుకొనవలెను.)

యజతఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-మిత్రావరుణ దేవత.

౧౧౨౫. ప్రవో మిత్రాయ గాయత వరుణాయ విపాగిరా మహిక్షతా
వృతిం బృహత్ |

(ఓ మా ఋత్విజులారా!) మీరు మిత్రుని కొఱకు, వరుణుని కొఱకును వ్యాపించిన వాక్కుతో స్తుతి చేయుడు. అధికబలముగల మిత్రావరుణులారా! గొప్పదయిన యాగమును గూర్చి రండు.

౧౧౨౧. సమా^{౩ ౨ ౩}జా^౨ యా^{౩ ౧ ౨} ఘృతయోనీ^{౩ ౨ ౩ ౧} మిత్రశో^{౨ ౪}చభా^{౨ ౪} షరుణశ్చ^{౩ ౪} ! దేవా^{౩ ౪}
దేవేషు^{౩ ౧ ౨} ప్రశస్తా^{౩ ౨}॥

సర్వమునకుఁ బ్రభులయినవారు, ఉపకమును బుట్టించువారు, ప్రకాశించు వారు, దేవతలలోఁ బ్రశస్తలు నగు మిత్రావరుణుల నిద్దఱిని స్తుతించుడు. (అని పూర్వ మంత్రములోని కన్వయము.)

౧౧౨౨. తాన^{౧ ౨} శ్వక్తం^౩ పార్థివస్య^{౧ ౨} మహీ^{౩ ౨}రాదో^{౩ ౨} దివ్యస్య^{౩ ౧ ౨} మహివాం^{౧ ౨}
క్షత్రం^{౩ ౪} దేవేషు^{౩ ౧ ౨}॥

ఆ దేవత లిద్దఱును పృథివీ సంబంధమైన ద్యులోకమందుఁ బుట్టిన గొప్ప ధనము నిచ్చుటకు సమర్థులు. ఓ దేవతలారా! మీ యిద్దఱియొక్క పూజ్యమయిన, దేవతలలోఁ బ్రసిద్ధమయిన, బలమును స్తుతించుచున్నాము.

వధుచ్ఛందఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౧౨౩. ఇంద్రా^౧యాహి^{౨ ౪} చిత్ర^{౩ ౧ ౩ ౨}భానో^{౩ ౧ ౨} సుతా^{౧ ౨}ఇమేత్వా^{౧ ౨}యవః^{౧ ౨} । అణ్వీ^{౧ ౨}భిస్తనా^{౩ ౧ ౨}
పూతానః^{౩ ౧ ౨} ॥

విచిత్రకిరణములుకల యింద్రా! యీ కర్ణవద్దకు రమ్ము. అభిషవించిన యీ సోమములు నిన్ను గోరుచున్నవి. ఋత్విజుల శ్రేష్ఠతో నభిషవించిన ఆ సోమములు నిత్యము పవిత్రములు (అనగా దశాపవిత్రమను వస్త్రమందు వడకట్టఁ బడినవి కనుక.)

౧౧౨౯. ఇంద్రాయాహి ధీయేషితో విప్రజాతః సుతావతః । ఉపబ్రహ్మణి
 ౩౧౨
 వాఘతః ॥

ఓ యింద్రా! మా బుద్ధిచేతః బొందఁబడినట్టి, యితర ఋత్విజులచేతః
 బ్రేరింపఁబడినట్టి, నీవు సోమము నభిషవించి సిద్ధపఱచిన ఋత్విజునియొక్క స్తోత్ర
 ములను బొందుటకు రమ్ము.

౧౧౩౦. ఇంద్రాయాహి తూతుజాన ఉపబ్రహ్మణి హరివః । సుత దధిష్వ
 ౩౧౨
 నశ్చనః ॥

హరి యను నశ్వములు కల యింద్రా! త్వర కలవాడవగుచు స్తోత్రము
 లను స్వీకరించుటకు రమ్ము. వచ్చి యీ సోమాభిషవకర్మయందు మా యన్నమును
 స్వీకరింపుము. (=పుచ్చుకొనుము.)

భరద్వాజఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రాగ్నిదేవత.

౧౧౩౧. తమీడిష్వయో అచిషా వనా విశ్వా పరిష్వజత్ । కృష్ణా
 ౩౧౨ ౩౧౨
 కృణోతి జిహ్వయా ॥

ఓ స్తుతికర్తా! నీవు అగ్నిని స్తుతించుము. ఏ యగ్ని జ్వాలారూపమయిన
 కాంతితో నరణ్యముల నన్నిటిని యంతటను జిట్టుకొనుచున్నది. ఎవఁడా వనము
 లను జిహ్వరూపమయిన మంటతో దహించి నల్లవానింగా నొనచుచున్నాడో,
 ఆ యగ్ని యని పూర్వాన్వయములు.

౧౧౩౨. యగ్ధ ఆవివానతి సమ్మవింద్రస్య మర్త్యః । ద్యుమ్నాయ సుత
 ౨౩౨
 రాతపః ॥

ఏ మనుష్యుఁడు మండుచున్న అగ్నియందు సుఖకరమయిన హవిస్సును ఇంద్రునికొఱకు నిచ్చుచున్నాఁడో, ఆ మనుష్యునియొక్క చక్కని యన్నమును సుఖముగా సంపాదించు నుదకములను, (అనఁగా వర్షమని తా॥) ఇంద్రుఁడు చేయుచున్నాఁడు.

౧౧౩౩. తా^౨నో^౩ పా^{౧౨}జవ^{౩౧౨}తీరిష^{౩౧౨} ఆశూ^{౩౧౨}న్వి^{౩౧౨} పృ^{౩౧౨}తమ^{౩౧౨}ర్వ^{౩౧౨}తః॥ ఏ^{౧౨}ంద్ర^{౩౧౨}మగ్నిం^{౩౧౨} చ^{౩౧౨}
వో^{౧౨}థ^{౧౨}వే॥

ఓ యింద్రాగ్నులారా! ఆ మీ యిద్దఱు అన్నము కల వర్షములను లేక బలముగల యన్నములను వేగము నడచు గుఱ్ఱములను ఇంద్రునకు నగ్నికి సర్వత్ర హవిస్సుల నందించుటకుగా మాకు నిండు.

ఉత్తరార్చికమునరిదు అష్టమాధ్యాయ తృతీయ ఖండముసంపూర్ణము.

—:౦:—

౮ అధ్యాయము.

౪ ఖండము.

సీకతానివారి ఋషిగణము-ఋషి-జగతీచ్ఛంద-ఇంద్ర దేవత.

౧౧౩౪. పో^{౧౨}లయా^{౩౧౨}సీ^{౩౧౨} ది^{౧౨}ందురి^{౩౧౨}ంద్ర^{౩౧౨}స్య^{౩౧౨} నీ^{౩౧౨}షక్^{౩౧౨}౞^{౩౧౨}తగ్^{౩౧౨}ం^{౩౧౨} స^{౩౧౨}ఖా^{౩౧౨} స^{౩౧౨}ఖ్యు^{౩౧౨}న^{౩౧౨}ప్ర^{౩౧౨}మి^{౩౧౨}
నా^{౩౧౨}తి^{౩౧౨} స^{౧౨}ంగి^{౩౧౨}రం^{౩౧౨} । మ^{౧౨}ర్వ^{౩౧౨} ఇ^{౩౧౨}వ^{౩౧౨} యు^{౩౧౨}వ^{౩౧౨}తి^{౩౧౨}భిః॥ స^{౧౨}మ^{౩౧౨}ర్ష^{౩౧౨}తి^{౩౧౨} సో^{౧౨}మ^{౩౧౨} క^{౩౧౨}ల^{౩౧౨}శే^{౩౧౨}
శ^{౩౧౨}త^{౩౧౨} యా^{౩౧౨}మ^{౩౧౨}నా^{౩౧౨} ప^{౩౧౨}థా॥

సోమము సంస్కరించిన ఇంద్రుని స్థానమును (అనఁగా నుదరమని తా॥) చేరుచున్నది. అట్లుచేరి స్నేహితుని వంటిదయి తనస్నేహితుడైన యింద్రుని కడు పును బాధింపదు. మనుష్యుడు స్త్రీలతోఁ గూడినట్లు ఈ సోమముకూడ తనతోఁ గలిసిన యుదకములతోఁగూడుచున్నది. తర్వాత నూఱుసందులుగల దశాపవిత్ర మను వస్త్రములోనుండి కలశములోఁబడుచున్నది.

౧౧౩౫. ప^౩వో^౧ధి^౨యో మ^౩న్ద్ర^౧య^౨వో వి^౩ప^౧న్య^౨వః ప^౩న^౧న్య^౨వః సం^౩వ^౧ర^౨ణే^౩ష్వ^౧క్ర^౨ముః॥
హ^౨రిం క్రి^౩డ^౧న్త మ^౩భ్య^౧నూ^౨ష త^౩స్తు^౧భో^౨భి ధే^౩న^౧వః ప^౩య^౧సే ద^౨సి^౩శ^౧యః॥

ఓ సోమములారా! మీయందు ధ్యానముంచినవారు, మదము కలిగించు ధ్వనిని గోరుచున్నవారు, స్తుతిని గోరుచున్నవారు నగు స్తుతికర్తలు చాపలు పరిచి యున్న యాగ గృహములందుఁ బ్రారంభించుచున్నారు. (అభిషవమును ప్రారంభించుచున్నారని తా॥) స్తుతికర్తలు ఆకుపచ్చనిరంగుగల్గి యాటలాడునట్లు ఎగిరి పడుచున్న సోమమును స్తుతించుచున్నారు. పాడియావులుకూడఁ దమ పాలతో నే యీ సోమము నుద్దేశించి పూర్తిగాఁగలియుచున్నది.

౧౧౩౬. ఆ^౧నః సో^౩మ సం^౧వ^౨తం పి^౩పు^౧ష్వీ మి^౩ష^౧మి^౨న్దో ప^౧వ^౩స్వ ప^౧వ^౩మా^౨న
డి^౩ర్మి^౧ణా యా నో దో^౩హ^౧తే త్రి^౩ర^౧హ^౨న్న స^౩శ్చ^౧షీ త్సు^౩మ^౧ద్వా^౨జ^౩వ
న్మ^౧ధు^౩మ^౧త్సు^౨పీ^౩ర్యం॥

ఓ సోమమా! వడకట్టఁబడుచున్న నీవు సంపాదించఁబడినది, అధికమైనది యగు నన్నమును నీ రసముతో నిమ్ము. పగటిమూఁడు సవనములందు (సవన=యాగ ములో ప్రాతర్మధ్యాహ్న సాయంకాలములంజేయు కర్మలు) ఆటంక మేమియుంగలి గింపనిదై (అనఁగా మాతో నేయాగములు నిలిచిపోకుండ) అంతటను బ్రసిద్ధుడైన

బలవత్తుడై : మాధుర్యముగల మంచి వీరుడైన, పుత్రుని బుట్టించునో (ఆయన్న మునిగ్గుని గుర్రముము)

పురుహన్సుఋషి-బృహతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౧౩౭. సకిష్టం కర్మణా నశద్యశ్చకార సదావృధం ఇంద్రంన యజ్ఞైర్విశ్వ
గూర్త మృభ్వస మధృష్టం ధృష్ణమోజసా॥

ఎల్లపుడు వృద్ధినందునట్టి, అందఱును స్తుతించునట్టి, మహాత్ముడగునట్టి, తనబలముచేత శత్రువులకు లొంగనివాఁడు, శత్రువులం దిరస్కరించువాఁడు నగు నింద్రుని యే నరుఁడు అనుకూలమయినవానింగా యజ్ఞకర్మలతోఁజేయునో, అట్టి వానిని యితరుఁడెవఁడును తనహింసాదికర్మతో నెదిరింపజాలఁడు.

౧౧౩౮. సహింసాఘోషా ముగ్ధం పృతనాసు సాసహిం యస్మిన్మహీ దురుజ్జయః ।
సంధేనవో జాయమానే అనోనవు దావ్యవః క్షామీరనోనువుః ॥

సహింపరానట్టి, భయంకరమైనట్టి, శత్రుసేనలనోర్పునట్టి, యింద్రుని (స్తుతిం చుచున్నాను.) ఏ యింద్రుఁడు పుట్టుచుండఁగా బట్టెలు గోవులు (మేకలుకూడ) మిగుల స్తుతించినవో, ద్యులోకవాసులు, భూలోకవాసులునుగూడ స్తుతించిరో, ఆ యింద్రుఁడని పూర్వాన్వయము.)

సామవేదమునందష్టమాధ్యాయ చతుర్థఋండము సంపూర్ణము.

౮ అధ్యాయము.

౫ ఖండము.

నారదఋషి-ఉష్ణిక్చంద-సోమదేవత.

౧౧౨౯. సఖాయ సఖాయ ఆనిషీదత పునానాయ ప్రగాయత శిశుంస యజ్ఞే పరి

భూషతశ్చియే॥

ఓ సఖలారా! (అనఁగాస్తుతికర్తలు-ఋత్విజులును) కూర్చుండుడు. వడకట్టం బడుచున్న సోమముకొఱకు గానము బాగుగాఁజేయుఁడు స్తుతింపఁబడిన సోమమును హవిస్సులతో శోభకొఱకు (పాలు పెఱుగు మొదలగునవికలుపుఁడనితా॥) శిశువును (తలిదండ్రులు ఆభరణాదులతో) నలంకరించునట్లు అలంకరించుడు.

౧౧౩౦. సమీవత్సం నమాతృభిః సృజతా గయసాధనం దేవావ్యాకమద
మభి ద్విశవసం॥

ఓ ఋత్విజలారా! గృహమునకు సాధనమైనట్టి, దేవతల రక్షించునట్టి, మదమును గలిగించునట్టి, రెట్టించిన వేగముకలట్టి, యీ సోమమును, దూడను దమ తల్లులతోఁ జేర్చునట్లు, (పాలు పెగుఱు మొదలగు) వాటితోఁ గలుపుఁడు.

౧౧౩౧. పునాతా దక్షసాధనం యథా శర్ధాయ వీతయే యథామిత్రాయ
వరుణాయ శస్త్రమం॥

బలమునకు సాధనమైన సోమమును వడకట్టుఁడు. వేగముకొఱకు, దేవతల

పానము కొఱకు, మిత్రుని కొఱకు, వరుణుని కొఱకు మిగుల సుఖకరమైనదానింగా
(పవిత్రమందు) వడకట్టుడు.

ఐశ్వర్య-అగ్ర్యధీషణ్యాఋషి-ద్విపదాచ్ఛంద-సోమదేవత.- - - ద్విపదము.

౧౧౨౨ ^{౨ ౩౩ ౨ర} ప్రవాజ్యతాః ^{౩౧ ౨} సహస్రధారస్తిరః ^{౩౧ ౩౨ ౩} పక్షత్రం ^{౨౬ ౩౧ ౨} పవారమవ్యం॥

బలముకలది, అనేకధారలు కలది, యగు సోమము గొట్టెబొచ్చు వస్త్రమును
దాటి వివిధముగాఁ గారుచున్నది.

౧౧౨౩. ^{౨౩౩ ౨ర} సవాజ్యరతాః ^{౩౧ ౨} సహస్రరేతా ^{౩౧ ౨ ౩౧} అద్భిర్ఘృజానో ^{౨ర} గోభిః॥ ^{౩ ౨} శ్రీణానః॥

అనేకోదఃములు కలది, (వసతీ వగీ అనెడు) నుదకములతో శుద్ధిచేయుఁ
బడినది, ఆవుపాలు మొదలగువాటితోఁ గూర్పఁబడినది, యగు సోమము
కారుచున్నది.

౧౧౨౪. ^{౧౨} ప్రసోమ ^{౨ ౧౨} యాహీన్ద్రస్య ^{౩౧ ౨ర} కుతూన్యభిర్యేమానో॥ ^{౧౨ ౩ ౨} ఆద్రిభిస్సుతః॥

ఓ సోమమా! ఋత్విజులచేత నియమింపబడి శిలలతోఁ బిండఁబడి,
యింద్రుని కుక్షియగు కలశమందు బాగుగాఁ ప్రవేశించుము.

(వారుణి) భృగు-జమంగ్నిఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౧౨౫, ^{౨ర} యే సోమాసః ^{౨ ౨ ౩} పరావతి ^{౧౨ ౨౩ ౧౨} యే అర్వావతి ^{౩ ౨} సున్విరే ^{౨ ౩ ౧} యే వాదః
^{౨౩ ౧౨} శర్యణావతి॥

ఓ సోమములారా! దూరదేశమందుఁగాని, సమీపస్థలమందుఁగాని అభిషేచిం
పఁబడునపుడు లేక శర్యణావతియును సరస్సునందలివికాని యగు నేయే సోమ

ములు కలవో, యేవి యింద్రునికొరకు నభిషవింపఁబడుచున్నవో, యవన్నియు మా కోర్కె సఫలము చేయుఁగాక.

౧౧౪౬. య ^{౧ ౨ ౩} ఆజీకేషు ^{౨ ౩} కృత్వసు ^{౧ ౨ ౩} యే ^౧ మధ్యే ^{౨ ౩} పస్త్యానాం ^{౩ ౪ ౫} యేవా ^{౨ ౩} జనేషు ^{౧ ౨}
^{౧ ౩ ౧ ౨}
 పశ్యసు॥

ఏ సోమములు ఆజీకదేశములందు (=దూర దేశములు) ఏవి కృత్వానదేశములందు, నదుల సమీపములందు, నే సోమము లభిషవింపఁబడుచున్నవో, (ఆయా చోట్ల ఋషుల యాగములు చేతురుగనుక అట్లు చెప్పఁబడె. (మఱియు నిషాదు లయిదవజాతిగాఁగల నాల్గుజాతులవారియందును, ఏ సోమము లభిషవింపఁబడుచున్నవోఅవి మా యభీష్టము సఫలము చేయుఁగాక.

౧౧౪౭. తేనోవృష్టిం ^{౧ ౨ ౩} దివస్పరి ^{౩ ౪ ౫} పవస్తమా ^{౧ ౨ ౩ ౪} సువీర్యం ^{౩ ౪ ౫} స్వానాదేవాన ^{౩ ౪ ౫} ఇన్ద్రవ॥ ^{౧ ౨}

అక్కడక్కడ నభిషవింపఁబడుచున్న, ప్రకాశించుచున్న, పాత్రలందుఁ గారుచున్న, ఆయా సోమములు మాకు సూర్యునినుండి వర్షమును, మంచి వీర్యవంతుఁడయిన కొమారుని, లేక ధనమును, బొందించుఁగాక.

ఉత్తరార్చికమునందు అష్టమాఘాయ పంచమ ఖండము సమాప్తము.

[ఉత్తరార్చికము.

సా మ వే ద ము.

అ ౮. ఖం ౬.] ౪౧౫

౮ అధ్యాయము.

౬ ఖండము.

వత్సఖుషి-గాయత్రీచ్ఛంద-అగ్నిదేవత.

౧౧౪౮. ఆ^{౧౨౩౧}తే^{౨ర}వతో^{౩౧} మనో^{౨౩౧౨} యమత్పరమాచ్ఛిత్సధస్తాత్^{౩౧} అగ్నే^{౨౩} త్వాం^{౧౨}
కా^౨మయే^{౩౨} గిరా॥

ఓ యగ్నీ! వత్సఖుషి నీ మనస్సును ఉన్నతమైన ద్యులోకమునుండి నిన్ను
గోరుచున్న స్తుతివాక్కుతో నాకర్పించెను.

౧౧౪౯. పురు^౨త్రా^{౨ఉ}హి^{౩౨ఉ౩} స^{౨౩} దృ^{౨౩} జ^{౧౨౩౨} సి^{౨౩} దిశో^{౩౧౨} విశ్వా^{౩౧౨} అనుప్రభుః॥ సమత్సుత్వా^{౩౧౨}
హవామహే॥

ఓ యగ్నీ! అనేక స్థలములందు నీవు సమానదృష్టికలవాడవగుచున్నావు.
సర్వదిక్కులకుఁ బ్రభువవు అగుదువు. నిన్ను యుద్ధములందు రక్షణకొఱకుఁ
బిలుచుచున్నాము.

౧౧౫౦. సమత్స్వగ్నిభావసే^{౩౨౩౧} వాజయంతో^{౨ర} హవామహే॥ వాజేషు^{౧౨} చిత్రరాధసం॥^{౩౧౨}

యుద్ధములందు బలముంగోరుచున్న మేము రక్షణకొఱకు యుద్ధములందు
ధనముం గూడఁబెట్టు నగ్నిని బిలుచుచున్నాము. (స్తుతించు, లేక ప్రార్థించుచు)

నృమేధర్షి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౧౫౧. త్వం^౧ న^{౨౩} ఇంద్రా^౧ భర^{౨౩} ఓజో^{౧౨} నృష్ణాం^{౩౧} శతక్రతో^౨ విచర్షణే॥ ఆవీరం^{౨౩౧}
వృతనాసహం॥^{౨౩౧౨}

బహు కర్మలాచరించునట్టి, సర్వముం జూచునట్టి యిందా! నీవు మాకు
బలమును ధనమును దెచ్చిపెట్టుము. వీర్యముగలట్టి, సేనల నోర్చునట్టి, నిన్ను
బ్రార్థించుచున్నాము

౧౧౧౨. త్వగ్ం హినః పితావసో త్వం మాతా శతక్రతో బభూవిథ
అథాతే సుమ్మమీమహే॥

నివాసముం గలిగించునట్టి, బహుకర్మ లాచరించునట్టి, యిందా! నీవు
మాకుఁ దండ్రీవి (తండ్రీవలె రక్షింతువని) అగుచున్నావు. తల్లివలె నాథార
మగుచున్నావు. మేము నీ యొక్క సుఖమును గోరుచున్నాము.

౧౧౧౩. త్వగ్ం శుష్మి న్పురుహూత వాజయన్త ముపబ్రువే సహస్కృత
సనోరాస్వ సువీర్యం॥

బలముతోఁ గూడినట్టి, (స్తుతికర్తలచే) బలము కలిగింపఁబడినట్టి, పలువుర
చేతఁ బిలువంబడునట్టి యిందా! బలముం గోరుచున్న నిన్ను స్తుతించుచున్నాను.
అట్టి నీవు మాకు మంచి వీర్యవంతమైన ధనము నిమ్ము.

భౌమ-అత్రిబుష్టి-అనుష్టుప్భండ-ఇంద్రదేవత.

౧౧౧౪. యదింద్ర చిత్ర మ ఇహ నాస్తి త్వదాతమద్రువః । రాధస్తనో
విదద్వస ఉభయా హస్త్యాభర॥

వజ్రాయుధధారివి, కోరఁదగినవాఁడవు నగు నీంనా! నీ వివ్వఁదగిన ధన
ము నా కీ లోకమునందు లేదు. ధనమును బొందియున్నవాఁడా! రెండు చేతుల
తోను మా కివ్వవలసిన ఆ ధనమును దెచ్చి యిమ్ము.

౧౧౫౫. యన్మన్యసే^{౧౨౩} వశేణ్యమింద్ర^{౧౨౩} ద్యుక్షం^{౩౧} తదాభర^{౧౨౩} విద్యామ^{౩౨ ౩} తస్యతే^{౧౨}
 వయమ^{౩౧} కూపారస్య^{౨౪} దావనః॥^{౩౧౨}

ఇంద్రా! యే యన్నమును శ్రేష్ఠమయిన దానింగాఁ దలఁతువో, దాని నెమ్మి. నీ వారలవగు మేము హద్దు మిగిలినట్టి అట్టి దానమునకు పాత్రుల మగుదుముగాక. (పొందుదుమని తా.)

౧౧౫౬. యత్తే^{౧౨} దిక్షు^{౩౨} ప్రరాధ్యం^{౩౨ ౩} అస్తి^{౧౨} శ్రుతం^{౩౨} బృహత్^{౩౨} తేన^{౧౨} దృఢా^{౩౧}
 బిదద్రీవ^౨ వాజందషి^{౩౨} సాతయే॥^{౧౨}

ఓ యింద్రా! దిక్కులయందు స్తుతింపఁదగినదై, వినఁబడుచున్న నీ గొప్ప మనస్సు ఏది కలదో, ఆ మనస్సుతో నో వజ్రాయుధధారి దృఢమయిన యన్నమును మా లాభమునకు నిచ్చుచున్నావు.

ఇట్లు సామవేద ఉత్తరార్చికమున అష్టమాధ్యాయమును,
 ఆరవఖండమును ముగిసెను.

౯ అధ్యాయము.

౧ ఖండము.

[పతేదానఋషి-త్రిష్టుచ్ఛంద-సోమ దేవతే.

౧౧౫౭. శిశుం జజ్ఞానన్ హర్యతం మృజన్తి శుమ్భన్తి విప్రంమరుతో గణేన
కవిగీభిః కావ్యే కవిః సత్సోమః పవిత్ర మత్యేతి రేభః॥

శిశువువలె నున్న, అపుడే పుట్టుచున్నట్టి, యందఱుఁ గోరఁ దగినట్టి, సోమ
మును మరుత్తులు (వాయువులు) శుద్ధి చేయుచున్నవి. మేధావి యగు సోమ
మును తమగణము (=సమూహము. వాయువు లేడు.) చేత అలంకరించుచున్నవి.
ప్రజ్ఞాశాలి యగు సోమము కర్ణవంతమై, ధ్వనించుచున్నదై, స్తోత్రములతో
ధ్వనించుచు పవిత్రమును దాటు చున్నది. (వడపోత వస్త్రములతో నుండి క్రిందికిఁ
గోరుచున్నదని తాత్పర్యము.

౧౧౫౮. ఋషిమసాయ ఋషికృత్స్వర్షాః సహస్రనీధః పదవీః కవీనారి
తృతీయం ధామ మహిషః సిహసం త్సోమో విరాజ మనురాజ
తిష్టుప్ ॥

సర్వముందెలియ మనస్సు గల వాఁడు గనుకనే యన్నిటిం జూచునట్టి, సూ
ర్యునింబొంది యున్నట్టి, పలువురచే స్తుతింపఁబడునట్టి, కవుల పొరపాట్లను సవరించు
నట్టి యాసోమము ఏది కలదో యది గొప్పదియగుచు బ్రకాశించుచున్న యింద్రుని
ద్యులోకమును బొంద గోరుచున్నదై ప్రకాశింపఁజేయుచున్నది.

౧౧౫౯. చమూషశ్చనః శకునో బిభృత్వా గోవిందుద్రాపు ఆయుధాని బిభ్ర
 అపామూర్ఙ్గం సచమానః సముద్రం తురీయంధామ మహిషోవివక్తి ॥

పానపాత్రలు లేక ఆధిపత్యములలోనుండునది, స్తుతింపఁదగినది, శక్తినిగలి
గించునది, పాత్రలందు విహరించుచున్నది, (యాగకర్తలకు) గోవులనుసంపాదించునది,
ఉదకములను బట్టుకొనుచుఁగార్చుచున్నది, అంతరిక్షమునావరించినది, గొప్పదియగు
నేసోమము కలదో, అది నాల్గవస్థానమును (అనగాఁ జంద్రుని) బొందుచున్నది.

అసిత-దేవలులు ఋషులు-గాయత్రీ-చ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౧౬౦ ౩౧ ౨౪ ౩౨౩ ౧ ౨౪౩ ౧౨ ౧౨
 ఏతే సోమా అభిప్రియ మింద్రస్య కామమక్షరన్ | వధన్మో
 ౩౪ ౨౪
 అస్యవీర్యం॥

ఈ యభిషవించిన సోమములు ఇంద్రునియొక్క శక్తిని వృద్ధిచేయుచు
నింద్రుఁడు కోరుచున్న ప్రియమైన రసమును వర్షించుచున్నవి

౧౧౬౦ పునానాసశ్చమూషదో గచ్ఛన్తో వాయుమశ్వినా । తేనోధత సువీర్యం॥

అభిషవింప, బడుచున్న సోమమూలారా! పాత్రలలోను బ్రవేశించుచు, వాయువును అశ్వినులను బొందుచు, మీరే మాకు మంచి పీఠ్యమును ఇండు.

౧౧౬ ౨. ఇంద్రస్య సోమ రాధ నే పునానో హార్తి చోదయ దేవానాం

ఓ సోమమా! అభిషవింశతి మహర్షి నీవు ఇంద్రుని యారాధనకొరకు

హృదయ స్థానమును బంపుము. (అనఁగా గోరుమని తా.) నేను దేవతల స్థాన
మయిన స్వగమును బొందితిని. లేక యాగశాలను బొందితిని.

౧౧౬౩. మృజన్తిత్వా దశక్షిపో హిన్వన్తి సప్తధీతయః॥ అను విప్రీ
అమాదిషుః॥

సోమమా! నిన్ను పదివేళ్ళు శుద్ధిచేయుచున్నవి. (ముందుగా వ్రేళ్ళతోఁ
దుడిచినారని తా॥) తర్వాత నేడ్చురు ఋత్విజులును నిన్ను (వారి వారి పనులతో)
సంతసింపఁజేసిరి. అట్లు మేధావులైన స్తుతికర్తలుకూడ నిన్ను తాహపఱచుచున్నారు.

౧౧౬౪. దేవేభ్యస్తావ మదాయకం సృజాన మతిమేష్యః॥ సంగోభిర్వాసయా
మసి॥

సోమమా! సుఖస్వరూపవయిన నిన్ను దేవతలు మదముకొఱకు గొఱ
బొచ్చు వస్త్రము నతిక్రమించినదానవైయుండ నావు పాలతోఁ గూర్చుచున్నాము.

౧౧౬౫. పునానః కలశే ప్సా వస్త్రాణ్యరుషో హరిః॥ పరిగవ్యా న్యవ్యత॥

అభిషవింపఁబడుచున్న, ద్రోణకలశమలందుఁబోయఁబడుచున్న, ప్రకాశించు
చున్న, ఆకుపచ్చని రంగుగల సోమము గోసంబంధములయిన క్షీరాదులను, నట్టి
వస్త్రములను, దనచుట్టు కప్పుకొనుచున్నది.

౧౧౬౬. మఘోన ఆపవస్వ నో జహి విశ్వా అపద్విషః॥ ఇన్దో సఖాయ
మావిశ॥

ఓ సోమమా! ధనవంతులమగు మా కభిముఖముగాఁ గారుము. సమస్త
శాత్రువులనుజంపుము. మిత్రుడైన యింద్రునిలోఁ బ్రవేశించుము.

[ఉత్తరార్చికము.

సా మ వే ద ము.

అ ౯. ఖం ౨.] ౪౨౧

౧౧౬౭. ^{౩ ౧ ౨}నృచక్షసం ^{౩ ౧}త్వా ^{౨ర}వయమింద్రో ^{౩ ౧}వీతగ్ం ^{౩ ౧ ౨}స్వర్విదా ^౩భక్షీ ^{౧ ౨}యహే ^౩ప్రజా
^{౨ర}మిషం॥

సోమమా! నరులను జూడుచున్న, సర్వము నెఱింగిన యింద్రుని పానమున
కుపయోగించిన నీవల్ల పుత్రతాది సంపదను, అన్నమును, మేము అనుభవించుము
గ క.

౧౧౬౮. ^{౩ ౨}వృష్టిం ^{౩ ౧}దిహః ^{౨ర}ప రి స్రవ ^{౩ ౧}ద్యుమ్నం ^{౨ ౩ ౧}పృథివ్యా ^{౨ర}అథి ^{౧ ౨}నహో న సోమ
^{౩ ౧ ౨}పృథ్సుధాః॥

సోమమా! నీవు ద్యులోకమునుండి వర్షమును అంతటను కురియించుము.
భూమిమీఁద నన్నమును (అనఁగా సస్యమును) బుట్టించుము. యుద్ధములందు
మాకు బలమునుఁ గలిగింపుము

ఉత్తరార్చిక నవమాధ్యాయ ప్రథమ ఖండము సంపూర్ణము.

—:—

౯ అభ్యాయము.

౨ ఖండము.

అశిత-దేవలులుఋషులు-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౧౬౯. ^{౧ ౨}సోమః ^{౩ ౧}పునానో ^౨అషణతి ^{౩ ౧}సహస్రధారో ^౩అత్యవిః ^{౧ ౨}వా ^{౩ ౧}యోరింద్రస్య
^{౩ ౨}నిష్కృతం॥

౪౨౨ [ఉత్తరార్చికము. ఆంధ్రవేదములు. అ. ౯. ఖం. ౨.]

ఈ యభిషవింపఁబడుచున్న సోమము, అనేక ధారలు కలిగి, గొఱ్ఱబొచ్చు వస్త్రము నతిక్రమించి వాయువుయొక్క, యింద్రుని యొక్క, పానము కొఱకు సంస్కరించిన పాత్రమునఁ జేరుచున్నది.

౧౧౭౦. ^{౩౨}పవమాన ^౩మవస్యవో ^{౧౨ ౩౧ ౨ర}విప్రమభిప్రగాయత ^౩సుష్వాణం ^{౨ ౩౧౨}దేవవీతయే॥

రక్షణమును గోరిన ఋత్విజులారా! పవిత్రతను గలిగించునది, దేవతలకుం బ్రിയమైనది, దేవతల భక్షణము కొఱ కభిషవింపఁబడుచున్నది, యగు సోమమును అభిముఖముగా స్తుతించుడు.

౧౧౭౧. ^{౩౨ ౩}పవస్తే ^{౧౨}వాజసాతయే ^౩సోమా, ^{౧౨}సహస్రపాజసః॥ ^{౩ ౨ ౩౧౨}గృణానాదేవవీతయే॥

సోమములు అధిక బలము నిచ్చునవి, స్తుతింపఁబడుచున్నవి, యగుచు యాగము కొఱకు, అన్నలాభము కొఱకు, నభిషవింపఁబడుచున్నవి.

౧౧౭౨. ^{౩౨ ౩ ౧౨}ఉతనోవాజ ^౩సాతయే ^{౧౨}పవస్వ ^{౩ ౧౨ ౨ర}బృహతీరిషః॥ ^{౩ ౧౨}ద్యుమదిందో ^{౩ ౧౨}సుపీర్యం॥

సోమమా! దీపించునట్టి, మంచి వీర్యము గలట్టి, దానవగుచు మా యుద్ధములకు గొప్ప యన్నధారలను గూర్చుము.

౧౧౭౩. ^{౧౨}అత్యో ^{౩.౨ఉ}హిమానా ^{౩౨ ౩౧౨ ౩}నహేత్యభిరస్పగ్రం ^{౧౨}వాజసాతయే॥ ^{౨ఉ ౩౧౨}వి వారమవ్య ^{౩ ౧౨}మాశవః॥

యుద్ధమునకై ప్రేరింపఁబడుచున్న గుఱ్ఱములవలె శీఘ్రము హోతలచేతను పిండఁబడుచు, సోమములు పరువు లిడుచున్నవి. అన్నలాభము కొఱకు గొఱ్ఱబొచ్చుతో నల్లిన వస్త్రము దాటి కారుచున్నవి.

౧౧౭౪. తేనస్సహస్రిణగ్ం రయిం పవంతామా సువీర్యం! స్వానాదేవాస ఇందవః!

సోమములు అభిషవింపఁబడుచుఁ బ్రకాశించుచు, మాకు వేలకొలఁది ధనమును మంచి వీర్యమును ఇచ్చునుగాక.

౧౧౭౫. వాశ్రా అర్షస్తీందవో భి వత్సం నమాతరః! దధన్విరే గభస్త్యైః!

అరచుచున్న తల్లులు దూడనుగూర్చి యభిముఖములై వచ్చునట్లు, సోమములు ధ్వనించుచుఁ నెదురుగా వచ్చుచున్నవి. అవి బాహువులందు ధరింపఁబడుచున్నవి.

౧౧౭౬. జుష్ట ఇంద్రాయ మత్సరః పవమానః కనిక్రదత్. విశ్వా అపద్విషో జహి!

సోమము ఇంద్రునకు సరిపడినంతగాఁ దృప్తిని గలిగించు నదయ్యెను. ధ్వనించుచున్న సోమమా! సర్వ శత్రువులను జయింపుము లేక చంపుము.

౧౧౭౭. అపఘ్నస్తో అశాష్ణః పవమానాః స్వదక్షశః! యోనావృతస్య సీదత!

ఓ సోమములారా! దానములు చేయని యాగకర్తలను జంపుచు, సర్వమును జూచుచున్న, మీరు యాగస్థానమందుఁ గూర్చుండుడు. (ఉండుఁడని తా.)

ఉత్తరార్చిక నవమాధ్యాయ ద్వితీయ ఖండ సమాప్తము.

౯ అధ్యాయము.

౩ ఖండము.

అసిత-దేవలులుఋషులు-గాయత్రీ చ్ఛంద-సోమ దేవత.

౧౧౭౮. సోమా అస్సగ్ర^౩ మిన్దవః^{౧౨} సుతా^{౩౨} ఋతస్య^{౩౨౨} ధారయా^{౧౨} ఇంద్రాయ^{౧౨}
మధుమత్తమాః॥

యాగమునకై యభిషేచించిన, మిగులఁ దియ్యనయిన, సోమములు ఇంద్రుని
కొఱకు ధారతో, కారుచున్నవి.

౧౧౭౯. అభి విప్రా^{౩౧} నమావత^{౨౪} గావో^౩ వత్సం న ధేనవః^{౩౨౪} ఇంద్రం^{౩౧౨} సోమస్య^౨
పీతయే॥

మేధావులయినవారు సోమపానము కొఱకు నింద్రుని కభిముఖముగాఁ
బాడిమొదవులు మాడ కభిముఖముగా ధ్వనించునట్లు ధ్వనించుచు నభిషేచింపఁబడు
చున్నవి.

౧౧౮౦. మదచ్యుత్^౩ ష్టేతి^౧ సాదనే^{౨౩} సింధో^{౧౨౩} యార్షా^౩ విషశ్చ్యుత్^{౧౨౩} సోమో^{౧౨} గౌరి^{౩౧}
అధిశ్రితః॥

మదముఁ గలిగించు రసమును స్రవీంపఁ జేయుచున్న సోమము, యజ్ఞశాలలో
నున్నది. నదియొక్క కెరటమునందు విద్యుత్తు (=పాండిత్యము) గల సోమము
షడ్భవవాక్కునందు నున్నది. (మాధ్యమిక వాక్కునఁగా వర్షము కురియుటకు

ముందు ఆకాశమందుఁ బుట్టినదని యభిప్రాయము కావచ్చును. నడిలోఁ గరట మెగురునట్లు తా నెగుఱుచున్నదనియుఁ దాత్పర్యము.)

౧౧౮౧. దివో^{౩౧} నాభా^{౨౪} విచక్షణో^{౩౨} z వ్యావారే^{౩౧} మహీపతే^{౧౨} సోమాయ^{౩౨} స్సుక్ర^{౩౧}
 తుః^౨ కవిః^{౩౨}॥

ఏది మంచి ప్రజ్ఞ గలిగినదియు, సర్వమును జూచునదియో, యా సోమము అంతరిక్షమునకు నాభి యయిన గొట్టెబొచ్చు వస్త్రమునందుఁ బూజింపఁబడుచున్నది. (నాలుగు రాటలు పాతి నాలుగు వస్త్రము చివరలు కట్టినందున నది అంతరాశ మున వ్రేలాడుటచేత నాకాశమున కది మధ్య. అందుచే నాభి.)

౧౧౮౨. యః^౧ సోమగ^{౨౪} కలశేష్వా^{౩౨} అస్తః^{౩౨} పవిత్ర^{౩౨} ఆహితః^{౧౨} తమిన్ద్రగ^{౩౨} పరిషస్వజే^{౧౨}॥

ఏ సోమము కలశములందు నున్నదో, యేది పవిత్రము మధ్యమందు నుంచఁ బడినదో, ఆ నీ యశవయిన సోమమును సోమాభిమాన దేవత యెవఁడు గలఁడో, అతఁడు బ్రవేశించుచున్నాఁడు.

౧౧౮౩. వ్రవాచ^{౩౨} మిందుగవ్యతి^{౩౧} సముద్రస్యాధి^{౨౪} విష్టపి^{౩౧} జిన్వన్^{౨౩} కోశం^{౧౨} మధు^౩
 చ్యుతం॥^{౧౨}

సోమము మధువును గార్చునట్టి ద్రోణకలశమును బూరించుచు, అంతరిక్ష స్థానమునందు ధ్వనిని జేయుచున్నది. (మధువు=మధురరసము)

౧౧౮౪. నిత్యస్త్రో^{౧౨} వనస్పతి^౩ ధన్వావస్తః^{౨౩} స్సర్వదఘాం^{౩౧} హిన్వానో^{౩౧} మా^{౧౨}
 నుషాయజా॥^{౨౪}

స్తోత్రము లెల్లపుడుఁ బొందుచున్న, వనములకు స్వామియయిన సోమము మనుష్యులు చేయునట్టి (అహీనము-ఏకాహము) అనెడు యాగములను జేయించుచు నమృతముతో సమానమయిన వాక్కులను ప్రేరించునది, స్తుతికర్తలమధ్య నున్నది యగు స్తుతివాక్కును ప్రేరించుఁగాక.

౧౧౫౫. ఆపవమాన ధారయ రయిగ్ం సహస్ర వచఃసం॥ అస్మే ఇందో
 ౩ ౧ ౨
 స్వాభువం॥

అభిషవింపఁబడుచున్న సోమమా! నీవు విశేషకాంతి కలట్టి, మంచి జన్మము కలట్టి, ధనమును మాయండుఁ గలిగింపుము.

౧౧౫౬. అభిప్రియా దివగ క విర్విప్రః సధారయా సుతః॥ సోమో హిన్వే పరా
 ౧ ౨
 వతి॥

కర్మ నవలంబించినట్టి, అభిషవింపఁబడినట్టి, సోమము దూరస్థలమందునుండిన దయి, మేధావంతమగుచుఁ దన ధారతో ద్యులోకమునకుఁ బ్రయమయిన స్థానములం గూర్చి ప్రేరింపఁబడుచున్నది.

ఉత్తరార్చికమున నవిమాధ్యాయ తృతీయ ఖండము సంపూర్ణము.

౯ అభ్యాయము.

౪ ఖండము

ఉచధ్యఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమ దేవత.

౧౧౮౭ ఉ^{౧౩}త్తే^{౧౨} శు^౩ష్మా^౩న ఈ^౩ర^౩తే^౩ సి^౩న్దో^౩రూ^౩ర్శే^౩ రి^౩వ^౩స్వ^౩నః॥ వా^౩ణ^౩స్య చో^౩దయా^౩
 ౩ ౨
 పవిం॥

సోమమా! నీవేగములు సముద్రతరంగములవలె ధ్వనించుచులేచుచున్నవి. అట్టి నీవు వాణము (= నూలుతీగల వీణెపేరు వాణము.) యొక్క ధ్వనిని ప్రేరించుము. (స్రవించునపుడు వీణాధ్వనివంటి ధ్వని కలదని తా.)

౧౧౮౮. ప^౩స^౩వే^౩త ఉ^౩ది^౩ర^౩తే తి^౩స్రో^౩వా^౩నో మ^౩ఖి^౩స్య^౩వః॥ య^౩ద^౩వ్య ప^౩షి^౩సా^౩నవి॥

ఓ సోమమా! నీవు పుట్టఁగానే యాగమును గోరుచున్న యజమానుని మూఁడు వాక్కులు (ఋగ్యజ సామవాక్కులని తా.) యలుదేరుచున్నవి. ఎపుడు నీవు గొట్టెబొచ్చు వస్త్రమందుఁ జేరితివో (అపుడని పూర్వాన్వయము.)

౧౧౮౯. అ^౩వ్యా^౩వార్తేః ప^౩రి^౩ప్రి^౩య^౩గ్ం హ^౩రి^౩గ్ం హి^౩న్వ^౩స్త్వ ద్రి^౩భిః॥ ప^౩వ^౩మా^౩నం
 ౩ ౧
 మధు^౩శ్శ్చ్య^౩తం॥

దేవతలకు బ్రియమైన, ఆకుపచ్చని రంగుగల, శిలలతో నభిషవింపఁబడిన మధురరసమును గార్చుచున్న సోమమును గొట్టెబొచ్చు దారములలోనుండి ఋత్విజులు వడకట్టుచున్నారు.

౧౧౯౦. ఆ^౩ప^౩వ^౩స్వ మ^౩ది^౩ంత^౩మ వి^౩త్త^౩ం ధా^౩రయా^౩ క^౩వే॥ అ^౩ర్క^౩స్య యో^౩ని^౩మా^౩సదం॥

అధికముగా మదము కలిగించునట్టి, కర్మచు నడిపించునట్టి, సోమమా! పూజ్యుడయిన యింద్రుని యుదర స్థానమును బొందుటకుఁ బవిత్రమునుదాటి ధారతో నభిముఖముగాఁ గారుము.

౧౧౯౧. సపవన్వ మదింతమ ^{౧౨} గోభిరంజానో ^౩ అక్తుభిః ^{౧౨} ^౩ వంద్రస్య ^{౩౧౨} జతరంవిశః॥

మదము గలిగించువాటిలో శ్రేష్ఠమయిన సోమమా! నీలోఁ గలియునట్టి యావుపాలు మొదలగు వాటితోఁ గలసినదానవగుచు (స్తుతింపఁబడుచు) నీవు స్రవించుము. తర్వాత నింద్రుని గర్భమును బ్రవేశించుము.

ఉత్తరాచి=క నవమాధ్యాయ చతుర్థఖండము సమాప్తము.

౯ అధ్యాయము.

౫ ఖండము.

అమహీయుఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౧౯౨. అయా ^{౩౨} ^{౧౩} వీతి ^{౨౪} పరి ^౩ స్రవ ^{౧౨} యస్త ^౩ ఇన్దో ^{౨౩} మదేష్వా॥ ^{౩౧౨} అవాహ ^{౩౧} న్నవతీ ^{౨౪} నవా॥

ఓ సోమమా! యీ రసముతో భక్షణముకొఱకు స్రవింపుము. నీ యే రసము యుద్ధములందు తొంబది శత్రుపట్టణములను జంపెనో, (ఆ రసముతో నని యన్వయము)

౧౧౯౩. పురస్సస్య ^{౧౨} ^{౩౨} ఇతాదియే ^{౩౧౨౩} ^{౧౨} దివోదాసాయ ^౩ శంబరం॥ ^{౨౩} అధత్యం ^౨ తుర్వశం ^{౩౨} ^౩

^{౧౨} యదుం॥

ఒక్కనాడే శత్రుపట్టణములను సోమరసము నశింపజేసెను. సత్యమయిన కర్మగల దివోదాసుడను రాజునకై శంబరుడనువానిని, దర్వాత తుర్వశుడను వానిని, యదువసు వానిని, (వీరిద్దఱును దివోదాసుని శత్రురాజులు) చంపెను. (అనగా సోమరసమువల్ల నట్టి శక్తి దివోదాసునకుఁ గల్గెనని తా.)

౧౧౯౪ పోనో^{౧౨} అశ్వమశ్వ^{౧౨} విగ్ధోమదిందో^{౨౪} హిరణ్యవత్^{౧౨} క్షరా^{౧౨} సహస్రిణీ^{౩౨}
రిషః॥^{౧౨}

సోమమా! అశ్వముల లభింపజేయునట్టి నీవు మాకు అశ్వమును, గోవులతో గూడిన బంగారము మొదలగు ధనమును, అనేకములయిన యన్నములను స్రవింపుము. (ఇమ్నుని తా)

అనుహీయుఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేత.

౧౧౯౫. అపఘ్న^౩ న్పవతే^{౧౩} మృధోఽప^{౨౬} సోమో^{౨౩} అరావణః॥^{౧౨} గచ్ఛన్నింద్రస్య^{౨౩}
నిష్కృతం॥^{౩౨}

సోమము శత్రువులను జంపుచు, (శక్తియుండి) దానము చేయనివారిని జంపుచు, సగంకరించిన యింద్రుని స్థానమును బొందుచు ధారగాఁ గారుచున్నది.

౧౧౯౬. మహోనో^౩ రాయ^{౧౨} ఆభ^౩ ర^{౧౨} పవమాన^{౧౨} జహీ^౩ మృధః॥^{౨౪} రాస్వేందో^{౧౨} వీర^{౩౨}
వద్యశః॥^{౩౧౨}

ఓ సోమమా! మాకు గొప్ప ధనములను దెచ్చియిమ్ము. శత్రువులను జంపుము. కొమాళ్ళు మొదలగువారింగూడిన కీర్తిని మాకు నిమ్ము.

సోమమా! ధనమును బుచ్చుకొనం గోరుచున్న నిన్ను అనేకులయ్య శత్రువులు ఎప్పుడు నీవు వడకట్టఁబడుచు ధనమును ఇవ్వఁదలఁచితివో, యప్పుడే హింసింపలేదు.

ఉత్తరార్చిక నవమాధ్యాయ పంచమ ఖండము సంపూర్ణము.

౯ అధ్యాయము.

౬ ఖండము.

వశిష్టఋషి-త్రిష్టప్పంద-అగ్ని దేవత.

౧౨౦౧. అగ్నిం వో దేవమగ్నిభిః సజోషా యజ్ఞమ్ దూత మధ్వ రేకృణుధ్వం |
 యో మతేఽయమ నిధు విఋతావా తపుర్మూర్ధా ఘృతాన్నః
 పావకః ||

ఓ దేవతలారా! మీరు ప్రకాశించుచున్నట్టి, ఇతరములైన గార్హ పత్య-
 దక్షిణాగ్ని-మొదలగు నగ్నులతోఁ గూడినట్టి, యాగమును నిర్వహించు
 వాటిలో ముఖ్యమయినట్టి, యగ్నిని యాగమందు దూతను జేయుఁడు. ఏ యగ్ని
 దేవుఁడయ్యు మనుష్యులందు నెల్లపున్నాఁడో, సత్యవంతుఁడును, తాపము గలిగించు
 వాఁడు, పవిత్రము చేయువాఁడును అయి యున్నాఁడో (అట్టి యగ్నిని దూతం
 జేయుఁడని తా.)

౧౨౦౨. ప్రోధదశ్వో న యవసే విష్యన్యదా మహా సంవరణా ద్వృష్ణాత్ |
 ఆదస్యవాతో అనువాతి శోచిరథ స్స తే వ్రజనం కృష్ణమస్తి |

గడ్డిలో మేయుచు, ధ్వనించుచున్న గుఱ్ఱమువలె, గొప్ప నిరోధమునుండి
 (రాపాడుటవల్ల) దవాగ్ని యావరించిన చెట్లలోఁ బ్రసరించుచున్నదో, యపుడుఅగ్ని
 జ్వాల గాలితోఁ గలిసి పీచుచున్నది. ఓ యగ్నీ! నీ మాగణము నల్లనిదై యున్నది
 కదా!

౧౨౦౩. ఉదస్యతే^{౧౨ర ౩} నవజాతస్య^{౧౨ ౩} వృష్ణో^{౨ఉ ౩}ఽగ్నే^{౧౨ ౩} చరన్త్య^{౧౨ ౩} జరా^౨ ఇధానాః^{౨ ౩} అచ్ఛా^{౨ ౩}
 ద్యా^{౧ ౨౩ ౨} మరుషో^{౩ ౧} ధూమ^{౨౩ ౨} ఏషి^{౨ ౩} సం^౧ దూతో^{౨ ౩} అగ్న^{౧౨ ౩} ఈయసేహి^{౨ ౩} దేవాన్^{౩ ౨}॥

ఓ యగ్నీ! క్రొత్తగా బుట్టినట్టి, వర్షము కురియించునట్టి, నీ యొక్క ముదిమి
 లేని మంటలు మండుచునే ధ్వనిం జేయుచు లేచుచున్నవి. ప్రకాశించుచున్న పొగ
 తోఁ గూడిన యో యగ్నీ! దూతవగు నీవు ద్యులోకముం గూర్చి బాగుగాఁ బోవు
 చున్నావు. తర్వాత నచటనున్న దేవతలం బొందుచున్నావు. అగ్నీ! నీ ధూమమే
 ద్యులోకమునకుఁ బోవుచున్నదికదా! (నీవు బోవుటకేమి వింతయని తా.)

సుకక్ష-లేక-శ్రుతకక్షఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-ఇంద్ర దేవత.

౧౨౦౪. తమింద్రం^{౧ ౨ర} వాజయా^{౩ ౨} మసి^{౩ ౨} మహే^{౩ ౨} వృత్రాయ^{౧ ౨} హస్తవే^{౧ ౨ర} సవృషా^{౩ ౧}
 వృషభో^{౩ ౧} భువత్^౨॥

(యజమానుల మాటలు) ఆ యింద్రుని (సోమముతోను, స్తుతులతోను)
 బలవంతునిం జేయుదము. (ఎందుకంటే) ఉదకముల నావరించి వృత్తునిం జంపుటకు
 ధనముల వర్షము కురియించు నా యింద్రుఁడు మాకు ధనమును కురియించువాఁడు
 అగుఁగాక.

౧౨౦౫. ఇంద్ర^{౨ ౩} స్సదామనే^{౧ ౨ర} కృత^{౩ ౧} ఓజ్ఞమ్^{౨ర ౩} సబలే^{౧ ౨ర ౩} హితః^{౨ ౩} ద్యుమ్నో^{౩ ౨} శ్లో^౩
 కీససోమ్యః^{౨ఉ ౩}॥

ఆ యింద్రుఁడు ధనము నిచ్చుటకై పుట్టినాఁడు. మహా బలవంతుడైన ఆ
 యింద్రుఁడు బలముగల సోమమందుంచఁబడినాడు. కీర్తివంతుఁడు లేక అన్నవంతుఁడు
 కనుకనే స్తుతింపఁదగినవాఁడు, సోమమున కహంకారము అగుచున్నాఁడు.

౧౨౦౬. ^{౩౨}ఉ ^౩గిరా ^౩వజ్రోన ^{౨ర}సంభృతః ^{౧౨}సం ^౩లో ^{౧౨}అనవచ్యతః ^౩వ ^౨క్ష ^౩ఉగ్రో
^{౨ర}అస్తృతః ॥

వజ్రాయుధము ఎట్లు పాడిగలదిగా సానపెట్టునో, యట్లు స్తుతులతో తీవ్ర పఱచబడిన యింద్రుడు బలవంతుడగుచున్నాడు. కనుకనే యితరులకు లొంగనట్టి భయంకరుడు, మహాత్ముడు, శత్రువులచే హింసింపబడనివాడు, నగు నింద్రుడు (ధనము మొదలగు నిష్పములను స్తుతి కర్తలకు) మోసి తేదలచుచున్నాడు.

ఉత్తరార్చిక నవమాధ్యాయ పవ్యఖండ సమాప్తము.

—:0:—

౯ అధ్యాయము.

౭ ఖండము.

ఉచధ్యయుషి-గాయత్రీచ్ఛంద-సామదేవత.

౧౨౦౭. ^{౧౨}అధ్వర్యో ^౩అద్రిభిః ^{౧౨}సుతగ్ం ^{౩౧}సోమం ^{౨ర}పవిత్రో ^{౩౧౨౧౨}ఆనయ ^౩పునా ^{౧౨}హిందో ^౩య
^{౧౨}పాతవే॥

ఓ యధ్వర్యుడా! శిలలచేత నభిషవింపఁ (=పిండ) బడిన సోమమును బవిత్ర మందు (ఉన్నితోఁ జేసిన బట్ట) బోయము. ఇంద్రుని పానమునకై వడకట్టుము.

౧౨౦౮. ^{౨౩౧}తవత్య ^౨ఇందో ^{౧౨}అగ్ధసో ^{౩౨}దేవా ^౩వధో ^{౨ర}వ్యాశత ^{౧౨}పానానస్య
^{౨౧౨}మరుతః॥

ఓ సోమమా! నీసంబంధమయినట్టి, మదము కలిగించునట్టి, షడకట్టుబడినట్టి, రసరూపమయిన యన్నమును ఈ దేవతలు పొందుచున్నారు.

౧౨౦౯. ^{౩౨} ^౩ ^{౧౨} ^{౩౨} ^{౩౨} ^{౧౧} ^{౧౨} ^{౩౧} ^{౩౨} ^{౩౨} ^౩
 దివః పీయూష ముత్తమ గం సోమ మింద్రాయ వజ్రినే! సునోతా
^{౧౨}
 మధుమ త్తమం॥

ఓ యధ్వర్యులారా! మీరు మిగుల మధురమైన, ద్యులోకమున కమృతమైన, శ్రేష్ఠమైన, సోమమును వజ్రధారియగు నింద్రునకు అభిషేచించుడు.

కవిఋషి-జగతీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౨౧౦. ^{౩౨} ^{౩౩} ^౧ ^{౨౩} ^౨ ^౩ ^{౨౩} ^{౧౨} ^{౩౧} ^౨ ^౩ ^౩
 ధర్తాదివః పవతే కృత్యో రసో దక్షో దేవా నా మను మాన్యో
^{౧౨} ^{౧౨} ^{౩౨} ^{౩౧} ^{౨౩} ^౨ ^౩ ^{౧౨}
 నృభిః! హరిః సృజానో ఆత్యోన సత్వభి ర్వృధా పాజాగ్ంసి కృణుషే
^{౩౨}
 నదీష్యా॥

సర్వమున కాధారమయినట్టి, శోధింపఁదగినట్టి, రసరూపమయినట్టి, దేవతలకు బలమిచ్చునట్టి, ఋత్విజులచేత స్తుతింపఁబడునట్టి, సోమము అంతరిక్షము (=అనఁగాదశా పవిత్రము)నుండి కారుచున్నది. ఆకుపచ్చని తంగుగలది, మాచేత విడువఁబడినది) గుఱ్ఱమువలె నడచునది, అనా యాసముగా నుదకములందు బలములను గూర్చుచున్నది. (నీటితోఁగలిసి పానయోగ్యమై బలమునిచ్చుచున్నదనితా.)

౧౨౧౧. ^{౩౧} ^{౨౧} ^{౨౩} ^౧ ^౩ ^౨ ^{౧౨} ^{౩౧} ^{౨౩}
 శూరోన ధత్త ఆయుధా గభస్త్యో స్వాః సిహస న్నధిరో గవిష్టిషు!
^{౧౨} ^౩ ^{౧౨} ^{౩౧} ^౨ ^{౩౨} ^౩ ^{౧౨} ^{౩౧}
 ఇంద్రస్య శుష్మమీర యన్నపస్యభి రిన్ధ హిన్వానో లజ్యతే
^{౩౧}
 మనీషిభిః॥

ఈసోమము హస్తములందు ఆయుధములను శూరునివలె ధరించుచున్నది. సుఖసాధనమైన యాగమును జేయఁగోరుచు, రథముకలదయి యజమానులకు గవాదివస్తువులను ఇవ్వందలఁచి యింద్రునకు బలమునుబ్రేరించుచు, సోమము కర్మలను గోరు విద్వాంసులచేత, స్తుతికర్తలచేతఁ బ్రేరింపఁబడి (గవాదిక్షీరములతో) గూడుచున్నది.

౧౨౧౨ ఇంద్రస్య సోమ పవమాన ఊర్హిణా తవిష్యమాణా జరరేష్యావిశః
 ౧౨ ప్రసః పిన్వ విద్యుదద్రభేవ రోదసీ ధియా నో వాజాగ్ం ఉపమాహి
 ౧౧ శశ్వతః॥

ఓసోమమా! వడకట్టఁ బడుచున్నదానా! నీవువృద్ధి నొందించు దానవై, యింద్రుని యుదరములందు విశేషమైన ధారతోఁబ్రవేశించుము. (గర్భములోని భాగము లనేకములగుటచే బహువచము చెప్పఁబడెను) మెఱుపు మేఘములం బిదుకునట్లు మాకొఱకు ద్యులోక భూలోకములను బిదుకుము. (ద్యులోకము నుండివర్షము- భూలోకమునుండి సస్యమునుఇమ్మనితా!) మఱియుం గర్భచేత మాకుననేకములైన యన్నములను సమీపమున నిర్మించుము.

దేవాతిథిఋషి. బృహతీచ్ఛంద-ఇంద్రదేవత.

౧౨౧౩. ౧౨౩ ౨ఉ ౩ ౨౩క ౨౪ ౩ ౨౩ ౧౨ ౩౧ ౩౧
 యదింద్ర ప్రాగపా గుదగ్న్య గ్వా హూయసే నృభిః సిమా పుహా
 ౨ నృహూతో ౩ ౨౩ ౧౨ ౩౧౨
 అస్యానవేఽసి ప్రశర్ధతుర్వసే॥

ఓ యింద్రుడా! తూర్పు దిక్కునందుఁగాని, పడమటి దిక్కునందుఁగాని యున్నట్టి; ఉత్తర దిక్కునందుఁగాని, దక్షిణ దిక్కునందుఁగాని యున్నట్టి; నదులచేత నీవు పిలువఁబడి నున్నావేమో! శ్రేష్ఠుడనైన యింద్రా! అయినప్పటికిని అనువను

రాజపుత్రుని విషయమై యతని స్తుతికర్తలచేతఁ బ్రేరింపఁబడున్నవాఁడవు. మిగుల శ్రద్ధ కలుగఁజేయు నింద్రా! తుర్వశరాజ విషయమై స్తుతికర్తలచేతఁ బ్రేరింపఁ బడుచున్నావు. (ప్రార్థింపఁబడుచున్నావని తా.)

౧౨౧౪. యవ్వారుమే రుశమే శ్యావకే కృపఇంద్ర మావయసే సచా కణ్వా
సస్త్వా స్తోమేభిబక్రహ్నా వాహస ఇంద్రా యచ్ఛన్త్యాగహి।

ఒకవేళ రుమ-రుశమ-శ్యావక-కృపయను నల్వరు రాజులతో నీ వింద్రా! కూడి యానందించుచుందువేమో! అయినప్పటికి స్తుతికర్తలు కాక హవిస్సుల నిచ్చు వారు నైన కణ్వవంశ్యులు స్తోత్రములతోఁగూడ నిన్ను బిలుచుచున్నారు కనుక శీఘ్రము రమ్మ.

భగఁబుషి-బృహతీచ్ఛంద-అగ్ని దేవత.

౧౨౧౫. ఉభయగ్ం శ్రుణవచ్చ న ఇంద్రో అర్వాగిదంవచః సత్రాచ్యా
మఘవాన్స్తోమ పీతయే ధిరూశవిష్ట ఆగమత్।

స్తోత్ర శస్త్రసృహపమయిన రెండు విధముల స్తుతిమంత్రములను మా కభి ముఖముగా నింద్రుఁడు విచుఁగాక. ధనవంతుఁడై నయింద్రుఁడు మా తోగూడియున్న యనుగ్రహ బుద్ధితోఁ బాగుగా సోమపానము చేయుటకు వచ్చుఁగాక.

౧౨౧౬. త్వగ్ం హి స్వరాజం వృషభం తమోజసా ధిషణే నిష్టతక్షతుః
ఉస్తోతమానాం ప్రథమో నిషీదసి సోమ కామగ్ం హి తేమనః॥

స్వయముగాఁ బ్రకాశించునట్టి, వర్షము కురియించునట్టి, యా యింద్రు నే ద్యులోక, భూలోకముల బలముతో, నిర్మించినవి. మఱియు నందువల్ల నో యింద్రా!

ఉపమాన భూతులైన (అనగా మేలువారయిన) దేవతలలోపల ముఖ్యుడవై యున్నావు. నీ మనస్సు సోమమును గోరుచున్నదికదా!

ఉత్తరార్చికమందు నవమాధ్యాయ సప్తమ ఖండము సంపూర్ణము.

—:(౧):—

౯ అధ్యాయము.

౮ ఖండము.

నిధువిఘ్నసి-గాయత్రీచ్ఛంద-సోమదేవత.

౧౨౧౭. పవస్వ ^{౧౨} దేవ ^{౩౧ ౨} ఆయుషగింద్రం ^{౩ ౧} గచ్ఛతు ^{౩౧౨} తేమదః | ^{౩ ౨} వాయు ^{౨౪} మారోహ
ధర్మణా ||

సోమమా! ప్రకాశించునట్టి నీవు ధారగాఁ గారుము. మఱియు నీ మదము గలిగించు రసము ఇంద్రుని గూర్చి పోవుఁగాక. నీవు ధారకమైన రసముతో వాయువును బొందుము.

౧౨౧౮. పవమాన ^{౧౨} నితోశసే ^౩ రయిగం ^౨ సోమ ^౩ శ్రవాన్యం | ^{౧౨} ఇందో ^౩ సము
ద్రమా ^{౨౪} విశ ||

వడకట్టుచున్న, చలువ గలిగించుచున్నట్టి, లేక జారుచున్నట్టి, సోమమా! ప్రళిదమయిన శత్రుధనమును బాగుగాఁ బీడింతువు. ఆ నీవు ద్రోణకలశమును బ్రవేశించుము.

౧౨౧౯. అపఘ్నస్థవసేమృధః ||

శత్రువులఁ జంపుచుఁ గారుచున్నావు.

అమృరీషఋషి-ఋజాశ్వోవాఋషి-అనుష్టుప్పంద-సోమ దేవత.

౧౨౨౦. ^{౩౧౨} అభీనో^{౩౧౨}వాణసాతమం॥

మా యుద్ధమును గూర్చి యభిముఖముగముగ్ధు.

౧౨౨౧. ^{౩౧} వయంతే^{౧౧} అస్య^{౨౧} రాధసో^{౨౪౩} పవసోర్వసో^{౧౨} పురుస్సృహా॥ ^{౩౧} నినేదిష్ఠతమా^౨
^{౩౧} ఇషః^{౨౪} స్యామ^{౩౧} సుమ్నేతే^౨ అధ్రగో॥

నివాసాధారమయిన సోమమా! యిట్టి నీ యొక్క, పలువురు కోరఁదగిన, కాపురమున కాధారమయి, నీ వివ్వఁదగిన ధనమునకుఁ జాలదగ్గఱ వారల మగుదుముగాక.

౧౨౨౨. ^{౨౩౨} పరిస్యస్వానో^{౩౧} అక్షరదిందురవ్యే^౨ మదచ్యుతః॥ ^{౨౩౨} ధారాయ^{౩౧} ఊర్ధ్వో^{౩౧}
^{౨౩౨} అధ్యరేభ్రాజా^౧ నయాతి^{౨౪} గవ్యయుః॥

గోవులం గోరుచున్న, యన్నిటికంటె ముఖ్యమయిన యే సోమము ప్రకాశముతో నంతరిక్షమునందువలె యాగమందుఁ దన ధారతో గమనించుచున్నది అభిష వింపఁబడుచు నా సోమము మదముకొఱకు వేదములతోఁ బ్రేరింపఁబడుచు గొట్ట బొచ్చు వస్త్రమునందు నంతటను గారుచున్నది.

౧౨౨౩. ^{౧౨} పవస్వసోమ^{౩౧౨} మహాస్తముద్రః॥ ^{౩౨౩౨} పితాదేవానాం^౩ విశ్వాభిశామ^{౨౪౩౧}

సోమమా! మహిమగలట్టి, స్రవించునట్టి, సర్వముం బాలించునట్టి, నీవు దేవతల శరీరముల నన్నిటిని గూర్చి స్రవించుము.

౧౨౨౪. శుక్రః^{౩౧౨}పవస్వ^౩ దేవేభ్యః^{౩౧౨} సోమదివే^{౩౧} పృథివ్యై^{౨౩౧} శంచప్రజాభ్యః^{౨౪ ౩౧౨} ॥

సోమమా! దీపించుచున్న నీవు దేవతలకై కారుము. ద్యులోక భూలోకముల
కొఱకుఁ బ్రజలకొఱకును సుఖమును జేయుము.

౧౨౨౫. దివోధర్మాసి^{౩౨౩ ౧౨} శుక్రః^{౩౨} పీయూషః^{౩ ౧౨} సత్యేవిధర్మన్వాజీపవస్వ^{౩౧ ౨౪ ౩౧౨} ॥

సోమమా! దీపించునట్టి, త్రావఁదగినట్టి, నీవు ద్యులోకమును బోషించు
దానవగుచున్నావు. బలముగల నీవు సత్యఫలము లిచ్చు యజ్ఞమందు స్రవించుము.

ఉత్తరార్చికమున నవమాధ్యాయ అష్టమ ఖండము సంపూర్ణము.

౬ అధ్యాయము.

౯ ఖండము.

ఉశనఋషి-గాయత్రీచ్ఛంద-అగ్ని దేవత .

౧౨౨౬. ప్రేష్ఠంవో^{౧౨} అతిథిగ్ం^{౩౧౨} స్తుషే^{౩౨} మిత్రమివప్రియమ్^{౧౨౩ ౨} । అగ్నేరథంన^{౨౩౨ ౩} వేద్యం^{౨౪} ॥

ఓ యగ్నీ! శ్రేష్ఠుడవు, మిగుల ప్రియమగువాడవు, అతిథినిబోలి పూజింపఁ
దగినవాడవు, స్నేహితునివలెఁ బ్రియుడవు, రథమువలె ధనలాభము చేయు
వాడవు, పొందఁదగినవాడవు నగు నిన్ను స్తుతించుచున్నాను.

౧౨౨౭. కవిమివప్రశంస్యం^{౩౧౨ ౩౨ ౩} యందేవాస^{౨ ౩౨ ౩ ౧౨౩ ౨} ఇతిద్వితా^{౧ ౨౪} నిమర్త్యే^{౩౨} ప్వాదధుః ॥

దేవతలు ఏ యగ్నిని మనుష్యులలో నిట్లు కవినవలె రెండు కార్యములలో

నుంచిరో, (ఇహలోక పరలోక కార్యములని రెండు.) అట్టివానిని (స్తుతింతును.)

౧౨౨౮. త్వం^౧యవిష్ట^౨ దాశుషో^౩ నృగంపాహి^౪ శృణుహిగిరః^౫ | నక్షాతోకముత^౬
 త్ననా^౭ ||

యావనవంతులలో నుత్తముడవయిన యింద్రా! హవిస్సుల నిచ్చునట్టి, నరులను బాలించుము. నీ స్తుతులను వినుము. మఱియు స్వయముగానే నా పుత్రుని రక్షించుము.

నృమేధఋషి-ఉష్ణిక్చంద-ఇంద్రదేవత.

౧౨౨౯. ఏన్ద్రో^౧ గధిప్రియ^౨ సత్రాజిదగోహ్య^౩ | గిరి నక^౪ విశ్వత^౫ పృథు^౬
 పతి దివా^౭ ||

ఓ ప్రియుడవు, గొప్ప శత్రువు దయించువాడవు, దాచ శక్యముకానివాడవు, నగు నింద్రా! పర్వతమువలె నన్నిటికంటె నెక్కుడువాడవు, స్వర్గము నకుఁ బరిపాలకు నీవు మావద్దకు రమ్ము.

౧౨౩౦. అభిహి^౧ సత్య^౨ సోమపా^౩ ఉభే^౪ బభూధ^౫ రోదసీ^౬ | ఇంద్రాసి^౭ సున్వతో^౮
 పృథః^౯ పతి దివా^{౧౦} ||

సత్యస్వరూపుడవు, సోమపానము చేయువాడవునగు నీవు ఇంద్రా! ద్యులోక భూలోకముల రెంటిని తిరస్కరించితివి. అట్టి నీవు సోమము నభిషవించుచున్న యజమానుని వృద్ధి నొందించు వాడవగుచున్నావు.

౧౨౩౧. త్వగ్ం^౧ హిశశ్వతీనా^౨ మింద్ర^౩ ధర్తా^౪ పురామసి^౫ | హంతా^౬ దసోర్మనో^౭
 ర్వృథః^౮ పతిదివా^౯ ||

ఇంద్రా! అనేక శత్రుపట్టణములను బ్రద్దలుపేసితివి. దస్యువును (=కాలమును వృధాగాఁ గడపువాఁడు.) సంహరింతువు. మనుష్యునకు (యాగాదులు చేయువానికి) వృద్ధిని గలిగించువాఁడవు, స్వర్గమునకు నాయకుఁడవు నగుదువు.

జేతఋషి-ఉష్ణిక్చంద-ఇంద్రదేవత.

౧౨౩౨. పురాంబిన్దుర్యవా కవి రమితౌజా అజాయత ఇంద్రోవిశ్వస్య కర్ణ
 ణోధర్తా వజ్రీపురుష్టుతః॥

ఈ యింద్రుఁడు శత్రుపురముల భేదించువాఁడు, నిత్యయావనశాలి, మేధావి, అతి బలవంతుఁడు, సర్వకర్మలకు నాధారమగువాఁడు, వజ్రము ధరించినవాఁడు, పలువురుచేత స్తుతింపబడువాఁడు, నగుచు బుట్టెను.

౧౨౩౩. త్వంబలస్య గోమతోఽపావ రద్రివో బిలం త్వాం దేవా అభిభ్యవ
 స్తుజ్యమానా స ఆవిషుః॥

వజ్రముకల యింద్రా! నీవు గోవులతోఁగూడిన బలాసురుని గుహను దెరచితివి. అపుడు బలముచేత హింసింపబడుచున్న దేవతలు భయములేనివారగుచు నిన్ను జేరిరి. (బలాసురుఁడు దేవతల గోవుల నెత్తుకపోయి గుహలో దాచితే ఇంద్రుడు దానిం బ్రద్దలుకొట్టి గోవుల బయలుదీసి తెచ్చి దేవతల కిచ్చెనని కథ.

౧౨౩౪. ఇంద్రమీశాన మోజసాభి స్తోమేనా నూషత సహస్రం యస్య రా
 తయ ఉతవాస ని భూయసీః॥

స్తుతికర్తలారా! బలముచేత నీశ్వరుడయిన యింద్రుని స్తోత్రమంత్రములచేత
అంతట నుతించుడు. ఏ యింద్రుని ధన దానములు వేలకొలది గలవో అధవా
యింక నధికములుగలవో ఆయింద్రుని స్తుతింపుడు.

ఉత్తరార్చికమున నవమాధ్యాయము, నవమ ఖండము సంపూర్ణము.

CHS NO

B